TÜRK DİL KURUMU

AHMET MİDHAT EFENDİ

BÜTÜN ESERLERİ

Romanlar III

ZEYL-İ HASAN MELLÂH

YAHUT

SIR İÇİNDE ESRAR

Hazırlayan

Ali Şükrü Çoruk

ANKARA, 2000

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI: 748
YENİ TÜRK EDEBİYATI KAYNAK METİNLERİ DİZİSİ: 2

AHMET MİDHAT EFENDİ
BÜTÜN ESERLERİ

Romanlar III

ZEYL-İ HASAN MELLÂH
YAHUT
SIR İÇİNDE ESRAR

Hazırlayan

Ali Şükrü Çoruk

ANKARA, 2000

5846 sayılı kanuna göre bu eserin bütün yayın, tercüme ve iktibas hakları
Türk Dil Kurumuna aittir.

Ahmet Mithat

Zeyl-i Hasan Mellâh; yahut sır içinde esrar / Ahmet Mithat; Haz. Ali Şükrü Çolak.. — Ankara : Türk Dil Kurumu, 2000.

405 s. ; 20 cm. – (Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları ; 748. Yeni Türk Edebiyatı Kaynak Metinleri Dizisi; 2. Ahmet Mithat Efendi Bütün Eserleri Romanlar: 3)

ISBN 975-16-1286-1

1. Türk Romanı I. Çolak, Ali Şükrü (haz.) II. k.a III. Eseradı: Sır İçinde Esrar

813.42

İnceleyen : Prof. Dr. İsmail PARLATIR

ISBN : 975-16-1286-1

ÖN SÖZ

Ahmet Midhat Efendi, XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren batı etkisinde değişmeye başlayan edebiyatımızın önde gelen şahsiyetlerinden birisidir. Şiir hariç, roman, hikâye, tiyatro, anı, seyahat yazısı, tenkit, deneme, gazete makalesi gibi hemen her çeşit edebî eser kaleme almış, batı edebiyatlarından tercüme yahut uyarlamalar yapmış, geniş bir yelpazede küçüklü büyüklü çok sayıda fikrî eserler, küçük çaplı eğitici popüler kitaplar ve ders kitapları yayımlamıştır.

Ahmet Midhat Efendinin basın ve yayın hayatındaki çalışmaları, devrinin hemen her ihtiyacına cevap vermiştir. Çıkardığı dergilerin yanı sıra sahibi ve başyazarı olduğu *Tercümân-ı Hakîkat* gazetesi de XIX. yüzyılın Türk kültür ve siyasî hayatının en önemli yayım organlarından biri olmuştur.

Ahmet Midhat Efendi, yazdıklarıyla bir devri dolduran adamdır. Eserleriyle zamanına ve sonrasına üç beş kitaplık bir külliyat değil, neredeyse hemen her konudaki eserlerinden oluşan bir kütüphane vermiş kültür adamımızdır. Ona, bu yazı faaliyetinin yoğunluğu dolayısıyla devrinde "yazı makinası", bu çalışmalarında halkı bilgilendirmeyi ve eğitmeyi amaç edindiğinden dolayı da bir eserinin adından hareketle "Hâce-i Evvel" (ilk öğretmen) isimleri verilmiştir.

Ahmet Midhat Efendinin en fazla eser verdiği edebî tür romandır. Ona göre roman "cihan içinde bir cihan"dır. Romancı, yaşadığı dünyayı beğenmez. Beğenmediği bu dünyanın önüne, okuyucunun daha çok beğeneceğini ümit ettiği yeni ve yapay bir dünya koymaya çalışır. Bunu yaparken

de kurduğu yeni dünyadaki her şeyi kendi anlayışına göre düzenler. Romanı "Hakîkat-i ahvâl-i beşeriyyenin tasviri" olarak gören Ahmet Midhat Efendi, bu yeni dünyanın insana uygun olarak kurulmasını da ister. Romancının çevresine bakmasının yeterli olacağına inanır. Romanlarda hayal ürünü olan olay ve şahıslara da yer verilebileceğine işaret eden yazar, ancak bunların gerçekmiş gibi canlandırılmasını ister. Bu romanlarda okuyucuya hemen kendisini gösteren taraf, gevşek ve rahat bir üslûpla, bir sohbet havası ve yârenlik edasıyla yazılmış olmalarıdır. Bu rahatlık ve yârenlik edasının arkasında ise bir yandan yüzyıllar boyu meddah hikâyeleri dinlemiş bir toplumun önüne, okuması için koyduğu yeni edebî türü yadırgamaması, diğer yandan bütün hayatı boyunca yazma eylemine biçtiği fonksiyon kendisini gösterir. Onun romanları, neredeyse "tıkış tıkış" abartmasına hak verdirecek oranda bilgi yüklüdür. Yazar, romanı bir araç olarak kabul edip okuyucuyu, konunun vardığı her alanda, sözün gittiği her konuda iyi kötü biraz daha bilgilendirmeyi hep birinci plânda tutmaktadır. Ahmet Midhat Efendinin romanı "malûmat-furûş" bir romandır. Cemil Meriç'in, onun bütün eserlerini göz önünde bulundurarak hakkında yaptığı bir niteleme ona son derece uygundur: "Tek kişilik akademi".

Romanlarında Ahmet Midhat Efendinin yapmak istediği bir şey daha vardır ki Ahmet Hamdi Tanpınar *XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi* isimli eserinde vurucu ve özetleyici bir tespitle dile getirir: "Hakikatte Ahmet Midhat Efendinin bütün eseri bir halk okuma odasıdır." Tanpınar'a göre o, zamanının insanına okuma zevkini vermiş, bunu giderek bir alışkanlığa dönüştürmüştür: "Namık Kemal'de ve benzerlerinde mütalâa bir nevi mücadele idi. Onda dinlenme ve hülyadan gelen sıcaklıkta ısınma oldu. Birdenbire onun kitaplarıyla, çalışan

insanın hayatına dinlenme saati girdi. Okumaya ayrılan saat. İşte cemiyetimize getirdiği şey. Ve onunla küçük insanların hayatı değişti. Küçük ahşap evlerde lâmba başındaki saatler, başka bir mana ve hüviyet kazandılar. Bütün aile, okuma bilenin etrafında toplandı ve okunanı münakaşaya başladı."

Tanpınar'ın bu tespitleri Ahmet Midhat Efendinin romanlarındaki sohbet üslûbunu, sıkmama amacını ve bilgilendirme gayretinin sebebini çok iyi anlatmaktadır.

Ahmet Midhat Efendiye göre başarılı romanlar, birbiri içine girmiş, ancak gelişmeleri ve çözümleri birbirine bağlı olaylardan kuruludur. Okuyucu da böyle kurulmuş romanları sever. Ona göre efsaneler, menakıpnameler ve tarihî olaylar da roman şeklinde yeniden kaleme alınabilir.

Ahmet Midhat Efendinin romanları konuları bakımından büyük bir açılım ve zenginlik taşır. Tarihî olaylardan, aşk, macera, polisiye, fen, ahlâk konularına, Avrupa şehirlerinden Afrika, Güney Amerika içlerine, uzak diyarların insanlarından yerli hayatın ayrıntılarına, imparatorluk şehirlerinin sakin mahalle yaşayışlarından hareketli çarşı pazar hayatına, zamanının genç kız hülyalarından maceraperest delikanlı taşkınlıklarına kadar dağılan bir yelpazeyi alabildiğine zengin ve renkli tonlarla karşımızda açar. Onların bu canlılığı, konu ve ilgi çeşitliliği, bu romanları bugün bizim için de hâlâ okunabilir, alâkamızı üzerine çekebilir kılacak niteliktedir. Öte yandan ise bu eserler, böylesi geniş bir açılımla, hayatla, geçmişle ve gelecekle kurduğu ilişkileri araya giren bir yüzyıldan fazla zaman tortusunun üzerinden atlayarak bize taşımaları ile de bu dönem hakkında yapılacak çok çeşitli disiplinlerdeki çok farklı araştırmalara kaynaklık edecek,

onlara zengin malzeme sağlayacak, bugünün okuyucusunda da hoş ve meraklı ilgiler uyandıracak bir kültür hazinesidir.

Bu düşüncelerden hareketle, Ahmet Midhat Efendinin romanlarını bir külliyat hâlinde yeni yazıya aktarmış bulunuyoruz.

Bunu yaparken, bu eserlerin edebiyat, dil, sosyoloji, sosyopsikoloji ve sosyal tarih ve dil çalışmaları bakımından dönemlerinin birer belgesi olmaları gerçeğini göz önünde bulundurarak, romanların dilinde herhangi bir sadeleştirme ve değiştirmeye gitmedik. Okumayı kolaylaştırmak ve imlâ birliğini sağlamak amacıyla Türk Dil Kurumunun 1996'da basılan İmlâ Klavuzu'nu esas aldık. Romanlardaki yabancı kelime ve terkiplerin İmlâ Klavuzu'ndaki şekillerine bağlı kaldık. İmlâ Klavuzu'nda bulunmayan kelime ve terkipleri aslına uygun olarak çevirdik.

ZEYL-İ HASAN MELLÂH
YAHUT
SIR İÇİNDE ESRAR

Kırk Ambar İlâvesi
-Hikâye Gözü-

ZEYL-İ HASAN MELLÂH
YAHUT
SIR İÇİNDE ESRAR

Sahibi
Mehmed Cevdet

Mühr-i mahsûsu olmayan nüshalar sahte olacağından basan ve satan nizamen mes'ul olur.

Cüz numarası
1

İlk defa olarak Babıali Caddesi'nde 38 numaralı Kırk Ambar Matbaası'nda basılmıştır.

İstanbul
1292

Zeyl-i Hasan Mellâh

Muharririn Teşekkürü

Hamden sümme şükran, ihvân-ı zamânımızın dört seneden beri matbûât-ı cedîdeyi hüsn-i rağbetleriyle himaye ve teşviklerinin şimdi vasıl olmuş olduğu derecesi, dört beş yüz büyük sahifeli bir cildin telif ve tab'ı emrinde erbabını teşvik etmeye kâfi olduğunu maddeten ve fiilen anladım. Vakıa, Hasan Mellâh'ın mukaddimesinde dahi terakkiyât-ı edebiyye ve ilmiyyemizin bu dereceye vasıl olmuş idüğini itiraf etmiştim. Lâkin doğru özün telkin eylediği doğru bir söz olarak söylerim ki, o zamanki itiraf terakkiyât-ı zamâneyi yalnız haricen muvazeneden hâsıl olan bir fikrin icabı idi. Yoksa mukaddime-i mezkûrede söylemiş olduğum sözün mübalâğaya haml imkânı benim bile zihnime varit olmuş idi. Şimdi ise bu teşekkürnamemin başlangıcında demiş olduğum veçhile, zamanımız terakkiyâtının evvelki mukaddimede haber vermiş olduğum derecesini fiiliyat ispat eylemiştir.

Burada maddiyat ve fiiliyat tabir eylediğim şey bir muharrir veyahut tâbiin teşebbüs ettiği hizmette istifadeden kat'-ı nazar edilecek olsa bile hiç olmazsa zararına göğüs vermek mecburiyeti altında bulunmadığını görmektir. Hâl-şinâsân-ı ihvâna hafi olmadığı veçhile, hizmet-i ilmiyye ve edebiyyede bulunanların belini cümleden ziyade şu nevi müşkülât bükmekte iken, Hasan Mellâh hakkında gösterilen rağbet bu müşkülâtı bertaraf etmiştir ki, işte bu teşvik nezdimde maddî ve fiilî bir teşvik olduğundan eserimi böyle bir hüsn-i teşvike mazhar eden erbâb-ı mütalâaya merreten ba'de uhrâ teşekkürler ederim.

Hasan Mellâh'ın mukaddimesinde bu eserimin kusurları bir nazar-ı hatâ-pûşâne ile setredilmeyerek, hem kendimin istifadesi ve hem de bu yolda heveskâr olanların imtisali için nakayıs ve hatîâtın ortaya konulmasını iltimas eylemiştim. Bu iltimasım üzerine birkaç taraftan mektuplar aldım. İçlerinden bir tanesi itirazât-ı vâkı'anın cümlesini cami olduğu cihetle burada onu mevki-i bahse çekeceğim.

İtirâznâme-i mezkûrun ahkâmı iki cihete inkısam etmektedir. Birisi, böyle cesim bir eserin sûret-i tahrîrinde itina edilmediğinden dolayı daha itinalı yazılmış olsa daha tatlı mütalâa edileceği suretinden ibarettir. Ben de evvelâ bu babdaki özürlerimi ityân edeyim. Özrün birisi matbaaca tertip ve tashihe itina edilmemesinden hâsıl olan hatîâttır ki bazı yerlerinde meal istihracını tas'îb edecek derecâtta oldukları çeşm-i insâf ile görülmektedir. İkincisi kaleme alınması imlâ suretiyle vuku bulduğundan müstektiblerin hîn-i imlâda istimâ ve tahrirce vuku bulan noksanlarıdır.

Yazdığım veyahut imlâ eylediğim bir şeyi ikinci defa olarak tashih etmeye ise hâşâ azametim değil meşguliyyet-i mütenevvianın çokluğu müsaade etmemekte olduğunu husûsiyyet-i hâlimi bilen ihvanım teslim edebilir. Özrün üçüncüsünü dahi söyleyim mi? O dahi bıdâanın kılletidir. Kıllet-i bıdâasını itiraf eden bir zatın "Niçin bıdâan kalîldir?" diye muaheze edilmeyeceğinden eminim.

İtirazın ikinci cihetine gelince, hikâyenin sûret-i resm ve tertibi tasvip edilmekte olup, şu kadar var ki azâ-yı vak'anın en başlıcalarından Korsikalı ve Trillo ile Alonzo'nun ve alelhusus Dominico Badia nâm-ı diger Ali Beyin sergüzeştlerini bir encama isal etmeden bırakmak, hikâyeyi neticesiz gibi göstermekte imiş. Evet! Bunu bir noksan olarak kabul etmekte ne beis vardır? Bahusus bu bir noksandır ki ikmali muharririn yed-i iktidârındadır. Ben Hasan Mellâh serlevhalı şu hikâyede sergüzeşt-i ahvâlinin bazı numunesini yazmış olduğum Dominico Badia'nın sair vukuât-ı sahîha-ı garîbesini dahi başkaca kaleme alacak idim. Mademki azâ-yı vak'adan dördünün sergüzeştleri bir encama isal edilmemiş olduğu hikâyenin sûret-i tertîbince noksan görülüyor. İşte o noksanın ikmali için dahi işbu cüz'-i sâniyi tasvir ve tahrir eyledim.

Kariîn-i kirâm hazerâtının teveccühât-ı mahsûsa-i maârifperverîsi tergîb ve teşvik eyledikten sonra, zaten yazı yazmaktan üşenmeyen bir kalem, yalnız bu değil inşallahu tealâ daha bu gibi nicelerinin nazargâh-ı erbâb-ı mütalâaya arzıyla mübahat eyler.

Muharrir

Birinci Kitap

Birinci Bap

1794 sene-i mîlâdiyyesi nisanının nısf-ı ahîri içinde iki direkli mücedded ve gayet güzel bir sefine henüz yağıştan mağıştan kirlenip bozulmamış olan sakız gibi beyaz yelkenlerini bordadan gelen gelin havası bir rüzgârla doldurup, sanki keyfinden denizin sîne-i mînâsına yaslanmış gibi bir tarafa yatmış olduğu hâlde, gelip tamam Malta Limanı'na girerken orsa alabanda ettiği cihetle rüzgârı pupaya alarak güya retk-i hedef-i matlûba vusulünden dolayı kendisini derip devşirir ve aklını başına alıyormuşçasına doğrulmuş girmişti.

Malta, Akdeniz içinde nokta-i mevhûme kabîlinden bir ada olup, şimdi bile oraya uğrayan vapurlar hemen müstakilen kömür almak için uğramakta bulunduklarını nazarıdikkate alırsanız daha vapurlar olduğu bir zamanda cezîre-i mezkûreye ahyânen gemi uğradığını zihninizde bulabilirsiniz. Hâlbuki bu gibi cezâire bir gemi uğraması ahalisini havâdis-i âlemden haberdar edeceği cihetle, yalnız o zaman değil şimdi bile gayet mühim bir keyfiyettir. Bu gelen gemi ise ziynet-i hâriciyyesinden dahi anlaşılacağı veçhile öyle alelâde bir gemi olmadığından iskele halkı buna süfün-i sâireden ziyade ehemmiyetle intizara başladılar.

Gemi demir yatağına kadar geldi ve yelkenlerini söndürmekle beraber gemicilere pek hoş gelen şakırtı ve gırıltı ile demirini fondo edince yelken cüz'î demir kuvvetiyle bittekabül, gemi denizi bir kere harmanlayarak pupasını kara tarafına verdi.

Lostromo olacağı memuriyetinden malûm olan bir zat iki çifte güzel bir sandala binerek karaya çıkıp, o zaman Malta adasında hükûmet eden şövalyelerin liman nezaretine memur eyledikleri zabitin iskele pişgâhında vaki ikametgâhına girdi. Elbette pasaportunu, filânını göstermek için girmiş olmalıdır. Lostromo, liman nazırı yanına girdiği zaman iskeledeki cemaat nereden geldiklerini sandaldaki tayfaya sordular. Tayfalar Arap olmakla Tunus taraflarından geldikleri hakkında verdik-

leri malûmat kabul olundu ise de Tunusça bir gûne havadisten malûmat veremedikleri cihetle halk yine meraklarıyla baki kaldı.

Lostromo liman nezaretinden çıkınca hemen sandalına binip gemisine gitti ve o gün zaten akşam karîb olduğu cihetle gurûb-ı şemse kadar bazı kimseler iskelede kaldıkları hâlde gemiden kimse çıkmadığını görünce meyusen avdet eylediler. Ertesi sabah gemi içinden birisi Fransız ve diğeri İspanyol kisvesinde iki adam ile bir de birinci kaptanlara mahsus olan kıyafetiyle birinci kaptan sandala râkiben karaya çıktılar. Bu gibi misafirlere iskele başlarında bulunan delillerin nasıl muhaceme edecekleri erbâb-ı seyâhate malûmdur. Fakat birinci kaptan pek vakur ve sert çehreli adam olduğundan delâlet etmek isteyenleri defeyledi.

Bu aralık İspanyol kıyafetinde olan zat yanındaki rüfekasına dedi ki:

-Vay canına yandığım! Meliketülbahr ile buraya geldiğimiz zaman Sinyora Cuzella'nın işte şurada ayağı burkulmuş idi de Sîdî Hasan Mellâh "Aman!" diye kolundan tutmuştu. Ne kadar dikkat idi o dikkat? Ne kadar ehemmiyet idi o ehemmiyet? O zaman Sîdî Hasan Mellâh'ın gözü önünde Sinyora Cuzella'dan başka cihanda hiçbir şey yoktu.

Bu sözün sahibini biz haber vermeden siz tanıdınız ya? Koca Alonzo'yu kim tanımaz? Alonzo kendisini her yerde tanıttırabileceği gibi yanında olanları dahi tavsiye edebilir. Nasıl ki etti. Birinci kaptanı gören gemiciler sınıflarınca büyük olan bu adama şapka çıkarttıkça Alonzo tebessüm ederek nihayet bir tenha mahale geldiklerinde dedi ki:

-Gördün mü be? Korsanlıkta kalmış olsaydık sana bu riayeti ederler miydi? Nasıl, tayfalardan bu riayeti gördükçe müteveffa Pietro'ya lânet okuyor musun?

Bu sözlerin muhatabı dahi Pietro'nun şerîk-i şekaveti olduğu hâlde tâib ve müstağfir olan Zerno olduğu edna bir mülâhaza ile malûm olur. Alonzo diğer refikine dahi bir nazar-ı inbisât ile bakıp demişti ki:

-Bak bak şu tembel Korsikalıya! Müteveffa Pietro sana vermekte olduğu yevmiye bir kuru peksimeti Sîdî Hasan Mellâh

bizim korsan gemisine gelmeden evvel kıskanmış olup da, seni denize atmış olsaydı şimdi böyle sinyorcasına bize kurulamazdın ya?

Nasıl? Korsikalı Monsieur İlia'yı dahi tanıdınız mı? Demek oluyor ki bu gemi bizim muarefemiz olan zevatın gemisiydi. Hatta geminin kıç randasında asılı olan kumpanya bayrağı kırmızı zemin üzerinde bir ay ve bir de (A. H) harflerini cami olduğundan bu elif ve hâ harflerinin (Alfons ve Hasan) demek olduğu bile anlaşılabilirdi.

Üç refik çarşıyı, pazarı ve kale içine girip her tarafı gezdiler. Çarşıca bazı ufak tefek şeylere talip olduktan sonra hemen hiç alış veriş etmeden yine iskeleye avdet ve gemilerine ric'at eylediler.

Sözü uzatmak ne lâzım? Bu gemi bir hafta on gün, nihayet bir ay kadar limanda oturup, derununda bulunan üç refik yani İlia ve Alonzo ve Zerno hemen her gün taşra çıktıkları ve hatta bir aralık sayd u şikâra dahi gittikleri görülür idiyse de, öyle ahzüitaya filâna dair bir gûne teşebbüsleri görülmediğinden, Malta halkı bunları âdeta zevkleri için seyahat eden zadegân olmak üzere hükmeylemişlerdi.

Mademki bizim rüfeka-yı selâsenin sayd u şikâra gittiklerini haber verdik. Öyleyse şunu da dermeyan edelim ki, Malta yaban keçisi ve tavşan ve geyik gibi şikârın en mebzul olduğu yerlerin birisidîr.

Sayd u şikâra gidildiği günler rüfeka-yı selâse yanında yerli ve Arap bozuntusu bir Maltız görüldüğü günler dahi olurdu. Bu Maltız ilk peyda olduğu zaman pek zıpır kıyafet bir herif idiyse de üç dört gün içinde kalıbı, kıyafeti yoluna girip kendi dostları bile refiklerini tüccar kesilmiş zannederlerdi.

Bu yeni Maltız bizim rüfeka-yı selâseye sayd u şikârda refik olduğu hâlde ne hikmete mebni gemiye de gelmezdi? Gemiye gelmek şöyle dursun hatta şikâra geldiği gün dahi rüfeka-yı selâse ile beraber gelmeyip, kendisi ya evvelce şikâr mahallinde bulunur veyahut sonradan gelir ve akşam avdet edileceği zaman dahi ya onlardan evvelce döner veyahut onlar gittikten sonra giderdi. Çarşıda, pazarda gezilirken dahi rüfekasının yanına sokulmadığına göre erbâb-ı dikkatten birisi bu hâli tetkik edecek olsa mutlaka rüfeka-yı selâsenin bu Maltız ile bir gizli ahzü-

itası olduğunu hükmedebilirlerdi. Zira şikâr mahallinde bunlar ilk mülâkat eyledikleri zamanlar sayd meşguliyetlerini terkle bir saat kadar konuşup, badehu işleriyle meşgul olurlardı.

Elhâsıl, bu Maltız ile rüfeka-yı selâsenin sûret-i müşâfeheleri âdeta pek mühim bir madde üzerine söz söylediklerini ima değil bedaheten göstermekte bulunmasıyla bu işin içindeki sır insanın merakını mucip olsa becâdır. Lâkin biz en evvel Alonzo ve İlia ve Zerno'nun nasıl olup da Hasan Mellâh'tan ayrılmış olduklarını merak etsek evlâ olur. Acaba Hasan tarafından bir memûriyyet-i mahsûsa ile mi gelmişler? Yoksa Hasan'ı gücendirip veyahut Hasan'a kendileri gücenip de bir dargınlık üzerine mi ayrılmışlar?

İkinci Bap

İşbu rüfeka-yı selâsenin Hasan Mellâh'a olan sadakatleri malûmumuz olmasaydı işin içinde bir dargınlık olduğunu vehmedebilirdik. Hikâyenin muharriri olmak cihetiyle işin içindeki hakayıkı bildiğimizden bunların Hasan Mellâh tarafından bir memûriyyet-i mahsûsa ile gelmemiş olduklarını da biz şimdiden haber verebiliriz. Gelmelerinin veçhine gelince, onu bir kelimecikle takrirden âciziz. İşi ta şu cihetten tutalım ki:

Hasan Mellâh yıllarca arkasından koşarak yolunda çektiği belâ kalmamış olan Cuzella ile bekâm olduktan sonra, Zerno bir gemiye kaptan nasbolunmasını istida eylemiş olduğundan, onun için bu defa limana gelen Cartagena nam sefineyi inşa ettirmeye başlamıştı. Bu ismi Cuzella vatanının bir muhtırası olmak üzere intihap eylemiştir.

Alonzo Hasan Mellâh'a kayın olduktan sonra konak içinde familya halkından olarak mes'uden yaşamakta olup Monsieur İlia ise vakıa Hasan tarafından ilk günü görmüş olduğu riayetin zerre kadar noksan bulduğunu görmemiş idiyse de ona mahsus bir iş bulunamayarak, bîçare hem de bilvücuh bîçare olan adamcağız hâlâ selâmlıkta bir misafir gibi kalmıştı.

İşsiz olan adamların ekser-i zamânları sükûtla geçeceğini tecrübe etmişsinizdir ya? Hem de bu sükût-ı hâl içinde bazı dakikalar olur ki insan top atılsa işitmeyecek kadar dalgın bulunur. Eğer bir adam dünyada İlia kadar bedbaht olursa, o dalgın zamanlarda hâli yürekler paralayacak bir hâldir. Ama ne ka-

dar yürekler paralayacak hâldir ya! Zavallı adamcağızda ana baba kalmadı, familya kalmadı. Yani demek oluyor ki âlemde bir gûne lezzet kalmadı. Vakıa yalnız bir lezzet kalmış olup, o dahi lezzet-i intikam ise de ona dahi hemen hemen imkân yok. Zira vaktiyle "Sana bir can borçluyum" diye Hasan Mellâh'a söylemiş olduğu bir söz üzerine İlia artık kendisini Hasan'ın âdeta memlûku gibi bir surette tutardı.

İşte bu acı kuruntuları ağyardan setreden derin sükûtlarda İlia beş altı ay kadar devam ederek, nihayet Cartagena sefinesi denize inmiş ve bir gün Kaptan Zerno geminin tecrübesi için İlia ile Alonzo'yu davet eylemişti. Hasan Mellâh'ın gemilere merakı malûm ya! Alelhusus Cartagena sefinesini yalnız kendi başına resmeylemiş olduğu cihetle, tecrübesinde kendisi dahi bulunmak istedi. Binaenaleyh gemi içinde tayfalardan maada Hasan Mellâh ve Alonzo ve İlia ve Zerno bulunduğu hâlde Cezayir önlerinde voltaya çıktılar.

Zerno mücedded bir tekneye kaptan olacağı ve olduğu ve hatta geminin sahibi gibi bir nazarla görüldüğü için ne kadar sevineceğini bilemezdi. Bu memnuniyet kadar bir itminan dahi Hasan'da var idi ki, bir adam heves eylediği bir işin ber-vech-i matlûb husulünü görünce memnun ve mutmain olsa tabiîdir. Cartagena gemisi ise elhak Hasan Mellâh'ın heves eylediği kadar hüsn ü letafet ve rabıta ve metanette yapılmış idi. Alonzo'yu sorarsanız, âlemde onun memnun olması için efendisi, velinimetzâdesi, hatta bizzat velinimeti, eniştesi, velhâsıl âlemde varı olan Hasan Mellâh'ın memnuniyeti kâfi olup, onu memnun gördükçe o dahi sürurundan göklere uçmaya hazırlanırdı.

Demek oluyor ki o gün gemi tecrübesinde çehreler beşaşetle parıl parıl parlardı.

Eğer öyle olsa dünyada böyle bir cemiyeti görmek kadar lezzetli bir şey olamaz. Lâkin beşâşet yalnız bu üç çehrede görülüp dördüncüleri olan İlia o kadar dalgınlık, o kadar tasa içindeydi ki hâlden haberdar olmayanlar o anda İlia'yı görmüş olsaydılar, âdeta refiki Zerno'nun saadetine haset ediyor zannederlerdi.

İlia'nın bu teellüm-i hâli Hasan'ın nazarıdikkatine tesadüf eyledi:

Hasan-Ne oldunuz Monsieur İlia? Sizi yine dalgın görüyorum.

Alonzo-(İlia'ya meydan vermeden) Zati İlia'yı ne zaman neşeli gördüğünüz var ki?

Hasan-Ee, niçin böyle oluyor?

Alonzo-Bana sorarsanız derim ki, müteveffa Kaptan Pietro senakârınızın kendisini denize atmamış olmasına teessüf ediyor.

İlia-Bırak Allah'ı seversen bu soğuk lâtifeleri Alonzo!

Alonzo-Vay canına yandığım yine darıldı be! Ne darılıyorsun? Sen kendi ağzınla, hem işte yine bu ağzınla kaç kere demedin mi ki "Ah, keşke Pietro beni denize atmış olsaydı da, kurtulmuş olsaydım!"

Hasan-Bu ağızdan başka ağzı var mı ki onunla da söylemek muhtemel olsun? Sen de gerçekten tuhaf söylüyorsun ya Alonzo!

Alonzo-Galiba siz de darıldınız? Yok, bak İlia neyse ne ama, sizin darıldığınızı istemem. Bahusus ki gemi içinde bulunduğumuz zaman hiç istemem. Zira, korkarım ki bacaklarımdan tuttuğunuz gibi beni denize atarsınız.

Hasan-Lâtifeyi bırak! Ben gerçekten bu yakında Monsieur İlia'yı pek dalgın görüyorum.

Alonzo-İşte ben lâtifeyi bırakıp pek ciddî lâkırdı söyledim ama, ikiniz de bana darıldınız. Monsieur İlia elbet dalgın bir hâlde ya! Ben yalan söylemiyorum, herif âdeta Pietro'nun kendisini denize atmamış olmasına pişman olmuş. Kim bilir ne kadar elemi var ki böyle söylüyor.

Hasan-Ee, nedir bakalım o elemi?

Alonzo-Ne bileyim ben? İnsan insanın elemini anlayabilir mi?

Hasan-Niçin anlayamaz?

Alonzo-Benim elemim olsa herkes anlayabilirdi. Ama Monsieur İlia'nın elemini kimse anlayamıyor. Hoş, zati bende elem olmaz ki anlaşılabilsin.

Hasan-Sahih soruyorum Monsieur İlia! Eğer bir derdiniz varsa Allah'ı severseniz çekinmeyiniz, söyleyiniz.

İlia-(biraz daha teemmülden sonra) Var efendim var, yok değil var.

Alonzo-Gördünüz mü bir kere siz yine bana inanmayınız. Hem de o kadar elemi var ki Pietro'nun kendisini denize atmadığına pişman oluyor. Vallahi lâtife etmiyorum be! Kendi ağzından işittim diyorum, ağzından!

Hasan-Öyle mi Monsieur İlia?

İlia-Öyle efendim!

Hasan-Ee, bu derde ne yapalım?

Alonzo-Gördünüz mü bir kere. Şu sözü ben söylemiş olsam bacaklarımdan tuttuğunuz gibi denize atmaya kalkışırdınız. Daha herifin derdi ne olduğunu anlamadan niçin "Ne yapalım?" diye dermanını soruyorsunuz?

Hasan-Hakkın var!

İlia-Efendim bundan sonra benim size lüzumum kaldı mı?

Hasan-O ne demek? Siz bana yük müsünüz ki?...

Alonzo-Anlamıyorsunuz a efendim, anlamıyorsunuz. Durunuz bari size ben söyleyim. Haniya Monsieur İlia size bir can borçlu değil mi?

Hasan-Evet!

Alonzo-İşte o cana hâlâ ihtiyacınız var mı demek istiyor. Canını size bahşetmiş değil miydi ya?

Hasan-Öyleydi ama...

Alonzo-İşte aması filânı yok. Şimdi de demek istiyor ki eğer bir can sarf edecek yeriniz ve sair gûne bir lüzumunuz varsa hemen sarf ediniz.

Hasan-Yoksa?

Alonzo-Ha! Yoksa besbelli canını kendisi sarf edecek. Yani böyle âlâm içinde yaşamaktansa kendisini denize atıp kurtulacak.

Hasan-Lâkin Alonzo lâtifenin sırası değil diyorum.

Alonzo-Bre canım, vallahi lâtife etmiyorum be! Kaç defa ağzından işittim. "Ah, bu hayat bana pek ağır, büyük geliyor." dediğini işitmek değil bunu söyleyerek ağladığını da gördüm.

Filvaki Alonzo'nun bu sözü üzerine bîçare İlia'nın gözleri yine dolmaya başladı.

Hasan-Öyle de niçin bana haber vermedin?

Alonzo-Size beni casustur diye kim anlattı?

Hasan-Bu casusluk mudur? Bundan İlia'ya ne zarar var?

Alonzo-Of patlayacağım be! Eğer bu lâkırdıyı da ben söylemiş olsam bacaklar.... Be efendim, size bunu haber verecek olsam, siz de İlia'da olan bir can alacağınızdan vazgeçseniz herif kendisini denize atacak. Bunu size söylersem İlia'ya dostluk mu etmiş olurum?

Hasan-Lâtife bir tarafa ama Monsieur İlia, Alonzo'nun söyledikleri doğrudur zannederim.

İlia-Kendi zevzekliklerini çıkardıktan sonra hepsi doğrudur efendim.

Hasan-Canım Alonzo'nun nasıl zevzek olduğunu şimdi anlayacak değilsiniz ya?

Alonzo-Yok ama Sîdî. Ben zevzekliği hiçbir vakit kabul etmem. Ben, gerek siz ve gerek arkadaşlarım için canımı fedaya hazırım. Lâkırdıyı dosdoğru söylediğim için zevzek diyorsunuz. İşte Monsieur İlia söylesin. Eğer kendi elemini defetmek için benim muavenetime muhtaç ise meydana koysun. Diriğ edersem o zaman zevzek değil belki alçak olduğumu dahi hükmedebilirsiniz. Lâkin kendisi arkadaş olup da bize hâlini açmaz ki...

Hasan-Ne dersiniz Monsieur İlia? İşte Alonzo'nun müddet-i ömründe söylediği bir ciddî lâkırdı varsa o da budur.

İlia-Dostluğuna teşekkür ederim. Mademki lâkırdı bu kadar açıldı, bari arz edeyim ki ben sizden yalnız bir şey istiyorum. O da korsanlar gemisinde size verdiğim vaadden artık istifadeye mahal yoksa vaadimi bana geriye vermenizdir.

Alonzo-Amma büyük şey istedi ha! "Verdim!" demekle olup bitecek bir şey.

Hasan-Monsieur İlia! Bu kadar vakittir refakat ediyoruz. Eğer benden bir gûne yüksünlük gördünüz de bu lâkırdıyı söylüyorsanız günahım boynunuzda kalır. Muamelemde ne kadar kusurum varsa söyleyiniz de tashih edeyim.

İlia-(ağlayarak Hasan'ın ayaklarına kapanıp) Siz meleksiniz efendim melek! Sizde ne kusur olabilir? Ben sizden istifâ-yı kusûr etmeliyim. Ben yalnız size bahşetmiş olduğum canın eğer bir düşmandan sâr almak ve sair her ne yolda olursa olsun istimaline lüzumunuz yoksa hayatımı bana bahşetmenizi isterim.

Hasan-Alonzo'nun dediği gibi canına kıymak için mi?

İlia-Hayır efendim! O hâller geçti. Ondan emin olunuz.

Hasan-Ya ne için?

İlia-Bunu da söylemek için bana emretmeyiniz. Zira emrinize isyan etmiş olurum da sizin gibi bir âlicenabın emrine isyan ettiğime de teessüf eder yanarım.

Hasan-Öyleyse işte bu saatten sonra bana vermiş olduğunuz vaadin hükmü kalmamıştır. Lâkin benim hatırıma zerre kadar riayetiniz varsa şimdi istemem. Fakat bundan sonra teşebbüs edeceğiniz işte bana malûmat vermelisiniz. Zira ben şu hâlde sizi âlem içinde serseri gezmek için kapıp salıveremem. Elbette bana düşeni yapmalıyım.

İlia-(dizleri üzerine eğilip gözlerini de semaya dikerek) Allah sizin gönlünüz ne kadar gani, cenabınız ne âli ise hakkınızda lütfunu da gönlünüz kadar gani, cenabınız kadar âli etsin!

Zerno-(bu zamana kadar müşâfehenin sûret-i cereyânına yalnız uzaktan nazır olduğu hâlde İlia'nın bu duasını işitince başından şapkasını çıkarıp ellerini asumana açarak can u dilden) Amin!... Yarabbi Amin!...

Üçüncü Bap

O gün geminin provası icra olunduktan sonra akşam üzeri konağa avdet olunduğu zaman İlia'nın dalgınlığı her zamanki hâlinden aşağı değil idiyse de çehresinde evvelki alâyim-i ye's ve fütura bedel birtakım âsâr-ı ümmîd ve itminan müşahede olunurdu. Alonzo eniştesiyle beraber hareme giderken İlia elinden tutup ve akşam yemekten sonra selâmlığa ve hem de doğruca kendi odasına gelmesini teklif ve Alonzo dahi kabul eyledi. Zira Alonzo eniştesiyle beraber familyaca yemek yerdi.

Garip değil midir ki her akşam bin türlü şetaretle sofra halkını güldürmekten kıran Alonzo'da bu akşam derin bir sükût görülsün? Sofrada Cuzella ile Esma bu sükûtun sebebini sordular. Hangi Esma olduğunu tanırsınız ya? Haniya şu Hasan Mellâh'ın Mısır'da dört havan güllesini cevv-i semâda birbirine tokuşturmuş olmaktan ibaret bulunan hünerine mükâfaten, Kölemen beyi Murad Bey tarafından Hasan Mellâh'a ihsan olunan Esma hatırınızdan çıkmadı ya? İşte o Esma.

Alonzo sükûtunun hükmünü sofra halkına bildirmemek için zoraki bazı şakalar ettiyse de nafile kimseyi güldüremedi. Sofradan kalktıktan sonra kendisini Arslan Bey, haniya Kafkasya'da Timur Bey iken sonra Arslan nam Kölemen ve nihayet Esma ile kavuştuktan sonra evvelki isminden yalnız bir beyliği iade eden ve Arslan Bey olan delikanlı yok mu? İşte o Arslan Bey dahi bir kenara çekilip o gün Hasan Mellâh'la bir dargınlık mı olduğunu antlar vererek sormuştu. Alonzo onu da baştan savmak için bin dereden su getirdiyse de Arslan kolaylıkla savılır musallatlardan olmayıp bahusus Alonzo'yu pek de ziyade sevdiğinden tecessüsâtında ısrar eyledi. Nihayet Alonzo o gün gemide olan macerayı Arslan'a anlatınca, çünkü Arslan yürek sahibi bir delikanlı olduğundan İlia bîçaresi hakkında yüreğini ziyade bir rikkatten menedemedi. "Ben de seninle beraber şimdi İlia'nın odasına gidip kendisine teselli verir idiysem de şayet rahatsız ederim. Sen yalnız git!" dedi ve Alonzo zaten böyle yapmak lâzım geleceğini tavsiye etmekte bulunduğundan, Arslan'ın elinden kurtulduğuna memnun kaldı.

Hâsılı ba'de't-taâm selâmlığa çıkıp İlia'nın odasına vardı. Bîçare İlia kendisini ümit ve intizar işrâb eder bir tavırla karşılayarak biraz sükûttan ve mülâhazadan sonra hemen söze başladı.

İlia-Ee, Alonzo, sen mürüvvetli ve sadık bir çocuksun. Ben seni öyle tanırım.

Alonzo-Çocuk dediğine göre pek de ana kuzusu değilsem de, neyse muradın ne bakalım? Onu anlamak isterim.

İlia-Muradım şu. Beyrut'tan gelirken yolda Malta adasına uğradığımız zaman zindanda gördüğümüz Trillo yok mu?

Alonzo-Haniya şu...

İlia-Söyleme! Zira bu vak'a üzerinden seneler geçtiği hâlde zihnimden çıkması lâzım gelecek iken bir türlü çıkmayıp, bugünlerde ise artık kendi kendimden hayâ edecek dereceye geldim. Yüzümde el kadar kara durup dururken nasıl olup da şimdiye kadar aranızda gezebildiğime şaşıyorum. Ah kardaşım Alonzo! Her gece zevcemi beyaz rubalar içinde parlak bir çehre ile görüyorum. Her ne zaman görsem yanında kendimi mahcup görüyorum. Düşünüyorum, taşınıyorum bu hicabım şimdiye kadar intikam kaydında bulunmadığımdan hâsıl olma bir hicap olduğunu

keşfediyorum. Fakat sen de bilirsin ki mazur idim. Şu Hasan Mellâh...

Alonzo-Canım ne demek istiyorsun? Muradını söyle bakalım yenir mi, yenmez mi? Canlı mı cansız mı? Sen de İstanbul'a gittin ama, ömrünü, gününü Balat'ta Yahudiler yanında geçirdin. Osmanlıların bilmecelerini dinlemedin. Onlar böyle senin muradın gibi anlaşılmayan bilmeceleri yenir mi yenmez mi, canlı mı cansız mı diye sorarlar.

İlia-Yok ama kardaşım! Lâtifeyi bırakalım. Zira benim yüreğim yanıyor. Ben senden imdat istiyorum.

Alonzo-Bari ben de senin gibi söyleyeyim. Yok ama kardaşım ben lâtifeyi bırakamam. Hatta yüreğim en ziyade üzüldüğü zaman derdimi lâtife ile yenmek isterim. Sen ağlıyorsun. Ben de ağlarsam sana nasıl teselli verebilirim? Kanı kanla yıkamazlar. Kanı suyla yıkarlar. Bu da Osmanlı darbımesellerindendir ki Balat'ta oturmakla öğrenilmez.

İlia-Şu Trillo'dan intikam hususunda bana arkadaş olacak mısın?

Alonzo-(ciddî tavrını takınıp) Sana arkadaş mı?

İlia-Evet!

Alonzo-Sana arkadaş olmaklığım için bana böyle yanıp yakılarak mukaddimeler bastına hacet var mıdır? "Haydi!" dersen "Haydi!" derim olur biter. Lâkin bir şey var.

İlia-Mâni mi?

Alonzo-Arkadaşlığı mâni değil. İnsaniyetçe, yiğitlikçe, mertlikçe bir şey!

İlia-Nedir Allah'ı seversen?

Alonzo-Şimdi Trillo nerededir bilirsin ya?

İlia-Malta'da şovalyeler zindanında.

Alonzo-Pekâlâ! Zindan içinde bulunan bir adamdan intikam almak pek kolay bir şey ise de -tekrar edeyim- zindan içinde bulunan bir adamdan öç almaya kalkışmak yiğitlik sayılır mı?

İlia-Sen beni alçak mı sandın Alonzo? Sen umar mısın ki ben kancıklığı irtikâp edeyim?

Alonzo-İşte ummadığım için böyle söylüyorum ya!

İlia-Korsika'da benim birkaç düellolarım vardır. Ah birisi de işte o şehit zevcemle muaşaka ettiğim zaman onun ismini lekelemek isteyen bir zalimin aleyhinde idi. Bir defasında hasmın meçi yere düştü de o zaman üzerine hamle etmeyi mürüvvete muvafık bulmadım. Eğildim meçi yerden aldım. Eline teslim ettim. Sonra muhacemeye tekrar başladık.

Alonzo-Aferin, yiğitmişsin!

İlia-İşte beni bu kadarcık yiğit ve mert tanıyorsan, Trillo hakkında da her ne kadar o alçak bir herif olup istihkakı yok ise de yine benim kendi niyetimden geri durmayacağıma emin ol. Bilir misin ne yapacağım? Burada...

Alonzo-(İlia'nın sözünü keserek) Mademki, insaniyetin, mürüvvetin, mertliğin haricine çıkmayacaksın artık alt tarafını aramam. Ne yapacağını anlamaya da ihtiyaç yok. Ne zaman gideceğiz. Onu haber ver de tedarikâtıma bakayım.

İlia-Ne zaman gideceğimizi ben bilemem. Onu sen ve bir de Hasan Mellâh bilir.

Alonzo-Ha! Anladım. Öyle ya! Ben de senin gibiyim. Senin ki cebinde beş paran olmadığı gibi benim de iki cebimde beş paam yok. Demek oluyor ki ikimizin dört cebinde beş para yoktur. Haniya bu hesapları edebilmekte olduğumu göstermek için bu kadar sözü uzatıyorum. (biraz teemmülden sonra) Bilir misin ne yaparız? İşte Zerno'nun gemisi hazır.

İlia-İyi ama herif bizi götürür mü?

Alonzo-Götürmemek haddine mi düşmüş? Mundarı geminin direklerine astığımız için mi götürmeyecek? Hasan Mellâh emreder de götürmez olur mu?

İlia-Emrederse elbet götürür.

Alonzo-Vay, gerek sen, gerek ben haniya biz de onun emri olmadan mı gideceğiz?

İlia-Öyle ya!

Alonzo-Sen zevkine bak. Hepsi olur biter yalnız köse Dominico Badia'nın sakalı bitmez.

İlia-Ah, o Badia ah! Elimize geçse.

Alonzo-Azrail'in eline geçsin domuz.

İlia-Azrail'in göreceği işi ben de görebilirdim.

Alonzo-Yani onun yed-i icrâsı olurduk. Hâsılı sen zevkine bak dedim ya! Bir kere Sîdî Hasan Mellâh benim lâkırdımdan çıkmaz. Benim sözümü kıracak olsa bile Sinyora Cuzella'nın lâkırdısından hiç çıkmaz. Daha elde Esma var, Arslan var. Hepsine söyletirim, mutlaka izin alırım.

İlia-(memnuniyetinden Alonzo'nun boynuna sarılıp) Artık sen bilirsin kardaşım.

Sözü bu karara kadar isal eyledikten sonra koca Alonzo, İlia bîçaresinin zehrini almak veya dağıtmak için sofra başındaki hâlinin hilâfına olarak İlia'ya birçok şetaretlerde bulundu. Lâkin Alonzo, Hasan Mellâh'ın amcası Sîdî Hamdân ve babası Sîdî Osman gibi adamlar görmüş olduğundan söylediği letâif içinde itibar ve intibaha şayan sözler dahi vardı. Ezcümle demişti ki:

-Vay canına yandığım be İlia! İnsan kısmı ne kadar acayip şeydir. Geçmişimizi bildiğimiz gibi geleceğimizi de bilsek çıldırmak işten bile değildir. Birtakım budalalar da geleceği bilmek için fal döker dururlar. Hay eşekler hay! Onları ayaklarından tuttuğum gibi denize atacağım gelir. Düşün bir kere be kardaş. Sen Korsika'da ananın babanın yanında iken o zamandan bu zamana kadar başına gelen veyahut başından geçen, haniya şunu demek isterim ki lâkırdının hangisini kabul etsen olur. İster başına gelsin, ister başından geçsin hepsi bir değil mi? Neyse ben böyle sözü uzatırım ama sen meramımı anlarsın ya? İşte o zamandan beri gördüğün hâlleri göreceğini evvelce bilmiş olsaydın çıldırmaz mıydın? Ama düşün diyorum. Şu zamanları düşün ki kurtlu peksimeti nohut suyuyla ıslatmak için o cenabet miçoya yalvarır yakarırdın da "Sinyor Pietro darılır." diye naz ederdi. Şimdi sen aklınca dersin ki "Ah, keşke o zamanki hâlimle kalsaydım da sonra zevcemin duçar olduğu belâyı görmemiş olsaydım!" Ama gözlerin yaşla dolmasın. Bilirsin ki ben doğru sözlü bir adamım. Şimdi böyle dersin, ama bu lâkırdıyı o zaman demezdin. Bir kere sen haydutlar gemisinde baki kalamazdın. Çünkü tembel olduğundan seni denize atarlardı. Ondan sonra da sen o zaman bunu düşünemezdin. Yalnız o zaman kendini büyük bir belâ içinde bulduğun için ondan kurtulmayı düşünürdün. Ah, İlia ah kardaşım! İşte insan kısmı böyledir. Hiçbir vakit içinde bulunduğu hâli beğenmez. Kendisini daima bir belâ içinde bulur

ama, ekser, insanlar içinde bulunduğu belâdan badehu ondan daha beterine düşeceğini hesap etmeden kurtulmak ister. Sözü uzattım. Ama kardaşım haniya demek isterim ki sen şimdi de kendini bir büyük belâ içinde buluyor isen de bundan daha beterini hesap et de müteselli ol. Ama bundan daha beterine uğramazmışsın. İyi ya işte zarar hesap ederken kârlı çıkmış olursun. Buna da İstanbul'da "Balcı kızı daha tatlı" derler. Sen vaktini Balat'ta geçirdin diyorum, Balat'ta casuslukta. Benim gibi Osmanlılar içinde geçirmiş olsaydın bu dakayıkı tahsil ederdin.

Filhakika bu sözler İlia için pek büyük teselliyi mucip olmuştu. Hele ertesi gün Alonzo Hasan'dan almış olduğu müsaadeyi tebşir edince İlia'nın tesellisi bir kat daha kuvvet buldu ya. Hasan bu teşebbüsün masarifine nezaret hususunu da Alonzo'ya havale eylemişti.

Şimdi anlaşıldı mı Malta'da her gün sayd u şikâra çıkan rüfeka-yı selâse Hasan Mellâh yanından nasıl ayrılmışlardı?

Dördüncü Bap

Malta limanına girmiş olan Cartagena nam sefinenin bir aydan beri limanda oturduğunu haber vermiştik. Bu bir ay içinde hikâye eylediğimiz ahval ise yalnız rüfeka-yı selâsenin aralıkta bir kez sayd u şikâra çıktıkları ve bir aralık zıpırdan bozma bir Maltız sinyorunun da bunlarla münasebet peyda eylediği suretinden ibaret idi. Bu zıpır herifin bunlarla peyda eylediği münasebetin vecih ve keyfiyeti merakı mucip olur bir surette olduğunu itirafla beraber, Alonzo ve İlia ve Zerno'nun Hasan Mellâh'tan nasıl olup da ayrılabilmiş oldukları daha ziyade merakı mucip olacağı cihetle, bunu ona takdimen zikreylemiştik. Vakıa şimdi sıra bu zıpır herifin peyda eylediği münasebette olan esrara geldi. Ancak esrâr-ı mezkûrenin kariîn-i kirâma ifşasından mukaddem haber vereceğimiz bir hâl daha vardır ki onu hiçbir vakitte tehir edemeyiz. Zira o hâl de bu hikâye içinde en sevdiğimiz zevattan olması lazım gelen Alonzo'ya dairdir.

Şöyle ki:

Malta ceziresi her ne kadar simsiyah bir kayadan ibaret ise de, bu kaya üzerinde bazı cüz'îce toprak bulunan yerler kemâl-i himmetle bahçe olmak üzere tarh edilip âlâ portakallıklar vü-

cuda getirilmiş ve sair envâ-ı sebze dahi ekilmekte bulunmuştur. Alonzo bir gün refikleriyle beraber ava giderken bu kabil bahçelerden birisi yanından geçerdi. Arkasındaki beyaz gömleğini beli üzerinden gayet enli bir kayış ile sıkmış olmasından fazla, kazması dahi önünde bulunmaktan dolayı bahçıvan olduğu besbelli olan bir kızın taş üzerine oturup, iki kolunu göğsü üzerinde çaprazlayarak mahzun bir tavırla düşünmekte bulunması Alonzo'nun nazarıdikkatini celp eylemişti. Akşam üzeri avdet ederken kızı hâlâ orada, yine o hâlde bulunca Alonzo'nun nazarıdikkati daha ziyade artmış ise istibat edilir mi?

Bir aralık "Belki bütün gün işlemiş, işlemiştir de dinlenmek için yine burada oturmuştur" dedi. Lâkin kızın tavrında dahi hâlâ sabahki hüzün baki idi. Nihayet Alonzo'nun merakı artarak refiklerine "Siz azıcık burada durunuz. Ben şu kıza bir şey soracağım" diye kızın yanına gitti. Malta ahalisinin lisanı Arabîye pek yakın değil, âdeta bir nevi kaba Arapça olduğunu ihtara hacet yoktur zannederim. Arapçayı Alonzo pekâlâ bildiği gibi Maltızların o kaba Arapçasına karıştırdıkları İspanyol ve Lâtin ve Yunan lügatlarından iki evvelkisine olan vukufu sayesinde üçüncüsünü de anlayabilmek Alonzo için işten bile değildi. Kızın yanına varınca selâm filân vermeden:

Alonzo-Şey, bana baksana güzel kız! Sen sabahtan beri burada mı oturuyorsun, yoksa sabahleyin burada idin de, badehu bütün gün bahçede işleyerek yine buraya oturmaya mı çıktın?

Kız-(Alonzo'nun şu damdan düşer gibi ettiği suale taaccüpten kendisini menedemeyerek) Niçin sordunuz?

Alonzo-Niçin sorduğumu sormak lâzım mı ya? Bir adam bir şeyi niçin sorar? Elbette bilmediği ve merak ettiği için sorar. Ben sabahleyin buradan geçerken seni burada gördüm. Şimdi de hâlâ burada buldum. Merak ettim de onun için sordum.

Kız-(hüznü bir kat daha müşted olarak) Burada oturmayayım da nereye gideyim?

Alonzo-Allah Allah, ne darılıyorsun a güzel kız? Ben sana bir yere git demedim ya? Yoksa gidecek yerin mi yok? Al sana bir merak daha!

Kız-Gidecek yerim var ama....

Alonzo-(merakı artarak) Ee, aması?

Kız-(gözlerinden yaşlar damlayarak) Evimizde hiçbir kimse yok!

Alonzo-(O da gözlerini silerek) Tuhaf be! Vay canına yandığım! Beni ağlattın be! Sanki sen ne ağlıyorsun şimdi? İşte bu da tuhaf! Ya birisi benim niçin ağladığımı bana sorsa ne derim? Bu kız elbet ne için ağladığını bilir. Bense ne için ağladığımı ben de bilmem. Acaba deli mi oldum desem. Söyle söyle güzel kız. Sualler çok oldu zira. Bir kere burada niçin oturuyorsun? Ondan sonra evine niçin gitmiyorsun? Kimsen yoksa niçin yok? Bahusus niçin böyle güzel gözlerinle tatlı tatlı ağlayıp da beni de ağlatıyorsun? Vay canına yandığım. Hâlâ ağlıyorum be! Hem de tatlı tatlı ağlıyorum. Ağlamanın da tatlısı olduğunu müddetü'l-ömr tecrübe etmemiştim.

Kız-Siz kimsiniz efendim?

Alonzo-Vay, beni bilemedin mi? Alonzo haniya şu Alonzo! Ulan gerçekten budala imişim ya! Kız beni nereden bilsin? Kaptan değilim, ama kaptan gibi bir şeyim. Kaptan gibi bir şey de değilim, ama neyse burada limanda bizim gemi var da oradayım. (kendi kendisine) Hay canına yandığım! Ne olduğumu kendim de bilmiyorum ki güzel kıza tarif edeyim.

Koca Alonzo'nun etvâr ve güftârından ağlamakta bulunan kıza bir tebessüm arız olsa mûcib-i istiğrâb mıdır? Fakat Alonzo için mûcib-i istiğrâb oldu. Dedi ki:

Alonzo-(hem kendisi de gülerek, hem de hâlâ gözlerini silerek) Vay vay! Vay canına be! Sen gülmeye de başladın. Korkarım şaka ediyorsun kahpecik. Lâkin dikkat ediyor musun güzel kız. Sorduklarıma hâlâ cevap vermedin.

Kız-(yine tavr-ı mahzûnâneyi tekrar ederek) Evimize nasıl gideyim ya? Babam vefat etti.

Alonzo-(telâşından muhakemesini de kaybederek) Ne, vefat mı etti? Niçin vefat etti ya?

Kız-(Ağlarken zarurî gülerek) Vefat edip etmemek onun elinde midir?

Alonzo-Hakkın var. Vallahi güzel kız, orasını ben de düşünemedim. Vakıa vefat edip etmemek insanın elinde değildir. Ya arkadaş, sen de aklımı başımda bırakdın mı ya? Ağlamamış ol-

saydın ben de bu kadar budalaca sözler söylemezdim. Ee, şimdi kimsen kalmadı mı?

Kız-Kalmadı!

Alonzo-Hiç kimsen mi kalmadı?

Kız-Kalmadı! Ben de yalnız evde yatmaya korkuyorum. Onun için gidemiyorum. On günden beri bir komşuda yattımsa da artık komşuya da ağır geldim.

Alonzo-(kızarak) Gördün mü bir kere şu insaniyetsiz komşuyu? Sen kaç okka gelirsin ki komşuya ağır gelesin? Vah, vah, vah! Baban bahçıvan mıydı?

Kız-Evet!

Alonzo-Anan yok muydu?

Kız-Hayır!

Alonzo-Ee, şimdi nihayet ne yapacaksın?

Kız-Ne bileyim ben!

Alonzo kız ile lâkırdıyı uzatınca arkadaşları vakit geçmekte olduğundan bahisle Alonzo'yu çağırdılar. Lâkin koca Alonzo'yu kızın yanından kim ayırabilir? "Burada kimsesiz bir kız var! Onu bırakıp da nereye giderim?" der, bir daha demez. Nihayet "Siz gidiniz ben şu kızın bir çaresine bakayım da, kendim gemiye gelirim." diye arkadaşlarını savmak istedi. Onlar "Canım ne kadar mühim işimiz olduğunu bilmiyor musun? İşte bu akşam için işe kat'iyen karar verdik. Bugün onlar işlerini görüp bitirmişler." dedilerse de Alonzo "Bu kız böyle kimsesiz ve Allah'ın kırında ağlayarak bırakılır mı? Dünyada bundan büyük iş mi olur? Ben bu işi bitirmedikten sonra bir yere gitmem." dedi ve bu söz üzerine Alonzo'yu kızdan ayırıp götürmek mümkün olamadı.

Kız ise Alonzo'nun garâbet-i hâlinden ürkerek "Haydi efendim haydi! Gidiniz. Ben sizden yardım istemem." dedi ve hâl ve tavrıyla kendisi gibi bir genç kızın öyle rastgele meydana çıkan bir yabancıdan muavenet beklemesi uyamayacağını anlattıysa da bir kere rikkate gelmiş olan Alonzo'ya meram anlatmak müşkül olduktan başka, kızın meramını anladıktan sonra dahi kendi meramını kıza anlatamayarak, hâsılı âdeta soğuk bir muamele ile arkadaşlarını savdı ve onlar gittikten sonra kıza tevcîh-i hitâbla "Düş bakayım önüme, evini bana göster! Sen benden

korkma! Yalnız benden değil benim için kimseden korkma. Ben gurbet gezmiş bir adamım. İstanbul'a bile gittim. Senin gibi kızların şân-ı iffetini nasıl muhafaza etmek lâzım olduğunu bilirim. Ben lâkırdıyı biraz çokça söylerim ama zarar yok! Bir kere yalan söylemem. Kimsenin zararını mucip olacak söz de söylemem. Bir söz doğru olduktan ve bir kimsenin faydasını icap eyledikten sonra çokça söylemekte ne zarar vardır? Düş bakayım önüme, düş diyorum. Beni evine, mahallene kadar götür!" dedi. Ve bu lâkırdıları o kadar safvet-i kalble söyledi ki kız encâm-ı kâr emrine ittibâa mecbur oldu.

Kızcağızın evim dediği yer o civarda vaki, ne köye benzer, ne mahalleyi andırır sekiz, on kulübe meyanında bir tek odadan ibaret bir şey imiş. Alonzo kızdan ba'de't-tahkik bir kocakarı buldu ve "Ey koca valide! Seni bir yerden hizmetkârlığa çağırsalar ayda ne kadar ücretle gidersin?" deyince kocakarı biraz da taaccüple bir duka altınına razı olacağını beyan eyledi. Alonzo çıkarıp dukayı peşin olarak verdi ve "İşte senin bir aylığın! Bu kıza refik olacaksın!" deyince kocakarı memnunâne bir hayreti ketm edemedi. Badehu Alonzo kıza dahi beş tane duka altını verip "Bunlar da senindir. Lâkin idare ile tasarruf ile sarf etmeli. Hoş, ben yarın yine geleceğim ya!" diye birbiriyle hüsn-i imtizâc etmelerini gerek kocakarıya ve gerek kıza tavsiye eyledi. Tamam avdet için yola düzülmüş olduğu hâlde geri dönüp, o köyün ve kızın ismini sordu. Köyün ismi Majgara imiş ki Arabî'den ve meşcere lâfzından olduğunu Alonzo anlayabildi. Kızın ismi dahi Julia imiş. Bu isim Cuzella ismine benzediği için midir nedir? Alonzo'ya hoş gelmişti. Binaenaleyh gerek Majgara ve gerek Julia ismini ezberleyerek yola düzüldü. Lâkin ta iskeleye kadar bu ismi ezberlemekle meşgul olmadı. Kızın gözlerinden akan elmaspâreler hatırına geldikçe hâlâ gözleri sulanıp "Vay canına yandığım! On gün misafir kalmış da ağır gelmiş! Bir bîçare kızın ağırlığından ne olur? Kime ağır gelirse gelsin Sîdî Osman'ın oğlu Sîdî Hasan Mellâh'a ağır gelmez. Bu kadar fukarası var. Birisi de bu olsun. İnşallah avdette en evvel kendisine Julia'yı haber vereyim. O da bana en büyük aferini onun için etsin." mütalaâtı, ezberlemekte olduğu Majgara ve Julia isimlerine dahi galebe eylemişti.

Alonzo iskeleye geldiği zaman vakit gurûb-ı şemsi bir saatten ziyade geçmiş idiyse de kendisi için bir sandal beklemekte olduğu gibi, arkadaşları dahi akşam taamı için onun vüruduna intizar etmekteydiler. O akşam Alonzo rüfekasına kimden ve ne işten bahseder? Julia dururken artık ne üzerine söz söyler. Ama rüfekasının pek mühim işleri varmış. Varsın olsun. "O iş pek mühim bir işse, bu da pek mühim bir iştir. Onu da düşünmeli, bunu da." diye yine rüfekasına refakatten vazgeçmez idiyse de aklını, fikrini arayacak olsalar Julia'dan başka bir şey bulamazlardı.

Beşinci Bap

Refiklerinin Alonzo'ya daima ehemmiyyet-i vâkı'asından bahs edip durdukları iş filvaki pek ehemmiyetli bir işti. Burada o ehemmiyetli iş ne olduğunu başkaca hikâyeye ne ihtiyaç var? Zaten Alonzo Majgara karyesinde Julia'yı görmüş olduğu gün mezkûr işin icrasına memur olanlar kimlerse kendi hisselerine düşen miktarını görüp bitirmişler. Bakiyesini dahi işte yine bu akşam yemekten sonra görüp bitireceklerdir.

Yemekler yenildi. Keyifler yerine getirildi. İlia gayet ümitvâr bir tavırla "Haydi bakalım Alonzo haydi bakalım! İşte himmetinle her iş olup biter" diye Alonzo'yu kaldırmaya başladı. Vakıa Alonzo kalkmam demedi. Lâkin İlia'nın mesrurâne sözlerine mukabil ağzından ne söz çıksa iyi? "Canına yandığım insanları! Hepsi suretlerinde çakmak kadar bir burun, fırın kadar bir ağız, cehennem penceresi gibi iki göz taşırlar da adlarına "insan" dedirtir. Bir de bakarsın ki çaylak kadar bir kız kendilerine ağır gelir. Bîçare Julia! Ne kadar mahzun kızcağızdır be! Benden ürkmeseydi, ama sonra duka altınlarını sevinerek aldı. Çocuk değil mi? Ne yapsın? Yarın gidip kendisini görmeli. Görmezsem patlamak işten bile değil!" diye mırıldanarak kalktı ve İlia "Ee, kendisini buraya getireceğiz öyle değil mi Alonzo?" deyince Alonzo "Canım hiç o buraya gelir mi?" dedi. Ve İlia "Gelmemek elinde mi? Kafasını kıra kıra getiririm." demesiyle Alonzo "Kafasını mı kırarsın? Vallahi seni dört parça ettiğim saat, işte o saattir. Bîçare kızcağızdan ne istiyorsun? Kafasını kıracağına yiğit isen güldür bakalım o mahzun yüzünü." diye bayağı müdafaaya hazırlandı. Neden sonra İlia'nın söylediği lâkırdı şimdi gitmekte oldukları işe dair olduğu

hâlde, bunu Alonzo'nun Julia hakkında anlamış olması anlaşılarak Zerno'dan maada Alonzo ve İlia dahi gülmekten kırıldılar.

Üç refik bir sandala binip gayet yavaş hırsız küreği çekerek ve sandalın suyu yarmasıyla yakamoz peyda olmasını dahi kendileri için keşf-i esrârı mucip olur korkusuyla ellerinden gelse sandalı omuzlarına almaya çalışarak karaya geldiler. Gitmekte bulundukları iş filvaki pek mühim olduğu cihetle Alonzo'nun bir zevzeklik ederek kendilerini âleme duyurmasından korkulur ve hatta bu babda diğer iki refikin Alonzo'ya tembih etmeleri lâzım gelirken, hâlşinâs Alonzo nefes aldığı zaman sadrından çıkan hışıltıdan ziyade olmamak üzere basık bir sada ile "Yahu, artık zevzekliği bırakalım. Majgara'yı, Julia'yı da düşünmeyip yalnız işimizi düşünerek bahusus ayaklarımızın patırtısını da mümkün mertebe menedelim. Çünkü iş büyücektir. Öyle bir davranalım ki, bu işi görelim bitirelim de kimse bizim gemiden şüphe etmesin." diye kendisi yoldaşlarına vasiyet ederek yola düzüldüler.

Aman yarabbi, gece de bir karanlık idi, bir karanlık ki! Göz gözü görmez demek dahi bu karanlık için az idi. Lâkin bizim rüfeka-yı selâse bu derece zulmetten müstefit oldular. Yavaş yavaş yürüdüler. Bir yere geldiler ki karanlıktan nereye gelmiş oldukları anlaşılacak değilse de nereye gideceklerini evvelden bildiğimiz cihetle size malûmat verebiliriz. Gittikleri yer ortalığın karanlığı kadar sakit bir mezarlıktı.

Bu mezarlığa vardıkları zaman mezarlığın içinden doğru gayet ince bir gemici silistresinin (düdüğünün) kısık ve titrek sesi işitildi. Rüfeka-yı selâse dahi ses tarafına teveccüh ettiler. Tamam yaklaştıkları zaman camı mürekkeple karartılmış, yani ziyası menedilmiş bir hırsız feneri göründü. Bu fenerin delâletiyle varacakları yere vardılar.

Meğer düdüğü çalan ve feneri irâe eden herif zıpır Maltız imiş. Alonzo fener için herifi tekdir eyledi. "Hem bu misillü ölüleri gömdükleri zaman yirmi dört saat mezarlığı beklerler diyen sensin, hem de bizi ele vermek için feneri de getirmişsin." dedi. Zıpır boğuk bir sesle "Yavaş söyle, yavaş! Zati benim işim artık bitti. Pazarlık buraya kadar değil miydi? İşte mezar, işte kazma kürek. Ben artık başımdan korkarım, gidiyorum. A Dieu!" diye o ziyasız feneri dahi cebine sokarak yıkıldı gitti.

İlia kazmaya, Zerno küreğe yapışıp, bîçare İlia o kadar hırsla kazar ve binaenaleyh o kadar dik soluk alırdı ki bir tarafta durup gülmekten başka bir iş görmeyen Alonzo "Eğer sen bu kadar kuvvetle solursan soluğunu etraftan işitirler, gelirler. Bizi işimizden menederler." demişti. Fakat Alonzo'nun bu gibi lâtifelerine kulak verecek vakit mi var?

Bunlar mezarı işlemeye başladıkları zaman mezarın baş tarafından ve üç refikin üçünün de sesine benzemez bir ses "Aman çabuk olunuz, zira bunaldım." demesin mi? Üçü dahi bir kere ürktü. Zerno "Baş tarafına nefeslik olarak koyduğumuz toprak künkden geliyor. Onun sesidir onun! Merak etmeyiniz!" dedi. Yine işlerinde devam eylediler. Kaza kaza ta mezar içindeki tabutu buldular. Kapağını açtıkları gibi içinden bir adam fırladı çıktı. İlk lâkırdısı şu oldu:

-Aman ortalık ne kadar karanlık! Fakat mezar daha karanlıktı.

Zerno-Zararı yok.

-Siz kimsiniz arkadaş? Ah bana bu unutulmaz iyiliği eden kimdir?

Alonzo-Yavaş söyle, etraftan şüphemiz var. Kim olduğumuzu sonra anlarsın.

-Bu Arap'a benzer İspanyol sesi.

Zerno-Haydi bakalım, şimdi tanışmaya vaktimiz yok.

-Bu da, ya İspanyol yahut Portekizli şivesi.

İlia-Ne şivesi olduğunu sonra anlarsın, haydi bakalım.

-Sen mutlaka Fransızsın arkadaş. Lisanın Fransız lisanı.

Alonzo-Öyleyse seni elsine-i umûmiyye mektebine hoca yapmalı.

Üç olarak gelmiş olan rüfeka, dört oldukları hâlde yine geldikleri yere avdet eylediler. Gelirken ne kadar ihtizârla gelmişlerse, giderken dahi o kadar ihtizârla sandala kadar varıp, badehu sıra kürek Cartagena gemisine geldiler. Mezardan çıkan herif "Oh, bir de geminiz varmış! Vallahi âlâ!" diye memnun olmuş ve Alonzo "Ne demek? Bir de gemimiz var zahir! Mahsus sizin için buraya gelmiştir." cevabını vermişti.

Erbâb-ı mütâlâa elbet anlamışlardır ki bizim rüfeka-yı selâsenin mezardan çıkardıkları herif mahut İtalyan Trillo'dur. Sayd u şikâra giderken kendileriyle buluşan zıpır Maltız bu işe memur olup, fakat nizamlarının adi bir noktasına muhalefet ölüm kadar ağır cezayı mucip olan şövalyeler zindanından bir mahpusu kaçırmak muhal derecesinde müşkül olduğundan, bu işte anahtarcılar başı olan bir şövalye yüz elli duka altınına ele alınmış ve elli lira dahi zıpır Maltıza verilmek üzere pazarlık edilmişti. Anahtarcılar başı ise kendisini kurtarmak için üç efendi gelmiş olduklarını Trillo'ya ihbarla sair talîmât-ı muktezivyeyi de vermiş ve Trillo gibi senelerce prangada kalan bir adam için böyle bir işte talimata bile ihtiyaç olmayacağı derkâr bulunmuş olduğundan birkaç gün hastalandıktan sonra bir gün vefat eylemişti. Anahtarcılar başı keyfiyeti zabıta memuruna jurnal ederek, teçhiz ve tekfin masarifine kifayet edecek kadar parası çıkmayan mahpuslar denize atılır idiyse de, Trillo'nun dört beş altın kadar parası dahi çıktığından, bununla defnedilmesi anahtarcılar başıya havale olunmakla, o dahi bir amele kıyafetiyle gelmiş olan Zerno'ya mezarın hafr ve tehyiesini emrederek Zerno ise mevtanın baş tarafına gelecek yere nefeslik olarak bir toprak künk vazetmek suretiyle mezarı hafr ve anahtarcılar başı, bir papaz ve iki anahtarcı ve bir de mezarcı-Zerno-ile cenazeyi ve hâlbuki hakikatte ceyb-i kabûle yüz elli dukayı defneylemişti.

Demek oluyor ki zıpır Maltız'ın rüfeka-yı selâse ile şehirde gezmek ve buluşmak hususunda göstermekte olduğu ihtiraz böyle mühimce bir işten neş'et etmekteymiş. Hâlbuki bu iş mühimce değil, mühim ve belki ehem idi. Zira bu gibi bir mahpus vefat edip de defnedildiği zaman yirmi dört saat kadar mezarı gözetildiğinden yakayı ele vermek veyahut Trillo'yu medfeninde boğup öldürmek gibi tehlikeler hep haritada yazılıydı.

Biz Trillo'yu gemiye getirinceye kadar tanımadığımız gibi Trillo dahi gemiye girerken İlia'yı tanımıştı. Lâkin tanıdığını birdenbire belli etmedi.

İlia-(hiddet ve şiddetinden tıkanarak) Bizi tanıdınız mı Monsieur Trillo?

Trillo-Tanıyayım diyorum, ama tanıyamıyorum efendim.

Alonzo-Gel "tanıyayım" de de tanı. İşte bizim korsanlar gemisinde tembel Korsikalı İlia bu değil miydi?

Zerno-Canım korsanlar gemisinde Monsieur Trillo var mıydı?

Alonzo-(müstehziyâne) Korsanlar gemisi dediğine bakılsa efendimiz korsan değilmiş gibi anlaşılır. Fakat hakkın var. Majgara karyesi ve oradaki Julia aklımdan çıkmıyor ki, geçmiş şeyleri aklımın içinde arayım da bulayım.

İlia-(Alonzo'nun sözlerine kulak vermeyerek) Haniya şu sizin Marsilya'da şarap ikram etmiş ve Faslı sefinede hizmet bulmuş olduğunuz tayfa...

Trillo-(teessür-i derûnunu bir türlü ketm edemeyip çehresinde arız olan sapsarı değil, belki bembeyaz bir reng-i mâ-fi'z-zamîrini meydana koyarak) Evet efendim tanıdım.

Zerno-(Trillo'ya) İşte sizin bize etmiş olduğunuz işe mukabil biz de size bu iyiliği ettik.

Trillo-Ettiniz değil, henüz edeceksiniz, öyle değil mi efendim?

İlia-Evet edeceğiz!

Trillo-(ölüm korkusu yüzünün beyaz rengi arasından tebahhur ediyormuş gibi bir tavırla) Yani Malta zindanında ilâ-ahîri'l-ömr muazzeben yaşayıp sonra da makhûren geberip gideceğime, beni diyâr-ı ademe daha kolay ve daha kestirme bir yoldan göndereceksiniz. Bu inayetinize teşekkür ederim. Emriniz her neyse hazırım. Zira siz üç kişisiniz, ben bir kişi. Bahusus ki bu gemide yirmi kadar da adamınız var.

Alonzo-Öyle değil, kahraman öyle değil. Biz seni yirmi otuz kişi el birliğiyle öldürecek olsaydık bu kadar külfete ne hacet vardı? Hazır mezara defnedilmiştin. Seni orada medfûn olarak bırakır, sen de hazır mezarın içinde rahat vefat eder giderdin.

Trillo-(Alonzo'nun sözü üzerine tecdîd-i ümmîd eylediği yüzünde parlayan bir şems-i sürûrdan müstebân olur tavırla) Meramınızı anlayamadım efendim.

Alonzo-Vallahi birader, senin hakkında benim henüz hiçbir muradım yoktur. İlia'nın vardır. Ondan sonra öyle bir murat bana da intikal ederse konuşuruz.

İlia-Evet, bu murat benimdir. Bak Monsieur Trillo, sen benim namusuma bir leke sürdün ki, bunu senin müebbeden zindanda kalmaklığın yıkayamaz. Ya senin kanın yıkar, ya benim.

Trillo-Anladım efendim anladım! Biz de biraz hovardalık etmiş adamız. Düello ne demek olduğunu dahi biliriz.

İlia-Evet!

Trillo-Lâkin bana sorarsanız Monsieur İlia bu lekeyi sizin yüzünüze zevceniz getirdi. Malûmunuz değil midir ki, bu gibi işlerde kabahatin ziyadesi karılarındır.

İlia-(kudurmuşçasına bir hiddetle) Bre şeytan! Ben karımı bilmez miyim, sadık karımı? Benim karım yüzüme leke sürmek şöyle dursun, onun yüzünü dahi lekeleyen sensin. O kendisini denizde boğarak lekesini çıkardı. Ben de senin kanında yumalıyım ki temizleyeyim yahut kendi kanım içinde boğulmalıyım. Şimdiye kadar beni Hasan Mellâh...

Bu lâkırdıları İlia öyle bir tavırla söylemişti ki Alonzo ile Zerno dahi korkmuş ve Trillo ise hemen artık ömrünün son saati gelmiş olduğuna inanmıştı. Ancak Alonzo İlia'ya mukabele edip:

Alonzo-Yok ama Monsieur İlia! Düello edecek adam böyle şiddet göstermez. Bahusus sen bir vakit karını nazarında, hatta melek gibi Sîdî Hasan Mellâh'la dahi müttehim tutmuş olduğunu bana anlatmıştın. Şimdi mertçe, yiğitçe hareket edeceksen et! Yoksa böyle elimize geçen bir tek mahpusun üzerine saldırmak yiğitliğe yakışmaz.

Zerno-Ben de tamamıyla bu fikirdeyim.

Trillo-(ümidi bütün bütün artarak) Teşekkür ederim yoldaşlar! Zati ben sizin elinizdeyim. İstediğinizi yapabilirisiniz.

Alonzo-Hay hay! Bunu söylemeye de hacet yoktur. Haydi kuzum senin için hazırladığımız kamaraya git, rahatına bak. Sana bir hafta mühlet var. Ye, iç, aklın başına gelsin. Zira prangada bunca vakittir çürüyen bir adam ancak bir hafta istirahat ile aklını başına alabilir. Güverte üzerine filâna çıkmakta dahi serbestsin. Lâkin sakın ha firar edeyim deme. İşte o zaman yiğitler gibi değil, kancıklar gibi geberir gidersin.

Alonzo'nun bu lâkırdısı o geceki meclise hitam verdi. Herkes kamarasına çekildi.

Altıncı Bap

Trillo'yu gemiye getirdikleri gecenin ferdası günü biliniz bakalım Alonzo nereye gitti?

Onda bilinmeyecek ne var? Bütün gece rüyasında tavaf eylemiş olduğu Majgara karyesine ve bütün gece rüyasında görüşmüş olduğu Julia'nın yanına gitti.

Bugün Zerno ile İlia beraber gelmemiş olduklarından, Alonzo yalnızca gittiğine pek memnundu. Yolda hep Julia'nın mahzun çehresini teşhis ederek ve bu hayale vüs'at verdikçe Julia'ya muhabbeti artarak bastığı yeri görmezdi. Hatta birkaç defa ayağı altına taş tesadüf ederek tekerlenmek mertebesinde sendelemiştir de.

Nihayet Majgara'ya vardı. doğruca Julia'nın kulübesini buldu. Tuhaf değil midir ki dün ol kadar mahzun görünen Julia, bugün Alonzo'yu bayağı bir şetaretle istikbal eylemişti. Vay Alonzo'daki memnuniyet!

Alonzo-Nasıl bakalım bugün iyi misin? Öyle zannederim, zira bugün dünkü gibi sende ağlayacak suret yok.

Julia-Teşekkür ederim efendim. İnayetiniz berekâtıyla inşallah bundan sonra daima yüzüm güler.

Alonzo-Vay canına! Sen ne kadar da nazikmişsin ya? Seni baban mı terbiye etti?

Julia-Bir bahçıvan kızının terbiyesinden ne olur efendim?

Alonzo-Nasıl bahçıvan kızının terbiyesinden? Vay, terbiye yalnız sinyorlarda, sinyor kızlarında mı olur? Onlarda ne kadar terbiyesiz vardır ki. Seni okuttular, yazdırdılar mı?

Julia-Beni kim okutup yazdıracak? Hem bana ne okutup yazdıracaklar? Şu kadar var ki validem şehirliymiş de...

Alonzo-(memnuniyeti gözlerinden fırlayıp atılacak gibi gözlerini açarak) Ha, şöyle! Böyle gül bakalım. Demek oluyor ki validen terbiyeliydi.

Julia-Validem epeyce zengin bir kaptan kızıymış.

Alonzo-Acayip, ya sonra nasıl olmuş da bahçıvan karısı olmuş?

Julia-(hicabından kıpkırmızı olarak) İşte olmuş.

Alonzo-Ne utanıyorsun be? Bahçıvan karısı olmak ayıp mı sanki? Bak bak, mini mini yanacıkları dahi kıpkırmızı oldu. Utanma be kardaş!

Julia-(hâlâ devam eden hiçabından dolayı kekeleyerek) Yok, bahçıvan karısı olmak ayıp değildir ama...

Alonzo-Ama sanki başka bir kabahat mi var?

Julia-(evvelkinden ziyade kızararak) Neme lâzım benim?

Alonzo-Nasıl neme lâzım benim? Hiç insanın ettiği kabahat... Bakalım şu kabahat dediğin ne oluyor? Merak bu ya. Çünkü senin gibi bir kızı böyle terbiye eden validenin kabahat edeceğini hiç ümit etmem de...

Julia-(artık en nihayet dereceye varan hicabından gözlerini yere dikip) Babamı sevmiş de ona kaçmış diyorlar. İşte bunun için karısı olmuş.

Alonzo-(kahkahalarla gülerek) Ee, sanki bu bir kabahat mi? Adamı sevmek kabahat ise demek olur ki bir adamı ve belki kimseyi sevmemek herkesi horlamak hüner sayılacak. Nasıl bari, babanla güzel geçinmişler mi?

Julia-Ben o kadarını bilmem. Çünkü anamdan küçürek kaldım. O vefat eylediği zaman ben on yaşındaydım. Yalnız babam derdi ki pek güzel yaşamışlar. Hatta hangisi daha evvel vefat ederse ötekinin bir daha evlenmemesi için yemin dahi etmişler. Bunun için babam tamam altı sene teehhül etmedi.

Alonzo-Ya sonra etti mi?

Julia-Sonra da vefat etti.

Alonzo-(keyifle) Vay mini mini güzel kız! Demek oluyor ki tamam on altı yaşındasın. İnşallah altmış altı yaşına da gelirsin...Yok be az dedim. Yüz altmış altı yaşına da! Ama o da çoktur. Seksen yaşına kadar yaşamış olsan yetişir mi? Fakat bana sorarsan ben öyle de demem. Çünkü sen seksen yaşına gelsen bir acuze kocakarı olursun ki, aman yarabbi! Acuze olmasan gençlikte ölmeni istemek lâzım gelir, onu da istemem. Hâsılı, vallahi Julia ne isteyeceğimi ben de şaşırdım.

Alonzo bu lâkırdıları gayet safvetle söylerdi. Ol kadar safvetle ki, böyle genç kıza söylenen bu gibi sözlerin nasıl bir manaya delâlet edeceğini de hesap etmezdi. Binaenaleyh Julia'nın mahcubiyeti artık Alonzo'nun yanında kalmaya mâni olarak ku-

lübenin kapısı önüne çıktı. Alonzo hane içinde yalnız kalınca pek az bir zamanda pek çok şeyler düşünüp, fakat kızın gaybubeti hatırına gelince canı sıkıldığından "Acaba nereye gitti? Bu fena kümeste canım sıkılıyor. Bari biraz taşra çıkayım." diye o dahi taşra çıktı. Julia'yı kapı önünde gördü.

Alonzo-Vay, sen burada mıydın?

Julia-Evet!

Alonzo-İçeride canın mı sıkıldı?

Julia-Evet!

Alonzo-Vallahi benim de sıkıldı. Bu mundar kümeste nasıl oturuyorsun bilmem. Yoksa canın benden mi sıkıldı?

Julia-Hayır!

Alonzo-Kümesten mi sıkıldı?

Julia-Hayır!

Alonzo-O ne ya? Senin tavrın yine değişti. Ha, sahih, haniya o kocakarı nereye gitti?

Julia-Kendi hanesinde biraz işi varmış da oraya gitti.

Alonzo-Yoksa o mu senin canını sıktı?

Julia-Yok!

Alonzo-Geldiğim zaman seni pek şen buldum ama şimdi keyfin kaçmış görüyorum, sebebi?

Julia-Hiç!

Alonzo-Hiç değil, hiç değil! Mutlaka canın benden sıkılmıştır. Sıkıldıysa gideyim... Lâkin yüreğim gitmekliğe de razı olamıyor. Sen kimsesiz bir kızmışsın. Sana ben kimse olmak istiyorum. Ana baba olayım diyorum. Ama karı olmadığım için anan olamam. Ananı ben kaçırıp bahçıvan karısı etmemiş olduğum için baban da olamam. Olsam olsam kardaşın olmalıyım. Ha? Ne dersin Julia? Senin kardaşın olayım mı vesselâm! Yine mi darılttık? Önüne ne bakıyorsun ya? Bir cevap versene! Ya olur de, ya olmaz.

Julia-Kardaşım olunuz ama bana böyle lâkırdıları söylemeyiniz!

Alonzo-Nasıl lâkırdıları?

Julia-İşte böyle lâkırdıları!

Alonzo-"Kardaşın olayım mı?" diye söylediğim lâkırdıları mı? Onu ise işte kabul ettin ya?

Julia-Yok a kardaşım. Deminki lâkırdıları.

Alonzo-A canım ben sana ne dedim? Canın mı sıkılır filân diye hâlini hatırını sordum. Ayıp ettimse affet.

Julia-(bir müddet yutkunduktan, kekeledikten sonra) Sizin isminiz nedir?

Alonzo-İşte dün söyledim a! Meşhur Alonzo ama, sen benim şöhretimi bilmezsin.

Julia-Evet söylemiştiniz, sanatınız neydi?

Alonzo-(Başını kaşıyarak) Sanat mı? Sanatım şey... Haniya şu şey yok mu? Limana gelen gemi?

Julia-Siz o geminin sahibi misiniz?

Alonzo-Sahibi değil, sahibi gibi bir şey.

Julia-Yoksa kaptan mısınız?

Alonzo-(can sıkıntısıyla başını daha ziyade kaşıyarak) Kaptanı değil ama, kaptanı gibi bir şey.

Julia-Galiba o geminin çorbacısının adamı olmalısınız.

Alonzo-Vallahi güzel kızcağız adamı da değil ama, adamı gibi bir şey.

Julia-(mosmor kesilerek) İşte ben bu lâkırdıyı istemem.

Alonzo-(telâşla) Hangi lâkırdıyı güzel kızcağız, dediğimi mi?

Julia-(mahcubâne önüne bakarak) Evet.

Alonzo-Yok, bunda yalan söyledin. Darılma ama, yalan söyledin. Çünkü sen güzel bir kızsın, binaenaleyh ben de sana "güzel kız" dersem yalan söylememiş olurum. Hem de bir kıza güzel denilirse o kız bu lâkırdıyı istememek olmaz. Eğer çirkin demiş olsaydım da sen de bu lâkırdıyı istememiş olsaydın, o zaman doğru söylemiş olurdun. Artık ben dünyayı sert-â-ser gezmiş, karılarını öğrenmiş olduğum hâlde bilmez miyim ya? Hatta çirkin olan kızlara bile "çirkin" desen kızarlar, "güzel" desen memnun olurlar.

Alonzo daha bu lâkırdıyı bitirmeden Julia hicabını bir türlü yenemeyerek kalktı odasına girdi. Ya Alonzo arkasını bırakır mı? Lâkin Alonzo'da ne kadar safvet-i kalb varsa Julia dahi o

kadar ciddî bir suretle, dün Alonzo'nun kendisine vermiş olduğu beş tane duka altınını sandığından çıkarıp, önüne koyarak...

Julia-Benim bu paraya ihtiyacım yoktur. Rica ederim bunu alınız. Hem de bir daha ava çıkarsanız buraya gelmeyiniz.

Alonzo-(istiğrâbla) Niçin?

Julia-Niçin olduğunu da sormayınız.

Alonzo-Hayır niçin olduğunu soracağım. Çünkü bunları benden kabul ettin, bundan sonra sana edeceğim himayeyi de kabul etmeye müstait bulundun. Bugün beni kardaşlığa kabul ettin. Mademki böyle edecektin niçin dün bahçe yanında taş üzerinde ağlayarak beni de ağlattın? Sen o zaman ağlamamış ve kimsesiz bir bîçare kız olduğunu söylememiş olsaydın, ben de ne ağlardım, ne de sana bu kadar rabt u kalb ederdim.

Julia-Hayır, ben bîçare değilim Allah'a şükür!

Alonzo-Şükür zahir. Lâkin seni bîçare etmeyen hangi ümittir bakalım?

Julia-Çalışırım, bahçıvanlık ederim.

Alonzo-Aferin, güzel ümit, tamam namuskârane. Fakat bahçıvanlığın vücutça olan meşakkatlerine katlanmadan da mes'ut olmak yolu varken! İşte beni kardaşlığa kabul eyledin ya? Sana benim uhuvvetim kifayet ederdi.

Julia-Hakkımda gösterdiğiniz hüsn-i niyyetlerin cümlesine teşekkürler ederim. Fakat beni seviyorsanız bir daha buraya gelmemenizi rica ederim.

Alonzo-Eğer sizin rahatınız benim buraya gelmemekliğim ile hâsıl olacaksa gelmem. Fakat bu parayı ben bir kere verdim. Sen kabul etmeyeceksen sokağa atmakta muhtarsın. İşte ben gidiyorum kızım. Fakat niçin ağlıyorsun, yine ne yaptım?

Julia-Hayır, hiçbir şey yapmadınız. Buradan gidiniz kâfidir.

Kız bu lâkırdıyı pek ciddî olarak söylemiş olduğundan Alonzo bir cevap alırım ümidiyle, bir müddet daha kızın yüzüne baktıysa da hiçbir eser-i ümmîd alamadığından boynunu büküp çıktı gitti.

Alonzo'nun meyusen gidişine taaccüp edersiniz ya? Alonzo gibi bir şetaretli adamın bir kere meyus oluşu câ-yı istiğrâbdır.

Hatta buna Alonzo dahi istiğrâb eylemişti. Avdet ederken yolda "Acayip, ben kıza ne yaptım ki benden yüz çevirdi? Julia'yı, o güzel kızı niçin gücendirdim? Kendisine güzel dediğim için mi kızmış ola? Keşke 'çirkin kız' demiş olsaydım. Şaka, hoş, ama bayağı yüreği kırıldı. Vakıa, Julia'nın ne saadeti ne sefaleti benden sorulmazsa da eğer kendisini saadet içinde görürsem gönlüm pek hoşlanacak. Demek olur ki sefalet çekecek olursa da gönlüm hoşlanmayacak. Hiç de gönlümde böyle bir his duymamıştım. Hoş, şimdiye kadar bende gönül var mıdır, yok mudur onu da düşünmüş değildim ya?" yollu tuhaf tuhaf hulyalarla iskeleye kadar gelmiş ve oradan gemiye muvasalat eylemiştir.

Yedinci Bap

Alonzo'nun o geceyi nasıl geçirmiş olduğu izaha muhtaç değildir. Hele gece yarılarından sonraya kadar uykusu kaçmış olacağı dahi malûmdur. Ertesi sabah kalktı. Biraz zevzeklik edip eğlenmek için Trillo'nun yanına gittiyse de eğlenemedi. Kuşluk vaktine kadar vaktini güç hâl ile geçirebilip ne idüğini kendisinin dahi bilmediği bir his kendisini behemehâl Majgara karyesine celp ederek vardı, Julia'yı aradı.

O gün Julia'yı göremedi. Şayet bahçesine gitmiştir diye oraya dahi gitti aradıysa da kızdan nam u nişan bulamadı. Etrafta bir lâmelif çevirerek geldi, yokladı. Yine yok. Elhâsıl, akşama kadar dört beş defa hem bahçeyi, hem haneyi yokladı. Julia'dan eser yok vesselâm. "Geceyi de hariçte geçirecek değil a! Neredeyse mutlaka gelir. Ne olursa olsun bu gece burada kalırım. Ama arkadaşların gözü yolda kalcakmış. Varsın kalsın, çocuk değilim ya? Onlar çorbacım da değildir. Kalırım. Be canım kalırım, kaldım gitti." diye gurûb-ı şemsi bir saat geçmiş olduğu hâlde geldi. Henüz gelmemiş olduğu cihetle Julia'nın kapısı önünde oturdu.

Bir saat daha bekledi. İntizar iki saate vardı. Kız hâlâ yok. Orası bir işlek mahal olmadığından gelen geçen dahi yoktu. Alonzo artık Julia'dan ümidini kesti. Lâkin bu vakitten sonra avdet edecek olsa bile ihtimal kalmadığından kapı önünde sabahlamak lâzım geldiğini anladı.

Derken bir yarım saat sonra Julia'nın kümesciği kapısı açılmasın mı? Meğer kız hanesindeymiş.

Alonzo cüz'îce ziyada Julia'nın hayalini görünce sevinerek kalkıp, ihtimal ki kız Alonzo tarafından bir tekdire muntazır idiyse de, güya hiçbir şey olmamış gibi.

Alonzo-Vay çirkin kız, sen burada mıydın?

Julia-Canım haniya siz gelmeyecektiniz ya? Niçin geldiniz? Beni bütün gün hapsettiniz. Sabredecek olsam kırk gün burada mı kalacaktınız?

Alonzo-Ne bileyim ben a, çirkin kız?

Julia-Bugün de çirkin mi olduk?

Alonzo-Ya dün güzel dedim, darıldın. Hem ben burada dışarda üşüdüm. Beni içeriye alsana?

Julia-Ben buraya geldiğinizden memnun değilim.

Alonzo-(kızın şu lâkırdılarını işitmemiş gibi içeriye girerek) Üşüdüm, üşüdüm be üşüdüm! Güzel yahut çirkin kız. İşte ikisini de söyledim, hangisini istersen kabul et.

İçeriye girdikten sonra evvelce pazarlık etmiş olduğu kocakarıyı göremediğinden:

Alonzo-Haniya, o kocakarı yok ya?

Julia-Ben ona bu sabah haber gönderdim, artık gelmesin dedim.

Alonzo-(canı sıkılarak) Canım niçin böyle yaparsın? Burada yalnız korkmaz mısın?

Julia-Benim korkacağımdan, korkamayacağımdan size ne?

Alonzo-Nasıl bana ne? Kimsesiz bîçare bir kız olasın, bir mundar kocakarının yanında on günceğiz misafir kaldığın hâlde ağır gelesin de, ben seni düşünmeyeyim olur mu?

Eğer Alonzo bu lâkırdıları söylerken Julia'nın tavrına dikkat etmiş olsaydı bir büyük taaccüp alâmetleri görebilirdi. Fakat Alonzo buralara dikkat eder mi? Oralara edemeyip yalnız Julia'nın uzunca bir sükûtuna dikkatle:

Alonzo-Ne düşünüyorsun Julia?

Julia-Vallahi ne yalan söyleyim? Sizin benden ne alıp, ne veremediğinizi düşünüyorum.

Alonzo-Onu ben de düşünüyorum ama bulamıyorum. Alacağım yok, vereceğim de hatırıma gelmiyor. Fakat sana şunu söyleyim ki Julia ben seni burada yalnız bırakmayacağım. Ben

epeyce akıllıca bir adamım. Ama senin hakkında yüreğim pek mi müteessir oldu, ne oldu? İki lâkırdıyı bir araya getirip de söyleyemiyorum. Fakat senin anladığın bir adam da değilim.

Vadisinden söze başlayıp kendisinin kim olduğunu Julia'ya anlatmak için haydutlar gemisinde Hasan Mellâh'a anlattığı gibi, ta validesinin pederi elinde maktûliyetinden ve kendisinin mecrûhiyetinden bed' ile, bu kere Malta'ya vüruduna kadar ne görmüş, ne geçirmiş ise cümlesini hikâye eyledi.

Julia Alonzo'nun hikâye eylediği ahval üzerine istiğrâbını arttırdıkça artttırır idiyse de, bu hikâyenin netice-i muhâkemâtı olarak Alonzo'yu muvazene edince, bu zatın öyle tevahhuş edilecek bir zat olmadığını tanıdı. Sözün uzanıp gitmesi cihetle sabahın nasıl olduğunu anlayamamış ve akıllarını başlarına aldıklarında ortalığı aydınlanmış görmüştürler. Eğer Julia dünkü derece-i tevahhuşunda kalmış olaydı, ihtimal ki Alonzo o gün dahi gemiye avdet etmezdi. Lâkin kız kendi hakkında gösterdiği lütfa nihayetsiz teşekkürler ederek, ba'd-ezân kendisini Sinyor Alonzo'nun himayesi altında addedeceğine dair teminat verdiğine mebni, Alonzo gaybubetinden naşi arkadaşlarını merakta bırakmamak lüzumunu o zaman hissederek, Julia ile veda ve gemiye avdet eyledi.

Meğer gaybubeti refiklerini sahihan merakta bırakmıştı. Bunlar bütün gece kendisini aramadık yer bırakmadıklarından bahisle Alonzo'ya pek çok serzenişler eylediler. Alonzo ise özür olarak Julia'nın ahvalini hikâye ederdi. Zerno "Galiba sen bu kıza alâka ettin." deyince Alonzo fevkalâde taaccüple "Alâka mı ettim? Bah! Alâka bu mudur? Alâka nasıl olduğunu bilmezsem de böyle olacağını da hiç ümit etmem." diye dimağında olan tesiri bir alâka eseri olabileceğine bir türlü ihtimal vermemişti. Sözün kısası, her gün devamda kusur etmemek şartıyla sekiz, on gün daha Majgara'ya müdâvemetten Alonzo'yu bir şey menedemedi. Her gün ziyaret eyledikçe kızın vahşetini evvelki günden az bulur idi. Zira Julia, Alonzo'nun gayet safiyyü'l-kalb, doğru özlü, doğru sözlü, şefik, sadık, civanmert bir adam olduğunu anlayıp kendisine emniyyet-i kâmile gelmişti. Lâkin çi-fâide ki, Julia Alonzo'yu ne kadar iyi tanımış ise Majgara halkı dahi gerek Alonzo'yu ve gerek Julia'yı fena tanıdılar. Bu ise Julia'ya refakat etmek için ayda bir dukaya pazarlık etmiş olan kocakarı-

nın fesadından neş'et eylemişti. Ama nasıl muvafık fesat? Bir güzel kızı ilk gördüğü gün beş altın veren babayiğit, o altınları babası hayrına mı verir? Alelhusus ki bir gün sonra geceyi dahi Julia ile beraber geçirmiş ve ol zamandan beri her gün gelip görüşmekte ve hâlleşmekte bulunmuştur. Halkın ise sû-i rivâyete hüsn-i rivâyetten ziyade rağbet göstermesi mücerrep bulunduğundan, Majgara halkı Julia ile Alonzo'yu fena görmekte hak kazanmışlardır. Âlemde havadis ne kadar tez münteşir olur bilirsiniz ya? Hususuyla fena havadis! Bahusus Majgara gibi sekiz on evli bir mahalle içinde. İşte Julia hakkındaki suizanlar dahi, bu kadar sür'ate, yani iki gün içinde kızcağıza isal edildi. "Babasının naaşı mezarda henüz çürümeden, ecnebileri hanesine kabul ediyor." tarzındaki lâkırdılar kızcağızı bîzar eyledi. Bu gibi türrehâtı menetmek için, Julia Alonzo'yu bir daha gelmekten menetmek istedi. Vakıa bu iş on, on iki gün evvel için pek kolay idiyse, de şimdi biraz müşkülleşmişti. Zira bir iki günden beri Alonzo biraz gecikecek olsa Julia'nın canı sıkılıp taşrada biraz patırtı işitecek olsa "Acaba Sinyor Alonzo mu geliyor?" diye etrafı muayene etmesini derunî bir his emrederdi. Ah, o derûnî hisler ah! İnsana her şeyi emreden o derunî hisler değil mi?"

Hâsılı, bu kere Julia Alonzo'yu duhulden men için kendisinde kuvvet bulamadı. Binaenaleyh bir gün, yalnız Majgara'da artık ikamet edemeyeceğini ve Malta kasabasına tebdîl-i mekân edeceğini hamisine arz ve esbâb-ı mûcibesini hikâye edince, Alonzo dahi reyini tasvip eyledi.

Majgara'da Julia'yı ikamete mecbur edebilecek taallûk üç altın kıymeti olmayan bir kulübe ile yirmi altın değeri olmayan bir bahçeden ibaret olup, bunları rub' kıymetine satmak icap edince bir günde müşteri zuhur edeceği derkârdır. Binaenaleyh o taallûk bir günde kat' olunacağı cihetle Julia dahi nefs-i Malta'ya nakl-i mekân eyledi.

Biz epeyce bir zamandan beri yalnız Alonzo ve Julia ile meşgul olduğumuzdan Cartagena gemisinde mahpus bulunan Trillo ile olan münasebeti unuttuk. Lâkin hakikatte unutmadık. Zira Trillo mahpus olalıdan beri Cartagena sefinesi içinde zikre şayan hiçbir vak'a sebkat etmemiştir ki bu kere zikre şayan vak'a ise sefîne-i mezkûrenin hareket için tedarikâtta bulunmasıdır. Tamam tedârikât-ı lâzımeyi bilrü'ye, geminin hareket edeceği

gün dahi Julia refiklerini görmüş olduğu hamisinin gemisini de görmek merakıyla Cartagena gemisini ziyarete gitmişti. Kız gemiye vasıl olduktan iki saat sonra dahi bir ince poyraz ile gemi limandan lengerini fekkeyledi.

(intihâ-yı kitâb-ı evvel)

İkinci Kitap

Birinci Bap

Julia'nın Cartagena gemisine duhulünden iki saat sonra geminin hareket etmesi, Julia'yı dahi Trillo gibi alıp götürmüş olmasını işrâb eder. Acaba Alonzo Julia'yı terk-i vatana kadar nasıl irzâ edebildi? Burası oldukça merakı dâîdir. Biz bu merakı hal için işi şu cihetten tutalım ki:

Julia nefs-i Malta kasabasına tahvîl-i mekân eylediği zaman, Alonzo kendisini bir kocakarının hanesine misafir etmişti. Vakıa, koca Alonzo'nun kendisi dahi itiraf eylemiş olduğu veçhile, o zamana kadar başından aşka, sevdaya dair bir hâl geçmemiş olduğu cihetle, Julia'ya olan keyfiyyet-i irtibâtını bir türlü nazarında tayin edemeyerek hissiyyât-ı derûnu kendisini ol babda mütalâa ve mülâhazaya cebreyledikçe derdi ki "Zerno bana Julia'ya alâka ettiğimi söylüyor. Ama bu alâka olmamalıdır. Zira Sîdî Hasan Mellâh, Sinyora Cuzella'ya alâka ettiği zaman divane gibi bir şey olmuştu. Bense divane olmadım. Yalnız Julia ile sıkça görüştüğüm günden beri bazı kere karnımın içinde bağırsaklarımın mı, yoksa ciğerimin mi gıcıklandığını hissediyorum. Sîdî Hasan Mellâh Cuzella'nın arkası sıra dünyayı dolaştı. Bense ancak Majgara'ya kadar gidip geldim. İşte bu hâllerime nazaran Julia'ya alâkam olduğunu zannetmem. Ama seviyormuşum. Severim ya! Zavallı kızcağız melek gibi. Böyle uslu, mahzun, zavallı, bîçare olan kızcağızlar sevilmez mi? Zerno ne derse desin ben severim. Hem de ol kadar severim ki içimde ciğerlerim veyahut da yüreğim şişiyor, kabarıyor gibi bir şeyler duyduğumdan, bu şişkinliği bastırmak için Julia'yı yüreğim üzerine bastırmak ve sıkıştırmak istiyorum. Yoksa alâka bunlar mıdır acaba? Hayır hayır! Ummam, ummam! Alâka bunun neresinde? Hatta ben Julia'nın yüzüne dikkatlice bakamıyorum bile. Ne zaman onun gözleri benim gözlerime tesadüf etse, onun gözlerinde mi, yoksa benim gözlerimde mi, hâsılı, ikimizden birisinin gözlerinden bir şimşek parlayıp, parıltısı dahi gözlerimi kamaştırdığından önüme bakmaya mecbur oluyorum. Hiç âşık olanda, alâkalı olanda böyle hâller, bu gibi hicaplar olur

mu? Onlar maşukalarından bir buse almak için canlarını verirlermiş. Bense Julia'dan buse almayı hatırıma bile getiremiyorum."

Bîçare Alonzo, eğer kendisi Hasan Mellâh'a teselliler verdiği zamanlardaki aklıyla, iz'anıyla kalmış olsaydı, derunen hisseylediği şeylerin tamamıyla aşk eserleri olduğunu bulmak değil, hatta nefsiyle ettiği bu mücadelenin dahi emâre-i aşk olduğunu hükmedebilir. Zira, biz Alonzo'nun ahmak ve aptal olmadığını, yalnız hakikatleri tuhaflık içinde düşünür ve söyler bir adam olduğunu biliriz. Binaenaleyh Zerno'nun "Galiba senin bu kıza alâkan olmalı." diye şaka tarikiyle söylemiş olduğu bir söz üzerine zihninin bu kadar meşgul olması ve Julia'ya alâkası olmadığını yine kendisine inandırmak için, bu derece sarf-ı zihn etmesi dahi aşktan başka hiçbir şeyden neş'et etmeyeceğini kestirebilir idiyse de, zihni yalnız bir şeyle meşgul olan bir adamın başka şeylerle uğraşmaya iktidarı kalamayacağından, muhakemesini buralara kadar tamim edemezdi. Hatta Hasan Mellâh gibi ârif, kâmil bir zatın bile aşk denilen cinnet-i hâlin tesiriyle ne kadar çocukça mütalâalarını görmüştük.

Alonzo kendisinin Julia'ya alâkası olmadığını kendi nazarında ispat etmek için, Julia'nın bazı ahvalini dahi nazar-ı muhâkemeye çekerdi. Derdi ki "İnsanın bir kıza alâkası olmak lâzımmış. Hem de öyledir. Beni sevmeyeni ben dahi sevmeyeceğim gibi, bana alâkası olmayana ben de alâka edememeliyim. Ve işte bunun için ben de Julia'ya alâka edemiyorum ya! Çünkü Julia'nın da bana alâkası yoktur. Ne zaman elini elime alacak olsam, eli ateş gibi sıcakken avuçlarımın içinde buz gibi kesilir. Bu neden? Elbet hicabından, iffetinden. Kendisinin reng-i tabiîsi pembe iken, yüzüne dikkatlice bakacak olsam bembeyaz kesilir. Bu neden? Hicap! Hayır, hicabından insan kızarır, morarır. Ama evvelleri Julia dahi böyleydi ya. Şimdi ise besbelli... Yok canım yok! Julia'nın bana alâkası yoktur. Hatta kızın benden canı bile sıkılıyor. Kendisini biraz lâkırdıya tutacak olsam iç sıkıntısından o kadar göğüsler geçiriyor ve aralıkta bir öyle vaz'lar gösteriyor ki, hemen elimden fırlayıp kaçacak zannediyorum. Bu kadar sıkıntılı olan kızda aşk mı olabilir?"

Julia'ya alâkası olmayan Alonzo'yu düşünmeli ki, Trillo'nun misafirliği müddeti münkazıyye olup da, refikleri artık karâr-ı

vâki'i nasıl icra edeceklerini düşündükleri ve bu muhakemenin deniz üzerinde veyahut Malta'dan başka bir memlekette icrası lâzım geleceğine karar verdikleri, hâsılı, azimet tedarikâtına başladıkları zaman, Alonzo, Malta'dan mübâadete bir türlü meyl-i derûn göremeşti. Bunun için de düşündü. Kendisini kalmaya cebreden şey ne olabileceğini mülâhaza eyledi. Ne olacak, Julia vesselâm! Alonzo bunu iyice anladı. Zira Julia'yı gemi içinde farz ettikçe Malta'da hiçbir alacağı, vereceği kalmayacağını görürdü.

Hatta bir aralık bu fikrini refiklerine de açtı. İlia "Zati gemide kamarot sıfatıyla karılar alınmak âdettir." dediyse de Alonzo bu lâkırdıya hiddetle, "Afedersin Monsieur İlia, bizim Julia kamarot olacak karı değildir. Bir gemide kamarot olan karı ne demek olduğunu bir kere düşün de ona göre lâf söyle!" cevabını vermişti. Zerno dahi İlia'yı haklı göstermek için "Canım bir bahçıvan kızı artık İspanya kraliçesi olmaz ya! Ya kamarot olur, ya aşçı!" dediğinde Alonzo ona dahi "Aşçı olmak, kamarot olmaya benzemez. Zira aşçılıkta kamarotluk gibi bir karı için hîn-i hâcette utanacak sıfat yoktur. Lâkin bunu da biliniz ki Julia aşçı dahi olmaz!" demişti.

Pekâlâ aşçı olmazsa ne olur? İşte bu sual Alonzo'ya irat edilmiş olsaydı buna mutlaka bir cevap bulamazdı.

Nihayet Julia'yı gemiye getirmek Alonzo'nun zihninde lâyıkıyla karar kıldıysa da, henüz on beş günlük bir muarefe içinde, kızın birkaç defa kendisini tart ve reddetmesi gibi bazı hâllerde bulunduğuna nazaran, şayet razı olmayacağı mülâhazası baş göstermiş ve binaenaleyh kendisini hâlâ aşık zannetmeyen Alonzo, aşkın icbarıyla hile tariklerini düşünmeye başlamıştır.

Ancak Alonzo'nun tertip eylediği hile Dominico Badia'nın Cuzella için ettiği hileye nazaran pek sade bir şeydi. Tamam hareket edileceği kararlaştırılmış olan gün sabahleyin erkenden Julia'nın ikametgâhına giderek ve sözü döndürüp dolaştırarak Cartagena gemisini ziyaret için Julia'yı teşvike getirdi. Meğer kızcağız şimdiye kadar gemi denilen şeyi yalnız haricinden görüp, içi nasıl olduğunu henüz görmemiş imiş. Binaenaleyh Alonzo, yelkenleri, makaraları pusulayı, dümeni, filânı hikâ-

yeye başlayınca Julia'nın gemiyi görmek için şevki artarak azimete muvafakat gösterdi.

Bir sandala bindiler. Gemiye geldiler. Alonzo derhâl İlia ve Zerno'ya fikrini ve sûret-i hareketi ihbar eylemiş olduğundan verdiği emirler icra olunurdu. Binaenaleyh evvelâ dümeni kıza gösterip "İşte buna dümen derler. Bunu sağa bükersen gemi sola döner ve sola bükersen sağa döner." deyince bir şeyi hiç görmemiş olan ve o şeye merakı ziyade olacağı cihetle, Julia dahi dümeni sağa ve sola büküp de geminin döndüğünü göremeyince "Bunu çevirdim ama gemi dönmedi." dedi. "Ha, gemi döner ama şimdi şu baş tarafındaki zinciri gördün mü? İşte onun ucunda demirden mamul koca bir çengel vardır ki, o çengel denizin dibinde saplanmış olduğundan, onu çıkarıp gemi içine almazsak bu dümeni ne kadar çevirmiş olsak gemi yerinden kımıldanmaz. Eğer görmek istersen onu çıkartalım da bak, o zaman nasıl döner!" demesiyle kız zaten demirden mamul koca bir çengelin deniz içine saplanmış olması gibi hikâyeleri istiğrâb ile dinlemiş olduğundan bunu dahi görmek istemekle Alonzo "Levalankara!" kumandasını verdi. Tayfalar Arap şarkılarıyla gıldır gıldır demir almaya başladıkları zaman Julia dahi ırgatın (Demir almaya mahsus caraskal gibi makinenin ismidir.) başında bulunup, gerek tayfaların şetaretine ve gerek ırgatın gırıltısına ve zincirin yığılışına ve bir tayfanın elindeki demir kanca ile zinciri çekerek, zincir yatağına sevk eylediği zaman hâsıl olan şamataya ol kadar hayretle bakar, temaşa ederdi ki tarife sığmaz.

Julia'yı bu hayretten ikaz eden şey Alonzo'nun, -ama Julia'yı kapıp götürmekte olduğu cihetle keyfinden kabına, kalıbına sığmayan Alonzo'nun-göğsünü göre gere "Fora gabya!" ve onu müteakip "Fora filika!" ve akabinde "Fora randa!" kumandalarını vermesiydi. Zira bu kumandalar verilir verilmez gemiciler derhâl çaylak gibi kendilerini direkler tepesinde bulmuşlar ve emrolunan yelkenleri çözmüşlerdi. Julia cümleden ziyade bu manevradan hoşlanıp, yelkenleri niçin çözdürmüş olduğunu Alonzo'ya sual eyledikte "Ya sen dümenin gemiyi nasıl çevirdiğini görmek istemiyor muydun?" dedi. Ve kız dahi kendisini tasdik edince "İşte dümen gemiyi çevirmek için, bu yelkenlerin rüzgâr ile dolması dahi lâzımdır. Gel bak şimdi nasıl çevirecek." diye kızı beraber alıp dümen yekesinin başına geçti.

Gemi harekete geldiği zaman filvaki dümen dahi hükmünü icra eylediğinden, artık Julia'nın safasına nihayet yoktu. Hatta Malta'dan bir buçuk, iki mil kadar açıldıkları hâlde Julia'nın nereye gittiklerini sual etmesi şöyle dursun, Zerno yanına sokulup da "Artık geriye dönelim mi?" dediği zaman bile kız "Canım kaptan efendi, kuzum kaptan efendi, rica ederim biraz daha gidelim." demişti.

"Kızı bir kaçırış kaçırdım ki artık sormayınız. Dominico Badia gelsin de kız kaçırmayı benden talim etsin. Öyle bir kaçırdım ki kızın haberi bile yok." diye Alonzo'nun kendi kendisine ettiği tefahürü tarif mümkün değildi. Kızın "Biraz daha gidelim!" diye tayin eylediği "biraz" ol kadar uzandı ki, güneş gurup eylediği zaman bile avdet etmek hâlâ Julia'nın aklında yoktu.

İkinci Bap

Akşam gurûb-ı şemsten sonra rüfeka-yı selâse sofraya davet olunup, Alonzo mahmîsi olan Julia'yı dahi taama davet eyledi. Yelkenlerin şişmesini ve geminin denizi yarıp geçmesini, etrafa köpükler saçmasını temaşa etmekten kızın yemek dahi hatırına gelmemişti. Binaenaleyh Alonzo kendisini zorla ayırıp sofraya getirdi.

Bîçare kızcağız, peyniriyle katık eylediği ekmeği kucağı üzerinde kırarak, taayyüş eylemiş olduğundan gemilerde olduğu gibi öyle mükellef sofraları ömründe görmemişti. Hâsılı, her gördüğüne taaccüp eylemekte olduğundan sofrada Alonzo "Ee, Julia, bu gemi bir daha Malta'ya dönmezse ne yaparsın?" dediği zaman kız "Dönmezse dönmeyiversin. Dünyada bundan iyi şey mi olur?" diye hatta kendisini gemiden çıkaracak olsalar, o zaman canı sıkılacağını işrâb etmişti.

Bîçare kızcağız, ihtimal ki dünyada Malta'dan maada yer olduğunu da düşünmemişti. İhtimal ki bu gemi Malta'ya avdet etmezse, bakiyye-i ömrlerini deniz üzerinde geçirecekleri gibi bazı fikirler dahi hatırına gelmişti. Zira dünyasından bîhaber olan bir genç kız, o bîhaber olduğu dünyasının bu gibi ahvaline dair nereden malûmat alabilir? Mamafih Julia'yı iz'ansız bir ahmak zannetmemeli. Zekâsı epeyce değil, hatta ziyade bile idi. Ancak hiç görmemiş olduğu bir şey tasavvur etmesi insanın

tab'-ı hayvânîsi haricinde olduğu gibi, hiç tasavvur etmemiş olduğu şey içine birdenbire girince mütehayyir kalmamak dahi mümkün değildir. Binaenaleyh Julia'nın en büyük seyahati Majgara'dan Malta'ya kadar olup pederinin, ve sair gördüğü insanların kendisine söyledikleri sözler dahi bahçıvanlıktan ibaret olduğu hâlde, ahvâl-i âlemi tasavvur edememiş olması elbette kendisini ilk defa olarak âlem demek olan bir gemi içinde bulunca, elbet mütehayyir kalıp, o gemiden bir daha çıkmayı istemez.

Sofradan kalkarak biraz vakit dahi dereden tepeden ve dere tepe derken, yarın Trillo ile icra edilecek ahvalden konuşularak, nihayet herkes yerli yerine çekildiği zaman, Alonzo mahmîsi için tedarik eylediği bir güzel kabinoyu irâe ve orada yatmasını tavsiye eyledi. O gece gemide kalınacağına Julia istiğrâb etmişse onun istiğrâbına dahi siz istiğrâb eder misiniz? Tecrübe denilen şey bir nevi görgüden ibaret değil midir? Görgü insanı, insân-ı kâmil eylediği gibi, görgüsüzlük dahi insanı, insân-ı nâkıs etmek lâzım geleceği elbette müsellemdir. Öyleyse hiç görgüsü olmayan dahi, bütün bütün nakıs bir insan olacağından, işte hiç görgüsü olmadığı malûmumuz olan Julia'nın dahi hâlâ geceyi yine Malta'da misafir olduğu kocakarının yanında geçireceği gibi bir itikatta bulunması ol kadar istiğrâb edilecek bir şey değildir.

Ama siz diyeceksiniz ki görgüsüzlüğü bu yolda tasvir etmek de mübalâğadır.

Biz de deriz ki, oldukça ukalâdan geçinen bir zat, Karadeniz'in siyah ve Akdeniz'in beyaz ve Bahr-i Ahmer'in kırmızı renkte sulardan mürekkep olduğunu yalnız itikat değil, hatta rivayet bile etmişse âlemde pederiyle validesinden ve bir de Majgara'dan başka hiçbir şey üzerine idâre-i efkâr ve teâtî-i kelâm etmemiş olan bir kızın görgüsüzlüğünü bu derecede tasvir etmek, hiçbir vakitte mübalâğaya hamlolunamaz.

Ertesi sabah Alonzo'yu uykusundan kaldıran Julia idi. Kızın kendisine nida eylediğini Alonzo işitir işitmez yatağından fırladı ve bir vakit Hasan Mellâh kendisini yatağından kaldırdığı zaman onun karşısına çıkmış olduğu kıyafetten daha garip bir kıyafetle çıkmıştı. Yani, o zamanki gibi yalnız donunun bir paçası bir bacağını bütün bütün çıplak bırakacak mertebede yuka-

rıya fırlayıp, diğeri yerlerde sürünecek mertebede sarkmış olmasından ve gömleğinin ön yarığı sol tarafına kadar dönüp arkası âdeta önüne gelmiş bulunmasından vesaireden başka daha sair hâller vardı ki... Aynen kaydına matbuat nizamnamesi müsait değildir. O müsait olsa bile edep müsait olmaz.

Julia, Alonzo'yu bu hâlde görünce güleceği geldiyse de mütehallik olduğu hâl-i hicâb bu tebessümü menetmekten maada, kendisini güya Alonzo'yu çağırdığına pişman olmuşçasına geriye ircaa dahi mecbur eylemişti.

Haniya sizin Julia görgüsüz olduğu cihetle dünyada hiçbir şey bilmese mazur olacaktı ya?

Lâkin Julia'nın bu defaki görgüsünü her kim görse ric'ate mecbur olurdu. Zira biz Julia'ya görgüsüz dedikse, görgüsüz demek kör ve budala demek değildir a! Alonzo'nun hâli pek derbederdi diyoruz, pek açık saçık, pek lâubalîyâne... Daha anlatamadık mı? Anlayamadınızsa anlatabilmek de bizim elimizde değildir. Hatta kendi hâlini Alonzo dahi anladığı cihetle o da -her hâlde tuhaflık suretini değiştirmemek üzere- mahcup olup "Vay canına! Bu hâl ile insan içine çıkılır mı? Bahusus karılar içine..." diye kabinosuna girmiş ve elbisesini giydikten sonra taşraya ve Julia'nın yanına çıkmıştı. Lâkırdıya en evvel Alonzo başladı:

Alonzo-Şey, güzel mi, çirkin mi, işte öyle olan kız! Artık affetmelisin! Telâşla biraz açıkca saçıkça çıktım ama! Neyse bu geceyi nasıl geçirdin bakalım?

Julia-Pek rahat!

Alonzo-Malta'yı özlemedin mi?

Julia-Malta'nın nesini özleyim?

Alonzo-İşte senin kümesi, bahçeyi.

Julia-Ben onları çoktan unuttum.

Alonzo-Onları unuttunsa unutmayacak bir kimsen, bir şeyin yok mu?

Julia-Benim sizden başka bir kimsem, sizin lütfunuzdan başka bir şeyim kaldı mı?

Alonzo-(sevincinden çıldırmak derecesine gelerek) Vay, senin bir kimsen varsa o da benim demek oluyor. Senin bir şeyin varsa, benim muhabbetimden ibaret demek oluyor.

Julia-Ona şüphe mi ediyorsunuz?

Alonzo-Güzel ama, her hâlde Malta'ya dönmek istemezsiniz?

Julia-Siz dönerseniz ben de dönerim.

Alonzo-Ya ben dönmezsem?

Julia-Ben de dönmem.

Alonzo-(sevincinden sıçrayarak) Adam, hele baksana baksana, ne kadar da serbest söylüyor. Yürekten söylediğini hâliyle dahi tasdik ediyor. Ey güzel kız! Ama artık müsaade et de, sana güzel kız diyeyim.

Julia-Beni adımla çağırır iseniz daha memnun olurdum.

Alonzo-Sen de bana iseniz, miseniz demesen de, senli benli konuşsak, ben de daha memnun olurum. Pekâlâ, işte seni adınla çağırayım. Julia, sen bu geminin bir daha Malta'ya döneceğini ümit eder misin?

Julia-Ne bileyim ben.

Alonzo-Yok, haniya şu aklın nasıl kesiyor demek isterim.

Julia-Belki dönmez. Belki Roma'ya yahut Kudüs-i Şerîf'e gider.

Alonzo-Vay, sen Roma'yı, Kudüs-i Şerîf'i de bilir misin?

Julia-Niçin bilmem? Kudüs-i Şerîf'in Hazreti İsa'nın ve Roma dahi Havâriyyûn'un memleketleri değil mi?

Alonzo-Acayip!

Julia-Yoksa siz... Şey, sen bunları bilmiyor musun?

Alonzo-Taaccüp edişim bunları bilmediğimden değildir. Senin bunları nasıl bildiğine taaccüp ediyorum.

Julia-Bunları bilmeyen Hristiyan olur mu?

Alonzo-Vay, olmaz mı?

Julia-(biraz derince teemmülden sonra) Korkarım sen Hristiyan değilsin.

Alonzo-Hristiyan olmazsam ne olabilirim?

Julia-Sakın Arap olmayasın.

Alonzo-(tebessümle) Ya Arap olursam? O zaman beni sevmez miydin?

Julia-Ne diyeyim? Validemin dediklerine bakarsam yine severdim. Ama başkalarının dediklerine bakarsam

Alonzo-Validen ne diyordu?

Julia-"Araplar da Allah'ın kuludur. Onlar da Allah'ı tanırlar." derdi.

Alonzo-Senin anan erkek olaymış papa olacak bir karıymış. Başkaları ne diyorlardı?

Julia-Herkes diyor ki, Araplar Hristiyanları kebap ederler de, şarap ile meze ederek yerlermiş. Aman yarabbi ne korkunç sofra! Ne dehşetli taam!

Alonzo-Bir kere Araplar şarap içmezler.

Julia-Niçin?

Alonzo-Onların kitaplarında şarap içmek büyük günahdır. Sana bunu kim söyledi?

Julia-İherkes.

Alonzo-Ben de işittim Papaz Lermit Pietro böyle söylermiş. Muradı Hristiyanları ayaklandırıp Müslümanları öldürmekmiş. Lâkin sen Arapları görmedin onlar...

Julia-Ben onları görmek de istemem.

Alonzo-Niçin?

Julia-Siyah olduklarından korkarım da onun için.

Alonzo-Gördün mü bir kere? Ne kadar beyaz Araplar vardır ki senden güzeldirler. Darılma ama, senden güzel dediğime darılma. Bir kere siyah olan Arap değildir. Bir kere de Arap olan siyah olmaz. Buralarını sonra anlarsın. Ben Araplar gördüm Araplar ki... Hey koca Sîdî Hamdân, Sîdî Osman, Koca Sîdî Hasan Mellâh! Canına yandığım! Papa bunları görse... Görse ama görmek onun işine elvermez. Lâkin sen korkma, ben sana hâlimi hikâye ettim ya. Ben İspanyol'um, İspanyol...

Alonzo Araplar hakkında sözü bu kadar açıp da bir kere de aklına Sîdî Hamdân ve Sîdî Osman ve Hasan Mellâh geldikten sonra, artık hissiyyât-ı derûnunu bir türlü yenemeyip Julia'ya İslâmiyeti ve Araplığı ol kadar tavsif ve tarif, ol kadar methüsena eyledi ki, eğer kızcağız ya evvelce Alonzo'nun Hristiyan olduğuna kemaliyle inanmamış veyahut bu gibi mevâizi birkaç defa dinlemiş olsaydı, âdeta ya Alonzo'nun İslâm olduğuna ina-

nır veyahut hürriyyet-i vicdânı beri tarafta görerek Müslüman olurdu.

Bunlar güverteye çıktılar. Gemi aheste aheste yol aldığı cihetle henüz enginde olup, asla kımıldanmayan çarşaf gibi deniz üzerinde o kadar sükûnetle hareket ederdi ki, baş tarafından bakılacak olsa bu kadar sükûnet-i hâl ile hareket edenlere koca denizin dahi hürmet ederek, geminin önü sıra beş on arşın mesafeden mürüruna yol açmak teşebbüsâtında bulunduğu görülürdü. Küpeşte hizasına inşa edilmiş olan peykeler üzerine oturdular. Julia denizi ve deniz üzerinden geminin kızak gibi kayıp gittiğini temaşaya başladı. Bu temaşada ol kadar daldı gitti ki, Alonzo hakikat-ı hâli birdenbire fark edemeyerek, kızın bazı vesveselere vardığına câhib oldu. Hatta Julia'yı dalgınlığından bîdâr ederek müşkülünü hal için keyfiyeti sual dahi eyledi. Ancak Julia da kemâl-i teslîmiyyetten başka bir hâl görmemekle, ne kadar memnun olduysa, o iri ve şahane kara gözler, aks-i ziyâ ile bûkalemûn-âsâ, türlü türlü renkler gösteren katarât-ı sâfiye-i sirişkle dolarak "Ben kimsesiz bir bîçare kız iken siz bana kimse oldunuz. Bundan sonra neresi sizin vatanınız ise benim de vatanım orasıdır. Sizin familyanız kim ise benim dahi familyam odur." deyince Alonzo dahi rikkate gelerek gözleri dolmuştu. Binaenaleyh Alonzo kıza birçok teminat vermekle rikkatini yenebildi ve Julia dahi Alonzo'nun verdiği teminata lüzumu veçhile mukabale göstererek koca Alonzo'nun emniyetini arttırdı.

Bu iki yâr-ı şefîki en evvel rahatsız eden Monsieur İlia idi. Zira o akşam sebkat eden söz üzerine Trillo ile kozlarını o gün pay edeceklerinden, hatta o gece bîçare adamcağızın gözlerine uyku dahi girmemişti. Yanlarına gelip de "Ee, Alonzo, Cenabıhakkın beni bu rûz-ı intikama yetiştirmiş olmasına nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum." diye, Julia ile olan tatlı müşâfehesini bozduğu zaman Alonzo pürhiddet kesilmiş ve ihtimal ki İlia'yı incitecek kadar tesirli bir söz söylemeye hazır olmuşsa da, İlia'nın arkası sıra Zerno dahi kamara kaportasından baş göstermiş olduğu cihetle, kocakarıların tabiri veçhile dokuz boğumdan ibaret bulunan boğazının sekiz boğumundan çıkmış olan lâkırdısı yine geriye avdet eylemişti.

Üçüncü Bap

Üç refik güverte üzerinde, o gün görecekleri işe dair söz söylemeye başladılar. Fakat Alonzo tecrübesiz ve görgüsüz bir kıza, öyle yürekleri halecâna düşürecek mebâhisi işittirmemek suretini teakkul ile "Bizim biraz erkekçe konuşacak işlerimiz vardır. Kadınların işitmesi iyi değildir. Zira, İstanbul'da kadınlara, saçı uzun, aklı kısa derler. Sen İstanbul'a gitmedin ama, ben gittim öğrendim. Haydi seni kamaraya götüreyim." diye, aldı aşağıya götürdü. Julia'nın bu söze darılmayacağı derkârdır. Çünkü erkekçe konuşulacak bir sözü, karıların işitmemesi lüzumunu Julia gibi bir kız pek kolay kestirebilir.

Alonzo Julia'yı kamaraya götürüp de avdet edinceye kadar Zerno ile İlia dahi Trillo'yu mahbesinden çıkarıp kıç üzerine götürmüşlerdi. Alonzo Trillo'yu orada buldu. Söze ise başlanmıştı bile:

Alonzo-Ne diyor, ne diyor? Sinyor Trillo ne diyor?

Zerno-"Beni bugün mü öldüreceksiniz?" diyor.

Trillo-Evet, demek oluyor ki beni bir ölümden halâs ettiniz, ta ki bugün kendi bildiğiniz gibi öldüresiniz diye.

Alonzo-Bunda taaccüp edecek ne var? Siz bizim insan olduğumuzu unuttunuz mu? İnsan kısmı böyle değil midir? Bir koyunu, kurdun dendân-ı helâkından kurtarır, "Bîçare hayvancağızı kurtardım." diye memnun da olur. Derken bir, iki gün sonra kendisi kıtır kıtır boğazlayıp koyunu yer. Bu hâlde onu öldürdüğünü hatıra bile getirmez. Haniya demek isterim ki, sizi mahzâ öldürmek için ölümden kurtarmış olduğumuza da taaccüp etmemelisiniz.

Alonzo bu lâkırdıları söylerken Trillo'nun çehresi kâh kâğıt gibi bembeyaz, kâh patlıcan gibi mosmor ve kâh istakoz gibi kıpkırmızı olur ve arkası üzerinden değnek ile bastırılmış akrep gibi kıvranırdı. Alonzo lâkırdıyı bitirdikten sonra korkusundan kilitlenmiş olan çeneleri ve dişleri arasından:

Trillo-Böyle namerdâne bir ölüme duçar olacağıma, zindanlarda çürüyerek gebermeyi ve bahusus hazır defnolunmuş bulunduğum mezar içinde kalmayı tercih ederdim.

Zerno-(gazûbâne) Afedersin Trillo! Biz namertliği böyle namusumuza sahip olduğumuz zamanlar değil, hatta hırsızlık

arkasında gezdiğimiz zamanlar bile kabul etmemişizdir. Seninle pek merdane döğüşeceğiz. Pek merdane.

Bu aralık İlia bir iş için gidiyormuş tavrıyla kamaraya indi.

Trillo-Amma merdane ha! Koca bir gemi halkı etrafımı almışlar, her biri beni öldürmek için diş bilemekte bulunmuşlar da hâlâ mertlikten dem vuruyorlar.

Alonzo-Sana bir bire diyoruz, bir bire. Hatta, senin böyle namuslulara mahsus olan ölüm ile ölmeye de değerin yoksa da biz seni kendimiz derecesine çıkartmakta bir beis görmüyoruz. Eğer kendimizi senin derecene indirir de namussuzcasına sana kastedersek o zaman beis görürüz. Na, işte İlia geliyor.

İlia-(elinde iki tabanca bulunduğu hâlde gelip Trillo'nun önüne koyarak) İkisi de doludur Monsieur Trillo, istediğini intihap et.

Trillo silâhları görünce bütün bütün ürküp, tıpkı ölüm yatağına yatmış ve hatta son gününe varmış olanlar gibi gözleri birdenbire çukura kaçmış ve yanakları solup indiği cihetle, burnu sivrilip çıkmış, dudakları bembeyaz akciğer parçasına dönmüş, çehresi ölü benzi peyda edip, alnından akan fındık tanesi gibi soğuk terler yanakları üzerinden boğazına doğru yuvarlanmakta bulunmuş ve hele şahdamarları bir parmak kabarıp halecânından ise boğulmak derecesine gelmişti. Bir aralık üzerine baygınlık gelip "Aman bir yudum şarap!" diye rica eyledi. Derhâl getirdiler. Şarabı üzerine titreye titreye içti. Biraz aklı başına gelir gibi oldu.

Alonzo-Ee, haydi bakalım. Azrail'i bekletmeyelim. Bugün alacağı can yalnız şu gemide değildir ya? Daha işi çok! Korkma Trillo korkma! Ölüm dediğin o kadar acı bir şey değildir. Şimdi üzerine gelen baygınlık gibi, bir baygınlık olarak gelir geçer.

Trillo-Ölecek olduktan sonra beni hangi tabanca öldürürse öldürsün. İstediğinizi Monsieur İlia'ya veriniz.

Garip değil midir ki, İlia'nın hâli dahi Trillo'dan beş beterdi. Ama onda ölüm korkusuna dair bir emare görülememekteydi. Benzi zaten kaçık iken şimdi kıpkırmızı olmuş. Gözleri aslında baygınken şimdi pür-hûn olarak göz evinden fırlamak üzere bulunmuştu. Vakıa, halecânından o da tıkanırdı. Ancak bu

halecân dakika-i kübrânın bir an evvel hulûlünü istical etmekten neş'et eylediği alenen görülürdü. Binaenaleyh o da hiddetinden, gazabından, titreye titreye:

İlia-Beğeniniz Monsieur Trillo, beğeniniz! İhtimal ki ben tabancanın birisini kurşunsuz doldurmuşumdur da onu size verip hıyanet etmiş olurum.

Alonzo-(hiddetle) Çocuk kavgası etmiyoruz efendiler! Ölümden korkacaksanız niçin dünyada erkeğiz diye şimdiye kadar yaşadınız? İstanbul'da yeniçeriler dahi düello ederler. Fakat hiç böyle çocukcasına ağız kavgası etmezler. "Çek dayı bıçağı!" derler birbirini kıyma kıyar gibi kıyarlar. Haydi bakalım tabancaları intihap ediniz de işi bitiriniz. Zira benim işim var. Aşağıda Julia'nın yalnızlıktan canı sıkılmıştır.

Zerno-Öyle ya! Bitecek iş bir ayak evvel bitmeli.

İlia-Beğensin birisini diyorum işte!

Alonzo-Haydi bakalım Monsieur Trillo, iş sana kaldı.

Bu söz üzerine Trillo bir azm-i cesûrâne ile tabancanın birisini eline almakla beraber kurarak, ağzını dahi kendi göğsüne çevirip, âdeta nefsine suikast edecek olanların tavır ve vaz'ını aldı ve son defa olmak üzere kubbe-i âsmâna bir nazar dahi eylediyse de, ettiği nazar yarım dakika kadar mümted olduğu hâlde henüz silâh ateş almamıştı. Rüfeka-yı selâse Trillo'nun bu hareketine asla mümanaat göstermeyerek, yalnız Zerno herifin davranmış olduğu tabanca ile kendilerinden birisine suikast etmesi ihtimalini derhâtırla, öyle bir harekete kıyam eder etmez, üzerine fırlayıp elinden silâhı almak için icap eden vaz'-ı mahsûsta bulunmuştu. Alonzo dahi bu ihtiyatı bir an sonra icra eyledi. Fakat Trillo semaya doğru baktı, baktı da "Ah, can pek tatlı! Mümkün değil kendi kendime kıymaya elim varmayacak!" diye silâhı göğsüne doğru tutmuş olduğu elini yan tarafına sarkıtıverdi. Bu garip temaşa üzerine:

Alonzo-Haydi, hey korkak! Ben de seni bir iş görecek zannetmiştim.

Zerno-Haydi alçak! Aldatmaya çalıştığın karılar yanında gösterdiğin cesaretten şu tetiğe dokunacak kadarı olsun baki kalmamış mı?

İlia-(yerden diğer tabancayı alıp) Haydi bakalım Monsieur Trillo! Bir de ölümün bu türlüsüne bak. Belki bunu gözüne kestirebilirsin.

diye, bir adım kadar gerileyerek tabancayı göğsüne doğrultunca, Trillo korkusundan gözlerini yumarak, artık ölümün dizleri dibine gelmiş olduğunu görmemeye gayret eyledi. Vakıa, bir kere kendi göğsüne çevrilmiş olan silâhın tetiğindeki parmak kendi parmağı olmayıp, bir müntakim parmağı olduğundan o parmakta tetiğe dokunacak kadar kuvvet ve cür'et maa-ziyâdetin var idiyse de Zerno'nun "Haydi alçak! Aldatmaya çalıştığın karılar yanına..." diye söylediği söz üzerine gazabı, hiddeti bütün bütün gözlerini bürümüş olduğundan tabanca ateş aldıkta kurşunun isabet etmeden geçmiş olduğu görüldü.

Silâhın şamatası üzerine Trillo bittabi gözlerini açıp da vücudunu yokladığı zaman, bir eser göremmiş idiyse de korkudan ödü patlamak derecesine gelmiş olduğundan, ölmediğine hâlâ inanamazdı. Fakat İlia'nın "Ne yapalım, talih böyleymiş! Ben seni öldüremedim. Artık sen beni öldüreceksin." diye meyusâne söylediği bir söz Trillo'ya biraz daha emniyet vermekle "Ben de seni öldüremem. Bu kurşunu göğsüne sokmaktansa havaya atarım." diye tabancayı havaya kaldırdıysa da, İlia üzerine yürüyüp elinden kavrayarak parmaklarını sıktığı gibi tabancaya ateş vermeye vakit bırakmadan kurtardı aldı.

İlia-Havaya mı? Demek oluyor ki bu canı bana sen bahşetmiş olacaksın. Sen ki namusumu bir paralık ederek canımı yaktın. İstemem alçak, istemem! Can bağışlamak yiğitlerin, mertlerin şanıdır. Sana ben bu şanı çok görürüm, kıskanırım. Öldür beni!

Alonzo-Hay hay, öyle lâkırdı olmaz. Haydi bakalım İlia ile kozunuzu pay ediniz de nöbet bize dahi gelsin.

Trillo-(tekrar bir yeise düşerek) Vay, sizinle de mi döğüşeceğiz?

Alonzo-Hay hay! Ya bu gemide yalnız sen kalıp bizim hepimizi öldüreceksin veyahut... Anlarsın ya işte.

İlia-(Alonzo'nun ve Zerno'nun gözlerinden öperek) Demek oluyor ki kardaşlarım, her hâlde intikamım alınacak.

Alonzo ve Zerno-Hiç şüphe etme.

Yalnız Alonzo-Arkadaşlığın bu cihetleri şakaya lâtifeye sığmaz İlia!

İlia-Öyleyse daha itminanla öleceğim. Öldür be alçak!

Trillo insanı istikrahından kusturacak bir nazar-ı mel'ûnâne ile etrafında bulunanlara göz gezdirerek, badehu "Allah'ın yazdığı bozulmayacak, ne yazdıysa olacak." diye elindeki tabancayı İlia'nın göğsüne doğrulttu. İlia'da ihtiraz olmadıktan başka güya kurşun arkasındaki gömleği delip geçemeyecekmiş gibi o dâne-i cân-sitânın mürurunu teshil için iki eliyle gömleğin göğsünü paralayarak açmıştı.

Bu anda dahi tabanca ateş aldığı gibi, gömleğin içi duman ve alevle doldu ve bîçare İlia dânenin tesîr-i darbından ziyade duman içinde boğulmuşçasına yere yıkılıverdi. Meğer habis dâneyi herife isabet ettirmişmiş.

İlia yere yıkıldığı zaman, en evvel üzerine Alonzo düşüp gömleğin ateş alan mahallerini söndürdü ve kurşunun isabet eylediği mahali muayene eyledi. Hâlbuki Zerno yıldırım gibi bir sür'atle kamaraya fırlayıp iki şiş getirmişti. Alonzo muayene işini bitirdikten sonra kalktığı zaman Zerno ile Trillo'yu şiş şişe cenk eder bulunca "Dur Zerno, dur! Sen şu şişi bana ver! Şu alçağın canını bu şişin ucuna ben saplayayım." demiş idiyse de Zerno'da artık lâf işitecek kulak kalmayıp, kulakları melekü'l-mevtin naralarıyla tıkanmış olduğundan cenge devam ederdi. Bir de bu aralık şimdiye kadar hiç işitmemiş olduğumuz bir ince ve sert cayırtı ile Zerno'nun şişi Trillo'nun göğsüne girerek ucu arkasından çıkınca, Trillo "Aman yarabbi, kıydılar tatlı canıma." sözlerini ancak bitirebilerek şişin sadmesine bakılırsa herifin arka üzeri düşmesi lâzım gelirken, bilâkis göğsü üzeri yere düştü. Hatta göğsünün güverte tahtalarına temas etmesine de şiş mâni olmak isteyerek manivela vaz'ıyla o can alıcı demir alt tarafta kaldığından vücudun sıkleti bunun üzerine munzam oldukta eğilmiş ve eğilirken mecruh için kim bilir ne kadar zahmeti mucip olmuştur ki, herife son sedası olarak bir "Of!" daha çektirmişti.

Zerno bu vaziyete dikkat etmeyerek şişi sokacağı yere soktuktan sonra, orada dahi kalması için kabzayı elinden bırakır bırakmaz İlia'ya dönerek "Aç gözlerini ey mevta! Aç işte intikamını aldım!" diye nida etmeye başladı. Mevta gözlerini filhakika açmasın mı?

Alonzo-Telaş etme be! Yarası gayet hafiftir.

Zerno-Neresinden vurulmuş?

Alonzo-Göğüsten ama göğsünün sağ tarafından hem de kurşun mailen geldiği için sıyırtmış geçmiş. Bu yara ile yatağa bile yatmaya hacet yok. Yalnız dumandan sersem oldu.

Vakıa, hakikat dahi bundan ibaretmiş. İlia inceden inceye başlayıp gittikçe artar bir öksürükle yerinden kımıldanarak kalktı. Trillo'dan akan kan güverteyi boyamış olup, kendi kanı ise pantolonu içine doğru cereyanla kaybolurdu. Derhâl İlia'yı kamaraya ve Trillo'yu dahi denizin dibine indirdiler. Ne dersiniz? Güvertede şu vukuat olduğu zaman güverte üzerinde bir tek dümenciden başka kimse yoktu. Zira tembih böyleydi. İş bittikten sonra Alonzo cebindeki silistre tabir olunur gemici düdüğü ile bir "İş başına!" düdüğü çaldığı gibi her delikten birkaç kafa peyda olarak, tayfalar aldıkları emir üzerine güverteyi yıkamak için derhâl kovalara ve fırçalara sarıldılar.

Dördüncü Bap

Kamaraya indikleri zaman Zerno, yara yıkamak ve sarmak hususunda eli işe yakıştığından, kamarot ile beraber İlia'nın yarasını sarmakla meşgul oldu. Alonzo ise doğru Julia'nın kabinosuna vardı. Julia'yı ne hâlde bulsa iyi? Çehre limon! Vücut ise elmasiye gibi tir tir titremekte.

Alonzo-(kemâl-i telâşla) Ne oldun kuzum?

Julia-Bir şey olduğum yok!

Alonzo-Nasıl bir şey olduğun yok? Ben senin ne olduğunu görüyorum. Niçin böyle olduğunu bilmek isterim.

Julia-Aman, hiçbir şey olduğum yok. Burada canım sıkıldı. Biraz yukarıya çıkalım.

Alonzo-Hayır! Yukarıda güverteyi yıkıyorlar. Her taraf su içinde. Rahatsız olursun.

Julia-Öyleyse büyük salona geçelim.

Alonzo-Olur ama, Monsieur İlia orada yatıyor, hasta olmuş da!

Julia-Kim hasta etti?

Alonzo-İnsanı kim hasta eder? Allah etti.

Julia-(halecânla) Yok yok, Allah hasta etmedi. Sanki ben görmedim mi? Onu, işte o Zerno'nun öldürdüğü herif tabanca ile vurdu...

Alonzo-(çehresi atarak) Vay, sen bunu gördün mü?

Julia-Gördüm ya! Merak ettim, kamara kapısından baktım da gördüm.

Alonzo-Niçin baktın ya a devletli? İşte gördün mü bir kere ettiğin işi? Ya korktunsa?

Julia-Korkmaz mıyım hiç?

Alonzo-Öyleyse niçin bakarsın?

Julia-Ben böyle olacağını bilmezdim. Korkarım siz...

Alonzo-Lâkırdını yarıda bırakma, söyle korkma.

Julia-Aman sizden korkuyorum. Malta'ya gidelim Malta'ya. Beni Majgara'ya götür.

Alonzo-(daha ziyade bozularak) Birden ne için korkuyorsun yavrum? Ben varken sen korkar mısın?

Bîçare kızcağız Alonzo'nun yüzüne garip bir nazarla şüphesiz üç dört dakika baktıktan sonra, çıldırmış gibi bir hâlde ayaklarına kapanarak:

Julia-Aman, Allah aşkına olsun beni öldürmeyiniz! Ben size ne yaptım? Kıymayınız bana. Yazıktır bana! Ben daha gencim, çocuğum. Aman, beni Majgara'ya götürünüz...

Kızcağız bu lâkırdıları söylerdi ama, ne söylediğinden ve hatta söz söylediğinden dahi haberi olmadığı hâlde ağzından döküverirdi. Alonzo'nun aklı başından giderek, kızı temin için birçok teselliler verir idiyse de kimin kulağına gidecek? Kız kendisinden geçmiş gitmiş.

Hemen kilere koşup, limon filân tedarikiyle, sinirlerin hissini iade edecek muâlecât-ı serîaya müsâraat gösterdi. Julia ise gözünü açıp da karşısında Alonzo'yu gördükçe, vücuduna tekrar bir lerze gelerek yine kendisini kaybederdi. Birkaç saatler Alonzo bu suretle uğraştı. Hatta, akşam olup da kendisini yemeğe davet ettikleri zaman gitmemekten ve o gece yemek yememekten maada, arkadaşı İlia'nın ne hâlde olduğunu bile görmek hatırına gelmemişti. Bütün gece kıza teminat vermekle vakit geçirip, bu teminatı ise İlia'nın ve Madame İlia'nın sergüzeşt-i ah-

vâliyle, Trillo'nun ne sebebe mebni öldürüldüğünü ve Trillo zindanda bulunduğu hâlde, onu orada terk etmek veyahut mezarı içine gömüldüğü hâlde, orada ölümün pençesine bırakmak sureti varken, mücerret kancıklık gibi yiğitlere yakışmayan bir şeyden kurtulmak için, o gün görmüş olduğu suretle merdane mukatele edildiğini anlattı.

Vakıa, bu teminat Julia'ya itminan verebildiyse de, kızcağız bu gibi lâkırdıları ömründe ilk defa olmak üzere işitmekte bulunduğu cihetle, her fıkraya başka şaşardı. Hele Madame İlia kocası için ol kadar sadakat göstermiş olduğu hâlde, sonra nasıl olup da Trillo'nun iğfalâtına kapılmış olmasından ziyade, lâlettayin bir karının bu gibi bir muameleye mütecasir olabilmesi imkanına şaştı.

Ama bu kere Julia'nın masûmiyyet-i hâlini muvazene buyurunuz. Kendisine yâr ve yaver olacak, ömrünü ömrüne katacak, hatta nikâhı dahi kendi nazarında Beytullah demek olan kilisede kıyılacak bir kocanın bile, ne demek olduğunu fiilen tecrübe etmemiş olan bu bakir kız, öyle hariçten bir muğfil gelip de firâşı zevciyyete bi-gayr-i hakkın sokulabilmesi suretini, zihninden nasıl tasavvur edebilir? Böyle bir kız, vakıa mütekellim olduğu lisanda "fahişe" diye telâffuz olunur bir kelime olduğunu bilse dahi, bunun medlûlünü zihninde tayin etmekten gafildir.

Ama diyeceksiniz ki, bu kadar masum bir kız nadir bulunur. Biz de deriz ki işte o nâdire-i zamân dahi bizim Julia idi. Kâh gayet aheste eserek, gâhice dahi bütün bütün münkatı olan rüzgar, o gece de yine bu suretle devam eylemiş olduğundan Cartagena sefinesi bu gecenin sabahında Tunus Limanı'na lenger atmıştı. Hasan Mellâh kendi kumpanyasına tecdiden nizam verip de, gemilerde Pavlos bayrağını Alfons ve Hasan Mellâh Kumpanyası bayrağına tahvil eylediği zamandan beri, bu bayrak ile henüz bir sefine Tunus Limanı'na girmemiş olduğundan, yeni bayrağın randa sereninde temevvücü iskele halkının enzâr-ı dikkatini hep o tarafa celp eylemişti. Pasaport muamelâtını icra için taşraya çıkan memurlardan, bayrak ve sefine ve tâbi oldukları kumpanya hakkında malûmat aldılar. Hasan Mellâh ismini işitenler pek az idiyse de, bu kumpanyanın Pavlos Kumpanyası makamına kaim olduğu haber verilince, herkes işe aşina çıktı. Ve artık memlekette bu yeni kumpanyanın, yeni bay-

rağını hamil olan yeni sefinenin vürudundan başka, o gün hemen söz söylenmedi. Ahali fevç fevç iskeleye inip, sancağı seyrederdi.

İkindi üzeri Alonzo ve Zerno dahi Julia'yı beraber alarak karaya çıktılar ve memleket civarında biraz gezindiler. Zira, dünkü gün Julia'ya arız olmuş bulunan sinir zaafiyeti münasebetiyle, bugün şöyle bir gezintiye ihtiyacı vardı. Vakıa, İlia dahi gezmeye çıkamayacak kadar ağır yaralı değil idiyse de, istirahat etmesi her hâlde matlup olduğundan gemide terk edilmişti.

O gün akşama kadar gezdikten sonra gemiye avdet eylediler. O geceyi rahat ve huzurla geçirdiler. Ertesi gün dahi Tunus'ta bulunan benâm simsarlar, birer, ikişer gemiyi ziyarete gelip, her biri bir yolda muâmele-i ticâriyye arz etmişler ise de, Alonzo bu iskeleye ticaret emeliyle uğramayıp, mücerret seyahat tarikiyle uğradıklarını nezakette olan en büyük kuvvetiyle simsarlara anlatmış ve cümlesini memnunen ve mutayyeben iade eylemiştir. İşte Alonzo'nun bu muamelesi dahi Tunus içinde başkaca bir velveleyi mucip oldu. Bu sefine içinde, yeni Hasan Mellâh ve Alfons Kumpanyasının ya pek büyük memurlarından birisi bulunduğu veyahut kumpanya sahibinin bizzat içinde idüği ve hatta kendisini görenlere pek ziyade iltifat eylediği dahi halkın virdizebanı oldu.

Cartagena sefinesinin Tunus Limanınca mucip olduğu bu velveleyi kaydettiğimize sebep, yalnız Zerno'nun tavrıdır. Zira, bîçare adamcağız kendisinin böyle bir gemiye kaptan ve hatta sahip olduğunu şu Tunus'a geldiği günden beri anlayıp, o dahi bir kibar kaptana lâzım ve lâyık olan tavır ve vaz'da bulundukça, hakkında edilen hürmet artmakla ve gördüğü muamelâtı tafsilâtıyla beraber, hem de koltuklarını kabarta kabarta ve göğsünü gere gere Alonzo'ya anlatmakta olduğu gibi, şu birkaç gün içinde gemice güzerân eden vukuat dahi ahvâl-i mesrûreden ibaret bulunmakla, kayıt ve tahrire şayan başka bir hâl olmadığı için kaydeyledik. Hatta Zerno süse dahi bir derece revaç vermişti ki, siyah ve yağlıca olan boyun bağını Tunus'ta mubayaa eylediği açık maî, canfes bir boyun bağına bittebdil, muşambası üzerinden ruganları dökülmüş olan kaptan şapkasını dahi tecdit eylemişti.

Alonzo ise Julia'dan başka bir şeyle meşgul olmazdı. Hem de koca Alonzo'nun bu meşguliyeti hiss-i derûnuyla beraber art-

makta olduğundan, ahvaline dikkat edilecek olsa, hâlâ hâlinden haberdar olmaya heves etmemekte bulunan o âşık-i bî-haberin ahvali içinde acımaktan ziyade gülmeye şayan şeyler görülürdü. Ezcümle kendi kendisine derdi ki:

"Haniya canına yandığım, bu kızı da nereden başımıza belâ ettik. Merhamet, merhamet derken âdeta işi azıttık. Yanından bir dakika ayrılamazsın. Çocuk lalası olduk kaldık. Bari sevsem. Seviyorum ama, öyle seviş değil. Haniya bari kendisine âşık olsam, yine neyse neydi. Lâkin âşık da değilim. Değilim a, babam değilim. Kendimi yokluyorum, yokluyorum da aşık olduğumu hükmedemiyorum. Âşık, Sîdî Hasan Mellâh gibi deli divane olur, yanar tutuşur. Ben ne deli oldum, ne divane. Ne yanıyorum, ne de tutuşuyorum. Mutlaka âşık değilim. Yalnız Julia'yı şöyle sadece seviyorum. Ee, elbet sevilir. Gençtir, güzeldir, bahusus kızdır. Kızları kim sevmez? Hele Julia gibi bir kızı. Ne kadar mahzun, ne kadar sevimli! Ne kadar çıtı pıtı! Yüzüne baktın mı yüreğin gıcıklanmaması mümkün değil. Yutacağım geliyor vesselâm. Asıl hoşuma giden şey, onun da beni sevmesidir. Vallahi seviyor. İşte sana bir de yemin. Şu kadar var ki beni ne gibi seviyor, onu bilemiyorum. Meselâ, tutar da babası gibi severse işte o fena. Ben daha böyle boyum kadar kıza baba olacak adam değilim. Karındaşı gibi sevse pek de fena olmaz ama... A kardeş, insan bir kızın kendisini karındaş gibi sevmesine de razı olmayacağı geliyor. Haydi bakalım sevişelim sevişelim. Sonu nereye varacak? Can bu, istiyor vesselâm. Meselâ, o gözlerini baygın baygın süzdükçe, şöyle vücudunu göğsüm üzerinde sıkarak o gözleri öpmek istiyor. Farz edelim ki gözlerinden öptük? Bunu karındaşlığa mugayir görmedik. Lâkin yarın yanaklarından, öbür gün gerdeninden, daha öbür gün... Off, ne de cenabet hulya! Evet, evet mutlaka âşıkım. Âşık olmuşum da haberim yok. Böyle şeyleri yalnız âşık düşünür. Sevginin sonunda bir de sîne-sâf olmak hulyası olunca aşk demektir. Aşk ama... Ah işte, bu aması büyük. Babası gibi severse, fena diyorum, fena. Ya gönlü başkasındaysa? Ya bundan sonra başkasına gönül verirse. Benim gibi bir zevzeğin neresini sevsin? Zevzeklik etmemek de elimde ise de, bir kere alışılmış. Olmayacak, âdeta kendisine emelimi doğrudan doğruya anlatmalıyım. Eğer beni kabul ederse ne alâ! Etmezse.. Ee, o zaman? Sanki o zaman ne yapacağım. Yol yakın-

ken dönecek miyim? Julia'yı kime bırakabilirim? Off, iş çatallaştı! Hemen Allah imdat eyleye.. Sîdî Hasan Mellâh benim bu hâllerimi görse, anlasa, kim bilir ne kadar gülerdi? Darılmayacağını bildiğim kadar, güleceğini de bilirim. Çünkü ben de ona gülerdim, bakalım."

Ekser-i mütâlâa ve tasavvurun nihayeti şu "Bakalım!" sözüne müncer olduğunu tecrübe etmişsinizdir ya? Fakat bu söze müncer olan tasavvurât ve mütalaâtın ağlebi meyusânedir. Hîn-i tasavvurda müracaat edecek hiçbir çare bulamadığı için "Bakalım!" dır. Bizim Alonzo bîçaresi ise, şimdiye kadar Julia hakkındaki hissiyatında yeisten başka bir şeye malik değildi. Zira, bir insan kendisi bir karıyı sevdiği hâlde, karının onu sevmesini düşündükçe âlemin en büyük ve en siyah meyusiyeti o zaman karşısında kararır durur.

Tunus'a geldikleri zaman, Cezayir'e giden bir çektirme kayık ile Hasan Mellâh'a mektup yazarak Trillo meselesini anlattıktan sonra emrine muntazır olduklarını dahi beyan etmiş olduklarından, Hasan'ın cevabı vüruduna kadar rüfeka-yı selâse Tunus'ta vakit geçirmek üzere kalmışlardı.

İlia ve Zerno ve alelhusus Zerno ile refakatin uzayıp gitmiş olması Alonzo'nun canını sıkmaya başlamışsa beğenir misiniz? Hem hikmeti de pek gariptir. Bakınız hikâye edelim.

Zerno dışarıya çıktıkça Julia için meyve ve bazı tuhaf ve tefârîkten ufak tefek hediyeler getirirdi. Alonzo işin mebâdîsinde bu inayetten memnun olur idiyse de, Julia gelen hediyeler için biraz ziyadece memnun olmaya başlayınca, Alonzo'nun memnuniyeti dahi bir nevi hasetçiğe mütehavvil olmaya başladı. Kızı Zerno'nun eline baktırmamak için kendisi dahi her gün gider, ufak tefek alır getirirdi. Şu hâl ile, vakıa, Julia'yı Zerno'nun eline bakmaktan tabiatıyla menedebilmiş olduysa da, yüzüne bakmaktan menetmenin yolu neydi? Bir kere refakat münasebeti vaki oldu. Zerno kızın yüzüne güldü, o da ona tebessüm eyledi.

Ama hatırlara bir şey gelmesin. Bunların yekdiğeri yüzüne gülmeleri yalnız yemiş ve tuhfe münasebetinden başka hiçbir şeyle mübtenî olmadığı, Julia'nın masûmiyyet-i hâliyle müspet idi. Lâkin, burasını Alonzo'ya anlatmak mümkün mü? Aşk ne kadar kuvvet bulursa, kıskançlık dahi o kadar artar. Âşık olan sevdiğinin ne kadar büyük dostu ise, ol kadar da büyük düşmanı

olur. Dostluğu, sevdiği uğrunda canını dahi esirgemeyecek kadardır. Düşmanlığı ise, kezalik sevdiğinin canını alacak mertebededir. Her gün yüzlerce vakayi şu muvazenenin doğru olduğunu ispat eder. Âşıkın bu kadar dostluğunu icap eden şey, muhabbetin cihet-i mebsûtası ise, bu kadar düşmanlığı icap eden şey dahi, yine bu muhabbetin, fakat cihet-i makûsesidir. Muhabbetin cihet-i makûsesi dahi kıskançlık dediğimiz şeydir.

Korkarım ki, şu muhakemeye zihniniz itiraz ediyor. Hem hikâyemizi naklederek eğlenmeye, hem de böyle söz sırası geldikçe bu gibi bazı hakikatları bilmuhâkeme ispata vaktimiz vardır ya? Öyleyse dinleyiniz.

Bence burada muhabbetin cihet-i mebsûtası tabir eylediğim ve sizce aşk dediğiniz his, bir şeyin menafiini kendinize hasretmek hususunda, tehalük derecesinde bir arzu ve iştiyaktan ibaret değil midir? Bir şey size hoş göründü. Sevdiniz. Sevdiğiniz için onu kendinize hasretmek istediniz. İşte bu teselsül içindeki mebsûtiyet bedihî ve aşikârdır. Ama kıskançlığa gelince: Bir şeyi niçin kıskanırsınız? Eğer o şey size hoş görünmemişse ve siz dahi onu sevmemişseniz, hatta onunla meşgul bile olmamalısınız. Lâkin kıskanmaya başladığınız zaman yüreğiniz cayır cayır yanar. Niçin yanıyor? Nenize lâzım? Nenize lâzım değil, her şeyinize lâzımdır. Her şeyinize lâzım olduğu ve binaenaleyh onu kendinize mal etmek istediğiniz hâlde, muvaffak olamadığınız için yanıp tutuşuyorsunuz. Müntahabınız olan bir şeyin, muhabbetiniz hasebiyle âlemin dahi müntahabı olmasını istemek, sizin ona olan alâkanızın aynını herkese dahi nispet etmek demek olup, şu mukayese mebsûttur. Eğer müntahabınız olan şeyin, âleme dahi mahbup olmaklığın aksini, yani olmamasını arzu ederseniz, bu dahi evvelkinin makûsesidir. Hâlbuki her iki arzu muhabbetten neş'et eylediğine göre, arzunuzun sûret-i ulâsına muhabbet-i mebsûta ve sûret-i sâniyesine muhabbet-i makûse demek lâzımdır.

Kıskançlığı bu suretle mukayese edişimiz, yalnız aşk babında olan muhasedeye nazaran değildir. Adi hasedi dahi bu kıyasa tatbik mümkündür.

Hükemâ-yı eslâf haset denen şeyi pek fena görüp, gayet güzel teşbihler ile tayip eylediler. Biz onlara muhalif çıkmayaca-

ğız. Yalnız işin içinde bir hakikat var ki, onu meydana çıkaracağız.

Haset fena şeydir öyle değil mi? Lâkin bakalım, bir dikkat edelim, hasut olanlar ahmak adamlar mıdır? Yoksa ezkiyâdan mıdırlar? Ben hâlimce bu babda tetkikattan geri kalmadım. Ne kadar hasut gördümse, cümlesini ezkiyâdan buldum. Ahmak olanda hasede dair bir işaret bulmadım. Hatta bir adamın hasedini ne kadar kuvvetli buldumsa, zekâsını dahi o nispette çok buldum.

Hâlbuki, kıskançlığın mahiyeti hakkında olan tetkikatım üzerine peyda eylediğim fikir dahi, hasudânın zeki olmalarını icap ediyordu. Çünkü haset muhabbetin cihet-i makûsesi olduğunu görmüştüm. Öyleyse hasut mutlaka muhabbet eylediği şey için haset edecektir. Bir şeye muhabbet etmek ise, o şeyin meziyetini temyize mütevakkıftır. Bu da zekâya menûttur. Böyle olunca kıyasımızın neticesi şuna müncer olmaz mı? "Hasut zekidir. Zekâsıyla meziyetini temyiz eylediği eşyaya muhabbet eder. Fakat muhabbeti makûsedir."

Ama şu kıyasım içinde hasuda ve onun hasedine bir makbuliyet sureti vermek istediğim anlaşılmasın. Ben kendimi hasut görmekten Allah'a sığınırım. Bu kıyasta hasedi makbul göstermek istemiyorum. Bilâkis, bir kere hasedin mahiyetini ortaya koyduktan sonra, erbabının tayibe olan liyakatı hangi cihetten olduğu, bedahet kadar açık bir suretle nazar-ı itibâr ve intibâhınıza arz edeceğim. Haset muhabbetin cihet-i makûsesi olduğunu, işte bir daha itiraf ediyorum. Lâkin yiğit olan adam muhabbetin sûret-i makûsede kalmasına razı olmalı mıdır? Ben filânı sevdim. Sevdim ama ona vusul yolu yok. Yalnız "Ben vasıl olamıyorum. Ah sad-hezâr eyvah ki, herkes vasıl oluyor da ben mahrum kalıyorum. Yâri ağyar sarıyor da ben mehcûrum." diye ağlar kalırsam, bundan ilelebet ne fayda hâsıl ederim? Bana gayretsiz demekte çocuklar, karılar dahi haklıdırlar. Eğer ben yiğit ve gayretli bir adam isem, o filânı sevdiğim zaman, kendimi dahi ona sevdirmeye gayret ederek takarrüb-i ağyâra yol bırakmamalıyım. O zaman hasede dahi hacet kalmaz.

İşte yine bunun gibi, faraza ben ilmin, hikmetin kadrini bilmişim. Onlara pek muhabbet etmişim. Lâkin, bu nâzenîn-i maneviyyenin agûş-i visâline ben vasıl olamıyorum da, halk vasıl

oluyor diye haset ederek ağlar kalırsam, asla fayda bulamam. Eğer hasedim icbarıyla halkı da men'e kalkışırsam, mazallah ona "hıyanet" denilir ki, nefsim için hasedi kabul mümkün olup, bunları kabulün ihtimali dahi yoktur. Yok, eğer ilmin kadrini takdir ve meziyetini temyiz ettiğim anda, ona vusul yolunu arar, bulur, muvaffak da olursam, matlubumu derdest etmiş olurum. Hükemâ hasedin bu ikinci suretine "gıbta" demişler ve pek ziyade methetmişlerdir. Zira, terakkinin tâziyâne-i teşvîki hemen bundan ibarettir. Çünkü gıptakeş olan adam, matluba vusul gayretine dahi düşmek üzere haset eder. Ama aslı haset değil midir? Hasedin böyle gıpta hâline mütehavvil oluşu dahi, işin içinde koskocaman bir muhabbet bulunduğunu ispat etmez mi? Öyleyse iş yine bizim dediğimiz gibidir vesselâm!

İşte bizim Alonzo dahi, hâlâ nazarında tayin ve ispat edememiş olduğu aşkın terakkisiyle mütenasiben kıskançlığı dahi arttırıp, ya bir gün evvel şu gemiden çıkmaya veyahut kıza arz-ı hâl ile ondan bir cevâb-ı kat'î almaya derunen bir mecbûriyyet-i şedîde görürdü.

Lâkin, zahir-i hâlde hiss-i derûnundan bir nişane gösterir miydi dersiniz? Ne mümkün! Bunca vakittir devam eden refakatten, sadakatten, filândan kat'-ı nazar, sonra herkesin kahkahalarla gülerek, kendisiyle eğlenmeye dahi salâhiyet kazanacaklarını düşünürdü de, onun için renk vermezdi. Zira, o zamana kadar gerek Zerno, gerek İlia bu kız hakkında izahat istedikçe "Canım, evlâdım olacak deyiniz, hemşirem olacak deyiniz." diye bir gûne hiss-i şehvânîsi olmadığını temin hususunda ciğerleri şişinceye kadar söz söylemişti. İşin daha bulaşık olan cihetini de anlamak ister misiniz? Alonzo'yu cümleden ziyade bîzar eden bir şey varsa o dahi, mahzâ vaktiyle bu yolda idâre-i kelâma başlamış olmasından ibaretti. Hatta nâire-i hased ciğerini biraz ziyadece cızlattığı zamanlar "İşi ben kendim bozdum. Julia için kızım olacak, kızkardeşim olacak dedim. Zerno olsun, başka birisi olsun, bu kızı Allah'ın emriyle tezevvüce talip olabilir. Ya böyle bir talep vuku bulursa ben ne yaparım? Eğer bu talep işin evvelinde vuku bulacak olsa, farz edelim ki olmaz derim, ne dersem derim, menederim. Lâkin, kız öyle işi pişirip kotardıktan sonra, bana müracaat olunursa? Of, of, bin kere of! Canına yandığım Alonzo'su! Majgara köyünde ne işin vardı?

Haydi oraya gittin, bahçesi önünde taş üzerinde oturan kızın yanına ne gidersin? Hâlini neye sual edersin? Başına bu belâları satın almak için mi? Mahaldir, çek!" diye sinesini döğerdi.

Beşinci Bap

İnsan bir kere zihnine bir vehim koymayıgörsün. Büyüdükçe büyümesini ta vak'a nihâyetinden başka hiçbir şey menedemez. Muradım ne olduğunu anlıyorsunuz ya? Alonzo'nun vehmi dahi günden güne değil, ihtimal ki saatten saate artmakta ve büyümekte olduğunu haber vermek için mukaddime yapmak istiyorum. Lâkin, herkesin nazar-ı tecrübesinden geçmiştir ki, vehhâm tevehhüme başlayıp da dalıp gittiği zaman, eğer bir "Hoh!" diyecek teselli penceresi, bir kerecik için açılmamış olsa, o hâlde tecennün edeceği şüphesizdir. Şu kadar var ki, vehim demek ortada vücudu olmayan bir şeye zihinde vücut vermek demek olmakla, vehhâmı çıldırasıya meyus eden musibetin ortada vücudu olmadığı hâlde, ona kendi hayalinde vücut vermiş olduğu gibi, bu musibete mukabil gelen tesellilerin dahi vücudu olmadığı hâlde, onlara da kendi hayaliyle vücut verir. Hele vehmin içinde, biraz da aşk bulaşığı olur ise var ya! O hâlde bir adamın yalnız bir defalık vehmini yazmak alâ bir hikâye demek olur.

Genç oldunuz ya, ey kariîn! İhtimal ki hâlâ da gençsiniz. Öyle ise mutlaka bir yavrucağın hevesi aralık aralık yüreğinizi gıcıklar. Zira bu hâl, tabiî ve cibillî olduğu ve tabiatın kanununda ise istisna olmadığı cihetle umumîdir. Tamam uyku vakti yatağa girince, o beytü'l-âdeye nasıl bir hayali kucaklayarak girersiniz? Artık burasını siz tayin edeceksiniz. O hayal ile sizin hayaliniz ne kadar hâlleşir, dilleşir? Onunla hem-bezm olmak için, kendisine ne kadar diller dökersiniz? Hatta tabiatınızda biraz da selâmet ve şâiriyet varsa, işin içindeki müşkülâtı dahi meydana çıkararak, sevdiğinizi ağyardan nasıl kurtardığınızı ve ne yolda düellolar ettiğinizi filânı da hep sayar, dökersiniz. O hayal size şöyle der. Sizin hayaliniz ona böyle söyler. Aman der, etek öper, ayak öper. Nihayet bir lehâza-i iltifâtıyla müşerref olursunuz. Biraz daha tamahkâr iseniz... Artık hep sayıp dökeyim mi? Hayaliniz ne kadar geniş ise, hikâyeniz dahi o kadar vüs'at bulur.

Ya, bu kadar vukuatın ortada vücudu var mıydı? Âlem-i hayâlde lehâza-i iltifâtına, busesine, filânına nail olduğunuz küçücük, ahvâl-i mezkûreden haberi olmak şöyle dursun, ihtimal ki sizi bile tanımazdı. Bu gibi bir hayale vücut vermek için, yalnız sizin onu tanımanız kâfidir. Öyleyse bir şeyin ortada vücudu yok iken, vücudunu hulya etmek vehimdir. Aşkın dahi vehmi tevsi edeceği müsellemdir.

Alonzo'nun günden güne değil, ihtimal ki saatten saate artmakta olduğunu haber verdiğimiz vehmi ise sizin firâş-i istirâhatte ettiğiniz vehimden de daha başkaca bir şeydi. Bakınız, size vehmin en sonraki suretini tasvir edeyim. Bîçare adamcağız tevehhüm ederdi ki:

-Eğer şu Zerno'dan boş yere şüphe ediyorsam pek ayıp olacak! Vakıa, kızın yüzüne güldüğüne bakılırsa şüphem pek de boş değil ama, ya herif babayane bir yürekle bakıyorsa? Öyle ya, otuz beşini geçmiş, gençliğini haydutlukta yıpratmış olan bir adam, körpecik bir kızın kendisine karı olamayacağını da elbet hesap eder. İkisi yan yana oldukları hâlde, kendilerini aynada gördüğü yok mudur? Julia onun evlâdı gibi bir hâlde kalır... Evet kalır, kalır ama, ah! Erkeklik acayiptir. Erkekliğin tamahına da nihayet yoktur. Nasıl olur ki? Erkek kısmı kendisini bir karıya lâyık görmesin? Bilâkis karıyı kendisine lâyık görmez. Herif dünya ukubeti denilecek kadar çirkin olup da, karısı birazcık etrafa gönül kaçıracak olsa "Bana hıyanet etti." diye karının canına kastetmeye kalkışır. Hâlbuki, zaten kendisinin o karı ile hem-bezm olması karı için pek büyük bir hayıf olduğunu hesaba bile katmaz. Öyledir efendim öyle! Artık erkekliği de bilmezsem âlemde neyi bilirim? Poturu yamalı bir keleş bile, kendisini âlemin en güzeli olan bir karı yanında görünce hindi gibi kabarmaya başlar. Zerno'nun Julia'ya iltifat edişi de mutlaka.. Ah, keşke Julia Müslüman olsaydı. Müslümanlık ne âlâ şeydir. O zaman Zerno ile görüşemezdi ki herif yüzüne gülsün. Bereket versin ki kız akıllıcadır. Hiç olmazsa Julia olsun hesap eder ki, kendisi Zerno'ya lâyık karı değildir. Ama şimdilik o da onu yüzüne gülüyormuş! Bu iltifat Zerno'nun, çocuk aldatırcasına getirdiği yemişler, çiçekler içindir. Hele bir kere iş ciddiyâta varsın da bak! On beş yaşında bir kız otuz beş yaşına geldiği zaman, herifin elli beş yaşında bir ihtiyar olacağını hesap etmez mi? Eder ya!..

Etmesi lâzımdır... Etmelidir ama.. İşte bir ama daha ki, bu da zihnimi perişan ediyor. Kaç defadır aklıma gelir, bir türlü defedemem. Karı kısmı buralarını hesap etmelidir ama, a kardeş, etmiyorlar ki! On beş yaşında bir kızın otuz beş değil, kırk beş, elli beş yaşında bir herifin kucağına atılıverdiği az defa mı görülmüştür? Onların en evvel aradıkları şey kocadır. Gençliği, güzelliği, ta teehhülden birkaç sene sonra aramaya başlarlar. Eğer korktuğum başıma gelir de Julia dahi mücerret şimdilik bir koca olmak üzere Zerno'ya meylederse var ya? İşte asıl ehemmiyet verilecek şey işin burasıdır. Bunun için dahi her vakit düşündüğüm gibi yapmalıdır. Meselâ Julia'ya gitmişim. İşi anlatmışım. Ne diyecek? Evvel emirde o güzel gözlerini önüne eğerek, biraz hicap gösterecek. Bunun üzerine cüz'î bir rica ile iş bitti gitti. Bir de bakarsın ki, Julia artık her defa kapıdan girerken veyahut ben onun yanına gittiğim zaman, şöyle ağzının iki tarafında bulunan gamzeler ancak belli olacak kadar bir tebessüm eder. Bunda ne kadar manalar vardır. Bu tebessüm şimdilik birçok vaatlere delâlet eder. Bir zaman olur ki... Ah, bir zaman olur ki, o zaman dahi birçok vukuatı ihtar eder. Gördün mü bir kere saadeti? Julia'yı koluma takmışım. Bu kim? Alonzo'nun zevcesi.. Şey, zevce-i muhteremesi Julia. Artık bendeki şeref, bendeki iftihar. Göğsüm burnumdan ileriye çıkıp önüm sıra gider...

Gördünüz mü bir kere, âşık olmadığını kendi kendisine inandırmaya çalışan koca Alonzo'nun evhamını? Lâkin vehminde şevk-i saâdete vusul için, ne kadar acı hayalâttan geçmiş olduğuna dahi dikkat etmelidir. Buna dikkat etmek lâzım olduğu gibi, kendisini daima böyle mes'ut görmeyip, bir de Julia'nın Zerno'ya gönül vererek onunla izdivaç eylediğini ve onunla nasıl demler geçireceğini ve hatta Zerno, Julia'yı koluna takıp da sokağa çıktığı zaman Alonzo tesadüf edince, Julia'nın gayet şetaretli selâmını nasıl bir halecânla kabul edebileceğini düşündükçe, bîçarenin çıldırmak derecelerine geldiğini hesap ediniz. Hikâyemizin gidişince, asıl hesap edilecek cihet dahi bu cihettir.

Vehim denilen şeyin arttıkça artacağını, büyüdükçe büyüyeceğini rivayet eyledik ya? İşte Alonzo'nun vehmi dahi şu tasvir eylediğimiz derecede de kalmadı. Daha ziyade arttı, büyüdü. Ol dereceye vardı ki, Julia'nın kabinosuna gireceği zaman önü

sıra Zerno dahi oraya giriyormuş gibi şeyler görürdü. Hatta odaya girdikten sonra dahi, güya Zerno oda içinde imiş de, kendisini görünce hemen esvap dolabına doğru koşup, kaybolmuş gibi hayalât dahi nazarında tecessüm eder oldu. Hele, bir gün Julia'nın kamarasına Zerno'nun sellemehüsselâm girmiş olduğunu reyü'l-ayn görüp de, telâşla koşarak odaya girdiği zaman dahi, herifin esvap dolabına koşup gizlenmiş olduğunu bilbedâhe görünce kemâl-i tehevvürle dolaba doğru hücum etmiş ve kapısını açıp esvapları karıştırarak aramış idi ki, bir şey bulamayınca duçar olduğu mahcubiyetten maada, Julia'nın dahi ol babdaki istizahı üzerine cevaben yalanlar tedarikine mecbur olmuştu. Şöyle ki:

Julia-Size ne oldu Sinyor Alonzo?

Alonzo-Şey, haniya yok mu? Hiç...

Julia-O nasıl lâkırdı?

Alonzo-Canım aklıma şey gelmişti, şey... Bir şey!

Julia-Birkaç gündür bu böyle. Deli gibi gelip, etrafına bakınarak, aranarak yine gidiyorsun da, ben de pek korkuyorum.

Alonzo-Sen korkma yavrum, korkma kuzum.

Julia-Nasıl korkma? Monsieur İlia'nın yaralandığı günden beri ben..

Alonzo-Canım unut şunu be! Sana o zaman da anlattım ya. O bir intikam idi, oldu bitti.

Julia-Ee, sen niçin böyle bağteten odama gelip aranıyorsun? Elbet bunda bir iş vardır. "Aklıma bir şey geldi." diyorsun. Aklına ne gelir Allah'ı seversen?

Alonzo-Canım gemi hali değil mi bu? Bir büyük gemi faresi peyda olmuş, gemi içinde bir delik delerse tehlikeli olacak da işte o!

Julia-Fare benim odamda mı peyda olmuş?

Alonzo-Hayır ambar tarafında. Ama tayfaların rivayetine göre bu tarafa doğru bir delik delmeye çalışıyormuş.

Julia-Demek olur ki, öte tarafta fare zuhur edip sana haber verdikleri gibi, sen de acaba deliği delmiş de bu tarafa çıkmış mı diye, hemen buraya koşuyorsun öyle mi?

Alonzo-(biraz genişçe nefes alabilerek) Oh, öyle ya! Öyle, öyle. Onun için koşuyorum.

Julia-Farenin açmakta olduğu delik tamam esvap dolabı hizasında mı ki, dolabı yokladın aradın?

Alonzo-İşte ben söylemeden sen bulup çıkardın ya! Evet onun için dolabı da aradım.

Matlup olan yalanı kendisi bulamadığı ve bir yalan bulmuş ise de, onu dahi tevcih edemediği hâlde, Julia'nın tevcih edivermiş olması Alonzo'nun gayet hoşuna gidip, derunundan "Bir daha böyle şüphelere düşmem." diye nedamete kuvvet vermekle beraber, Trillo'nun inidâmı gününden beri, o korkunç meseleden dolayı kıza arız olmuş bulunan havf ve haşyeti dahi izale için, sözü biraz daha uzatmaktan geri durmadı.

Alonzo-Eğer sen bu korkuyu defetmezsen rahatsız olursun Julia. O iş bir intikamdı diyorum. Yoksa sen bizi kanlı katil, haydut zannediyorsan pek yanlıştır.

Julia-O gün pek korktum. Kendi canımdan bile emniyetim kalmamıştı.

Alonzo-Ben varken, ben sağ iken, sana korku yoktur diyorum. Ah Julia, sen benim yüreğimi bir bilsen.

Julia-Bilirim efendim, bilirim. Evvel bilmezdim ama, sonra anladım. Pek merhametli, pek mürüvvetli bir yürektir.

Alonzo-Ya senin için, ya senin için?

Julia-Benim için işte, daha ziyade merhametli olacaktır.

Alonzo-Yalnız merhamet mi ya? Adam a, Julia yalnız merhamet mi ya? Yüreğim senin için nasıl düşündüğünü, hâlimden olsun anlamıyor musun?

(Her tavrı bizce malûm olan o şetaretli Alonzo'nun, bu kere Julia'ya şu sözleri söylerken takındığı ciddî tavrı görmüş olsanız, gülmekten kırılırdınız.)

Julia-(biraz hicapla) Anlıyorum efendim.

Alonzo-Ama ne gibi anlıyorsun? Asıl bunu anlamak veyahut anlatmak isterim.

Julia-(mahcubâne bir tebessümle) Kardaşım gibi değil mi?

Alonzo-(Julia'dan ziyade hicapla) Hayır öyle değil!

Julia-Ya babam gibi mi?

Alonzo-Yok a kuzum, baban gibi hiç değil. Ben seni şey gibi düşünürüm. Senin...

Zaten Alonzo'nun hicabını yüzündeki kan gibi humret setrede-mememeye başlamış olduğu gibi, bu kere dahi hafakan derecesinde bir halecân, bîçare adamcağızı boğmak derecesine getirdiğinden, sözünü tekmile muvaffak olamayıp, lâkırdının en ruhlu yerini yutmuştu.

Ancak kendisinin dahi demiş olduğu veçhile, Julia, Alonzo'nun kendisine ne nazarla baktığını hâlinden ve alelhusus şu andaki hâlinden anlayıp mosmor kesildi ve şu lâkırdıları söylemeye muvaffak oldu demeye imkan olmayıp, ağzından kendiliğiyle düşüvermiş gibi dökülmüştü:

Julia-Sen Majgara'da bana ne demiştin?

Alonzo-(bütün bütün tıkanarak) Ne dediğimi bilmiyorum... Ama... Ah!.. Of!.. Oh! Vay canına yandığım, boğulacağım.

Bîçare âşık, şu sözün nısfından ziyadesini Julia'nın kabinosu kapısından dışarıda söyledi. Zira, müddet-i ömründe, hemen ilk defa olarak böyle ciddî bir muhaverede bulunduğundan, şimdiye kadar henüz tecrübe etmemiş olduğu hicabı tahammülünün hazmedemeyeceği kadar olduğunu, bugün şu anda görmüştü.

Altıncı Bap

Bu mahcubiyete duçar olduğu günün akşamı Alonzo, Julia'yı taama davet eylemiş idiyse de, kız dünkü şetaretini bütün bütün kaybetmiş olduktan başka, Alonzo aleyhine dahi bir ubûset peyda eylemiş olduğundan, davete icabet etmemekle dahi kalmayarak, âdeta dargın tavırlarda dahi bulundu. Bu tavırlar Alonzo'yu bîzar eylemişti. Lâkin ol babda idâre-i kelâma gerek hâl ve gerek mevki müsait olmadığından, kızın üstüne varmak istemeyip, onu kendi hâline terk ve sofra başına muâvedetle, yalnız, şayet gece karnı acıkırsa, ihtiyat olmak üzere biraz yiyinti alıkoymasını kamarota sipariş eyledi.

İlia'nın zaten tehlikeli olmayan yarası, şu beş, on gün içinde lâyıkıyla cerahate yatmış olduğundan, yemekten sonra gerek İlia ve gerek Zerno güverteyi çıkıp biraz konuşmayı Alonzo'ya teklif eyledilerse de, Alonzo'nun zihni yalnız Julia ile meşgul bulunduğu cihetle bunlara muvafakat etmemişti. Onlar yalnız kendileri çıktıkları hâlde dahi eğlenemediklerinden, bari şakacı

Alonzo ile kamaranın salonunda konuşmak için tekrar aşağıya indiler. Lâkin Alonzo'yu yatağına yatmış bulmalarıyla, artık o gece eğlenecek bir gece olmadığını anlayıp, yekdiğerini veda ile ikisi dahi yerli yerine çekildiler.

Alonzo böyle erkenden yatağa girmiş olduğu hâlde, hemen uykuya nail olmuş mudur zannedersiniz? Zaten kendisini yatağa sevk eden şey uyku değildi ki, oraya girer girmez hemen müstevli olsun. Bîçareyi yatağa sevk eden şey merak idi. Kuruntu idi. Vehim idi. İşte yatağa girdiği zaman etrafını istilâ edenler dahi bunlardı.

Sözü kısa keselim. Alonzo kuru bir vehim üzerine Julia'dan şüphe ederek, birkaç defa odasına koşmuş ve adam aramış olduğuna ol kadar pişman oldu ve kendisini ol kadar levm etti ki, bu tesir içinde kendisini kaybederek kabinosunun kapısı merdivene nazır olduğu hâlde, İlia ile Zerno'nun güverteden avdetlerini duyamamıştı.

"Ya aradığım adamı bulmuş olsaydım, o zaman ne yapacaktım? Keyfiyeti ilân ile zavallı Julia'yı âleme rezil mi edecektim?" suretini düşündükçe, âdeta badema bir adamın gerçekten mezbûre yanına girdiğini alenen, hakikaten görmüş olsa dahi kızın namusunu vikayeten ses çıkarmamak lâzım geleceğini düşünür ve bu mütalâanın akabinde, fikri sûret-i digere münkalib olarak ve sözünü, daha doğrusu fikrini sûret-i âhere yine bu mütalâa münkalib ederek "Ne diyorum ben de, Allah'ı seversen?" Hiç Julia'nın odasına gerçekten bir adam girdiğini hakikaten görürüm de, sükût edebilir miyim? Meğer ki o anda ağzıma bir tabanca sıkıp da gebermeliyim." diye kıskançlığın en şiddetli zamanında ne hâl içinde ise yine o hâl-i buhrâna avdet ederdi.

İşte, bîçare Alonzo tamam bu acınacak hal içinde iken, kamara kaportası yavaşça açılıp, yine yavaş yavaş merdiveni inmeye başlayan bir adamın sıklet-i vücûduyla merdiveni çatırdatarak hâsıl eylediği muhterizâne bir şamatacık, Alonzo'yu ikaz eyledi. O anda dahi salondaki çalar saat on biri vurdu ki, nısfu'l-leyle bir saat kalmış demektir.

Alonzo bu merdivenden inen adamın, ya Zerno veyahut İlia olduğuna şüphe etmedi. Zira, böyle gece yarısında kamaraya inmek için kamarotun dahi salâhiyeti yoktu. Vakıa, Zerno ve İlia'nın ne vakit olursa olsun kamaraya inmeleri veyahut kama-

radan çıkmaları şüphe götürür bir hareket değilse de, inip çıkmakta ihtiraz olursa daima şüphe götüreceği derkârdır. Âlemde her şüpheyi davet eden şey ihtiraz değil midir ya? Her ihtiraz edilecek yerde cür'etle hareket edenlerin yüzde sekseni muvaffak olabilmiştir.

Alonzo böyle geç vakit muhterizâne bir hareketle kamaraya inen İlia ve Zerno'dan niçin şüphe eder? Onu biz söylemeden siz anlarsınız ki Julia için şüphe eder. Çünkü bir adam âşık olursa, zihninin her meşguliyeti ancak maşukasıyla iştigalden ibaret olup, meşguliyet olduktan sonra bunun maşukası lehinde veyahut aleyhinde olması dahi iştigal olmak haysiyetle müsavidir.

Bizim burada sözü birazcık uzattığımıza bakmayınız. Ayak patırtısının başlaması üzerinden henüz bu kadar zaman mürur etmemiş ve şamata hâlâ ilk suretle devam etmekte bulunmuştu. Hatta biraz vakit daha devam eyledi. Zira merdiveni inen zat her kimse, tahtalar bir kere "çat" deyince beş on saniye tevakkuf ederek, o sesi işitmiş bir uyanık adam varsa ona sedayı unutmak için vakit ve meydan bırakırdı.

Malûmumuz olan hâli iktizasınca Alonzo, derhâl yerinden fırlayıp şu gelen adamı istikbal etmeli ve görmeli idi. Bilâkis yerinden kımıldanmamış ise beğenir misiniz? Şu gelen herif Zerno olsun, İlia olsun velev ki, başka bir kimse olsun, mutlaka bir kabahat için korkarak geliyor. Bu kabahatin bir ucu ise elbette Julia'ya dokunacaktır. Demek oluyor ki Julia için ne olacaksa bu gece olacak, sabredeyim. İşin ta arkasını almayınca bırakmamayım." diye yerinden kımıldanmadıktan maada, gözlerini dahi yarı kapayarak kendisini uyur gibi göstermeye karar vermiş ve kararı mucibince hareket etmekte bulunmuştu.

Merdiveni inen adam, indi bitirdi. Ayaklarını diken üzerine basmaktan dahi bu kadar ihtiraz etmeyeceği her görenin meşhudu olan bir ihtiraz ile Alonzo'nun odası önüne kadar geldi. Gerek odanın içi ve gerek önündeki gezinti mahalli karanlıkça olduğundan, Alonzo bu herifin yüzünü göremediyse de, arkasındaki birinci kaptan formasının parlak pulları ile şapkasının sırma şeridi, kendisini Zerno olmak üzere teşhire kâfi idi.

Öyleyse Alonzo'nun Zerno aleyhindeki ettiği şüphe haklı bir suizan idi.

Orasını bilemeyiz. Biz hikâyemizde devam edelim de, siz dahi istediğiniz gibi muhakeme eyleyiniz.

Alonzo, Zerno'yu gördüğü anda kendisini bir haset hafakanı daha tıkamış olduğundan, az kalmıştı ki tıkana tıkana kalsın, boğula boğula Zerno'nun üzerine hücum eylesin. Lâkin encâm-ı kârı gözetmek kat'iyen mukarrer olduğu için, ses çıkarmak değil, uyku hâlinde alınan nefesten fazla, soluk bile almamaya kadar cebr-i nefs etmek lâzımdı.

Zerno bir adım daha atınca Julia'nın kabinosu önüne varmış oldu ki, bu kabino Alonzo'nun kabinosunun karşı sırasında bir büyücek oda olup, merdiven cihetine doğru nihayete kadar uzanır ve hatta merdiven altında kalan ve hîn-i hâcette küçük bir yatak odası olabilen mahallin kapısı dahi bu odaya açılırdı.

Zerno bu odanın kapısı önüne varınca, mutlaka bir sû-i fikirde bulunanlar gibi, korka korka etrafı bir kere muayene eyledi. Badehu cebinden bir vidalı marangoz burgusu çıkarıp, sivri ucunu kapının tahtasına ve ağaç sapını dahi kendi karnına dayayarak yavaş yavaş çevirmeye başladı. Burgu kapıyı ol kadar kuvvetle delerdi ki, ağaç kurdunun dişlerinden çıkan hafif gıcırtıdan ziyade ses çıkarmadığı hâlde, kapı önünü talaş ile doldurmuştu. Zerno bir aralık burguyu çevirmekten feragatle, ucundaki demiri değiştirmeye başladı. Değiştirdikten sonra yine çevire çevire birçok talaş daha döktü. Nihayet açmış olduğu deliğe elini sokarak, el girecek kadar büyük olduğunu anlayınca burguyu kapının yanına koyup, badehu elini delikten sokarak iç taraftan sürmeyi açtı, kapı da açıldı.

Bu ameliyatı karanlık içinde temaşadan hali kalmayan Alonzo, Zerno'nun içeriye girmiş olduğunu gördüğü anda, sabr u kararı kaybederek odaya hücum etmek istediyse de, şayet şu gördüğü ahvalin dahi bir hayal olması ve sonra yine boşa çıkması ihtimali ilk hareketini meneylemişti. Ta Julia'nın kapısı yanına kadar varmış olduğu hâlde, bittevakkuf kapı önünde bulunan dolaplı burguyu ve talaşları muayene eyledi. "Artık hayal dediğimiz vücutsuz şeyin böyle âlâ bir burgusu olamaz ya? Hele bak, açtığı deliği istediği kadar büyültmek için bıçaklı demiri dahi takmış. Bu yongalar, bu talaşlar da hayalâtın yaptığı işler değildir." diye ne olursa olsun, göze aldırıp oda kapısından içeriye ilk adımı attı. Bir de, bir ayağı hâlâ dışarda iken

arka tarafından bir el omuzları üzerini okşamasın mı? Alonzo birdenbire dondu baktı ki Zerno'dur... Yanlış yazdık zannetmeyiniz. Biz yanlış yazmadık. Alonzo dahi yanlış görmedi. Zerno'dur, Zerno'dur, Zerno'dur vesselâm!

Bir Zerno ikileşerek birisi Julia'nın odasına girdiği hâlde, diğerinin dahi dışarıdan gelip Alonzo'nun omuzuna dokunmasına taaccüp edersiniz ya? Öyleyse bu hâlde zavallı Alonzo'nun da istiğrâbının derecesini anlayabilirsiniz. Bizim anlatmaklığımıza kalırsa deriz ki, Alonzo hayretten avazı çıktığı kadar haykırmaya ramak kalmıştı. Lâkin Zerno, kendi parmağını Alonzo'nun ağzına götürerek sükût işaretini icra eylediği için, artık içine sığmayarak kendisini çatlatacak dereceye gelmiş olan envâ-ı hissiyyât-ı derûnunu zapt ile, sükût ve her nefesi bin ihtiraz ile münkatı olduğu ve ihtiraz peyda eylediği hâlde keyfiyeti yavaşça Zerno'dan istizah eyledi:

Zerno-(gayet yavaş) Aman telâş etme, ne olduğunu sonra söylerim.

Alonzo-Yoksa, Julia'nın namusuna leke sürecek olan bu hınzır bizim İlia mıdır?

Zerno-Kahrol vehhâm uğursuz. Sen burada dur, ben İlia'yı da çağırayım.

Julia'nın odasına girmiş olan adam eğer kapıya yakın bir yerde olsaydı mutlaka Zerno ile Alonzo'nun dikçe nefes almaktan ibaret bulunan şu müşâfehelerini işitir ve binaenaleyh ne yapacağı varsa yapardı. Lâkin merkum Julia'nın ta odanın öte başında bulunan yatağı yanına sokulup zifirîye yakın bir karanlık içinde kızın yüzünü görmeye çalışmakla meşgul olduğundan bu şamatayı işitmedi.

Alonzo ise, Zerno aleyhinde şimdiye kadar etmiş olduğu suizanların cümlesi çıktığını görerek, bütün bütün divane gibi bir surete girip, şu odaya giren şeyin hayal olmadığı Zerno'nun dahi bunu görmüş bulunmasıyla müstedel olduğundan, bunun kim olduğunu bir saniye evvel anlamak için az kalsaydı ki gerçekten çıldırsın. Hele gerçekten çıldırmaya vakit kalmayarak Zerno yanında İlia dahi olduğu hâlde geldi. Geldi ama, artık Alonzo'da temkine, filâna iktidar kalmamış olduğundan onun gürültüsüyle odaya girmiş olan herif yakayı ele verdiğini anlamıştı. Binaenaleyh bunlar henüz kapının önünde iken herif dahi selle-

mehüsselâm kapı yanına kadar geldi. Ve içerde sû-i fikrle gelmiş başka bir adam olup da, kendisi dahi Zerno ve Alonzo ve İlia ile beraber o adamı ahz u girifte memur olsa elbette biraz telâş etmek lâzım gelirken, bilâkis sükûnet-i tâmme ile İspanyolca söz söylemeye başladı.

Herif-Telâş etmeyiniz. Bîçare kızcağızı uyku hâliyle korkutursunuz da sonra bir fenalığa sebep olursunuz.

Alonzo-Sen Kimsin?

Herif-Benim kim olduğumu görmek istersen bir şamdan tedarik eder de yüzüme bakarsın.

Zerno-Teslim oldun mu?

İlia-(Zerno'ya) Velev ki teslim olmasın be! Elinden ne gelir ki? Fakat dediği doğrudur. Ben gideyim bir şamdan tedarik edeyim.

İlia şamdan tedarikine gitti. Lâkin o gidip gelinceye kadar bunlar arasında lâf yine eksilmedi.

Alonzo-Hele hayırlı bir adam olmadığın şu kapıyı delmekliğin ile malûmdur.

Herif-Oralarını sonra anlarsınız.

Zerno-Sonra anlayacağımız şey de galiba şimdiye kadar anladığımızdan ibaret olacaktır.

İlia şamdanı getirdiği zaman, etrafa münteşir olan ilk ziya üzerine Alonzo, Zerno ve İlia'nın altı adet gözleri herifin ve onun dahi iki gözleri, bunlardan her birinin yüzüne o kadar dikkatli nazarlar fırlatmış idiler ki, enzârın her eşiası birer ok olsaydı birbirini kahredecekleri nazarlarından anlaşılırdı.

Rüfeka-yı selâse gelen herifin gayet güzel, lepiska bıyıklı ve yine bu renkte çatal sakallı, birinci kaptanlara mahsus ve fakat gayet mükellef yapılmış bir üniformayı lâbis, kibar tavırlı, serbest va'zlı bir adam olduğunu gördüler. Fakat bu hâli müteakip herif şimşek gibi bir sür'atle Julia'nın yatağına koştu. Merkumun bu hareketi rüfeka-yı selâsenin aklını başından alıp, hemen üzerine hücum etmeye davranmışlar idiyse de, bu hareketi icraya vakit kalmadı. Zira herif yatağa koşup, kızı muayene eyledikten sonra, yine evvelki sükûnet-i hâliyle geldi ve rüfeka-yı selâsenin karşılarında durdu. Lâkin bu zaman herifin elinde demiri kısa ve enli bir hançer görüldü.

Zerno-(o dahi gecelik gömleği altından bir hançer çıkarıp) Haniya sen teslim olmuştun? Teslim olan adamın elinde silâh ne gezer?

Herif-Her elinde silâh tutanı şaki zannetmeyiniz efendilerim. Çünkü her silâhsızı dahi ehl-i ırz olmak üzere hükmedemezsiniz. Vakıa, kendimi up uslu bir adam diye de tavsiye edemem. Zira gencim. Gençlik ise, insan için ketm edilemeyecek bir kabahattir. Lâkin, bu gibi lâkırdıları burada edeceğimize kamaranızın salonunda etsek daha alâ olur. Çünkü şu yatakta yatan masum kız hâlâ ahvalden bîhaber olarak mışıl mışıl uyumaktadır. Ama gözünü açıp da burada bizi görecek olursa o zaman yazık olur.

Alonzo-Hakkınız var, buyurunuz salona geçelim.

Zerno-Ben de size hak veririm. Fakat dünyayı İlia'dan ve Alonzo'dan ziyadece görmüş olduğumdan mıdır nedir, ihtiyatı bir türlü elden bırakamam. Mademki teslim oldunuz silâhınızı dahi vermenizi teklif ederim.

Herif-Vay hakkımda emniyetinizi ihlâl eden şey bu mudur? Alınız efendim. İsterseniz üstümü başımı da arayınız. Sizi temin ederim ki bundan başka silâh bulamazsınız. Bunu da bir vakit beni sevmiş ve benim için çok halecâna gelmiş bir mukaddes yürek üzerine sokmak için tedarik eylemiştim. Şimdiki hâlde bana bunun hiçbir lüzumu yoktur.

diye, elindeki hançeri Zerno'ya verdi. Üçü birden salona gittiler. Orada söze başladılar. Malûmdur ki, salonda söylenecek olan sözler gelen adamın kim olduğunu ve ne için gelmiş bulunduğunu meydana çıkaracaktır. Lâkin biz bu adamın kim olduğunu ve ne için gelmiş bulunduğunu anlamak için işi daha evvelinden tutmaya mecburuz. Binaenaleyh bu merakın halli hususunda ol kadar acul olmamanızı rica ederim.

(intihâ-yı kitâb-ı sâni)

Üçüncü Kitap

Birinci Bap

Cartagena sefinesi Malta seyahatini icra eylediği esnada İzmir'de dahi bazı husûsat-ı garîbe müşahede olunurdu. Şöyle ki:

Aralıkta bir İzmir'e geldikte, mahut andız misafirhanelerinden başka bir yerde konak tedariki hevesinde bulunmayan zeybek efelerinden bazıları, bir vakitten beri Frenk Mahallesi'nde dahi sivri külâhlarını sivriltmeye başlamışlardı.

Bunların Frenk Mahallesi'ne rağbet etmelerinin sebebi bir zamandan beri orada türemiş olan Yordan Yani nam bir İtalyalı olup, merkum hancılıkla iştigal ve gelen misafirlere ve alelhusus efelere pek ziyade ikramla iştihar etmekte bulunduğundan, misafirhanesi âdeta efeler karargâhı olmuştu.

Bu Yordan Yani pek garip bir adamdı. Lâkin, ne kadar garip olduğunu bile gizlemezdi. İşte garâbet-i ahvâlini en adisinden en mühimine kadar size hikâye edeceğiz. Güzelce kulak verirseniz merkumu pek garip, pek acîb bir adam bulursunuz.

Misafirhanesine gelen zeybeklerin ağlebi ve belki cümlesi veresiye içer ve hatta yanından akçe istikrazla üstlerini başlarını tecdit eyler, cepleri için dahi harçlık alır idiler. Bir zeybek bu suretle peyda eylediği borcu ne ile ifa eyler? O vaktin müstesna vakitlerden olduğu hesap edilecek olursa, Yani'nin zeybeklerle olan şu ahzüitası içinde bir hayli garabetler bulunduğu anlaşılabilir.

Mevsûkü'l-kelim birkaç adam Yani'yi, Aydın ve Kasaba ve Muğla taraflarında başında bir endaze külâh, ayağında bir karış dizlik olarak efe kıyafetinde görmüşler. Garip değil mi? Kezalik İzmir'de ticaretle meşgul Rumlar ve Frenkler merkum Yordan Yani'ye Mora ve Cezâyir-i Bahr-i Sefîd'de tesadüf ederek, yanında Maltız veyahut İtalyan kıyafetiyle birkaç Aydınlı zeybek olduğunu dahi görmüşlerdi. Bu ötekiden daha garip değil mi?

Biz bu vakitlere "müstesna vakit" demiştik. Bu istisna yalnız, gerek hükûmet memurlarının ve gerek sair erbâb-ı nüfûz ve iktidarın her gûne mes'uliyetten müstesna bulunmalarından mı ibarettir? Bu zaman ol zaman idi ki Devlet-i Aliyye nice senelerden beri duçar olageldiği mesâib ve müşkilât-ı mâddiyye ve maneviyyeden dolayı pek büyük bir zaaf içinde kalıp, vilâyâtın her tarafı mefsedet ve şekavetle mâl-â-mâl idi. Bu vaktin ahvalini görmek için Cevdet Tarihi'ne müracaat edecek olsanız gayet hakîmane yazılmış olan sahâyif-i münderecâtının muhâkeme-i ahkâmıyla titrerdiniz.

İmdi, yarım çeyrekli bir köy subaşısının tuğyan ve isyan ve istiklâl hulyalarında dolaştığı böyle nazik bir zamanda, Aydın efelerini Frenk Mahallesi'ne attıran ve kendisi dahi bizzat zeybek kıyafetiyle Manisa ve Muğla dağlarında dolaşan ve alelhusus ecnebi kıyafetine soktuğu efeleri peşine takıp takıp, Mora ve Cezâyir-i Bahr-i Sefîd'de gezen ve gezdiren İtalyalı Yordan Yani garip bir adam görülmez de, ne görülür?

Fakat bu garabeti o zamanlar dikkat edilir miydi zannedersiniz? Yalnız menâfi-i mahsûsa-i şahsiyyeden maada, hiçbir kimsenin hiçbir şeye ehemmiyet vermemekte olduğu ve bir tarafta koca İzmir basılsa, bu kadar mühim bir vak'anın ancak hikâye ve rivayet tarzında haber verilmekte bulunduğu bir zamanda Yordan Yani'nin garabetine kim dikkat edecek. "Bizim Yani'yi yine efe kıyafetiyle Davaz taraflarında görmüşler." veyahut "Deli Yani'yi yine Korfu'da görmüşler ki, yanında Rum kıyafetinde birkaç efe varmış." diye masal gibi hikâye ederek, gerek söyleyenler ve gerek dinleyenler kahkahalarla güler idiler.

Bu herif haricen zengin bir adam görünmezdi. Lâkin bazı teşebbüsâtı meyanında ol kadar masraflı şeyler görülürdü ki, bu kuvvet merkuma nispet edilmeyip, olsa olsa hazinelere malik derebeylerinde olabileceğinden, nereden bulup da bu kadar büyük masraflara katlandığına, refikleri olan ve merkumun esrarına vâkıf geçinen adamlar dahi şaşardı. Meselâ, Aydın ve Antalya sahillerinden toplanıp gelen korsanlara birkaç pare tekneyi birden tedarik edivererek, bunlar dahi hangi devletin olduğu anlaşılmaz bayraklar ve türlü türlü kıyafetler ile uzak yakın mahallere giderler, hırsızlık ederlerdi. Hatta bir defasında geminin

birisi battığı ve bir keresinde dahi Marmarisli ipsizler bir gemiyi alıp Cezayir'e götürerek sattıktan sonra, her biri bir tarafa dağıldığı, yani böyle iki büyük zarara birden uğradığı hâlde Yordan Yani'de asla telâş görülmemişti. Bir hancı parçası için bu kadar fütursuzluk şaşılacak şey değil midir? Bakınız işin içinde daha neler var.

Her biri onar yirmişer zeybeğe söz geçirebilecek belli başlı efelerden beş altı tanesi, Frenk Mahallesi'nde Yordan Yani'nin misafirhanesinde bir akşam hasbıhâl ederlerken içlerinden birisi "Canım, bu herif ne acayip adamdır. Her tarakta bezi var. Ta Kütahya taraflarında paşa dairesi vururuz, kervanlar soyarız parmağı içindedir. Muğla'da köy basarız parmağı içindedir. Sakız, Midilli'ye kayık gönderir. Şire'ye, Pire'ye, Kefalonya'ya, Girit'e gemiler yollar. Venedik'te eli vardır. Bu ne şeytan herif!" diye beyân-ı fikr eyledikte, içlerinden birisi müstehziyâne bir dıhkla "Haydi sen de, hey budala. Sen daha ne bilirsin acaba. Halep'te, Şam'da, Mısır'da, Cezayir'de, ta Fas padişahının mülkünde bir iş oluyor mu ki, bizim Yordan Yani'nin haberi olmasın. En çoğunda da eli vardır. Buralarını ben bilirim kuzum, ben. Siz bu herifi hâlâ gâvur zannedersiniz öyle değil mi?" diye rüfekasının merakını arttırmış "Vay bu herif Müslüman'dır." sualine cevaben dahi "Hayır Müslüman değildir, ama gizli din kullanır." demişti. Refikler işin bu derecesine ihtimal veremediklerinde, merkum tehevvürle dedi ki "Ne diyorsunuz be Allah'ı severseniz? Gözümle gördüm. Bir köyde misafir olmuştuk, ikimiz bir odada yatmıştık. Gece yarısı kalktı. Beni uyur zannederek güzel güzel abdest aldı. Birçok namaz kıldı. Namazı bitirinceye kadar hiç ses çıkarmadım. Bitirdikten sonra seslendim. Aman Hristiyanlar duymasın, beni lokma lokma ederler, diye bu sırrı kimseye açmamaklığımı rica etti.

Merkumun bu lâkırdısına zeybeklerin cümlesi şaştı. Bu aralık Yordan Yani misafirhanecilik sıfatıyla misafirlerinin yanına girmişti. Merkumun gizli din kullandığına en ziyade istiğrâb edenlerden birisi "Bre Yani, sen gizli din kullanıyormuşsun ha!" diye ahmakçasına ve belki eşekçesine istizâh-ı keyfiyyete kalkıştıkta Yani çehreyi asıp, "Yok ama efeler, kimse kimsenin dinine karışamaz. Hristiyanlar içinde ağzınızdan bir söz kaçırıp da beni mahvettirmek mi istiyorsunuz?" cevabıyla heriflerin

kendi hakkındaki fikir ve itikatlarını takviye edecek bir tekdirde bulunmuştur.

Bu vak'adan çend gün sonra dahi, bir akşam Moralı olduğu Rumcasından anlaşılabilen bir papaz Yani'nin odasına gelip, dereden tepeden ve fakat her uçurumu insanı titretecek olan dereden tepeden birçok söz söyleştikten sonra "Ey Yordan Yani, senin hakkında fena bir havadis var. Senin için Müslüman olmuş diyorlar, aslı varsa... Ne bileyim nasıl olur?" dedikte Yani ona da "Be canım, işin içindeki esrarı bilmez değilsin ya? Yabanın dağî zeybeklerine nasıl emniyet vermeli? Gizli din kullanmak gibi bir suretle temin etmeyi kurdum. Bunu ise kendilerine şifahen haber verdim. Efelerden birisiyle bir köyde gecelemiştik. Herifin bir takım şüphelerle uyuyamadığını görünce, benim de gözlerime uyku girmemekte bulunduğundan, güya onun uyanık olduğunu bilmiyormuşum da, namazımı ona göstermeden gizlice kılacak imişim gibi kalktım birçok namazlar kıldım. Herif bunu gördü. Ağızdan ağıza sair refiklerine dahi yaydı. Ben güya Hristiyanlar duyarlarsa beni paralarlar diye kendi itikatlarını bir kat daha takviye ederek, hakkımdaki emniyetlerini arttırırdım. İstediğin havadisin menşei bundan ibarettir." cevabını vermişti.

Gördünüz mü bizim Yordan Yani'nin ahvalinde olan garabetleri?

Bir sabah idi ki misafirhanede bulunan efeler Yordan Yani'yi biraz dalgınca bulmuşlardı. Sebebini sual eylediklerinde "Vallahi bilmem, vücudumda bir kırgınlık var. Sakız adasına kadar gitmek de lâzım. Çünkü bir küçük iş orada beni bekliyor." demiş ve Sakız seferine bundan ziyade ehemmiyet vermeyip, hatta böyle vücudu kırgınca olduğu hâlde gideceği dahi ümit edilmemiş iken, bir saat sonra yine telâştan ârî olarak, bir iskele kayığına binip Sakız'a azimet eylemişti. Merkum üç güne kadar avdet etmek üzere gittiği hâlde, üç, dört değil, sekiz, on gün geçip de henüz avdet etmemesiyle, handa misafir bulunan efeler merak etmeye başladılar.

Derken bir gece otuz kadar zeybek hanın etrafını sarmasın mı? İçinde bulunan zeybekler hem silâha davranıp, hem de istizâh-ı merâma müsâraat gösterdiler. Gelen zeybeklerin lisanları Türkçe'ye benzemez bir lisan olursa taaccüp eder misiniz? Yordan

Yani'nin ahval ve harekâtında gördüğümüz garabetlere nazaran, onun arkasına düşen zeybeklerin dahi böyle garîbü'l-hâl olmalarına hiç şaşmayız. Sözü uzatmak ne lâzım? Bu herifler Rum ve İtalyan'dan bozma zeybekler olup, onlar çatra patradan ibaret Türkçelerini kendi lisanlarına katarak, kimse için bir fenalıkları dokunmayacağından bahisle Yordan Yani'yi talepte ısrar gösterdiler ve han içinde bulunan üç dört efe dahi, kezalik çatra patra derecesinde filân Rumcalarını Türkçe'ye karıştırarak Yani'nin orada olmadığını ve Sakız'a gittiğini haber verdiler. Lâkin herifleri kandırmak mümkün olmadı ve boş yere silâh patlatarak ve belki kan dökerek şehir içinde bir rezalet çıkarılmaması iki tarafça dahi arzu edildiğinden, Yordan Yani'nin filvaki han içinde olup olmadığına emniyet hâsıl edilmek için hanın taharrisine karar verdiler. Gelenlerden otuz kadarı abluka hattında sebat ederek yalnız on kadarı han içine girip aramaya başladılar. Yordan Yani orada değildi ki bulabilsinler. Nihayet Sakız'a gitmiş olduğuna kanaat gelmekle, gelenlerin rüesası ufak takımı savarak, yalnız kendileri sekiz on kişi olduğu hâlde handa kaldılar ve efelerle konuşmaya başladılar.

Vuku bulan istizahlar üzerine alınan cevaplara nazaran, Yordan Yani'nin âlemi kendi parmağı üzerinde çevirmeye hem heveskâr, hem muktedir bir adam olduğunu ve İzmir'de misafirhanecilik suretinde yaşaması mücerret kendisini bu yolda setretmek maksadından neş'et edip, yoksa filhakika merkumun misafirhanecilik edecek bir adam olmadığını ve şu Yordan Yani ismi kendisinin asıl vaftiz ismi olmayıp, merkumun her memlekette bir isim taktığını vesaireyi efeler işittikçe istiğrâbları arttıkça artıp, zaten Yordan hakkında olsa olsa bu derece-i ehemmiyyeti haiz haberlere muntazır bulundukları için, söylenilen sözlerin cümlesini tasdik ederlerdi.

Gelenlerin maksadı ise Yordan Yani'yi yakaladıkları gibi hiçbir hükûmete müracaat etmeksizin ibreten li'l-âlemin kazığa vurmakmış. Zira merkum, gerek Mora'nın Devlet-i Aliyye ve gerek Yedi Adaların Venedik cumhuru aleyhine olan fesatlarına alet olmayı vaat ve umûr-ı müteşebbisede muvaffak olacağını dahi bu yoldaki maharetiyle temin etmiş ve binaenaleyh bu hizmetine mukabil peşin olarak pek çok paralar dahi almış olduğu hâlde, bir iş görmek şöyle dursun, bu gizli fesâd-ı dâhilîde

ön ayak olan en benâm reisleri, ait oldukları hükûmetlere haber verip tutturmuş, astırmış imiş. Bu kadar büyük bir mel'anet, zaten merkumu ateşlere yaktırmak derecesinde tesirâtı müstelzim olduğu gibi, güya Yunanistan-ı kadîmi ihya edecek olan bu kahramanın ufak tefek sefahatlerine iğmâz edilmek lüzumuyla, namuslarını pây-mâl eylediği kızların ve âşıkane ve namuskârane visal gibi bir emel-i meşrû ve mukaddeslerini telvis ettiği delikanlıların sevdâ-yı intikamı dahi munzam olduğundan, işte bu kadar kin ve gayzın sevkiyle toplanıp ahz-ı sâra gelmişlermiş.

Vakıa, handaki efeler Yordan Yani'nin en sadık dostlarından idiyseler de, doğru olduğuna şüphe etmedikleri bu millet üzerine dostlukları derhâl adavete münkalib olarak hanı yağma etmek ve belki yakıp yıkıp, yerle yeksan eylemek gibi harekâtı müntakimaneye kıyam eylemişlerdi. Ancak odabaşı ve kahya makamında istihdam olunmakta bulunan bir ihtiyar Ermeni'nin verdiği bazı haberlerden, Yani'nin İzmirce pek medyun olduğu ve han kendi malı olmayıp, içinde bulunan eşya dahi ashâb-ı düyûnu ancak temin edebildiği anlaşılmakla, bu son hareket-i müntakimâneye dahi imkan kalmamış idi.

Hikâyenin muharriri olmak sıfatıyla haber verebiliriz ki, bu ihtiyar Ermeni'nin sözleri pek doğrudur. Hatta herifcik, bu habis Yordan her nereye masraf etmiş ise ve masrafla kazandığı itibara mukabil, diğer tarafta bir borç açarak muvazenesini daima nokta-i itidâlde tutardı. Şu surette ki, her ne zaman Sakız'a gidiyorum bahanesiyle İzmir'i terk edecek olsa orada bir habbesi kalmadan terk edebilirdi.

Bir zaman dahi, merkumun İzmir'de bulunduğu müddet kazandığı paranın hesabıyla iştigal ettiler. Anadolu içindeki mağsûbâtını efeler ve Yunanistanca olan mağsûbâtını dahi gelenler sayıp dökerek, Cezâyir-i Bahr-i Sefîd mağsûbâtı ve diğer hırsızlığının varidatı da hesaba katılınca, merkumun yüzelli, ikiyüzbin altın kadar meblâğı, biraz vakitte ele geçirmiş olduğunu hükmeylediler.

Biz Frenk Mahallesi'ndeki Yordan Yani misafirhanesince olan meşguliyetimizi bitirmiş olduğumuzdan mesafirhane-i mezkûru hâliyle terk ederek zihnimizi şu Yordan Yani'nin arkasından koşturalım.

İkinci Bap

Sakız'a gitmek üzere İzmir'den hareket etmiş olan Yordan Yani, filhakika Sakız'a gitmek üzere kayığa binmişti. Fakat Sakız'a "Yordan Yani" çıkmadı. Oraya "Gadrouch Stéphane" isminde bir Maltız çıktı.

Görüyor musunuz ki, İzmir'de Frenk Mahallesi'ndeki misafirhaneyi ablukaya gelen heriflerin, şu Yordan Yani mel'anetkârı hakkında haber verdikleri şey doğruymuş. İşte merkum, İzmir ile Sakız arasındaki kırk elli mil mesafeyi katedinceye kadar daha gömlek değiştirmeden kendisiyle beraber ismini tebdil eylemiştir.

Maa-hazâ, bu isim Sakızca meçhul bir isim değildi. Zira, muteber ve meşhur Kaptan Gadrouch'un üç direkli âlâ bir gemisi, bir buçuk, iki aydan beri Sakız pîşgâhında vaki Çeşme Limanı'nda lenger-endâz olup, kendisi bazı umûr-ı zâtiyyesi için İzmir'de bulunuyordu.

Kayıkla Sakız'a çıktığı zaman Gadrouch Stéphane'ın yüzünde havfa, haşyete, halecâna, telâşa, aceleye dair hiçbir emare olmadığından, İzmir'i can korkusu gibi bir mecbûriyyet-i azîmeden naşi terk eylediğine şüphe bile edilemezdi. Zira, az vakit zarfında peyda etmiş olduğu ahbabından bir Rum'un hanesine misafir inip, gemiciliğe ve ticâret-i bahriyyeye dair pek çok müzakerât ile kemâl-i tazîm ve ihtiram içinde geceyi geçirip, ertesi sabah sair muarefesi olan adamları dahi ziyaret eyledikten sonra, bir müzeyyen yerli sandalına binip, Çeşme Limanı'ndaki gemisine gitti ve oradan lenger-i ikameti fek ile Rodos'a doğru yol verdi.

Esmekte bulunan poyraz rüzgârının müsaadesine mebni, Rodos'ta eğlenmeyip adayı şark cihetinden, yani Rodos ile Marmaris arasında vaki kanaldan temaşa ederek geçip, badehu cenûb-ı garbîye alabanda ederek ve gemisini rüzgârın hubûbuna tâbiiyetle, iskele bordası üzerine yatırarak Akdeniz'in kar gibi beyaz köpükleri arasına daldı gitti.

Kaptan Gadrouch'un arkası sıra biz dahi zihnimizi koşturmakta devam ediyoruz ya? Öyleyse şu gemiyi gözden kaybetmeyelim.

Gemi o hizayla soluğu Tunus'ta aldı. Fakat bu defa dahi Kaptan Gadrouch'un gemisinden Viterbo Milano Kaptan zuhur eyledi ki, bizim mahut Yordan Yani bu kere yalnız ismini değil, kendi gemisinde sandal olduğu hâlde, sahilden bazı ahzüita için gemiye gelen Arap kayıklarından birisine binerken, çehresini dahi bittebdîl, gayet lepiska bir bıyık ile yine bu renkte bir çatal sakala sahip olduğu hâlde binmişti.

Sahile çıktıktan iki saat sonra geminin ikinci kaptanı, Gadrouch imzasıyla aldığı bir emir üzerine, henüz denizin dibine lâyıkıyla saplanmamış olan lengerini tekrar kaldırıp alarak ve henüz sarmamış olduğu yelkenlerini tekrar açarak, sağa sola volta ede ede çıkıp gitmişti. O gidedursun Tunus pîşgâhında kaptan Viterbo Milano'nun iki direkli âlâ bir sefinesi bulunmakla, bunun ikinci kaptanı mahsus bir sandal ile gelip, hem birincisi ve hem çorbacısı bulunan Viterbo'yu almış, gemisine getirmişti. Viterbo kamaraya girip de kanepesi üzerine uzandığı zaman, ciğerleri aldığı kadar nefes alarak ve "Hoh!" diye geniş geniş koyuvererek bir de mel'unâne tebessüm eylemişti ki, bu tebessümde müstetir olan mana izhar edilecek olsa "İzmir'de aranacak olan Yordan Yani Sakız'da bulunamazsa, Sakız'da aranacak olan Gadrouch Stéphane'ın Tunus'ta bulunamayacağına şüphe yoktur." tarzında bir şey olacağı şüphesizdi.

Kaptan Viterbo, Tunus'a muvasalat ettikten iki gün sonra, Alfons ve Hasan Mellâh Kumpanyası sefayininden Cartagena nam sefine dahi Tunus limanına gelip, o zamana kadar Tunusça meşhur olmamış bulunan yeni kumpanya bayrağını enzâr-ı âmmeye karşı temevvüç ettirmeye başladı.

Biz burada Alfons ve Hasan Mellâh Kumpanyası diye gelen geminin mensup olduğu kumpanyayı, meraklı olan Kaptan Viterbo geminin hangi kumpanyaya mensup olduğunu ancak vürudunun ikinci, üçüncü günü anlayabilmişti. Hem de anladığı şey yalnız kumpanyanın ismi olmayıp, geminin ismi Cartagena olduğunu ve içinde kumpanyanın memurlarından bazı adamlar ile pek muhterem ve muazzez bir de güzel kız bulunduğunu haber almıştı.

Zanneyleyebiliriz ki, bizim Kaptan Viterbo şu Hasan Mellâh Kumpanyasının terceme-i hâline kemaliyle vâkıftır. Zira, bir gemi için Cartagena isminin tayin kılınmasının, bu

Alfons ve Hasan Mellâh Kumpanyasınca ne kadar büyük bir ehemmiyeti olabileceğini muvazenede pek çok iştigal ederek ikinci kaptanına "Siz bu kumpanya ismini yeni işittiniz ama, ahvalini bilmezsiniz. Benim pek az malûmatım vardır. Bu Cartagena sefinesi ise Hasan Mellâh Kumpanyasının en mühim bir gemisi olmak lâzım gelir. İçinde de kumpanyanın en mühim memurları varmış diyorlar. Kendilerini gördüm ya, birisini tanıdım. Birisini de pek çok zaman evvel görmüş olduğumu gözümün ısırmakta bulunmasıyla anlıyorum. Lâkin kızı göremedim, kızı. Cartagena isminde bulunan bir sefinenin içindeki kızı... Ne bileyim ama... Ne fayda ki bir kerecik karaya çıkmış da ben görmedim. Neyse anlarız." diye kalbinde muzmer olan birçok şeyi söylemek istediği hâlde, söylemeye muktedir olamayarak kekelemiş kalmıştı.

Kaptan Viterbo'nun bu misillü iyâb ve zihâba merakını haber verdik ya! Hall-i merak için ne kadar muktedir olduğunu dahi, şimdiye kadar gördüğümüz ahvali ile bilmukayese anlayabiliriz. İşte merkum bu kemâl-i iktidârıyla tahkikata başladı. Ancak tahkikatının neticesi hep bu gemide kumpanyanın pek büyük memurlarından bazı adamlarla, bir de pek muteber ve muazzez güzel bir kız buunduğundan ibaret kalmıştı. Şu kadar var ki, bu geminin ahzüita gibi bir işle gelmemiş olduğunu simsarlardan haber alması, mutlaka seyahat ve zevk ve safa için gelmiş olacağını Viterbo nazarında ispat edip, hele o muteber ve muhterem güzel kızın ismi Julia olduğunu haber alınca, kim bilir ne gibi hissiyatın sademâtı olmak üzere, yüreğinin gümbür gümbür gümbürdemiş olduğunu, vücuduna akseden lerzeler ispat eylemişti.

Kafasını iki avucu içine alıp bir hayli vakit dalgın kaldıktan sonra, kendi kendine "Bu ismi mutlaka bana yanlış haber verdiler. Kumpanya, Hasan Mellâh Kumpanyası olduğu ve geminin ismi Cartagena bulunduğu hâlde içindeki muteber, muhterem ve güzel kızın dahi ismi Julia olmayıp mutlaka.... Ah, Cuzella olmak lâzımdır. İki lâfzın müşabeheti beni aldatamaz olmak lâzımdır. Odur, hiç şüphe yok ki odur." diye mırıldanarak kalkıp, deli gibi bastığı yeri bilmeyerek gezinmeye başladı.

Kaptan Viterbo'nun şu merakı arttıkça artarak, şimdiye kadar hiçbir teşebbüsünde apışmamış olan o muktedir adam, az

kalmıştı ki bütün bütün fütur getirsin. "Hepsi neyse ne, ama, beni mahrum bırakarak nâil-i emel olduktan sonra bir de koskoca bir gemi ile Cuzella'yı karşıma getirmek tahammül olunur hâl değildir. Ben şimdiye kadar kendimi mağlûp addetmemekteydim. Şimdi ise mağlûbiyeti değil rezaletimi, korkaklığımı da yüzüme vuruyorlarmışçasına bir gayretsizliğimi görmekteyim. Artık ömrümün son günü gelmiş demeli. Canımı dişime takarak son intikamı almalı." diye o zamana kadar birkaç kere hatırına gelmiş olduğu hâlde, Cuzella'ya olan fart-ı muhabbetinden naşi, eli varmamış olduğu pek büyük, pek feci işleri kararlaştırmaya başladı.

Mamafih, verdiği kararı hemen icra etmek gibi bir aceleyi dahi tecviz etmemişti. İşin içinde bir yanlışlık olmak ihtimalini de nazarıdikkate alarak keyfiyeti daha etraflıca tetkik etmeye lüzum görmüştü. Lâkin, ne kadar tetkik eylediyse, hep kendi zannına kuvvet verecek malûmattan başka malûmata dest-res olamadı. Meselâ, gemiye gidenlere Zerno'nun pek kibarâne ve âlicenabâne bir tavırla gayet nazikâne muamelede bulunduğunu haber aldıkça, bu zatın Hasan Mellâh olduğuna şüphe etmezdi.

Kaptan Viterbo'nun kararını icra edeceği bir son tetkik kalıp, o ise gemi içinde büyük memurlar denilen adamlar kaç kişi olduğu ve mahut muazzez ve muhterem kızdan başka karı olup olmadığı ve geminin kıç kamarası ne suretle münkasım olup, mevcut adamlardan hangisi hangi tarafta beytûtet eylediği suretlerini anlamaktan ibaret bulunmakla, bunu tebdîl-i kıyâfetle bizzat tahkik etmeyi kurduysa da, şayet yakayı ele verirse hiçbir iş göremeden mahvolacağını hesapla cesaret edemedi. Bu işi en açık göz bir adama havale ederek, merkum dahi Cartagena gemisine varıp, tayfalarla dostane görüşerek kamarayı gezmiş ve gördüğünü ezberleyip ve sair tetkiki matlup olan hususâtı kimseye renk vermeyerek anlayıp avdet eylediği zaman, Kaptan Viterbo'ya o kadar etraflı malûmat vermişti ki, Kaptan Viterbo güya Cartagena gemisinin kamaralarında tul müddet oturmuşçasına her tarafını öğrenmiş ve Kaptan Zerno'nun ise edilen tarife göre Hasan Mellâh olduğunda şüphesi kalmamıştı.

Bu malûmatı dahi aldıktan ve artık Hasan Mellâh ile Cuzella'nın bu gemide bulunduklarına asla şüphesi kalmadıktan sonra, Viterbo'nun haset damarları büsbütün gerilip "Hasan

Mellâh aklınca Cuzella'yı bana kısmet etmedi de kendisine nasip ettirdi ama, işte evelallah ben de o aşüfteyi ona yâr etmeyeceğim. Kaltağın mundar kanı, sıcak sıcak ayaklarım altına yayıldığını göreyim de, ondan sonra isterse Hasan Mellâh dahi beni lokma lokma doğrasın." diye o günün akşamı Cartagena gemisine gitmeyi kat'iyen azmeyledi. Bir aralık "Gel, Cuzella'nın karşısına, tamam bir aralık Cartagena'da beni görmüş olduğu İspanyol kıyafetiyle gideyim. Bari bir kerelik yüreği uyansın da, sonra yüreğini deleyim." demiş idiyse de, tebdîl-i kıyâfetle gittiği surette, şayet kendisini tanıyamayacaklarını ve bu hâlde bir işe muvaffak olamazsa "Sehven buraya geldim, kendi gemime gidecektim ama, sarhoştum da yanıldım." diye belki yakayı kurtaracağını ve binaenaleyh, âdeta kıyâfet-i hâzırasıyla gitmek daha münasip olacağını hesapla, ol suretle gitmeyi münasip buldu.

Elhâsıl, o gün akşamı güç hâl ile ele alıp, ortalık gereği gibi karardıktan sonra, kıçında bir tek kürek ile idare olunan bir sandalı tehyie ederek, tek başına binip denize çıktı ve Cartagena gemisine yaklaşıp, nice feci niyetleri tecdit ve nice olmayacak hulyaları dahi niyyât-ı fâsidesine zammederek, uzaktan uzağa geminin etrafını dolaşmaya başladı.

Kamara içinde yanan fanusların ziyasının pencerelerden harice fırlaması, her pencereye bir uyanık göz süsü vermiş ve bu gözler ise her tarafa doğru mütebassırâne açık bulunmuş olduğundan, Kaptan Viterbo gemiye takarrüp için bir türlü cesaret alamamıştı. "Dur bakalım, bunlar fanusları sabaha kadar yakacak değil ya? Elbette uyku vakti hulûl edince bunları söndürürler. Ben de o vakt-i münâsibin hulûlünü ondan anlarım." diye biraz daha sabretmek lâzım geleceğini hükmetmişti. Vakıa, hesabı doğru çıktı. Bir saat kadar tevakkuf etmeden kamara pencerelerinin karardığını, yani o uyanık gözlerin kapandığını görmesiyle mutmain olarak, herkesin lâyıkıyla uykuya dalması için dahi bir yarım saatten ziyade sabredip, badehu tek küreğini bittahrîk, o yılan gibi ipince, upuzun sandal gerçekten can almaya kasıtla hücum eden bir ok yılanı gibi, başını iki tarafa sallaya sallaya, kıvrıla büküle Cartagena sefinesine doğru takarrübe başladı.

"Hain hâif olur" hükmünün derece-i isâbetini hiç tecrübe ettiğiniz var mıdır? Yoksa, işte size bir hain ki derece-i havfını bilbedâhe görebilirsiniz. Kaptan Viterbo tamam Cartagena gemisine lâyıkıyla takarrüp eylediği zaman, yüreği şiddetle çarpmaya, gözleri seğirmeye, nefesi darlaşmaya, velhâsıl, bütün azâ-yı bedeni titremeye başlayıp, şu hâlde küreğini tahrikte muktedir olamadığından durdu, biraz vakit düşündü. Ne düşündü bilir misiniz? Haniya şu Cuzella'nın mundar kanını sıcak sıcak ayakları altına akıttıktan sonra, Hasan Mellâh'ın dahi kendisini lokma lokma etmesini gözüne aldırmış olan kahraman yok mu? İşte, o gözü pek olan kahramanın derhâl gözü yılarak "Güzel ama, şu Julia dedikleri kızın Cuzella olduğunu reyü'l-ayn görmedim. Vakıa, ilmü'l-yakin diyebilecek kadar doğru keşfettiğime mutekidim. Ama, ya faraza bu kız başka birisi olursa? O hâlde hem beyhude kanına girmiş, hem de kendimi boş yere harcamış olacağım. Haydi farz edelim ki, filvaki Cuzella'dır. Ya kararı icraya muvaffak olamazsam? O zaman Hasan Mellâh beni istediği gibi azaplarla, işkencelerle öldürür ya? Yok yok! Bu iş tehlikeli, pek tehlikeli bir iş! Bundan vazgeçmek daha hayırlıdır." diye avdete karar vermek değil, mübaşeret dahi eylemişti. Ancak Hasan'ın Cuzella arkası sıra her tehlikeyi göze aldırarak yıllarca koşmuş ve en sonra muvaffak dahi olmuş bulunduğunu derhâtır edince, bütün bütün ihtiyarı elinden gitti ve gözünü korkutmuş olan ölümü tekrar göze aldırarak, azminde devam eyledi. Hatta telâşını terk ve halecânını teskin ederek, gayet fütursuzcasına harekete dahi başlamıştı. Lâkin bu fütursuzluk bir cesâret-i makbûle fütursuzluğu olmayıp, idamına hükmolunarak siyasetgâha götürülen bazı kimselerin, bir ye's-i küllî fütursuzluğu olarak gösterdikleri cesaret nev'inden bir şeydi.

Her nasıl bir cesaret olursa olsun Viterbo her hâlde asla telâş göstermeyerek Cartagena sefinesine yanaştı ve kıç direğinin çarmıh uçlarına asılarak, bordaya çıkıp sandalın ipini dahi oraya bağladı. Zira merdivenden çıkmış olsa, şayet nöbetçi varsa onun dahi merdiven tarafında bulunacağını hesap eylemiştir.

Üçüncü Bap

Kaptan Viterbo, Cartagena sefinesinin güvertesine ayak bastığı zaman, ilk işi her tarafı güzelce bir gözden geçirmek oldu.

Vakıa, vardiyada bir Arap, arkası üzere uzanıp yatmış idiyse de, bunun bir nöbetçi olmak ihtimaliyle beraber, nöbetçi olsa bile gemiye gireni çıkanı görmeye mecbur bir nöbetçi olmadığını anlamıştı. "Ha, burada düşünecek bir şey var! Hasan Mellâh bu gemide olsa nöbetçi bu hâlde bulunamazdı. Ben onun kemikleri içindeki iliklerini bilirim. O hâlâ benden emin değildir. Binâberîn böyle bir mevkide gemisini apaçık bırakıp da tatlı uykuya varmaz. İşte bu da zihnime arız olan şüpheye kuvvet verecek bir delîl i kavîdir." diye başladığı işe bir kere daha nadim olmuştu.

Kıskançlık bu! Şu nedamet dahi Viterbo'yu azminden alıkoymadı. "Bir kere işi güzelce anlamayınca silâha davranmamalı. Çünkü ortaya silâh çıkarsa en büyük müşkülât, en evvel baş göstermiş olur." mütalâasıyla kamara kaportasına gelip, kanatlar yalnız indirilmiş ve sürmelenmeye dahi emniyyet-i hâl hasebiyle lüzum görülmemiş olduğundan, ittiği gibi kanatlar açıldı. Bu hareketten hâsıl olan patırtıyı henüz lâyıkıyla uykuya dalmamış olanlar varsa, onlara unutturmak için biraz tevakkuf eyledikten sonra merdiveni inmeye başladı. Her kademeyi indikçe peyda olan gıcırtıyı, patırtıyı unutturmak için biraz tevakkuf ederdi. Merdiveni inip bitirdikten ve gezinti mahalline geldikten sonra, bir kere etrafı gözden geçirip, ortalık ziyadece karanlık olduğu için, pek de iyice göremediyse de merdivenden indiği zaman sol tarafta birinci kapı, o muazzez ve muhterem kızın kapısı olduğu hakkında almış olduğu talimat ezberinde olduğundan, güya evvelce görmüş, anlamış gibi bir maharet ve cür'etle Julia'nın kapısını buldu ve kamara kapısını açmak için sûret-i mahsûsda yanına almış olduğu vidalı burguyu bittanzîm, anahtar deliğinin bir karış kadar yan tarafından delmeye başladı. İlk deldiği delik bir bakır kuruş kadar idi. Sonra bunu büyültmek için burgunun ucundaki demiri tebdil ederek ameliyatta devamla, deliği el girebilecek kadar tevsi eyledi.

Viterbo şu ameliyatı cür'et-i kâmile ile icra ederdi. Zira, işin en gücü burguyu ele alıncaya kadar olup, ondan sonra âlemin ne kadar ukubeti varsa hepsi hazır demek olduğundan, bu kadar ukubet içinde bulunulduğu hâlde telâş etmek lâzım gelmeyeceğini düşünmüştü.

Açtığı delikten elini sokup, odanın iç tarafından sürmelenmiş olan sürmeyi çekti. Kapı açıldı. İçeriye girdi. Girer girmez etrafı arandıysa da, oda karanlık olduğundan, hayal meyal fark olunan yatağın içindeki kızın kim olduğunu fark edememişti. Bir aralık elini beline getirip ve hançerin kabzasını tutup "Baht işi bu! Çek vur da kim olursa olsun." dediyse de böyle ale'l-amyâ hareket etmeyeceğine dair evvelce vermiş olduğu karar hatırına gelerek, yine teenniyi ele aldı. Cebini filânı aradı. Kibrit takımı almamış olduğuna hayıflanarak, şayet oda içinde kibrite dair bir şey bulabilmek ümidiyle öteyi beriyi yoklamaya başladı. İşte bu aralık idi ki, taşrada telâşlıca bir fısıltı işitip duyulmuş ve tutulmuş olduğunu anlayınca, güya ciğerleri üzerine kaynar su dökülmüşcesine bir şeyler hissettiyse de "Mademki duyulduk, mademki işin içindeki en büyük tehlike meydana çıktı, biz dahi cesaretin en büyüğünü ele almalıyız. Elbette bu heriflere bir şamdan getirtebilirim. Şamdan geldiği anda kızı bilmuâyene, eğer Cuzella olduğunu görürsem bir an kaybetmeyerek hançeri yüreği üzerine sokarım." mütalâasıyla asla hareketini şaşırmayarak kapıya, yani kendisini duyup tutmaya gelmiş olan adamlar üzerine doğru teveccüh eyledi.

Böyle bir hâlde insanın aklına bir anda bin şey geleceğini herkes tecrübe ve tetkik etmiştir. Viterbo'nun dahi karâr-ı kat'îsi hâlâ aklında olduğu hâlde, karşısında üç kişi gördüğü zaman hançeri çekerek ve şunları yarıp yıkıp kendisine yol açarak firar etmek sureti vârid-i hâtırı olduysa da, bu hatırayı takiben "O hâlde hiçbir şeye muvaffak olamamış olurum. Hatta filhakika Hasan Mellâh yahut Cuzella burada olup olmadığını bile anlayamam. Bu lepiska bıyık ve sakal bendeyken onlar beni tanıyamazlar. Kendilerinin kim olduğunu anladıktan sonra dahi belki avutmak mümkün olur" mütalâasını vürut ederek o hâtıra-i fâciayı dahi bertaraf eylemişti.

Kitâb-ı sâbıkın son faslında görülmüş olduğu veçhile, Monsieur İlia şamdanı getirip de kaptan Viterbo, Julia'nın yatağına doğru koştuğu zaman, Cuzella'yı görmek ve görüp Cuzella olduğunu tanıdığı anda vurmak için koşmuş ve yalnız bu anda kan başına sıçrayarak, kendi nefsi için dahi hayatla, mematı yan yana değil, hatta ikisini bir noktada mütehayyiz görmüştü. Fakat yatağa varıp da, yatan kızın Cuzella'dan maada bir kız

olduğunu gördüğü anda, öteden beri vermiş olduğu kararların cümlesi fi'l-hâl boşa çıkarak, o cür'etli kollar, güya içi boş cepken kolları imişler gibi iki yanına sallanıvermişti. Kaptan Viterbo'nun ahvalince şu inkılâb-ı azîmi mucip olan şey, yalnız yatan kızın Cuzella'dan başka bir kız olduğunu görmesi miydi? Kanına susayarak, canına kasıt için gelmiş olduğu bir masum kızın Azrail gibi başı ucunda dolaşıp dururken, o bîçarenin hâlâ hâlden bîhaber olarak kemâl-i masûmiyyetle mışıl mışıl uyumakta bulunmasını görmek, insan için hiçbir tesiri mucip olmaz mı?

Herkes teslim eder ki olur. Hatta Kaptan Viterbo'ya dahi bu temaşanın tesiri olduğu zannedilebilir. Zira, "Aman gürültü etmeyelim. Kızcağız uyanırsa şayet korkar. Biz nasıl olsa kozumuzu pay edebiliriz." diye Julia'yı muhafazaya dahi lüzum görmüştü.

Ama siz dersiniz ki, Viterbo şu sözü cümleden ziyade kendi hayatının muhafazasını ve kendi necatını aramak emeliyle söylemiştir. Bu ihtimali biz de inkâr etmeyiz. Fakat şu söz hâl ve mevkiye o kadar şümullü bir sözdür ki, Viterbo'nun ber-minvâl-i muharrer teessürüne delil olarak dahi arz ve kabule şayan görülür.

Kaptan Viterbo, Julia'nın yatağından meyusen avdet eylediği zaman, karşısında bulunan üç refiki birer nazar-ı imtihândan geçirdi ve kendi kendisine "İşte şu, boğazı tokluğuna bizim gemiye gelmiş olan Korsikalı serseridir. Şu da Fas'ta Sîdî Hamdân'ın uşağı olan İspanyol olacak ki, nasılsa elimizden kaçırmıştık. Şimdi biz onun eline düştük. Yalnız şu haydut suratlı herif görmediğim bir adamdır." dediyse de zâhir-i hâlde muhâkeme-i derûnuna dair hiçbir eser olmayıp, Zerno kendisinden hançeri istediği zaman malûmumuz olduğu veçhile bir emniyyet-i kâmile ile vermişti.

Dördüncü Bap

İşte kitâb-ı sâninin son faslında, Zerno ve Alonzo ve İlia ile beraber kamaranın salonuna girip durmuş olduğunu haber verdiğimiz lepiska bıyıklı ve yine bu renkte çatal sakallı ve birinci kaptan üniformasında bulunan adam, bizim Yordan Yani, nâm-ı diger Gadrouch Stéphane nâm-ı diger Viterbo Milano olup, sa-

londa oturdukları zaman daha rüfeka-yı selâse kendisini isticvap etmeye başlamadan, merkum kemâl-i talâkat ve fesahatle muhâtabaya ibtidâr eyledi:

Viterbo-Efendilerim, bu akşam geminize sûret-i duhûlüm pek de tahsîn olanamayacak bir hareket olduğunu bilirsem de, beni bu hareketi ihtiyara icbar ve mütecasir eden sebep, ne kadar mücbir bir şey olduğu malûmunuz olsa, bundan dolayı beni sezâver-i ta'yîb görmemek mürüvvetini diriğ buyurmayacağınızdan eminim.

Alonzo-Pek tatlı söylüyorsunuz efendim! Ama gece yarısı hiç muarefeniz olmayan bir gemiye girerek, içinde iffetli bir kızın yatmakta olduğu kabino kapısını vidalı burgu ile cayır cayır açmış ve üzerinize adamlar gelip de sizi tanımak için mum getirdikleri anda, kızın yatağına koşup meyusiyetiniz tavrınızdan, hâlinizden anlaşılarak avdet eylediğiniz zaman dahi, elinizde silâh göstermiş olduğunuz hâlde, bu kadar cür'eti kolay kolay affedecek kadar sâhib-i mürüvvetin bu zamanda azca bulunabileceğini, elbette siz de teslim edersiniz. Neyse buraya gelmenizdeki sebep ve hikmeti anlarsak, ne yolda hareket edeceğimizi dahi biz düşünürüz. Nasıl olsa işe bir suret veririz.

Zerno-Biz Monsieur İlia ile daha güvertede iken sizin kıçtan kürekli bir sandal ile uzaktan uzağa bizim geminin etrafını tavaf etmenizden şüphelenmiştik. Hatta ben Monsieur İlia'nın dahi nazarıdikkatini dahi davet eyledimse de kendisi ol kadar ehemmiyet vermemişti, öyle değil mi Monsieur İlia?

İlia-Evet efendim! Gideceği yer neresi ise doğruca gitmeyip de, bizim geminin etrafında dolaşmak, efendinin mutlaka bizim gemide bir emeli olduğunu ve emeli bizim gemide olduğuna göre, dosdoğru gemimize gelip de ihtiraz üzere bulunması dahi bu emelin nameşru ve belki vehametli bir emel idüğini ispat edebilir.

Zerno-Öyledir ya! Ben bu işe Monsieur İlia'dan ziyade ehemmiyet vermiş olduğum cihetle, aşağıya indiğim ve yerime yattığım zaman dahi meraktan birkaç defa kalkıp denize baktım. Nihayet gele gele, ta benim kabinomun penceresi hizasına yanaştığınız zaman, hatta pencerenin kenarına basarak bordaya çıktığınızı görünce artık sû-i niyyetinize şüphem kalmayıp, sizi gözlemeye mecbur oldum. Meğer Sinyor Alonzo dahi gözlemekteymiş.

Alonzo-(Zerno'nun kendisine Sinyor diye hitap etmesinden koltukları kabararak) Ohho! Evet zahir Sinyor Alonzo da gözlüyordu. Haniya ben yok mu ben! Yani Sinyor Alonzo, ben de gözlüyordum. Ben akşamdan beri gözlüyordum. (kendi kendisine) Gözlüyordum ama, kimi gözlediğimi bilseler...

Viterbo-İşte size arzettim ya efendilerim. Hâlâ da inkâr etmiyorum. Vakıa niyetim pek fâci idi. Ancak bu gibi fâci niyetlerin mutlaka gençlik denilen vesvâs tarafından telkin edileceğini de cümleniz biliyorsunuz. Cümleniz dahi genç olmuşsunuz.

Alonzo-Bıyıklarınız pek taze görünüyorsa da çehreniz o kadar da genç görünmez. Otuzu geçmiş bir adama benziyorsunuz.

Viterbo-Hayır efendim, yirmi beşi pek de tecavüz etmedim.

Alonzo-Neyse beşiğinizi ben sallamadım ya. Fakat gençlik dediğiniz vesvâs, insanı öyle pek de kuru kuruya böyle tehlikeli işe sevk etmez. Eğer gemimiz tarafından, yani içerde uyumakta olup iffet ve ismetine hâlâ şüphemiz olmayan kızdan, bir haber, bir davet veyahut size bu cesareti verecek bir hâl ve hareket gördünüz de, öyle bir ümit üzerine geldinizse saklamaya mecburiyetiniz yoktur. Söyleyebilirsiniz.

Viterbo-Estağfurullah kardaşım. Bir masum kıza iftira etmeyi mertliğime, yiğitliğime yakıştıramam. Ne hacet, eğer ben bu geceden evvel kızın yüzünü görmüş olsaydım, bu gece her tehlikeyi göze aldırarak buraya gelmezdim. Bahusus ki buraya davet üzerine gelmiş olsam suikastım olabilir miydi? Size dedim ki, şu elimdeki hançeri...

Zerno-İyi ya, pare pörçük lâkırdı söyleyeceğinize keyfiyeti izah ediniz de anlayalım?

Viterbo-İzaha vakit bırakmadınız ki efendim. Sair yüzden isticvaba başladınız.

Alonzo-Pekâlâ, işte hikâyeyi evvelinden başlamakta sizi muhtar bırakıyoruz.

Viterbo-Efendim, benim velâdetim Marsilya civarında vaki Catalan karyesidir. O köy ahalisi ekseriya gemici, kayıkçı, balıkçı filân olduğundan, bende genç yaşta denize çıkmışım. Ömrümü İtalyan gemilerinde geçirdim ve bu birinci kaptanlık rütbesini de onlarda kazandığım malûmat üzerine aldım. Ahiren Venedik'te bir kıza alâka etmiştim. Bir alâka ki divane olmak

işten değil. Maşukamdan tebâüd etmemek için hizmetten bile vazgeçtim. Ya, ne taş yürekli bir kız. Bir busesine nail olmak mümkün olamadı. Nikâhla tezevvüç etmek istedim, ona da rıza göstermedi.

Alonzo-Demek oluyor ki kız sizi sevmedi.

Viterbo-Bilâkis birader, kız da beni bir derece severdi ki tarife sığmaz. Nikâh teklif eylediğim zaman "Aman şu nikâh lâkırdısını söyleme. Zira ben şu muaşakadan aldığım lezzeti müzaveceden alamam. Müzavece pür-şehvet olur. Muaşaka ise pürşevk ve şetarettir." diye kat'iyen reddederdi.

Alonzo-Ee, nihayeti ne oldu?

Viterbo-Efendim, bir uğursuz Arap tebelleş oldu. Tüccar mıymış, gemici miymiş, neymiş. Hâsılı, habis hem gayet genç, hem gayet güzel, hem de gayet zengin olduğundan ne etmiş ise etmiş kızın kalbini çalmış. Kız benden büsbütün dahi yüz çevirmemişti. Yine evvelki gibi iltifatını diriğ etmezdi. Nihayet bir gün kızın hatt-ı desti ile bir mektup alıyorum ki ah... O anda dünya nazarımda zindan kesildi. Meğer kız yalnız bu Arap'a varmak değil hatta dîn-i İslâm'ı dahi kabul etmiş.

İlia-Din meselesinin zararı yok. Bir adam hangi dini severse onu kabul eder. Fakat size olan hıyaneti büyük şey...

Viterbo-Ne diyorsunuz a kardaş? Kederimdan çıldırmadığıma veyahut yüreğime inerek vefat etmediğime taaccüp ediyorum. Hemen mahallesine, hanesine koştum. Haneden çıkmış olduğunu haber verdiler. Nereye nakl-i mekân ettiğini sordum. Malûmat veremediler. Bir de o civarın hamallarını yoklayarak maşukamın eşyasını taşımış olanlarını bulup tahkik edeyim ki, kızın eşyasını bir Arap gemisine taşımışlar.

Alonzo-Demek oluyor ki kız o Arap'la beraber çıkmış.

Viterbo-Evet efendim kaçmış. Bu felâketin vukuu altı ay olduysa da, zaman müruruyla kederim azalacağına, bilâkis zaman geçtikçe çoğalmaktadır.

İlia-İnanırım ah, inanırım birader.

Bîçare İlia'nın yüreğinin yarası, sadrının yarası gibi henüz iltiyâm bulmak üzere olduğundan, şu lâkırdıyı bir teessür-i tâm ile söylemesiyle, Kaptan Viterbo'ya ol kadar ümmîd-i selâmet vermişti ki, sürur ve hubûr mel'unun gözleri perdesini yırtıp da

harice fırlayacak zannolunurdu. Binaenaleyh gayet merdane ve serbestane bir tavırla sözünde devam eyledi.

Viterbo-Nihayet sizin geminiz geldi. Bu geminin Hasan Mellâh namında pek zengin bir adamın gemisi olduğunu ve içinde pek muazzez ve muhterem ve güzel bir de kız bulunduğunu haber alınca, vallahi efendilerim ne yalan söyleyeyim, zati artık yalan söylemeye ne ihtiyaç kaldı. Bu sizde olan kızın bizim maşûka-i sâbıka olduğuna şüphem kalmadı. "Gider, o hain merhametsizin yüreği üzerine bir hançer sokup intikamımı alırım. Ama sonra tutulursam idam olunacak imişim. Ben intikamımı alayım da varayım idam olunayım." diye her şeyi göze aldırıp geldim. Meğer yanlışmış! Yanlış olduğunu görünce size de karşı koymaya lüzum görmedim. Zira hesap ettim ki şu sergüzeşt-i hâlimi size nakledersem elbette inanırsınız ve inanırsanız elbette beni mazur görürsünüz. Çünkü sizin de her birinizi mert, yiğit adamlar görüyorum.

Kaptan Viterbo şu sergüzeşti hikâye edip bitirdikten sonra kendisini en evvel tasdik ve tahsîn eden yine İlia oldu.

"Aferin, gerçekten yiğit adammışsınız birader!" diye kalktı elini eline alıp sıktı salladı. Bizim koca Alonzo vakıa, herifi biraz müteredditçe dinlemiş idiyse de, medrese-i aşkın henüz çömezi olmakla beraber, kitâb-i muhabbetten birkaç sahifecik yer okumuş bulunduğundan Viterbo'nun netîce-i ifâdesi üzerine o dahi merkumu tasdik ve tahsînden bir türlü yüreğini menedememişti. Alonzo tavrında olan bir adamın her şeyde mertebe-i ifrâta tırmanmak gayretinde bulunacağı derkârdır. Binaenaleyh o dahi tahsîn makamında olarak yalnız Kaptan Viterbo'nun elini sıkmak ve sallamak ile iktifa edemeyip "Hıyanet görmüş bir âşıkın son vazifesi budur. Aferin arkadaş, aferin kardaş. Gel seni bir öpeyim." diye herifin boynuna sarılarak öpmeye kalkıştı.

Zerno, Alonzo'nun tahsîn ve aferin hususunda bu kadar acelesinden kat'-ı nazar, bu kadar ifratını beğenemeyerek menetmek istemişti. Hatta Kaptan Viterbo dahi Alonzo'nun kendi boynuna sarılmasını istemeyerek müdafaaya kalkıştıysa da, edilen imtina Alonzo'nun ısrarda sebatını müstelzim olup, "Hâllerimiz hep birdir. Hepimiz bir sergüzeştin müştereki gibiyiz... Mutlaka öpeceğim. Bu gibi fevkalâde vak'alar insana ebedî dost kazandırır! Reddedersen vallahi fena hâlde gücenirim. Biz dünya gez-

dik babam. Vukuat geçirdik. Ne İstanbul'u kaldı ne Şam'ı. Dost kadri biliriz. Mertçe olacak muameleyi de anlarız. Çekinme Allah'ı seversen. Öpeceğim." diye muhacemeye başlayınca, Viterbo dahi müdafaada şiddeti arttırınca, vuku bulan musademâttan Viterbo'nun lepiska bıyıkları takımıyla yerinden kopup zemine düşüverdi.

Bıyıkları yere düşmesine taaccüp mü ettiniz? Tunus'a çıkarken sandal içinde eğerti olarak takılmış olan bıyıkların, böyle boğaz boğaza edilen muhacemâtın sademâtına tahammül edemeyerek düşeceği derkârdır.

Bıyıkların yere düşmesi Viterbo için ne kadar dehşeti mucip olmuş idiyse, İlia, Alonzo ve Zerno için dahi ol kadar istiğrâbı müstevcib olup, şüphesiz beş dakika kadar müddet ortalığı acayip bir beht ü hayret aldı. Nihayet Alonzo gülmekte ve gülmemekte mütehayyir olduğu hâlde "Yahu sizin bıyıklar eğerti olduğuna göre, acaba sakal dahi eğerti olmasın." diye çatal sakalın her iki cenahından birer eliyle tuttuğu gibi çekmeye hacet kalmayarak Kaptan Viterbo'nun ürkmekte icap eden bir hareketi, gerek sakalı çenesinden ve gerek çenesini sakaldan kurtarıp, her hâlde sakal Alonzo'nun ellerinde kalarak, herifin çenesi dahi bomboş kaldı.

Hayır, hayır, hata ettik! Ne çenesi bomboş kalmıştı, ne dudakları. Bunların üzerlerinde tek tük bazı kıllar görüldü. Şu kadar var ki inkişâf-ı esrârdan dolayı hâsıl olan ayıbı setredecek kadar değildiler. Maa-hazâ, Viterbo'nun bıyıkları düştüğü zaman, tavrında hâsıl olan dehşet alâmetleri bu kere sakalın dahi düşmesi üzerine bir kat daha arttı mı kıyas edersiniz? Bilâkis, çend saniye teemmülden sonra, Viterbo güya yeniden bir melce-i selâmet bulmuş gibi tebdîl-i tavr ederek dedi ki:

Viterbo-Şu sırrın inkişafından dolayı biraz mahcup oldum. Ama zararı yoktur. Mademki daha büyük esrarımı size keşfettim. Bu da varsın kendiliğiyle inkişaf etsin. Elime hançer ve burgu alarak geminize girmek ve bir kamara kapısını delmek gibi gayet tehlikeli bir işi gözüme kestirdiğim, zaman mümkün mertebe tehlikesini azaltmak ve şayet sağ kurtulursam muahharen eşkâlimle kendimi tanıtmamış olmak için, bu suretle tebdîl-i eşkâli dahi ihtiyat levazımından addeylemiştim.

Viterbo bu sözleri o kadar talâkat-ı lisânla söylemişti ki, Alonzo ile İlia sır içinde inkişaf eden esrâr-ı cedîdeden hâlâ müteaccib oldukları hâlde, alık alık dinlemeye koyulmuşlardı. Yalnız Zerno, bu makule garîbü'l-ahvâl bir adam sözlerine kulak vermek uyamayacağını defaâtle tecrübe etmiş eski kurtlardan bulunduğu cihetle, oturduğu yerden kalkıp salonun kapısı semtine tebdîl-i mekân eyledi ve oradan Alonzo'ya hitap etmeye başladı.

Zerno-Hey, dünyayı gezmiş tozmuş olan efendi! Gurbette aldığın tecrübe bundan ibaret midir? Karşındaki adamın ağzına kaz gibi bakacağına bir kere de gözlerine dikkat et! Bak, gör nasıl ateş gibi parıl parıl parlıyor, fırıl fırıl dönüyor. Kaz gibi baktığın ağızdan çıkan lâkırdıyı doğru olarak kabul etmeye neden mecbur oluyorsun ki? Yapma sakal, yapma bıyık..

Viterbo-(Zerno'nun lâkırdısını keserek) Şimdi göstermekte olduğunuz emniyeti ne çabuk ve niçin geri almaya mecbur oluyorsunuz efendim?

Zerno-(gayet sert bir çehre ile) Söylediğiniz masalı tatlı tatlı dinledik efendim. Fakat ayıp değil ya? Gece yarısından sonra elinde silâh ile gemimize girip kapı delen ve sonra da yapma sakalı, yapma bıyığı yere düşen bir adama pek de hayırlı nazarıyla bakmamakta mazurum.

İlia-(Zerno'nun nazarıdikkatini açtığı zamandan beri Viterbo'nun yüzüne gayet dikkatle bakmakta iken birdenbire tavrı değiştirip) Dur, dur Zerno dur! Gözüm bu efendiyi ısırmaya başladı. Efendi hata etmezsem sizi tanımak istiyorum.

Viterbo-(İlia'nın bu sözü üzerine haşyetinden bembeyaz kesilerek) Hayır efendim, hayır! Ben sizi asla bir yerde görmemişim. Siz de beni tanımazsanız zannederim.

İlia-Hayır, hayır. Siz beni görmüşsünüzdür zannederim. Zannım dahi gittikçe kuvvet buluyor. Görüşmüşüz efendim, görüşmüşüz.

Hâlbuki Alonzo dahi İlia'nın nazar-ı ehemmiyyeti açıldığı zamandan beri Kaptan Viterbo'yu kemâl-i dikkatle muayene etmekte olduğundan, merkumu gözü ısırmak değil, lâyıkıyla tanıdıktan sonra nice hatıraların def'aten zihnine hücumuyla "Bre mel'un, Allah'ın adaletini gördün mü ki, seni kendi ayağınla bi-

zim elimize getirdi." diye bir nara atmasına ve mel'un-ı merkumun boğazına sarılmasına ramak dahi kalmamış idiyse de, bir dakikacık daha sabır için var kuvvetini cemeylemiş ve kendisinin içtihadında şüphesi yok idiyse de, keyfiyeti bütün bütün sûret-i sübûta koymak için, güya yanı başındaki bir adama hitap ediyormuşçasına Arapça "Hazâ katilü Sîdî Hamdan!" der demez, Viterbo güya kulağı yanında bir tabanca patlamışçasına bir ürkeklik ile Alonzo'ya dönerek ve kendisini bütün bütün kaybederek "Lâ vallahi, ya ehi enema şuftu Sîdî Hamdan ebeden!" kelimâtını ketm etmeye lisanında kuvvet bulamayarak, bilâihtiyâr dudakları arasından bırakıverince, Alonzo dahi kudurmuş kaplan gibi bir sayha ve sür'atle mel'unun boğazına sarılarak hemen altına alıp, İlia'nın dahi inzimâm-ı muâvenetiyle hınzırın ellerini bel kayışıyla sımsıkı bağlamıştır.

Beşinci Bap

Alonzo ile İlia'nın Kaptan Viterbo üzerine ettikleri şu hücumu Kaptan Zerno hayretle temaşa eylemişti. Zira, kendisi merkumdan her ne kadar emniyeti kaldırmış idiyse de, henüz böyle üzerine hücumla ellerini bağlamak derecesinde bir emniyetsizlik görmemiş idi. Binaenaleyh arkadaşlarının hareketine asla mümanaat göstermeyip, ta elleri lâyıkıyla bağlanarak merkum kanepe üzerine oturduktan sonra istizâh-ı keyfiyyete başladı.

Zerno-Korkarım bu efendiyi, siz benden iyi tanıdınız.

Alonzo-(hiddetinden nefesi nefesini takip ederek) Tanımak demek ne demek Sinyor Zerno, tanımak demek ne demek? Sîdî Hamdân'la Sîdî Osman'ı kıyan hınzır bu değil midir? Sîdî Hasan Mellâh'ın maşukası Sinyora Cuzella'yı, haniya benim hemşirem olduğu sonradan meydana çıkan Sinyora Cuzella'yı alıp kaçırıp da "divane" diye senelerce hapseden hain bu değil midir? İşte Dominico Badia dedikleri mel'un budur ki, İspanya'yı, Fas'ı, hatta bütün dünyayı fesadıyla harap etmiştir. Şam'da Seyyid Ali namıyla Müslümanlara vaaz eden habis, işte budur Sinyor Zerno, işte budur!.. Canına yandığım!.. Canını çıkarsam hiddetimi yenemeyeceğim ama, ah! Velinimetim Hasan Mellâh şu saatte mutlaka uykudasın. Acaba bu muzafferiyetimiz rüyana giriyor mu? Alonzo'nun şahin gibi bu mel'unu pençeledi-

ğini görüyor musun? İnşallah üç, dört güne kadar karşında hazır bulursun.

Alonzo olanca şiddetiyle bu sözleri söylerken, (artık asıl ismiyle Badia diyelim) Dominico Badia beş, on defa geberip geberip yine dirilmişti. Bununla beraber hâlâ herifleri kandırıp da halâsın yolunu bulmak ümidine halel vermemekte olduğundan, "Hatanız var efendi, yanlış ediyorsunuz. Sizin dediğiniz adam ben değilim. Hakkımda ettiğiniz tahkirden kat'-ı nazar, fakat beni işimden gücümden ayıracağınız için teessüf etmekteyim." diye müdafaaya çalışıyordu. Lâkin Monsieur İlia dahi Alonzo'ya refakatten geri durmayıp "Beni kotrasına alan İspanyol beyzadesi budur. Hasan Mellâh Marsilya'da iken Paris'e kadar giderek aradığı İspanyol bu olduğuna asla şüphe etmem." diye Alonzo'yu tasdik ederdi.

Zerno-(Dominico'ya) Baksanıza efendi! Bu geminin kaptanı benim. Gemi benim kumandam altındadır. İhtimal ki siz doğrusunuz da arkadaşlarım sehvediyorlar. Lâkin, bir kere de benim kim olduğumu mülâhaza ediniz. Ben daha dün korsan reisi idim. Haniya demek isterim ki, haklıyı haksızı fark edecek adam ben değilim. İşte korsanlığın son kuvvetini dahi sizin hakkınızda sarf edeceğim. Şu anda siz benim esirimsiniz. Hatta canınız bile benim elimdedir. İşte işin bu cihetine ehemmiyet veriniz de, beyhude müdafaada bulunmaktan başka, sakın ha canınızı kurtarmak için bir tedbire müracaat etmeyiniz. Zira canınızı kaybettiğiniz saat işte o saat olur.

Badia-(mütehevvirâne bir tavırla) Aman efendim, artık bigayr-i hakkın bu kadar...

Zerno-(çehreyi asarak) Burada hak tanınmaz demedim mi?

Alonzo-Bre mel'un! Seni sintineye...

İlia-(Alonzo'yu menederek) Şimdilik bu telâşların hiçbirisine ihtiyaç yoktur. İşin ne olacağı da birimizin bileceği şey değildir. Efendiyi bir kabinoya misafir edelim. Cezayir'e vardığımız gibi her iş görülür biter.

Alonzo-Pekâlâ, hem de Trillo'nun mahpus olduğu kabinoya.

Zerno-Tamam, pek münasip. (Badia'ya) Buyrunuz efendim!

Badia-Sonra mahcup olacaksınız ama neye yarar?

diye, İlia ile Alonzo'nun önüne düşerek Trillo'nun mahpus olduğu mahale gitti ve kapıyı üzerine kilitledikten sonra Kaptan Zerno lostromoyu çağırarak kapı önünde daimi suretle bir nöbetçi bulundurulmasını tembih eyledi.

Dominico Badia'yı hapseyledikten sonra artık rüfeka-yı selâse için gece sabaha kadar uyku haram olmuştu.

Alonzo cûşiş-i derûnunu bir türlü teskin edemeyip ta pederi validesini katleylediği gece kendisinin dahi mecruhiyetinden ve Fas'a nasıl düşmüş olduğundan bed' ile Sîdî Hamdan ve Osman'ın terceme-i hâllerini ve Hasan Mellâh'ın sergüzeştini kâh rikkat-i kalbinden ağlayarak ve kâh hiddetinden ateşler püskürerek, ekser-i hâlde dahi Cenabıhakkın özü doğru olanlara ne kadar muvaffakıyetler ihsan buyurmakta bulunduğuna, Hasan Mellâh'ı delil irâesiyle ellerini cânib-i semâya kaldırarak anlattı.

Hikâyenin içinde korsan gemisinde çektiği meşâkk-ı derûnu ve Hasan Mellâh'ın kemâl-i şecâat ve besâletiyle beraber, o tehlikeli gemi içinde fevkalgaye korktuğundan naşi, kendisini en sadık bir bende-i kadîminden bile saklamak derecesindeki ihtiyatlarını zikreyledikçe Zerno'nun çehresinde nefret ve nedamet alâmetleri alenen müşahede olunur ve sık sık içini çeker, ah eder, derdi ki: "Allah gerek seni, gerek Hasan Mellâh'ı mahzâ bizi o tarîk-i mel'anetten kurtarıp Pietro'nun kanı ile cümlemizi tathîr ettikten sonra, tekrar hâl-i namus ve salâha irca için gemimize göndermişti."

İlia'ya gelince hikâye içinde kendisine taallûk eden bazı fıkralar üzerine gözleri yaş ile dolardı. Lâkin yine onun talâkatına bereket versin ki "İşte kardaşım Alonzo, bundan sonra Cenabıhakkın cümlemiz hakkında ebvâb-ı mükâfâtı sırtına kadar açılmış demektir. Velinimetimiz Hasan Mellâh ber-murâd oldu. Bense âlemde bakiyye-i murâdım olan intikamımı aldım. Şimdiki hâlde cümlemizin intikamı kendi şahsından ibaret bulunan habis dahi kilidimiz altında mahpustur. Bu nimetleri zikrederek tecdîd-i teessür yerine tekrar teşekkür etmelidir. Çünkü Cenabıhakkın cilvesi dairesi pek geniştir. Bazı kere insanı âlâm içindeyken alır diyâr-ı ebede götürür de, insan adl-i ilâhînin yerini bulduğunu göremediğine müteessifen gözü açık gider. Bizim ise Cenabıhakkın temâmî-i lütfuna her cihetle mazhar olmuş ve

olacak kullardan olduğumuzu her şey ispat ediyor. Binaenaleyh, ağlamayalım karındaşım, gülelim. Memnun olalım." tarzında söylediği sözler Alonzo'nun şiddet-i teessürünü biraz kırabilerek, sabah dahi takarrüp eylediği cihetle üçü birden güverteye çıktılar.

Kaptan Zerno kendisine, yani kendi kumandasına mahsus olan kalınca sesli bir silistreyi "İş başına!" kumandasıyla öttürdüğü gibi, her delikten bir kafa baş göstererek, tayfaların kimisi esnediği ve kimisi gözlerini oğuşturduğu hâlde güverte üzerinde içtima eylediler ve "Levalankara fora adema!" kumandasını aldıkları zaman, böyle firar ediyormuşçasına edilen harekete cümlesi şaştılarsa da, bir gemi içinde kaptan her emir ve nehyinde alelıtlak müstakil bir kumandan olduğundan, verdiği emirlere kimse itiraz edemeyerek, herkes derhâl kendi işine mübaşeret eylemişti. Malta'dan hareket eylediği zaman geminin sûret-i hareketi Julia'nın pek hoşuna gitmiş olduğundan, bu kere dahi şu lezzet-i temâşâdan mahrum etmemek için Alonzo kızın kamarasına indi ve yavaş yavaş seslenerek uyandırmaya başladı. Hem kızı uyandırmak için ses verir, hem de içinden "Ah mel'un ah! Seni hangi azâb-ı şedîd ile gebertsem azdır. Böyle gül ile dokunmaya insanın kıyamayacağı vücuda, can alıcı hançerin soğuk demirini nasıl elin varıp da sokacaktın. Ama aradığın kız bu değilmiş. Ya kimmiş? Sinyora Cuzella'yı aradın değil mi hınzır? Varsın Sinyora Cuzella da olsun, kim olursa olsun bir yüreği lütuf ve muhabbetle ele almak varken, onu hançer ucuna saplamaya nasıl elin varıp da kıyabilecektin? Ah katil ah! Sen, kim bilir daha böyle ne yürekler deldin? Elbet bir gün olup da intikam-ı ilâhîye duçar olacaksın. Çünkü ben Cenabıhakkın adlini ümit etmemek gibi bir küfrü mümkün değil kabul edemem. Adl-i ilâhî ile intikam-ı rabbânî mutlaka zuhura geleceğine intizar ederim. Nasıl ki mukaddimesi olmak üzere seni bizim elimize, dest-i intikamımıza teslim eyledi" derdi.

Julia uykudan uyandığı zaman, uyku mahmurluğunun tarife sığmaz güzelliği, yüzünün her mesâmmâtından bir başka letafetle tebahhur etmekte olduğu hâlde, gayet hafif ve lâtif bir tebessümle "Niçin seslendin efendim? " demesiyle Alonzo kıza cevap verebilmek için zihnindeki meşguliyeti bertaraf etmeye cebr-i nefs eyledi. Dedi ki:

Alonzo-Gemi hareket ediyor kuzum. Sen de geminin hareketini seyretmeyi seversin de onun için haber vermeye geldim.

Julia-Niçin hareket ediyor? Nereye gidiyoruz?

Alonzo-Haberin yok mu? Gerçek, senin haberin yoktur. Bu gece vuku bulan şeyleri sen duymadın.

Julia-Ne vuku buldu da duymadım?

Alonzo-Haniya ben sana gemide bir fare türedi dememiş miydim?

Julia-Evet evet, bu gece o fareyi mi tuttunuz?

Alonzo-Onu değil ama, ondan beş beter bir fareyi yakaladık.

Julia-(biraz telâşla) Ya fare gemiyi delmişse? Gemi delinirse batar demiştin. Ya yolda batarsak?

Alonzo-(teessürat-ı sâbıkasını tekrar ederek) Yok kuzum yok! İş öyle değil. Sen İstanbul'a gitmedin. Türklerle görüşmedin ama, sana işte ben haber vereyim ki Osmanlılar bu gibi farelere iki ayaklı fare tabir ederler.

Julia-Ah, hiç iki ayaklı fare olur mu? Yoksa gemilerde ve İstanbul'da bulunan fareler gerçekten iki ayaklı mıdırlar?

Alonzo-(bir şiddetli göğüs geçirerek) Julia şu elimi göğsün üzerine koymaya müsaade eder misin?

Julia-(halecânla) Aman, o nasıl lâkırdı?

Alonzo-Bu gayet sadıkane, safiyâne bir lâkırdıdır. Hele şuna müsaade et de, sana iki ayaklı fare meselesini anlatayım.

diye, kızın yanına yaklaşıp, her ne kadar kız mahcubiyetinden dolayı müdafaada biraz daha sebat gösterdiyse de, Alonzo'nun hâl ve şanında gerçekten bir safvet, bir iffet görülmekle encâm-ı kâr elini göğsüne koymasına razı oldu. Şu kadar var ki, daha Alonzo'nun eli göğsüne vasıl olmadan o tecrübesiz ve mahcup kızı şiddetlice halecân-ı kalb yakalamıştı. Eli altında o mini mini yürekciğin halecânla vurduğunu hissedince, Alonzo teessürle gözleri dolgun olduğu hâlde "Ah, gözüm nuru Juliacığım! Şu yürek yok mu? Şu sadâkat-ı iffet ve ismetle dolu olan yürek. İşte dediğim iki ayaklı fare bu yüreği delmek istiyordu." dedi.

Bu sözü işitince Julia'nın çehresi birdenbire bozulup kemâl-i haşyetle kendisini Alonzo'nun kolları arasına bıraktı ve şu sözler ağzından dökülüverdi.

Julia-Aman efendim kıymayınız, gençliğime acıyınız.

Alonzo-(kızı kolları arasında sıkarak) Senin gençliğine kıyacak olan hınzırı Trillo'nun kabinosuna hapsettik. Sen korkma, ben senin selâmetinden emin olamadığım için öyle deli gibi bir hâle girmiş ve aklıma bir şey geldikçe odana koşmakta bulunmuştum. Hele bundan sonra hiç korkma. Zira senin üzerine yalnız benim iki gözlerim değil Zerno ile İlia'nın dört gözü dahi zammolunca altıya baliğ olan gözler gece gündüz açıktır.

Alonzo'nun hâlâ vuku-ı keyfiyyetine dair izâhât-ı lâzımeyi vermemiş olması, adem-i emniyyetle pek ziyade ıztırâb-ı hâl içinde bulunan Julia'nın canını sıkmışsa da, gecelik kıyafetiyle, bahusus yatağının içinde ve kendi hakkında bin hulya ile perîşân-hâtır olan bir adamın kolları arasında bulunmak, ne kadar tecrübesiz dahi olsa kızın mahcûbiyyet-i hâline elvermeyip, kendisini o aşk ve iştiyak ve şevk ve heves cenderesi demek olan kollar arasından kurtarmak için kıvranmaya başladı. Dedi ki:

Julia-Aman efendim, müsaade buyurunuz. Kalkayım elbisemi giyineyim de, iki ayaklı fare fıkrasını bana etraflıca anlatınız. Zira bu gemide canımdan...

Alonzo-Korkacak hiçbir şey olmadığına inan. Dediğimi doğru bir lâkırdı olmak üzere kabul etmeli de inanmalı. Vakıa sana sıklet verdim. Lâkin ol kadar da kusuruma bakma. Zira, bu gece sabaha kadar gözlerim uyku denilen şeyin hayalini görmeyip, ona mukabil senin yüreğin üzerinde bir hançer ucu gördü. Benim gibi dünyada senden başka ümidi olmayan bir adam ümidini bu kadar büyük bir tehlike içinde gördüğü hâlde, kurtarmaya dahi muvaffak olursa, gerek tehlikenin bakiyye-i dehşetinden ve gerek muvaffakıyeti sevincinden çıldırmadığına taaccüp etmelidir.

diye, kızı kolları arasından salıverip rahat rahat giyinebilmesi için kendisi güverteye çıktı.

Altıncı Bap

Julia giyinip de güverteye çıktığı zaman, şiddet ve kuvveti yerinde olan bir gün doğuşu rüzgârı dahi, yelkenleri pupa cihe-

tinden henüz şişirmeye başlamıştı. Fakat bîçare kızcağız, bu defa geminin mebâdî-i hareketinden hiç lezzet alamadı. Hemen Alonzo'nun yanına koşup, gece duçar olduğu tehlikeye dair izahat istedi.

Alonzo'nun biraz çok sözlü olduğu malûmunuzdur. Binaenaleyh hikâyenin kuvvetini Julia nazarında lâyıkıyla tahkim etmek için, sözü daha Majgara karyesinde kendisini ilk gördüğü gün ne kadar rabt-ı kalb eylemiş olduğundan başlayıp "Ah, senin üzerine yüreği titreyen Alonzo'nun ne hâlde bulunduğunu bari şimdi lâyıkıyla anla!" kelimâtını nakarat gibi her üç, dört lâkırdının arasında tekrar ede ede, ta kendisini uykudan uyandırıncaya kadar sûret-i sebkatı malûmumuz olan vukuatı sırasıyla hikâye eyledi. Kız Alonzo'yu dinlerken, kâh haşyetinden titrer, sararır, kâh hicabından terler, kararır ve kâh dahi mutlaka tatlı olduğu gözlerinin şahadetiyle malûm olan hissiyât-ı derûnun icbarıyla gül gibi handan olarak Alonzo'nun boynuna sarılacağı gelirdi. Hikâyenin hitamında Alonzo "İşte bu mel'unu görmek istersen şurada mahpustur." dediyse de Julia "Onun yüzünü cellâtlar görsün." diye ibâ ederek, bu aralık Zerno ile İlia dahi gelmiş olduklarından, her hâlde hep Dominico Badia'nın mel'anetlerine dair olan sözlerle bir, iki saat vakitlerini müctemian geçirdiler.

Bu, bir iki saatin mürurundan sonra kamarot gelip, kendilerini kuşluk taamına davet eylemişti. Tamam sofraya oturdukları esnada bir tayfa gelip, kaptan Zerno'nun kulağına bir çift lâkırdı söyledi. Ve sofra üzerine dahi bir Fransız altını koydu gitti.

Alonzo-O ne? Tayfalara böyle büyükleri sofrada iken gelip ahzüitaya mütecasir olacak kadar cür'et vermek...

Zerno-Acele etme, işin içinde iş var. Haydi bakayım biliniz tayfa benim kulağıma ne söyledi?

Alonzo-Bizim kerametimiz mi var?

İlia-Evvelce sizden alelhesap almış olduğu yirmi frangı iade ettiğini söylemiş olmalıdır.

Zerno-Hayır, işte bu para Dominico Badia'nın şimdi cüzdanından çıkmış bir paradır.

Alonzo-Tayfaya bahşiş mi vermiş?

Zerno-Bahşiş değil, rüşvet. Tayfa nöbetçi olduğu için beni çağırmak kadar küçük hizmet mukabili rüşvet. O da getirdi bana teslim etti. Çünkü kabul etmiyor.

İlia-Seni görmek istiyor ha, kim bilir ne içindir?

Zerno-Artık onu bilmeyecek ne var? Fakat Alonzo, eğer eğlence istersen, beraber gidelim de sen bir tarafa saklan, herifin söyleyeceği sözleri dinle.

Alonzo-(memnunâne) Fena olmaz vallahi!

İlia-Galiba Kaptan Zerno kendi kendisine emniyet edemiyor da, herifin söyleyeceği lâkırdıları Alonzo'nun dahi işitmesini arzu ediyor. Öyle ya, belki yüreklere şüphe gelir diye.:

Alonzo-Öyleyse vallahi gitmem. Bak kuzum benim yüreğim safidir. Ben öyle Fransızlar...

Zerno-Vesselâm. Birbirimizi yeniden mi tanıyacağız? Bana herifin söyleyecek bir gizli sözü varmış. Bu gizli söz mutlaka tuhaf bir söz olacak. Bu işte ise cümlemizden ziyade taallûku olan Alonzo'dur. O sözü Alonzo'nun bizzat işiterek eğlenmesi için bu teklifi ettim.

Alonzo-Öyleyse giderim.

Zerno ile Alonzo yemeğe başlamadan kalkıp yine Zerno'nun talimi mucibince Alonzo ayağının patırtısını men için parmakları ucuna basarak ve Zerno ise patır kütür yürüyerek, Badia'nın mahpus olduğu kabinosuna kadar vardılar.

Zerno-(eliyle kapıyı vurarak) Beni istemişsiniz Sinyor Badia.

Badia-Gelsenize!

Zerno-Geldim ya işte.

Badia-Canım kapıyı açmayacak mısınız? Ben içerde siz dışarda olur mu?

Zerno-Anahtar bende değil ki. Hem siz beni bir lâkırdı söylemeye çağırdınız. İçeriye girmenin ne lüzumu var?

Badia-Evet, bir lâkırdı söylemeye çağırdım ama söyleyeceğim lâkırdı gizlidir. Yanınızda kimse var mı?

Zerno-Kimse yok yalnızım.

Badia-Siz gerçek birinci kaptan mısınız? Geliniz şuraya bakayım. Şu kapının sağ tarafından üçüncü tahtaya.

Meğer Badia bütün gece kurcalaya kurcalaya, hem elleri bağlı olduğu, hem de oracıkta nöbetçi bulunduğu hâlde mezkûr tahtayı -zaten de geçme olarak yapılmış olduğu cihetle- yerinden oynatıp, bir parmak geçecek kadar aralamış imiş. Zerno'yu onun mukabiline çağırıp da, filhakika birinci kaptan olduğuna emniyet hâsıl eyledikten sonra:

Badia-Yanınızda kimse yok ya?

Zerno-Yok dedik a işte!

Badia-Başka kimseden havfım yoktur. Şu Alonzo mudur nedir, haniya şu İspanyol yok mu, işte o olmasın da kim olursa olsun.

Zerno-Söyleyeceğiniz nedir bakalım?

Badia-Söyleyeceğimi söylemezden evvel bazı soracağım şeyler vardır. Haniya siz akşam kendinizin eski korsan olduğunuzdan bahsediyordunuz. Bu lâkırdıyı gerçek olarak mı söylediniz?

Zerno-Evet gerçek olarak söyledim zahir. Daha etraflıca anlamak isterseniz ben de korsan idim. Alonzo da, diğer refikim olan Korsikalı da.

Badia-Hayır Alonzo için doğru söylemediniz. O korsan değildi. Neyse, sonra korsanlığı niçin terk eylediniz?

Zerno-İnsan bir sanatı niçin terk eder? Talihim yaverlik etmediği için.

Badia-Demek oluyor ki korsanlıktan vazgeçtikten sonra, geldiniz Hasan Mellâh Kumpanyasına kapılandınız.

Zerno-Evet!

Badia-Alonzo dahi sizinle birlikte mi geldi?

Zerno-Hayır, o daha evvel kapılanmış. Ben daha sonra.

Badia-Hah, sözü şimdi doğrulttunuz. Zira ben iki sene evvel Alonzo'yu Şam'da gördüm. Gördüm değil haber aldım ama, görmüş gibi oldum. Ee, şimdi Hasan Mellâh Kumpanyasından aldığınız maaş nedir?

Zerno-Bir kaptanın aldığı maaşı bilmez misiniz? İşte, kıyafetinize nazaran siz dahi birinci kaptansınız.

Badia-Hayır benim kıyafetime bakmayanız. Size edeceğim teklifi dahi bu kıyafet içinde edilecek tekliften görmeyecek ise-

niz de, ben kavlimi fiilimle ispat etmeye her zaman ve her yerde muktedirim. Sözü uzatmak ne lâzım? Alonzo beni Hasan Mellâh'a teslim ederse, senin eline beş para geçmez zannederim. Lâkin bugün Hasan Mellâh'a hizmet edeceğine bana hizmet edersen, şu gemiden âlâ bir gemiye kaptan değil, sahip olursun.

Zerno-(gözünün kuyruğuyla Alonzo tarafına bir lâhza fırlatarak) Teşekkür ederim efendim. Lâkin fikrinizin yalnız bir ciheti yanlıştır. Ben bu geminin kaptanı değilim. Müstakilen sahibi gibi bir şeyim.

Badia-Siz bu lâkırdınızı, şu hâlde hizmetinizi bana biraz pahalıca satmak istediğiniz için söylüyorsunuz.

Zerno-(tebessümle) O da ayıp değil a efendim! Bana gördürmek ümidinde bulunduğunuz hizmetin değeri varsa, siz de biraz pahalıca görüleceğine bakmaz da verirsiniz.

Badia-Gördüreceğim hizmetin ne olduğunu anlayarak mı bu sözü söylüyorsunuz?

Zerno-Korsanlıkta bıyıkları kararmış bir adam anlamadığı şey üzerine söz söyler mi? Kendinizi Hasan Mellâh'a teslim ettirmemek istiyorsunuz değil mi?

Badia-Evet, bu hizmete mukabil siz ne istiyorsunuz?

Zerno-Vallahi efendim Alonzo'nun dediğine bakılırsa Hasan Mellâh'ın huzuruna çıktığınız anda...

Badia-(Zerno'nun bu lâkırdısından yüreği sızlamış olduğu sedasına arız olan yürek tırmalar bir ihtirazdan anlaşılarak) Of, aman rica ederim o yaprağı kapayınız.

Zerno-O yaprağı siz kapatacaksınız.

Badia-Güzel a be canım, ne isteyecekseniz bir an evvel isteyiniz de işi bitirelim.

Zerno-Bir de sizi bu felâketten nasıl kurtarabileceğimi de hesap etmeliyiz. Zerno ile Alonzo sağ iken nasıl olur ki..

Badia-Artık orası sizin bileceğiniz şey.

Zerno-Benim bileceğime kalırsa bunları ipine oynatmayınca olamaz.

Badia-Sizin bileceğiniz şey dedim a! İşte alt tarafını anlayıveriniz.

Zerno-Ben bunu başlı başıma yapmam. Bu tarafta birisini öldürürken öte taraftaki uyanıp da üzerime hücum ederse?

Badia-Onun kolayı var. Bıçak veyahut hançer ile vurursanız o zaman gürültüsü çıkar. Eliniz veyahut ip ile boğmakta da gürültü olur. Ağzına bir büyük paçavra tıkadığınız gibi ses bile çıkmaz. Bahusus paçavra ıslak da olursa...

Mel'unun şu lâkırdısı üzerine Zerno, güya sadrına bir demir parçası girip de ciğeriyle beraber yüreğini sıkıyormuşçasına bir şeyler duymuştu. Hele hikâyeyi buraya kadar kemâl-i sükûnetle dinlemekte bulunan Alonzo'nun hemen kapıya bir tekme vurarak mel'unun boğazına sarılmak mertebesinde pür-gazab olduğunu Zerno görmüş idiyse de, Badia'yı lâyıkıyla deşip mâhiyyet-i mel'ûnesini meydana çıkarmak arzusu ikisini dahi sebat ve metanete davet eylediğinden, lemh-i basardan ibaret birer işaretle yekdiğerine sabır ve sükût tavsiyesine müsâraat eylediler.

Zerno-Ee, sonra ne yaparız?

Badia-İkisini de bu suretle ipine oynattıktan sonra gemi içinde biz serbest kalırız ve o zaman istediğimiz yere yanaşabiliriz.

Zerno-İyi ama, bir de kız var.

Badia-Adam sen de, kızın lâkırdısı mı olur?

Zerno-Nasıl olmaz?

Badia-Vakıa, pek de yabana atılacak bir şey değildir. Biz bize kaldıktan sonra onun için de uyuşabiliriz. Yoksa kız zevceniz yahut kızınız mıdır?

Zerno-Yok! İşte Alonzo'nun sevgilisi midir, nişanlısı mıdır, hâsılı bir şeyidir.

Badia-Tamam tamam! Öyleyse uzlaşacağız.

Zerno-Hayır efendim, muradım o demek değil. Kız bir karaya çıktığı zaman sırrımızı faş ederse demek isterim.

Badia-Adam, düşündüğünüz şeye bakınız bir kere. Kahpenin vücudu denizi doldurup taşıracak değil a! Ne zaman isterseniz bacağına bir gülle bağladığımız gibi cicos!

Alonzo'nun bu lâkırdıları ne hâlde dinlemekte bulunduğunu hatırdan çıkarmamalıdır.

Zerno-Tamam, bu da kolay iş. Şimdi pazarlığa girişelim.

Badia-Ben de onu isterim ya! Söyleyiniz bakalım şu hizmeti görmek için ne mükâfat istersiniz?

Zerno-Onu evvelâ siz söylemelisiniz.

Badia-Size bu gemi gibi bir gemi teklif ettim. "Gemim var." dediniz. Mademki geminiz vardır ben de size helâli min-Allah onbin taler sermaye vereyim.

Zerno-Onbin mi? Vakıa, az para değil ama...

Badia-Az para değil zahir! İkibin Fransız lirasını geçer.

Zerno-Ya görülecek işimizin kıymeti neye varır? Pek az tahmin ediyorsunuz Badia Efendi, pek az.

Badia-Az ise siz de isteyeceğinizi isteyiniz.

Zerno-Ben isteyeceğimi istersem şayet çokça görünür, siz biraz daha çıkınız da görelim.

Badia-Ben size bir lâkırdı söyleyim mi, kaptan efendi? Size yirmibeşbin taler arz ederim.

Zerno-Ben de size bir şey söyleyim mi Badia Efendi? Ben de yüzbin talerden aşağı bu iki adamı öldürüp de sizi kurtaramam. Çünkü haydutluktan tövbe ettiğime göre, hiç olmazsa bu tövbeyi bir daha tövbe yoksulluğa diyebilecek bir para için bozarım.

Badia-Yüzbin mi? Yok, ben ölüme çoktan razı oldum.

Zerno-Yine siz bilirsiniz. O yüzbin taleri siz kazandınız. Yüzbin taler sizi kazanmamıştır. Kazanacaksa şimdi kazanacak. Bir kere de şunu düşünmeli ki, siz Hasan Mellâh'ın eline düştüğünüz za[illegible]nda aman vermeyip, sizi idam edecektir. Zira he[illegible]dasının, hem amcasının katlini sizden biliyor. Bunlardan maada hile ile kaçırıp, divanedir diye senelerce hapis ve tazyik ve tazip ettiğiniz maşukası Sinyora Cuzella dahi yanındadır. O da sizi görecek... Hem de eli bağlı görecek.

Badia-(bir hayli sükûttan sonra) Evet, orası da öyledir. Lâkin, ben şimdi size bu yüzbin taleri vadedecek olsam dahi, vaadimi ifa edeceğime sizi nasıl temin edebilirim?

Zerno-Orası kolay! Şu anda Tunus'tan henüz kaç mil açıldık? Ben sintinede bir delik açarım. Gemiye su girdiğinden bahisle şurada bir limana girerim. Oradan Tunus'a bazı malzeme için sandal irsal ederim. Siz dahi Tunus'tan bu akçeyi celp edebilirsiniz.

Badia-Ya Tunus'tan celbi mümkün değilse?

Zerno-Artık çok eğlendim. Arkadaşlarım beni kuşluk taamına bekliyorlar. Parayı Tunus'tan celp etmek mümkün değilse, siz dahi takdîr-i ilâhîye razı olursunuz.

Zerno bu lâkırdıyı söyleyip de, aralık tahta yanından ayrıldığı gibi Badia "Kaptan efendi, kaptan efendi! bir dakikacık daha müsaade ediniz." diye haykırmaya başladığından, Zerno avdet ederek müzakerede şu suretle devam eylediler.

Badia-İstediğiniz mükâfatın nısf-ı kıymeti kadarını burada peşin olarak verirsem, nısf-ı digeri için dahi vereceğim senedi kabul eder misiniz?

Zerno-Sonra senedin hükmünü yerine getireceğinden nasıl emin olayım?

Badia-Sizin emin olmanız için ben başka bir yol buldum. Senedin hükmünü icra edinceye kadar beni burada tevkif edersiniz.

Zerno-Ben size ne dedim? "Deniz haydutluğundan gelme bir herifim." demedim mi? Bizde o kadar uzun mütalâa olamaz. Paralar burada elime girer. Ben de size edeceğim hizmeti ederim. Dedim a, işte bakınız düşününüz.

Badia-Durunuz a canım, durunuz. Bir sualim daha kaldı. Eğer ben size şimdi yüzbin taler kıymetini teslim edersem, canım gibi malım dahi emin olacak mı?

Zerno-Demek oluyor ki, üzerinizde yüzbin talerden ziyade mal vardır.

Badia-Orası sizin nenize lâzım?

Zerno-Nasıl nenize lâzım? Demek oluyor ki, siz henüz bir haydut eline düşmemişsiniz. Hiçbir haydut sizin üzerinizde fazla mal olduğunu haber alır da sabredebilir mi? Bakınız size son kararımı arz edeyim. Mademki üzerinizde bu kadar mal olduğunu anladım. Şimdi malınızı değil, hatta canınızı bile benden emin bilemezsiniz. Şuradan yalnız esvabınızla çıkmaya razı olursanız febihâ! Olmazsanız, malınız yine benim elime geçer, canınız dahi Hasan Mellâh'ın dest-i intikamına teslim olunur. Hem de artık benim olduğuna şüphem kalmayan mal için şimdi dahi ben size emniyet edemeyeceğim. Eliniz bağlı ve yanınızda nöbetçi olduğu hâlde bu tahtayı kımıldattıktan sonra üzerinizde

bulunan mala dahi elbet bir hıyanet edebilirsiniz. Binaenaleyh kollarınızı arkanızdan bağlamaklığıma müsaade buyurunuz. Hah! Tamam işte, ni'me't-tesadüf Alonzo geliyor. Alonzo, Alonzo! Sinyor Alonzo!

Badia-Aman o mel'unu çağırmayınız da, kimi çağırırsanız çağırınız.

Daha Zerno "İşte Alonzo dahi geliyor." dediği zaman vermiş olduğu işaret üzerine Alonzo birkaç adım tebâüd eylemiş olduğundan, öylece uzaktan ses verdi ve güya yanına geldiği zaman Zerno "Anahtar sendedir ya? Aç şu kapıyı da, mahpusun ellerini arkasından bağlayacağım. Zira kendisinden emniyetim yoktur." demesiyle, o dahi anahtarı çıkarıp kapıyı açtı. Badia'nın Alonzo'yu gördüğü zaman hâsıl olan dehşeti arslan gören yaban eşeğinin dehşetine dahi makis olmayıp, Alonzo ise bir saattan beri dinlemekte olduğu mel'anetler üzerine manen zehirlenmiş olduğundan sesini bile çıkarmazdı. Badia Zerno'ya "Geliniz kaptan efendi, hakaretin bu derecesini reva görmeyiniz." diye hem yalvarır, hem de her teklife razı olacağını anlatır idiyse de, Zerno hiçbir ricaya kulak vermeyerek, elleri bağlanmış olan kayış ile kollarını arkasından kıskıvrak bağladı.

Fakat Badia bu hal içinde çok vakit kalmadı. Zerno ve İlia ve Alonzo yemekten kalkıncaya kadar güç hâl ile sabredebilip, badehu Zerno'ya bir haber daha gönderdi. Bu haber rıza ve teslimiyet haberi olduğu meydanda olduğundan, bu kere Zerno Alonzo'dan maada İlia'yı dahi yanına alıp Badia'ya duyurmadan kapıya kadar getirdi ve kendisi Badia ile şu bir, iki kelimâtı teatiye başladı.

Zerno-Ne istersiniz Sinyor Dominico Badia?

Badia-Aman kaptan efendi, yalnız bir canımı kurtarmaya razıyım. Üzerimde ikiyüzellibin talerlik elmas ve kavâim vardır. Bunları böyle pek sıkışacağım bir zaman için ihtiyat olmak üzere saklarım. Hem de servetimin bir cüz'-i a'zamı da budur. Hepsi validenizin ak sütü gibi helâl olsun. Tek şu canımı halâs ediniz.

Zerno-Gördünüz mü sağlam alış verişi? Buna evvelden razı olsaydınız, iş bu kadar da uzanmazdı. Hazır anahtar da benim yanımdadır. İşi bitiriverelim.

Badia-Ama ötekilerin işi de bu akşam bitecek ha!

Zerno-Hay hay!

Kaptan Zerno kapıyı açıp, oldukça ihtiramkârane bir vaz'la ve Badia'nın işaret ve irâesiyle pantolonun düğmelerini çözüp, badehu gömleği, fanilayı, filânı kaldırmaya başladı. Arada bir Badia "Kollarımı çözmüş olsanız sizi bu zahmete sokmazdım." der idiyse de Zerno "Afedersiniz, ama size olan şu hizmetim haydutçasına bir hizmet olduğundan o hizmetin kâffe-i şerâitini yerine getirmek isterim." diye savuştururdu. Fanilayı dahi kaldırdığı zaman Zerno, Badia'nın kemerini aradıysa da kemere dair eser bulamayıp, yalnız bir kasık bağı bulunduğundan yine Badia'nın işaretiyle kemer olmak üzere bunu çıkarıp aldı. Meğer mel'un her biri beşer, onar bin talerlik bank kaimelerini kasık bağının ukdesi içine sokmuş ve yerleştirmiş ve bağ-ı derûnuna dahi boylu boyuna seksen, yüz kadar elmas taş dizmiş idi ki, en adisi binbeşyüz taler kıymetinde idi.

Bu hazîne-i girân-bahâ Badia'nın gözü önüne yığıldığı zaman, herif derunî, sert bir ah çekip titreyerek "Ah, sinyor kaptan! Benim bu malı, canım, kanım, pahasına kazanmış olduğuma inanır mısın? Bunları iddihâr edinceye kadar, kaç defa ölüm derecesinde tehlikeler içine girmişim!" demiş olduğundan, şu mütehassirâne suale Zerno dahi "Evet inanıyorum. Hem de yalnız kendi canınız ve kanınız pahasına değil işittiğime göre birçok bîgünahların dahi kanı pahasına kazanmışsınız. Lâkin ne zararı var? Yine hıyanetiniz mukabili olarak sarf ediyorsunuz." cevabını vermiştir.

İş bittikten sonra Kaptan Zerno "Bu kadar hazineyi sizden teslim aldığıma dair şahit ister misiniz?" diye her ne kadar Badia bu sözün hükmünü anlayamayarak istizaha kalkışmış idiyse de, Zerno kapı önünde bulunan arkadaşlarına "Geliniz bakalım Monsieur İlia, Sinyor Alonzo geliniz! Şu kaimeleri ve şu elmasları Sinyor Dominico Badia'dan ahzükabz eylediğime şahit olunuz!" deyince ve onlar dahi içeri girince Badia "Vay kaptan efendi, bana ettiğiniz bu muydu? Demek oluyor ki, benimle âdeta eğleniverdiniz ha? " diye dizlerinin bağları gevşeyerek olduğu yere yığılıp yıkılıverdi. Zerno ile İlia emvâl-i mezkûreyi toplayıp bir mendile vazededursunlar, Alonzo gördüğü ahvalden külliyen mütehayyir kalarak, yalnız alık alık

Badia'nın yüzüne bakakalmıştı. Derunundan bir anda yüz bin şeyler geçtiği hayretinin derece-i zâhiresinden anlaşılır idiyse de, şu hâl içinde edna bir fiil ve harekete kudret-yâb olamayacağı, ahvâl-i insânı cüz'îce tetkik etmiş olanlara malûmdur.

İşte bu vak'adan sonra Cezayir'e kadar gemi içinde kayıt ve tahrire şayan bir şey zuhur etmemiştir. Şimdi biz fikrimizi Cartagena sefinesinden evvel Cezayir'e sevk ve isal edelim de, gemiyi orada istikbal eyleyelim. Bahusus ki geminin vürudundan evvel oraca göreceğimiz bazı ahval dahi vardır.

(intihâ-yı kitâb-ı sâlis)

Dördüncü Kitap

Birinci Bap

Bir gün ikindi vakti idi ki, Cezayir mahallâtından bir küçürek hane derununda ve bir oda içinde, yirmi altı, yirmi yedi yaşlarında bir delikanlı gayet telâşla bir şeyler aranır, döner dolanırdı. Bu delikanlı uzun boylu, geniş sadırlı, ince belli, beyaz tenli, samur bıyıklı, gayet yakışıklı bir çocuk olduğundan, görmüş olsaydınız kendisini pek severdiniz. Lâkin sevmekten kat'-ı nazar çehresine bakacak olsanız bîçareye yüreğiniz acırdı.

Şu çehre denilen şey ne garip yaratılmış bir mizân-ı havâssı derûndur. Acaba insan olur mu ki, çehresi hissiyyât-ı derûnunun tercümanı olmasın? Hiss-i derûn olur mu ki, çehre onu ilân etmesin? Rast getirdiğiniz çehreye bir nazarıdikkatle bakınız. Sahibinin derununda elem mi vardır, keder mi hulûs ve muhabbet mi vardır, yoksa mel'anet ve adavet mi derhâl belli olur. Hatta bir adam hiss-i derûnunu çehresiyle faş etmemeye ne kadar çalışırsa, çehresi inadına o hissi faşda mübalâğa gösterir.

Yed-i kudretin mahâret-i mucizkârânesi şunda ki, çehrenin bu delâletleri bir madde değildir. Madde olmadığı için hareket dahi değildir ve olamaz. Zira çehrenin hey'et-i asliyyesine maddeten bir şeyin zammedildiği veyahut noksan kılındığı görülemez. Buna mana da denilemez. Zira göz ile görülür bir şeydir. Öyleyse dikkat etmeli. Bu mahâret-i hilkate ki, çehrenin her mesâmmâtından güya bir buhar tephir ettiriyormuşçasına bir sanatla, hiss-i derûnun mahiyetini meydana vurduruyor.

İşte sâlifü'z-zikr delikanlının dahi çehresini görmüş olsaydınız mâ-fî'z-zamîrini anlayarak kendisine acırdınız.

Vakıa, bazı derunî şeyler vardır ki, insan sahibine acır, ama tatlı tatlı acır. Meselâ sevdiğini pek ziyade kıskanıp da, birtakım şüphelerde dahi bulunan âşıka acımak gibi, âşıkın ıstırabı aşka ait bir mesele olmasından dolayı, her hâlde tatlı bir ıstırap olacağı misillü, ona acıyış dahi yine tatlı acıyıştır. Şu dakikaya vukufunuz varsa mahut delikanlının hâli dahi bir tatlı ıstırabın icabından olmak ihtimali hatırınıza hutûr etmiştir.

Lâkin heyhat! Bizim delikanlının çehresinden münfehim olan hâli bundan ibaret değildi. Pek feci bir hâl içindeydi. Ol kadar feci ki, teşebbüsât ve harekât-ı âtiyesinden derecesini anlayabilirsiniz.

Bîçarenin öteye beriye başvurması, oda kapısını kapamak ve sürmelemek ve dolap kapısını açıp derunundan bir takım eşya çıkarmak gibi şeylerden ibaret idi. Dolaptan çıkardığı şeyler birtakım karı eşyası idi ki, her birini iki yan minderin birer tarafına dizerdi. Hatta her birini eline aldıkça mütehassir mütehassir öper koklardı. Bunları tamam eyledikten sonra bir taraf minderinin köşe yastığını devirdi ve arkasından bir turre frengî sicim çıkarıp, turreyi açmaya başladı.

Bu turreyi çözen ve aslı pamuk gibi beyaz olan ellerin ve kolların damarları oklava gibi kabarmış ve tir tir titremekte bulunmuştur. Bu titrek el ile bir yandan turreyi çözmeye çalışıp diğer yandan ise gözünü eşyâ-yı mezkûreden ayıramadığı cihetle, ipi çözüp bitirmeye muvaffak olamazdı.

Nasılsa oldu. Çözdü bitirdi. Eliyle sığatlayarak büküntülerini dahi düzelttikten sonra tavana doğru bakmaya başladı. Tavanda iki büyücek halka vardı. Bir yüksek iskemle üzerine iki üç tane dahi duvar yastığı koyduktan sonra, cümlesinin üzerine çıkarak, ipin ucunu halkalardan birisine geçirdi.

Badehu aşağıya indi. Ve eliyle ipi tartarak ve sıklet-i vücûdunu zammederek kendisini kaldırabileceğini anladıktan sonra, yastıkları bertaraf edip iskemle üzerine çıktı ve kendi boyu kadar irtifada ipe bir ilmik yaptı. İlmik dahi hazır olduktan sonra cebinden bir büyük kalıp sabun çıkarıp, ilmik mahallini kuruca sabunla bir âlâ sabunladı.

Sûret-i iş'ârımıza bakıp da, bu işleri bizim yazışımız kadar çabuk yapıp bitirmiş olduğunu hükmetmeyiniz. Delikanlı bunun için bir buçuk saat kadar uğraşmıştı. Nihayet her işi bitirdikten sonra, delikanlı minderler üzerine yaydığı entari, hırka, vesaire misillü karı eşyası üzerinde bir müddet yuvarlandı. Bunları birer birer alır, yüzüne gözüne sürerek, öper koklardı. İhtimal ki, öpüp koktuğu esnada ağlardı da. Ağlamayı yalnız gözlerinden inci tanesi gibi yaş akıta akıta ve hıçkıra hıçkıra olur zannetmeyiniz. Bazı kere insanın gözlerinden bir katre yaş akmadığı hâlde, içi

ol kadar kan ağlar ki, ciğerlerinden sızan kanı yüreği emmemiş olsa gözlerinden boşanır.

Nihayet delikanlı ayağa kalkıp eşyâ-yı mezkûreye bir nazar-ı umûmî daha atfederek kendi kendisine bazı şeyler homurdandıktan sonra, iskemlenin üzerine çıktı. Lâkin yapmak istediği işe derhâl eli varıyor mu ya? Bahusus minderler üzerine sarmış olduğu eşyayı gözden ve daha doğrusu gözlerini eşyâ-yı mezkûreden ayıramıyor ki. Ayırabildikten sonra dahi o dehşetli halkayı boğazına takmak pek de kolay bir iş olmadığı için, kâh ilmeğe, kâh ipe ve tavana bakarak birçok tereddüdler ederdi.

Bir de bu aralık çat, çat, çat! Kapı çalınmasın mı?

Ama oda kapısı değil, sokak kapısı.

Bîçare delikanlının derhâl tavrı değişti. Çehresindeki alâyim-i ye's ve ıstırap fi'l-hâl ümit ve intizar alâyimine mütehavvil oldu. Hemen iskemleden inerek mahut belâlı ilmiğe nazar-ı istiğrâbla bakar ve güya bunun zaten lüzumu olmadığı gibi şimdi hiç lüzumu kalmamış olduğundan, onun orada ne işi olduğuna bir mana veremeyeceği gelirdi.

Kapıyı çalan durup dinleniyor mu ya? Delikanlının teemmülü bir dakika müddet devam etmediği hâlde, bu müddet içinde dört beş defa çalmış ve demek oluyor ki müteakiben dakkeylemişti. Nihayet içerden bir gûne ses çıkarılmayınca, meğer gelen adamın yanında birkaç tane de adam varmış, hemen kapıyı omuzlattığı gibi paldır küldür kapıyı arkasına dayattı ve bizim memleketlerde yangın söndürmek için tavan arasına koşanların telâşıyla üç dört adam merdivenden yukarıya çıktılar.

Oda içindeki mahut delikanlı bu gürültü üzerine o arızî ümit ve intizar alâyimini dahi çehresinden kaybederek, âdeta çıldırmışçasına bir tavırla oda içinde gezmeye ve kâh kapıya ve kâh pencereye doğru koşmaya başlamış idiyse de, bir türlü başının çaresini bulamayıp gelenler sofa üzerinde birkaç saniyecik bitteemmül matlupları olan odanın hangi tarafta ve hangisi olduğunu tayin eyledikten sonra, delikanlılınn odası kapısını dahi zorlamaya başlamışlardı. Şu hâlde, bîçare çocuk hemen iskemle üzerine çıkarak ve bir cür'et-i tâmme ile ipi boğazına takarak, ayaklarıyla ayağı altındaki iskemleyi dahi çelmeye çalışır idiyse de, telâşından bir türlü muvaffak olamazdı. Derken, gelenler bu kapıyı dahi sırtına dayadılar. En evvel içeriye bir genç

adam girmişti. Belindeki bıçağı çekip koştu ve pire gibi sıçrayarak delikanlının başındaki bir karış kadar üst taraftan ipi kesti.

Ne kadar olsa, delikanlı vücudunun sıkletini ipe vermekte bulunduğu için ip kesilince teker meker düşmüştü. İpini kesmiş bulunan genç dahi muvazenesini kaybederek yıkıldı. Bunların ikisi birbirine karıştı. Gelenler telâş eder ve bunlar velvele eder bir gürültü, bir kıyamet ki mâ-haşarallah!

İkinci Bap

Ahval beş dakika kadar bu suretle cereyan eyledikten sonra, kendisini salb edecek olan delikanlı ipini kesmiş olan genç adamın kolları arasından sıyrılıp çıkarak kemâl-i hiddet ve tehevvürle:

Delikanlı-Ne o be canım, ne yapıyorsunuz?

Genç Adam-Sen burada ne yapıyordun?

Delikanlı-Sizin nenize lâzım? İşte kendimi salb edecektim. Keyfimin kahyası değilsiniz ya? Vallahi tuhaf be! İnsanın kendi canına kıymasına da müsaade göstermiyorlar.

Genç Adam-Sen kendine gel birader, kendine gel. Biz sana düşmanlık etmeye gelmedik. Dostuz, dostluğa geldik.

Delikanlı-Kapıları kırarak, bacaları yıkarak gelen herifler dostluğa mı gelirler?

Genç adam delikanlının kanında olan galeyanı görmekle, evvelâ vesvesesini artırmamak için yanında bulunan adamların bir tanesindan maadasını savmış ve badehu delikanlıya tamam bir dertlinin derdine ortak olabilecek hâl ve kal ile temînât-ı lâzımeyi ita ederek kolundan bir miktar kan almaya razı eylemişti. Derhal berber celbiyle yarım okkadan ziyade kan alınıp da urûk ve şerâyîni teneffüs eyledikten ve başına su dökmek vesaire misillü tedâbîr ve tedâvî-i ciddiyyeye dahi müsâraat gösterildikten sonra, delikanlının dimağına bir istirahat gelerek, genç adamla adam akıllı konuşmaya başladı.

Genç Adam-Bu ip ne? Canına, hem de bu gençlikte kıyacak kadar seni meyus eden nedir? Nedir o musibet ki, senin gibi bir kahramanı ta bu dereceye kadar meyus edebilir? Hesabıma göre o musibet âfet-i aşktan başka bir şey değildir. Seni ancak öyle bir afet yıkabilir.

Delikanlı-Evet ama, sen kimsin? Benim canıma kıymakta bulunduğumu sana kim haber verdi?

Genç Adam-Ben ticaretle iştigal eder Hasan Mellâh İbn-i Osman namında Faslı ve memleketin yabancısı bir adam.

Delikanlı bu ismi işittiği anda "Vay Sîdî Hasan Mellâh! Cenabıhakkın buraya benim imdadıma yetiştirdiği sevgili kulu sen misin?" diye fırladı kalktı Hasan Mellâh'ın boynuna sarılıp gözlerinden öpmeye başladı.

Hasan-Evet, hem de Allah'ın sevgili kullarından olduğumu itirafla iftihar ederim. Zira, bu âlemde cilve-i rabbânî olarak çektiğim felâketlerle beraber gördüğüm lütf-i ilâhîye de nihayet yoktur. Hatta, mademki sen dahi böyle canına kastedecek kadar duçar-ı felâket olmuşsun işte daha hâlini sormadan öğrenmeden sana tebşir ederim ki lütf-i ilâhînin senin hakkında dahi zuhuru pek karîbdir. Zira, Hazreti Allah lütfu, mutlaka bir mihnet, bir felâket mükâfatı olarak eder. Lâkin mihnet ve felâkete sabır ve tahammül mükâfatı olarak eder. Binaenaleyh bir adam için felâketi dahi o adama bir lütuf etmeye mahsus olarak, ya evvelce onu bir tecrübe etmek veyahut edeceği lütfun mahiyetini o adama iyice tattırmak için takdir eyler.

Delikanlı-Ah melek-sıfat Hasan, ah! Sen kendini bu memleketin ecnebisi addediyorsun da sen dünyanın ecnebisi değilsin. Ağzından çıkan sözlerdeki kuvvet beni titretmektedir. Titretmektedir ama ah! Neyleyim ki şu felâket-i hâlim içinde bu gibi şeyler hakkında itikadım pek zayıftır.

Hasan-Eşhedü billah! Vahdehü lâşerîke leh ve hüve alâ külli şeyin kadîr! Ben Müslüman'ım kardaşım. Sen de Müslüman'sın. Binaenaleyh seni, kaza ve kader ve fayda ve zarar hiçbir kimse tarafından gelmeyip ve gelmeye ihtimal dahi olmayıp, ancak cânib-i cenâb-ı mevlâdan geldiğine iman etmeye davet eylerim. Mademki felâket ve musibetin takdiriilâhi ile isabet eylediğine iman edeceksin, öyleyse Cenabıhakkın seni dûçâr-ı felâket etmesinde ne fayda ve lezzet bulacağını hükmedebilirsin. İstifade ve telezzüz bir ihtiyaçtır. Cenabıhak ise kâffe-i ihtiyâcdan müstağni bir zât-ı ganî-i ale'l-ıtlâktır. Sana felâket takdir etmekte bir faydası olmadıktan sonra lütfetmek dahi borcu değildir. Lütuf onun fazl u ihsanından ibarettir. Bu kadar fazl u ihsanı olan bir ecellü's-sıfat efendinin şu gibi cilveler gös-

termesine tahammül edemeyecek olursan, vazîfe-i ubûdiyete halel getirmiş olursun. Nimet içinde edilen ubudiyeti herkes eder. Bir de meydân-ı felâkete girelim de imtihan verelim. Bu imtihanda yüzü ak çıkarsan mükâfata, ihsana nailiyet için istihkak göstermiş oluruz. İşte ben bu hesapla her felâketi bir lütf-i rabbânî teakup edeceğine iman etmişim kardaşım. Kendi nefsimde sebkat eden tecrübelerim dahi bundan ibarettir. Vakıa bazı felâketler, hem de pek büyük musibetler vardır ki bir lütf-i rabbânî teakup etmeyecektir. O felâketler geçmiş bir kabahatin cezasıdır. Hâlbuki ben senden gördüğüm nâsiye misillü bir nâsiyeye sahip olan adamda kabâhat-i mesbûka dahi ümit etmem.

Delikanlı-Lâvallahi ey Hasan! Bana Numan İbn-i Mutahhar derler. Babam halka, şefkat ve hulûs niyetiyle şöhret bulmuştu. Ben de kendime kabahat addedebilecek hiçbir hareketim sebkat eylediğini tahattur edememekteyim.

İsmini şimdi öğrendiğimiz Numan İbn-i Mutahhar'ın Hasan Mellâh huzurunda beraatızimmetinden bahsetmesini Hasan, kemâl-i fetânetle, merkumun canından bîzar olmak mertebesindeki yeisi bertaraf olmaktan maada, lütf-i rabbânînin zuhuru hakkında yeni ümide düşmeye başlamış olduğunu dahi hükme medar addeylemişti. Vakıa, hakikat-ı hâl dahi böyledir. Herhangi bir meyusta şu hâl görünürse böylece hükmetmek lâzımdır. Zira Numan, lütf-i rabbânî zuhurunu ümit etmeyecek olsaydı, o lütfa kendisince istihkak göstermek için hüsnühâlinden bahsetmeye mecbur mu olurdu? Hasan ber-minval-i muharrer hükmü verdikten sonra daha ziyade bir kuvvet-i kalble söz söylemeye başladı.

Hasan-Düşün ey Numan, düşün ki sen şu hâl-i zucretinde benden ümit eylediğin muavenet üzerine ümitvâr ve müteselli olarak, zannıma göre telef-i nefse artık lüzum görmemeye başladın. Bir kere de Cenâb-ı müstean-ı hakikîyi düşün. Kuvvetü'z-zahrın olarak yanında koca bir Allah varken, niçin kendini yeise ve yeisin delâlet-i mel'ûnânesiyle ölümün pençesine kaptırıyorsun? Hem bu yeisin mahiyetini öğrenmek isterim. Mesele nedir, başla bakalım hikâyeye.

Numan-Hayır, sen bu meselenin hallini ne kadar merak ediyorsan, ben dahi benim bu saatteki teşebbüsât-ı fecîamı nasıl olıp da haber almış bulunduğunu merak ediyorum. Yoksa keyfi-

yeti sana ilhâm-ı rabbânî mi haber verdi? Böyle desen dahi inanırım. Zira, şimdi ağzından çıkıp da billâhi'l-azîm vücudumu lerzenak eden kelimâtın dahi mahzâ, telkin-i ilâhî ile söylenmiş kelimât-i icâz-ı mertebât olduğuna inanmak derecesindeyim.

Hasan-Hayır, hikmeti hüsnütelâkkide bu kadar mübalâğa dahi icap etmez. Zevcemle beraber pencere önünde oturmaktaydık. Zevcemin elinde dürbün olup etrafı seyrederken, senin buradaki hâlini görüp duran Cenabıhak dürbünün istikametini bu tarafa tevcih eylemiş. Zevcem seni ve ahvalini görmüş. Garâbet-i ahvâlinden dolayı seni bana da ihtar ve irâe eyledi. Oda içinde harem varsa bakmayacağımı ve bir kimsenin haremine bakmayı mertlik şiarına muvafık görmeyeceğimi beyan eyledim. Harem olmadığını söyledi. Ben de dürbünü alıp baktım. Şu pencereden seni görmekteydik. İşte bizim konağımız da şudur. O zaman sen elinde bir turre ip çözmekteydin. Bir de ipi tavana raptederek ve sabun sürerek, badehu şu karı elbisesini mütehassirâne ziyaretle yerinden kalktığını görünce, nasıl dehşetli, ne kadar fâci bir emelde bulunduğunu derhâl anlayıp imdada koştum. Sokak kapısını derhâl omuzlamaya müsâraat etmeyişim içerde senden başka kimse varsa onları ikaz etmek içindi. Dakk-ı bâbla bir cevap alamayınca kapıyı kırmaya mecbur oldum. Buraya gelip de, sofada bizim haneden görülen oda hangisi olduğunu tahmin eyledikten sonra sana seslenmeyişim dahi, doğrusu ya berhayat olduğunu ummayışımdan neş'et eylemişti. Çok şükür beni senin imdadına saldıran Cenabıhakkın tevfikine ki, vakit ve zamanıyla yetişebildim. Zira sen şimdiye kadar âlem-i âhrete varmıştın bile.

Numan-İlk defa olarak sen kapıyı vurduğun zaman, beni canıma kıymaya mecbur eden musibet acaba kendiliğiyle mi zail oldu diye seni, haniya kim olduğunu bilmediğim hâlde, zuhur eden meded-resi istikbale koşmak istemiştim. Sonra kapı kırılınca o ümit dahi mahvolarak, ne çare ki boğazıma takmış bulunduğum belâ ipliği, ayağım altında dünya ile ahiret arasındaki berzahdan başka hiçbir şey olmamak üzere mevcut olan iskemleyi çelmeye mâni oldu. Yoksa, sen beni yine bu âlemin belâsından kurtulmuş gitmiş bulurdun.

Hasan-Ümidin niçin mahvolmuştu?

Numan-Evvel emirde meded-res olmak üzere hükmeylediğim sizleri felâketimle müstefit ve mütelezziz olan düşmanlarım zanneylemiştim de, bari onların son defa olarak beni ezmekle memnun olduklarını görmemek için...

Hasan-Elhamdülillâh sümme elhamdülillâh ki, seni kurtarmaya muvaffak oldum.

Numan-Evet Hasan, öyle ama, beni felâket içinde kıvrana kıvrana gebermek için alıkoymak üzere bir kolay ölümden kurtardın.

Hasan-Vakıa, el-hâletü hâzihi, seni yalnız kendi canına kendi elinle kıymak gibi en acı bir ölümden kurtarmış sayılırım ve sana bu mecburiyeti veren felâket ise hâlâ bakidir. Onu da haber ver ki, Cenabıhakkın tevfikiyle ona da bir çare bulalım.

Numan-Ah, ey Hasan, binlerce ah ki, felâket-i hâlimde çare arayacak dahi zaman kalmadı. Zira a'dâ bugün muvaffak oldular. Bu gece dahi muvaffakıyetlerinin semeresini görmek üzeredirler. İşte akşam oldu, vakit mi kaldı ki?

Hasan-Sen söyle diyorum, söyle! (kemâl-i teslîmiyyetle sağ elini kalbi üzerine koyup, gözlerini dahi semt-i âsmâna refederek) Eğer zevcem Cuzella'nın dürbününü bu tarafa imale eden cenâb-ı meded-res-i âlem, seni kurtarmak için imale etmişse vaktin darlığında bir beis yoktur. Zira onun için vaktin hiçbir hükmü yoktur. Bir şeyin olmasını murat ettiği zaman, murat ve emriyle o şeyin husulü arasında mürur edebilecek kadar zamanın küçük parçası bulunmak tasavvur bile edilemez. Sen hemen söyle!

Numan-Öyleyse dinle!

Üçüncü Bap

Cezayir'in eski dayılarından Zülfikar Beyin haremi vardır. Belki de bilirsin.

Hasan-Hayır, haremini bilmem. Fakat o hanımın oğlu Zülfikar-zade Kaplan Beyi bir iki yerde gördüm.

Numan-Daha iyi ya işte! Buna da bin ah etmeli ki dünyada yaşayacak bir adam varsa o da Zülfikar Bey-zade Kaplan Bey iken, felek bizlere onu da çok gördü.

Hasan-Sözü değiştirme. Hikâyende, hem yalnız kendi hikâyende devam et!

Numan-Hanım seksenlik bir hanım olup, kendisine evlât edinmiş olduğu İnşirâh isminde bir Çerkez cariye ile meşgul olurdu. Ticaretim tuhaf ve tefârik satmak olduğu cihetle, hanımefendinin emriyle birkaç defa konağa gittim. İnşirâh dahi gerek hanımın, gerek beyefendinin sair yirmi kadar cariyeleri meyanında emtiamı intihaba gelirdi. Gençlik bu ya! Bahusus o zamanlar on dokuz, nihayet yirmi yaşımda ancak vardım. Çünkü dediğim şey bundan altı buçuk, yedi sene evvel idi. Hâsılı, çocukluk de, ne dersen de, kızın hüsnü, tavrı, vaz'ı beni kendisine meftun eyledi.

Hasan-Vah vah vah! Vusul müteassir olan bir yer.

Numan-Hayır kardaşım hayır! Şiddet-i aşk her şeyi teshil ediyor. Bahusus tarafeynden olursa.

Hasan-Demek oluyor ki kız dahi seni sevdi.

Numan-Birdenbire değil. Altı ay kadar zamanda bu saadet ancak müyesser olabildi. Ben altı ay içinde sararmış solmuşum. Hâlbuki kızı dahi günden güne bozulur görürdüm. Bu teessür benim aşkımdan olduğunu neden bileyim? Şu kadar var ki, kız ne kadar zayıf olsa, ne kadar sararsa solsa hüsnü, cazibesi nazarımda noksan bulmayıp bilâkis arttıkça artardı.

Hasan-Nihayet?

Numan-Gerek hicabımdan gerek havfımdan altı ay müddet kıza hâl-i derûnuma dair harf-i vâhid söylemek şöyle dursun, sırrımı ifşa eder korkusuyla bir kimsenin görmek ihtimali varken, yüzüne bile dikkatlice bakamazdım. Nihayet, bir gün yine bazı eşya götürmüştüm. Bir aralık sair cariyelerden hali ve tehi olarak İnşirâh eşyayı temaşa ederken, ipek ile işlenmiş ve sırma ve inci ile tezyin edilmiş İstanbulkârî bir yazma oyasını eline alarak, heveskârane bir tavırla baktı. Baktı da fiyatını sordu. "İstanbul akçesiyle yarım kese akçedir." dediğimde bir dakika daha mahzunâne temaşadan sonra oyayı yere bıraktı. Sebebini sordum "Güzeldir ama, o kadar param yok, alamam." dedi. Artık sırası geldiği için cür'etim de arttı. "İnşirâh, şu oyayı size meccanen takdim etsem kabul eder misiniz?" dedim. "Niçin bedava vereceksin?" dedi. "Sizde bir yadigârım olsun" dedim. Gayet garip bir nazarla yüzüme baktı ve sana tarif edemem ey Hasan, ne kadar garip olduğunu kimseye tarife lisanımda kuvvet bulamayacağım bir garabetle, bir de tebessüm eyledi. Ben o te-

bessümü görünce yüreğimi yerinden kopardılar da, bir kaynar su içine attılar zanneyledim. Kız ise bu tebessümü takiben "Bana bir yadigâr mı vermek istiyorsun? Öyleyse benim için en kıymetli yadigâr bu olsun." diye eşya içinde bulunan adi bir bakır yüzüğü aldı. "Onun nesi olur?" dedim. "Bu oya eskiyebilir, onun için yadigâr olamaz. Hâlbuki bir gün olur da bu parmak çürür, fakat bu yüzük çürümez, yine bu parmağın çürümesiyle hâsıl olan toprak bu yüzüğün halkasını doldurur?" dedi. Ben bu sözü nasıl dinledim bilir misin ey Hasan Mellâh?

Hasan-Ah bilirim! Hatta bana söylediğin gibi söylemiş olduğuna harfiyen böyle söylemiş olduğuna da inanırım.

Numan-Evet kardaşım! Harfiyen böyle söyledi ve bunu söyler söylemez, yüzüğü alıp parmağına taktı. Bense hicabımdan mosmor kesilmişim. Zira gördüm ki, kız benim ona anlatmak istediğimden ziyadesini anladı. Hâlbuki hâl-i hicâbım bundan da ibaret kalmadı. Kız bir aralık yüzüme baktı da "Altı aydan beri bugün cesaret aldığın arz-ı hâl seni bu kadar niçin mahcup ediyor? Al benim de, sende yadigârım bu olsun. İşte bak ben kızlığımla beraber senin kadar mahcup olmuyorum." diye o da parmağında bulunan altın halkayı çıkarıp önüme attı.

Hasan-Vah bîçare kızcağız vah! Demek oluyor ki altı aydan beri sen ne hâlde imişsen, kız da aynıyla o hâldeymiş.

Numan-Öyle birader. Ondan sonra kız daima bir tenha vakti kollaştırarak metaımı muayeneye gelirdi de, söyleşir, dilleşirdik. Bir hâlde bulunan iki âşıkın neler söyleşecekleri malûmundur. Bir altı ay kadar da bu suretle muaşaka eyledik. Lâkin aşkın kuvveti arttıkça, artık yalnız ahzüita arasında kemâl-i ihtirâzla teati eylediğimiz işaretler ve kelimeler bizi kani edemez oldu. Âşık buldukça bunar, derler. Ne doğru bir sözdür. Cür'etimiz dahi artmış dahi bulunduğundan geceleri ben kızın penceresi altına giderdim ve o da pencereye gelirdi. Gece yarılarına ve hatta bazı kere sabahlara kadar hâlleşirdik. Lâkin ey Hasan Mellâh yiğitsen, mertsen inan ki, bir kızın iffeti mukabilinde ittihazı lâzım gelen usûl-i edebe münafi harf-ı vâhid tekellüm etmezdim.

Hasan-İnanıyorum. Nihayet?

Numan-Nihayet, sokaktan ve uzaktan ettiğimiz mücâvebe ve muhâtaba dahi bizi ikna edemez oldu. Bir gece nasılsa "Ah,

bir kuş olsam da yanına uçsam." demişim. O da "Buraya kadar uçsan seni kolum üzerine kondururdum." dedi. Ondan sonra dahi bu emelin husulü yolunu aramaya başladık. Gemicilerin kullandıkları ip merdiven gibi bir merdiven yaptırdım. Kız dahi bir ince sicim tedarik eyledi. Akşamları ben pencere altına gelince İnşirâh ipi uzatıp da merdiveni raptederdim. Badehu kız çekip merdiveni pencerenin bir tarafına sımsıkı bağlardı. İşte bu suretle kıza vusul yolunu da buldum.

Hasan-(biraz çatınarak) Vusul yolu mu?

Numan-Evet!

Hasan-Halkın malını sirkat nev'inden bir yol. Zira İnşirâh esirdi diyorsun. Şu hâlde ona vusul yolu...

Numan-(bozularak) Yok Hasan, yok. Yanlış anladın. Ben de sana yanlış anlattım. Vusul dediğim şey yalnız huzurunda müsûl edebilmekten ibaretti. Yoksa beni yaradan Allah'ın ismine yemin ederim ki, şu dudaklar kızın tenine değmedi. Benim de tenime onun dudakları değmedi. Bunu, ne o bana teklif eyledi, ne de ben ona. Vaktimiz yalnız hasbıhâl ile geçerdi.

Hasan-Öyleyse aferin!

Numan-Üç, dört aylar dahi bu suretle mürur eyledi. Bir de bir gece kız ile muaşaka ederken oda kapısının perdesi arasından hanımefendi çıkagelmesin mi?

Hasan-Korkarım o hâlde korktun da kaçtın?

Numan-Hayır, korktum, ama kaçmadım. Zira, kızın duçar olacağı belâya benim dahi göğüs germekliğim lâzım gelmişti.

Hasan-Hah şöyle. Hanımefendi ne yolda davrandı?

Numan-O zaman benim asla ümit etmemiş olduğum gibi bunda dahi senin kat'â ümit edemeyeceğin bir yolda: "Korkmayınız çocuklar, korkmayınız. Gençliktir ayıp değil!" diye gayet besîm bir tavırla yanımıza geldi. İnşirâh hemen kıyam ederek el pençe divan durdu. Ben dahi ona tâbi oldum. Kocakarı bizi istintaka başladı. İşi ta evvelinden tutturdu. Baktım ki kız hiçbir şeyi inkâr etmeyip hepsini serbest söylüyor. Ben de inkâr etmedim. Hâsılı, birbirimizi sevdiğimizi ve şimdiye kadar şöyle diz dize oturup da konuşmaktan başka bir emelde bulunmadığımızı, binaenaleyh her ne zaman böyle bir mevki-i istintâka çekilecek olsak yüzümüz kızaracağını hep

söyledik. Hanım "Aferin çocuklar, hiç yalan söylemediniz. Eğer vâdi-i inkâra sapmış ve tafsîl-i ahvâli benden ketm ve inkâr etmiş olsaydınız ziyadesiyle canım sıkılacaktı. Ben daha siz pencere ile sokak mabeyninde teâtî-i kelimât ettiğiniz zamandan beri hâlden haberdar olmuş ve sizi gözlemekte bulunmuştum. İşte ben de inkâr etmeyip doğrusunu söyleyeyim ki, sizi seyretmekten pek çok lezzet alırdım. Zira, bir zaman ben de sizin gibi gizli muaşakalarla ömrümden, hayatımdan lezzet alırdım. Ah, felek şimdi benden o istidadı geriye aldı. Geçmiş zamanların yâdından ve tahatturundan başka zevkim kalmadı. Neyse buraları şimdi lâzım değil a! Hâlinizi pek beğendim. Şu kadar var ki, bir konağa hırsız girer gibi pencereden girmek uyamaz. Bundan sonra gece herkes uykuya vardıkta gelmeli, doğru benim odama girmeli. Üçümüz birlikte konuşuruz." deyince evvelâ İnşirâh ve ondan sonra ben hanımın ayaklarına kapandık.

Hasan-Aferin, hanım gerçekten hanımmış.

Numan-Hâlâ da öylece gerçekten hanımdır. Ah, o da ne yapsın kardaşım, onun da elinden ne gelir.

Hasan-Ee, işin ilerisi ne oldu?

Numan-Hanımın huzuruna dahi bir iki ay devam eyledik. İnşirâh'ı bana tezvîc etmek kararlaştırıldı. Hatta hanım keyfiyeti oğlu Kaplan Beye dahi açmış, lâkin macerayı olduğu gibi hikâye etmemiş. Ben kızı ahzüita esnasında göre göre sevmiş olduğum gibi, kız dahi beni sevmiş olduğunu ve şimdi muhabbetlerimiz pek ber-kemâl idüğini, benim birtakım medâyihimle beraber söylemiş. Bey, evvel emirde şediden itirazda bulunmuştu. Zira, bu kızı kendi akran ve ehibbasından Câsim Beye vadeylemiş imiş. Fakat validesi, bizim hâlimizi merhamete ziyadesiyle şayan olmak üzere anlattığı gibi, İnşirâh dahi ağlamış, sızlamış aylaklarına kapanmış olduğundan, bir gün Kaplan Bey beni huzuruna çağırıp isticvaba başladı. Ben dahi hiss-i derûnumu asla ketm etmeyerek söyledim. Kalıbımı, kıyafeti mi de beğenmiş. Hâsılı, karındaşım Hasan, Kaplan Bey de bizim tarafa döndü.

Hasan-Öyleyse iş de oldu bitti.

Numan-Câsim Bey şediden itiraz ve İnşirâh'ı almakta ısrar eylemiş olduğundan, iş pek büyük müşkülâtla olmuş bitmişti. Hatta Kaplan Bey "Vaktiyle ben kızı ona vadeyledim ve hâlâ

vaadimde sabit isem de, kız şimdi azatlıdır, hürdür. Câsim Beyi isteyip istememekte hürdür. Ne yapalım? Bu işi bir ölüm paklayacak ise ona dahi hazırım." cevabını vermeye ve bu işte canını ortaya koymaya kadar varmıştı.

Hasan-Evet, bu hikâyeleri bir dereceye kadar bize dahi nakleylediler.

Numan-Netîce-i kelâm, İnşirâh ile ber-murâd olduk. Dört beş sene saadetle ömür geçirdik. Hanımefendi beni dahi kendi evlâdı gibi sevmiş ve Kaplan Bey dahi Allah için bana karındaş muamelesi etmekte bulunmuştu. Bu müddet zarfında Câsim Beyin ettiği denaetleri hikâye etsem uzun olur. Şu kadar diyeyim ki, bir zaman hepimiz canımızı, hayatımızı ondan korumaya mecbur olduk. Nihayet hükûmete müracaatla beyân-ı hâl ederek, hükûmet dahi eğer bizden birimize zerre kadar fenalık gelecek olsa Câsim Beyden bileceğini kendisine tefhim eyledi. Hele Kaplan Bey, eğer Câsim Bey bu adavette devam edecek olursa o dahi adavete başlayacağını ve bu hâlde iki hanedandan birisi münkariz olmadıktan sonra işe nihayet verilemeyeceğini anlattı. Bense hanımın teksir eylediği sermaye ile ahzüitamı tevsi ederek ve her işim yolunda giderek servetimi dahi arttırmaya başlamıştım. Bir de birader, bundan beş altı ay mukaddem, koca Kaplan Bey gürleyip gitmesin mi?

Hasan-Evet, hep acılık. Hak Teâlâ rahmet eylesin.

Numan-Ah, işte mebde'-i felâketim o zaman başladı. Bir şeyden haberim yok. Bir gün kadı huzurundan bir muhzır geldi, beni mahkemeye davet eyledi. Kadı "Oğlum, sen filân gece filânca kahvehanede zevceni talâk-ı selâse ile tatlîk eylemişsin. Demek oluyor ki ettiğin zinadır. Buna şer-i şerîf razı olamaz. Zevcen sana namahrem ve haramdır. Yanına giremeyeceksin!" demesin mi? Ben, hatta o kahveye ayak bile basmamış olduğum için çıldırmak derecesine geldim. Ağzımdan böyle söz çıkmamış olduğunu ve ayaklarım o kahvehaneye basmamış bulunduğunu arz eyledim. Lâkin ne fayda ki, iki gemici, hem de tayfa gürühundan değil, zabit takımından iki gemici şahadet eylediler. En doğrusu hakim efendi Câsim Bey tarafından ıtmâ' ve celp edilmiş olduğu cihetle, şahitlerin şahadeti üzerine o kıymetli zevcemi benden zorla ayırdılar.

Hasan-(Numan'ın gözlerinden yaş takattur etmekte olduğunu görünce) Ağlama be kardaş, ne ağlıyorsun? Ayırdılar ise nikâh tazelemek mümkün olmayacak mı?

Numan-Öyle değil kardaşım, talâk-ı selâseden sonra tecdîd-i nikâh mümkün değil.

Hasan-Böyle zulmen feshedilmiş bulunan nikâhı feshedilmemiş itibar etmek?

Numan-Buna ne hanımefendi razı oldu, ne İnşirâh, ne de ben. Âlem nazarında zinakâr tanındıktan sonra neye yarar? Nihayet hanımefendi hülleyi buldu. Ah kardeşim hülleyi.

Hasan-(elini alnına vurarak) Vay hülle ha!

Numan-(gözlerinden sel gibi yaş revan olarak) Evet bu felâkete duçar oldum birader. Bu, ah ölüm, ölüm!

Hasan-Çıldırma be kardaşım. Hülleye razı olmayıverirsin. Zorla değil.

Numan-Bir iki aydır bu mücahedede idik. İnşirâh ile birbirimizden ayrılmak mümkün olmadığı gibi, başka türlü de çare kalmadığından encâm-ı kâr razı olduk.

Hasan-Ya!

Numan-İşte bu akşam hülle zifafı var. Hanımefendi, güya bir emin âdem bulmuş ise de, ben kendi ağuşumdan kıskandığım İnşirâh'ın gayrın zifafhanesinde olmasını bir veçhile havsalama yediremedim. Düşün ey Hasan, düşün ki yarın ben İnşirâh'ın yanına ne yüzle varayım. O bana ne yüzle bakar. Hanımın emrinden çıkmak da mümkün değil. Nihayet şu dünyadan çıkmayı evlâ gördüm. Mazur değil miyim kardaşım? Kardaş, Allah için söyle, mazur değil miyim?

Hasan-Mazursun ama mütalâan yanlış. Bu akşam mı dedin? Zifaf bu akşam mı oluyor?

Numan-Evet!

Hasan-Öyleyse ne duruyoruz. Kalk bakalım işte akşam ezanı okunuyor. Zayi edilecek vakit yoktur.

Numan-Nereye?

Hasan-Nereye olacak kızı kurtarmaya.

Numan-Aman kardaşım bu mümkün mü?

Dördüncü Bap

Hasan Mellâh derhâl Numan İbn-i Mutahhar ile beraber kapıdan çıkıp, Zülfikar Beyin Konağı tarafına tevcih etmiş idiyse de, Numan'ın aklı başında kalmamış olduğundan Hasan'ın nasıl bir çare bulup da kızı kurtaracağını düşünebilmek şöyle dursun, hatta hangi tarafa ve nereye gideceklerini dahi bilmezdi. Binaenaleyh Zülfikar Bey Konağı karşısına vardıkları zaman zavallı çocuk başını kaldırıp da pencereleri gördüğü gibi, bir kere kubbe-i âsmân nazarında fırıl fırıl dönerek, az kalmıştı ki yıkılıp yerlere serilsin. Hasan, merkumun sendelediğini görünce kolundan tutarak "Hey, aklını başına al! Zira seninle de uğraşmaya vaktimiz yoktur. Vakit zaten pek dardır." diye Numan'ı kendisine getirmişti. Doğruca konağın kapısına vardılar. Hasan kemâl-i hışm u hiddetle dakk-ı bâb eylediğinden, kapıcı derhâl kapıyı açtı, girer girmez tehevvürle "Hanımefendiyi göreceğim, hem de şimdi göreceğim. Hasan Mellâh İbn-i Osman gelmiş deyiniz. Numan İbn-i Mutahhar dahi yanında olduğunu haber veriniz." dedi. Hâlbuki Hasan bu sözleri hemen avazı çıktığı kadar haykırarak söylediği cihetle, betekrar hanımefendiye tebliğine hacet kalmamıştı. Hanımefendi, Hasan'ın sözlerini ayan beyan işitmiş ve bîçare kadıncık mabeyin kapısına kadar nasıl geldiğini bilememişti. Hanım kapıya gelince

Hasan-Hanımefendi Hasan Mellâh İbn-i Osman'ı işittiğiniz var mı?

Hanım-(haşyetle) Var oğlum var, tanırım. Onu kim tanımaz?

Hasan-İşte o adam benim. Beni yaratan ve lütfuyla müstağrak eden Allah ismine yemin ederim ki, benim havsalamda zulme tahammül yoktur. Kendi nefsime edilen zulümde ne ise ne, ama mazlûmun mazlûmiyetine asla tahammül edemem. Bu akşam hülle zifafı için tedarik edeceğiniz miskin her kim ise çabuk hemen şimdi haber gönderiniz. Zinhar bu konağın semtine uğramasın. Zira bihakk-ı resûl-i kibriyâ bir yumrukta kafasını tuz gibi dağıtırım.

Hanım-Aman evlâdım niçin böyle...

Hasan-Valide hanım, lâfügüzaf istemem. Kendimi Cenabıhak tarafından bir mazlûmu, bir felâketzedeyi muhafa-

zaya memur bilirim. Billâhi bu akşam bu saatte, şu konağın külünü havaya uçururum. Âlemde bu Cezayir gibi fesat ocağı, şekavet ocağı, zulüm menbaı bir memleket daha görmedim. Böyle bir eşkıya memleketinde zor ve cebirden başka bir medâr-ı istinâdım yoktur.

Hanım-Beni dinle oğlum, beni dinle! Bu iş hükûmet emridir. Sen bir kişi, koca hükûmete ne yaparsın?

Hasan-(gayet tehevvürle) Ben bir kişi mi? Ne mi yaparım? Bak sen görürsün ne yaparım. Sana bir daha söyleyim ki hanım, eğer o hülleci herif buraya gelirse zifafa girmeye gelmeyecektir. Mezara girmeye gelecektir. Bunu bilmiş ol da ona göre hareket et.

Hasan Mellâh bu sözleri bitirir bitirmez yanında alıkoymuş olduğu bir adamın kulağına bir hayli şeyler söyleyip "Anladın mı?" diye birkaç defa daha tekrar eyledikten sonra herifi saldırmış ve "Hemen şimdi ha, şu saatte şimdicek! " diye dahi birkaç defa bağırmıştı. Adamı gönderdikten sonra kapının arka tarafında bulunan hülleciye bir uşak saldırmak ile meşgul bulunan hanımefendiye:

Hasan-Hanımefendi, damadın, evlâdın, kulun, kölen olan Numan'ı şimdicek hem de şu anda zevcesinin yanına gönderecek misin?

Hanım-Canım evlâdım, talâk-ı selâse ile boşanmış bir nikâhsız karı yanına nasıl olur da...

Hasan-Bu sözü bu akşam her kim tekrar ederse ağzını yırtarım, dişlerini dökerim, çenelerini kırarım, dilini keserim... Anladınız mı hanım? Ben bu dağ gibi yiğidi ipten kurtardım. İpten, ölümden. Sen ne zannediyorsun? İki yalancı şahit ile nikâh bozulur itikadında mısın?

Daha Hasan bu sözleri henüz söylerdi. Bir de harem tarafında bir gürültüdür koptu. Bir sadme-i kıyâmet mabeyin kapısına kadar gelip, hatta taşraya dahi fırladı. Meğer bu gelen İnşirâh bîçaresiymiş. Hasan işi derhâl anlayıp namahreme bakmamak için başını çevirmişti. Kız elinde koca bir bıçak olduğu hâlde "Yalnız Numan'ı ipten kurtarmadın! Beni de bıçaktan kurtardın... Hiç Numan'ın tahammül edemeyeceği bir belâya ben tahammül edebilir miydim?" diye kocasının boynuna sarıldı.

Meğer, filhakika İnşirâh dahi hülleci şayet kendisine taarruz emeliyle el uzatırsa, hem onu, hem kendisini vurmak için bu bıçağı tedarik eylemiş imiş. Zira kız kocasının ağzından öyle bir tehlikeli söz çıkmamış olduğuna emindi. Bahusus bu karâr-ı fecî'i, hatta kocasının kararından haberi olmadığı hâlde vermişti. İş, bu dereceyi bulduktan sonra, artık hanımefendi matuhesine söz kalmamıştı. Hasan tarafından verilen emir ve işaret üzerine Numan karısını yakaladığı gibi hareme girdi ve Hasan Mellâh kudurmuş ve köpürmüş bir arslan gibi konak kapısı önünde kaldı. Fakat şuraya kadar vukuunu ve sûret-i cereyânını hikâye eylediğimiz gürültü etraf ve civardan birçok halkı oraya yığmış olduğu gibi, bir yandan dahi dayı konağına ve mahkemeye haberler uçurulmuştu. "Hasan Mellâh, Zülfikar Beyin konağını basmış. Numan İbn-i Mutahhar'ı talâk-ı selâse ile tatlîk eylediği zevcesi yanına zor ile sokmuş. Hâlâ kendisi de konağın kapısındadır." sözleriyle dayı konağını ve mahkemeyi birbirine katmıştı. Kimisi Hasan Mellâh'ın çıldırdığına hükmeder, kimisi Hasan Mellâh gibi uslu, akıllı bir kibar-zadeden böyle bir hareketi hiç ümit edemez. Hâsılı, her taraftan adamlar koştu. Gerek Cezayir dayısı ve gerek hakim ve müftü ve sair vücûh, yani kim haber aldıysa yetişti.

Bu gürültü gelip de Hasan'ı tek başına pür-gazab, küre-i arzı bir çelmede top gibi atıp tekerlemeye hazırlanmış gördükleri zaman, gerçekten çıldırmış olmasına hükmeylediler. En evvel yeniçeri ağası ileriye çıktı.

Ağa-Ya Sîdî Hasan Mellâh! Bir kocayı mutlaka zevcesi yanına zorla sokmak mugayir-i şer'-i şerîf değil midir? Böyle şeyleri hepimizden iyi sen bilirsin.

Hasan-(ağzından ateşler püskürerek) Şeriat benim parmağımı değil a, kafamı kesse acımam. Allah'ın emrine herkes razıdır. Lâkin, bir kere şu hâkim efendi gelsin de, o talâk-ı selâseyi ne ispat üzerine etmiş olduğunu bana anlatsın.

Hâkim-(halkın içinden meydana çıkıp) Bu memlekette hâkim sen misin, ben miyim? Bu ne rezalet...

Hasan-(Hâkime doğru yumruklarını sıkarak) Yanıma gelme billâhi. Şu pençelerle seni tuttuğum anda tiftik gibi tifterim?

Dayı-(Hasan'ın cür'etine şaşarak) Sen burada zorba mı kesildin Hasan?

Hasan-Hayır efendim! Yalan ile hile ile vuku bulan bir zulmü def için meydana çıktım.

Dayı-Öyle ama, Cezayir yol üzerinde bir bostan değil. Biz de bostan korkuluğu değiliz...

Hasan-Keşke bostan korkuluğu olsaydınız bari kargaların mezalimini defedebilirdiniz. Hâlbuki karga kadar değeri olmayan habislerin de gadr u cevrini men'e iktidarınız yoktur. Sizden ne olur bre?..

Hasan'ın bu kadar cür'eti üzerine dayı "Tutunuz şunu!" demek istemiş idiyse de, sözü ağzında kalmıştı. Daha Hasan henüz sözünü ikmal etmeden bi-aynihi harîk mahallerine tulumba vürut ettiği zaman kalabalığın yarılıp yol açması gibi, orada bulunan izdiham dahi bir kere kaynaştıktan sonra aralaşarak, ara yerden en önde Arslan Bey ve arkası sıra İspanyol, Fransız, Portekiz, İtalyan, Arap, Türk, Rum, Maltız mahlûtu iki yüz elli, üç yüz kadar gemi tayfası kılıç, bıçak, tabanca, tüfek, balta, topuz, manivelâ gibi şeylerle müsellâh olarak gelip dizildiler.

Arslan Bey velinimetini hâlâ göremediği cihetle "Nerede Sîdî Hasan Mellâh! Sîdî Hasan Mellâh nerede?" diye arardı. Hasan "Buraya gel Arslan, bana gel!" diye Arslan'ı yanına aldığı gibi, her biri korsanlar sefinesinden alınmış haydutlar gibi, bin belâdan arta kalmış olan yirmi, otuz adamın ismini nida ederek, onları dahi yanına aldı ve icap eden evâmir kendi ağzından çıkar çıkmaz, sair efrada dahi pasa parola olup, iki dakikanın içersinde gelen tayfalar harbe müheyya bir hâle girdi.

Hasan'ın şu hareketi herkese dehşet vermişti. Hâlbuki dehşet yalnız bu derecede dahi kalmadı. Hasan ileriye çıkarak "Geriye dayılar geriye! Meydan açılsın, yoksa şimdi vurunuz kumandasını vereceğim. Kurular yanı sıra yaşlar da yanar ha!" diye bağırmasıyla halk ve yeniçeri ve sekban, velhâsıl, izdiham bir kere birbirini çiğneyerek ric'at eylemişti. Bunu müteakip Hasan bir nida daha edip "Ey nas! İçinizde Hasan Mellâh'ın iyiliğini gören kimse yok mu? Bu gece adl u hakkaniyeti muhafaza için muavenete ihtiyacım vardır." deyince halk içinden ve hatta yeniçeri ve sekban meyanından bile iki üç yüzden mütecaviz adam çıkıp, kimisi "Sırtımızda rubası vardır.", kimisi "Ekmeği hâlâ kursağımda.", bazısı "Parası hâlâ kesemde bulunur." diye Hasan tarafına geçtiler. Öte tarafta ise telâş arttıkça

artardı. Bu cumhuru ne ile bastırabileceklerini bilemeyerek erbâb-ı hükûmet şaşırdı kaldı. Hele Hasan bir adım daha ilerleyip de, "Gerek dayı ve kadı taraftarı olanlar ve gerek seyir için gelenler hemen şimdi dağılıp gitmezlerse vuracağım! Kuvvetim yalnız şu askerden de ibaret değildir. Cezayir önünde on pare gemilerin, elli kadar toplarını Cezayir üzerine havale ettim." demesiyle dayı "Sen galiba Cezayir dayılığını bu vesileyle kapmayı kurdun!" demek istemişse de Hasan "Dayı olup da sizin gibi âlemin bedduasına, lânetine duçar olmayı nefsim için asla tecviz etmem. Bu memlekette hakkaniyeti, adaleti muhafaza için cebirden başka yol olmadığı cihetle, o yola baş vurdum." cevabıyla mukabele eyledi.

Lâkin, bu söz bitince kalabalık dahi bitmek derecesine varmıştı. Yalnız dayı ve kadı ve bazı vücûhla beraber yüz elli, iki yüz kadar yeniçeri sekban ve uşak makulesi adam kalıp, onlar dahi "Sabah ola hayrola!" diye dağıldılar gittiler.

Hasan halk tarafından kendisine taraftar çıkanları bittatyîb, yerlerine iade eylemişti. Orada kalan kendi tayfaları ise her emre münkad olduklarından ses bile çıkarmazlardı. Binâberîn ortada çıt bile kalmayıp, Hasan ile Arslan Bey o gece sabaha kadar konağı nasıl muhafaza edeceklerini değil, hatta ferdası gün zalemeye karşı ne harekette bulunacaklarını müzakere ederlerdi. Bir de bu aralık Numan'ı dahi yanlarında görmesinler mi?

Hasan-Senin burada ne işin var be?

Numan-Ben akşamdan beri buradayım.

Hasan-Haydi karının yanına. Şimdi sana da kızarım ha!

Mücâvebesiyle onu tekrar hareme saldırıp kendileri tâ-besabâh orada kaldılar.

Beşinci Bap

Yukarıki dördüncü babda Hasan Mellâh'ın tasvir ve tahrir etmiş olduğumuz harekât-ı mücteriânesini, derece-i ifrâtta görenler olursa, onlara Cezayir'in o zamanki hâlini ihtar ederiz. Bir memleket ki orada hükûmete istihkak, zorbalıkta kemale mütevakkıf ola, bir memleket ki, adalet ve hakkaniyet cebir ve şiddet altında ezilmekte buluna, bir memleket ki orada küçük bir hediye büyük bir haksızlığı kahren ve cebren terviç ede. Öyle bir

memlekette Hasan Mellâh'ın gösterdiği şiddet kadar, zor ve cebir mübalâğaya hamlolunamaz.

O zamanlar Cezayir dayılarının en büyük düsturları "Zincir koparanındır." sözü idi ki, bu sözün hükmü "el-hakku ya'lû" dan ziyade kuvvet gösterirdi. O zamanlar Cezayir'de beş yüz kişilik bir fırkaya malik olup, usulünde, yolunda davranmış olanlar için Cezayir valiliği değil, hatta hükümdarlığı demek olan dayılık makamı hazırdı. Memlekette dayı-zade veyahut dayı mazulu olarak yirmi, otuz türedi bulunup, kuvvet-i memleket onlar meyanında münkasım idi. İftar topunun bir dakika evvel veya sonra atılması, ekmeğin fiyatı bir para zam veyahut tenzil kılınması ve hatta filân mahalladen bir kızın filân mahallede olan ve bu mahalle delikanlılarıyla adaveti bulunan bir delikanlıya gelin gitmesi gibi bahanelerle cumhur kalkarak, kanlar dökülmüş ve bir aralık dayılar azil veyahut katledilmiş olduğu zamanlar dahi görülmüştür.

Hasan Mellâh, küçük büyük yirmi kadar sefâyine malik olup bunların sekseni tecavüz eden efvâh-ı nâriyye ve beş yüzü aşan tayfalarından kat'-ı nazar, memleket içinde dahi ne zaman istemiş olsa, bin beş yüze varan lütf-dîdegân taraftarânı ile Cezayir dayısını azil ve yerini zapt edebilecek bir kuvvette idi. Şu kudret ve kuvvetiyle beraber Numan İbn-i Mutahhar gibi insanın bakmakla doyamayacağı bir kahramanı, ta zevcesini zulmen kendisinden ayırmak derecesinde bir gadre duçar olmuş ve bu felâkete tahammül edemeyerek kendisini salb etmek üzere bulunmuş iken kurtarır ve sergüzeşt-i ahvâlini dinler ve bu bîçarenin hakkını ihkak için başka bir tedbir dahi bulunmazsa, elbet dördüncü babda derecesini göstermiş olduğumuz şiddet kadar bir şiddet göstermeye mecbur olur. Zira Cezayir mollasının vermiş olduğu bir ilâm bundan başka bir suretle derhâl geriye çevrilemez.

Hasan Mellâh bu kadar kuvvete malik olup da, böyle belli başlı bir sahibin mülkü olmayarak, her rast gelenin taht-ı temellüküne girmeye hazır bulunan mülkü, zapt etmek hevesine niçin kıyam etmemiş olduğunu mülâhaza ediyor musunuz? İhtimal ki siz dahi bu kere Numan İbn-i Mutahhar'ı himaye yüzünden ettiği kıyamın, Cezayir'i zapt etmek gibi bir emel-i sâniye mübtenî olduğunu zannetmektesiniz.

Eğer bu zandaysanız hata ediyorsunuz. Sîdî Osman'ın hükûmet hevesi hakkında babasından nasıl nasihatler almış olduğunu unuttunuz mu? İşte nesâyih-i mezkûre kâmilen Hasan Mellâh'a dahi intikal etmiş olmaktan kat'-ı nazar, Hasan bu babda kendisince dahi bitteemmül ticaret tarîk-i necâtını hükümranlık yoluna dahi tercih ederdi. Derdi ki "İnsanoğlunun karnını doyuracak olan şey, hep bir şey olduktan ve o şeyi tedarik edebilecek iktidarı dahi peyda eyledikten sonra baki neye ihtiyaç kalır? Roma hükümdarları halkın yediği yumurtanın fevkinde bir yumurta bulamadığı için sirke içinde inci eriterek içmişler! Lâkin hamakat etmişler. Zira yemek hususunda inci hiçbir vakitte yumurta kıymetine varamaz. Onun hiçbir kıymeti de yoktur ya! Yenmez, içilmez, giyilmez. Evvelce onun inci olduğunu ve halk denilen bir alay budalanın ona pek çok kıymet kestiğini bilmeyen bir adam, onu toprak üzerinde bulsa rağbet edip de eline bile almaz. Dünyada zikıymet eşyanın da kıymetini gözden düşürdükten sonra ticaretten büyük sultanlık mı olur?"

İşte bu fikr-i kanâatkârâneye mebni idi ki, Hasan Mellâh Cezayir memleketine değil, hatta mülk-i cihâna heves etmeyip, binaen-alâ-zalik Numan İbn-i Mutahhar'a ettiği himaye dahi mahzâ, bir mazlûmun koluna yapışmaktan ibaret bir hareket-i civanmerdâne idi. Hasan Mellâh aleyhinde vaki olabilecek sû-i zünûnu, şu suretle defetmiş olduktan sonra hikâyemizde devam edelim:

Vak'a-i mahûde gecesi Hasan Mellâh'ın tâ-be-sabâh Zülfikar Bey konağını beklemiş olduğu malûmdur. Sabah oldukta bazı mülâhazât-ı amîkaya mebni, İnşirâh Hanımı Zülfikar Beyin konağından kendi konağına naklettirerek, zuhurata muntazır kaldı.

Vakt-i zuhrdan iki saat evvel, bir muhzır ile iki nefer dahi hükûmet kavası Hasan'ın yanına gelip, evvelâ kavaslar "Buyurunuz, sizi dayı konağından istiyorlar." demişlerdi. Hasan Mellâh "Ben dayı konağını bâb-ı hükûmet tanımam ki beni oraya davet edebileceksiniz." diye bu daveti reddeyledi. Ancak muhzır "Efendim, sizi şer'-i şerîf davet ediyor. Buyurunuz mahkeme-i şer'e!" deyince "Şer'-i şerîfin davetine icabet etmemek kimsenin haddine düşmemiştir, buyurunuz gidelim!" diye muhzırın önüne düştü ve yalnız yanında bir gemi miçosu olduğu hâlde

gidip, Arslan Beyi dahi kendi cemaatiyle oldukları yerde bırakmıştı.

Mahkemeye vardılar. Hey'et-i hükûmet dayı konağında bulunduğu cihetle Hasan'ı tekrar oraya davet eylemişler idiyse de, Hasan yine evvelce vermiş olduğu cevabı verip icabet etmemişti. Binâberîn hey'et-i hükûmet, yanlarında vücûh-ı memleket dahi bulunduğu hâlde mahkemeye gelip Hasan'ı huzurlarında ikame eylediler. En evvel dayı bulunan zat "Hasan Bey misin, efendi misin, ağa mısın? Senin hükûmetle alıp veremediğin ne olduğunu anlayamadık." mukaddimesiyle tekdire başlamak istemişti. Hasan "Ben hükûmet ve dayı filân denilen şeyin ne olduğunu bilmek bile istemem. Onlarla bir işim de yoktur. İşim şer'-i şerîfle olduğu için ben mahkemeye geldim, mahkemeye! Eğer dayı ağanın daveti üzerine gelmiş olaydım böyle gelmezdim. Arkamda bin beş yüz nefer de adam görülürdü. Zira dayılarda yiğitlik ve mertlik yoktur derler. Onlar bir adamı tek başına görürlerse o zaman hindi gibi kabarıp böbürlenmeye başlarlar." deyince dayının dili boğazına kaçıp söyleyecek söz bulamamıştı.

Bundan sonra vücûh-ı memleketin en ihtiyarı ve herkesin muktedâsı Nakip-zade Nureddin Efendi söze başlayıp:

Nureddin-Oğlum Sîdî Hasan Mellâh! Şer'-i şerîf huzurunda rüyet olunacak davanız ne ise ityân ediniz. İşte burası mahkemedir. Kadı dahi budur. Allah'ın emriyle ihkak-ı hakkı ise bütün ehl-i İslâm istiyor.

Hasan-Ya Sîdî Nureddin! Benim davam kadının kendisinden olursa ne yaparsınız?

Nureddin-Onu muvakkaten azil, yerine diğer kadı nasbederek şer'an muhakeme eyleriz.

Hasan-Ben hükm-i şerîata razıyım.

Hasan'ın bu sözü üzerine hey'et-i hükûmet hakimi sukuten azlederek, yerine intihâb-ı umûmî ile yine Seyyid Nureddin Efendiyi kadı tayin eylediler.

Nureddin-Davanız nedir ey Sîdî Hasan?

Hasan-Efendim, bu zat şu mahkemede kadı iken Numan İbni Mutahhar namında bir Müslüman'ın zevcesini talâk-ı selâse ile tatlîk eylediği hakkında hasbeten şahadet eden iki adamın şa-

hadetiyle müfârekatlarını hükmeylemiş. Sonra da tecdîd-i nikâh için hülle lâzım gelmiş. Ben dava ediyorum ki bu şahadet-i hasbiyye, muvâfık-ı şer'-i mübîn değildir. Zaten şahitler yalan şahididir. Binaenaleyh edilecek hülle dahi âdeta bir zina olacaktı.

Nureddin-Müddeinin bu iddiasına karşı mukabeleniz nedir ey kâdı-ı sâbık?

Kadı-Şâhidîn-i âdilînin hasbeten ettikleri şahadetle verdiğim hüküm muvâfık-ı şer'-i şerîftir.

Nureddin-Bu cevap muvafıktır. Lâkin şahitlerin adaletine nasıl kanaat geldi? Hâlbuki müddei onların yalan şahitleri olduklarını dava ediyor. Ve bu şahâdet-i hasbiyyenin dahi muvâfık-ı şer'-i şerîf olmadığını dava ediyor.

Kadı-Ben şahitleri adil ve hasbeten şahadeti muvafık gördüm. Mademki müddei böyle dava ediyor, beyyinesini arz etsin. Müddeasını ispat etsin.

Hasan-Baş üstüne efendim. Öyleyse bu iş ferdaya kalsın. Ta ki beyyinelerimi tedarik edeyim.

Kadı-(tehevvürle) Hayır efendim! Yarına kaldığına razı değilim. Tezviratından emin değilim. Kim bilir ne kadar yalancı şahitleri bulacak? Beni rezil etmek için elden geleni diriğ etmeyecek.

Hasan-(fevkalâde canı sıkılarak) Efendim, ben bu davaya yalnız Numan İbn-i Mutahhar'ın ağzından böyle bir lâkırdı çıkmadığına ve bu iş kendi aleyhinde bir ifk ve iftira olduğuna dair vuku bulan ifadesi üzerine mütecasir oldum.

Kadı-(kemal-i telâşla) Gördünüz mü efendim bir kere? Bir şey sormadan, anlamadan dünyayı birbirine katmak mertebesinde rezaletler yakışır mı?

Nureddin-Telâş lâzım değil. Bakalım ne diyecek?

Hasan-Numan bana yalan söylememiştir. Zira zulüm yolunda kendini salb etmeyi göze aldıran bir çocuk yalan söylemez. Kâdı-ı sâbıkın bana azv etmek istediği maâyibin hepsi ondadır. İşte ben buradan bir yere ayrılmaksızın davamı ispat edeceğim. Zira sahih olan sabit olur. Ey Nureddin, bu kâdı-ı sâbıkın dinlemiş olduğu şahitleri celp ediniz de tezkiyeye ve cihet-i şahâdetlerini tetkike himmet eyleyiniz.

Bu lâkırdı üzerine Nureddin tarafından verilen emir mucibince, şahitleri taharriye adam gönderildi. İkisini de buldular getirdiler. Birisi gemi hocası, diğeri de reisi idiler. Nureddin hemen bunların tezkiyesine emir verecekti. Hasan Mellâh tarafından edilen ihtar üzerine evvel emirde şahâdet-i hasbiyye keyfiyeti taharri ve tetkik edildi. Hâlbuki tetkikat dahi uzun uzadıya bir şey olmadı. Numan İbn-i Mutahhar'ın ağzından çıktığını işittikleri kelime-i talâk ne zaman çıkmış olduğu sual edilerek cevap alındıktan sonra, bu mesele hakkında mahkemede ne zaman şahadet eyledikleri de sorulup cevabı alındı. Lâkin alınan cevaplardan anlaşıldığına göre vuku-ı talâk ile şahadet arasından üç buçuk ay zaman geçmiş olduğundan hasebenin müddet-i muayyenesi geçmiş ve o müddetten sonra edilen talâk gayr-i makbûl olduğundan nikâhın mefsûh olmayacağı hükmedilmişti. Hasan Mellâh bu kadarıyla kalmadı. İşin ilerisini dahi istedi.

İşin ilerisi zaten ne olacak? Şahitleri tezkiye eylediklerinde şahadetin gayr-i makbûl olmasını mucip olur ne kadar seyyiât-ı ahvâl varsa, ikisinde dahi mevcut idi. Bundan maada talâkın vuku bulduğu mervî bulunan kahveciyi çağırdılar. Numan İbn-i Mutahhar kendi kahvehanesinin müşterisi olmadığı gibi, denilen vakitte mezkûr gemi hocasıyla reisin dahi denize çıkmış olduklarını kahveci haber verdi.

Tetkikatın bu derecesi işin içindeki zulmü meydana koymak için fazla bile idi. Lâkin Hasan Mellâh şahitlerin karşısına çıkıp da gayet müessir ve ihtizazlı bir ses ve insanı titretecek bir tavırla "Birinizin şa'rına ak düşmüş, diğeriniz de ondan aşağı değildir. Azrail ise yirmi yaşındaki civanların da canlarını alabilmektedir. İman ediniz ki ölüm size habl-i verîdden yakındır. İnanınız ki, şu cemiyet şöylece yakın vakitte âlimü's-sır ve'l-hafâyâ olan Allah'ın huzurunda bulunacaktır. Korkunuz ol Allah'tan ki, onun azabı hiçbir şeye kıyas olunamaz. Siz ise yalan yere şahadet ettiniz, günaha girdiniz. Canınızın tende olduğu şu dakikayı fırsat bilerek tövbe ve istiğfar ediniz. Numan İbn-i Mutahhar'dan dahi helâllık dileyiniz. Zira yevm-i kıyâmette yakanıza sarılırsa kimse affettiremez." deyince o yalan şahitlerinin vücutlarına bir lerze târî olarak, ikisi birden titreye titreye Numan İbn-i Mutahhar'ın boynuna sarılmasınlar mı?

Artık ortalığa bir hayrettir münteşir oldu ki, tarifi nakabildir. Şahitler "Vallahi bizim kabahatimiz yoktur. Bizi Câsim Bey iğfal etti. " diye Numan İbn-i Mutahhar'dan özür dilemekte olsunlar Hasan, "Ey Nureddin, şimdi Numan'ın talâkı makbul olacak mı? Hâlâ hülle lâzım gelecek mi?" sualini birâd "Lâ vallahi ilk nikâhı nikâh-ı sahîhdir. Allah afiyetler versin!" cevabını aldığı gibi Numan'ın kolundan çekip harf-i diger tekellüm etmeden çıktı gitti.

Hasan'ın gidişi üzerine seyircilerin dahi en çoğu dağılmış ise de kalbur üstü olan takım "hilâf-ı şer' ilâm veren kadıya şer-'an ceza yok mudur?" diye velveleye başladılar. Binaenaleyh bu tarafta mugayir-i şer'-i mübîn ilâm veren hâkimin duçar olacağı ukubet-i şedîdenin icrâ-yı davâsı devam ededursun biz nazarıdikkatimizi Hasan Mellâh'ın arkasından saldıralım.

Altıncı Bap

Cuzella'yı tanırsınız ya? Pederine olan hürmet ve itaatinden ve maktule validesi hakkında gösterdiği meâsir-i muhabbet ve rikkatten ve en sonra dahi Alonzo'nun karındaşı olduğunu tanıdığı zaman görülen mürüvvetinden ve hele Esma ile Arslan Bey haklarında müşahede olunan şefkat ve insaniyetinden ne kadar rakîkü'l-kalb ne kadar mütehassis, müteessir bir kız olduğunu da anlarsınız. İmdi Numan İbn-i Mutahhar'ın zevcesi İnşirâh bîçaresi vak'a-i mahûde gecesinin ferdası günü Hasan Mellâh'ın hanesine nakledilip, kız dahi çehresindeki sürur ve şükrân-ı beşâşetini gözlerinden akan ve her biri tahdîs-i nimet-i hurûfunun birini iş'ar eden elmas-pârelerle tezyin eylediği hâlde, tıpkı Numan'ın Hasan Mellâh'a nakleylediği sergüzeşti aynıyla Cuzella'ya dahi hikâye eylediği zaman, hikâye-i mezkûreyi Cuzella'nın ne kadar teessür-i derûn ile dinlemiş olacağını mülâhaza buyurmanız lâzımdır.

O gece Hasan Mellâh'ın Cezayir hey'et-i hükûmetine karşı cebbârâne gösterdiği şiddeti hikâye ederken, Cuzella yüreği altında bir iftihar hissi duymakla beraber, bu kadar büyük bir tehlikeyi göze aldırmış olmasından dolayı, Hasan Mellâh için vukuunu kimsenin ve alelhusus kendisinin asla tecviz etmeyeceği bazı tehlikeler, bir aralık kızın neşesini kaçırır gibi olmuştu. Lâkin adl ve hakkaniyet ve hulûs-i niyyet ve Cenabıhakka ke-

mâl-i teslîmiyyet üzere bulunan bir adamın, her kaza ve belâdan emin olacağı hakkında Hasan Mellâh'ın iman ve itikad-ı tâmmını derhâtırla "Şimdi benim aklıma gelen şu tehlikelerden hiçbirisi Hasan'ımın aklında yoktur. Binaenaleyh benim gibi neşesiz değildir. Bilâkis, bir mazlûmu himaye ettiği için kim bilir ne kadar memnun ve müteşekkirdir. Ah, benim melek Hasan'ım! Cihan sana feda olsun. Bir kere gelsen de o her bakışı bir mürüvvet, bir sadakat, bir lütuf ve inayet vadeden gözlerini öpsem." diye derhâl neşesini tecdit ve bu babda dahi kendilerine yaver olmaktan geri kalmayan tevfîk-i bârîden dolayı kalben teşekküre müsâraat gösterdi.

Cuzella'nın şu yoldaki teessürâtı hemen aynıyla Esma'da dahi vardı. Fakat, biraz teemmül edilirse teslim kılınacağı veçhile, Esma min-cihetin Cuzella'dan daha ziyade dert çekmiş ve nail olduğu nimet-i hâzıraya pek çok gözyaşları dökmek mukabilinde nail olmuş bulunduğu cihetle, İnşirâh'ın hikâyesi onun bîrûnunu da kızartmış ve gözlerini de ıslatmıştı. Cuzella ise Esma'nın bu hâl-i teessürüne dahi dikkat ve onun sergüzeşt-i garîbini dahi tekrar derhâtırla ona da başkaca müteessir olurdu.

Hâsılı, Cuzella ve Esma ve İnşirâh'ın bu hâl-i müteessirâne ve müteşekkirâneleri ikindi vaktine kadar devam edip, ikindi üzeri ise Hasan Mellâh ile Arslan Beyin, Numan dahi yanlarında olduğu hâlde galibâne ve muzafferâne bir tavr-ı memnûnâne ile konağa vürudları, ahvali sûret-i uhrâya tahvil eyledi. Arslan Bey, Esma'nın yanına geldiği zaman gerçekten gazanferâne bir tavırla kıza beyân-ı muzafferiyyet etmesi, zaten dolgun bulunan Esma'nın bütün bütün boşanmasını müstelzim olarak "Gel Arslanım, gel efendim! Bir iş gördünüz ki bütün memleketi ve Cenabıhakkı memnun edecektir." diye kocasını kucaklayıp gözyaşına gark eylemişti. Arslan dahi karısına hüsn-i mukabelede kusur etmemekle beraber "Bu muvaffakıyet benim muvaffakıyetim değildir ki, beni tebrik ediyorsunuz. Veliyyü'n-ni'am Hasan Mellâh'ın muvaffakıyetidir. Cenabıhakkın ona inayet buyurduğu muvaffakıyet asarındandır. Haydi git ona tebrîk-i muzafferiyyet et!" diye kızı efendisinin huzuruna gönderdi.

Hâlbuki Hasan Mellâh'a tebrike teşekküre giden yalnız Esma değildi. Öte tarafta Numan İbn-i Mutahhar İnşirâh'ı görünce "Ah, benim gönlümün İnşirâh'ı karıcığım! Seni benden, beni

senden değil, bizi tatlı canlarımızdan ayırmaya çalıştılar ama muvaffak olamadılar. Cenabıhak bize Hızr-ı sânisini gönderdi. Aman git ayaklarına kapanarak arz-ı teşekkür et!" diye o dahi İnşirâh'ı göndermişti.

İnşirâh, yüzünde yalnız bir yazma yemeni örtülü olduğu hâlde, Esma ile beraber Hasan Mellâh'ın huzuruna girdikleri zaman, gerek Hasan'ı ve gerek Cuzella'yı gözlerinden seyl-i sirişk revan olarak ikisinin dahi elleri sinelerinde ve kalpleri cânib-i cenâb-ı Allah'ta mütevazıâne ve müteşekkirâne bir teveccühte bulmuşlardı. Şu hâlde iken bir de İnşirâh "Sana nasıl dua edeyim ey velinimet? Ey bâis-i necât, senin hakkında yüreğimde olanları nasıl söyleyebileyim? Allah lisân-ı kalbe dahi aşinadır. Kalbimin söylediğini işitsin!" diye ayaklarına ve Esma dahi "Sen herkesin imdadına yetiştiğin hâlde, Allah dahi senin imdadına daima yetişecektir. Zira Allah, atıfet hususunda bir kulundan aşağı kalmayı, kibr-i ceberûtîsiyle mütenasip bulmaz!" mealinde bir mukaddime ile eline sarılınca ortalık bir hâle girdi ki, onu görüp de hüngür hüngür ağlamamak mümkün değildi.

Bir de bu aralık dışarda bir gürültü kopmasın mı? Bir herif avazı çıktığı kadar haykırır! Arslan Bey dahi mukabelede ondan aşağı kalmaz. Aralıkta bir Numan'ın sesi dahi işitilir. On beş, yirmi kadar ayak patırtısı konağı sarsar. Cümleye galebe eden bir dik ses "Mutlaka gireceğim ben harem marem bilmem." diye bağırır. Arslan "Olmaz!" der. Hâsılı kıyametten nişane bir velvele ki, mazallah!

Hasan Mellâh, bu gürültüyü işitince karıların içinden sıçrayıp "İşte ne olacaksa şimdi olacak!" diye taşraya fırladı.

Şu velvele-i nâgehânî üzerine karıların ve bunlar meyanında dahi bilhusûs İnşirâh bîçaresinin, yüreği ne kadar oynamış olacağına dikkat eder misiniz?

Hasan Mellâh "Kimdir o, benim konağıma cebren girecek olan zorba kimdir bakalım? Ben adamı..." diye merdivene doğru koşmuştu. Merdiven altından "Sen adamı bacaklarından tuttuğun gibi denize atarsın, ama bugün değil." cevabı gelmesin mi?

Anladınız ya. gürültü Alonzo'nun gürültüsü idi. Hem de ne telâş. ne yaygara ne şamata ya! Velinimeti, eniştesi, efendisi Hasan Mellâh'ı görünce, Türkçe'yi de, Arapça'yı da şaşırıp ak-

lına İspanyolca gelmekle üçünü birbirine katarak " Viktoraya! Ya Sîdî Viktoraya! Vay canına yandığım inanmıyor musun be? Dominico Badia'yı yakaladık! Cartagena gemisindedir." diye bar bar bağırır, ter ter tepinir.

Hasan bu sözü, bu beşareti işitince doğru Cuzella'nın yanına varıp, Esma ve İnşirâh dahi hâlâ orada bulundukları hâlde, keyfiyeti Cuzella'ya da ihbar eyledi. Eyledi ama, beş dakika evvelki çılgıncasına beşâşet ve memnuniyeti sanki bütün bütün kaybeylemiş gibi bir tavr-ı mahzûnâne ile ihbar eyledi. Dedi ki:

Hasan-Baki Allah'ın hikmet-i dakikasına ki, senin Dominico Badia'yı dahi Alonzo'nun pençesine teslim etmiş!

Cuzella-(hem hayret, hem sevinçle) Bizim yavuklu olacak Pavlos mu?

Hasan-Evet!

Cuzella-Bunda mahzun olacak ne var? Çehreni mahzun görüyorum. Bilâkis, buna da başkaca memnun olmalı.

Hasan-Hayır, mahzun olduğum yok. Cenabıallah'ın hükm-i hafiyyesine şaşıyorum.

Koca Hasan Mellâh bu nimet-i gayr-i muntazıra üzerine dahi "İşte Cenabıhak, bizim hiç ümit etmemekte bulunduğumuz bir nimete dahi, kemâl-i fazl ve kereminden bizi nail etmeyi takdir eylediği anda, bunu dahi bize bir hizmet mukabili mükâfat olarak bahşetmiş olmak için, senin dürbününü dün Numan İbn-i Mutahhar'ın odasına tevcih eyledi." diye Cuzella'ya beyân-ı memnûniyyet edecek idiyse de, Alonzo "Kimse olmasın, isterse herkes olsun. Benden kaçacak olanlar kaçsın. Kaçmayacak olanlar dahi kaçmasın! Alonzo geliyor! Viktoraya! Viktoraya! Sinyora Cuzella nerededir? Gelsin de karındaşını görsün!" diye bin yaygaralarla, bin tuhaflıklarla odaya doğru gelmekte bulunduğundan, artık Hasan Mellâh'a söz söylemek ve Cuzella'ya dahi dinlemek için vakit kalmayıp Koca Alonzo'yu istikbale koştular.

Cuzella'nın pederi Alfons'u unuttunuz mu?

Koca ihtiyar, kendi dairesinde uykusu ve sair gûne esbâb-ı istirâhati ile meşgul bulunduğundan vukuât-ı câriyyenin hiçbirisinden haberdar değildi. Yalnız en sonra Alonzo'nun şamatası sem'-i dikkatini celp ederek, bu kadar gürültü arasında o dahi

dairesi semtinden "Ne o canım, ne olmuş? Alonzo'nun sesini işitiyorum. Gelmiş mi?" diye baş gösterdi.

(intihâ-yı kitâb-ı râbi)

Beşinci Kitap

Birinci Bap

Bundan mukaddemki dördüncü kitabımızın nihayetinde, Cezayir'de Hasan Mellâh'ın Konağı içini ne hâlde bırakmış olduğumuz hatırınızdadır ya?

Harem dairesi içindeydik. Bir odada Cuzella ile Esma ve bir de bîçare İnşirâh bulunup, Hasan Mellâh dahi o odada iken Alonzo'nun gürültüsünden naşi, Cuzella ile beraber onu istikbale çıkmış ve Alonzo ise harem içine kadar girmiş ve kendi dairesi tarafından ihtiyar Alfons dahi baş göstermişti.

Ahvâl-i câriyyenin hissiyyât-ı vicdâniyyesi üzerine vuku bulan tesirâtından dolayı, bambaşka bir hâl içinde bulunan Hasan Mellâh, Dominico Badia'nın dahi tutulmuş olduğunu haber alınca, bütün bütün başkalaşıp, âdeta alıklaşmıştı. Binaenaleyh, bir nefeste beş lâkırdı söylediği hâlde, telâşından hiçbirisi diğerine uymayan Alonzo'ya şetaretkârâne mukabeleden âciz kalmış olduğundan, bu mukabele Cuzella'ya kaldı ve bakılsa o dahi husûsât-ı vâkı'adan Hasan kadar teessür etmesi lâzım gelir idiyse de, bilâkis karıların zaafı içinde daima meşhut olan besâlet ve rezânet sayesinde Cuzella kendisini gevşetmeyerek, ahvâl-i câriyyenin kâffe-i tesirâtını bir tarafa bırakıp, birâder-i şefîkini kucakladı.

Korkarım karıların zaaf hâli içinde vücudunu haber verdiğimiz rezânet ve besâlete taaccüp eylediniz. Ve "Artık bir erkeğe galebe eden tesirât-ı vicdâniyyeye bir karının tahammül etmesi nasıl mümkün olur? Rezânet ve mekânet, mertlik hasâisinden iken, bu yolda karıların erkekleri dahi geçebildikleri nasıl hükmolunabilir?" dediniz.

Lâkin bu gibi muhakemâtta acele etmemelisiniz. Zira, mesele her gün gözünüz önünde cereyan eden bedîhiyâttan bulunduğu cihetle, müsellem olan zekânız cüz'î bir delâletle hakikat-ı meseleyi ihata edecektir.

Erkeğin ne kadar cesur, bahadır bir mahlûk olduğu umumen müsellemdir. Zira çekilen kılıç ve nişan alınan tüfek, yani ağzını açıp bekleyen ölüm üzerine, göğsünü gere gere gider, asla fütur

göstermez. Böyle bir hâlde bakarsınız ki pençesine düşen kendisi gibi bir insanoğlunu parça parça paralar da, tüyü bile kımıldanmaz. Lâkin yine kendisi gibi bir insanoğlu ölüm saati hulûl edip de, rahat döşeği ittihaz eylemek üzere sinesini isterse, bu hâlin tesirât-ı rûhâniyye ve vicdaniyesine erkek efendimizin rezâneti tahammül edemez. Sözümüz umumiyet üzere değildir. Lâkin, murat eylediğimiz ekseriyet ve ağlebiyetten hariç kalacak olan miktar dahi, bir kaide-i külliyyeyi bozamamakta bulunan istisnalar derecesindedir. Böyle bir hâlde karıların rezâneti ise umumen görülmüş ve teslim edilmiştir.

Emsile-i sâireye hacet kaldı mı? Kaldıysa alınız bir dahasını.

Hissiyyât-ı âşıkaneye ait husûsât-ı müellimeden maada, hiçbir şey karıyı telef-i nefse mecbur etmemektedir. Erkek ise, meselâ bir iflâsın tesirât-ı fâciasına dahi tahammül edemeyerek, canına kastı göze aldırır. Bu meselede "Karının cesareti kendisine kıymaya kadar kâfi değildir." diyemezsiniz. Zira aşka, muhabbete dair husûsât-ı fâciada bu cesareti buluyor. Bilâkis biz deriz ki, ahvâl-i fecîaya tahammül hususunda erkeğin cesareti azdır. Zira, cesareti bulamayarak nefsini ölümle halâs eylediği görülür.

Hâsılı, en feci zamanlarda erkeğin imdadına yetişen şey karının tesellisidir. Husûsât-ı fecîa ise tesirde husûsât-ı meserret ile mütenasiptir. İşte şu muvazene üzerine, Hasan Mellâh'ın bu kadar muvaffakıyâtın hep birden teveccüh etmesi üzerine hâsıl olan mesruriyeti tesirâtına, neden dolayı tahammül edememekte olduğu ve Cuzella'nın bilâkis hazımlı bulunduğu pek kolay anlaşılabilir.

Biz şu muhakemeyi burada bırakalım da, konak içindeki ahvale dikkat edelim.

Cuzella-(Alonzo'nun boynuna sarılarak) Hoş geldin kardaşım, safa geldin! Bize bir de muvaffakıyet beşareti getirdin ha?

Alonzo-Yalnız o mu? Julia'yı unuttun mu ya?

Alfons-(Alonzo'ya ettiği nazarlara bakılırsa Murcia şehrinde karısını öldürdüğü zaman, evlâdını dahi öldürememiş olduğunu hâlâ teessüf ediyor zannolunacak bir hâl ile) Hoş geldin oğul, ama Julia dediğin ne oluyor?

Alonzo-Ha babacığım, ver elini öpeyim. Julia'yı mı sordun? Julia ne demek olduğunu mu sual eyledin? Bu bir bilmece değildir. Bilmece olsa bile cevabı hazırdır. Canlıdır efendim, canlı. Yalnız yenmez.

Cuzella-(inbisatla) Canım, babam yeniri yenmezi neden bilsin? İstanbul'a mı gitmiş ki öğrensin?

Alonzo-Gerçek gerçek, İstanbul'a gitmemiştir. Ama İstanbul'da böyle bilmeceler olduğunu da sana ben haber vermemiş olsaydım...

Cuzella-Öyle ya! Ben zavallı gittim ama, gittiğim yer neresi olduğunu sonra Hasan Mellâh'dan öğrendim.

Alfons-Ben de gittim be! Hem de kaç defalar gittim.

Alonzo-Hayır babacığım, sen gitmedin gemi gitti. Zira sen Cartagena Limanı içindeyken hangi kamarada idiysen, İstanbul Limanı'nda hâlâ o kamara içinde yaşardın.

Cuzella-Orası öyle! Ee, şu Julia dediğin yenmez ve canlı şey ne oluyor bakalım? Koyunlardan mı kuzulardan mı? Ama onlar yeniyor!

Alonzo-Hayır hayır, insanlardan hem de insanların karı cinsinden...

Cuzella-Ya! Korkarım o da Dominico Badia'nındır.

Alfons-Canım, ben bu lâkırdılardan bir şey anlamıyorum. Dominico dediğiniz de başka bir karı mıdır?

Cuzella-Hayır efendim, hayır! Karı değildir. Haniya bilmem şu kaç yüzbin taler sermayesi olan, bilmem kaç gemisi bulunan şöyle zeki, böyle cerbezeli Pavlos yok mu? Haniya, şu sana damat olacak olan Pavlos!

Alonzo-(o dahi Cuzella ile beraber başlayıp, sözünü yine onunla beraber bitirerek) Haniya şu Sîdî Osman ile Sîdî Hamdân'a mel'uncasına kıyan, sonra Cuzella'yı kapıp kaçırıp, Sîdî Hasan Mellâh'ı memleket memleket gezdirip, en sonra Şam'da yakayı ele veren Seyyid Ali Efendi, nâm-ı diğer Dominico Badia yok mu?

Hasan-(şimdiye kadar ağzından harf-i vâhid çıkmamış olduğu hâlde, Cuzella ile Alonzo'nun tecdiden ihtar eyledikleri teessürât-ı sâbıka üzerine deryâ-yı hayret emvâcı arasından başını çıkarıp) Elverir Alonzo, elverir Cuzella? Herkes cezâ-yı

amelini bulacak diye inanmıyor muyuz? İşte o hınzır dahi cezâyı amelini görmek için, onu Cenabıhak senin yed-i intikamına teslim eylemiştir. Kendisi nerede şimdi?

Alonzo-Cartagena'da. Ha şey, Cartagena şehrinde değil. Cartagena gemisinde. El, ayak sımsıkı bağlı.

Cuzella-Aman emniyet etmemelisiniz. Zira o hınzırı Hazreti Süleyman'ın cinleri gibi bakırdan mamul sürahiler içine koyarak, ağzını dahi mühürledikten sonra denizin dibine atsanız yine kaçar.

Alonzo-Belki o hâlde denizin dibinden kaçar ama, Zerno'nun elinden kaçamaz. Kaçabilir mi Sîdî Hasan, kaçabilir mi? Baş altında bana bile emniyet edemeyerek, kendini saklamak mertebesinde seni korkutan haydut Zerno'nun elinden firar etmesi mümkün müdür?

Hasan-İyi ama, Zerno şimdi haydut değildir.

Alonzo-Değil midir? Oh, şaşarım senin aklına. Vay canına yandığım! Cartagena gemisi âdeta korsan gemisi kesilmişti, gitmişti. Hatta herifi soyduk bile.

Hasan ve Cuzella-O nasıl lâkırdı?

Alonzo-Soyduk dedim, soyduk! İşte böylece bir lâkırdı. İkiyüzellibin mi, bilmem ne kadar talerini aldık.

Bir zamandan yani Dominico Badia hakkında müntakimane söz söylendiği vakitten beri, çeneleri kilitlenip söz söylememekte bulunan Alfons'un sükûtuna Alonzo dikkat etmekte bulunduğundan, bu kere ona tevcîh-i hitâbla "Babacığım sen niye söylemiyorsun? Yoksa bir şeye canın mı sıkıldı?" dedikte Alfons, Alonzo'ya derecesi pek bedihî bir nazar-ı nefretle bakarak "Hayır oğul, ihtiyarlık bu ya yoruldum! Artık yerime gideyim." dedi ve iki adımda üç kere dönüp dönüp, Alonzo'nun ve Hasan Mellâh'ın yüzüne baka baka, dairesine doğru çekildi gitti.

Alonzo-Babamızın tavrından ne anladınız?

Hasan-İhtiyar değil mi? Gerçekten yorulmuş olmalıdır.

Cuzella-Hayır efendim. Âdeta Dominico'nun ele geçtiğine canı sıkıldı.

Alonzo-Vallahi öyledir. Adam, o bizim nemize lâzım biz hikâyemize bakalım. Zira bu defaki seyahatte size nakledecek hikâyeler var. Hikâyeler var ki! Trillo'yu hapisten nasıl kaçır-

dığımızı mı istersiniz? Julia'yı nasıl tanıyıp gemiye aldığımızı mı? Trillo'yu nasıl öldürdüğümüzü mü? Dominico...

Cuzella-Vay, Trillo haini cezasını buldu mu?

Alonzo-Sizlere ömür!

Hasan-Sakın ha, namerdâne bir ölüm ile...

Alonzo-Nasıl namerdâne? Az kaldı ki habis bizim İlia'yı dahi öldürecekti. Düello ettik, düello... Efendim ondan sonra Dominico'yu nasıl yakaladığımızı mı istersiniz? Aman işte bu pek tuhaf idi. Herif bizim gemide sevdiği bir kız varmış zannıyla, onu öldürmeye gelmiş imiş. O yapma lepiska sakalın ve bıyığın benim elimde kaldığını görmeliydiniz... Sevdiği ve öldürmek için geldiği kız, kim olduğunu anladınız mı?

Bu sözü söylerken Alonzo Cuzella'nın yüzüne bakmış olduğundan, Cuzella patlıcan gibi mosmor kesilmişti.

Vakıa, Alonzo Hasan Mellâh'ın yüzüne sonra, yani ikinci derecede bakmış idiyse de, onu dahi kül gibi bembeyaz görmüştü.

Elhâsıl, Alonzo Cezayir Limanı'ndan çıkıp da Malta'ya ve oradan Tunus'a gelinceye ve Tunus'tan dahi yine Cezayir'e avdet ve muvasalat edinceye kadar güzerân eden ahvalden bir takımını hemşiresiyle eniştesine, hemen o hâlde, yani sofada ve ayak üzerinde hikâye ve birtakımını dahi o gece nakil ve ifade eylemiştir. Hepsini sofada hikâye edememesinin veçhi, artık akşam olmuş bulunmakla beraber, Julia'nın dahi henüz gemiden konağa nakledilememiş olması idi. Alonzo kızı nakletmeye gittiği zaman Hasan Mellâh, Arslan Bey ve Numan İbn-i Mutahhar'a ve Cuzella dahi Esma ve İnşirâh'a keyfiyeti hikâye eylediler. Muvaffakıyyât-ı vâkı'adan onların dahi ne kadar memnun olacakları tafsil külfetinden müstağnidir. Alonzo'nun dediği gibi, bu işte olsa olsa yalnız Alfons biraz mükedder olabilip, yoksa her biri Hasan Mellâh'a zincirlerden kuvvetli birer râbıta-i muhabbetle merbut olan konak halkının değil, hatta işe hiçbir taallûkları olmayarak, kemaliyle bîtaraf bulunan erbâb-ı mütâlâanın dahi memnun kalacakları ümit olunur.

Cuzella ile Esma'nın min-cihetin cümleden ziyade memnun oldukları şey, Alonzo'nun Julia namında bir kıza meylederek, hatta kızı yanına alıp birlikte getirmiş olmasıydı. Zira karılar

hasedde dahi erkeklerin aksine olup, erkekler yekdiğerinin saâdet-i şehvâniyyesine ne kadar haset ederler ise, karılar -yalnız kendi erkekleri kendilerine kalmak şartıyla- yekdiğerinin bu yoldaki saadetinden kemaliyle memnun olurlar. Hatta o yolda gayret dahi ederler. Hele akşam sular karardıktan sonra Alonzo "İşte Julia Hanım da geldi. İsterseniz Julia Hanım deyiniz, isterseniz Sinyora Julia tesmiye ediniz. Maltız'dır yahu! Arapça'yı pek de anlamaz. Bu Julia Hanım, Julia'dır. Sinyor Alonzo'nun Julia'sıdır." yollu bin şaka, bin lâtife ile kızı getirdiği zaman, Cuzella ve Esma ve İnşirâh Julia'yı paylaşamayıp kalmışlardı. Kız böyle büyük bir konağı ömründe görmedikten başka, bir Müslüman familyayı tahayyül ve tasavvur bile etmemiş olduğundan, kadınların hücumu üzerine birdenbire pek ziyade tevahhuş eylediyse de, kendisine edilen muamele bir iltifât-ı fevkalâde asarı olduğu anlaşılmayacak bir şey olmadıktan fazla, Cuzella dahi elsine-i müteaddideden derhâl bir Maltız lisanı teşkil ederek "Safa geldiniz hemşirem, hoş geldiniz! Karındaşım Alonzo teşrifinizi bize daha evvelce tebliğ ederek memnun eylemişti. Cenabıhakka teşekkür ederiz ki bir güzel hemşire daha verdi." siyakında beyân-ı memnûniyyet edince, kızcağızın vahşeti azaldı ve yalnız karşısında bulunan kadınların nasıl bir milletten ve ne kesim mahlûk olmaları ihtimalini müteaccibâne tefekkürle kalıp, yoksa Cuzella'ya hüsn-i mukabelede kusur etmedi.

Hasan Mellâh konağı gibi, içinde his ve vicdandan başka kanun tanınmayan bir yerde, iki günden beri sebkat eden ve her bir fıkrası vicdanca bir başka tesir hâsıl eyleyen ahval üzerine, kayıt ve tahrire şayan bin şey vuku bulacağı malûm olup, ancak bunları müfredat ve tafsilâtıyla yazacak olsak kitabımızı yalnız ona hasretmek lâzım geleceğinden, biz işin bu cihetini kariîn-i kirâm hazeratının mülâhaza-i mahsûsasına havale ile işin ilerisine bakacağız.

İkinci Bap

Alonzo'nun vürudu üzerinden üç gün geçmiş ve gaybubet müddeti içinde her iki tarafın yekdiğerine söylemek için biriktirmiş oldukları şeyler tamamıyla söylenip bitmişti. "Ehl-i dil birbirini bilmemek insaf değil" mısraını "Mert olan birbirini sevmemek insaf değil" suretine koyarsak, Alonzo ile Numan İbn-i

Mutahhar'ın dahi birbirini kemaliyle sevmiş olduklarını kolayca anlatabilmiş oluruz.

Nihayet üçüncü günü idi ki, Hasan Mellâh, Numan İbn-i Mutahhar ve Arslan Beyi ve hatta ne için gidileceğini anlatmadan Alfons'u dahi yanına alarak Cartagena sefinesine gitti. Alonzo'yu dahi yanına almış olduğunu haber vermedik ama, bunu haber vermek lâzım gelir mi? Ümit eder misiniz ki böyle bir günde Alonzo, Hasan Mellâh'ın yanında bulunmasın? Hatta Monsieur İlia dahi beraber idi. Zerno'nun ise o gün gemisinden bir yere ayrılmayacağı derkârdır.

Konaktan sûret-i mahsûsada gönderilmiş olan müzeyyen ve mükellef sandalyeler kıç üzerine tertip edilmiş olduğundan, bu cemiyet orada inikat eyledi. Alfons'tan maada herkes o gün oraya niçin toplanılmış olduklarını bildikleri cihetle, cümlesi birden sükûta varmış olarak, yalnız Alfons "Ben bu gemiyi henüz gezmemiştim. Nasılsa vaktim olmamıştı. Pek güzel bir gemi olmuş." diye her tarafa göz gezdirir, bakardı. Bir de, bu her tarafa gezdirmekte olduğu gözleri baş taraftan Dominico Badia'nın gelmekte ve daha doğrusu getirilmekte olduğuna tesadüf etmesin mi?

Alfons'un çehresini fena bir renk kapladı. Nutku tutuldu, alnı terlemeye başladı. Niçin? İhtimal ki...

Bakılsa Badia'nın bu kadar mûcib-i teessür olacak bir hâli yoktu. Zira hatırınıza hutûr edeceği ihtimalden ba'îd olmadığı veçhile, kendisi öyle kayd u bend içinde olmayıp, bu gemiye girmiş olduğu kıyafetinden yalnız bir lepiska sakalıyla bir de bıyıkları eksik olarak, baki birinci kaptan forması tertemiz sırtında olduğu hâlde, salına salına gelmekteydi. Maa-hazâ lepiska sakal ile bıyıklar dahi kaybolmamışlardı. Gerek bunlar ve gerek mahut enli demirli hançer ve kaimeler ve elmas taşlar ve burgu dahi orada bir sandalye üzerine sûret-i mahsûsada vazolunmuş ve hatta Kaptan Viterbo'nun binip gelmiş olduğu kıçtan bir tek kürekli sandal dahi, küreği hâlâ kıçında asılı olduğu hâlde kıç tarafındaki deve boynuna asılmıştı.

Dominico Badia, Hasan Mellâh'ın huzuruna ne hâl ve tavırla geldi ve ne harekette bulundu kıyas edersiniz? O kadar şiddetle rekabet ve adavet etmiş olduğu bir adamın mağlûben huzuruna geldiği zaman metaneti elden bırakmayarak, kemâl-i

metânetle gelmiş ve bir can için hasmına minnet etmemek cezm-i civânmerdânesiyle gelmiş, hâsılı, lâşesine tükürtüp de yüzüne tükürtmemek azm-i gazanferânesiyle gelmiş olacağını mı tasavvur edersiniz?

Heyhat, ey karilerim heyhat! Bu civanmertlik, bu arslanlık sizin tab'ınızda var olduğu için böyle kıyas edersiniz. Zira siz düşünürsünüz ki, bir adam teşebbüsât-ı vâkı'asında son nefesine kadar muhafaza edeceği mevkii kat'iyen muhafaza edebileceğini, yine kat'iyen göze aldırmayınca o teşebbüste bulunmaz. Hâlbuki hakikat böyle değildir.

Vakıa, herkes teşebbüsât-ı vâkı'asında devam ve sebat gösterebileceğini hesap eder. Hem de yalnız muhâsede ve rekabet ve adavet gibi teşebbüsâtta değil, hatta dostluk ve muhabbet ve muaşaka gibi hususâtta dahi bu hesabı eder. Lâkin on binde bir bulunmaz o yiğit ki, hesabında doğru çıksın.

Hele, âlemde hak olan bir şeyi bir meziyyet-i zâtiyye ile muhafaza veyahut tervice himmet etmenin hilâfına olarak, batıl olan bir şeyi hile ve fesatla tervice kendisinde iktidar görenler yok mu? Bunlar bütün bütün bambaşka bir şeydirler. Kendilerinin fesatta olan kuvveti karşılarında bulunanların hak ve savâbındaki kuvvetlerine dahi galebe edeceğini hesap edip de, bulduktan sonra meydana öyle bir fırlayış fırlar ki, önlerinde demirden dağ olsa paralayabilmeyi göze aldırırlar. Derken bir de hesabın sehvi, yani onların mesbût-ı hesâb eyledikleri şeyin makûsiyeti meydana çıkınca ne olurlar bilir misiniz? Eğer hak üzere hareket etmiş olsalar yine müteselli olabilecekler iken, batıl ve fesat yolunda mahvolup gitmekte bulundukları için, teessüf ve telehhüflerini bir türlü yenemezler. Hâlbuki hak üzere hareket ettikleri için, o son müracaat edecek bir çâre-i muhik dahi bulamayarak, çarnaçar o zamana kadar nazarında hakir gördükleri hasmının ayaklarına kapanırlar.

Galiba muvazenenin intaç eylediği şu neticeyi pek ağır, pek acı gördünüz. Vakıa, pek ağır, pek acıdır. Hatta, ben zannederim ki sizin gördüğünüzden daha pek ziyade acı, daha pek çok ağırdır. Bakınız, bir de muvazeneyi maddiyata tatbik edeyim de görünüz.

Meselâ, ben sizin vücudunuzu çekemiyorum. Ama neden dolayı? Neden dolayı olursa olsun. İsterseniz aşk ve sevdaya dair,

isterseniz servet ve gınaya dair, isterseniz ilim ve irfana dair, isterseniz şeref ve şana dair aramızda bir rekabet var. Hâlbuki o rekabette haksız olan benim. Meselâ, sebeb-i rekabetimiz olan kız beni sevmiyor da sizi seviyor. Veyahut siz namuskârâne bir yolda para kazanıyorsunuz da, ben kazanamıyorum. Veyahut siz okuyup âlim oluyorsunuz veya hüsn-i muâmelenizle şan ve şeref kazanıyorsunuz da, ben muvaffak olamıyorum. İmdi bu yolda ben dahi sizin gibi sûver-i meşrûaya bitteşebbüs sizi geçecek olursam, bu rekabetin dahi bir rekabet-i meşrûa ve makbule olacağını bilirsem de tab'ımda fesat olduğundan o yola gitmiyorum da, mutlaka sizin mahrumiyetinizi ve hatta mahviyetinizi istiyorum. Bunun için çalışıyorum. Ol kadar ki, rekabetimiz adavete varmış. Ben taarruzda siz tedafüde şiddeti arttıra arttıra, yekdiğerimizin canına susamışız. Encâm-ı kâr, benim yakam sizin elinize, yani dest-i intikamınıza geçmiş. Siz beni mevki-i istintâka çekmişsiniz. Sizin için sebebiyet gösterdiğim zararları, ziyanları tadat ederek, bunları yapmakta ne hakkım olduğunu soruyorsunuz. Size ne cevap vereyim? Bu işte hakkım olmadığını kendim dahi bildiğim cihetle, müdafaasında sebat edecek bir hakkım da yok. Haksızlığımda sebat ve inat edecek olsam, fesadımı, şekavetimi bir kat daha arttırmış olacağım. Âdeta mel'unlar derecesine varacağım. Hâlbuki tuttuğum işin fena bir iş olduğunu da, şöyle fena bir neticeye duçar olmaklığımla anladım. Pişman da oldum. Kendimi kurtarmak da istiyorum. Zira boş yere kaybolmak istemiyorum. Öyleyse ne yaparım? Ayağınıza kapanmaktan başka gidecek yolum, hâk-pâyinize sürmekten başka gösterecek yüzüm "Aman affediniz! Alçaklığı ben ettim büyüklüğü siz ediniz." demekten başka sözüm mü kalır?

Nasıl ey kariîn? O hâlde beni ne kadar alçak, ne kadar şâyân-ı nefret bir adam görürdünüz. Lâkin bu işte kendimi misal göstermiş olduğumdan sakın zannetmeyiniz ki, nefsim için böyle bir hâli tecviz edebilirim! Mazallah, encâmında böyle bir mahcubiyete duçar olmamak için, bir kimse yanında yüzüm kızaracak muamelâtta bulunmamaya gayret ederim. Tarif ettiğim adamların misalini kendimde göstermişsem, işte hakikati dahi size Dominico Badia'da irâe eylerim.

Vay, Dominico Badia bu kadar fazl u kemali ve ilim ve irfanıyla beraber, yine bu kadar da gevşek bir herif idi ha?

Durunuz bakalım, gevşekliğini de görmediniz. Herif çehresinde ol kadar tagayyür dahi olmadığı hâlde, sellemehüsselâm geldi, en evvel Alfons'un ayaklarına kapandı:

Badia-Evvel emirde sizden istifâ-yı kusûr ederim Sinyor Alfons, sizden. Maa-hazâ size gösterdiğim yolsuz muamelede ne kadar mazur olduğumu siz dahi teslim edersiniz.

Alfons-(kemâl-i telâşla, hem Hasan'ın yüzüne bakarak, hem de Badia'ya hüsn-i mukabele ederek) Estağfurullah Sinyor Pavlos! Sizinle aramızda tamiri lâzım gelecek hiçbir kırgınlık yoktur. Hatta şu hâlinize ziyadesiyle teessüf bile ediyorum.

Alonzo-(dayanamayarak) Evet babacığım, biz onu daha evvelden anlamıştık.

Badia-(Alfons'a) Mademki beni afv u safhınıza lâyık gördünüz, veriniz elinizi hem sıkayım, hem öpeyim. Bundan sonra benim için şefaat ve tavassutunuzu da rica ederim.

Alfons elini Badia'ya verip dostane ve müştakane sıktırdıktan ve öptürdükten maada, zaten öteden beri bu herifin cerbeze-i kelâmiyesine hayran olduğundan, "Ne talâkat!" sözünü dahi dudakları arasından düşürüvermiş ve Alonzo'yu bu sözüyle de cinlendirip, oturduğu yerde küplere bindirmişti.

Badehu Badia, Hasan Mellâh'a teveccüh ederek kemâl-i tazarru ve iftikar ile:

Badia-Yüzünüze bakmaya istitâ'atı olmayan şu yüzü, ayaklarınızın altına sürmeye müsaade buyuracak mısınız ey Hasan Mellâh?

Hasan-(bu zatın nâsiyesinde olan birçok büyüklük meâsiri, hemen ilk defa olarak bilittifâk tecelli etmiş oldukları hâlde) Hayır!

Badia-(daha ziyade zilletle) Bu müsaadeyi kendimi kurtarmaya bir yol için istemiyorum ey kerîm! Sizi ayakları öpülecek bir büyük tanıdığım için, dünyada böyle bir şerefle müşerref olmayı da arzu ediyorum. Yoksa beni o şerefe de mi lâyık görmüyorsunuz?

Hasan-Siz değil, kendimi o şerefe lâyık görmüyorum. Buyurunuz oturunuz, bir sandalye alınız.

Bu emir üzerine Dominico Badia göz kuyruklarıyla huzzârı süzerek, kendisine irâe olunan bir sandalye üzerine oturur.

Hasan-Nasıl oldu da Allah sizi şaşırtabildi Sinyor Dominico Badia? Böyle söylerim. Lâkin hâşâ Allah'ın sizi şaşırtmakta âciz olduğu gibi bir küfür etmek istemiyorum. Belki, sizin kendiniz hakkında Cenabıhak dahi şaşırtamayacağını itikat derecesinde itimadınızı nazarıdikkate alarak söylüyorum.

Badia-Hayır efendim, kulunuzu ol kadar kâfir zannetmeyiniz. Bendeniz Allah'ı ve Allah'ın kuvvetini bilir adamlardanım.

Alonzo-Bilmemiş olsan Şam'da Câmi-i Emevîde...

Hasan-Güzel ama, Allah'ı ve Allah'ın derece-i kuvvetini bilen adam rızasının suret ve keyfiyetini dahi bilir.

Badia-Onu da bilirim efendim.

Hasan-Bildiğiniz hâlde rızaen li'llâha tevfîk-i hareket ettiniz mi? Ama suallerimi bir galip sıfatıyla sormuyorum. Sizin dahi bir mağlûp ve meyus suretiyle cevap vermenizi istemem.

Badia-Bu yoldaki ulüvv-i cenâbınız müsellemdir efendim. Ve itiraf ederim ki rızâ-yı bârîye muvafık harekette bulunmadım. Gerek familyanıza, gerek sizin kendinize ettiğim işler Allah'ın rızasına muvafık değildir efendim. Fakat, işte Allah da beni sizin dest-i intikamınıza teslim eyledi. Allah'ın da affına mazhariyetim sizin affınıza mütevakkıf kaldı. Zira Allah kendi hukukuna edilen taarruzu affederse de, hukuk-i nâsı yine hak sahibininin affetmesini ister. Veriniz ayağınızı öpeyim de, dünyaya yeniden gelmişe döneyim.

diye, hınzır tekrar Hasan'ın ayaklarına kapanmak istediyse de Hasan menederek:

Hasan-Hayır, bu ayak sana öptürülmek için yaratılmış ayaklardan değildir. Yerinize oturunuz sözümüzde devam edelim. Size sorarım ki, yalnız bizim hakkımızda mı rızaen li'llâha mugayir harekette bulundunuz?

Badia-Hayır efendim. Daha pek çokları hakkında. Yani efendim herkes hakkında. Nasılsa şimdiye kadar Allah'ı memnun edecek hiçbir muamelede bulunamadım. Yüzüm karadır efendim. Gerek Allah ve gerek nâs tarafından affedilmezsem, iki cihanda hâlim yamandır efendim.

Mel'unun bu kadar alçakçasına gösterdiği tezellül, Hasan Mellâh'ın istikrahını mucip olarak, bir müddet müteneffirâne sükût ve mülâhazadan sonra ayakta duran Zerno'ya tevcîh-i hitâbla:

Hasan-Sinyor Zerno, Sinyor Badia'nın müteveffa Pietro kadar da besâlet göstermediğine ne dersin?

Zerno-İkisi arasındaki fark ne kadar büyük. Pietro ambarda mahpus olduğumuz zaman bana derdi ki "Geliniz kendimizi öldürelim de şu Arap'ın huzuruna çıkmayalım. Zira müntakimin elinde ölmek daha ağırdır." Hâlbuki, efendim bizim size ettiğimiz hıyanet hiçbir şey değildi. İşittiğime göre, haniya Alonzo biraderinizin söylediğine nazaran, bu herif sizin hanımınızı perişan etmiş!

Hasan-(derin bir ah ederek) Öyledir ah Zerno, öyledir!

Alonzo-(kemâl-i hışm ve gazapla ortaya fırlayarak) Çünkü öyledir de, mel'unu ne söyletip duruyorsun be? Hangi ölümle öldürelim, emret de hemen işini bitiriverelim.

Hasan-(hemen hemen Badia'nın boğazına sarılarak, sansarın tavuk boğduğu gibi boğmaya davranmış olan Alonzo'yu men ile) Senin emre itaatin bundan mı ibarettir Alonzo?

Badia-(bir yandan Azrail gibi üzerine hücum etmekte bulunan Alonzo'nun dahi ayaklarına kapanarak) Aman Sinyor Alonzo, şu anda sizin dahi merhametinize ihtiyacım vardır. Aman diyorum, aman. Kıymayınız bana. Bana kıymayınız da...

Alonzo-(ayaklarına kapanan mel'unun çehresine bir tekme vurarak) Haydi yıkıl oradan hey çingene! Bir can için ettiğin alçaklığa bak bir kere. Bu kadar rezalet içinde yaşamaya nasıl katlanıyorsun be! Ölüm acısı bundan daha ziyade midir? Alçak sen de!..

Badia-Ne söyleseniz hakkınız var Sinyor Alonzo, ne yapsanız hakkınız var.

Alonzo-(o hiddetle pederi Alfons'a dönerek) Hele bak, şu Cuzella gibi bir meleği vermek istediğin çingeneye bak bir kere! Böyle bir damadı mı kendine medarıiftihar edecektin?

Alfons-Of, burası da ne kadar mukassi bir yer. Ben kamaraya gideceğim.

Alonzo-Kamaraya mı gideceksin? Hayır kamaraya gidemeyeceksin. Çünkü orada harem vardır. Sinyora Cuzella da oradadır Esma da, İnşirâh da, Julia da!

Badia-(dik ses ile) Aman aman, Sinyora Cuzella buradaysa benim şu hâl-i pür-melâlimi görüyorsa mutlaka merhamet etmiştir. (etrafını aranarak) Allah aşkına Sinyora Cuzella, Hasan Mellâh aşkına hâlime merhamet et. Benim için şefaat eyle.

"Harem" ve "Sinyora Cuzella" kelimâtının ortaya çıkması cümleye ve hatta Hasan Mellâh'a kadar bir beht ü hayret vermişti. Zira haremin dahi o gemide olup da, kamara kaportasına tertip olunmuş bulunan deliklerden ahvâl-i câriyyeyi temaşa etmekte bulunmalarını Alonzo ve Zerno'dan başka kimse bilmezdi. Lâkin bu beht-i sükût çok vakit devam etmedi. Zira ismi yâd olunur olunmaz Cuzella kamara tarafından boy gösterdi.

Tepeden tırnağa kadar beyazlar giyinmiş ve elmasa, inciye müstağrak bulunmuştu. Lâkin şu mevkiye göre, Cuzella'nın haber vereceğimiz hâli elbise ve ziynetten ibaret değildir. Divane sıfatıyla Dominico'nun hapsinde senelerce zucret ve ıstırap çekmesinden dolayı kaybetmiş olduğu hüsnünü, taravetini, kezalik senelerce Hasan Mellâh'ın agûş-ı nâz u niyâzında mes'uden, mütenaimen safalar sürmekle iade etmekten fazla, zaten kendisi henüz körpe bir şey olduğu cihetle, bir kat daha serpilip meydan almış bulunması, kayıt ve tahrire şayan bir keyfiyettir. Badia mel'unu, aşk ve iştiyakıyla yanıp tutuştuğu Cuzella'da gördüğü bu tebeddül ve tahavvül üzerine, az kalmıştı ki kendisini tanıyamasın. Lâkin o kibarane tavır, o şahane reftâr, bu cemiyette Cuzella'dan başka kimde bulunur? Bahusus Hasan Mellâh müşarünileyhayı görür görmez kıyam ve istikbal ederek, ele ele tutuşup da yanına aldığı zaman Badia'nın ayakları suya erdi.

Yalnız ayakları suya ermekle mi kalmıştı? Hâlen sandalye üzerinde bulunan enli demirli hançeri uykuda iken yüreği üzerine sokup da, mundar kanını ayakları altına döktükten sonra Hasan Mellâh'ın dest-i intikamında paralanmayı dahi göze aldırmış bulunan o mel'un, bu kere Cuzella ile Hasan Mellâh'ı yan yana görünce kubbe-i âsmân paldır küldür kendi tepesi üzerine yıkılmış gibi bir şeyler hisseylemişti.

İlâhî yarabbi! İnsan diye yaratarak, kapıp koyvermiş olduğun şu iki ayaklı mahlûkta, ne de garip garip tahavvüller, inkılâplar tecelli ettirmişsin.

O şirret Dominico Badia, hayretinden acaba dilini mi yuttu? Hele ciğerleri pörsümüş körük gibi bir hâle girmiş olduğuna hiç şüphe yoktur. Zira nefesi kesilmiş olduğu ap aşikâre görülmekte bulunduktan fazla, teneffüsle tasfiye-i deme muktedir olamadığı için, bütün vücudundaki kan simsiyah kesilmiş ve siyahlığı, hatta derisini dahi istilâ eylemişti. Şu hâlde merkumun yıldırım vurmuş gibi ân-ı vâhidde geberip gitmeyip de, hâlâ canı tende bulunmasına doğrusu taaccüp olunur ve merkumun, elhak it canlı bir köpek olduğu hükmedilir.

Cuzella, Hasan Mellâh'ın yanına oturduğu zaman, Alonzo hâlâ gazabı baki olduğu hâlde yanına gelip:

Alonzo-İşte kardaşım Sinyor Cuzella! İşte bak Dominico'nun hâlini gör. Haydut Pietro bundan daha ziyade erkeklik göstermişti. Bu köpek çıkacak bir can için çingenelik derecesinde alçaklık gösteriyor. Köpeği söyletmeyelim, öldürelim diyorum.

Cuzella o zillet ve melâlet-i hâl içinde bulunan mel'una şöyle bir nîm-nigeh fırlattıktan sonra, Hasan Mellâh ile baş başa verip biraz konuştu. Badehu Alonzo'yu da çağırdılar. Biraz da onunla beraber konuştular. Nihayet Alonzo hem hiddet, hem hayret gösterir bir tavırla kalkıp Badia'ya hitapla:

Alonzo-Anla kadrini, değerini ki, senin mundar kanını akıtmaktan istikrah ediyorlar. Bir can için bu kadar yalvaran alçakla itişmeye tenezzül etmiyorlar. "Bizimle adavet etmeye lâyık olacak yiğitlerden değildir. O alçaktır, köpektir. Gitsin kendisi gibi alçaklarla, köpeklerle, çingenelerle boyunu ölçsün" diyorlar. Öyle değil mi Sîdî Hasan?

Hasan-Öyle değil. Sen o kelimât-ı tahkiriyyeyi gazab-ı hâlinden dolayı kendin ilâve ediyorsun.

Alonzo-(daha ziyade gazaplanarak) Az bile söyledim, tahkir mi? Benim söylediğim sözler bu gibi köpekler için tahkir değil, iftihardır. Hâşâ, köpek dediğime de hata ettim. Bre mel'un sen köpek de değilsin. Köpek bir mübarek hayvandır ki, iyiliğe kemlik şöyle dursun, kemliğe bile mukabele etmez. Sen cihanın ciğerlerini paralayıp kanını emmiş bir ifritsin, ey zalim. O

kadar hileler, hud'alar, fesatlar, mel'anetlerle kanlar dökerek, gözyaşları döktürerek kazandığın malın, işte bir kısmı şu sandalye üzerinde duruyor. Şimdi bu hazine senin ne işine yaradı? Sen şu hançerin demirini bu melek gibi karının merhametle memlû olan yüreği üzerine sokmak istiyordun değil mi? İşte o karı İspanya kraliçesi gibi karşında oturuyor. Bre mel'un bu hâlleri görüp de hâlâ yaşamak hevesinde misin? Sana hâlâ can dediğin, hayat dediğin şey bir zül, bir ayıp, bir ağır yük gelmiyor mu? Niçin kaldırıp kendini vurmuyorsun be? Tu, yüzüne alçak! Tu, yüzüne mel'un!

Hasan-İfrat ettin Alonzo, ifrat ettin. Mağlûbu bu kadar da ezmek mürüvvete sığmaz.

Alonzo-Mağlûbu ezmek mi? Vay, bu hınzır mağlûp olduğu için mi ben bu sözleri söylüyorum? Şimdiye kadar ne vakit bizimle göğüs göğüse meydân-ı merdîye çıktı? Bu kabil namussuzların galiplik hâllerinde ne zehrelerini gördünüz ki, mağlûbiyet hâllerinde hatırlarını saymaya lüzum görüyorsunuz? Haydut Pietro kadar metanetini görmüş olsaydım, ben de hatırını sayardım. Hatırı sayılacak bir düşman olduğunu teslim ederdim. Kalk oradan namussuz! Erbâb-ı namus içinde artık işin kalmadı. Kalk bakayım! Yüzünün lekesi olan yapma sakal ile bıyıkları al. Her zerresi yürek kanı demek olan paralarını da al. Bir habbesini kabul etmiyorlar. Yalnız şu hançer, senin gibi korkak çingenelerin eline lâyık bir alet olmadığı için, işte onu denize atıyorum. Sen şu burgunu da al da, hırsızlar gibi kapı del! Haydi kalk yıkıl!

Vakıa, şu hâlde Dominico Badia için Alonzo'nun "Kalk!" emri, derhâl imtisale can atılacak bir emir idiyse de, mel'unun ciğerlerini açmaya müsaade göstermeyen hâl-i incimâdı yerinden kalkmaya dahi müsait değildi. Acaba bu hâl-i incimâd yalnız Badia'da mı vardı? Alonzo'dan maada, hatta Hasan Mellâh'a ve Cuzella'ya varıncaya kadar bütün cemiyet, o sadık ve muhik Alonzo'nun yürekler eriten hâl ve kali üzerine buz gibi donmuşlar, kalmışlardı. Hele İlia ile Zerno gaşyolmuşlar gitmişlerdi. Nihayet Hasan tarafından vuku bulan işaret üzerine, bu ikisi leş gibi bir hâlde bulunan Badia'nın koltuklarına girerek kaldırdılar.

Bu hâlde mezardan çıkar gibi boğuk ve zayıf bir ses ile Badia "Aman, beni bu kadar büyük ukubâttan affeden keremkârın bir kerecik ayaklarını öpeyim!" dediyse de, Hasan tüyleri dimdik ve çehresi bembeyaz olduğu hâlde kıyam ederek "Ben seni affettim mi sanıyorsun Sinyor Badia? Hâlâ seni affettim hulyasında mısın?" diye söze başlayıp, Badia'nın "Aman, ey merhamet-şiâr! Bundan sonra da beni öldürecek misin? " demesi üzerine Hasan daha bambaşka bir hâle girerek "İşte onu söyleyeceğim ya. Şu hâlde senin için en büyük af ölümdür. En büyük ceza ise seni yaşatmaktır. Ölüm bir zahmettir ki, üç dört saniyede gelir geçer. Şiddetlice birkaç yürek sancısı kadar da ehemmiyeti yoktur. Lâkin, sen git yaşa tûl-i ömrle muammer ol. Böyle dua ederim. Ta ki Cuzella'nın benim refakatimde olduğu hatırına geldikçe bin defa ölesin. Allah'ın sâye-i inâyetinde Hasan Mellâh'ın mes'ut yaşadığını haber aldıkça bin kere can veresin. Yok, eğer zerre kadar gayretin kalmışsa bademe kendini vurup öldürmeni de tavsiye ederim. Hele pençe-i kahr-ı ilâhîden kurtulamayacaksın. Bahusus Allah sana bundan sonraki hayatının her dakikasını bin yıl azaba bedel olmak için seni bana bugün öldürtmedi. Ben seni şimdi dünyada burada çoktan zelîl ve hakir görmekle kalmayacağım. Bu hayât-ı fâniden sonraki hayât-ı ebedî içinde dahi, seni böyle rezil ve rüsva göreceğim. Hukukumun zerre kadarından hiçbir vakitte vazgeçmem. Şu kadar var ki, hem müddei, hem de hakim olmayı nefsim için tecviz eylemem." kelimâtıyla mel'ûn-ı merkumu bir daha zehirleyerek, badehu verdiği emir üzerine hazır bulunan bir sandal, merkumu eşya ve edevatıyla beraber aldı, gemiden çıkarıp, Cezayir iskelelerinden birisine bıraktı.

Üçüncü Bap

Dominico Badia mündefi olup gittikten sonra, kanı kurumuş, canı çekilmiş olan Alfons dahi, artık tahammül tükenmiş olduğundan, hemen bir diğer sandala binerek çıkmış gitmişti. Şu hâlde Hasan Mellâh'ı dahi orada alıkoyacak bir iş kalmamış idiyse de, rüfekasından bazıları itiraz değil, mahzâ istizah yollu bazı ifâdâtta bulunduklarından onlara cevap vermeye lüzum görmüştü. Söze şu suretle başlandı ki:

Arslan-Dominico Badia rezil oldu. Fakat ben onun affolunacağını asla memul etmezdim.

İlia-Ben de öyle!

Zer o-Vallahi ne yalan söyleyim. Pietro için bile cellâtlığı kabul etmemiş olduğum hâlde, bu mel'unu köpek boğazlar gibi boğmaya hazırlanmıştım.

Hasan-Onu bana sormayınız Cuzella'ya sorunuz. Fakat benim de fikrim onunla beraberdir.

Alonzo-Eğer Cuzella söylememiş olsaydı, sizin fikriniz onunla beraber olmazdı zannederim. Zira herifin istintakına tıpkı Pietro'nun istintakı gibi başlamıştınız.

İlia-Evet evet! Siz onu mutlaka Sinyora Cuzella'nın affı üzerine affettiniz.

Cuzella-İşte affetmemiş olduğumuzu Hasan Mellâh söyledi ya. Ona daha büyük bir ceza olmak üzere hayatta bıraktık.

Arslan-Öyle ama, efendim mel'unun bundan sonra aklını başına alacağını ümit eder misiniz? Artık kimseye bir fenalık yapmaz zannında bulunur musunuz?

Hasan-Hayır, onu zannetmem.

İlia-Öyleyse niçin o hınzırı âlem üzerinde bir belâ olup kalmak üzere ibka eylediniz?

Zerno-Hâlbuki, Pietro'yu mahzâ âlem üzerinden bir belâyı kaldırmak için idama müstahak görmüştünüz.

Hasan-Efendim, bir kere bu kadar alçak bir herifle ölçüşmek istemedim. Pietro ise bundan pek çok ziyade yiğit ve âlicenap idi. Saniyen mel'unun mel'anetlerine dair olan malûmatım yalnız kendime, kendi familyama taallûk eden hususâttan ibarettir. Bu hâlde onu idam edersem, vakıa müntakim olurum. Lâkin adil ve muhik olmam. Pietro ise sekiz, on nüfusu gözümün önünde ateşlere yakmıştı. Salisen Pietro'nun gördüğü cezâ-yı idâm ile bugün Badia'nın gördüğü ceza Pietro için hükümde bir idi. Yani bugünkü hakareti Pietro görmüş olsaydı, daha tamamını beklemeksizin kendisini öldürürdü. Vakıa, Badia'nın namussuz olduğunu anladıksa da, hasetsiz olduğunu hüküm için elimizde bir senet yoktur. Bilâkis hasut olduğunu hüküm için elde senet vardır. O ise Cuzella'nın bana nasip olması üzerine dayanamayıp, Cartagena gemisinde haber aldığı maşûka-i sâbıkasını öldürmeye gelmesidir. Şu hâle göre merkum, bundan sonra yaşadığına

utanmayacak bile olsa, fakat benim mesûdiyyet-i hâlimi derhâtır ettikçe yüreği yanarak, bin kere gebereceği derkârdır.

İşte şu mülâhazatta Cuzella ile müttefik olduğumuzdan canını bağışladık öyle değil mi Cuzella?

Cuzella-Öyle efendim.

Arslan-Öyleyse bir diyeceğim kalmaz. Fakat ben Badia'yı bu gibi mülâhazât-ı dakika ile canı bağışlanacak mel'unlardan göremiyorum vesselâm.

İşte, Alfons'tan sonra bizimkileri bir lâhza daha gemide alıkoyan müşâfehe şundan ibaret olup, bu müşâfeheye de hitam verdikten sonra, Alonzo kadınları bir sandala bindirerek konağa aşırdı ve Hasan Mellâh dahi Arslan ve Numan ve İlia ile beraber konağına geldi.

O günkü vukuat üzerine Maltız Julia'nın ne kadar mütehayyir kaldığını hesap ediyor musunuz? Fakat hayretini fevkalâde olmak üzere hesap etmeyiniz. Zira Trillo vak'asından beri görmekte bulunduğu ahval artık kızcağızı bayağı sınaştırmıştı. Hatta Cuzella ve Esma ve İnşirâh'ın daima kendisine arz etmekte bulundukları meâsir-i uhuvvet ve refakat dahi vahşet-i hâlini gereği gibi izale etmekte olduğundan, o güzel Maltızcık yavaş yavaş yola dahi gelmekte bulunmuştu.

Hazır lâkırdıyı Julia'dan açtık. Her ne kadar arada zikre şayan bazı husûsât-ı mütefferrika varsa da, sözün silsilesini bozmamak için yine Julia hakkındaki fıkra-i âtiyeyi zikredelim.

Evvelâ şunu bilmeliyiz ki, Alonzo'nun Julia'yı konağa ne sıfatla getirmiş olduğu henüz taayyün etmemişti. Vakıa, bir genç adamın, genç bir kızı yalnız Allah rızası için de himayesi altına almayacağı ve şu hâle göre Julia'nın bir yavuklu sıfatıyla gelmiş olacağı umumiyet üzere edilen bir muhakeme üzerine istintaç edilebilir. Lâkin, Alonzo işin bu cihetini itiraf ediyor mu ya? "Canına yandığım iki üç akşamcık, bir kocakarının hanesinde misafir kalmış da, ağır gelmiş imiş. Çaylak kadar bir kızın ağırlığından ne olur dedim, Sîdî Hasan Mellâh'a ağır gelmez dedim, kaptım getiriverdim." den başlayarak "Ya o akşam Dominico Badia mel'unu karanlığa kubur sıkarcasına elindeki hançeri bu bîçarenin göğsüne sokaydı? Vah zavallı kızcağız vah!

Arkasından ağlayacak bir anacığı da yok!" diye şiddet-i rikkatinden ağlayacak dereceyi bulduğundan, Hasan Mellâh, Alonzo'nun bu işte mahzâ bir şiddet-i teessür saikasına kapılmış olduğunu hesap ederdi. Bir aralık Cuzella hakayık-ı keyfiyyeti Julia'dan anlamak için kızın ağzını aramaya kalkıştı ve Alonzo ile aralarında aşka, izdivaca dair bir söz geçip geçmemiş olduğunu sormak istedi. Ancak Julia'nın kendi validesi pederini sevip varmış olması keyfiyetini, hâlâ namusu ihlâl edecek maâyibden addetmesinden dahi anlaşılacağı veçhile, bir erkekle öyle aşka, sevdaya, izdivaca filân dair söz söylemeyi pek ayıp saydığından, şimdiye kadar Alonzo ile ol babda kelime-i vâhide teati etmemiş olduğu misillü, bu kere Cuzella'nın suali mukabilinde dahi patlıcan gibi mosmor kesilip "Hâşâ mazallah! " kelimelerini güç hâlle irat edebilmişti.

Julia'nın bu kadar hicabını çok mu görüyorsunuz? Çok görmek icap etmez. Zira bir kere Maltızlarda Araplığa mahsus olan bu nevi hicabın bakiyesi hâlâ mevcuttur. Hâlâ dediğimiz zaman işte bu zaman olup, İngilizlerin Maltızlara talim eyledikleri serbesti üzerine hâlâ mevcut olursa, bu serbestinin fıkdanı zamanındaki derecesi mülâhazaya muhtaç kalır. Buna zamimeten bir de Julia'nın kendi mecbûl olduğu hicabı muvazene ederseniz, Cuzella'nın sualinden ne kadar sıkılmış olduğunu lâyıkıyla anlayabilirsiniz.

Alfons'a gelince, bu kıza âdeta sokak ortasından kaldırılmış bir fakir besleme nazarıyla bakıp, muamelesini dahi ona göre ederdi. Lâkin Alfons'un o yoldaki muamelesi Julia'ya ağır gelmezdi. Hatta Julia, gerek Hasan Mellâh ve Arslan Bey ve Alonzo'nun ve gerek Cuzella ve Esma vesairenin kendi hakkında olan hürmet ve riayetlerini fazla görerek, bir mana veremediği sırada Alfons'un muamelâtını becâ görürdü. Ayıplanmaz a! Çünkü Alfons'un zannı bir dereceye kadar yanlış da değildi. Yani, Julia sokak ortasından alınmış bir besleme olmaktan dahi pek de uzağa gitmezdi.

Hâsılı, kızcağızın konağa gelmesi üzerinden bir buçuk ay kadar zaman mürur eylediği hâlde, henüz mevkii taayyün etmemesi üzerine, koca ihtiyar Alfons Julia'ya kendi nazarında bir mevki tayin etmeye başladı. Zira kızcağız bahçıvanlıktan kurtulalıdan beri tenine taravet gelip, üstü başı dahi kalaylanmış

olduğundan, bahçesi yanında taş üzerinde bulunduğu zaman Alonzo'yu cezbedebilmeye kâfi olan cazibesi dahi bir kat daha meydan almış ve Alfons ise, o zamana kadar cariye sıfatıyla veyahut hizmetçi suretiyle konağa alınan karılar içinde bir münasebeti bulamamış olduğu misillü, artık damat sahibi olduktan sonra, Cartagena'da aralıkta bir vuku bulan gönül eğlencelerinden bütün bütün mahrum kaldığına ve bu mahrumiyet hususunda Cezayir'in dahi dahl-i küllîsi bulunduğuna mebni, gönül eğlencesi olmak için Julia'yı pek münasip bulmuştu.

"Aşk insana her şeyi teshil eder." derler. Hâlbuki şehvet dahi insana her mâni ve müşkülâtı iktihâm için cesaret verir. İşte şu iki düstur en büyük hükmünü Alfons üzerinde göstermeye başladı. "Bu kız Alonzo'nun yavuklusu değildir. Zira yavuklusu olsa, aralarındaki muamele böyle olmazdı. Haydi Maltız kızları pek mahcup olduklarından Alonzo ile olan muamelelerine dair Cuzella'ya harf-i vâhid söylemiyor diyelim. Lâkin Alonzo dahi Maltız değildir ya? Bu kız benim nişanlımdır demekten niçin hayâ etsin? Hem de Cuzella kendilerini birkaç defa gözlemiş. Aralarında şakadan makadan hiçbir zevzeklik yokmuş. Âdeta birbirinin yabancısı gibi muamele ediyorlarmış. Canım, iş benim dediğim gibidir. Benim dediğim gibi. Deli Alonzo bu ya! Aklına gelen her haltı eder. Fakir kızı görmüş, yüreği acımış getirmiş! Hazır bekârlık da canıma kâr etti. Ama mahcup olduğu için biraz naz edecekmiş! Ne yapmalı? Gazâl-ı vahşîyi yola getirinceye kadar biraz zahmet çekmeli. Okşamalı, mokşamalı!... İş duyulursa mı? Varsın duyulsun! Öldürecekler değil a? Pek başım sıkılırsa bir de nikâh kıyarım. Artık ellerinde esir değilim ya? Ne kadar olsa babalarıyım. Fakat duysalar bile, duymamışa dönerler. Görseler bile, görmemişe dönerler! Nasıl olsa ihtiyarlıkta rahatın yolu budur." yollu kuruntuları akşam sabah ve hatta bir aralık günde dört beş defa hatırından geçe geçe nihayet, Alfons on beş gün kadar daha ancak dayanabildi.

Ee, bu on beş günden sonra muvaffak oldu mu? Ya o hâlde Alonzo ne yaptı?

Bir kere muvaffak olup olmadığını görelim de Alonzo'nun da ne yaptığını sonra arayalım. Lâkin yukarıda demiş olduğumuz veçhile, encâm-ı kelâm münasebetiyle sözü buraya kadar getirmek için burada zikre şayan bazı müteferrik hususâtı tehir ey-

lemiş olduğumuzdan, evvel emirde onları zikretmeden Julia ve Alfons arasında vuku bulan maceranın hikâyesine muktedir olamayacağız.

Mezkûr husûsât-ı müteferrikadan birisi şudur ki:

Cezayir hâkiminin bir hükm-i karakuşî ile, Numan İbn-i Mutahhar'ı karısından ayırmış olmasına Hasan Mellâh'ın ettiği cebrî itiraz, bütün Cezayir halkının dilinde destan olup, bahusus işin üzerinden gün geçtikçe erbâb-ı himmetin zam ve ilâve eyledikleri erâcif dahi hikâyesinin sûret-i asliyyesine inzimam ederek, âdeta Hasan Mellâh işitmiş olsa onun dahi mütehayyir kalacağı bir dereceye kadar dallandırılmış budaklandırılmıştı. Vakıa, efkâr-ı umûmiyye bu meselede Hasan Mellâh ve Numan İbn-i Mutahhar'ın lehinde olup, Zülfikar'ın hanımefendisini dahi mazur görmekte idiyse de, Câsim Bey tarafı efkâr-ı umûmiyye mukabilinde duçar olduğu mahcubiyeti izale etmek için, mutlaka Numan İbn-i Mutahhar'a bir suikast etmek gayret-i zâlimânesine düşmüşlerdi.

Bu haber Numan İbn-i Mutahhar'a bazı dostları vasıtasıyla ismâ' edildikte, bir aralık "Hasan Mellâh sağ olduktan sonra kimse kılıma bile dokunamaz." diye işe ehemmiyet vermemek istedi. Ancak bu mülâhaza akılsızcasına bir mülâhazadır. Zira, bir kere dünyada insan kendi saadetinin bekası için bir diğer insanın beka-yı vücûduna ed'iye-hân olmak gayrete sığacak mevâddan değildir. Saniyen, insanın beka, emniyet ve selâmeti bir adamın hayatıyla kaim olacaksa, bir de o adamın vefatını ve zevalini nazar-ı mütalâaya almak farzdır. Ama o adama itimatsızlık veyahut onun için zevali intizar etmek gibi bir alçaklık mütalâa-i vâkı'ayı telvis etmemelidir. Belki lütfuyla müstefit olduğu adama büsbütün yaslanmayıp, insan kendi başının çaresini kendisi dahi aramalıdır. Hatta, bugün sâye-i lütfunda yaşadığınız adamın yarın zevalini görürseniz sizin daha perişan olmanız lâzım gelirken, bilâkis siz daha evvelden akıllı davranmış olup da perişan olmadıktan fazla, efendiliğini gördüğünüz zata dest-gîr dahi olmak derecesinde, kuvvetli, metanetli bulunursanız fena mı olur? Allah cümleyi kazasından esirgesin! Bazı efendiler zevale duçar oldukları zaman bendegânından ağlebi semtine bile uğramazlar. Zira, zaten efendilerinin zevaliyle onlar dahi perişan olmuşlardır. Bu hâlde efendilerinin imda-

dına yetişecek olanlar ise, daha evvelden akıllı davranmış bulunanlardır.

İşte Numan İbn-i Mutahhar dahi tamamıyla bu sûret-i âkılâneyi nazar-ı ehemmiyyete alıp "Her zaman Hasan Mellâh'a bar olup kalmaktansa, çekileyim, bir uzak memlekete gideyim. Orada Hasan'ın inayeti sayesinde baki kalan hayatımı, yine ona hayır dua ile geçireyim." dedi ve bu sureti kendi aleyhlerinde olan suikastla beraber hanımefendiye açtıkta, o dahi tebdîl-i vatan lüzumunu tasdik ederek tedârikât-ı lâzımeye başladı.

Numan İbn-i Mutahhar'ın bu teşebbüsâtından Hasan Mellâh'ın malûmatı olmayıp, ol âlicenap bir kere hıfz ve himayesi altına almış olduğu Numan'ın beka-yı selâmetini dahi düşünürken, bir gün Numan'ın kendi yanına gelip de, elini öperek karâr-ı vâki'i haber vermesinden âdeta mütehayyir kaldı. Fakat Numan dahi şerâit-i insâniyyeti bilir bir adam olduğundan, Hasan'ın hayretini derhâl yenebildi. Zira demişti ki:

"Ey Hasan! sakın zannetme ki tebdîl-i vatan edişim, sana borçlu olduğum bir büyük mükâfattan kaçmak gibi alçakçasına bir mülâhazadan neş'et etmiştir! Hâşâ! Senden gördüğüm iyiliğe mukabil edeceğim mükâfata, her zaman ve her mekânda hazırım. Buradaki husemâdan korkum dahi yoktur. Yani, kendi nefsim için korkmam demek isterim. Zira sen gördün ki, âlemde hayat denilen şeyi ümit kadar da kıymetli bulamamış olduğumdan nice ümit münkatı olunca hayatın dahi inkıtaı lâzım gelmişti. Yalnız İnşirâh için korkmaktayım, İnşirâh için. Aleyhimde suikaste memur olanlar bir beş, yirmi beş olsa farz edelim ki cümlesine galebe ederek kendi hayatımı muhafaza mümkün olsun. Lâkin, düşmanlar bana kıydıktan sonra rahat edemeyecekler. Bana bir hâl olduktan sonra ise İnşirâh'ın ne olacağını zihninde bulabilirsin. İşte bu hesap üzerine terk-i vatana mecbur oldum. Hanımefendi dahi bu fikirde bana muvafıktır. Satacağız, savacağız. Sermâye-i mevcûdumuz bizi her yerde iaşeye kâfidir. Burada bazı dost görünen hainlere Mısır'a gideceğimizi ifşâ-yı sır yollu söyleyeceğim. Hâlbuki ben Şam'a gideceğim. Bu tedbir dahi izimi kaybetmek içindir."

Şu merdane sözün Hasan Mellâh neresine itiraz etti zannedersiniz? Numan İbn-i Mutahhar'ın kendisini Hasan Mellâh'a

mükâfat etmek için borçlu addeylediğine itiraz etmiş zannedersiniz öyle değil mi? Hatta, bu söz Hasan'ın biraz da ulüvv-i cenâbına dokunmuştur, diye de hesap edersiniz. Öyle ya! Numan kim oluyor ki Hasan'a mükâfat edebilsin?

Lâkin, zannınız ve hesabınız böyleyse memnun olamayız. Zira hikmet ve ahlâk nazarında zan ve hesap başkadır.

En evvel meselenin şu cihetini pek kuvvetli bilmelidir ki, bir adamdan yalnız Allah rızası için lütuf istemek, âdeta hem de doğrudan doğruya dilenciliktir. Sâniyen, kanûn-ı ahlâk, edilen inayeti unutmak gibi küfrân-ı nimetten insanı men ile şükrân-ı nimet emrederse de, bu dahi ahlâkın herkes için umumî olacak bir hükm-i âdisidir. Kanûn-ı mezkûrun bir de ulüvv-i cenâb erbabına mahsus olan hükmü vardır ki, hükm-i mezkûr icabınca insan iyilik gördüğü yere mükâfat etmeye dahi kendisini daima borçlu ve bu borcunu ifaya daima hazır bilmek lâzımdır. Şu hâl, şükrân-ı nimet gibi ahâd-ı nâsın pek büyük zanneylediği hüküm ve bu hükmün zımncığında kalır. Ama bir büyük, pek büyük bir adam bana lütfederse ben ona ne mükâfat edebilir mişim? Vay, mükâfat denilen şey yalnız bilmisl mi olur? Meselâ bir vakt-i zarûretimde siz bana nakden şu kadar muavenette bulunmuşsunuz veyahut siz kavi ben zayıf olarak siz kuvvetinizi benim zaafıma zammetmişsiniz. Benim dahi size nakden veya kuvveten mükâfat etmekliğim lâzım gelmez. Size mükâfat olarak arz edecek hiçbir şey bulamazsam canımı, hayatımı arz ederim. Biraz daha inceleşeyim mi? Size mükâfat olarak arz edecek hiçbir şey bulamazsam, yine size mükâfat olarak arz edecek hiçbir şey bulamadığımdan bahisle, aczimi arz ederim. Yoksa, güya bana lütfetmek sizin borcunuzmuş gibi fuzulî size vazife tayin etmem. Hele, Mazallahu teâlâ bana lütfetmek sizin vazifeniz olmadığını bildiğim hâlde, dilenmek nev'inden bir müracaatla sizi mecbur etmeyi hiç tecviz edemem. Gayeti "Ben şimdi şu zucret içindeyim. Gel beni kurtar, beni kendine mükâfata mecbur et ki, ben dahi sana bir hizmete borçlu kalayım." derim.

İşte, Hasan Mellâh ahlâkın bu dakayıkına vâkıf bir adamdı. Vakıa, bu dakayıka vâkıf olan adam dahi ettiği lütfu mükâfat ümidiyle etmezse de, lütf-dîdesi kendisine va'd-i mükâfât ederse onu reddetmeyi dahi hüsn-i ahlâka muvafık görmez. Binaenaleyh Hasan, Numan İbn-i Mutahhar'ın kendisine

va'd-i mükâfât etmiş olmasına itiraz eylemedikten başka, ona memnun olup itirazı başka cihete eyledi.

Bakınız ne dedi:

Hasan-Ey Numan, tebdîl-i diyâr edişin eğer benim seni himayeden fütur getireceğim mülâhazasından neş'et ediyorsa, billâhi günahıma girmiş olursun. Zira ben kendimde böyle bir zaaf görmemekte olduktan başka seninle ilâ ahiri'l-ömr karındaş ve bir familya gibi yaşamak suretini dahi mülâhaza etmekteydim. Mülâhazatının iç yüzünü ve en ince perdelerini de bana aç. Eğer dediğim gibi bir sebepten naşi terk-i dâr u diyâr ediyorsan itiraz edeceğim. Müfârekatına ruhsat vermeyeceğim. Yok sebebi...

Numan-(Hasan'ın sözünü keserek) Hayır Hasan, hayır! Fakat, yalnız hayır demekle dahi sana cevap vermemiş olacağım. Eğer sen beni, senin huzurunda ve sana yalan söyler, seni aldatır tanırsan...

Hasan-(o dahi Numan'ın sözünü keserek) Hâşâ, fakat sebebi yalnız a'dânın adavet ve suikastı ise Allah kerimdir. Senin muhafazan için bütün Cezayir'e ilân-ı harbe hazırım.

Numan-Allah mürüvvetini müzdâd etsin kardaşım. Lâkin tedâfü ve tahaffuzun daha kolay ciheti varken gücüne niçin gitmeli? Sen bana ruhsat ver gideyim, mes'uden bir ömür geçireyim.

Bu mücâvebe Hasan'ı yarım saatten ziyade düşündürdükten sonra, nihayet ruhsat vermek cihetine karar verdi. Lâkin, Numan ile Hasan'ın ve alelhusus İnşirâh'la Cuzella'nın sûret-i vedâ ve müfârekatlarını tasvire, haniya şu bihakkın tasvire kalemde kudret yoktur. Bunlar, güya Şam'a değil inidâma gidermişçesine bir histe bulunduklarından, veda dahi öyle yürekler delecek bir surette icra olunmuştu.

İşte husûsât-ı müteferrikadan birisi bu olup, diğeri ise şudur ki:

Cartagena gemisinde ve bir sûret-i erzelânede duçar olduğu hakaret, ihtimal ki şu birkaç güne mahsus olmak üzere Dominico Badia'ya biraz ziyadece tesir eylemiş olmalıdır ki, ikinci günü habis herif Hasan Mellâh'ın konağına damlamış ve selâmlıkta Alonzo ile Zerno'yu bulmuştu. Merkumu görünce yine cinlenip ve köpüklenip:

Alonzo-Bre mel'un! Sen buraya ne cesaretle girebildin ki, burada seni piliç gibi boğacak bunca adam vardır.

Badia-Aman Alonzo, Sinyor Alonzo! İki çift lâkırdım vardır onu söylemeye geldim. Yiğitliğin, mertliğin hürmetine müsaade eyle. Sîdî Hasan Mellâh'ın beni öldürmemek gibi hakkımda tayin eylediği cezanın şiddetine bir türlü tahammül edemeyeceğim. Eğer beni affetmiş olsaydı yine müteselli olabilirdim. Lâkin af dahi etmedi. Size rica ederim Sinyor Alonzo. Size de rica ederim Sinyor Kaptan. Gemide esaretim halinde takdim etmiş olduğum hazine yine sizin olsun. Hasan Mellâh'a söyleyiniz de beni huzuruna kabul etsin. Ayaklarını öpmekliğe müsaade buyursun. Eğer onun tarafından af ve ıtlak olunmazsam billâhi kendi cezamı kendim tayin edeceğim. Yani kendi canıma kendim kıyacağım. Bu da Hasan'ın mürüvvetine sığmaz.

Alonzo-Sen Hasan'ı kendin gibi mi zannediyorsun? O bir kere söylediği sözden bir daha mümkün değil rücu etmez. Eğer o günkü rezalet üzerine kendi karnını kendin deşerek geberirsen belki memnun olur.

Badia-Canım siz bir kere...

Alonzo-Haydi diyorum, haydi! Şimdi ha!

Badia-Allah!...

Zerno-(haydut çehresini asarak) Allah'ın mübarek ismini ağzına alıp da telvis etme. İşte seni kovuyorlar. Gideceksen git. Gitmezsen gönderirler.

Badia-Bir kere Hasan'a arz etseniz diyorum.

Alonzo-(çıldırmışçasına) Daha burada mı duruyorsun be hınzır? Seni tepelemeyim de kimi tepeleyim?

diye mel'unun üzerine hücum eylediyse de, Dominico daha Alonzo'nun gayet-i gazabını çehresinden anladığı anda firar etmiş bulunduğundan herife yetişemedi.

İşte husûsât-ı müteferrikanın birisi dahi bu olup, şimdi Alfons ve Julia macerasına tahvîl-i nazar etmek sırası gelmiştir.

Dördüncü Bap

Julia'nın iştiyâk-ı visâliyle, Alfons'un ancak on beş gün tahammül edebilmiş olduğunu yazmıştık. Bu on beş günden sonra

Julia mukabilinde cür'et edebildiği şey ise yalnız bazı arsızlıklardan ibaret idi.

Arsızlığın mebdei "Vay, senin boyun ne kadar yerinde!" veyahut "Kaşın gözün, ağzın burnun ne mütenasip!" gibi hezeyanlar olacağı malûmdur. Bu yolda edilen taşkınlıklar en ırz ehli bir karı veya en mahcup bir kız için, pek büyük tecavüz ve taarruz demek olduğuna göre, canlarını pek ziyade sıkacağı derkâr ise de, bir karının hüsn-i endâmını medih yolunda söylenilen sözlerden derunî olarak hoşlanmaması dahi muhaldir. Binaen-alâ-zalik, Alfons'un arsızlıkları üzerine Julia mosmor kesilerek ve harf-i vâhid ile cevap vermeyerek, yanından hemen firar eder idiyse de, mamafih o eski kurt kızın tavrında, gayet hafi bazı alâyim-i gurûr ve memnuniyeti dahi nazar-ı tedkik ve müşahededen kaçırmazdı. Bu dikkatin dahi Alfons'un ümit ve iştiyakını arttıracağına şüphe mi edilir?

"Kahpeciğin yaşı küçük ama aklı büyük. Kendisini biraz pahalıca satmak istiyor. Yoksa mutlaka yola gelecek. Gelmeyip de ne yapacak? Şu konakta babalık makamında benim bulunduğumu ve Hasan Mellâh ve Alfons Kumpanyasının nısf-ı sermâyesi benim idüğini elbet işitmiştir. Benden bir çocuk kaparsa yüzbinlerce taler mirasıma nail olacağını da hesap etmez mi? Çünkü o hâlde kendisini nikâh edeceğime dahi şüphesi kalmaz. Fakat bu kadar tevahhuş gösterdiğine bakılırsa galiba nikâhı evvel kıydırmak istiyor. Ama acelesi yok. Eğer emrime itaat etmezse..." diye koca Alfons, Julia'nın dahi kendi visaline çoktan râgıb olduğunu dahi hükmeyledi.

Nihayet bir akşam yatsı mahalli idi ki, Alfons yanında bulunduğu hâlde Hasan Mellâh'ın dairesine gidecek olan bir cariyeye "Julia'ya söyle biraz buraya gelsin!" emrini verdi. Bu emir neyse ne ama, ona terdîfen "Sen de artık buraya gelme!" sözünü de ilâve etmiş olması, cariye için câ-yı dikkat oldu.

Fakat cariye, hem de bir İspanyol nazarında cariye bulunan esir, efendisinin emrine nasıl isyan eder? Mutlaka emri yerine getirir. Eğer kendisince bir şüphesi varsa, o şüpheyi dahi yine kendi kendisine halleder.

Evet, cariye Alfons'un emrinden şüphelenmişti. Zira "Sen de artık buraya gelme!" sözünün inzimamından kat'-ı nazar, fakat Alfons bu sözü o kadar titrek bir ses ile söylemişti ki, herifi de-

runî bir ince sıtma tutmuş olduğuna şüphe edilemezdi. Binaenaleyh, cariye dahi işin içindeki esrara vukuf merakını yüreği içinde hıfzederek gitti, efendisinin emrini Julia'ya tebliğ etti.

Cariyenin şüphesini, merakını anladık ya! Julia'nın emri aldığı zaman ne tavırda bulunacağına dahi elbet dikkat edecektir. Hem de cariye Julia'nın tavrına dikkat eyledi. Mahut patlıcanî renk kızın yüzünde yine isbât-ı vücûd etmeye başladığı, akabinde kıza bir de durgunluk gelmişti.

Vakıa, ber-minval-i muharrer emri aldıktan sonra bir karıda Julia'nın gösterdiği tavrı görmek, kendi aleyhinde bir fena şüpheyi mucip olabilir. Zira, demek olabilir ki Julia'nın kendisine gelen emrin mahiyetini, yani bir zaman olup da yüz kızartacak bir emir olduğunu anlamıştır. Anlamış olduğuna mebnidir ki yüzü dahi kızarmıştır.

Sonraki durgunluğa bir mana verilemese yeri vardı. Fakat, bakınız belâya ki Julia o durgunluğu müteakiben bir de cür'et tavrı gösterip hemen kalktı, Alfons'un dairesi semtine teveccüh eyledi. Julia dahi Madame İlia'nın bir zaman duçar olduğu mühlike gibi bir câ-yı tehlikeye mi gidiyor? Galiba hem de kendi ayağıyla gidiyor. Şu kadar var ki yalnız gitmiyor!... Refikinden kendisinin haberi yoksa da, cariye kendisini kıza göstermeksizin arkasına düşmüştür. Binaenaleyh, olanı biteni de görmüştür. Gördüğü şey ise işte şundan ibarettir. Julia emri aldığı zaman peyda eylediği cür'etle Alfons'un odasına vardığı zaman, şu suali bilirâd müşâfehe-i âtiyeyi açtı:

Julia-Ne istersiniz Sinyor Alfons?

Alfons-(yılışarak) Bu telâş ne ya?

Julia-(cür'etini hâlâ kaybetmemiş olduğu hâlde) Çağırmışsınız da geldim. Söyleyeceğiniz neyse söyleyiniz demek istiyorum.

Alfons-Canım acelemiz ne! Yavaş yavaş söylerim diyorum. Senin kadar güzel bir kıza bu kadar sert tavır, donuk çehre, şiddetli lisan yakışıyor mu ya?

Julia-Bunu söylemek için mi çağırdınızdı. Beni bir daha böyle bir lâkırdı söylemek için çağırmamanızı işte kat'iyen beyan ederim!

diye, avdet için dönmek istemişti.

Alfons-Yok ama bu kadar da sertlik göstermek olur mu ya? Biraz da merhamet et. Zira bende takat ve tahammül kalmadı. Dur bakayım, nereye gidiyorsun? Seni öyle kolay kolay salıverirler mi?

diye, Julia'nın arkasından koşup, bir eliyle kolundan ve diğeriyle belinden tutmaya ve sarılmaya davranmıştı. Hatta buse talep ve ahzını azmeder bir vaz'la dudaklarını kabartarak, gözlerini süzerek başını dahi uzatmıştı. Bahçıvan kızı ve Maltız yosması olan Julia bir kere silkinip Alfons'un elinden kurtulmakla beraber, hırslı ihtiyar elini çekmediğini ve tekrar saldırmaya kalkışıp da, betahsîs emel eylediği buseyi mutlaka almak için başını daha ziyade uzattığını görünce Julia yaradana sığınarak, hırs ve şehvetle titremekte bulunan ihtiyara öyle bir hudayî sille aşk eyledi ki, herifin gözlerinden ateş fırlamak değil, hatta gözlerinde yıldırım çarpmış olsa yeri vardı.

Bu sille inmekle beraber kızılca kıyamet dahi koptu:

Julia-(avazı çıktığı kadar haykırarak) Seni gidi çapkın ihtiyar seni! Ben seni babam yerine koymuş idim de her emrinin icrasını kendime şeref bilmekte bulunmuştum. Meğer sen çapkın bir herifmişsin! Utanmaz, arlanmaz! Kır bıyıklarından da utanmıyor.

Alfons-Vay be hınzır kaltak! Sen bana şamar atacak adam mısın. Seni vallahi...

Julia-Sus utanmaz! Ben şimdi Hasan Mellâh'a, Cuzella'ya gidip senden şikâyet edeceğim. Konak içinde rezil olacaksın.

Alfons-Rezil sensin aşüfte! Razı olmayacaksan cevap ver! Şamarı ne halt etmeye vuruyorsun? Ben senin şamar çocuğun muyum?

Vakıa, Julia hemen taşra fırlayarak, Hasan Mellâh'a ve Cuzella'ya şikâyete gitmeye davranmış idiyse de buna hacet kalmadı. Zira kendisini gözlemekte bulunan cariye daha evvel davranmış ve evvelce Alonzo'ya ve ondan sonra dahi Cuzella ve Hasan Mellâh'a hem de "Alfons ile Julia birbirini öldürüyorlar!" diye haber vermiş olduğundan, en önde Alonzo ve onun arkasından Hasan ile Cuzella ve en geriden dahi Esma ile Arslan

ve sair halâyıklar, hizmetçiler yürüyüş etmişlerdi. Bu kıyameti görünce Julia cesareti arttırıp:

Julia-Aman yarabbi! Burası nasıl yerdir? İnsanı cebren rüsva ediyorlar. Kır bıyıklı herif ihtiyarlığından da utanmıyor.

Alfons-(setr-i ayb gayretiyle Julia'nın avazına galebe edecek bir avaz ile) Bu ne Allah'ı severseniz, bu ne demek? Hem bu konağın babası olayım, hem de yabanın Maltız kaltağından şamar yiyeyim. Artık buna da tahammül mü edilir?

Alonzo-(Julia'dan ziyade gazaplanarak) Sen utanmıyor musun be ihtiyar? Hem babamız olasın, hem de kimsenin kabul etmeyeceği denaetlere cesaret edesin... Hasan, Allah aşkına söyle be, Julia'yı telvis etmek istiyormuş, buna insaf razı olur mu?

Alfons-(Alonzo'ya) Sana ne oluyor be! Sen ne karışıyorsun?

Alonzo-(daha ziyade hiddetle bar bar bağırarak) Bana mı ne oluyor? Ben ne karışıyor muyum? Vay Julia'ya ben de karışmazsam kim karışır? Onu buraya kim getirdi?

Alfons-Getirmişsen getirmiş ol! Sanki Julia senin karın mıdır?

Alonzo-(gittikçe hiddetini arttırarak) Karım değil ama, karım gibi bir şey!

Alfons-Yoksa nişanlın mıdır?

Alonzo-Nişanlım değil ama, nişanlım gibi bir şey.

Bunlar kendi hâllerine kalacak olsaydılar, boğaz boğaza geleceklerine şüphe yok idiyse de, araya Arslan ile Hasan Mellâh girerek her biri birini zapt eyledi. Ve Cuzella münazaanın faslı için hakem sıfatıyla ortaya çıktı.

Cuzella-(Alfons'a) Babacığım, senin ettiğin şey pek ayıptır. Ama erkeklerin bu gibi maâyibi daima affedilegeldiğinden seni de affetmek yolu vardır. Yalnız sesini kes de, işin ucunu, ortasını bulalım.

Bu lâkırdıya verecek cevap bulamadığından Alfons sesini kesmiş ve bir aralık odası içine çekilmiş idi.

Cuzella-(Alonzo'ya) Güzel ya a kardaşım, sen de bu kızcağızı getirdin. Zevcen midir, nişanlın mıdır bir şey söylemedin. Babam da ne bilsin? İşte bir yanlışlıktır etmiş.

Alonzo-(hâlâ gazabnâk) Size ne söyleyebilirdim ya? Bakalım ben de biliyor muyum, zevcem midir, karım mıdır?

Cuzella - Vay, bilmiyor musun?

Alonzo-Bilmiyorum ya? Hele zevcem olmamalıdır zannediyorum. Zira zevcem olsaydı!...Haniya, şu karı koca yok mu? Neyse! Nişanlım olduğunu da bilmem!

Bu aralık Julia kendisini ortadan çekmiş idi.

Cuzella- Ya nendir?

Alonzo-Bilmem dedik a? Kıza sorunuz bakalım ben onun nesiyim? Hey! Julia ben senin nen oluyorum be! Nerede o? İşte o da gitmiş.

Cuzella - Neyse, sen bu kızı alacak mısın?

Alonza - (gözlerini semaya kaldırarak) Öf! Aman Yarabbi! Hâlime bari sen merhamet et! Bunların içinde çıldırmak işten bile değil be! (Cuzella'ya) Ya ben biliyor muyum a kardaş? Alacak mıyım, almayacak mıyım, ben neden bileyim?

Hasan- (o zamana kadar şakk-ı şefe etmemiş olduğu hâlde) Artık hiddete lüzum kalmadı Alonzo. İşte sana soruyorlar ki Julia'yı almak ister misin?

Alonzo-(yelkenleri suya indirerek) Böyle mi soruyorlar ya a kardaş? İsteyip istemeyeceğimi soruyorlar. "Alacak mısın?" diyorlar. Bakalım varacak mı?

Cuzella-Sen ister misin, sen?

Alonzo-(keyfinden sırıtarak) Ha, ben mi?.. Şey!... Ben isterim zahir! Yaş otuzu geçti a babam, çoluk çocuk sahibi olacak zaman geldi!..

Hasan-İşte gördün mü bir kere, şimdi işin çaresine bakmak mümkündür.

Cuzella-Öyle ya?

Alonzo-Öyle mi? Deme Allah'ı seversen Cuzella. Şimdi Julia benim karım olur mu dersiniz?

Cuzella-Niçin olmasın a kardaşım? Senden iyisini mi bulacak? Senin ne kusurun var?

Alonzo-(koltukları kabararak) Ohho! Şey ne diyecektim? Ha, vakıa benim ne kusurum var? Geçen gün aradım taradım, biraz zevzekliğimden başka kusurumu bulamadım.

Cuzella-O zevzeklik değil şakacılıktır.

Alonzo-Ama artık babamın ettiği de şakaya sığar mı ya? O kadar da canım sayd..

Hasan-O sahifeyi tekrar mı açacaksın?

Alonzo-İşte kapadım Sîdî, kapadım. Hele Julia benim karım olursa o sahifeyi değil a, bir daha ağzımı bile açmam. Ama patlarmışım, patlarım da yine açmam.

Koca Alonzo'dan alınan cevâb-ı muvâfakata cümlesi memnun kalarak, fakat o gecenin sükûtla imrârına ve kızın reyini sormak hususunun dahi ferdaya talikine karar verdiler.

Hoş, daha akşamki müzakereyi dahi sem'-i dikkatten uzak tutmamıştır ya! Fakat ertesi sabah Cuzella akşamki kararı Julia'ya açtığı zaman, kız güya söylenen sözlerin hiçbirisini işitmemiş ve anlamamış gibi bir tavır gösterip, Alonzo ile izdivaç teklifi cidden ve resmen kendisine arz edildikte onu dahi fevka'l-had bir mahcubiyet ile bittelâkki, "Siz bilirsiniz efendim." cevabını dahi kızararak, morararak vermiştir.

Kılavuzluk vazifesini itmam etmiş olmak için, Cuzella kızın muvafakatini Alonzo'ya tebşir eylediği zaman Alonzo'nun gösterdiği çılgıncasına memnuniyeti göreydiniz, kasıklarınız çatlayıncaya kadar gülerdiniz. Sevincinden hemşiresinin boynuna sarılıp, şapır şapır öptükten sonra, bir baş Julia'nın dahi odasına koştu.

Niçin?

Niçin olduğunu kendisi dahi bilir mi ya?

Hatta, ol kadar bilmiyor ki, çıldırmış gibi sür'at ve telâşla odanın orta yerine kadar koştuğu ve minder üzerinde bulunan Julia'yı halecâna da getirdiği hâlde, kendi şiddetinin hayalinden ürken en âteşîn-mizac atlar gibi Alonzo dahi kendi telâşından ürkerek birdenbire duruştu durdu.

İşte, koca Alonzo'nun asıl, bakıp bakıp da gülünecek zamanı bu zamandı. Yalnız hareketine sekte arız olmuş değildi. Nutku dahi tutulmuş olduğu cihetle harf-i vâhid telâffuzuna kudret bulamamaktaydı. Nihayet hicabından gaşyolmak derecesine gelmiş olan Julia, Alonzo'ya nispetle zehreli denilecek bir mevkide kaldı. Hatta söze dahi o cür'et edebildi. Dedi ki:

Julia-(mahcubâne) Ne oldunuz Sinyor Alonzo?

Alonzo-(bütün bütün şaşırarak) Kim?

Julia-Kim olacak siz!

Alonzo-Ben mi? Ben mi ne oldum diye soruyorsun?

Julia-Evet!

Alonzo-Vay, ben bir şey mi oldum?

Julia-(mahcubiyeti havfa tebeddül etmeye başlayarak) Hâlinizden haberiniz yok mu? Size bir hâl olmuş.

Alonzo-(bir aralık kendine gelerek) Evet evet, hâlimden haberim var! Vakıa bir şey olmuşum. Cuzella'nın dediğine bakılırsa sana şey olmuşum. Şey haniya şu Allah'ın emriyle.. Ne utanıyorsun?

Julia-(hicabın derece-i gayesiyle) Canım... Siz... Böyle... Gelmek..

Alonzo-(cesaretini iadeden maada, böbürlenmeye dahi kalkışarak) Niçin? Ben senin kocan oldum ki, istediğim zaman yanına gelebileyim diye. İnanmazsan Cuzella'ya sor da bak.

Julia-Ayaklarınızı öpeyim Sinyor Alonzo! Böyle lâkırdılar söylemeyiniz. Zira pek mahcup olurum.

Alonzo-(inbisâtla) İyi ama a kardaş! Sen de böyle gözler süzme! Zira, benim de içim gıcıklanıyor.

diye, kızın yanına sokuldu ve Julia her ne kadar çehreyi de asarak Alonzo'yu defetmek istediyse de, Alonzo kendisini defettirmedi. Maa-hazâ, henüz yüz göz olmadığı bir kız yanında, yüz göz açacak muhaverâtta bulunmamak lüzumunu dahi teslim eylemişti. Binaenaleyh, Julia ile güzel güzel konuştu ve ta Majgara karyesinden bed' ile şimdiye kadar kendisiyle ettiği refakatte râbıta-i muhabbetinin her gün kuvvetlendiğini ve bu muhabbetin nihayet muhabbet-i zevciyyeye münkalib olmasından ziyadesiyle memnun kaldığını Julia'ya ikrar ve itiraf ettirdi.

Gariptir ki, bu mülâkatın başlangıcı pek gülünç olduğu hâlde, müntehası pek acıklı olmuştu. Zira Julia, Alonzo'nun dahi zevzekliği ve lâtifeyi terk eylediğini ve bahsi ciddiyâta intikal ettirdiğini görünce, pek ciddî bir suretle derdini dökmeye başlamıştı. Meğer bîçare kızcağız Alonzo'nun o zamana kadar kendisine ettiği muamelâtı, hep gayet şakacı bir adamın her an ve dakika bir başka suretle mütecellî olan tabâyi'inden addederek, konağa geldiği zaman dahi misafirlik müddeti geçtikten

sonra kendisini, âdeta bir hizmetkâr gibi istihdam edeceklerini hesap edermiş. Tahsîn edilecek cihet şu ki, Julia beş on gün müsâferette Hasan Mellâh'ın ne kadar melek-tıynet bir adam olduğunu takdir ederek, böyle bir zât-ı âlî-kadre hizmetkâr olmayı dahi mûcib-i şeref bilmiş imiş.

Elhâsıl, o gün akşama kadar bunlar yekdiğeriyle hasbıhâl ederek, birisinin döküp döküp bitiremediği derdini, diğeri dahi dinleyip dinleyip bitirememiş ve bu tatlı müşâfeheyi ancak Hasan Mellâh ile Cuzella bozabilmiştir.

Hasan Mellâh ile Cuzella'nın müşâfehât-ı vâkı'ayı bozacak hareketleri, vakıa ikisinin dahi mes'udâne ve müteşekkirâne bir şevk ve şetaretle yanlarına gelmelerinden ibaret idiyse de, bu geliş dahi Julia ile Alonzo için bir nimet idi. Zira Cuzella gelir gelmez "Ee, Sinyor Alonzo, haydi artık sen selâmlığa çekil gelinimizi bize bırak da tedarikâtına bakalım." demiş ve Hasan dahi bu sözü teyiden Alonzo'yu kolundan çekip götürmüştü. Meğer bu iki keremkâr, Alonzo ile Julia'nın o zamana kadar hiç görülmemiş olduğu üzere bir gün sabahtan akşama kadar bir odaya kapanıp kalmaları üzerine, bunların hemen zifaf edilmelerine lüzum-ı kavî görmüş ve bunun için ne lâzımsa serian tedariki esbabına müsâraat göstermiş imişler. Binâberîn Alonzo selâmlığa çıktığı zaman bir büyük cemiyet hazır görerek, en ziyade memnun olacak cihet şu ki, özü Müslüman olan o koca Alonzo, sözü dahi Müslümanca kabule razı olmuştu. Alonzo neyse ne, Julia'nın dahi bunu kabul edişine ne dersiniz? Daha Cuzella teklif eder etmez "Ya, Müslüman dedikleri siz misiniz? Öyleyse ben Müslüman, yani sizden biri olmayı isterim. Bense Müslümanları başka türlü zannederdim." diye derhâl kabul eylemişti.

Erbâb-ı mütâlâanın bu hikâyede en ziyade itiraz edecekleri bir şey varsa, o dahi Müslümanlığı kabul etmiş olduğunu şimdi burada öğrendikleri Cuzella'nın tesettür hususunda pek de ihtimam edememesinden ibarettir. Zira kendisinin birkaç defa erkekler meclisinde isbât-ı vücûd eylediğini haber vermişizdir. Lâkin bundan dolayı Cuzella'yı muaheze etmemelidir. Zira Cuzella mestur idi. Araplar, Kürtler, asıl Türkmenler, Çerkezler, Arnavutlar nasıl mestur idiyseler, Cuzella dahi hatta onlardan ziyade mestur idi. Hele İstanbul hanımlarından pek çok ziyade kapalı idi ya! Şu kadar var ki, erkekler meclisinde biraz daha

serbestçe bulunur ve bu da İspanyol serbestliğine hamledilmek mümkün olabilir.

Hasan Mellâh'ın konağı içinde gördüğü serbesti ve saadet Julia'nın hevesini değil, hatta hayretini mucip olup, alelhusus Hristiyan kalmış olan Alfons'dan gördüğü muâmele-i bî-edebâne nefretini müstelzim olduğundan, şu iki hissin icbarıyla Julia kendisine teklif olunan sûret-i nikâhı derhâl kabul eylemiş olduğu gibi, selâmlıktaki cemiyet dahi icâb-ı hâli icra etmekle, yine o akşam Alonzo Efendi ile Julia Hanım zifâfhâne-i saâdette bermurâd olmuşlardır.

Galiba Alonzo'nun sûret-i zifâfına dair bazı izahat dahi istersiniz. Vakıa lâzım gibi bir şeydir. Ancak bir sûrah-ı mestûrdan zifafhaneleri temaşa edenler indimizde memdûh olmak şöyle dursun, nihayet derecede makdûh oldukları için kadh eylediğimiz bir sıfatı kendi nefsimiz için caiz göremedik!...

Beşinci Bap

Cartagena gemisinde duçar olduğu rezaleti takiben, Hasan Mellâh'ın konağından dahi defedilmiş bulunan Dominico Badia'yı düşünüyor musunuz? Haniya merkum eğer Hasan Mellâh kendisini affetmezse, kendi canına kastedeceğini söylemişti. Acaba öyle bir yiğitlik etti mi zannedersiniz?

Böyle bir zanda bulunmayacağınız derkârdır. Zira, bu derece bir ulüvv-i cenâba, bir gayrete, bir cesarete malik olan adamın, ya Hasan Mellâh ve saire huzurunda gördüğü hakaret-i rezîlâneyi kabul etmeyip, daha orada ölümünü istemesi lâzım gelirdi veyahut ondan sonra kimseye sormadan ve bir adamın yüzüne bakmadan nefsini telef mi edecek, yoksa başını mı alıp gidecek, ne yapacak idiyse yapmalıydı.

Bari hiç olmazsa ba'd-ezân tashîh-i fikr ve ıslâh-ı nefs ve tezkiye-i zât etmesine olsun, bir zatın lüzum ve mecburiyet göstermiş olacağını hesap ederseniz sehvin bir ehven cihetine uğramış olursunuz. Zira bilmiş olunuz ki, âlemde can yakmış, cevretmiş, cana kıymış, kan akıtmış, yani bir kere kâffe-i mel'aneti göze aldırıp yapmış ve nefsini mel'unlar mertebesinde görmüş ve bu hâle de katlanmış olan adamın ıslâh-ı nefs edebilmesi muhalât derecesinde müşkilât-ı umûrdandır.

Bir kere siz Dominico'nun konağa gelip de Hasan Mellâh'ın ayaklarına kapanmak istidasında bulunmasını, mücerret nâil-i afv ve safh ümmîd-i nedâmetkârânesinden neş'et eylemiş olduğunu ne hüccet ile ispat eylediniz ki, hatta merkumun tezkiye-i nefs etmek ihtimalâtını hesap ediyorsunuz? Her söylenilen sözü manâ-yı zâhiri ve her edilen hareketi mâhiyyet-i zâhiresince mi kabul edeceksiniz? Bakınız Dominico habisinin o gün konağa gelip de ettiği istidanın hakikati, ne gibi bir emel üzerine mübtenî idi.

Cezayir yok mu, Cezayir? Haniya, bir küçük zulmü def için Hasan Mellâh'ı bir büyük harekete mecbur eden Cezayir. Haniya, şu bir fesat uğrunda veyahut bir müfsidin ikbali yolunda yüzlerce adamın kanı akıtılmakta bulunan Cezayir. İşte o Cezayir dahi, Dominico Badia'nın mefsedet atını oynattığı geniş meydanlardan birisi olup, alelhusus bir vakit burada çevirmiş olduğu büyücek bir dolabın mihverini dahi mahut Câsim Bey yediyle çevirtmişti.

Binaenaleyh Cartagena gemisinde duçar olduğu rezaletten sonra karaya atladığı zaman, merkum doğruca Câsim Beyin konağına varmış ve sergüzeşt-i hâlini anlatmıştı. Hâlbuki Hasan Mellâh elinde dostunun ve refikinin gördüğü tazyiki dinleyen Câsim Beyin dahi, yine bu Hasan Mellâh'dan Dominico Badia'ya şikâyet edeceği bir mesele vardı. Oysa birkaç gün evvel Hasan Mellâh'ın, Cezayir'i hercümerç edercesine bir hareket-i cür'etkârâne ile kendisinin Numan İbn-i Mutahhar aleyhinde kurmuş olduğu fesadı iptal ve kendisini âleme karşı rüsva etmesi olup, Câsim Bey bu keyfiyeti Badia'ya öyle bir tavr-ı müntakimâne ile hikâye etmişti ki, işin aslı fesattan, hıyanetten ibaret olduğu için Dominico'nun dahi urûk-ı gayretini tahrik edebilmişti.

İki müfsit rezil birbirine sergüzeştlerini anlatmakla beraber, derhâl intikam tedbirlerine dahi müracaat eylediler. Hâlbuki Badia bu makule mel'unane tedâbîri düşünmeden bulur hınzırlardan olduğu için mütebessimâne ve münbâsitâne bir tavırla dedi ki:

Badia-Ha, öyleyse asla vakit kaybedilmeye gelmez. Hemen gitmeli afv-ı küllî istidasıyla Hasan'ın ayaklarına kapanmalı.

Câsim-(hayretle) Ayaklarına mı? Amma yaptın ha!

Badia-İşte siz böylesiniz. Düşmanınızın ayaklarına kapanmak derecesindeki tevazuu nefsinize yediremediğiniz için, böyle âleme rezil oluncaya kadar mertlikte devam edersiniz.

Câsim-(hiddetinden çatlamak derecesinde) Ne diyorsun a kardaş? Yoksa çıldırdın mı? Hiç...

Badia-(mel'unane bir tebessümle) Acele etme diyorum. Ben Hasan'ın karnını deşip de buraya, sana kadar can atarsam sen beni muhafaza edebilir misin?

Câsim-(kanı yerine gelerek) Ha, şöyle söyle. Fakat sen bu işi nasıl becerebileceksin?

Badia-Orası benim bileceğim şey! Sen beni muhafaza edebilir misin diyorum?

Câsim-Hayır, Hasan Mellâh bütün Cezayir hükûmetini titretti. Ben ona ne kuvvetle galebe edebilirim ki seni muhafaza edebileyim.

Badia-Vallahi sana bir şey olmuş. Canım ben Hasan'ın karnını deştikten sonra, seninle olsa olsa, artık ahirette uğraşacaktır. Bir de sana beni muhafaza edebilir misin diyorsam, o da beni buradan derhâl bir tarafa aşırabilir misin demektir.

Câsim-Ha, orası kolay. Berren istersen berren kaçırabilirim. Bahren istersen bahren! Fakat sen kendini nasıl kurtarabileceksin?

Badia-Bak sana anlatayım. Buradan senin en güzel hançerlerinden birisini alırım. Hasan'ın konağına giderim. Ayaklarını öpeceğimden bahisle kendimi huzuruna kabul ettirebilirsem ayaklarına kapanırken hançeri dahi göğsüne dayarım. O hâlde bizim yanımızda uşak muşak makulesinden bir iki adam bulunsa bile, onlar mutlaka silâhsız olacaklardır. Zira, benim suikastimden şüpheleri olursa Hasan'ın huzuruna ruhsat-yâb-ı duhûl olamam. Şüphe etmedikleri surette dahi, onlar üzerlerine silâh almak gibi bir ihtiyatta bulunmazlar. Farz edelim ki, efendilerinin al kanlara bulanması üzerine asla telâş etmesinler de, benim üzerime yürüsünler. Hiç elinde yalın hançer bulunan bir adamın üzerine varılır mı? Bilâkis ben onların üzerine varırım. Küçücük bir arının heyulâdan ibaret iğnesinden ne olur? O bile bir adamın üzerine hücum eylediği hâlde insanı ürkütebilir. Bir sa-

niyecik onları yıldırabildikten sonra ise buraya kadar kapağı atmak işten bile değildir. Şimdi anladın mı?

Câsim-Anladım ama, evdeki hesap çarşıya uyarsa!

Badia-Bu bir hesaptır ki çarşıda dahi uyar. Hatta gemi içinde olmasaydım ben bunu rüsva olduğum gün, sekiz, on kişinin içinde dahi yapacaktım. Hem yalnız Hasan değil, Cuzella'yı da vurup öyle kaçacaktım. Zira onun için tedarik etmiş olduğum bir âlâ hançer orada idi. Fakat gemi içinde bulunuşum işi bozdu. Zira, firarın yolu yoktu. Hem de öyle bir gürültüde yirmi kadar tayfanın derhâl silâh alabilmeleri ihtimalinden başka, Zerno gibi bir haydut koluma bir manivelâ vursa dahi elimden hançeri alabilirdi. Hâsılı, gemide hiç ümmîd-i selâmet yoktu. Konakta ise ümit yüzde doksan nispetinde olup, tehlike ondan ibarettir.

Câsim-Ben bu işi pek güç görüyorum.

Badia-Niçin?

Câsim-Güç de onun için.

Badia-O güçlüğü ben göremiyorum.

Câsim-Tehlikeli iş, tehlikeli!

Badia-İyi ya işte güçlük ve tehlike içine girecek ben olduğum hâlde, ben yine bir tehlike göremiyorum. Sen ne görüyorsun söyle bakalım?

Câsim-Benim gördüğümü söylemek lâzım değil. Fakat bana kalırsa bu işi bir bedevî Arap'a havale etsen. Bu kadar ahmak bedevîlerim var.

Badia-(bir tebessüm-i mel'ûnâne ile) Meramını anladım. Cezayir halkına karşı Hasan'dan intikamı alan sen olduğunu göstereceksin öyle mi?

Câsim-(o da mel'unâne bir tavr-ı istihfâfla) Şu düşündüğün şeye bak!

Badia-Ben seni bilirim. Düşündüğünü de bilirim. Bu işte senin reyini hiç kabul edemeyeceğim. Nafile!

Görüyor musunuz, Dominico Badia o gün Hasan'ın konağına ayak öpmekten ibaret bulunan zahirî bir emelin tahtında münderiç nasıl bir emel-i fecî ile gelmişti.

İşte, şimdi burada nazar-ı muhâkemeden kaçırılmayacak bir şey vardır. O da şudur ki:

Cartagena gemisinden yakayı güç belâ sıyırmış olduğu hâlde, Dominico Badia'nın tekrar Hasan Mellâh'ın konağına girmek, haniya şu kasd-ı fecî ile girmek gibi bir tehlikeyi göze aldırmış bulunması, şecaate hamlolunabilecek bir hareket addolunabilir.

Hâlbuki addolunamaz.

Zira, hüsn-i ahlâkın cihât-ı keyfiyyâtını tetkik ve bulduk-ları ahkâmın hüsn ü kubhunu ispat eden hükemânın pek makbul ve memdûh gördükleri şecaat, öyle herkesin gafletinden bilistifâde, bir adamın konağına girip de "Ayak öpeceğim!" diye zillet ve hakaret yüzünden görünerek canına kastetmek değildir. Siz Badia'ya şecaat sıfat-ı memdûhasını nasıl verebileceksiniz ki, şeci olan bir adam ölümü nazarında hakir görür. Badia ise ölümden korkar bir adamdır. Sâniyen, şecî olan bir adam teşebbüsât-ı vâkı'asında necat ve reha yolunu aramaz. Fedâ-yı nefse her zaman hazırdır. Badia ise rehayı da arıyor. Sâlisen, şeci olan adam hasmının gaflet zamanını aramaz. Hatta, meşâhir-i şüc-'ânın terâcim-i ahvâlinde hasmı bulunduğu hâlde, silâh almasına müsaade etmek ve hatta cenkleşirlerken hasmının silâhı yere düşünce, fırsatı ganimet bilip de üzerine yürümedikten maada, yere düşen silâhı alarak yine hasmının eline teslim etmek gibi bahadırlıklar görülmüştür. Badia ise hasmının gafil tarafını kolluyor.

Binaenaleyh, Badia'ya şeci demek kat'â caiz değildir. Merkumu hain, gaddar diye tavsif etmeli.

Bir şeci hasmıyla merdane cenkleşerek kan dökerse, ona kaatil unvân-ı muhakkarı verilmez. Onu suikastçı diye tahkir icap etmez. Bu hakaretli unvanlar Dominico yolunda hareket edip de, üstesinden de gelen kancıklara verilir.

Badia, Câsim ile olan müşâfehesinde Câsim'in bu kolay suikastı bir bedevîye ettirmek istemesiyle, Badia'nın dahi ona itiraz etmesinden hikmet-i ahlâkça büyücek bir hüküm çıkardınız ya? Hasan'dan alınacak intikamın Câsim namına alınmasına Badia'nın haset etmiş olması, filhakika zımnından bir büyük hüküm çıkarılacak mefsedetlerden ma'dûddur.

Mademki hikâye okumaktan asıl meram eğlenmek olduktan sonra, bir meramınız dahi zevât-ı muhayyelenin sergüzeşt-i ahvâl-i mutasavveresinden dahi ibret almaktır ve mademki şu

Câsim ile Badia gibi iki habisin bir küçük muhâsedesinden dahi, bir hükm-i hikemî isitihracına çalışırsanız müsaade buyurunuz da, bu babda fikrinize azıcık delâlet edelim.

Evvela tetkik ve muhakemeye şu yoldan girmelidir ki:

Üzerinde yaşadığımız şu dünyada iki adamı birbiriyle bağlayan râbıta-i maneviyye nedir? Bu rabıtanın "menfaat" olduğuna şüphe var mıdır? "Size ettiğim hizmeti veyahut gösterdiğim teveccühü bir garaz mukabilinde göstermiyorum, hulûsuma emniyet ediniz." diyenlere dünya bir araya gelse inanmayınız! Zira, edeceği iyiliği rızâenlillâh edecek kadar âlicenap, Hasan Mellâh gibi yüz binde bir bulunamayacağından, bu âlicenabı yüz bin adam içinde arayıp bulmak ve bulduğunuz âlicenabın, o matlup olan âlicenap idüğine kanâat-ı kâmile dahi hâsıl etmek muhale yakın bir müşküldür. Ne hacet, farz edelim ki, size ettiği lütuf filhakika, mahzâ rızâenlillâh olsun. Ya size ettiği lütufta rızâ-yı ilâhîyi kazanmak dahi bir garaz değil midir?

Hükemâdan birisi şu hüccet-i katı'anın aleyhine bürhan getirememişlerdir. Siz getirebilirseniz aşk olsun. Hükemâ gayeti garaz denilen şeyi memdûh ve makdûh olmak üzere ikiye taksim etmişlerdir.

Öyleyse hükmedeceğiz ki, mayaları fesatla yoğrulmuş olan iki adamı birbirine bağlayan garaz ve menfaat dahi bir garaz ve menfaat-ı fâside olacaktır. Nasıl ki mayaları melekiyetle yoğrulmuş olan iki adamı birbirine bağlayan garaz ve menfaat dahi bir garaz ve menfaat-i makbûle olacaktır.

Hâlbuki havâss-ı beşeriyyenin, gerek hasenatı, gerek seyyiatı birbirini ol kadar tanırlarki, kendi hem-nev'ilerinden hangisini kimde görürlerse, daha bir çoğu da oraya koşarlar ve toplanırlar. Hiçbir adam gördünüz mü ki, faraza mürtekip ve zalim olduktan sonra, merhametsizlik, tamah, haset ve bunların sair karındaşları dahi o adamın hizmetine atılırlar da ne yaparlar? Hasenat ciheti de bunun aynıdır.

Öyleyse hükmedeceğiz ki, iki şaki mümkün değil dost ve müttefik olamazlar. Öyleyse bunun nisbet-i makûsesiyle dahi hükmedeceğiz ki, iki taki, dost olarak ittifak ederlerse, mümkün değil bir daha ayrılamazlar.

Zira, bir şaki kendisini şaki eden haset, tamah, gadr, zulüm, irtikâp gibi seyyiât-ı havâss-ı beşeriyyeyi âmme-i enâm hakkında nasıl istimal ederse, refiki hakkında dahi bi-aynihi öyle istimal edecektir. Kezalik bir taki dahi kendisini taki eden gınâ-yı kalb, rahm ve şefkat, iffet, hayırhahlık gibi hasenât-ı havâss-ı beşeriyyeyi âmme-i enâm hakkında istihdam eylediği gibi refik hakkında dahi bi-aynihi öyle istihdam eder. Binâenalâ-zalik akil olan kendi aleyhine ittifak edenlerin ahlâkını tetkik etmelidir. Zira onların adavetleri müstemir olamaz. Pek az bir zaman içinde aralarına tefrika düşüp kendi kendileriyle adavete başlarlar. Hatta akil olan sû-i ahlâk sahiplerinin dostluklarından dahi memnun olmaz. Zira dostluklarının hükmü de düşmanlıkları kadar olur.

Müttefiklerin birisi Hasan ve diğeri sû-i ahlâk sahibi olursa hüküm Hasan üzerine terettüp ederek, sû-i ahlâkın tesiri pek kuvvetsiz kaldığını reyü'l-ayn görmüşüzdür. İki refik biliriz ki birisinin başı pek ziyade sıkılmış olduğu bir günde, diğerine çend sahifeden ibaret bir eserin mukabelesi gibi bir küçük hizmet teklif etmiş ve hâlbuki refik bu hizmeti kendisinden diriğ etmişti. Bundan maada dirig-i hizmet eden refik diğerinin mahzâ kesp ve temettuya ait olan işlerine sekte vermek için muhaberâtını men'e kadar varmış ve hatta bunun için yazdığı bir pusula dahi ele geçmişti. Bu emsali harekâtla beraber refakata halel gelmemiş ve hatta mazlûm olan refik, zalim olan refikin her gün bir hayli hizmetinde bulunmak ulüvv-i cenâbından yine vazgeçmemiştir. İşte bu muamele hayalde tasvir olunmuş değil, fiilen vuku bulduğu meşhut olan mevâdd-ı dakikadan bulunmakla itibar ve istifade edilir ümidiyle buraya derç olunmuştur.

Elhâsıl, Badia'nın bir muvaffakıyyet-i mel'ûnâneyi refiki Câsim'den ve Câsim'in dahi bunu ondan diriğ etmesi, ikisinin müttefikan görecekleri bir işte dahi muhasede gibi bir levsden berî tutamadıklarını ve bu ise mahzâ fesâd-tıynetlerinden geldiğini nazarıitibar ve intibaha arzeder bir keyfiyet idüğini fark etmek intibah hevesinde bulunanlar için pek lâzım bir dikkattir. Şimdi dahi düşünecek bir şey kaldıysa, o da Cenabıhakkın savnı samedânîsi Hasan'ı bu tehlikeli suikastin şirretinden muhafaza edebilmiş olmasıdır. Lâkin buna da taaccüp lâzım gelmez. Zira bir duvar altında yatan adamın güya oradan kalkmasını

hâtif-i gayb kendisine nida etmiş gibi bir sür'at-i âcile ile kalkarak ve oradan ayrılmasıyla beraber duvarın yıkılması misillü garâib eksik değildir. Bu kabil şeyler maneviyatın ol kadar ince perdelerindendir ki ona bizim akl-ı kasırımız bir türlü eremez. Haberimiz olmadan geçirmekte bulunduğumuz nice tehlikeleri sonradan haber alacak olsak, cenâb-ı hâfız-ı mutlaka olan teslimiyetimizi bir kat daha takviye ve teyit ederdik.

Her neyse şükredelim ki o gün Hasan Mellâh'ın konağına bir itminân-ı tâmla gitmiş olan Badia mel'unu, Alonzo'nun müdafaası üzerine kezalik bir ye's-i tâmla avdet eylemişti. Yeisini cümleden ziyade itmam eden şey, Alonzo'nun Hasan'a bir kerecik keyfiyeti arz etmeden kendisini kovmuş bulunması idi. Zira, keyfiyet Hasan'a arz olunduğu surette müsellem olan ulüvv-i cenâbı cihetiyle, istidasını kabul edeceği ümidi Badia'da henüz mahvolmadığı hâlde avdet eylemişti ki, zahiren ümitten ibaret bulunan bu hâlin hakikatte yeise kuvvet vereceği dahi umûr-ı müsellemedendir.

Bari şu yeis üzerine olsun, Badia mel'unu Hasan'dan el çeksin dersiniz, öyle değil mi? Lâkin bu gibi yeisler hasmın şiddetini arttırmaktan başka bir şeye hizmet etmezler. Binaenaleyh o günkü meyusen avdet gerek Badia'nın ve gerek Câsim'in şiddetlerini bir derece arttırmıştı ki, bîçare Numan İbn-i Mutahhar mazlûmunun terk-i dâr u diyârla Şam'a kadar mübâadet etmesine mecburiyet gösteren tazyikler, işte bu şiddet üzerine edilmiş ve vakıa Numan İbn-i Mutahhar terk-i dârla yakayı kurtarmışsa da, Hasan Mellâh Cezayir'den firar etmeyip, yine tehlike içinde kalmıştır. Hem de ne tehlike ya!

Altıncı Bap

Dominico Badia'nın konağa geldiği ve ne emel üzerine geldiği hâlde ne muamele gördüğünü Alonzo'nun, daha vaktiyle Hasan Mellâh'a haber vermiş olacağı ihtara muhtaç değildir.

Doğrusu ya! O zaman Hasan Mellâh Badia'nın bu hareketine hiçbir mana verememişti. "Mundar, benden hâlâ emin olamadığı için bu müracaatı da etmiş olmalıdır. Hâlâ kendi selâmetini temin için benim affıma ihtiyaç görmekte olduğundan gelmiş bulunmalıdır." demiş idiyse de, bu dahi ol babda kendi vicdanına sükût ve sükûnet-i sahîha emredecek bir mana değildi.

Vakta ki, Numan İbn-i Mutahhar aleyhinde gösterilen eser-i şiddete vukuf peyda eyledi. Bu cesareti mahut Câsim Bey'de bulamayınca, işin içindeki kuvveti aramaya mecbur olup lede'l-tahkik Dominico Badia'nın Câsim Bey konağında hem de sırren ve hafiyen misafir olduğunu haber almasıyla, bîçare Numan aleyhindeki şiddetin dahi Dominico tarafından tedbir edilmiş olduğunu derhâl hükmeyledi.

Fakat bir aralık Hasan bu mülâhazasında da ifrata vararak, âdeta gerek Dominico'nun ve gerek Câsim'in kendi aleyhinde bir şeye muvaffak olmaktan meyusiyetle Numan'ı kahırla, bilvâsıta ahz-ı sâr etmiş olmak sevdasında bulunduklarını hesap etmiş ve Numan, Cezayir'i terk eyledikten sonra bu tarîk-i intikama da hacet kalmayacağını düşünmüştü. Bereket versin Cuzella'ya ki, Dominico Badia'dan bir türlü emin olamadığı için, bu herifi nazarıdikkatten uzak tutmamayı Hasan'a musirrane tavsiye etmesiyle, Hasan dahi Cuzella'nın hatırı için zarurî tenezzül eylediği tetkikat ve teşebbüsât sayesinde tehlikenin önünü alabilmeye muvaffak oldu. Şöyle ki:

Hasan Mellâh, kendisine mensubiyeti müştehir olmayan, bakkallık nev'inden küçük bir alış verişle geçinerek, hatta elindeki sermayeye dahi yine Hasan Mellâh sayesinde nail olmuş ve o dahi mukabeleten Hasan'a bazı mertebe iş görmüş bulunan Batul nam bir Arap'ı yanına çağırarak, herifin gayretini tahrik için ta Fas'ta kendi pederi ve tekmil familyası aleyhine irtikâp eylediği mel'anetten bed' ile, Cartagena gemisindeki muhakeme keyfiyetine varıncaya kadar, Badia'nın ettiklerini bir bir tadat ve beyan eyledikten sonra Câsim Bey ile İnşirâh ve Numan İbn-i Mutahhar arasındaki vukuatı ve Câsim'in kendisine mahzâ Numan'ı himaye ettiği için adavet etmekte bulunduğunu hikâye ederek, eğerçi sâye-i savn-ı samedânîde hâlâ onlardan bir gûne korkusu yoksa da, karşısında böyle iki muktedir düşman dururken bütün bütün dahi ihtiyatsız bulunmayı tecviz edemediğini ve bunun için ihtiyat olarak dahi merkumların hanesinde bir adam bulundurarak, kendi aleyhinde bir gûne kararları olursa vaktiyle haber almak ihtiyacında bulunduğunu Batul'a arz ve bu işi ona havale etmeyi dahi teklif eyledi.

Koca Hasan'ın her kalb-i selîme tesirden hali kalmayacak olan ifadât ve hikâyâtını şakk-ı şefe etmek değil, hatta nefes

bile almadan dinlemekte bulunan Batul, Hasan sözü bitirdikten ve cevaba muntazır kaldıktan sonra dahi bir müddet derin derin düşünerek ve burnundan bir hayli dik ve sert nefesler dahi alarak, nihayet dedi ki:

Batul-Ey Hasan, sen beni bir namuslu adam mı tanırsın, yoksa namussuz mu?

Hasan-Namussuz bir adam olsaydın ben seninle dost olmazdım.

Batul-Öyleyse bana teklif ettiğin iş bir nevi casusluk olduğunu ve ona da namuslu adamların tahammül edemeyeceğini teslim edersin ya?

Hasan-Lâkin, işin içinde bir şey var ki...

Batul-Ben işin içinde olanı aramıyorum. Çünkü senin kadar ince düşünmeye benim iktidarım yoktur. Sana anlatmak istediğim şey şudur ki, ben şimdi senin bu emrini kabul edersem sana ne kadar büyük bir fedakârlıkta bulunmuş olacağımı takdir etmelisin. İşte namusumu dahi sana feda etmiş olacağım. Maa-hazâ yine müteşekkirim ki sana ölmekten büyük bir fedakârlıkta bulunuyorum. Emrini kabul ettim Sîdî! Sûret-i icrâsını tarif et.

Hasan-(Batul'un bu derece fedakârlığı göze aldırmış olmasından müteessir olarak) Hayır Batul, hayır! Ben namussuzcasına bir işi kendi hakkımda zinhar teslim edemeyeceğim gibi, dostlarım için de tecviz edemem. Casus kullanmak da casusluk etmek de yiğit olan, mert olan erbâb-ı gayretin kabul edemeyeceği bir şeydir. Lâkin bu casusluk bizimle merdane adavet eden bir adama karşı kancıkcasına taarruz etmek için edilen casusluktur. Biz ise bizim merdane ve âlicenabâne kasr-ı yed eylediğimiz bir adavette hâlâ aleyhimizde kancıkçasına hareket eden erbâb-ı cevrden kendimizi korumak için teftîş-i tefahhusa tenezzül etmekteyiz ki buna casusluk denilemez. Hele sen yalnız benim aleyhimde hareket tevlit edecek bir karar haber aldığın zaman bana haber vereceksin. Yoksa konaklarında ne olup bitiyor, benim hakkımda ne söyleniyor, buralarını bana bildirmeyeceksin.

Batul-Bir mürşid-i kâmil gibi söz söylüyorsun be Hasan! Lâkin kendini bu kadar ezmene hacet yok diyorum. Nasıl hareket edeceğimi tarif et de gideyim, işe başlayım.

Hasan-Dükkândaki eşya ve emtiandan bazılarını denize atacaksın. Badehu dükkânın hırsızlar tarafından soyulduğunu ve şu kadar eşyan ile şu kadar da akçen çalındığını halka neşrederek iflâs eyleyeceksin. Badehu gidip Câsim Beyin lütfuna iltica edeceksin. Hatta "Hasan Mellâh'a gittim. Şimdi onun hariçten kimseye emniyeti kalmamış, beni konağa bile koymadılar. Orada Hasan'ın kardaşı mıdır nedir, bir habis herif var, beni terzilen tart eyledi." diye yalvaracaksın, yakaracaksın, boğazı tokluğuna gibi bir suretle oraya kapılanacaksın.

Batul-Kâfi! Alt tarafını da ben bulurum.

Batul bu talimatı aldıktan on yedi, on sekiz gün sonra Hasan Mellâh'ın konağına gelip Monsieur İlia marifetiyle Hasan'ı uykudan kaldırarak şu malûmatı verdi.

Batul-Aldığım talimat üzerine yalnız kendimi değil, zevcemi dahi kabul ettirdim. Cesaretimden, kifayetimden zaten emin oldukları gibi, her emirlerini icra edeceğimden dahi emindirler. Demirden mamul bir varil içine barut doldurup, gece vakti gelerek alt katın penceresinden içeriye sokacaklar ve bununla konağı berhava edecekler. Hem de, bu belâya üç dört güne kadar muntazır olmalısın. Hatta sana şunu da söyleyim ki, bu sureti Badia bir İngiliz tarihinde okumuş.

Batul'dan bu malûmatı aldığı zaman Hasan Mellâh bir kere kaşlarını çatmış idiyse de, herife asla renk vermeyip "Sen burada dur, ben şimdi gelirim." dedikten sonra hareme girip bir saat kadar eğlendikten sonra çıktı, Batul'un eline iki hançer ile iki de mazruf mektup verdi.

Batul-Casusluğu kabul ettiğimiz gibi cellâtlığı da mı kabul edeceğiz?

Hasan-Hayır!

Batul-Yok, haniya bunlar o kadar mel'un herifler ki insan bunları gebertse katil olmaz, gazi olurdu.

Hasan-Hayır hayır! Güya bu gece yahut yarın gece bu hançerlerle mektuplardan bir tanesini Badia ile Câsim'in yattıkları odaya ve hatta yatakları yanına koymalıdır.

Batul-Badia'nınki kolay. Çünkü her zaman onun yattığı odaya girebilirim. Lâkin Câsim'e ne diyeyim? Onu da zevcem bilecek.

Hasan-Kendisine söyle. Mutlaka bir kolayını bulsun. Eğer kolayı hiç bulunamazsa yalnız Badia'nınki de kâfidir.

Batul-Artık olduktan sonra ikisi de olmalı.

Hasan-Sen bilirsin, göreyim seni!

Vakıa, Batul Hasan'ın emrini icraya o gece muvaffak olamamış idiyse de, ertesi gece muvaffak olmuştu. Hatta yalnız Badia'nın yatağına değil, Câsim'in yatağına dahi bir hançer ile bir de mektup vazettirebilmişti.

Sabah olup da, gerek Câsim ve gerek Badia bunları bulunca ve bahusus mektupları okuyunca ol kadar telâşa düştüler ki tarif kabul etmez. Câsim hançerle mektubu alıp da Badia'nın odasına vardığı zaman, onu da kendisi gibi elinde bir hançer ve bir mektup tutmakta görünce ve tabîr-i âhere göre Badia, Câsim'in hareminden çıkıp gelmekte olduğunu uşaklardan haber aldığı zaman, kendi yatağı yanına konulmuş olan hançer ile mektubu Câsim'e göstermeye kıyam etmekle beraber, onu da böyle bir hançer ve mektup ile bulunca ikisinin dahi hayretleri, telâşları derece-i nihâyenin üst tarafına kadar vardı. Ağızlarından çıkan lâkırdı şu olabilmişti:

-Vay, sende de var mı?

-Ya, sende de mi var?

Şu birer kelimeyi tefevvüh eyledikten sonra, iki refik şüphesiz bir saat kadar kafalarını koyunlarına soktular ve meyus meyus düşündüler kaldılar. Ondan sonra:

Badia-Bu herife Hasan Mellâh dememeliydi. Hasan Sabbâh demeliydi. Zira bu makule işler ancak Alamut Kalesi'nin sahibi Şeyhü'l-cebel Hasan Sabbâh'da görülmüştür.

Câsim-Vallahi öyle! Acaba mektupların ikisi de bir mi?

Badia-Na, işte benimkini okuyayım.

diye, merkum Hasan Mellâh'ın mektubunu ber-vech-i âti kıraat eyledi.

Mektup

Hazreti Allah'ın vahdaniyetini ikrar ve Cenâb-ı Muhammed'in nübüvvetine iman ve Müslüman doğup Müslüman yaşadığıma ve Müslüman olarak vefat edeceğime hamdüsena etmekte bulunduğumu ba'de't-tezkâr!

Ey sâî-i bi'l-fesâd! Batılın hak üzerine galebe edeceğine dair elde bir hüccetin var mı ki, fesat yolunda bu kadar cür'etli hareket ediyorsun? Şimdiye kadar muvaffak oldum zanneylediğin mel'anetler, muvaffakiyetten mi addolunabilir ki, âlemde rüsvâ-yı âmm olarak yaşıyorsun? Biraz namusun, insafın, gayretin olsa kendi kendini de teşnî ve tel'in edersin.

Batıl hak üzerine nasıl gelebe edebilir ki... Hakkın batıl üzerine gözleri daima açıktır. Batıl ise daima kördür. Çünkü batıl basîr olacak olsa, kendi butlânını, kendi ayıbını görüp yola gelmesi lâzım gelirdi. Ve hakkın batıl üzerine gözü açık olmasa, batılın butlânını göremezdi. Hâlbuki hak batıl için iğmâz edecek bile olsa savn-ı samedânî iğmâz etmez.

İşte hüccetleri:

Savn-ı samedânî iğmaz etmez dedim. İmanım bundan ibarettir. Çünkü ayaklarıma yüz sürmek gibi bir denaet ve zilleti irtikâp edeceğinden bahisle denaet ve yalancılık içinde saklamak istediğin suikastı savn-ı samedânînin açık olan gözleri görmüştür. Bu defa konağımı barutla berhava etmek hulyasına düştüğünü dahi, işte hakkın basar-ı basîri görmüştür.

Kendini ifrit kadar muktedir gördüğün hâlde, anla ne kadar ahmaksın ey bîçare! Anla ki, karşında bulunan adam senin gibi cüz'î, hem de ıstırarî ve muhik bir denaeti kabul edecek olsa, sen hâbgâh-ı istirâhatte yatıp uyurken, sîne-i pür-kînene hançer sokmaya muktedirdir. Hüccet mi istersin? İşte hançer hâlâ yatağının yanındadır. Bilirsin ki bunu oraya koymakla senin göğsüne sokmak arasında pek az bir mesafe kalmıştır. Lâkin ben senin kadar utanmaz, yüzsüz, arsız, namussuz bir adam değilim ki, hîn-i mülâhazada kendi yüzümü kızartacak olan öyle bir denaeti kabul edeyim. Ben yapacak olursam, senin sığınmış olduğun konağı, her sayhası edânînin yüreklerini sarsan ve eâlînin ırk-ı hamiyyetini müteharrik ve mühtez eden top güllesiyle başına yıkarım.

Bundan sonra, ya ben, ya ad'â vefat edinceye kadar konağımın dahil ve haricinde her noktasına bir sadık göz bakacak ve muhafaza edecektir. Sakın ha! Yanılıp da semtine uğrama. Zira girdiğin dakika o dakika olur.

Bir nazarıdikkat dahi içinde oturduğun konağın içinden çıkmayacaktır. O konak içinde en sadık bilinen bir zevce bile

zevci için suikaste razı olabileceğini yakinen bilmelidir. Bu işin esbabını tedarik ettim. Sırta giyilen gömleği dahi kendi tarafıma yani savb-ı savâb-ı hakkaniyyete celp etmeye bilvücuh iktidarım vardır ve var olduğunu sen de teslim edersin. İmdi her ne zaman aleyhimde o konak içinde cüz'î bir hareket haber alırsam konağın tozunu berhava edeceğim yakinen malûm olmalıdır.

Konağı, yani onun muhafaza etmekte olduğu melâini bir habs-i ebedî içine aldım ve bu habs-i ebedîye lüzum gösteren de yine melâin-i merkumdur. "el-hakku ya'lû velâ yu'lâ aleyh" hükmünün pek doğru olduğuna benim kaviyyen imanım olduğu gibi, seni dahi bu imana getireceğim ve illâ bilmiş ol ki mahvolacaksın.

İmzaya hacet yoktur.

Bu mektubu okurken Badia'nın çehresini kurşunî bir renk kaplamış olduğu gibi, Câsim dahi buz gibi donmuş kalmıştı. Meğer Câsim'in mektubu dahi bunun aynı olup, yalnız baş tarafına "Şu mektup Badia'nın dahi başı ucuna konulacak bir mektuptur." ibaresi yazılmıştı.

Bu iki müfsit bir müddet daha sükûttan ve birbirinin yüzüne bakışıp kaldıktan sonra:

Badia-Demek oluyor ki konağımızın içinde çaşıt var.

Câsim-Var ama, kim olacak? Onu bulmalı. Bak herif diyor ki zevcenizden bile emin olmayınız.

Badia-Sen ona bakma.

Câsim-Bakma değil! Sen Hasan Mellâh'ın bu mektupta söylediği şeyleri yapmaya dahi muktedir olduğuna inanamıyor musun yoksa?

Badia-İnanırım, yapar! Fakat ben şu casusu bulmak isterim. Ve şüphem de Batul mudur nedir, haniya şu yeni aldığın heriftedir.

Câsim-Yok yok, ondan şüphe etme. Zira Batul, Hasan'a ettiği müracaatta meyus olmuş. Başkası olmalıdır.

Badia-Ama a canım, bu casusun eli hem haremde, hem selâmlıkta iş görüyor. Bu ise olsa olsa Batul olabilir.

Câsim-Sen haremde eli olanı arıyorsan bizim Hâşim'in de eli vardır. O da müteehhildir. Hem geçen gün Hâşim'e birkaç kamçı vurmuştum. Belki ondan dolayı ahz-ı intikam etmiştir.

Badia-Hâşim mi? Hiç o sadık Hâşim sana bu hıyaneti eder mi? Hem Hâşim'in kırbaç yemesi ilk defa değildir a?

Câsim-Neyse! Sen şimdi casusu masusu arama. Onu sonra düşünür, arar buluruz. Hasan'a karşı ne harekette bulunacağız, onu düşün!

Badia-Bencesi kolay! Ben yıkılır giderim.

Câsim-Yaa!.. Demek oluyor ki gözün korktu ha?

Badia-Sanki senin gözün korkmadı mı?

İşte edânînin ittifakı bozulmak için ahlâkın bu derecesi kâfidir. Zaten teşebbüs ettikleri iş namuskârâne bir iş olmadığı için, onda sebatsızlık ve nedamet dahi pek yakın olacağından, Badia ile Câsim "Vay, sen korktun ha?", "Sen de korktun!" gibi lâkırdılar uzatıp, hâlbuki filhakika ikisi dahi korktukları cihetle bu münasebet aralarını soğutmaya kadar tesir gösterdi. Nihayet Badia o eski dostu Câsim'i veda etmeden Cezayir'den gaybubet etti gitti.

Gitti ama nereye kadar gidebilecek? Hasan'ı Cezayir'de Câsim'in şerrinden muhafaza eden Allah'ın yed-i kudreti nerede olsa, ne zaman olsa Badia'ya yetişemeyecek mi? Bahusus Badia gibi canı kendisine bağlanmış olduğu hâlde, bu nimetin kadrini bilmeyenler için denilebilir ki:

"Yedullahi fevka eydihim femen nekese feinname yenküsü alâ nefsihi"

(intihâ-yı kitâb-ı hâmis)

Altıncı Kitap

Birinci Bap

Tamam 1800 sene-i mîlâdiyyesi haziranının on dördüncü günü Mısrü'l-Kahire'de Özbekiye'de bulunmaklığınız mümkün olsaydı, pek garip bir vak'a temaşa ederdiniz. Ama diyeceksiniz ki ömr-i beşer geriye doğru ric'at etmeyip daima ileriye gider olduğundan, bu zamanın adamları için bundan yetmiş beş sene mukaddem Mısır'da bulunmayı arzu etmek taleb-i muhâldir. Evet, hakkınız vardır. Ancak insanlar pek çok muhalleri mümkün suretine koymuş olduklarından, bu da şimdiki hâlde mümkündür. Âlem-i târihe girdiğiniz gibi matlup hâsıl olur. Zira âlem-i târih içinde ömür, ta mebde-i intişârını beşere kadar avdet edebilir.

Geliniz bu âlemde de, size biz delâlet edelim. Zira müverrihler âlem-i târihi tarh u tertip ederlerse de, her köşe ve bucağını hikâyenüvisler kadar göremezler.

İşte ifâ-yı hidmet-i delâlete başlıyoruz:

1800 sene-i mîlâdiyyesi, o bin sekizyüz sene-i mîlâdiyyesidir ki, o senelerde kaplarına sığmamakta bulunan Fransızlar çılgıncasına bir azm-i mücteriâne ile Avrupa kıt'asının her tarafına intişarı göze aldırmış olmaktan maada, Hind'e kadar mesafe ve müşkülâtı dahi gözlerine kestirip, bu cür'etle Toulon'dan gemilere binerek Mısır'a kadar gelmişlerdi. Lâkin gelir gelmez bir yandan İngilizler bahren ve bir yandan dahi Osmanlılar berren yollarını kestikleri gibi pusulayı şaşırıp, hatta oraya niçin geldiklerini dahi bilemeyerek ve bir kimseye de anlatamayarak namuslarıyla, vakarlarıyla çıkmak için yalvarmaya başladıkları hâlde dahi, Cezzar Paşa ile söz anlamaz İngilizlere meramlarını anlatamamakta bulunmuşlardı.

Napolyon'u mu soruyorsunuz? Haniya şu arslan derisi bürünüp de ortaya çıkan ve âlemi korkutan tilkiyi mi? Hiçbir tilki kuyruğu kapana kısılacağını anlar da, öyle tehlikeli yerde durur mu?

O çoktan kaçmıştı. Size haber verdiğimiz bin sekiz yüz senesi haziranının on dördüncü günü Napolyon Mısır'da yoktu. O

tilki, Fransız şecere-i şevketinin üzerine konarak pineklemekte bulunan birkaç yüz tavuğa ağacın altından göz yalpırtarak, cümlesini yere düşürüp boğduktan sonra, ağaç üzerinde yuvacığını yapmaya gitmiş ve Mısır'da ise an asıl Strazburglu olmasıyla Alman kurdu demek iken, bir de Fransızlaşmış bulunmak münasebetiyle tilkileşmiş demek olan Kleber kalmıştı. İşte bin sekiz yüz senesi haziranının on dördüncü günü Özbekiye'de vuku bularak, temaşa etmenizi arzu eylediğimiz vak'a dahi bu Kleber'in konağında ve hatta onun üzerinde vuku bulmuştu. Şöyle ki:

Mısır'a getirdikleri kırk bin kadar askerin hemen otuz beş binini kırdırmış ve yerlerine Mısır Kıptîlerinden aldıkları derme çatma heriflerin onu, on beşi şüc'ân-ı Müslime-i Mısriyye'nin birine mukabil gelmeyeceğini görünce, bir kolayını, kulpunu bulup da oradan kaçmak mecburiyeti altına girmiş olduğu hâlde, Kleber -hem kaçar, hem davul çalar meselince- konağını da tamire kalkışmıştı. Yanında bulunan ordu mimarına evâmir-i lâzımeyi vererek, bahçesinde onunla beraber gezinirken, yirmi üç, yirmi dört yaşında bir genç Müslüman gökten inmişçesine bir sûret-i acîbe ile yanlarında peyda olarak, koynundan çıkardığı arzuhâli göstermekle, Kleber, Mısır valiliği ve şark ordusu kumandanlığı için böyle bir müsterham mukabilinde icap eden tavrı takınarak arzuhâli aldı ve güya okumak için göz gezdirmeye başladı.

Ancak arzuhâli veren delikanlının arzuhâlden maada, arz ve takdim edecek bir şeyi daha vardı. O da mücellâ, musaykal bir dımışkî hançer idi ki, kınından çıkarmakla beraber Kleber'in gılâf-ı sînesine sokuverdi ve tastamam geldi.

Generalden aldığı emrin sûret-i icrâsını düşünmekle meşgul olan mimar efendiyi yine Kleber'in "Aman yetişiniz, bana kıydılar!" diye avazı çıkıncaya kadar ettiği nida ikaz ederek, elindeki ölçü değneğiyle cârihin başına vurmaya kıyam eylediyse de, cârih Kleber'in sadrında merkûz olun âlet-i cârihayı tekrar ele alıp, mimarı dahi birkaç yerinden yaraladıktan sonra, tekrar Kleber'in vücuduna üç dört delik daha açarak, badehu firar etti gitti.

Nasıl? Vak'a garip değil mi? İşte mahut Dominico Badia dahi Hasan Mellâh'a bu oyunu oynamak istemişdiyse de Allah basar-ı basîrini bağlamış ve yed-i cür'etini tutmuştu.

Şimdi cârihin ne olduğunu anlamak istersiniz öyle değil mi? General Kleber ile mimarın istimdat ve istigaseleri üzerine konakta bulunan Fransız zabitanı koşup geldiler ve Kleber'i son nefesini dahi teslim için çene atar görünce hemen kışlalara koşup, tekmil askeri silâh altına alarak, katili aramaya müsâraat gösterdiler.

Aman yarabbi! O gün Fransızların gösterdikleri çılgınlık ne çılgınlık idi. Rast geldikleri Müslüman'ı General Kleber'in katili olmak itibarıyla işkencelere çekerlerdi. Müslümanlar dahi kıyam eylediler. Herkes hanelerine kapanıp, pencerelerden müdafaaya başladılar. Bu gürültü, bu kıyamet birkaç saat devam eyledi. Nihayet Kleber'in katili derdest edilmesiyle ortalığa biraz sükûnet gelir gibi oldu. Meğer cârih-i mumâileyh işini bitirdikten sonra civarda vaki bir bostana gizlenmiş imiş. Lâkin, bostana nazır bulunan bir hane içindeki karının çıkasıca gözleri cârihi görüp, kuruyasıca dili dahi Fransızlara haber vermiş. Kendisinin filhakika cârih-i matlûp olduğuna ise yanında bulunan hançer-i hûn-âlûd şahadet eylemiş.

Artık bu adamın merkez-i hükûmete kadar nasıl işkencelerle getirilmiş olduğu mülâhazaya muhtaç bir keyfiyettir.

Bu işte kendisini kimler teşvik eylemiş olduğu ve daha başka hem-esrârı bulunup bulunmadığı sual edildikte, delikanlı bu işte kimsenin methal ve malûmatı olmadığı cevabını vermişse de, ölüm acısına tefevvuk eden işkencelerden bir saniye evvel kurtulmak için Câmi-i Ezher müderrislerinden Seyyid Muhammed Kudsî ve Seyyid Ahmed ve Şeyh Abdullah el-Gazi ve Şeyh Abdülkadir el-Gazi nam dört nefer ulemanın esamisini verip, fikrini bunlara açmış olduğu hâlde, onlar kendisini menetmek istemiş olduklarını da hikâye eylemişti. Binaenaleyh Fransızlar bu çâr ulemâ-yı benâmdan üç evvelkilerini dahi derdest eylediler ve dördüncüleri kaçmış bulunduğu cihetle ona zafer-yâb olamadılar.

Envâ-ı azâb-ı elîm ile devam edilen istintaklarda cârih, bu suikastı Osmanlı ordusunda yeniçeri ağasının teşvik ve tergîbiyle icra eylediğini ve ulemâ-yı müşârüneliyhimin asla zîmedhal olmadıklarını itiraf ederek, âlimler dahi yine bundan başka bir şey söylememiş iseler de, gayret-i intikam ile gözlerini kan bürümüş olan Fransızların hakkı görmeleri muhal olduğundan, üç

nefer âlimin boyunları vurulmasına ve asıl cârihin ise, evvelâ sağ eli ateşte yakıldıktan sonra, kazığa dahi vurulmasına karar vermişlerdir.

Bu karar umum askerin muvacehesinde icra olundu. Ulemâyı müşârünileyhümâ gülşen-serây-ı cennete güle oynaya gittiler. Ya asıl cârih-i müşârünileyh bu cezâ-yı şedîdi ol kadar metanet ve rezânet ile çekti ki, tarih bir mislini daha gösterememektedir. Bir kolu omuzuna kadar âteş-i cân-sûz içinde cayır cayır yandığı hâlde "Of!" bile demeyip, sabır ve sükût ederdi. Kazıkta dahi bu besâletine halel vermeyip, elhak bütün ordu halkının veleh ve hayretini celp eyledi.

Şimdi şüphe yok ki, siz böyle vahşiyane bir muamelede bulunduklarından dolayı Fransızları levm ve teşnî edersiniz. "Bu katil, müstahak-ı idâm ise de, müstahak-ı idâm olan bir adamı böyle yürekler dayanamayacak bir sûret-i fecîa ile öldürmek mürüvvet-i insâniyyeye nâmuvâfık ve vahşilere lâyıktır." dersiniz. Bahusus, üç nefer âlim için ölüm lâzım gelmediği hâlde, onların bütün bütün nahak yere şehit edilmiş olunduklarına en ziyade teessüf edersiniz.

Evet, buna ne kadar teessüf ve bu babda ne deseniz hakkınız vardır. Hatta bu gibi harekât-ı vahşiyâneyi Fransızlar kendileri dahi tayip ve erbabını teşnî ederler. Onların meşâhîr-i zenânından bir Jeanne d'Arc vardır ki, İngilizleri pek çok muharebâtta rezilâne mağlûp etmiş olduğu için, muahharen yakayı İngilizlerin eline verince, bîçareyi diri diri ateşe yakmışlardır. Fransız tarihlerinde bu sahifeyi okursanız ağlarsınız. İnsanı âteş-i gadre yakmak, ne büyük mel'anet olduğuna dair söylenmiş olan sözlere şaşarsınız.

Lâkin, işte bu meseleyi de bir ders-i hikmet olmak üzere telâkki etmelisiniz. Bilmelisiniz ki, insan kısmı başkası için tayip ve teşnî eylediği şeyleri kendisi dahi kabul ve icradan -yerine göre- çekinmez bir insan neyse bir millet dahi aynıyla odur. Binâen-alâ-zalik bir insanın tercümân-ı ahvâli olan dilinden ve bir milletin lisanı demek olan kaleminden çıkan sözlere hiçbir ehemmiyet vermeyip, ikisinin dahi yalnız harekâtını nazarıdikkat ve ehemmiyete almalısınız.

Hiçbir adam gördünüz mü ki, kubhiyât denilen şeyi kendisinde görsün ve haber versin? Âlemde insanların kâffesini birer

birer istintak edecek olsanız hepsini melek bulursunuz. Ya, o hâlde insanlar meyanında vukua gelen bunca mel'anetleri kimler ika ediyor? Kezalik hiçbir millet gördünüz mü ki üdebasının kalemi o milletin barbarlıklarını yazsın? Hangi milletin üdebası asarını okusanız dünyada en mütemeddin ve hakşinas ve kahraman millet odur zannedersiniz. Öyleyse cennet gibi mamur memleketleri sel gibi kanlar ile salhanelere çeviren millet hangisidir?

Gerek bir adamın, gerek bir milletin kavline bakmayıp, fiili hakkında edeceğiniz dikkati pek kuvvetli etmenizi tekrar ihtar ederiz. Zira insanların hemen yüzde yine yüzü, öyle bir garip cibillettedirler ki hilâf-ı hakikatı kendi kendilerine dahi inandırırlar. Şu işi yapmak insanlığa sığmayacağını bilirler. Hatta o işi yapanları tayip dahi ederler. Kendileri öyle bir işte bulunmayacaklarını yalnız halka değil, kendilerine de temin ederler. Hatta bir zaman sonra o kabahati de yaptıkları hâlde, evvelce tayip eyledikleri şeyi kabul etmiş olduklarına bir türlü kail ve kani olmayıp, ya kabahatin muayyebâttan olmadığını veyahut kendileri onu kabul ve icrada mazur bulunduklarını, yine kendi vicdanlarına ispat etmeye kalkışırlar.

Hâsılı, ağleb-i ahvâli tetkik edilirse, bir hakîmin demiş olduğu veçhile, insanın insan olduğundan utanacağı gelse becâdır, zannolunuyor.

Biz gelelim mâ-nahnü fîhimize:

Kleber'in idamı meselesinde tarihin verdiği en doğru haberi işte zikreyledik. Bundan sonra merakınızı mucip olan şey, bu katil kim olup, Kleber'i niçin ve ne emel üzerine öldürmüş olduğu kaziyesidir. Lâkin tarihin buna dair verdiği haber birçok ihtilâflar içinde kalıyor.

Biz bir haber vereceğiz ki, onu tarih içinde bulamayacaksınız. Ama diyeceksiniz ki, bir haber tarihte olmazsa biz ona nasıl dest-res olabiliriz.

Evet, biz tarihte olmayan haberlere dahi dest-res olabiliriz. Bir kere düşünsenize ki, meselâ Alonzo'nun Julia'yı Zerno'dan kıskandığı zamanlar yüreğinden geçen şeyleri nasıl haber aldık da, yazdık. Bunlar tarihte var mıdır?

Hem asıl hüner tarihlerde olmayan vukuatı haber alıp da yazmaktır. Tarihlerdeki vukuatı yazmak bir kitabı kopya etmekten ibaret kalır. Neyse, meramımızı anladınız ya? Vakit kaybetmeyip işe başlayalım.

İkinci Bap

Hikâyeyi şu cihetten tutalım ki, Kleber'in katili Süleyman nam bir merd-i dilîr olup, an-asl Halep ahalisinden iken, validesinin vefatı üzerine pederinin istifrâş eylediği bir cariye ile miyanelerinde zuhur eden bir münazaa üzerine, elinde bulunan kalemtıraşı cariyenin üzerine attıkta, ezkaza, gerdenine isabet ederek bîçare kızın vuku-ı vefâtıyla Süleyman nadimen, müteessifen gurbete çıkarak Mısır'a kadar gelmişti.

Kendisi zaten erbâb-ı fikr ü kiyâsetten olup, biraz dahi okumuş yazmış bulunduğu cihetle, Mısır'a geldikte iki üç sene müddet Câmiü'l-Ezherde umumî derslere dahi devamla, tekmil tahsil eylemiş idiyse de, o zamanlar ilim ve irfanın kadrini takdir edecek hükûmet olmamakla ve alelhusus Mısırca cündîlikten başka bir şey akçe etmemekle, genç Süleyman, Berriyyetüşşam tarafına azimet için Mısır'dan hareket eylemişti.

Reşid'e geldikte Ebulhammâm nam kimesnenin selâmlığına misafir oldu. Bu Ebulhammâm, Reşid'in ağniyâsından olup, o zamanlar ṭalebe ve ulema güruhu dahi, daima ağniyânın selâmlıklarında misafir olduklarından, daire halkı Süleyman'a bir oda göstermekle beraber vüruḍundan konak sahibine dahi haber verdiler.

Memleket ve zamanın âdeti hükmünce akşam olup da ba'de't-taâm konak sahibi genç misafiri huzuruna kabul eyledikte, Süleyman'dan bilvücûh memnun kaldı. Zira, henüz yirmi, yirmi bir yaşında bulunduğu hâlde, hüsn-i hitâb ve redd-i cevâbda gösterdiği nezâket-i fevkalâde ile beraber asarını ortaya koyduğu fazl u kemaline bir de letâfet-bahş-ı uyûn-ı nuzzâr olacak tenâsüb-i endâm ve halâvet-simâ zammeylemiş olduğundan, kendisi görüldüğü anda hoşlanmamak ve biraz sohbet edilmekle beraber sevilmemek mümkün değildi.

Bu misillü fukarâ-yı talebe-i ulûma alelâde sorulacak sual, nereden gelip nereye gittiğinden ibaret olacağı derkâr ise de,

Ebulhammâm, Süleyman'ın memleketini, familyasını sergüzeşt-i ahvâlini dahi ömrünün atisi için ne emel ve arzuda bulunduğunu bile sormaya kadar, ince eleyip sık dokumaya başladı.

Süleyman, pederinin cariyesini nasıl bir kaza ile katleyledikten sonra Mısır'a geldiğini, filânı ba'de't-takrîr "Bizim ceddimiz Kilis kazasına tâbi Cam nahiyesinde Kubad hânedân-ı meşhûrundandır. Sonra Halep'e gelip Halep hanedanından Çelebi Efendiye intisap eylemiş." deyince Ebulhammâm'ın Süleyman hakkındaki nazarı dahi biraz daha açıldı ve hâl ve tavrına nazaran Süleyman'ın böyle soyzade bir çocuk olmasından memnun kaldığı görüldü.

Ekseriya bu gibi misafirlerin bir konakta üç gün kalarak, dördüncü günü gitmeleri mutat ise de, Süleyman dördüncü günü Ebulhammâm'ı vedaya gittiği zaman, mumaileyh, Süleyman'ın birkaç gün daha ikamet ve beytûtetini musirrâne iltimas eylemekle, Süleyman dahi bitteşekkür arzusuna muvafakat gösterdi. Zira Reşid'den müfârekat ederse nereye gideceğini, ne edeceğini kendisi dahi bilmeyip, vakıa Berriyyetüşşam tarafına gitmeyi bir kere zihnine koymuş idiyse de, bu azmi içinde dahi Reşid'den sür'at-i infikâkı icap eder bir karar ve mütalâası yoktu.

Ebulhammâm'ın iltimas eylediği birkaç gün dahi mürur eyledikte, Süleyman hane sahibini yine vedaya gittiyse de, bu kere Ebulhammâm "Ey Süleyman! Suriye taraflarında muayyen bir işin olmadıktan sonra gitmekte acelen nedir? Gönlüm senden hazzetti. Bir müddet konağımda misafir olursan memnun olurum." demesiyle ve bu sözde iltizam dahi göstermesiyle Süleyman yine kabûl-i muztar kaldı.

Her meziyyet-i tabiiyye ve müktesebesine ilâveten, Süleyman'ın bir güzel sedaya ve usûl-i mûsikide dahi bir hayli maharete malik olduğunu da sırası geldiği cihetle burada ihtar ederiz. Hatta Ebulhammâm'ın Süleyman'ı koyuvermek istememesinin en büyük bir veçhi dahi, mumaileyhin bülbül gibi hoşü'lmâye olması idi. Zira, evvel emirde Kur'an okumak suretiyle başlayıp Halep mavallarında karar kılarak, herkesi mest eylediği nağamâtıyla, hemen her akşam Ebulhammâm'ı mütelezziz eylerdi.

Sözün kısasına ve hikâyenin neticesine bakalım. Bir akşam Ebulhammâm, Reşid muhafızının konağında bulunmak münase-

betiyle, Süleyman dahi selâmlıkta ihtiyâr-ı sükût ederek, kendi hâlini, yani ömrünün geçmiş kısmına nazaran gelecek kısmını düşünmekte bulunmuştu. On iki, on üç yaşında bulunmak cihetiyle, hem haremde, hem selâmlıkta hizmet eden Cafer nam bir siyah köle Süleyman'ın yanına girerek çocuğun fikr-i endîşesini ihlâl eyledi.

Hem de gereği gibi değil hatta külliyen ihlâl eylemişti. Zira, Sitti Zehra'dan selâm getirip, bazı şeyler okuması için rica eylediğini dahi tebliğ eylemişti.

Ne dersiniz? İki dakika evvel, gayet neşesiz bir hâlde bulunan Süleyman'a Sitti Zehra'nın selâmı bayağı bir neşe verdi.

Hatta Süleyman bir tavr-ı münbasitâne ve müteşekkirâne ile "Sen de selâm götür ve kendisine de ki, validesinden ve pederinden korkmadan bana selâm göndermeye nasıl cesaret edebilir?" diye cevap dahi gönderip, badehu ince ve gayet muhrik bir perdeden teganniye mübaşeret eyledi.

Bu Sitti Zehra, Ebulhammâm'ın kerimesi olduğunu anlamışsınızdır. Zira Süleyman'ın "Anasından, babasından korkmadan..." diye göndermiş olduğu haber bunu iktiza eder. Maa-hazâ bizde haber verelim ki Sitti Zehra, Ebulhammâm'ın kızı olup, on sekiz, yirmi yaşına varmış ve oralarda ise kızlar on üç, on dört yaşında gelin edilmekte iken Ebulhammâm'ın imsakı ve hırs ve tamahı münasebetiyle kızcağız kocaya verilmeyip kalmıştı. Ebulhammâm'ı ağniyâdan olmak üzere haber verdiğimiz hâlde şimdi de imsakından ve tamahından bahsedişimize taaccüp etmemelisiniz. Ve erbâb-ı gınada imsak ve tamah bulunamayacağı gibi bir fikre düşmemelisiniz. Nice pinti hamîdler vardır ki milyonlara malik oldukları hâlde açlıklarından nefesleri kokar. Maa-hazâ bizim Ebulhammâm ol kadar da pinti olmayıp, yalnız kızını pek zengin bir adam bulup da ona vermek için tamahına düşerdi.

Yirmi yaşına kadar hapsedilmiş bir kızın erkek için ne kadar arzu ve iştiyakta bulunacağını hesap edersiniz. Bu sırr-ı hafîye vukuf hevesinin âteş-i ıztırâbıyla kavrulup gidenler dahi az değildir. Süleyman ise bu kadar müştak bir kızın değil a, en müstağniye olanın bile sür'at-i temâyülüne mazhar olmak için her ne lâzımsa cami ve malik idi. Binaenaleyh, daha bu konakta müsâferetinin ikinci günü kızın nazar-ı rağbeti Süleyman

üzerine düşmüş ve bir kere meyleylediği adamın maâyibi bile olsa affedeceği bedihî iken, bilâkis andelîbân-ı hoş-gûyâna tefevvuk eden hüsn-i elhânını dahi fevka'l-had beğenip, bu gibi hissiyatta acılar tatlılar ile karışarak, bambaşka bir mahlût hâsıl eyledikleri cihetle, Sitti Zehra dahi hoşlandığı şeyin acılığından mı hoşlanıyor, yoksa tatlılığından mı mütelezziz oluyor, burasını da fark edemediği hâlde Süleyman'ın nağamâtını kafes arkasından ağlayarak dinlemekte bulunmuştu.

Süleyman'ın kıza gönderdiği habere dikkat edilirse, kızın bu hâlinden çocuğun haberi var olduğu anlaşılabilir. Hatta Sitti Zehra tarafından aldığı selâm üzerine hâsıl olan inbisâtı, Süleyman'ın dahi kıza bir büyük meyil ve teveccühünü ispat edebilir.

Vakıa hakikat bundan ibaretti. Çünkü Sitti Zehra dahi haddızatında bir erkeğin nazar-ı rağbetini kazanabilecek güzellerden olup, Süleyman'ın cibillet-i âşıkanesi ise kızı birkaç defa pencere arkasından görmekle bu rağbeti etmekte kasır kalmadı.

Elhâsıl, saat ikiye doğru Ebulhammâm konağına geldikte Süleyman'ı teganni eder bularak, hâlbuki muhafızın konağında bazı mevâddın müzakeresiyle yorulmuş ve sıkılmış olduğundan def'-i sıklet için tegannide devamını Süleyman'dan rica etmekle artık Süleyman nail olduğu müsâade-i kâmile üzerine ol kadar çağırdı ki konak ve civarı çın çın çınladı.

Bu geceden bir hafta sonra bir çarşamba günü idi ki, şehr-i saferin son çarşambası olmakla o gün bir iş tutmayı Reşid halkı nahs addeylediklerinden, herkes gezmeye, eğlenmeye çıkmış oldukları gibi, Süleyman dahi çarşının bir eğlenceli yerinde geziniridi. Mahut Cafer nam köle, kan tere batmış olduğu hâlde geldi, Süleyman'ı buldu. Dedi ki:

Cafer-Bir saatten beri seni arıyorum Süleyman.

Süleyman-Niçin?

Cafer-Sitti Zehra konakta sizi bekliyor.

Süleyman- Acayip, bugün Sitti Zehra gezmeye çıkmadı mı?

Cafer-Hayır, sabahleyin biraz keyifsizce idi de...

Süleyman-Keyifsizce mi?

Cafer-Evet ama, şimdi iyidir.

Süleyman bu "Keyifsizcedir!" haberini alınca gayet merak ederek, artık bu davetin nasıl bir sebep ve emel üzerine olabilmesi gibi başka bir şey düşünmeye dahi muktedir olmadan, bir baş konağa geldi. Kapıcıdan maada herkes taşra çıkmış olduğu gibi, Cafer dahi ifâ-yı memûriyyet eyledikten sonra, artık birlikte gelmeye hacet göremeyerek yolda Süleyman'dan ayrılmıştı. Çocuk kendisini bomboş bir selâmlık içinde bulunca "Acaba harem dahi böyle midir? Sitti Zehra keyifsiz iken acaba kendisini yapayalnız bırakmışlar da gitmişler midir? Mabeyin kapısını vursam da beni niçin çağırdıklarını sorsam mı?" diye düşünürken bir de mabeyin kapısı açılıp da Sitti Zehra boy göstermesin mi?

Süleyman hayretinden dondu kaldı. Hayreti ise yalnız kızın keyifsiz olmadığından ve bilâkis pek şevkli ve şetaretli bulunmasından neş'et etme bir şey değildi. Selâmlığa kadar çıkmak derecesindeki cesaretine şaşmıştı. Fakat bu hayretin ilcasıyla daha Süleyman şakk-ı şefeye iktidar olamadan kız beyânı hâle muktedir oldu. Dedi ki:

Zehra-Doya doya görüşmemize müsait olabilecek senede topu bir gün varken, o vakt-i fırsatın kadrini bilmemek reva mıdır?

Süleyman-Evet!

Zehra-Ne o? Sende bir durgunluk görmekteyim.

Süleyman-Bir şey yok! Hiçbir şey yok!

Zehra-Hayır, hayır! Bir şey yok değil var! Zihnin pek meşgul gibi görünüyorsun. Aklında mutlaka bir şey var.

Süleyman-Böyle selâmlığa kadar çıktığınızı birisi görürse diye düşünüyorum.

Zehra-Kim görecek? Evin içinde kim kalmış ki görsün? Velev ki göreceklermiş ne yaparlar?

Süleyman-Benim için sana bir lâkırdı geldiğini istemem de...

Zehra-Senin için bana lâkırdı mı gelecek? Amma tuhaf lâkırdı söylüyorsun ha! Senin için bana lâkırdı değil a, ölümler gelse umurumda olmaz. Ben seni ne kadar sevdiğimi bilsen bu sözüme inanırsın. Fakat onu bilmezsin. Bilmiş olsan bu lâkırdıyı söylemezdin. Veyahut sen beni benim sevdiğim kadar sevsen yine

bu lâkırdıyı söylemezdin. Zira o hâlde beni kendi yanında görünce zihnin yalnız benimle meşgul olarak, öyle görecekler filân gibi tehlikeleri hesaba bile koymazdın.

Süleyman-Bilâkis, ben de seni...

Zehra-Nafile üzülme!.. Muradım lâtifedir. Ben seni bu kadar sevdiğim hâlde, elbet sen de beni seveceksin "mine'l-kalbi ile'l-kalbi sebîl" derler.

Bir kere bu surete münkalib olan lâkırdının ilerisi nasıl devam etmiş olacağını tahayyül etmek herkes için mümkündür. Zira Sitti Zehra'nın hâl ve şanıyla, âşıka şakk-ı şefe için mecal bırakmayacak maşuklardan olmadığı artık anlaşılmıştır. Yalnız tahayyülât-ı vâkı'aya şunu ilâve etmeli ki, Süleyman'ın hicabı, iffeti, namusu, mertliği şakk-ı şefe değilse de, bütün bütün açılmak hususunda Sitti Zehra'ya mecal göstermezdi.

Bu iki gencin mülâkatları ikindiden sonraya kadar devam eyledi. O müddet içinde her şeye dair hasbıhâl eylediler. Kız validesinin dahi Süleyman'a pek büyük bir hüsn-i teveccühü olduğunu ve pederiyle kendilerinin izdivacına dair söz söylediklerini ve pederi dahi Süleyman'ı damat etmek hevesinde ise de, biraz tamahkârlığı münasebetiyle çocuğun fakr-i hâlini izdivaca mâni gördüğünü haber vererek, hatta kendisi bu mümanaatı hiç yerine koyduğunu ve ekmeği küle batırıp yemeye kadar razı olacağını ve saireyi, hem de ağlaya ağlaya beyan ve dermeyan eyledi.

Kızın ağlamasını haklı görürsünüz ya! Akran ve emsali bir kaçar çocuk anası olduğu ve bazıları bir kaçar koca dahi değiştirmiş bulundukları hâlde, bir kız henüz şecere-i zevciyyetten semere iktitâf etmemiş bulunursa elbet ağlar.

Çarşamba mülâkatından sonra bizim âşık ve âşıkanın ateşleri bir kat daha müştail olduğunu hesap etmek güç bir şey değildir. Süleyman yüreğinden giden kanları içinden emip, haricen ve zahiren kimseye renk vermez idiyse de Zehra'da hazmın bu derecesi bulunmadığından haremde pederinden maada herkes kızın hâline agâh olmuş ve bu yaşta bir kızın Süleyman gibi bir çocuk için bu derece ihtirâkını mazur dahi görmüş idiler. Bir gün kızın validesi keyfiyeti Ebulhammâm'a dahi açtı. "Zehra'nın artık kocaya varacak vakti geçti bile. Misafirimiz Süleyman'ı da ben pek kendi hâlinde, uslu, akıllı, âlim-i kâmil bir çocuk görüyo-

rum. Galiba kendisine kızın da hevesi var. Bari şunları baş göz ediversek.." dedi. Fakat herif bir damadı kendisi ihya etmek gayret-i mürüvvetkârîsinde olmayıp, bilâkis kendisi bir damat sayesinde ihya olmak tamahında bulunmakla karısının teklifine, "Bakalım! Her şeyin bir vakti, bir zamanı vardır." diye kem küm ile mukabele eyledikten maada, Süleyman'dan dahi yavaş yavaş teveccühü kaldırmaya ve iltifatını tenzil etmeye başladı. Lâkin, bîçare çocuğun artık konakta ikametine mecburiyeti artmış bulunduğu cihetle, konak sahibi Ebulhammâm'ın iltifatı azaltmış olmasına değil, istiskal göstermesine bile tahammül etmek lâzım geldiğini hesap ederdi. Çünkü her gün Zehra tarafından aldığı haberlere göre validenin kendi hakkındaki teveccühünde şüphesi kalmadığı münasebetiyle, o yüzden ümidi azalmak değil artmakta bile idi.

Çi-fâide ki nârdan eşed olan bu intizar altı, yedi ay devam eylediği hâlde, henüz bir eser-i fiilî görülemedikten maada, zevcesinin yevmen fe-yevmen arttırmakta olduğu ibrâm ve ısrarı üzerine Ebulhammâm Süleyman'ı konaktan tarda dahi kendisince mecburiyet gördü.

Şu hâl-i pür-melâliyle, bîçare Süleyman'ın camilerde son cemaat yerlerinde sürünüp kalmasına yüreğiniz acır ya! Maahazâ Süleyman buna dahi katlanırdı. Zira derununu cayır cayır yakmakta bulunan âteş-i tahassür ve iştiyakın mutlaka valide hanımın zülâl-i merhamet ve atıfetiyle muntafî olacağı ümidine kat'â halel vermemişti. Zavallı Süleyman'dan bu ümidi dahi kateden şey, başka bir şey oldu ki o musibet, o felâket, o belâ yalnız Süleyman'ın Sitti Zehraca olan ümidini değil, hatta Devlet-i Aliyye ve Millet-i Osmâniyye'nin Mısır ülkesince olan ümitlerini dahi mahvetmek derecesine varmıştı.

Üçüncü Bap

Bu musibet, bu felâket, Mısır'ın Fransızlar tarafından zapt edilmiş olmasıdır.

Vakıa, Fransızların Mısır'ı istilâda gösterdikleri sür'at ve Napolyon'un şöhretgîr-i âfâk olan mahâret-i askeriyyesi sayesinde Fransız ordusunun az bir zaman içinde nail olduğu çok muvaffakıyet, Mısır'ın Memâlik-i Osmâniye'ye beka-yı münâsebeti ümidini mahvedebilecek derecede olduğu bedihî ise de, bu

âfet-i nâgehânînin Süleyman'daki ümidi dahi mahvetmesinin veçhi bedihî olamadığından, ol babda bazı izahat itasına lüzum görülmüştür.

Şöyle ki:

Napolyon, Mısır ahâli-i Müslimesini kendisine ısındırmak için mevlit okutmak, emîrü'l-hac nasbettirmek ve camilere gitmek gibi şeytanetlerin akçe etmediğini görüp de, ahâli-i Müslime hakkında tazyîkat-ı şedîdeye kıyam eylediği zaman, güya emlâk-ı kesîre ashâbının mülklerini ellerinden alacağına dair dahi bir şayia çıkarmıştı. Bizim Ebulhammâm ise Reşid'de iki hamamdan maada, emlâk ve arâzi-i sâireye de malik olmasıyla ve kendisi mukaddemleri İzmir'de ve bir aralık İskenderiye'de bazı Avrupalılarla bilihtilât, güya medenileşerek bu defa memleketi istilâ eden müstevlinin kendi emlâkına tasallutunu menedebilmek, onlara ziyadesiyle temellük etmeye mütevakkıftır zannına düşmekle, Reşid kumandanı bulunan General Menou'yu her gün ziyaret eder ve mumaileyh ile âdeta lâubalîyâne görüşürdü.

Münasebet arttıkça, hususiyet dahi çoğala çoğala, nihayet bir gün Ebulhammâm, General muhafızını konağına dahi davet eyledi. Hâlbuki keşide kılınacak ziyafette sair bazı Fransız zabitanıyla beraber, memleketin ayanından dahi bir takım zevat med'uv bulunmakla, bizim bîçare Süleyman şu kalabalığı münasip bir vakt-i fırsat ittihazıyla arka sokağa açılan harem kapısına kadar gelip, gerek Sitti Zehra ve gerek validesiyle hasbıhâl etmekte iken, bazı levazım için hareme giren Ebulhammâm zevcesini odasında bulamayarak öteyi, beriyi arandığı sırada zevcesiyle kızını Süleyman'la konuşmakta görünce, bir kızılca kıyamettir kopardı ki gürültüyü selâmlıkta bulunanlar dahi işittiler.

Hatta selâmlığa çıktıkta General Menou bizzat keyfiyeti Ebulhammâm'dan sual eyledi ve Ebulhammâm dahi vak'anın bir harfini bile ketm etmeden, hem de Süleyman'ın kendi konağına vürudundan bed' ile o güne kadar olan macerayı harf beharf hikâye ve takrir eyledi.

"El-hükm li'l-galib" sözünün kuvveti malûm a! Alelhusus Menou gibi bir Fransız mütegallibi ki, Müslümanları hem ezmek, hem de Ebulhammâm gibi ser-âmedlerini ele almakla müstefit!

Binaenaleyh Ebulhammâm'ın şikâyeti üzerine "Kimdir o Süleyman? Şunu tutsunlar, getirsinler!" diye yaverine bir emir verip, yaver dahi bu emri çavuşlara tebliğ etmekle, yarım saat sonra Süleyman'ı Menou huzuruna ihzar eylediler.

Soru, sual için mi zannedersiniz? Heyhat! "Be herif, sen bu adamın haremine niçin tasallut ediyorsun? Alınız şunu, hududa kadar yanına süvari terfikiyle gönderiniz! Eğer seni bir daha buralarda görürsem kurşuna dizildiğin gündür!" diye hemen huzurundan tart etmek suretiyle vazîfe-i galibâneyi ifa etmiş oldu. Lâkin, bîçare Süleyman soluğu ta Suriye'de aldı.

Gördünüz mü bir kere, Mısırca Fransız istilâsının Süleyman'a dahi neden dolayı mazarratı dokundu? Lâkin bu da ümidin mahvolacağı bir musibet değildir. Zavallı Süleyman'ı bütün bütün meyus ve naümit eden vak'a bundan başka idi. Şu idi ki:

Süleyman'ın nefyi hakkındaki emr-i karakuşîyi veren Menou cenapları, Fransızların öteden beri teşne oldukları Kıbrıs şarabıyla, sofrada kafasını da dumanlandırdıktan sonra Ebulhammâm ile ber- vech-i âti bir mülâhazaya ibtidâr eyledi.

Menou-Ey Ebulhammâm, senin yetişmiş bir kızın olsun da bize haber vermeyesin! Bu dostluğa sığar mı?

Ebulhammâm-Efendim, bilmez misiniz ki bizim memlekette erkekler yanında haremlere ait bir söz söylenmez?

Menou-Onu bilirim ama, ben seni şarklıların en mütemeddinlerinden olmak üzere kabul ederim. Mütemeddin olan bir adamda bu kadar kıskançlık yakışık alır mı?

Ebulhammâm-Medeniyet başka bir şeydir efendim, dinin ve ahlâk-ı memleketin hükmü de yine başka...

Menou-Acayip! Bir memleket yeni bir millet-i galibe eline düşerse, o milletin bir kumandanına verilecek cevap bu değildi zannederim.

Ebulhammâm-(korkusundan titreyerek) Niçin efendim?

Menou-Faraza bu memleketi bizim yerimize Türkler zaptetmiş olsaydı da şimdi bu ziyafette bir yeniçeri ağası "Getir bakalım Ebulhammâm Ağa! Getir şu kızınızı, bize birer rakı dağıtsın, biraz da raks etsin." deseydi, ne diyebilirdiniz?

Med'uvvînden bir şeyh-Hayır efendim! Türkler hiçbir yere böyle yapmamışlardır ki, burada da yapsınlar. Hatta bu memleket dahi onların dest-i zabtına düşmüştür. Tarihlerde sizin dediğiniz gibi bir şey göremiyoruz.

Menou-(mütehevvirâne) Göremiyor musunuz? Ne kadar Rum, Bulgar, Sırp ve sair prensesleri istersiniz ki...

Şeyh-Doğrusunuz efendim! Lâkin o prensesler gelip de işret meclislerinde rakı dağıtmadılar. Yine prenseslere lâyık bir suretle ve hatta daha âlâ düğünlerle gelin oldular. Buyurduğunuz prenseslerin birisi de Sırplı Meryem cenapları değil miydi ki, şahane kocası vefat eyledikten sonra bir padişaha firâş olan sinesini sair ağyardan men ve muhafaza ederek bakiyye-i ömrünü matem-i ebedî içinde geçirdi. Hem onları, pederleri kendi elleriyle takdim ederlerdi. Bir kızın hatırı, koca bir sulhün akdine kadar mer'î olurdu.

Şeyh-i müşârünileyhin verdiği bu cevap hazır olan Müslümanları memnun ve Fransızları ve bilhusûs General Menou'yu mehbût eylediğinden, beş on dakika kadar ortalığı bir derin sükût istilâ eylemiş ve Ebulhammâm ise Fransızlı Generalin bu cevaba küsüp de Reşid'e bir zulmü dokunması ihtimalini bilmülâhaza, korkak herif korkusundan tir tir titremişti. Nihayet sözü yine Menou açtı:

Menou-Şaka hoş ama, ya Ebulhammâm, Müslümanlar Hrıstiyanlardan kız alırlar da onlar niçin kız vermezler? İşittiğime göre yalnız Mecusî ve saire gibi keferenin kızlarını çirkef ve haram addederek Yehud ve Nasârâ gibi ehl-i kitabın kızlarını pak ve helâl addedermişsiniz.

Ebulhammâm-(titreyerek) Evet efendim!

Menou-Hem de bir Yehud veyahut Nasârâ kızının yine âbâ ve ecdadı dininde kalmasında dahi beis yokmuş. O hâlde sizin dahi bize kız vermeniz lâzım gelir. Zira bizim kızlarımız çirkef olmayıp da, erkeklerimiz çirkef olduğunu itikat etmek gariptir.

Ebulhammâm-(cevabından âciz kalarak) Efendim, bendeniz o kadar okumadım. Şeyh efendi okumuştur. Bunun cevabını o versin.

Şeyh-Hay hay! Şer'-i şerîfin bu gibi ahkâmı indî şeyler değildir ki akıl ermesin. Bunlar, sırf hak ve hakikat oldukları ci-

hetle, herkesin aklı erer ve ol babda her muterizi iskât edebilmeye ehl-i şeriatın kuvveti vardır.

Menou-İyi ya, işte benim aklım ermiyor. Siz dahi ehl-i şeriat iseniz benim de aklımı erdiriniz.

Şeyh-Elhamdülillah ale'l-İslâm! Ben de ehl-i şeriattanım ve bu meselede sizi ilzam edebilirim. Efendim, biz ehl-i kitâb olanları, yani Yehud ve Nasârâyı sair abede-i asnâm olan kefere gibi addetmeyiz. Keferenin kestiği hayvanı bile ekl etmediğimiz hâlde, sizin kestiğiniz hayvanı ekl ederiz. Kezalik keferenin kızlarına takarrüp etmediğimiz hâlde, sizin kızlarınızı tezevvüç dahi ederiz. Eğer imanımızı kabul etmezse cebretmeyiz. Ehl-i kitâb olmanızla iktifa ederiz. Lâkin erkeklerinize kız vermeyiz. Zira karıların derkâr olan za'f-ı tabîileri münasebetiyle kendi dinlerini muhafaza edebilecekleri hususunda bize emniyyet-i kâmile gelmez. Çünkü siz bizi ehl-i kitâb olmak üzere kabul etmezsiniz. Ve erkeklik karılıktan akvâ olduğu için akvâyı zayıfa musallat etmek filhakika kâr-ı âkıl değildir.

Menou-Hikmet bundan ibaretse iş kolay. Ben söz veririm ki alacağım kızın diyanetine taarruz etmem.

Şeyh-Kailin kavline itibar edilemez.

Menou-Canım biz de sizi münkirlerden addetmeyiz. Biz de sizi abede-i asnâm gibi tutmayız.

Şeyh-Ya ne gibi tutarsınız?

Menou-Ehl-i kitâb gibi!

Şeyh-Ehl-i kitâb tanıdığınız anda Müslüman olmanız lâzım gelir ve Müslüman olup da alacağınız kızın diyanetini tasdik etmedikten sonra emniyet edilemez.

Menou-(mütehevvirâne) Allah Allah! Kendinizi emniyetli tanıyıp da bizi emniyetsiz tanımak garip değil midir?

Şeyh-Neden garip olsun? Biz sizin kızınızın dinine taarruz etmeyeceğimize dair size teminat arz ediyoruz. O ise ol babda vazîfe-i şer'iyyemizdir. Yani bir Müslüman taarruz etmek istemiş olsa bile muktedir olamaz. Hâlbuki siz bize böyle şer'î bir yolda teminat veremezsiniz.

Menou-(bir hayli mülâhazadan sonra) Evet, veremeyiz!

Şeyh-Veremezsiniz zahir! Alelhusus şu aralıkta hiç veremezsiniz. Zira kendi dininizi bile terzilen inkâr ediyorsunuz.

Menou-Demek oluyor ki Ebulhammâm'a damat olmak için mutlaka Müslüman olmak lâzım.

Ebulhammâm-Gerçek mi söylüyorsunuz?

Menou-(ciddîyi lâtifeye katarak) Deyiniz bakayım, bizi emniyetsiz ettiğiniz gibi bir de yalancı ediniz! Gerçek söylüyorum zahir. Ne demek istersin sanki?

Ebulhammâm-Bir şey diyeceğim yok, gerçekse taaccüp ederim.

Menou-Asıl taaccüp edecek bir şey yoktur. Senin kızın güzel olmamış olsa, o Süleyman mıdır nedir, kızına alâka etmezdi. Vakıa ben biraz geçkince isem de bu memlekete göre senin kızın dahi geçkincedir. Lâkin bence tamam vaktidir.

İşte bîçare Süleyman'ı bütün bütün meyus ve naümit edecek musibet şu suretle baş gösterip, hâlbuki General Menou'nun lâkırdısı filhakika gerçek olduğuna ve Ebulhammâm dahi hırs ve tamahına göre elverişli bir damat olmak liyakatını General Menou'da bulduğuna mebni, mezkûr ziyafetten on beş gün sonra General Menou, Abdullah Yakub namıyla Müslüman oldu ve nikâh-ı şer'î ile Sitti Zehra'yı dahi izdivaç eyledi.

Galiba Sitti Zehra'nın General Menou'ya zevce olmuş bulunduğuna taaccüp eylediniz. Lâkin hikâyemizin bu ciheti hayalî bir şey olmayıp hakikattır. Hatta bu keyfiyet tarihte dahi münderiçtir.

Ama diyeceksiniz ki Süleyman'ın gönlünü aldıktan ve ona dahi gönül verdikten, yani râbıta-i aşk ve muhabbeti bağladıktan sonra, tutup da General Menou gibi elli yaşında bir mühtediye varmaktansa, Zehra için kendisini vurup öldürmek daha hayırlı idi.

Eğer hatır için lâf söyleyeceksek bu sözünüzü tasdik edelim. Lâkin hakikat-bîn olacaksak tasdik edememekte mazuruz. Vakıa, hakikatten hoşlanmayıp, yalnız hayalât-ı şâirâneden hazzedenler bize güceneceklerse de tekrar ediyoruz ki, hakikatbîn olmak her hâlde müreccahtır.

Bir kere dünyada her karıyı bir kıyas etmek ne büyük hatadır. Cuzella gibi, Esma gibi, İnşirâh gibi karılar o kadar nadirdendir ki, bir musavvir onlar gibisini görmek değil, eğer tasavvur edebilirse ahvalini mübeyyin koca bir kitap yazar. Bundan

sonra, Cuzella gibi karılar karılığa mahsus olan meziyetleriyle nasıl temeyyüz ederlerse, ezcümle Zehra gibi bazıları dahi yine karılığa mahsus denaetle o suretle temeyyüz ederler. Erkekler dahi böyle değil midir ya?

Vakıa Zehra, Süleyman için çok ağladı zırladı. Lâkin bu ağlayış sızlayış Süleyman'ın zatı için değildi. Dosdoğrusunu isterseniz koca içindi. Süleyman bir zalim tarafından te'bîd edilip de, ümidi kesildikten ve ona bedel koca bir Fransız generali kendisine rağbet eyledikten sonra niçin kabul etmesin?

Ama bu denaet imiş. Denaettir zahir. İşte bilmiş olunuz ki karıların bazı kere böyle denileri dahi vardır. Bunu bilmiş olunuz da, eğer bu denaetten dolayı Zehra'nın ölmesi lâzım gelecekse onun için başka bir can tasavvur ediniz. Yoksa bu denaete mukabil nefsine kastetmek yiğitliğini onda tasavvur etmeyiniz. Çünkü denaet ile cür'et ikisi bir yere sığmaz!

Dördüncü Bap

Süleyman soluğu Suriye'de aldı demiştik. Bu hâlde kendi ümidini ke-en lem-yekün hükmüne koyan musibetten henüz haberdar olmaması lâzım gelir.

Vakıa, henüz haberdar değildi. Binaenaleyh, döne dolaşa, ta Dımışk-ı Şam'a varıp bir medreseye indi ve Halepli, yani kendi hemşehrisi olan bir sûhteye misafir oldu. Süleyman'ın bu sûhte ile zaten muarefesi olduğundan, memleketleri hakkında söz açtılarsa da, Süleyman birkaç yıldan beri vatanını görmemiş bulunduğu ve Mısır tarafından gelmekte olduğu cihetle, Halep'e dair sûhteye malûmat veremez ve Ebulhammâm ve General Menou ile olan macerasını ise ebedî faş olmayacak bir sır gibi can altına saklamış olduğundan, ona dair dahi bir şey söylemezdi. Sûhte Mısır'ın istilâsına dair bir hayli fikirler beyan eyledi ve bu vak'a hakkında Süleyman'dan bir takım malûmat-ı cedîde dahi aldı. Aldığı malûmatın neye dair olduğunu anlarsınız ya? Herifin birisi Bağdat'tan gelmiş "Orada ne var, ne yok?" diye sual edenlere "Bağdat'ta Şia zenânından başka bir şey yok." demiş. Kezalik herifin birisi Bağdat'tan gelmiş "Bağdat'ta ne var, ne yok?" diyenlere "Bağdat'ta gül rakısından başka bir şey yok." demiş. Kezalik herifin birisi Bağdat'tan gelmiş "Ne var, ne yok?" diyenlere "Bağdat'ta tekkeden, dervişten başka bir şey

yok." demiş. Bir diğeri Bağdat'ta medreseden, sûhteden başka bir şey olmadığını ve bir diğeri Bağdat'ta subaşının sopasından başka bir şey bulunmadığını haber vermiş. Hâlbuki bunların hiçbirisi yalan söylememiştir. Her biri ne görmüşse onu rivayet eylemiştir. Binâen-alâ-zalik bizim Süleyman dahi Mısır'da gördüğünü rivayet eyledi, yani Fransız müstevlilerinin zulmünden, şiddetinden bahseyledi. Hâsılı, Süleyman zaten piyade olarak gelmiş ve sergüzeşt-i ahvâli ise kendisini manen dahi yormuş bulunduğundan, yatsı namazı eda olunduktan sonra Süleyman hemşehrisinin tedarik etmiş olduğu bir seccadeden ibaret yatağa uzandı ve maşlâhını dahi üzerine çekip derin uykuya daldı gitti.

Sabahleyin Süleyman'ı uykudan uyandıran şey, bir muallimin ders takrir edişi idi. Gözünü açtı, baktı ki güneş çıkmış ve sabah namazının vakti de geçmiş. Binâberîn, kalkmakta bir mecburiyet kalmamış olduğundan tekrar gözlerini yumdu. Lâkin hemşehrisinin üstü başı temiz ve kendisi güzel efendiden bir adama ders takrir eylediğini görmüştü. Hatta kulağına gelen birkaç satır ibareden okunan dersin Şâfiye olduğunu dahi anlamıştı.

Süleyman bir saat sonra yine gözlerini açtı. Bu kere odada kimseyi göremediyse de artık vakit dahi geçmiş olduğundan, kalktı abdestini alıp sabah namazını kaza eyledi. Bir yarım saat sonra dahi arkadaşı koltuğu altında bir iki kitap olduğu hâlde geldi.

Sûhte-Kalktın mı Süleyman?

Süleyman-Kalktım hemşehrim. Geç kalkmışım ama...

Sûhte-Zararı yok. Yorgun olduğun için uyandırmadım.

Süleyman-Bir gözümü açtım, baktım ki ders okutuyorsun.

Sûhte-Evet, bizim Cezayirli gelmişti de.

Süleyman-O adam Cezayirli midir?

Sûhte-Evet, Numan İbn-i Mutahhar diyorlar? Zengin bir adam. İşi gücü olmadığından hem eğlence, hem istifade olmak üzere ders okuyor. Henüz sarfda. Okuduğumuz Şâfiye'dir. Ben bu vesile ile beş, on para sebepleniyorum.

Süleyman-Fena değil. İki tarafa da fayda. Kendisi boylu poslu, güzel bir adam olduğu için sordum. Böyle şekil ve simaca

güzel olan adamların ahlâkı da güzel olacağı tecrübe ile sabittir.

Sûhte-Vakıa öyle. Melek gibi bir zattır. Hem de bîçarenin başına neler gelmiş bir bilsen? Ta kendisini meyusen salb etmek derecelerini...

Süleyman-Acayip, hem zengin olsun, hem meyus.

Sûhte-Paraca değil! Karı tarafından aşka dair bir mesele.

Sûhtenin Süleyman'a anlatmak istediği zatı tanırız. O zat bizim Cezayir'deki Numan İbn-i Mutahhar'dır ki başına gelen felâketleri ve Hasan Mellâh tarafından ne suretle halâs edildiğini de biliriz. Dertli adamın dertlileri merak edeceği derkâr olmakla, Süleyman dahi Numan gibi kad ve kametini ve hüsün ve melâhatini beğendiği bir zatın, karı ve aşk ve alâka meseleleri üzerine bilmeyûsiyye, kendisini salb etmeye kalkıştığına dair arkadaşından aldığı haber üzerine, işi merak ederek sualleri arttırmaya başladı. Sûhte dahi Numan'dan her ne işitmiş ise Süleyman'a hikâye eyledi ki, Numan'dan işitmiş olacağı şeyler dahi hep bizce malûm olan hususâttır.

Lâkin, Süleyman daha çerçi suretiyle Numan'ın Zülfikar Bey konağına gidip de İnşirâh ile irtibat peyda eylediği zaman gördüğü su'ûbâttan bed' ile, pencere altındaki muaşakasını, sonra Câsim Bey tarafından gördüğü zulmü ve hülle meselesini ve Hasan tarafından halâs edildikten sonra dahi suikastten kurtulmasını ve Hasan gibi bir meleği terkle tebdîl-i vatana mecbur oluşunu, hep ağlatacak vakayiden addederek hüngür hüngür ağlar ve bu ahval meyanında Zülfikar Bey-zade ile validesinin ve alelhusus Hasan Mellâh'ın gösterdiği insaniyet misillü erbâb-ı himmet ve hamiyeti memnun edecek hususât Süleyman'a teşelli bile veremezdi. Zaten hükm-i tabiat dahi böyle değil midir ya? İnsan kendisi ne hâlde ise, sairlerinde de o hâli görünce müteessir olur. Iztırâb-ı derûnu olan bir adama ne kadar gülünç bir hikâye yazsak veyahut okusak mermerden yapılmış olan yüzünü mütebessim edemezsiniz. Bu adamın istediği şey, tatlı tatlı ağlamak için acıklı hikâyedir. Kezalik neşesi tam olarak derunî sürur ile fıkır fıkır kaynamakta bulunan bir adama dahi, yürekler paralayacak kadar feci bir hikâye okusak müteessir bile edemez. Bu adama gülünç bir hikâye arz etmelidir ki, eğer lâtif olsa bile kendisi onun gülünecek yerlerini bulur ve gülmekten bayılır.

Hatta bir hikâye içinde mezkûr olan mütenevviü'l-ahvâl ve mütebâyinü'l-etvâr adamlardan hangisinin ahvali kendi hâline yakınsa insan onu beğenip diğerlerini lâtif bulamaz.

Süleyman'ın şiddet-i bükâsına hemşehrisi taaccüple, Numan İbn-i Mutahhar'ın sergüzeştinden bu kadar teessürün sebebini sormaya mecbur oldu. Vakıa, ne kadar ısrar ettiyse Süleyman yine hâlinden haber vermeyip "Bîçare delikanlının hâli, acınacak, ağlatacak bir hâl olduğu için ağlıyorum." cevabıyla iktifada sebat eylediyse de, sûhte gözü açık ve kulağı delik bir adam olmakla Süleyman'da mutlaka Numan'ın hâline benzeyen bir hâl olduğunu anlamış ve hatta teskîn-i ıztırâbına medar olmak üzere ertesi sabah Numan İbn-i Mutahhar ile görüşüp muarefe peyda edeceğini de vadeylemişti.

Filhakika, ertesi gün bizim Süleyman yine bizim Numan İbn-i Mutahhar ile görüştü. Hem de bu ilk mülâkatta, tarafeyn yekdiğerine sergüzeştlerinden birer miktarını naklederek, bir dereceye kadar kaynaştılar. O akşam Numan İbn-i Mutahhar Süleyman'ı hemşehrisiyle beraber konağına da davet ederek gördüğü felâketleri min-evveli ilâ-âhirihi tekrar hikâye eyledi. Bununla üçüncü defa olarak dinlediği hâlde Süleyman hâlâ bazı pek firaklı yerlerde Numan İbn-i Mutahhar'a ağlamakta ise de, artık bükânın bu derecesi yalnız Numan'a olmayıp, âdeta doğrudan doğruya kendi talihsiz başı için olduğunu suhte değil Numan dahi anlamıştı. Binaenaleyh "Sen de bir felâketzede-i aşk ve musîbet-dîde-i muhabbete benziyorsun. Bizden hâlini saklama. Belki sana bir yardımımız olur." diye sûhte ile Numan musirrâne ricaya başladılar.

Süleyman hâlâ derdini saklamakta inat eder idiyse de, Numan ile hemşehrisinin ısrarları nihayet bulur bir şey olmadığından, artık bunlara keşf-i râzda muztar kaldı. Halep'te iken elinden çıkmış olan kazayı hemşehrisi hikâye etmiş bulunduğu cihetle, Süleyman dahi Halep'ten çıktıktan sonra Câmi-i Ezher'de nasıl tahsîl-i ulûm eylediği ve badehu, Reşid'e ne suretle gelip Ebulhammâm'a misafir olduğu zaman Sitti Zehra ile ne yolda muaşaka ettiğini ve bu Ebulhammâm'ın Sitti Zehra'yı kendisine tezvic hususunda gösterdiği muhalefeti ve en sonra General Menou tarafından nefiy ve te'bîd edildiğini yana yakıla

ve gözlerinden yaş yerine kanlar akıta akıta nakil ve beyan eyledi. Bu sergüzeşte Numan'dan ziyade sûhte teessüf ederek:

Sûhte-Vakıa, derdin büyük bir dertmiş hemşehri. Fakat maşukanı o zalim peder eline nasıl terk ettin de geldin? Bîçare kızcağız senin hasretine nasıl tahammül edebilir? Vallahi ben senin gibi olsaydım, bütün Fransızların süngüleri göğsüme dayansa da, mümanaat eylese, yine durmaz giderdim.

Numan-Ben de öyle!

Süleyman-Ah, ben de öyle birader, ben de öyle! Hatta geldiğime pişman bile oldum ama, ne yapayım? Kendi canımdan değil, ancak kızın sefaletine sebep olmayım diye...

Numan-Kızın sefaleti demek ne demek?

Süleyman-Öyle zalim bir babanın elinde bulunan bir...

Numan-Ah, adam sen de! Sen kızı kaçırabilirsen hemen kaçır, buraya kadar getir. Elbet biz de bir şey yapabiliriz. Vakıa, Fransızlar Berriyyetüşşam'a doğru da geliyorlar, ama zararı yok. Eğer Şam'ı da alırlar da, şayet Ebulhammâm sende olan intikamını yine Fransızlar yediyle almaya kalkışırsa, seni Cezayir'e Hasan Mellâh'a kadar irsal ederim.

Sûhte-Amma uzun tedbir ha!

Numan-Öyle, öyle ya! Tedbiri bu kadar uzun düşünmek lâzımdır.

O gece yatsıdan sonraya kadar edilen bahiş hep Süleyman'ın Reşid'e dönerek Sitti Zehra'ya manen olsun, kuvvet-i kalb olması lüzumundan ibaret olup, Süleyman dahi bu lüzumu teslim etmekle avdete karar verdi.

Yatsıdan sonra sûhte ile Süleyman medreseye avdet ve beytûtet eylediler. Hatta hîn-i avdette Numan, Süleyman'a vedaı dahi ifa ve yol harçlığı olmak üzere yüz tane duka altını da ihsan eylemişti. Süleyman bu paranın nısfını hemşehrisine bağışlamak istediyse de, suhte gayet tok gözlü bir şey olmakla, yalnız beş tanesini kabul edebildi.

Sabahleyin daha karanlıkta Süleyman medreseden çıkıp kervansaraylarda, Akka veyahut Hayfa'ya doğru bir kiracı aramaya başlamıştı. Böyle cenk vaktinde kiracı ne kadar güç bulunur? Bîçare çocuk, kervansaraydan kervansaraya beş on kadarını gezdi ve yalnız birisinde ta Reşid'den gelmiş bir kiracı bul-

duysa da, onun dahi avdeti bir haftadan sonra vuku bulacağından, buna dahi canı sıkılarak keyfiyeti beyan etmek için Numan İbn-i Mutahhar'ın konağına avdet eyledi.

Numan-Vay, sen daha burada mısın?

Süleyman-(Numan yanında bir misafir olduğundan, güya ondan ketm-i râz için) Sonra söylerim efendim.

Numan-Hayır hayır! Sonra söylemeye mecburiyet neden? Galiba kiracı bulamadın. Zira cenk münasebetiyle kiracı bulunamıyor.

Süleyman-Evet efendim, kiracı yok. Yalnız bir tane buldum. O da henüz bu sabah Reşid'den gelmiş bir hafta sonra gidecekmiş.

Misafir-Bizim geldiğimiz kiracılar olmalıdır. Vakıa, şu aralık kiracı pek nadir bulunuyor.

Numan-Ha, bak efendi Reşid'den gelmiş. Orada ne var ne yok kendisinden sorsana?

Süleyman-Neme lâzım efendim? Ben kendi işimi düşünmeliyim.

Misafir-(Süleyman'a) İşiniz nedir hocaefendi?

Süleyman-(mahcubâne) Herkese arz edilemeyecek bir iş efendim.

Numan-(lâtife yollu) Efendim, bizim Süleyman Efendi herkese kıyas olunamaz, edna bir şeyi sır olmak üzere ketm eder.

Misafir-Fena ahlâk değil. Edna bir şeyi ketm ettikten sonra ehem olanlarını kim bilir ne yapar? Zaten de efendim, Reşidce hikâyeye şayan ne havadis olabilir ki arz edeyim.

Süleyman-Söylenecek bir şey varsa o da General Menou'nun barbarcasına mezalimi değil mi? Kâfir oğlu kâfir...

Misafir-Ha! Aklıma siz getirdiniz. Var efendim var! Hikâyeye şayan bir vak'a var. Şimdi General Menou'ya kâfir oğlu kâfir diyemezsiniz. Zira herif Müslüman oldu.

Numan-Müslüman mı oldu?

Misafir-Evet, ismi de... Durunuz bakayım neydi? Ha, Abdullah Yakub.

Süleyman -Acayip, kırk yıllık Fransız..

Misafir-Ama sebebi vardır. Ebulhammâm namında bir zengin adam vardır ki, Reşid'in en ileriye gelenlerindendir. Onun Sitti Zehra isminde bir kart kızı vardır. Onu almak için Müslüman oldu.

Süleyman-(Sanki çıldırmış da, misafiri boğmak için üzerine hücum ediyormuşçasına titreye titreye) Ee, kızı aldı mı? Menou kızı, Sitti Zehra'yı aldı mı?

Süleyman'ın bu hâlinden misafir mütehayyir kalarak, fakat işin aslı ne olduğunu bilmediği cihetle "Evet, aldı. Düğünleri daha ben orada iken oldu." deyivermişti. Süleyman bu cevabı dahi alınca kendisini birden yere vurarak döğünmeye başladı. Zavallı misafir bu lâkırdıyı açtığına da, açacağına da pişman oldu.

Numan İbn-i Mutahhar ise Süleyman için bir hayırlı habere muntazır iken, aksi zuhur edince Süleyman'dan ziyade muztarip olup bir yandan çocuğu tedaviye uğraşır ve diğer taraftan dahi hakayık-ı ahvâli misafire anlatırdı. Süleyman'ın hemşehrisi olan sûhteye de haber gönderdiler. O da geldi. Hâsılı, bir iki saat ağladıktan, sızladıktan sonra, Süleyman'ın aklı başına gelebildi.

Şu hâlde vak'ayı etrafıyla anlamak için, Süleyman misafiri aramış idiyse de, herif gitmiş olduğundan, Numan ile sûhte tarafından edilen mümanaatlara bakmayıp hemen fırladı, ta Reşid'den gelen kiracıları bulmuş olduğu hana kadar gitti. Vakıa, misafir dahi bu handa idi. Ancak Süleyman'ın hâlinden korkmuş olduğu cihetle, herif Süleyman'ı huzuruna kabul etmedi. Bîçare çocuk buna dahi meyusiyetle avdet ederken, yolda sûhteyi görüp hemşehrisi "Canım Süleyman, bu kadar mustarip olmaya gelmez. Dur bakalım işin bir aslına erelim." diye kendisine nasihat vermeye kalkıştıysa da, Süleyman'da akıl başta olmadığından "Yıkıl şuradan! Vallahülazîm şimdi başını ezerim." diye hemşerisini defederek artık ondan sonra ne medreseye, ne de Numan İbn-i Mutahhar'ın konağına uğramaksızın Şam'dan çıktı, garp cihetini tutturdu. Bîçare delikanlı, o şiddetle üç saat kadar yol almış idiyse de, mevsim henüz baharın sonu olmakla beraber Berriyyetüşşam'ın havası kızmaya başlamış olduğundan, Süleyman ziyadesiyle yorulmuştu. Binaenaleyh etraftan Dımışk'a gelen arabalardan bir hayvan mubayaa et-

meyi kurup, bunun için bir ihtiyara müracaat eylediyse de, ihtiyar gün görmüş bir adam olduğundan Süleyman'ın hâl ve şanından şüpheye düşerek "Sen ne idüği belirsiz bir adama benziyorsun. Kim bilir kaçak mısın, katil misin nesin? Ben sana selâm bile verememem." diye aldı yürüyüverdi.

Süleyman buna da teessüf ederek canını dişine takıp yine yolunda devam eyledi. Üç saat kadar daha yürüdü. Bir adım mesafe katetmeyi kâr saydığından arkasına bile bakmayıp giderdi. Nihayet bütün bütün kuvvetten düşmekle, bir ağacın altına uzandı kaldı. Şu hâlde vakit dahi gurûb-ı şemsi bir buçuk saat geçmişti. Zavallı delikanlı, bir yandan açlığın ve bir yandan yorgunluğun ıstırabıyla bayılmak suretinde bir uykuya daldı ve hiçbir şeyden haberdar olamadığı hâlde tâ-be-sabâh bu hâlde devam eyledi.

Sabah olup da uyandığı vakit ne görse iyi? Kendi bulunduğu ağacın dibine üç beş kişi daha inmiş ve hayvanlarını bahar sonunun kurumaya yüz tutan otlaklarına salmış idiler. Süleyman bunların vürudundan haberdar olamadığına taaccüp eyledi. Lâkin taaccüp etmesine mahal yoktu. Zira gelenler bililtizâm kendisini uyandırmamış idiler.

Demek oluyor ki bu gelenler bildik adamlardı. Evet hemşehrisi olan suhte, Süleyman'dan tekdiri yedikten sonra, doğruca Numan'a gidip keyfiyeti haber vermiş olduğundan, Numan dahi derhâl yanına birkaç adam alıp yola çıkmış ve her rast gelene "Şu hâlde, bu kıyafette bir sûhteye rast geldiniz mi?" diye sora sora gelerek, nihayet akşam gurûb-ı şems esnasında Süleyman'ı ta uzaktan görmüş ise de, hiddet ve teessürü münasebetiyle şayet bir terslik eder mütalâasıyla takibi ağırlatarak, ta gece vakti gelip çatmıştı.

Süleyman-(gözlerini açıp da Numan'ı görünce) Vay, siz burada ne geziyorsunuz?

Numan-Sen ne geziyorsun?

Süleyman-(fırlayıp kalkarak) Başıma gelen felâketi işittiniz mi?

Numan-Evet!

Süleyman-İntikam almaya gidiyorum, intikam! Bana bundan sonra bu dünya, bu hayat haram olsun (hemşehrisine) Senin burada ne işin var be?

Suhte-Sîdî Numan'a sor, Numan'a!

Numan-Güzel a! Sana bundan sonra dünya haram olsun, hayat haram olsun, ne haram oluyorsa olsun. Lâkin, bir kere düşünsene ki Şam'dan Mısır'a alelâcele, hem de piyade olarak gidilir mi? Yolda yorgunluktan hasta olur da...

Süleyman-Gebersem umurumda değil.

Numan-O hâlde intikamını alamadan gitmiş olursun. Sen çıldırmışsın Süleyman, çıldırmışsın! Bu şiddeti bırak da ne yapacaksan, akıllıca yap!

Süleyman-Çıldırsam da yeri yok mudur a kardaş? Yeri yok mudur? Hiç senin...

Numan-İtiraf ederim ki vardır. Lâkin çıldırmakla iş biterse ne âlâ! İşte sana âlâ bir genç hecin devesi getirdim. Rüzgâr gibi gider. Yol için ne lâzımsa üzerinde müheyyadır. Ben Sîdî Hasan Mellâh'dan aldığım evreng üzerine hareket ediyorum. Etme bunu da kabul et de, var Allah selâmet versin, nereye gidersen git.

Süleyman bir kere başını göğsüne eğip, birkaç dakika teemmülden sonra kalktı, Numan'ın ellerini öperek, kendisi gibi bir garip ve bîkes adama gösterdiği bunca atıfete ağlayarak teşekkürler eyledi. Bir iki saat daha orada oturup yedikten, içtikten, konuştuktan, görüştükten sonra Süleyman kalkıp gerek Numan'ın ve gerek hemşehrisinin yüzünü gözünü öptü ve "Ben şiddet-i teessür-i derûnla çok kusurlar ettim, affınızı rica ederim. Bu tarîk-i intikamda ise sağ kalacağımı asla memul etmiyorum. Bana yalnız dünya hakkını değil, ahiret hakkını dahi helâl etmelisiniz." diye helâllik diledikte, kendisi gibi cümleyi de ağlatıp, badehu refiklerin yardımıyla hecinine binerek yola revan oldu. Vakıa, Numan İbn-i Mutahhar şu muavenete müsâraat etmemiş olsaydı Süleyman'ın Mısır'a kadar değil, daha bu ikinci günü yolda devam edemeyeceği derkâr idi. Zira deve üzerinde bile dünkü yorgunluğun sademâtını hissederdi. Ancak gözü daima ileride olmakla, arka tarafından kendisinin her hatvede tebâ'üd etmesini temaşa edip duran dostlarını bir daha görmek için geriye bir nazar bile etmeyerek, kuş gibi uçar giderdi.

O gün öğleden sonraya kadar, Süleyman bu sür'atiyle yolunda devam ederek, badehu yine deveden inmediği ve fakat sür'atini biraz azalttığı hâlde, birkaç lokma ekmek yemek için heybesini, filânını aramaya başladı. Bu münasebetle gördü ki, Numan İbn-i Mutahhar kendisi için büyücek bir kutu hurma ve kırk elli kadar güzel peksimet ve bir kutu zeytin ve bir çömlek köfte ve iki tavuk ve bir de hançer koymuş! Bunu görünce "İşte en lâzım olan şey budur. Bu âlet-i intikamdır. Bu medâr-ı teşeffî-i sadrdır." diye cümlesinden ziyade buna memnun oldu. Ekmeğini yedi ve devenin karnı altına bağlanmış olan su tulumuna merbut bulunan kamışı emip, hararetini de defle, şu hâlde teceddüt eden kuvvetiyle yolunda devam eyledi.

Beşinci Bap

İhtisâr-ı kelâm, rüzgâr gibi serîü's-seyr olan hecin ile Süleyman gece gündüz sür'at-i âcile ile yolunda devam etmek üzere yedinci günü Reşid'e dahil oldu. Hemen doğruca Ebulhammâm'ın konağına koşmuş olduğuna şüphe mi ister? Lâkin, konak Fransız zabitlerinin oteli gibi bir şey olmuştu. Zira General Abdullah Yakub Menou, zevcesi Sitti Zehra ile beraber Mısrü'l-Kahire'ye gitmiş olduğu cihetle, Ebulhammâm dahi haremiyle beraber oraya nakl-i mekân eylemişti.

Süleyman bu haberi alınca bir gün Reşid'de ikamet ve istirahatle, ertesi günü hecine binerek Mısır yolunu tuttu ve artık hayvanda tâb u tüvân azalmış olduğundan, bu yolu ancak iki buçuk günde kateyledi.

Mısır'a dahi olduğu zaman ise, doğruca General Menou'nun konağına gitmemişti. Mekseb-i füyûzât-ı ilmiyyesi olan Câmi-i Ezher'e varıp muallimleriyle mülâkat eylemişti. Süleyman'ın muallim tanıdığı zevat Seyyid Muhammed Kudsî ve Seyyid Ahmed ve Şeyh Abdullah el-Gazi olup, evvel emirde Seyyid Muhammed Kudsî'nin hücresine vardıysa da, müderris efendinin Seyyid Ahmed Efendi hücresinde olduğunu haber almakla, oraya baş vurdu ve hücre-i mezkûrede Şeyh Abdullah el-Gazi dahi bulunduğu gibi, bir de kendisinin henüz tanımadığı bir Şeyh Abdülkadir görmüştü.

Cümlesinin ellerini öptü ve hücrede ve üstadlar huzurunda kendisine lâyık olan makamı bulup, müteeddibâne diz çökerek oturdu.

Hâl ve hatır sualinden sonra, birkaç ay zarfında nereleri gezdiği, neler gördüğü, müderrisler tarafından sual olundukta, Süleyman kendi sergüzeştinden başka hiçbir şey görmemiş olduğu cihetle, muallimlerinin ettikleri suale yalnız ciğerler paralayan göğüs geçirişleriyle mukabele ederdi. Nihayet olanca cesaretini toplayıp "Efendim, bana ahvâl-i umûmiyyeden hiçbir şey sormayınız. Zira ben yalnız ahvâl-i husûsiyyemle uğraştım." dan başlayıp sergüzeştini harf-be-harf ve taşları eritecek bir tesirle hikâye eyledi. Müderrisler her fıkrayı işittikçe teessür-i derûnlarından tüyleri ürperir, çehreleri atardı. Numan İbn-i Mutahhar'ın ettiği insaniyeti cümleten takdir ve tahsîn eylediler. Hele Şeyh Abdülkadir, Süleyman'ın zucret-i hâline cümleden ziyade teessür gösterip, hatta gözlerinden birkaç damla yaş dahi damlatmıştı. Sevk-i kelâm iktizasınca Süleyman, Numan'ın da sergüzeştini hikâye ve bu sırada Cezayir'deki Hasan Mellâh'ın mekârimini dahi tezkâr eyledikte, Şeyh Abdülkadir fıkranın bu ciheti hakkında daha ziyade meraklı davranıp, ol babda Süleyman'a bazı şeyler sordu ki, sorduğu şeylerden Süleyman'ın haberi olmayıp, fakat reviş-i hâle bakılırsa Şeyh Abdülkadir'in bu Hasan Mellâh'ı tanımakta olduğu anlaşılırdı.

Süleyman hikâyesini tekmil eyledikte, müderrisler dahi Fransızların zulüm ve şiddeti babında bîçareyi tasdik için pek çok sözler söylediler. Binaenaleyh Süleyman söylenen sözlerin cümlesine hatime olmak üzere dedi ki:

Süleyman-İşte efendilerim, Fransızların en büyük sitem-dîdesi benim. Lâkin, ben bu kadar zulmü havsala-i kabûlüme mümkün değil sığdıramayacağım. Bundan sonra Sitti Zehra beni kabul etse, ben onu kabul edemem. Zira, nazarımda artık çirkef olmuş demektir. Maa-hazâ Sitti Zehra'yı Menou'ya dahi karı etmeyeceğim. İşte âlet-i intikamım elimdedir. İnşallah iki güne kadar Menou'nun maktulen geberdiği haberini alırsınız. Siz benim babalarım, efendilerim olduğunuz için bu sırrı sizden ketm etmem. Bari İslâm üzerinden bir belâyı da ben defetmiş olayım.

Seyyid Ahmed-Evlâdım, vakıa bu davâ-yı intikamda yerden göğe kadar haklısın ama, iş gayet tehlikeli bir iştir.

Abdullah-Canını kurtaramazsın oğlum, sen de mahvolursun.

Muhammed Kudsî-General Menou'yu geberttikten sonra nâil-i emel olacak olsan makul idi. Lâkin zaten ye's-i küllî ile meyus olmuşsun.

Süleyman-Efendilerim, şu anda siz Süleyman'ı canlı ve berhayat addetmeyiniz. Ben daha bu haberi aldığım zaman helâk oldum. Şimdi bakiyye-i hayâtım ancak intikam için bakidir. Eğer Menou'yu öldüremezsem, ben bu yeise tahammül edemeyerek, zaten kendi kendimi öldüreceğim. Beyhude yere öleceğime bari intikam yolunda öleyim. Ben el-hâletü hâzihi zihayat değilim efendim, zihayat değilim! İşte bakınız zihayat olan adam bunun acısını duymaz mı? Ben ise asla bir veca hissetmiyorum.

diye, belinden hançerini çekip sol koluna soktu. Hem yavaş yavaş soktuğu cihetle, hançerin demiri ağır ağır girdiği ve et ile demir arasından kan nebeân eylediği hâlde, Süleyman yüzünü bile buruşturmayıp kat'â ağrısını duymadığını yeminler ile temin ederdi.

Abdülkadir-Vallahi, bana sorarsanız ben müderris efendilerin fikrinde değilim. İntikam almalı, intikam! Meyusen helâk olacağıma müntakimen şehit olsam evlâdır.

Süleyman-İşte ben de bunu hesap ediyorum.

Gördükleri ahvâl-i garîbeden müderrrislerin cümlesi mütehayyir kalarak, hatta akşam namazı bu aralık geçmiş olduğu hâlde haberdar olamamışlardı. Herkes taam etmeye dağıldı ve Süleyman'ı Şeyh Abdülkadir kendi taamına davet ederek odasına götürdü.

Bu Şeyh Abdülkadir köse sakallı, fakat oldukça melîhü's-sûre ve gayet zeki tavırlı bir adam olup, ne ihtiyar denilecek kadar ihtiyar ve ne de pek genç addolunacak kadar genç görünüyordu. Süleyman ile beraber taamı ettiler. Badehu yatsı namazını dahi camide cemaatle eda ederek, yine hücrelerine geldiler. Vakıa, Süleyman hemen yatmak isteyecek kadar yorgun idiyse de, Şeyh Abdülkadir bazı sualleriyle uykusunu kaçırdığı gibi, uykuya bedel merakını dahi davet eylemiş olduğundan çaresiz uyuyamadı. Abdülkadir'in sorduğu sualler ve Süleyman'ın ver-

diği cevaplar yani ikisi arasında cereyan eden müşâfehe şundan ibarettir.

Abdülkadir-Numan İbn-i Mutahhar şimi Şam'dadır ha?

Süleyman-Evet efendim, siz de kendisini tanıyor musunuz?

Abdülkadir-Biraz, o da Cezayir'de iken hâsıl olma bir muarefedir.

Süleyman-Öyleyse, siz de buraya daha yeni teşrif etmişsiniz demektir.

Abdülkadir-Pek de çok olmadı ya! Numan ile sizin muarefeniz eski midir?

Süleyman-Hayır efendim! Topu birkaç kere görüştük.

Abdülkadir-Ya Cezayir'deki ahvalini de hikâye ediyordunuz? Ben zannettim ki Hasan Mellâh'ı, filânı hep tanırsınız.

Süleyman-Hayır efendim. Cezayir vukuatını Numan kendisi hikâye eylemiştir. Fakat zannederim ki, siz Hasan Mellâh'ı, filânı hep tanırsınız.

Abdülkadir-Oo! Ziyadesiyle.

Süleyman-O bîçarenin Cuzella mıdır, Guzella mıdır bir kızın aşkıyla başına gelmeyen kalmamış. Hele Badia mıdır, Ali Bey midir, nedir, o hınzır heriften neler çekmiş. En sonra da düşmanı kendi yed-i intikamına düşmüşken affetmiş. Garip bir semahat değil mi?

Süleyman Hasan Mellâh hakkında şu sözleri söylerken, Şeyh Abdülkadir'in çehresinde garip hâller, renkler zuhur eder idiyse de, Süleyman bu tahavvülâtın farkında olamazdı. En sonraki suali üzerine Şeyh Abdülkadir dudaklarını çekinerek:

Abdülkadir-Evet, büyük bir semahattir.

cevabını verdiyse de, bu bahsi tatvîl edecek es'ile-i sâireden sarfınazarla şu yolda yeni bir bahis açtı.

Abdülkadir-Ya Süleyman! Bugün diyordun ki intikam sevdasıyla ehl-i İslâm üzerinden bir belâyı da sen defetmek gayretindesin.

Süleyman-Evet efendim.

Abdülkadir-Mademki bu yolda can fedayı göze aldın. Mademki ehl-i İslâm üzerinden bir belâ defetmek istersin, Menou'yu öldüreceğine Kleber'i öldürsene!

Süleyman-Kleber'i mi?

Abdülkadir-Evet! İşte asıl o zaman İslâm üzerinden belâyı defetmiş olursun. Yoksa Menou'yu öldürmekle ne çıkar?

Süleyman-Güzel ama, Kleber bana hiçbir şey yapmadı.

Abdülkadir-Bilâkis sana ne yapmışsa Kleber yapmış demektir. Napolyon gittikten sonra Kleber gibi bir general yerine kaim-makam olmamış olsaydı, Fransızlar şimdiye kadar Mısır'da dikiş tutturamazlardı. Eğer sen yarın Kleber'i katledersen yine dikiş tutturamazlar. Vakıa, o hâlde doğrudan doğruya intikam alamamış olursan da bilvâsıta almış olacağın intikam, umum ehl-i İslâm tarafından bir intikam demek olur.

Şeyh-i mumâileyhin beyan eylediği şu rey pek savâb bir tedbir idiyse de, Süleyman'ın ahass-ı emeli mutlaka General Menou olduğundan, şeyhin reyini kabul etmek bâdî-i emrde Süleyman için pek güç göründü. Ancak Şeyh Abdülkadir dahi gayet natuk, cerbezeli, mukni bir adam olduğundan, Süleyman'ın hamiyyet-i milliyye ve gayret-i İslâmiyyesini tahrik edecek nice delâil iradıyla, o kahramanı Menou'dan vazgeçirterek Kleber'i öldürmeye tahrîs eyledi. Bahusus en sonraki iknaı şu suretle olmuştu:

Abdülkadir-Sen Generol Menou'yu idam edersen kurtulmak ümidinde misin?

Süleyman-Hayır!

Abdülkadir-Öyleyse ben sana bir tarik irâe ederim ki, Kleber'i hem idam edersin, hem de kurtulmak yolu dahi vardır. Eğer kurtulursan gayret-i fedâkârânenin bakiyesiyle Menou'yu dahi haklarsın. Yok, eğer kurtulamazsan cennet-i a'lâyı da ahirette hazır bulursun.

Süleyman-Nedir bakalım o tarik?

Abdülkadir-Yarın bir arzuhâl yazarsın. Onu koynuna koyup Kleber'i kollaştırmaya başlarsın. Nerede kendisini tenhaca sıkıştırırsan arzuhâli takdim edersin. O arzuhâle göz gezdirirken sen dahi hançeri sinesine sokarsın.

Süleyman-Vakıa fena tarik değil.

Abdülkadir-Fena tarik değil zahir! Alelhusus Kleber, Özbekiye'deki konağını tamir ettirmekle, şu aralık sokak ortalarında, filânda yapayalnız gezindiği dahi oluyor. Eğer öyle bir

yerde sıkıştırıp da işini görebilirsen var ya, yakayı kurtarabilirsin. Ondan sonra seni Mısır'dan kaçırıp kurtaracak mıyız, yoksa Menou'nun kârını da itmam etmeyi mi evlâ göreceğiz. Ne yapacaksak onu düşünürüz.

Şeyh Abdülkadir, Süleyman'ı irzâ edebildiğine memnunen yatağına girip derhâl bir derin uykuya vardı ki, bu uykuya bir hayli zamandan beri müştak olduğu ve bu gece ise mücerret Süleyman'ı Kleber'in idamına razı edebildiği için bu rahat uykuya, nail olduğu uykunun derinliğinden dahi münfehim olabilirdi. Süleyman ise kendisine tehyie edilen yatağa girdiyse de der-dest-i icrâ olunan işlerin vicdanı it'âb eden tesirât-ı ruhâniyye ve maneviyesi münasebetiyle, bir türlü gözlerine uyku girmediğinden, yatağı içinde yuvarlanır dururdu.

Zihninden geçen şeyleri tasvir ve tahrir etmek mümkün müdür? Zaten ne düşündüğünü, neye karar verip, neye veremediğini kendisi dahi bilir mi? General Kleber'i öldürmek işten bile olmadığını hükmetmiş olduğundan, ondan sonra hayali önüne Menou'yu almış, yalnız onu görüyor. Hem de güya hançerini merkumun sadrına sokmuş da çıkarmıyor ve asla çıkarmamak azminde bulunuyor gibi, bir hulya içinde müstağrak bulunuyor.

Zaten geceler dahi kısa olduğu cihetle, Şafiîlerin sabah namazı Süleyman'ı artık o rahatsız yataktan kalkmaya mütecasir eyledi. Bîçare kalktı, şadırvandan abdest alarak camiye girip, Kelâmıkadimden bir hayli sahifeleri ağlaya ağlaya okudu. Niçin ağlıyor? Ne bilsin? Badehu ellerini icâbetgâh-ı cenâb-ı rabbü'l-izzete kaldırıp mutazarrıâne birçok teveccühde bulundu. Ne dua etti? Onu da ne bilsin? Hangi tarafa baksa bir General Menou görür. Hangi tarafa teveccüh eylese, ortalığı kıpkırmızı kan kesilmiş müşahede ederdi. Bir zaman oldu ki Kleber aleyhinde Şeyh Abdülkadir'in ettiği teşviki hükümsüz bırakmaya ramak kalmıştı. Ancak o iş nazarında lâ-şey addolunacak kadar kolay olduğuna yine karâr-ı sâbıkta sebat eyledi.

Şeyh Abdülkadir uykudan uyandığı zaman dün akşam Süleyman'a tavsiye edecek bir şeyi unutmuş olduğu tavrından anlaşılarak geldi. Çocuğu rahle başında buldu.

Abdülkadir-Molla Süleyman!

Süleyman-Buyrunuz efendim!

Abdülkadir-Dün geceki kararımızı kimseye açtın mı?

Süleyman-Hayır!

Abdülkadir-Açmamak lüzumunu da derk ediyor musun?

Süleyman-Elbet!

Abdülkadir-Bunu iyi bilmiş ol ki, bu sırrı ikimizden başka bir üçüncü daha duyarsa, hem muvaffak olamayız, hem de ikimiz de mahvoluruz.

Süleyman-Burasını ben de fark edebilirim.

Abdülkadir-Ya, işe ne zaman bed' edeceğiz?

Süleyman-Bana kalırsa bugün.

Abdülkadir-Arzuhâli yazdın mı?

Süleyman-Ben şu sureyi bitirinceye kadar siz yazınız.

Bu mücâvebe Şeyh Abdülkadir'in çehresinde pek bedihî birtakım alâyim-i sürûr ve itminan peyda ederek hemen hücresine avdetle, bir kâğıt aldı ve yazmaya başladı. Süleyman ise ta Abdülkadir arzuhâli getirinceye kadar mushaf-ı şerîf başından kalkmayıp, badehu "Şayet tutulur, idam edilirsem müderris efendilere selâmımı tebliğ ediniz. Lâkin ben işimi görmeden tebliğ etmeyiniz. Siz de beni gönülden çıkarmayıp rahmetle yâd ediniz." diye Câmi-i Ezher'den çıkıp, yavaş yavaş Özbekiye'ye vardı.

O gün Kleber konağında idiyse de, bir müzakere günü olmakla, akşama kadar konağından çıkmayıp, bilâkis yüzlerce zabitan kendi yanına girip çıkmakta idi.

Binaenaleyh Süleyman ümit eylediği gibi bir vakt-i münâsib bulamayarak akşam üzeri Câmi-i Ezher'e meyusen avdet eyledi.

O gece dahi müderris efendilerle görüştüyse de karâr-ı vâki'e dair kendilerine bir haber vermek şöyle dursun, hatta Menou'dan alacağı intikam hususunda dahi pek gönülsüz görünmüş ve bu suretle müderris efendileri de memnun eylemişti.

Zira, müderris efendiler her ne kadar Fransızlar aleyhinde diş bilemekte idiyseler de, bunların şiddet-i cevrlerinden gözleri pek ziyade yılmış olduğu cihetle, General Menou gibi bir herifi gebertmek Mısır hakkında Fransızların şiddetini munzam ede-

ceği hesabıyla, Süleyman'ın intikam arzusuna kalben muvafakat etmemekte idiler.

Elhâsıl Süleyman dört gün mütevâliyen Kleber'in konağı semtine devam ederek, dördünde dahi münasip bir vakit bulamadı. Günler geçtikçe Şeyh Abdülkadir'in merakı ziyadelenir ve havfı artardı. Ol derecede ki, bu işten vazgeçmesini onun dahi Süleyman'a rey etmesine bir şey kalmamıştı.

Nihayet beşinci günü Süleyman Özbekiye'ye vardıkta, Kleber'i ordu mimarı yanında olduğu hâlde sokakta gezinmekte ve eliyle ve parmağıyla konağın bazı yerlerini işaret ve kimbilir ne gibi inşaatı tarif etmekte buldu. Koca kahraman, Fransız kumandanını görür görmez kendi başına gelen bu azim felâketi getiren hınzırların birisi dahi işte bu herif olduğunu ve bunu öldürürse İslâm üzerinden büyük bir belâyı defetmiş olacağını hesap ederek, hemen hücum etmeye davrandı. Lâkin onun kârını itmam eyledikten sonra Menou'nun da hakkından gelmek ahass-ı emeli olmakla, biraz daha teenniyi vacip gördü. Filvaki teennisi becâ imiş. Zira Kleber gezine gezine bahçe kapısından konağının bahçesine girmiş ve bahçede ise Kleber ile refikinden başka kimse görünmemekte bulunmuş olduğundan, şu fırsat evvelkinden daha münasip olmak üzere hesap edilmişti.

Bu hesap üzerine Süleyman bahçe derununa girdi ve arzuhâl takdimine münasebet alacak bir tavr-ı miskînâne ile kumandan cenaplarının huzuruna vardı ki, hikâyenin bundan aşağısı 1800 sene-i mîlâdiyyesi haziranının on dördüncü günü Mısır'da bulunup da, temaşa etmenizi arzu eylediğimiz mevâddan ibarettir.

Kleber'in bir genç Arap tarafından suikastle idam edildiği haberi Mısır içine münteşir olduğu saat, Şeyh Abdülkadir bir itminân-ı tâm tavrıyla üç müderrislerin yanına koşup, kimse duymasın diye boğuk bir sesle Kleber'i öldüren Süleyman olduğundan bahisle, bu işin serpintisi kendilerine dokunacağı melhuz bulunduğu ihtarıyla, firarı teklif eylemişti. Lâkin, müderris efendiler kendilerini fi'l-i katlde zîmedhal görmedikleri cihetle, telâş bile etmediler. Şu kadar var ki, o saatten sonra Şeyh Abdülkadir'i kimse Câmi-i Ezher'de göremedi. Yalnız birkaç kişi, yakında görüleceği veçhile kendisini bir yerde gördülerse de, onlar dahi görmemişe döndüler.

Şeyh Abdülkadir müderris efendilere firar teklifi ettikten üç dört saat sonra, Câmi-i Ezheri Fransızlar basıp kapıları alarak, ellerinde bulunan pusula mucibince malûmü's-sâmi dört nefer müderrisleri talep eylemişlerdi. Üçü, Abdülkadir dediği çıktığını görerek "Kazaya rıza, hayrihi ve şerrihi min-Allahi Teâlâ" diye teslim oldular. Fransızlar Şeyh Abdülkadir'in dahi verilmesini musirrâne cebreylediler ise de, sanki yer yarılıp da Abdülkadir yere girmiş olduğundan, izini bile haber veren bulunamadı.

Süleyman'la beraber üç nefer-i mazlûm müderrislerin vahşiyane ve zalimane işkencelerle istintakları bilicrâ nasıl bir feci ceza ile müçazat edildiklerini görmüş ve teessüfât-ı lâzımeyi etmiştik. O gün bu müttehimler şehit edilirken kendi felâket-i âhirelerini temaşa eden binlerce halkın önünde ve bahusus kendilerine pek yakın bir yerde, bir uzun Frenk şapkası altından Abdülkadir'in çehresini görmüşler ve tamamıyla tanımışlardı. Çi-fâide ki vakit çoktan geçmiş idi. Zira, bir saniye sonra bunlar dünyalarından bile geçtiler.

Acayip! Tarihlerde tevekkeli Şeyh Abdülkadir'in bulunamadığı yazılmıyor. Bîçare adamcağız canını kurtarmak için Frenk kıyafetlerine kadar girmiş!

Evet girmiş! Fakat o hâlde Şeyh Abdülkadir'in dişleri arasından fırlattığı kelimâtı işitmiş olsaydınız böyle demezdiniz. Ne demişti size haber verelim mi? Demişti ki:

-İstifâ-yı kusûr bahanesiyle Hasan Mellâh'ın ayaklarına kapanarak hançeri karnına sokamadımsa bu işi becerdim ya!

Vay, o hınzır da Dominico Badia mıydı?

Ya, böyle işler kimin kârıdır. Hem bakınız habisin çevirmek istediği fırıldak ne garip bir fırıldaktır.

Altıncı Bap

Cezayir'de Hasan Mellâh'ın kahrından ürkerek Câsim Bey ile müfârekat eyledikten sonra, Fransızların Mısır'ı istila etmiş olmaları Dominico Badia'nın teveccühünü Mısır'a tahvil etmekle oraya gelmişti.

Badia'nın, Kölemen beylerinden Murad Bey ile, haniya şu cevv-i hevada müteaddit havan güllelerini bir noktada cem ve yekdiğeriyle tesâdüm ettirmesine mükâfaten Hasan Mellâh'a

Esma nam cariyeyi ihdâ eden Murad Bey yok muydu? İşte o Murad Beyle muârefe-i sâbıkası olup, mîr-i mumâileyh ise Fransızların dişine güzelce dayanmakta bulunmasıyla doğruca onun yanına gitti.

Dominico gibi bir cin fikirli adama malik olduğundan dolayı Murad Bey hasbe'l-vakt pek memnun olmuştu. Vakıa, ahvâl-i câriyyeyi nazarıdikkatte cem ile bu Fransızlarla muharebede devam ve sebat mümkün olmadığını ve onlarla mütareke ve musâlaha ve hatta ittifak etmek kâr-ı âkıl olduğunu arz eylediği zaman Murad Bey, Dominico Badia'dan şüphelenerek, hatta bir aralık merkumu iç etmek dahi istemiş idiyse de, Badia Murad Beyin şu yoldaki şüphesini sezip "Verdiğim nasihatleri hıyanete haml ile benden şüphelendiğinizi anlıyorum. Lâkin beni beyhude yere harcedeceksiniz. Mısır'ın gerçekten hükümdarı olacak vakit işte bu vakittir. O emel ise mahzâ Fransızlar ile ittifak sayesinde hâsıl olacaktır. Bu milletin şu birkaç sene içinde ahvalini bilir misiniz? Şimdiye kadar kaç hâlden kaç hâle münkalib oldular? Yarın bir inkılâba daha uğrayarak Mısır'dan el çekmeye mecbur oldukları zaman, Mısır'ı size teslim etmeleri için kendileriyle daha şimdiden münasebet peyda etmelisiniz. Ben dostluğumun icabına tevfîk-i hareket ediyorum. Şu hâlde benden şüphelenerek beni yok ederseniz, kendi menfaatinizi yok etmiş olursunuz ve illâ benim Fransızlarla hiçbir mensubiyetim olmadığı cihetle, düşmanlarınıza bir gûne fenalık edememiş olursunuz." yollu muhâkemât-ı mukniâne ile Beyin emniyetini teyit eyledikten maada, hatta Fransızlar ile ittifaka dahi meylettirmişti.

Fakat siz Badia'nın "Benim Fransızlarla hiçbir mensubiyetim yoktur." dediğine emniyet eder misiniz? Murad Bey buna emniyet etmişti ama mîr-i mumâileyh Badia'yı, yalnız bir gayet zengin, zeki, âlim İspanyol mühendisi tanıdığı cihetle emniyet etmişti. Siz ise Badia'yı daha İspanya'da iken yerli müfsidlerin elbet fesadı ve Arap korsanlarının muhabiri ve muahharen Fas ihtilâlinin mürettibi ve Cezayir'de birçok mefsedetlerin muavini ve İzmir'de Yunan fesadının körükçüsü vesaire, vesaire olarak fesâd-ı mahz bir adam tanıdığınız hâlde, artık "Benim Fransızlarla hiçbir münasebetim yoktur." dediğini dinler misiniz?

Demek oluyor ki Badia, Murad Beyin düşmanıydı ve Fransızlar tarafından ona casus gibi bir suretle sevk olunmuştu.

Öyle de değil. Badia âlemde herkesin, herşeyin düşmanı olup, yalnız kendi garazının dostu idi. İşin bu cihetini ise vakayi-i âtiyeden anlarsınız.

Vakıa, kendisinin Fransızlarla büyük bir münasebeti vardı. Hatta Murad Beyi böyle bir musâlahaya davet için Fransızlar tarafından mahsusen memur edilmişti. Zira bundan mukaddem dahi denilmiş olduğu veçhile, Napolyon Mısır teşebbüsâtının başa çıkmayacağını görerek, Avrupa'ya firar eylediği zaman, Kleber, Ehram muharebesinde fevkalgaye yararlığını görmüş olduğu Murad Bey ile nifakta devam edemeyeceğini ve Mısır'da biraz daha dikiş tutturabilmek için behemehâl mîr-i mumâileyh ile ittifak etmek lâzım geleceğini yakinen görerek, bu hizmeti havale etmek için o aralık kendisiyle yeni münasebet peyda etmeye başlamış olan Dominico Badia'dan daha münasip bir adam bulamamıştı.

İşte Dominico'nun Murad Bey yanına azimeti Kleber tarafından verilen şu memuriyet üzerine vuku bulup, vakıa ifritcesine bir cerbeze ile mîr-i mumâileyhi ikna ve irzâ ederek, yine tamam bu 1800 senesi nisanının otuzuncu günü Cize adasında imza olunan mukavele mucibince, Murad Bey, Mısr-ı Ulyânın bilistiklâl prensi tanınarak, hatta her ne zaman Fransızlar Mısır'dan çıkarlarsa tekmil Mısır'ın kendisine teslim olunacağı dahi, sûret-i resmiyye ve mahsusada vaat olundu.

Dominico Badia'nın şu hizmetinden Murad Beyin ne kadar memnun kalmış olacağını hesap edebilirsiniz? Fakat bakınız bu vak'a üzerine Dominico Badia Kudüs-i Şerîf'te bulunan bir Cizvit papazına ne yazmıştı.

"Aziz Karındaşım,

Şimdiye kadar hangi işe başladımsa bihakkın muvaffakıyyet-i kâmileye mazhar olamamıştım. Bu kere ise kemâl-i muvaffakıyyet arz-ı dîdâr etmeye başladı. Kleber ile Murad ittifak ettiler. Şimdiki hâlde Murad Mısr-ı Ulyâ hükümdarı oldu. Fransızlar Mısır'ı tahliye eyledikleri zaman ise bütün Mısır'a sahip olacaktır. Şu hâle göre Fransızların dahi Mısır'ı tahliyesi zamanı yakındır. Zira ortada bir Kleber kalmış olup, ona bir dâne-i kazâ isabet eyledikten sonra, Fransızların Mısırca

olan temelleri yıkılmış olur. Bir kere Mısır, Murad Bey eline geçerse artık doğrudan doğruya bizim elimize geçmiş olmaz mı? Çünkü dünyalarından haberi olmayan Kölemen vahşilerine istediğimiz gibi bir takla attırmak ve baş aşağı getirtmek işten bile değildir. İtminan ve istirahatte olunuz. Muvaffakıyyet-i kâmileme dua ediniz. Baki uhuvvet ve selâmet.

Karındaşınız

Bu mektup kimsenin küşat edemeyeceği bir şifre ile yazılmış idiyse de, bundan mukaddem de haber verdiğimiz veçhile, bir hikâyenüvis böyle hiç kimsenin halledemeyeceği şifreleri dahi halleder. Mektubun hükmüne dikkat ediyor musunuz? Badia'nın gerek Kleber ve gerek Murad Bey hakkındaki kastı neden ibarettir? Habisin derece-i habâsetine dikkat etmeli ki, Fransızlar nezdinde ancak on günde bir gün bulunup, baki dokuz günü Murad Bey yanında geçirdiğini ve düşmanın daima yanında bulunup, hiçbir hâl ve hareketini nazar-ı müşâhededen kaçırmamak lâzım geleceğini Fransızlara inandırırdı. Hâlbuki Murad Bey yanında dahi on günde bir gün bulunup, ona da küsur dokuz günü Fransızlar yanında geçirmek lüzumunu ispat ederdi. Küsur günlerini de Şeyh Abdülkadir namıyla Câmi-i Ezherde imrâr ederek, yalnız Murad Beyin Mısır'a mesafesi ziyadece olmakla bu iş için istihdam eylediği hecin develerine binmekte ol kadar maharet kazanmıştı ki, hatta yine sâlifü'z-zikr Cizvit'e yazdığı bu mektup mealinde on saat mesafeyi üç saatte kateylediğini de anlatmıştı.

Badia'nın Câmi-i Ezher'e devam ve hatta orada beytûtet etmekten emeli ne olduğunu izaha hacet mi vardır? Yalnız şu kadar dersek kifayet etmez mi ki, bu müdâvemet ve beytûtetten ne Murad Beyin ve ne Kleber'in haberi olmayıp, Badia hangisinin yanından müfârekat ederse diğerinin nezdine gitmek vesilesiyle müfârekat ederdi.

Netice-i kelâm, Badia şu koca fırıldağın sapına, var kuvvetiyle sarılmış olduğu bir zamanda dahi sâik-i tesâdüf Halepli Süleyman'ı âşıkane bir intikam gayretiyle Mısır'a sevk eyledi ve Dominico Badia'nın cerbeze-i mel'anetkâranesi dahi mumaileyh Süleyman'ın hiss-i âşıkanesini hiss-i vatanperverâneye tahvil ederek, kendi rakibi Menou'yu öldürmeye gelmiş iken Kleber'i idama tesmîr-i sâk-ı celâdet eyledi.

Badia'nın Kleber'i idam ettirmesinin vecih ve keyfiyetini Cizvit'e yazmış olduğu mektuptan anlamışsınızdır ya! Bunda anlaşılmayacak ne var? Fransızlar Mısır'dan çıkarlarsa Mısır Murad Beye kalmayacak mıydı? Fransızların Mısır'ı tahliyeye mecbur olmaları ise Kleber'in inidâmına mütevakkıf görüldü. Zira ondan başka Mısır'da Fransız istilâsını idame edebilecek bir adam daha yoktu.

Vakıa, Badia'nın bu hesabı pek doğru çıktı. Kleber madûm olup da, yerine General Menou bütün zâbitân-ı askeriyyenin intihabıyla kumandan oldukta, dirayet ve kifayeti Kleber'in yerini tutamayıp, İngilizlerle müttefikan yürüyüş eden Osmanlı ordusu elinde mağlûp ve badehu açılan mübâhase-i diplomatikiyyede dahi âciz olup, nihayet Fransız askerinin Mısır'dan çıkmasına razı oldu.

Öyleyse Murad Bey bütün Mısır'ın bilistiklal hükümdarı kaldı mı?

Eğer Fransızlar Mısır'ı kendi ihtiyarlarıyla terketmiş olsaydılar, belki bu babdaki vaat yerini bulurdu. Lâkin, Mısır'dan Fransızları asâkir-i müttefike cebren çıkardı. Şu hâlde, velev ki Fransızlar Mısır'ı Murad Beye teslim etmek istesinler, hiç galip tarafı bu terki kabul eder mi?

Hem, efendim Mısır'ın sahîfe-i mukadderâtında daha çok sergüzeştler mukayyet ve münderiç idi ki, bu takdirlerin hiçbirisi tedbir ile bozulacak şeyler değildi. Ezcümle Mehmed Ali, Mısır'a henüz ayak basmış idi. Ol Mehmed Ali ki, rüyasında Nil'in suyunu kâmilen içip bitirmiş! Politika ipinin Mehmed Ali gibi, Hüsrev Paşa gibi, Murad Bey gibi, Elfî Bey gibi ve sair bu kabil nice canbazları, temâşâgâh-ı âlemde icra edecekleri oyunu henüz icra etmeyip hazırlanmakta idiler. Bu kadar mukadderat vakt-i merhûnlarını bekleyip dururlarken, Murad Beye Mısır mı teslim olunur?

Demek oluyor ki, Dominico Badia'nın ettiği hesabın yalnız bu ciheti yanlış çıktı.

Hayır! Vakıa bu cihet yanlıştı. Ancak sehvin sehiv idüği henüz merkumun nazarında sübut bulmamıştı. Bu sehvi zaman ispat edecekti. Zaman ki her sehvin sehiv olduğunu ispat edebilir. Zaman ki bazı yanlış zannolunan şeylerin doğru ve doğru zonnolunan şeylerin yanlış olduğunu da ispat edebilir. Elhâsıl, zaman

ki, her şüpheyi halledebilmek için ondan muktedir hiçbir şey daha farz olunamaz. Öyleyse şimdiden acele etmeyelim de, hikâyemizin bu cihetindeki esrarı dahi, zamanın keşif ve hallet-mesine muntazır kalalım.

(intihâ-yı kitâb-ı sâdis)

Yedinci Kitap

Birinci Bap

Bundan mukaddemki altıncı kitabın nihayetinde, Fransızlar Mısır'dan çıktıktan sonra, Mısır Dominico Badia'nın hesabı veçhile Murad Beye teslim edilmemiş olduğunu ve Mısır'ın defter-i mukadderâtında daha pek çok sergüzeştler münderiç olup, mukadderât-ı mezkûre ise tedbîr-i beşer ile kabil-i tagyîr olmadığını ve Mehmed Ali ve Hüsrev ve saire misillü politika ipi üzerinde hüner gösterecek olan politika hünermendânının Mısır'a henüz girmiş bulunmalarına mebni, verâ-yı perdede mestur olan ahvalin olsa olsa müruruzamanla meydana çıkabileceğini beyan eylemiştik.

Bu hikâyemizde vukuât-ı câriyyenin cümlesini sebt-i sahîfe-i rivâyet edecek olsak, vazifemiz bulunan hikâyenüvislikten çıkılıp, âdeta tarihnüvis vazifesine dest-i taarruzu tatvîl etmiş oluruz. Vakıa, atide zikredeceğimiz vak'anın dahi tarihe olan taallûku büyüktür. Ancak bu vak'a ol vakayidendir ki hem bir hikâyenüvise sermaye olabilir, hem de tarihnüvise. Halepli Süleyman'ın sergüzeşti gibi bu dahi bir vak'adır ki, hikâyenüvisin fikr-i zü'l-nüfûzu onun içine nüfuz ve birçok garâib-i esrâr keşfedebilir. Bakınız nasıl:

Tarihçe matlup olan tafsilâtını merak edenlerin yegâne bir eser-i memdûh ve muteber olmak üzere Cevdet Tarihi'nden ve lisân-âşinâ olanların ise, Müverrih Monsieur Tiers'in tarihiyle, sair yüz elli kadar asardan hall-i merâk edebilecekleri veçhile, Mehmed Ali, Mısır'a ufacık bir başıbozuk zabiti olduğu hâlde girmiş idiyse de, vaktiyle Mısır'ı beş on kuruş bedelle satmak tafrâ-kalenderânesinde bulunan bir dervişten mubayaa eylediği itikadıyla girmiş ve bir gece rüyasında nehr-i Nil'in suyunu içip tüketmesi dahi, bu itikadını kuvvetlendirmiş olduğu gibi, o zaman bir yandan Kölemenlerin şekaveti ve bir taraftan dahi Mısır valilerinin sû-i idâre ve acz-i hâlleri, o koca ülkeyi Fransızlara kaptırmak derecesine getirmiş olduğundan, bu kadar sû-i ahvâl içinde bir hüsn-i idâreye muktedir adam zuhur ederse Mısır'ı kurtarabileceği mülâhazası dahi, Mehmed Ali gibi ger-

çekten zamanının akili bulunan bir zatı tamamıyla ikna eylemişti.

Mısır'da Arnavut, yani Rumeli askeriyle sair sunûf-ı askeriyye ve Kölemenlerin envâ-ı şekavetleri ve bu sırada birkaç vali, vezir, vesaire müteayyinân ricalin zir ü zeber edilmesi gibi şûriş-i ahvâl, nazarıdikkat ve muhakemeden geçirilecek olsa ve bir de ol esnada Mehmed Ali'nin tuttuğu mesleğe nazar olunsa şûriş-i ahvâlden hiçbirisinde kendi parmağı olmadığı, yani müşarünileyhin hiçbir tarafı iltizam etmemekte bulunduğu görülür.

Gerçekten yok muydu dersiniz?

Burasını tarih halledemiyor. Lâkin yine tekrar edelim ki, Mehmed Ali'nin tuttuğu mesleğe nazaran kendisinin hiçbir fesadda parmağı olmadığı hükmedilebilir. Zira tuttuğu meslek buna hacet göstermezdi.

Bakınız Mehmed Ali ne meslek tutmuştu. Kendisine sadık olan ve sadakati bulunan erbâb-ı silâhın kuvvetiyle Mehmed Ali cümleden evvel ahalinin muhâfaza-i ırz ve can ve mallarını deruhte etmiş ve bu babda Mısır'ın eşraf ve meşâyih ve hanedanlarını teminden geri kalmamakta bulunmuş olduğundan, ne zaman bir fitne çıkacak olsa derhâl ahalinin muhafazasına bezl-i makdûr eder ve bir yandan dahi fesadın teskini cebir ve şiddetten veyahut rıfk ve mülâyemetten veya bezl-i nakd ve ihsandan hangisine mütevakkıf ise o vesâyile sarılırdı.

Şu meslekte bulunan bir adam için artık entrikaya ne hacet kalır? Ama bazılarının dedikleri gibi, Mehmed Ali fesadı vukuundan sonra bastırıp, hâlbuki vukuundan evvel menetmezmiş. Sanki fesadın vukuuyla onun Mehmed Ali himmetiyle bastırılması kendi menâfiine muvafık gelirmiş. Bu zan müsellem olsa bile muayyeb olamaz. Zira başkaları fesadı, hem ika eyledikleri, hem de bastırmasına muvaffak olamadıkları hâlde, Mehmed Ali'nin ika etmeyip, fakat bastırmaya muvaffakıyeti yine memdûhtur.

Hem de Mehmed Ali satranç ve dama oyunlarının sûret-i icrâsında mehamm-ı umûr için düstûrü'l-amel tutulacak bir büyük hikmet bulmuş ve her muamelesini daima ona tevfik etmekte bulunmuştu.

Şöyle ki:

Satranç oynayan bir adam hasmına karşı oyun kurmaya çalışırsa mutlaka yenilmekte olduğunu ve oyun kurmaya çalışmayıp da hasmının kendi aleyhinde kuracağı oyunlara dikkat ederek, ol babda müracaat edeceği tedbirleri birer birer bozarsa, çünkü hasım hiçbir şeye muvaffak olamayacağından, o hâlde galibiyet kendi tarafında kalacağını bilmüşâhede, her umûr-ı mühimmede dahi bu suretle hareket etmeyi muvâfık-ı hikmet görmüştü.

Böyle bir düstûrü'l-amele tevfîk-i hareket eden adamın entrikaya, fesada ne ihtiyacı olur? Her kim, ne entrika çevirecek ise zaten neticesindeki fayda yine kendisinin olacaktır.

Hâsılı, biz burada şu itikattan ayrılmayacağız ki, o zaman Mısır'da Mehmed Ali müfsit sınıfında bulunmayıp, bilâkis muslih mevkiinde bulunur ve fakat gayet durendiş, emsalsiz, akıbetbîn, pek müdebbir bir adam olduğundan, cereyan eden ahvalin cümlesinden kendi istifadesi için bir yol bulup istifadeye muvaffak olurdu. Ama nasıl istifade? teveccüh-i umûmîden ibaret bir istifade ki, bunun dahi her sûret-i istifâdeye müreccah olmak üzere intihap edilmiş olduğu müsellemdir.

Hesap ediyor musunuz ki, bu zamân-ı fetrette mahut Dominico Badia Mısır'da idi! Zaten nereye gidebilir? Kudüs-i Şerîf'teki Cizvit papazına yazdığı mektuptan dahi müstebân olmuştu ki, merkum müddet-i ömründe kemâl-i muvaffakıyyetle başladığı fesat, şu Mısır fesadı olmak üzere başlamış olduğu iştir itikadında bulunup, Fransızlar Mısır'dan çıktıktan sonra, Mısır'ın hemen Murad Beye teslim edilmemesi ve ortaya birtakım mâniler zuhur eylemesi, artık var himmeti pazıya vererek çalışmasını icap eylemiştir.

İşte Dominico Badia'nın Mısır'da bulunması, Mısır'ın fesatla dolması için kâfi olup, şu hâlde sair bir müfside ihtiyaç bile kalmaz.

Daha Mehmed Ali ser-çeşme iken bir gün huzuruna Kölemen kıyafetinde bir adam geldi ve kendisinin Murad Bey tarafından gelmiş olduğundan bahisle halvet istedi. Mehmed Ali'ye durendiş ve akıbetbîn demedik mi? O koca müdekkik, gelen zatın çehresine dikkatle bir baktı ve yıldırım gibi çeşm-hanesine sığmayan gözlerden ve köse sakalından herifin mahiyetini derk ederek ayağa kalktı. Merkumun yanına sokuldu. Ve iki elinin baş

parmaklarını birbirinin yanına koyarak ve gelen herife göstererek dedi ki:

Mehmed Ali-İstediğin halvet baş üstüne! Fakat halvet bitinceye kadar şu parmakların şöylece yan yana durup da (parmakları ayırarak) şöyle birbirinden ayrılmayacağına beni temin edebilir misin?

Gelen adam bu sözü işittiği zaman Mehmed Ali'nin o hikmet-âmîz çehresini gözden geçirdi ve öyle bir tebessüm eyledi ki, yüzünün her katmeri bir ejder büklümü zannedilebilirdi.

Dedi ki:

Gelen Adam-Bu sözü söyleyen adamın cebinde bir de parmak kelepçesi olur.

Mehmed Ali-(merkumun tebessümüne gayet hafif istihza ile karışık bir tebessümle mukabele ederek) Evet, bir Fransızlı dostum vasıtasıyla tedarik eylemiştim.

diye, Mehmed Ali cebinden tıpkı anahtar halkası şeklinde bir mücellâ demir halka çıkarıp, gelen adama gösterdi.

Gelen Adam-Ben bu kadar kibarla muamele eyledim ve işler gördüm. Sizde gördüğüm dikkati hiçbirisinde görmedim. Anladım ki siz cümleden daha durendiş bir akilsiniz.

Mehmed Ali-Kendimi methettirmekten hiçbir lezzet alamam. Ahlâkım böyledir ne yapayım? Bana lezzet veren şey iştir. Görülecek işimiz varsa ona bakalım.

Gelen Adam- Var efendim, var! Fakat sizi âcizane bir imtihan daha etmek isterim. Mademki böyle ince aletler kullanıyorsunuz, bunun istimalince riayeti lâzım olan ince şeyler dahi bilir misiniz, onu anlamak arzusundayım.

Mehmed Ali-Ne gibi ince şeyler bakalım?

Gelen Adam-Şimdi ben size gelip de halvet istediğim ve siz dahi bana bu parmak kelepçesini gösterdiğiniz hâlde, ben muvafakat etmeyecek olursam ne yaparsınız?

Mehmed Ali-Ben Arapça bilmem. Fakat vereceğim kumandalar kadarını öğrenmişimdir. Sen şimdi muvafakat etmeyecek olursan şu kapı yanında bulunan Arap'ı görüyor musun? Ona "İmhi!" dediğim gibi mahvolur gidersin.

Gelen Adam-Yani, artık bana buradan çıkmak...

Mehmed Ali-(herifin sözünü keserek) Muvafakat etmediğin surette öyledir. Yani müyesser olamayacaktır.

Gelen Adam-(mütehayyirâne bir nazar daha ederek) Aşk olsun, buyrun kilitleyiniz.

Herif iki başparmağı yan yana koydu ve Mehmed Ali dahi mezkûr halkayı açıp, iki parmağı üzerinden aşırdıktan sonra yanına bastığı gibi "çıt" diye kapandı. Badehu kapı yanında bulunan Arap'ı savdılar. İkisi diz dize oturdular.

Bu gelen adamın Dominico Badia olduğunu anladınız ya? Lâkin Mehmed Ali onu şimdiye kadar anlamamıştı. İhtimal ki anlamamak istemişti. Her hâlde Badia kendisini daha Mehmed Ali'ye şimdi anlattı.

Dedi ki:

Badia-Efendim ben evlâd-ı Arap'tan değilim. Aslım İspanyol. Namım Dominico Badiaî Lebliş" dir.

Mehmed Ali-(hafifçe bir tebessümle) Pekâlâ sonra?

Badia-Ama bu kadar ehemmiyetsiz davranmanızı istemem. Huzurunuza geldiğim zaman size kendi asl-ı neslimi haber vermek kararıyla gelmiştim. Lâkin şu parmaklarıma takmak üzere cebinizden çıkardığınız halka yok mu? İşte o halka bana her kararı tebdil ettirdi. Zira, evvelce dahi demiş olduğum veçhile, bir hayli büyük adamlarla muamele peyda eyledim. Lâkin hiçbirisinde bu ihtiyatı görmedim.

Mehmed Ali-Uzun mukaddimeye hacet yoktur efendim.

Badia-"Efendim" mi?

Mehmed Ali-(yine tebessümle) Evet efendim!

Badia-Galiba siz iki canbaz bir ipte oynuyor zannetmek istiyorsunuz.

Mehmed Ali-(yine bir tebessümle) Hayır efendim! Söyleyeceğiniz ne ise söyleyiniz.

Badia-Şimdiye kadar bana "Sen" diye hitap ederken şimdi "Siz" diye hitap edişinizi bir teveccüh, bir iltifata mı hamledeyim yoksa...

Mehmed Ali-Her hâlde tercih sizdedir efendim! Fakat vakit geçiyor meseleye baksak.

Badia-Efendim, bendeniz Murad Beyin kethüdası gibi bir şeyim. Artık size doğrusunu söyleyeceğim. Murad Bey tarafından emr-i mahsûsla geliyorum. Emri şudur ki, eğer bu aralık kendi lehinde hareket eder de Mısır valiliğini kendisi için kurtarabilirseniz size yok yok.

Mehmed Ali-(pek cüz'î bir teemmül için enli kaşlarını gözleri üzerine indirip kaldırdıktan sonra) Mısır valiliğini ben kurtarabilir miyim zannediyor?

Badia-Evet efendim. Mehmed Ali isterse kurtarabilir diyor. Filvaki bu itikaddadır.

Mehmed Ali-(müstehziyâne bir tavırla) Mademki bu kadar beni bilir de, Mehmed Ali Mısır valiliğini kurtarırsa kendisi dahi Mısır valiliğine lâyık olduğunu niçin bilmiyor?

Dominico-(asla vakit kaybetmeyerek) O bunu bilmez efendim. Hatta kulunuz dahi bilmiyordum. Lâkin şimdi anladım. Oysa Fransızların bu babda kendisine bir vaadi olduğundan ve hatta onların vaadi bilistiklâl Mısır hükümdarlığı idüğinden ümidini arttırıyor.

Mehmed Ali-(gayet gazûbâne bir tavır ve fakat gayet mülâyim bir sesle) Fransızları böyle senelerce Mısır'da payidar eden şey, beyimiz gibi Kölemenlerin şöyle bir ümide çocukçasına kapılmaları değil midir? Bir vakit dünyada kendi kılıçlarından keskin kılıç göremeyerek kaplarına sığmaz idi. Frenkleri Allah tokat yesinler diye yaratmış itikadında idiler. Sonra Fransız süngülerinin ucu pek sivri olduğunu sinelerinde tecrübe ettikleri gibi, Mısır valiliğini onların sayesinde kurtarmaya kalkıştılar.

Badia-Doğrusunuz efendim fakat dedim ya! Ben şimdi kararımı değiştirdim. Sizi Mısır'a değil daha, büyük bir iklime kumanda edebilecek cezm ve dirayette buldum. Bahusus, Murad Bey Mısır valiliğini kurtarmak sizin elinizde olduğuna beni dahi inandırmıştır. Şu hâlde size bendeniz tavsiye ederim ki, bu emele siz kendiniz için hizmet etmelisiniz. Hatta bu hidmet-i cesîmede kulunuzu da istihdam buyurmak isterseniz maalmemnuniye fedakârane hizmet ederim. Zaten Murat Beye hizmetim huda alîm, servet ve saadet gibi bir garaza müstenit değildir. Kulunuzun servetim kâfidir. Emelim Mısır'ın şu hâl-i şûriş ve fetretten kurtularak müstait olduğu umran ve saadete nail olmasıdır.

Mehmed Ali-(tebessümle) Niyetiniz güzel niyet. Ağzınızdan melekler kulağına...

Badia-Allahülazîm size bir de yemin. Emelim bundan ibarettir. Hatta efendim bendeniz Mısır'ın asayişine mâni olan şeylerin birisi de Kölemenlerin vücudu olduğunu gördüğümden, evvel bunları kaldırmak lâzım geldiğini düşünürüm. Hem bu fikrimi Murad Beye de açtım o da tasvip eyledi. Güya kendisi nâil-i emel olursa Kölemenleri kökten kal' edecekmiş.

Mehmed Ali-(biraz teemmülden sonra) Haydi bakayım ben de sizi bir imtihan edeyim. Şimdi siz Murad Beyin yanına avdet eylediğiniz zaman ne cevap götüreceksiniz?

Badia-Kendisine gösterdiğiniz emniyetten pek çok memnun oldu. Aranızda bazı mertebe husumet olduğu elsine-i enâmda mütevatir iken, şu hâl kendisince pek büyük bir hüccet-i emniyyet yerine geçmiş. Lâkin bu gibi işlerde asla acele etmek lâzım gelmez. Biraz da tabîat-ı zamâna intizar etmelidir diyor diyeceğim.

Mehmed Ali-Hele, Said içindeki hükûmetini şimdiden bile temin ederim.

Badia-Onun asıl emeli de bu değil mi ya? İşte size bu sırrı da faş edeyim. Hoş, ben ifşâ-yı râz etmiyorum. Sizin her hâlden haberiniz olduğunu görüyorum da artık söylemeye mecbur oluyorum. Murad Bey Mısır'a umumen sahip olmayı da şimdiden istemiyor. Fakat Said'in dahi elinden alınmasından korkuyor. Demek oluyor ki efendim, Mısır'a kendinizi vali nasbedecek olsanız bile, Said'i Murad Beyden istirdat etmemek niyetindesiniz.

Mehmed Ali-(kaşlarını çatarak) Ben size öyle mi dedim?

Badia-(telâşla) Hayır efendim, ben de Murad Beye öyle söyleyecek değilim a! Yine sizin emrettiğiniz gibi söyleyeceğim.

Mehmed Ali-İşte ben edeceğim emri ettim. Siz de gördüğüm dirayeti fiilen dahi gösterebilirseniz...

Badia-Benden emin olduğunuza şüphem kalmasın mı efendim? Sizden emin olayım mı?

Mehmed Ali-Evvel söylediğiniz söz daha hükümlüdür. Sizin benden emin olmanız lâzım değil, beni kendinizden emin etmeye çalışmalısınız.

Badia-Vakıa, öyle efendim. Bunda bendeniz hata ettim.

Muhavere şu suretle hitama erdikten sonra Mehmed Ali, evvelâ dışarıya savmış olduğu Arap'ı çağırdı ve badehu saat anahtarının yanında asılı olan bir küçük anahtar ile kelepçeyi açıp Badia'yı sebiline terk eyledi.

Badia, Mehmed Ali'nin huzurundan çıkıp da giderken kendi kendisine demişti ki "Gerçekten akil bir adam! Lâkin akil olanı aldatmak daha kolaydır. Çünkü söz anlar. Asıl ahmak olanı aldatmak güçtür. Zira söz anlamaz. Hem de Mehmed Ali'yi aldattım gitti. Şimdi o Murad Beyin adamını kendi tarafıma celp eyledim diye memnun olur. Zaten Murad Beyin adamı olan kim? Onun tarafına celp edilen kim? Talih göstermekte olduğun yâverînin arkasını kesme de, şunların topuna bir oyun oynayım ki, sen de beğen, âlem de beğensin?"

Badia'nın şu sözü ehemmiyetli bir söz değil midir? Ancak bakınız o gittikten sonra arkası sıra Mehmed Ali dahi ne söylemişti. Demişti ki "Habis, şeytanın kıç bacağına benziyor. Gayet usta şey. Beni aldatamayacağını gördüğü gibi bana aldanmak suretini mülâhaza eyledi. Güya bana aldanmış görünmekle beni aldatmak istedi. Şimdi o der ki, Mehmed Ali beni kendi tarafına celp etmiş olduğuna emniyet eylemiştir. Bu emniyeti üzerine beni Murad Bey aleyhinde istihdam eder de her sırra vâkıf olurum. Zavallı şeytancık, ayağını denk almazsan nâgehânî bir tekme öteki ayağını da kıracak da, bütün bütün topal kalacak!"

Nasıl, Dominico Badia'nın Mehmed Ali'ye "İki canbaz bir ipte oynamaya çıkmış zannında mısınız?" demesinde hakkı yok muymuş? İşte ikisinin dahi yekdiğeri aleyhinde söylediği sözden anlaşıldığına göre, filhakika iki canbaz bir ipte oynamaya çıkmış idiler.

İkinci Bap

Mehmed Ali, Cidde valiliğine tayin olunmak üzere rütbe-i vezâret ve müşirîye nail olmasını müteakip, kendisini Mısır valisi nasbeylediği havadisini Dominico Badia bir Dürzî hanesinde bulunduğu esnada haber almıştı. Bu Dürzî familyası yirmi, otuz seneden beri Berriyyetüşşam'dan Mısır'a hicret etmiş, yani bir dereceye kadar Kıptîleşmiş bir familya olup, familya'nın pederi bulunan Arkuk epeyce fesat karıştırmaya ve karıştırılan

fesadâta akıl erdirmeye muktedir bir adam olduğundan, her cins cinsine çeker kaidesince Badia ile dost olmuşlardı.

Lâkin Badia ile Arkuk'un yekdiğerine olan irtibatlarının bir rabıtası daha vardı ki, o dahi Arkuk'un Şehâme nam kızı idi. Bu Şehâme buğday renkli, güzel, kara gözlü, beyaz çehreli, uzun boylu nahîfü'l-endâm ve bahusus tatlı dilli bir kız olup, meziyyât-ı nisvâniyyesiyle bir erkeğin nazar-ı rağbetini celp edebileceği gibi, cibilletli, pek âşıkane ve şairane bir mâye ile mezcedilmiş olduğundan, kendisinin dahi meziyyât-ı merdâneye sahip erkeklere meyil ve rağbeti ziyadece idi. Binaenaleyh, Badia'nın gönül eğlendirmek suretinden ibaret bir meyli Arkuk familyasına devamı icap eylediği zaman, merkumun talâkat ve cerbeze-i fevkalâdesi dahi kızın meylini kazanmış ve şu temâyül-i tarafeyn az bir zaman içinde epeyce terakki eylemişti.

Badia'nın kıza temîn-i muhabbet edişini kapı arkasından eylediği tecessüsler esnasında gören validesi ve alelhusus pederi merkumun kıza olan muhabbetini pek büyük bularak validesi "Hoca Badia kızımı istinkâh edecektir." diye sevinir ve pederi dahi "Büyük adamları dama düşürmek için, tuzağın önüne aşk ve muhabbet yemi dökmeli derler, sahihtir. Kızım Şehâme olmasa Hoca Dominico Badia'yı avlamak müşkül olurdu." diye, o dahi ümmîd-i istikbâle dair Badia'nın kendi ağzına sürmüş olduğu bir parmak balın tadını, daha şimdiden duymak için dudaklarını yalar dururdu. Alelhusus Şehâme'nin Badia'ya olan hevesi pek büyük görünür idi ki, bunun dahi bir gün olup da pek büyük, ama Murad Beyden, Elfî Beyden daha büyük bir adamın karısı olmak hulyasından neş'et eylediği hükmedilebilir.

Şehâme'nin zekâsı dahi fevkalâde addolunabilecek derecedeydi. Binaenaleyh, politikaya ait havadis ve rivâyâtın ehemmiyetini hemen babasından ziyade takdir ederek, Badia kendisine her ne söylerse pederinden ziyade mezbûre ehemmiyet ederdi. Zaten karıların hâli de bundan ibaret değil midir ya? Aldatmak istediğiniz karı pek zeki midir, hiç korkmayınız muvaffak olcaksınız. Bin tecrübe ile yakin hâsıl edilmiştir ki, karı kısmı mahzâ aldanmak için zeki olur. Çünkü erkeğin karıyı aldatması karı indinde erkeği aldatmış olmak demektir. Siz bir karıyı "Aldattım!" dediğiniz zaman, karı dahi bir erkeği

"Aldattım!" der. Eğer karı ahmak olursa onu istenilen yola getirmek o zaman güç olur.

Hâsılı, demek oluyor ki Şehâme her suretle yola gelir bir kız idi.

Mehmed Ali'nin Mısır valiliğini Badia'nın Arkuk hanesinde haber almış idüğini beyan eylemiştik. Bu haberi kendisine veren dahi yine Şehâme idi. O gün başıbozuk askerinin soytarıları Mısır'ın her tarafına yayılarak keyfiyeti ilân eylemeleri cihetiyle, Şehâme penceresinde olduğu hâlde haber almış ve Badia ise bazı işlerinden dolayı hariçte bulunduğundan bu haber vâsıl-ı sem'-i ıttılâ'ı olamamıştı. Bu haber üzerine Arkuk ile karısı ziyade memnun oldular. Yalnız Badia ile Şehâme'nin memnuniyetleri bir nevi hiddetle karışık memnuniyet idi. Buna karı koca dikkat edemeyerek ümmîd-i âtiye dair bir hayli hulyalarda bulundular. Nihayet o akşam Badia kendi hanelerinde misafir kalacak olduğundan, bu tedarikâta kıyam eylediler.

Yemekler yenildi, sohbetler edildi. Herkes yerli yerine, yani karı ile koca odalarına ve Şehâme dahi kendisinin dâyesi mesabesinde bulunan bir karı ile kendi odasına ve Badia dahi kendisine yatak serilmiş olan bir odaya çekildi.

Aradan üç çeyrek, nihayet bir saat mürur eyledikte hane içinde ses seda kesilmiş idiyse de, bir fısıltı başlamış ve o dahi Badia ile bermutat el etek çekildikten sonra, kendi yanına gelmiş olan Şehâme arasında cereyan etmekte bulunmuştu.

Badia-Ey Şehâme! Ahvalin esrâr-ı hafiyyesine vâkıf olan sensin. İşte sana bundan ne kadar vakit evvel söylemiş olduğum şey geldi çıktı. Yani Mehmed Ali vezaretle Mısır valisi oldu.

Şehâme-Evet!

Badia-Artık bundan sonra vukuunu haber vereceğim her şeyin, haber verdiğim gibi zuhur edeceğine şüphe eyleyecek misin?

Şehâme-Ben bu şüpheyi şimdiye kadar etmedim ki, bundan sonrası için edeyim.

Badia-Ee, öyleyse benim Mısır'a sahip olacağıma da inanıyor musun?

Şehâme-Ona da bundan mukaddem inanmış değil miydik?

Badia-Yok ama öyle kuru kuruya inanmak değil! Eski acemlerin itikadı gibi benim başım üzerine hümâ kuşu konmadı veya-

hut gölgesi tesadüf etmedi ki, mülk-i Mısr kendiliğiyle benim ayağıma gelsin. Cebir için ordularım da yoktur.

Şehâme-Yok mudur? Haniya sen var diyordun ya? "Şu kadar gemi teçhiz ederim. İspanya'dan, Fas'tan, Cezayir'den, Tunus'tan, İtalya'dan, Şam'dan, Yunanistan'dan şu kadar gönüllü kaldırabilirim." diyordun?

Badia-Evet, ben bu sırrı dahi sana tevdi eylemiştim. Lâkin, buraya benim getireceğim gönüllüler Fransız ordusundan daha kuvvetli mi olacaktır? Türkler İngilizlerle müttefikan ona dahi galebe edebilir. Benim tedarik edebileceğim kuvvet Mısır'a sahip olduktan sonra Mısır içine girecektir.

Şehâme-Öyleyse Mısır'a nasıl sahip olacaksın bakalım?

Badia-Mehmed Ali nasıl sahip oldu?

Şehâme-Sen ona ne bakıyorsun?

Badia-Vakıa, ben ona bakmıyorum. Ben başka bir yol gözlüyorum. Şu ki, gerek Mehmed Ali'nin, gerek Murad Beyin bunca emeklerle kazandıkları şeyi kendim için kazanılmış addediyorum da, bunun için dahi onları birbirine azdırarak ortada kendim kalmak istiyorum. Fakat onlardan hangisi diğerini ezecekse yine benim vasıtamla ezecek. Sonra baki kalanı ben ezeceğim.

Şehâme-Hesabın doğru. Fakat İstanbul'a meram anlatmak için ne yapacaksın?

Badia-Oo! Orası kolay! İstanbul bugün Mekke taraflarında Abbasiyye prenslerinden bir Ali Bey olduğunu biliyor ki, o dahi işte senin Dominico Badia'ndır. Zahir İstanbul'da elim yok öyle mi? Sen daha benim kim olduğumu anlamadın mı Allah'ı seversen? Bu âlemde her şey ben olduğumu teslim etmedin mi? Etmeyecek misin?

Şehâme-Teslim ettim ve edeceğim. Nihayet?

Badia-Nihayet, İstanbul Mısır'ın fesat ve şûriş-i hâline bir nihâyet-i kat'iyye vermek için Ali Abbas Beyi Mısır valisi nasbedecek, o zaman dahi Dominico Badia, haniya şu köse Dominico Badia yok mu? İşte o Badia küpüne kadar sakallı ve ziyadece esmerü'l-levn bir Badia olduğu hâlde gelip Mısır'da kaim olacak. O zaman yalnız senin için bir fenalık vardır.

Şehâme-Nedir?

Badia-Ananı babanı bir daha göremeyeceksin.

Şehâme-Korkarım onlara kıyacaksın.

Badia-Hayır, işin muntazır olduğum kıvamı geldiği zaman sen buradan kaybolacaksın. Yani ben seni kaçırmış olacağım. Ondan sonra anan baban artık ikimizi de göremeyecekler. Nasıl görsünler ki, sen haremde mestur olacaksın. Ben de ilâ-ahiri'l-ömr devam etmek üzere tebdîl-i şekl ve sima edeceğim.

Şehâme-Bu ise hiçbir şey değil.

Badia-Vakıa, bir şey değil. Sen onları içeriden yine göreceksin. Yalnız onlar seni göremeyecekler ve muhazara edemeyecekler.

Şehâme-Razıyım!

Badia-Yok ama, iyi düşün. Zira bu işin derece-i ehemmiyyetini bilirsin.

Şehâme-Ehemmiyetini takdir ediyorum. Fakat itiraz edecek bir tarafını bulamıyorum. Hepsini mümkinâttan görüyorum.

Badia-Pekâlâ! Şöyle bir devlete nail olmak için ne fedakârlık edebilirsin bakayım?

Şehâme-Ne fedakârlık mı?

Badia-Evet! Ben, ya buna nail olmak veyahut bu yolda mahvolup gitmek derecesinde bir fedakârlıktayım.

Şehâme-Öyleyse mutlaka muvaffak olacağına emin ol.

Badia-Ya, sen de bu devlete nail olacak değil misin? O hâlde senin de böyle bir fedakârlığı göze aldırman lâzım gelmez mi?

Şehâme-Vay, ben ne iş görebilirim ki?

Badia-Senin göreceğin iş, en büyük bir iştir.

Şehâme-Benim de göreceğim bir iş varsa görürüm. Ben de fedâ-yı ser ve canı göze aldırabilirim.

Badia-(biraz teemmülden sonra garip bir tebessümle) Hayır hayır! Senin göstereceğin fedakârlık can ve baş feda edecek kadar değildir. Daha azdır.

Şehâme-Daha iyi, ya işte!

Badia-Pek küçük bir şeydir.

Şehâme-Neymiş bakalım?

Badia-Hatta pek çok karılarca fedakârlık değil, bilâkis istifade addolunabilecek bir şeydir.

Şehâme-Gittikçe küçülmekte. Nedir o bakalım, benden muntazır olduğun iş nedir?

Badia-Hîn-i hâcette bir erkeğin koynuna girmeyi göze aldırmak.

Şehâme-Aa!...

Badia-Taaccüp ediyorsun?

Şehâme-Bunu bana sen teklif edesin ha?

Badia-Ama nasıl erkeğin koynuna girmek onu biliyor musun? Meselâ Murad Beyin, meselâ Mehmed Ali'nin, meselâ Elfî Beyin! Şöyle bir erkek.

Şehâme-Canım o nasıl olur?

Badia-Allah Allah! Bunun zararı, ayıbı bana ait değil mi?

Şehâme-Öyle ya?

Badia-İşte ben razı oluyorum. Hatta emreden de benim. Ben sana ne dedim? Ya muvaffak olmak, ya gebermek derecesini göze aldırdım dedim. Artık benim için bu kadar fedakârlığa mukabil, bu...

Şehâme-Bu fedakârlık en büyük fedakârlıktır. İnsan ölümü göze aldırır da bunu kabul edemez. Hiç maşukasını başka bir herifin koynuna...

Badia-Canım bu itikat artık aşkta, muhabbette ifrata varan şaşkınların itikadıdır. Büyük adamlar veyahut büyümek isteyenler böyle şeylere ehemmiyet bile vermezler.

Şehâme-Aman ya Hoca Badia! Bir âşık ağzından ben bu sözü hiç beklemezdim.

Badia-(sonradan aklına bir şey gelmiş gibi bir tavırla) İyi ya işte! Farzet ki nâil-i emel olmak için âlemde hiçbir kimsenin edemeyeceği fedakârlığı ben etmişim ve ediyorum. Ne olur? Sanki benimle onların arasında ne fark vardır?

Şehâme-İyi ama ben artık senin oldum. Kendimi sana arz eyledim...

Badia-Sen yine benimsin. Ondan sonra da benim olacaksın. Canım, bir kere mülâhaza etsene! Ben bu büyük yükün altına kimin için girdim? Kendim için mi? Lâ Vallahi! Seni kraliçeler

mevkiine çıkartmak için! Varıp da heriflerin koynuna ben girecek değilim a?

Şehâme-Başka bir kız bul!

Badia-Öyle ya, başka bir kıza da sırrımı faş edeyim öyle mi? Eğer ben yalnız herifin zevkine hizmet edecek olsam dediğin olurdu. Fakat o oda derununda ve belki o yatak içinde sana gördürecek pek mühim bir iş vardır.

Şehâme-(bir hayli mülâhazadan sonra) O iş nedir?

Badia-Yok işte, onu şimdiden söyleyemem!

Şehâme-Söylemezsen ben de dediğini kabul edemem.

Badia-A canım, niçin böyle insanı üzersin? Benim senden gizli bir işim var mıdır? Fakat bunu söyleyecek vakit henüz gelmemiştir.

Şehâme-Vay, sen bana vaktinden evvel hiçbir şey haber vermedin mi? Hiçbir sırrını ben faş ettim mi?

Badia-Ettim. Fakat sana orada gördüreceğim iş öyle bir iştir ki, kuzum sen oraya gitmeyince, herifin koynuna girmeyince sana söyleyemem. Bir kere firâşına dahil olursun. Sonra ben o işi bir vasıta ile ilâm ve ihbar ederim.

Karı merakı bu! Hiç karıyı iskât mümkün müdür? Şehâme Badia'nın teklifini kabule razı oldu. Lâkin bu işi şimdiden haber vermeyi şart koyup, o şart yerini bulmazsa mümkün değil kabul etmeyeceğini kat'iyen beyan eyledi.

Badia-Bu iş yalnız bir iş değildir. Birkaç iştir ki hangisine lüzum görüleceğini şimdiden tayin edemem. Yani ben bile bilmem ki tayin edeyim?

Şehâme-Öyleyse düşündüğün işlerin hepsini söylemeli, yoksa kabul etmem.

Badia-Pekâlâ söyleyim. Meselâ sana bir kâğıt göndereceğim ki, onu o zatın cebine koyacaksın. Veyahut sana ilâçlı bir çiçek göndereceğim ki, onu ona koklatacaksın. Anladın mı?

Şehâme-Anladım.

Badia-Rahat oldun mu?

Şehâme-Oldum.

Badia-Ee, şimdi istediğim fedakârlığı edecek misin?

Şehâme-Hay hay! Fakat (kapıdan tarafa bakarak) Kapının önünde birisi var.

Badia-Adam sen de kim olacak? Belki dâyendir. Evet var, hem de işte kapıdan uzaklanıyor.

Şehâme-Korkarım söylediğimiz sözleri hep işitmiştir.

Badia-Ben de ondan korkarım.

Şehâme-Hayır ondan sır çıkmaz. Ama niçin gelsin de dinlesin?

Badia-İki gencin muhâvere-i âşıkanesini dinlemeye gelmiştir. Fakat dur bakayım, bir kere o mudur?

diye, Badia yerinden kalkıp, kapının aralığından bakınca aklı başından gitmek derecesine geldi. Rengi bembeyaz oldu. Soluğu kesildi. Soğuk soğuk terlemeye başladı. Titrerdi. Zira dışarıda gördüğü insan dâye olmayıp maî gömlekli bir Arap'tı. Hem de hayır iş için gelmemişti. Zira, kapı önündeki sofacığın tavanında bulunan murabbaü'ş-şekl bir tavan bacasına merbut olan ipten Arap asıla asıla yukarıya çıkmaktaydı.

"Aman hırsız var!" diye keyfiyeti kıza haber verip de, bunlar Arkuk'u uyandırmak için gürültü etmeye karar verinceye kadar, Arap'ın tam üzerinden yürüyüp sokak tarafına dahi merbut olan bir ipten sıyrılarak indiğini pencereden Şehâme gördü.

Ondan sonra kapıyı açıp taşraya çıktılar. Ortalığı velveleye verip Arkuk'u dahi uyandırarak hırsızın geldiğini görmediğini, gittiğini, filânı haber verdiler. Ortalık arandı tarandı. Mal sirkat olunduğuna dair bir emare görülemeyince çalamadan kaçmış olduğuna karar verildi. Hâlbuki tavanda ipin merbut olduğu mahale ve sûret-i irtibâtına, yani ipin bağlandığı yerin kıvrımları âdeta yıpranmış olduğuna dikkat edilmiş olsaydı, bu ipin ilk defa olarak istimal edilmediğini ve oraya epeyce bir vakitten beri merbut olduğunu anlayabilirlerdi.

Neyse hırsız firar eyledi ya! Biraz sonra herkes yine hâba vardı.

Üçüncü Bap

Mehmed Ali'nin Mısır valiliği, bin sekiz yüz altı senesinde taraf-ı devletten tasdik olunmuş bulunduğu cihetle, Badia'nın Şehâme ile eylediği müşâfehe dahi sene-i mezkûre içinde vuku

bulmuş olduğu anlaşılır. Mezbûrenin zekâsını ve Badia'nın mezbûreye olan derece-i inhimâkını anlamak için şunu haber verelim ki, bu müşâfeheyi ettiği zaman Şehâme henüz on altı yaşında bir genç kız idi.

Bu müşâfehenin vukuundan iki seneye kadar Badia kendisine matlup olan fedakârlığın icrası zamanı hulûl eylediğini söylemişti. Fakat Badia'nın Murad Beyle Mehmed Ali arasında olan muâmele-i malûmesi zail olmayıp, günden güne artacağı ihtara hacet kalmaksızın anlaşılacak bir şeydir. Hatta Murad Beyle Mehmed Ali'nin arası fena hâlde bozulmuş olduğu hâlde, Badia'nın her ikisine olan mensubiyeti hâlâ ber-devâm idi. Zira merkum Murad Beyin yanında oldukça Mehmed Ali'nin zevalini bilmüzâkere, mumaileyhe birçok akıllar öğretir ve Mehmed Ali'nin yanında bulunduğu zaman dahi, her ne kadar kendisine akıl öğretemezse de mamafih Murad Beyin mahvedilmesini ve Kölemenlerin kal'ını tavsiyeden geri durmazdı.

Mehmed Ali'nin merkuma emniyetini arttırmış olmasına ne dersiniz? Lâkin başka türlü arttırmış değil. Yalnız iki baş parmaklarının birbirinden ayrılmayacağından emin olmasına lüzum görmezdi. Zira, Badia'nın öyle kendisi gibi ölümü bile darb-ı destinde zebun edip korkutmuş bulunan bir adama, göz göre suikast edecek kadar zehre sahibi bir adam olmadığını anlamıştı.

Burada Rumeli askerinin Mehmed Ali ile arası bozularak, ta konağını basmaya kadar cür'et etmeleri ve alelhusus Kölemenlerle Mısır valisi taraftarlarının birbirinin kanına susamışçasına husumetleri gibi nice mühim entrikalarda Badia'nın parmağı bulunmamak mümkün müdür? Lâkin bunlar müfredât-ı umûrdandır ki şuûnât-ı yevmiyye ile uğraşan müverrihlere yararlar. Bize yaramazlar. Biz Badia'mıza bakalım. Badia'mıza ki, karşısında bulunan Mehmed Ali gibi bir akilin meziyetini ve iktidarını anladım davasında bulunduğu hâlde anlayamamış ve bilâkis kendi mahiyetini Mehmed Ali'ye tamamıyla anlatmış olduğundan, ettiği hileler ne kadar gülünç idiyse, harekâtı dahi o nispette gülünecek surette idi. İşte ezcümle şu hareketi:

Mehmed Ali bir akşam haremine girdikte bermutat harem ağası kendisini istikbal eylediği zaman "Ne var ne yok?" sualine cevaben "Efendim, geçen gün bir seyyib getirmişlerdi. Hazinedar bey aşağı yukarı hizmette kullanılmak için mubayaa

eylediyse de kızı tamam matlubunuz veçhile bulduğumdan, bir kere ihtar etmeyi vazifeden addeyledim. Fidan gibi bir şey! Hem de evlâd-ı Arap'tan." demiş olduğundan Mehmed Ali dahi huzuruna getirilmesini emreylemişti.

Kız geldi. Vakıa, fidan gibi boyu ve nahâfeti ve kara gözleri Mehmed Ali'nin matlubuna pek muvafık düştüyse de, bir iki seneden beri peyda eylediği vakit ve verdiği ehemmiyet üzerine öyle bugün haremine giren bir cariyeyi yarın istifrâş etmemeyi itiyat eylemiş olduğundan, yeni cariyeyi li-ecli't-terbiye kalfalardan birisine teslim etmesini harem ağasına tembih eylemişti.

Aradan bir hafta kadar zaman mürur eyledikten sonra, bir gün Mehmed Ali mabeyin odasında bulunup, yeni cariyeyi dahi oraya celp eyledi ve kızı getirenler çekilip de ikisi yalnız kaldıkta, Mehmed Ali selâmlık tarafındaki kapıyı açıp içeriye bir erkek Arap aldı.

Arap kızı muayene eyledikten sonra:

Mehmed Ali-Bu mudur?

Arap-Ayva efendina!

Cereyan eden söz yalnız bundan ibaret olup, badehu Arap'ı işine gönderdi ve kızı dahi yerine irsal eyledi.

Bu muayenenin dahi üzerinden üç hafta mürur eyledikten sonra, bir gün Mehmed Ali harem ağasını çağırıp şu emri verdi:

-Yeni mubayaa olunan seyyibeyi hamama sokmalı! Üç dört saat miktarı keselerle, sabunlarla yıkamalı. Badehu sırtına tepeden tırnağa kadar bir takım yeni elbise giydirmeli. Lâkin gayet dikkat etmeli ki, eski elbisesinden üzerinde bir parça bez bile kalmasın. Ondan sonra hiçbir odaya girmesine mahal bırakmadan benim yatak odama getirip kapamalı ve anahtarını dahi bana getirmeli! Anladın mı? Eski elbisesinden bir iplik, bir iğne dahi üzerinde kalmayacak! Sonra bilirsin ya ne yaparım?

Harem Ağası-Neam efendina!

diye, asker usulü bir sağdan geri yaparak işine gitti.

O akşam Mehmed Ali yatak odasının kapısını kendi eliyle açarak girdi ve kendisini istikbal eden cariye ile Arapça bilmeyen Mehmed Ali ber-vech-i âti bir müşâfeheyi âlâ Mısır Arapçası olarak etti.

Mehmed Ali-Vay, ne kadar da güzelleşmişsin canım kız! Senin ismin nedir bakalım?

Kız-Cemile'dir efendim.

Mehmed Ali-Yok, ben senin gibi karıları pek severim ama, yalan söylerse hiç sevmem. Senin ismin Cemile değildir.

Kız-Cemile'dir efendim Cemile!

Mehmed Ali-(tebessümle) Değildir dedim a! Fakat mademki ismin Cemile olmasını istiyorsun haydi varsın Cemile olsun. Ee, sen kimin kızısın bakalım?

Kız-Ben Mağribîyim efendim. Zaten evlâd-ı üserâdanım. Babam İspanyol imiş, validem de Marakeş aşiretlerindendir.

Mehmed Ali-Ben senden hiçbir doğru haber alamayacak mıyım?

Kız-Niçin efendim?

Mehmed Ali-Bu söylediğin de yalandır da onun için?

Kız-Hayır efendim, yalan değildir. Eğer zerre kadar yalanım varsa, efendim boynum kıldan incedir.

Mehmed Ali-Aman aman! Böyle büyük mukaveleleri göze aldırma! Niçin boynun kıldan ince olsun? Sana yazık değil mi? Sen kraliçeler gibi bir mevkide bulunmaya lâyık karısın.

Koca Mehmed Ali bu sözleri söylerken o kadar acîb bir tavırla söyledi ki, kız bu tavırdan ürküp rengi kaçtı. Yine sözde Mehmed Ali devam eyledi.

Mehmed Ali-Niçin cevap vermiyorsun? Sana kraliçeler mevkii kadar âli bir mevkiye lâyıksın diyorum. Lâkin böyle büyük mevkilere nailiyet için fedâ-yı ser ü canı göze aldırmak lâzımdır öyle değil mi?

Bu lâkırdı üzerine kızın çehresi bütün bütün değişip, kalbinde dahi halecân baş göstermiş ise de, Mehmed Ali buna dikkat etmiyor gibi davranarak sözünde devam eyledi.

Mehmed Ali-Hatta ben dahi bu makama pek büyük fedakârlıklarla nail oldum. Ya canımı feda etmeyi veyahut nâil-i merâm olmayı göze aldırdım da öyle nail oldum. Zaten her büyük emele nail olanlar dahi böyle etmez mi? Niçin cevap vermiyorsun ya? Fakat karı kısmı için bu kadar fedakârlığı göze aldırmak lâzım gelmez. Onların göze aldıracakları fedakârlık o

kadar küçük bir şeydir ki, hatta fedakârlık değil a, istifade ve zevk ve safa bile addolunmak mümkündür.

Kız-Aman efendim, üstüme bir fenalık geliyor. Ayakta duramayacağım müsaade buyurunuz...

diye, kız minderin bir kenarına yığılıverince, Mehmed Ali yanına sokulup çenesini, filânını okşadı ki, şu muâmele-i nevâziş kız için bir ilâç yerine geçti ve biraz yüzü gülmeye başladı. Mehmed Ali yine sözünde devam eyledi.

Mehmed Ali-Ey Şehâme, hâlâ ismin Cemile midir? Hala mağribli bir esir-zade misin?

Şehâme-Hayır efendim değilim.

Mehmed Ali-Ya kimsin?

Şehâme-Bildiğiniz gibi efendim.

Mehmed Ali-Nasıl bildiğim gibi, sen söyle bakayım?

Şehâme-İşte Arkuk'un kızı Şehâme'yim.

Mehmed Ali-Ee, bu fedakârlığı niçin göze aldırdın? Hem sevgiline hıyanet ediyorsun, hem de canını tehlikeye koyuyorsun. Söylesene? Mısır'a sahip olan bir adamın karısı olmak için değil mi? Fakat Mısır'a sahip olmak isteyen herife bak ki, içinde seninle bu kadar mühim söz söylediği odanın kapısında bir hırsız beklediğini bile anlamamış. Sana o hırsızı şimdi göstersem şaşarsın. Ve onun hırsız olmayıp, benim tarafımdan memur basbâs olduğunu şimdi anlıyorsun. Öyle değil mi? Hem de ne çılgınca bir fedakârlıktır o fedakârlık ki, insanın gözü gibi muhafaza etmesi lâzım gelen mahbubesini bir ağyar koynuna koymasını icbar ediyor. Ben koynuma giren en aşağı bir cariyeyi bile gözümden kıskanırım.

Kız Mehmed Ali'nin bu lâkırdılarını ol kadar dikkatle dinlerdi ki, âdeta harf-be-harf ezberlemek istiyor zannolunurdu. Mehmed Ali dahi iki üç dakika kadar kızın yüzüne dikkatle bakarak, âdeta kalbinde olanları gözünden anlamak isterdi. Nihayet yine söze Mehmed Ali başladı.

Mehmed Ali-Ey Şehâme, kendini Mısır'a sahip olan bir adamın koynunda görmeye mutlaka heveskâr mısın?

Şehâme-Aman efendim, hiçbir şey sormayınız. Eğer öldürecekseniz işte boynum.

Mehmed Ali-Bilâkis! Seni Mısır'a sahip olan bir adamın koynuna koyacağım.

Şehâme-Zaten işte elinizdeyim efendim.

Mehmed Ali-İyi ama, sonra sana gelecek bir ilâçlı çiçeği benim burnuma koklatacak mısın?

Şehâme-(Mehmed Ali'nin ayaklarına kapanarak) Aman efendim!

Mehmed Ali-(kızın elinden tutup kaldırarak ve arkasını okşayarak) Korkma kuzum, korkma! Ben seni öldürecek olsam şimdiye kadar söyletir miydim? Fakat sen bir zeki kızsın. Her şeye akıl erdirebilirsin. Mülâhaza et, bir kere düşün ki Badia nazarında senin hiçbir kadrin yokmuş demektir. Zira, yalnız senin iffetini değil, canını dahi kendi çıkarı için feda etmek istiyor. Seni bana telvis ettirecek. İleride hem kendisini mahv ve hem seni kem-nâm eyleyecek. Bu kadar ahmak bir herifin sözüne nasıl kapıldın?

Şehâme-(tekrar ayaklarına kapanarak) Aman diyorum, efendim aman! Ben akıllı değilim. Ahmağım, eşeğim ki buralarını vaktiyle düşünemedim.

Mehmed Ali-Öyle de değil! Badia beni bile aldatmayı göze aldırmış habistir. Ne kadar olsa sen karısın, aklın kısadır. Seni daha kolay aldatır. Neyse, şimdi sen bana odalık olmaya razı mısın? Bak ben daima rıza ile hareket ederim.

Şehâme-Ben sizin cariyenizim efendim.

Mehmed Ali-Hayır! Bir cariyelik, esaret filân sormuyorum, gönül soruyorum gönül. Sen beni Badia zannetme. Bu gece benim koynuma girersen müddetü'l-ömr başka erkeğe el süreceğini ümit eyleme. Bak, düşün. Beni kabul edeceksen ona göre cevap ver. Eğer kabul etmez ve gönlün Badia'da veyahut başka birisinde ise onu da saklama söyle. Sen esir değilsin. Kimi istersen ona gitmekte hürsün. Ben doğru söze gücenmem. Yalnız yalandan hata etmem.

Şehâme-(bir hayli mülâhazadan sonra) Efendim, sizin huzurunuzda yalan olmayacak. Benim gönlüm şimdiye kadar Badia'da idi. Lâkin buyurduğunuz gibi kendi faydası için beni başkasının koynuna koymaya razı oldu. Hâlbuki en tehlikeli bir

işte benim canımı harcayacak demektir. Ben artık bu kadar gayretsiz ve gaddar bir herifin yüzüne bile bakamam.

Mehmed Ali-Öyleyse sen benimsin!

Bu gecenin ertesi günü Şehâme, Mehmed Ali'nin müstefreşâtı a'dâdına dahil oldu. Ancak her ne zaman Mehmed Ali Şehâme'yi huzuruna kabul edecek olsa, evvel emirde hamama sokulaarak, birkaç saat ve sabunla yıkandıktan ve mücedded suretiyle elbise giydirilip, hamama girerken üzerinde bulunan elbiseden bir habbe dahi bırakılmadıktan sonra huzuruna kabul eylemek ihtiyatını elden bırakmazdı. Her huzuruna kabul eyledikçe kızı istintak ede ede zaten Badia'nın her sırrı kendisince malûm olduğu hâlde, malûmât-ı mevcûdesini bir kat daha teyit ve tekit ederdi.

İşte, Badia'nın en kuvvetli ve en dakik bir tedbir olmak üzere kurduğu şu fesat dolabının mihverine, Mehmed Ali koca bir çivi sokmuş olduğu hâlde herifin haberi olmayıp, bu suretle aldatayım derken aldanmış olduğunu bilmezdi. Hatta Mehmed Ali'ye göstermekte olduğu ihtisasa asla halel getirmeyip, Mehmed Ali dahi ona etmekte bulunduğu riayete nakıza irâs etmezdi. Şu kadar var ki, Kölemenler aleyhinde Badia kendisine ne öğüt verirse redle mukabele edip, bu cezm ve ihtiyatının semeresi olmak üzere dahi, Kölemenler kendisiyle musâlaha edecek kadar emniyet peyda eylemişler ve Mısr-ı Ulyâ kendi ellerinde kalmak ve Mısr-ı Süflâ dahi Mehmed Ali idaresinde bulunmak üzere akd-ı mütâreke etmişlerdi. Demek oluyor ki bu emniyet Kölemenlere değil Badia'ya gelmişti.

Lâkin politikanın bu gibi mühim ve ehem olan işlerinde tarafeynden birisine emniyet hâsıl olmuş idüğine inanır mısınız? Politika erbabının ne "Evet!" demelerine inanılır ne de "Hayır!" demelerine. Hele Mehmed Ali gibi münkalib-i âlem olmak gayretiyle ortaya atılmış ve Badia gibi Mehmed Ali'ye bile entrika etmek azmiyle karşısına çıkmış olan adamların yürekleri altında gizli olan şeyleri, harekât-ı vakıalarından başka hiçbir şey haber veremez.

Dördüncü Bap

Yukarıki üç babda sûret-i cereyânını hikâye eylediğimiz entrikaların netîce-i umûmiyyesi, bin sekiz yüz on bir senesinde

sahâ-i zuhûrda cilveger olmuştur. Netîce-i mezkûre başlıca iki suretten ibaret olup, birincisi Murad ve Elfî Beylerle Mehmed Ali'nin konaklarına birer küçük şişe girmesi ve ikincisi dahi, Mehmed Ali'nin mahdumu Tosun Paşa'nın Hicaz'a memuriyeti münasebetiyle tertip olunan teşyi alayı idi.

Mehmed Ali'nin konağına giren şişe, bir Kıptî karısı marifetiyle Şehâme'nin eline teslim olunduysa da, yirmi dört saatten ibaret bulunan bir günün her saatinde, her dakikasında Şehâme üzerine altı veya sekiz açık göz bulunup, her hâl ve hareketini muayene etmekte bulunduklarından, şişenin vusulünü dahi sekiz göz gördü ve dört lisan derhâl Mehmed Ali'ye haber verdi.

O akşam Mehmed Ali saat yarımdan sonra Şehâme'yi istedi. Hem de geceyi birlikte geçirmek için istedi. Hatta bermutat kızı hamama soymaya dahi lüzum göstermeyip, olduğu hâl ile getirdiler. Kızın o akşam bir durgunluğunu Mehmed Ali görür idiyse de, asla ona dair harf söylemeyip, gayet neşeli bulunurdu. Sözü evirdi çevirdi, nihayet Badia üzerine getirip dedi ki:

Mehmed Ali-Badia'dan bir ses seda çıkmıyor mu?

Bu lâkırdı güya Şehâme'yi uykudan uyandırmıştı. Hemen koynundan bir küçük şişe çıkarıp Mehmed Ali'nin önüne koydu. Şimşeklerden gözü yılmayan Mehmed Ali'nin bu küçücük şişeden ürkmesine ne dersiniz?

Mehmed Ali-Bu ne Şehâme?

Şehâme-Badia tarafından gelmiş bir şişe.

Mehmed Ali-Ne olacakmış?

Şehâme-Her ne zaman su veya kahve içecek olursanız birer damla birer damla akıtacakmışım.

Mehmed Ali-Ya! Ee, niçin akıtmıyorsun?

Şehâme-(şişeyi alıp yere çarpacak gibi bir vaz'la) Bunu sizin suyunuza, kahvenize damlatacak olan hain size göstermezdi. Hâlâ emniyet edemiyor musunuz?

Mehmed Ali-(şişeyi kızın elinden kaparak) Bırak! O bize lâzım olacak. Sana emniyetim var. Zira, sana emniyet etmeyen adam bunu şimdiye kadar burada saklamayıp sokacağı yere sokardı.

diye, karyolanın baş yastığında kese ağzı gibi bir ağız çıkarıp içine elini soktu. Adi çakıdan az daha büyücek bir hançer çı-

karıp Şehâme'ye gösterdi. Şehâme bu soğuk demiri görünce, zaten esmerce olan çehresi tebeşir gibi bembeyaz kesildi. Lâkin Mehmed Ali'nin kendisine gösterdiği emniyetten dolayı hâsıl olan memnuniyeti dahi kara gözleri ketm edemezdi. Mehmed Ali'nin birkaç nevâzişi daha kızın emniyetini teyit etmesiyle Şehâme "Şunu bir kedinin ağzına dökelim bakalım ne olur?" dediyse de Mehmed Ali razı olmayıp "Onu başka ağıza dökeriz" diye şişeyi aldı sakladı.

Hâlbuki Murad ve Elfî Beylerin Mehmed Ali kadar ihtiyatları olmadığından, onlar o geceden bed' ile damlaları yutmaya başlamışlardı.

Vay, demek oluyor ki Badia onlara dahi birer Şehâme göndermişti.

Evet, hem de nasıl Şehâme ya! Tıpkı Arkuk'un kızı Şehâme gibi birer Şehâme! Yani onları dahi âdeta maşukası olmak üzere sevdiği hâlde, mahzâ nâil-i emel olmak için canını vermek derecesinde bir fedakârlık olarak göndermişti.

İşin üzerinden yirmi gün, bir ay geçmedi Murad Bey ile Elfî Beyi ahirete gönderdiler. Bîçare veba! Bu fiil ona isnat olundu. Zira bin sekiz yüz on bir senesinde Mısır'da veba illeti vardı. Şu kadar var ki müdekkikîn-i müverrihînin nazarıdikkati bu sırlar içindeki hakikatı dahi gördü ve tarihlerde Elfî ve Murad Beyler için (ma'tûnen veyahut mesmûmen vefat ettiler) diye kayıt düşürüldü.

Yukarıki üç babda sûret-i cereyânını hikâye eylediğimiz entrikaların, işbu bin sekiz yüz on bir sene-i mîlâdiyyesinde görülmüş olan neticesinin şu birinci sureti gayet ehemmiyetsiz olanıdır.

Acayip! Mısır'ın iki hükümdarı demek olan Murad ve Elfî Beyler gibi koskoca iki bey, bir mel'unun entrikası ile mazlûmen top gibi gürlesin gitsin de, bunu ehemmiyetsiz addetmek mümkün müdür?

Evet, zira ikinci sureti bundan daha pek çok mühimdir. İkinci suret Tosun Paşanın Hicaz'a gitmesinden dolayı tertip olunan teşyi alayı değil miydi? Bakınız bu alay ne mühim bir alaydı.

Mısır'da ve Said içinde ne kadar belli başlı Kölemen beyleri varsa nisanın yirmi üçü tarihiyle şu mealde Mehmed Ali'den birer mektup almış idiler.

"Saadetlü, mürüvvetlü, inayetlü, beyefendi hazretleri

Oğlum Tosun Paşa memuren cânib-i Hicâz'a müteheyyi-i azîmet olduğundan ve kendisini teşyi için bir mükellef alay tertibi dahi mukarrer bulunduğundan, önümüzdeki mayıs-ı efrencinin ilk günü Mısrü'l-Kahire'de bulunmaları rica olunur."

Bu mektubu alan beyler nisanın evâhirinde Mısır'da cemolmaya başladılar. Ol surette ki mayısın ilk günü Mısır'da gerek ümerâ ve gerek efrat olarak dört yüz şu kadar memâlike cemoldu. Yevm-i merhûnda beyler kale derununda kâin dâire-i mahsûsasına Mehmed Ali'yi ziyarete gittiler. Cümlesine kahveler, şerbetler takdimiyle taltif olunduktan sonra, alay Rumeli meydanına tertip olunmuş bulunduğu ve daireden meydân-ı mezkûre çıkmak için bâbü'l-garbdan çıkılmak lâzım geldiği cihetle, teşrifat memuru ulema ve meşâyihi ve memâlike beylerini ve erkân divanı vesaireyi usûl-i teşrifât üzere tertip eyledi.

Her biri altına ve gümüşe müstağrak olan Memlûk beyleri alayın ortalık yerine müsâdif olmuştu. Bâbü'l-garb ciheti iki sıra bir duvar olup, iki duvarın mabeyni bir, iki kapı arası teşkil eylemiş olduğundan, alay bu iki kapı arasına girip de, bir ucu ilerdeki kapıdan çıkmış ve arka ucu henüz ilk kapıdan girmemiş, yani tamam Memlûkler iki kapı arasında kalmış oldukları hâlde kapılar kapanıverdi.

Kapıların kapanmasını müteakip burçlar üzerinden Rumeli başıbozuklarının tüfekleri görünmüştü. Sağdan soldan ateşe başladığı zaman Memlûkler işin neticesi nereye varacağını anladılarsa da, her taraf taş olduğundan artık tedbire çareye de mahal kalmamıştı. Bazıları can acısıyla kale duvarına doğru at sürerek kılıç sallamışlarsa da, koca kale bedenine dımışkî kılıç ne tesir eder? Şu kadar var ki, o dehşetli günün eseri olmak üzere yakın vakitlere kadar taşlar üzerinde kılıç yarası görülürdü.

Başıbozuğun ateşi ne kadar devam eylediğini mi sual ediyorsunuz? Buna müddet tayin olunmamıştı. İki kapı arasındaki Memlûkler bire kadar yere serpilinceye değin devam eyledi. Rivayet ederler ki, içlerinden yalnız bir tanesi atla beraber kale duvarından sıçrayıp, tamam yere düşeceği zaman kendisini attan

aşağıya atmış ve at yere düşerek parça parça olduğu hâlde kendisi yalnız at sırtından atladığı irtifadan sukut sadmesiyle kalıp kurtulmuştur. İki kapı arasında bu vak'a-i müdhişe devam ederken, kale haricinde dahi başıbozuklar ve sekbânlar nerede bir Kölemen haber alırlarsa tuttukları gibi kethüda beyin yanına götürürler ve kethüda beyin emri altında bulunan birkaç cellâtlar dahi onları derhâl ahirete gönderirlerdi. Bu katl-i umûmî emri elviye-i mütecâvireye dahi tamim kılındı. Hâsılı, çend gün zarfında yedi, sekiz yüz nefer Memlûkün kafası kesilip diyâr-ı ademe gönderildi.

Nasıl? Neticenin şu ikinci şureti daha mühim değil mi? Elbet mühimdir. Lâkin bu babdaki fikrinizi anlamak isteriz. Mehmed Ali'nin şu hareketini memdûh mu görürsünüz, makdûh mu? Eğer bazı yeni hükemânın muhakemesine kapılmış iseniz makdûh görürsünüz. "Bu kadar adamın birden canını yakmak mürüvvet-i medeniyetkârâneye sığmaz." dersiniz. Lâkin bilmiş olunuz ki eğer hükemâ-yı mezkûrenin hayalâtı mahz-ı hakikat olsa da, hakikat-ı mezkûreye riayet edilseydi Mısır'da Kölemenler hâlâ baki kalır ve orası hâlâ birtakım eşkıyanın ocağı sayılırdı. Münazaun-fîh olan bir mülkün içindeki nizayı böyle bir hareketten başka hiçbir tedbir kaldıramaz. Eğer Mehmed Ali daha atik davranıp da Memlûklerin hakkından gelmemiş olsaydı, Memlûkler onun hakkından gelirlerdi.

Siz tayip edecekseniz, insanların vesîle-i mahz-ı saâdet ve selâmet olmak üzere beş bin yıldan beri teşkiline çalıştıkları medeniyetin esas mebnâsını tayip ediniz. Bu medeniyet şu felâket-i beşeriyye değil midir ki mucip olduğu hubb-ı riyâset beliyyesiyle evlâdına kıyan babaların ve babalarına kıyan evlatların, zevci öldüren zevce ve zevcesini öldüren zevcin, kardaşına kasteden kardaşın, hükümdarını mahveden teba ve tebasını ezip bitiren hükümdarının esamisiyle ciltler dolmuş, kütüphaneler mâl-â-mâl olmuştur. Tayibi asıl ait olduğu yere etmeyip de, bir şahsa münhasır etmek dahi mürüvvet-i insâniyyeye yakışmaz.

Sultan Selim'in Mısır'ı fethetmesine, Mehmed Ali'nin Kölemenleri kaldırmasına kadar bunların ettikleri hezeyanları tarihlerde okusanız, hiç böyle söylemezsiniz. Birkaç yüz yerde vukuatın muhâkeme-i vicdâniyyesi bunların izâle-i vücûdları hususunu size bittabi rey ettirir.

Yeniçerinin kal'ı meselesi de böyle değil midir? Bazı kimseler vardır ki buna hâlâ teessüf ederler. Fakat tarihlerde çok defalar o hâle gelirsiniz ki, elinizdeki tarihi yeniçeri zannıyla paralamak istersiniz.

Netîce-i kelâm, zamanın icabı tarafından emredilmiş olan bir şey aleyhinde itiraz etmek hükm-i zamânı bilmemek olup, hükm-i zamânı bilmediği hâlde itiraz edenler ise, âdeta hoppa makulesinden addolunurlar ve bunların kelâmı işitenlerin canını sıkmaktan başka bir şeye yaramaz.

İbtidâ-yı mayıs vak'asından dört gün sonra idi ki, bizim mahut Badia, Mehmed Ali'nin huzuruna geldi. Merkum her zamanki şetaretini bir kat daha arttırmış ve memnuniyetten ağzı kulaklarına varmakta bulunmuştu. Mehmed Ali dahi merkuma her zaman ettiği iltifatı asla bozmayıp, yine ol suretle kabul eyledi.

Badia-Efendim muvaffak olduğunuz gazâ-yı ekberi tebrike geldim. Doğrusu...

Mehmed Ali-Hangi gazâ-yı ekber?

Badia-İşte Memlûkleri...

Mehmed Ali-Adam sen de! Bu bir iştir ki, onu ben de olsam yapacaktım, sen de olsan yapacaktın. Her kim olsa yapacaktı. Zira, bu heriflerin vücuduna bir hükûmet desek, hükûmet değildi. Bir asker desek, böyle asker olmaz. Adetâ bir fırka haydut demek idiler. Kendileriyle göğüs göğüse de cenk edebilirdim. Haniya, onlardan bir gûne endişem yoktu. Lâkin haydutlar elinde namuslu askerleri beyhude kırdırmak istemedim. Bizim memlekette haydutlar için ekseriya pusu kurarlar. İşte ben de böyle bir pusu kurdum.

Badia-Her neyse efendim, doğrusu büyük muvaffakıyet, büyük muzafferiyet. Tebrik ederim efendim. Bundan sonra hiçbir refikiniz kalmadı. Rahat rahat hükûmet edersiniz.

Mehmed Ali-Re's-i hükûmette bulunan adam hiçbir vakitte rahat olamaz. Siz bile re's-i hükûmete henüz geçmemiş olduğunuz hâlde rahat olmadığınızı yakinen bilirim.

Badia-Bizim gibi adamın rahatsızlığından ne olur efendim?

Mehmed Ali-Nasıl ne olur? Vay, şimdi siz benim karşımda dururken acaba Mehmed Ali beni öldürecek mi, öldürmeyecek mi

diye şüphede değil misiniz? Bu şüphe ise pek büyük bir rahatsızlık değil midir?

Badia-(halecânından tıkanmaya başlamışsa da Mehmed Ali Paşaya renk vermemeye çalışarak) Niçin böyle kinayeli kinayeli lâkırdılar söylüyorsunuz efendim? Bendeniz size şimdiye kadar hüsn-i hizmet ettim itikadındayım. Hem bundan sonrası için dahi edeceğim.

Mehmed Ali-Evet! İşte ben de hüsn-i hizmetlerinize nazaran böyle söylüyorum a?

Badia-Elbet hüsn-i hizmet ettim, elbet dahasını edeceğim. Zira, sizin kadar muktedir, sizin kadar zekâ-şinâsî bir adama hizmet etmek benim için zevktir, safadır.

Mehmed Ali, merkumun lâkırdısını müteneffirâne bir hisle dinlemiş idiyse de, hiss-i derûnundan zahire renk vermemek için ne kadar cebr-i nefs etmek lâzım ise eyledi. Ancak Badia itası azminde bulunduğu teminatı kaviyyen ita etmek için, Mehmed Ali nezdinde pek yalan ve pek yavan olan ol kadar sözler söyledi ki, Mehmed Ali'nin artık tahammülü tükenip "Bu kadar telâşa hacet bile yoktur Hoca Badia! Sadakatiniz ve bana olan hulûs ve muhabbetiniz indimde bedâheten malûmdur. Siz de zahmete girmeyiniz. Başıma bir de ağrı girdi. Kerem ediniz kethüda beyin yanına teşrif ediniz. Ben sizin esbâb-ı istirâhatinizi ona tarif eyledim. Emri icradan geri durmaz." dedi.

Badia, Mehmed Ali'nin şu lâkırdısını tamamıyla sahih olmak üzere kabul ederek, bu kadar iltifattan dolayı nasıl teşekkür edeceğini bilememişti. Ancak kethüda beyin yanına vardığı zaman gördüğü muameleyi Mehmed Ali'nin iltifatıyla mütenasip bulamamıştı. Zira kethüda bey Badia'yı oturtmadan iki nefer kavasa teslim ederek, tomruk denilen hapishanenin bir dâire-i mahsûsuna kaldırmıştı.

Beşinci Bap

Mehmed Ali, Dominico Badia'yı huzurundan çıkardığını müteakip el vurarak, yanına giren bir adama, harem ağasının celbini emreylemişti. Beş dakika sonra harem ağası geldi.

Mehmed Ali-Dört gün evvel sana verdiğim talimat hatırındadır ya?

Harem Ağası-Neam efendina!

Mehmed Ali-Şimdi icabını icra etmeli.

Harem Ağası-Ale'r-re'si efendina!

Harem ağası şu icra emrini aldığı gibi hareme girip Şehâme'yi çağırdı ve kendisini sokağa çıkaracağı cihetle, tesettür etmesini emreyledi. Şehâme böyle nâgehânî bir sokağa çıkıştan mütehayyir kalarak, harem ağasından sebebini istifsar eylemişti. Ancak harem ağası "Kadınların amiri harem ağasıdır. Bir emri aldıkları gibi sebebini sormazlar. Hemen itaat ve mucibince hareket ederler." diye kızı iskât ederek, yalnız üzerinde mücevherat takımını az gördüğü cihetle, sair cariyelerden istiare ile Şehâme'yi kuyumcu camekânı gibi donattı. Zira Mehmed Ali'nin emri böyleydi. Bîçare kız nereye ve niçin gittiğini bilmediği hâlde, harem ağasının önüne düşüp yola revan oldu. Vara vara tomruk dairesine vardılar. Ve bir kapı açılıp da içeriye girdikleri anda Dominico Badia'yı karşılarında gördüler.

Harem ağası Mehmed Ali'den almış olduğu emir bundan ibaret olduğu cihetle, başına gelen işin hakikatı ve sebebi ve mucibi ne idüğini kat'iyen tayin edememiş bulunduğundan dolayı mütehayyir iken, bir de yanına Şehâme'nin dahi gelmesinden bütün bütün velehe müstağrak olan Badia'nın sormak istediği bin kadar sualden hiçbirisine bir harfle bile cevap vermeyerek döndü gitti.

Badia ile Şehâme şüphesiz yarım saat kadar müddet birbirinin yüzüne bakakalıp şakk-ı şefeye muktedir olamamışlardı. Mel'unun çehresi kehribar kesilip lâyenkati hıçkırır, içini çeker, yüzünü gözünü buruşturur, işmizâz eyler, ne bir yerde oturabilir, ne gezinmeye muvaffak olur. Hâsılı, muhâkemât-ı zihniyyesinin netâyic-i müdhişesinden çıldıracağı gelirdi. Şehâme ise ağlamaya ihtiyacı olup da ağlayamayanların hâlinde olup, yarım saat kadar dediğimiz müddeti ayakta geçirdikten sonra, bir mundar sedir üzerine oturmuş düşünürdü. Bu korkunç sükûtu bozan Badia oldu. Tıkana tıkana ve boğula boğula dedi ki:

Badia-Nedir bu bizim başımıza gelen hâl Şehâme?

Şehâme bu suale bir cevap veremeyip, alık alık Badia'nın yüzüne bakakaldı.

Badia-Bu felâketin sebebini bilsen bilsen sen bileceksin.

Şehâme-Ben ne bileyim? Sen kendi yaptığın işleri düşün de bil!

Badia-Sen bileceksin zahir! Seneler oldu ki sen Mehmed Ali'nin haremindesin. Bu kadar vakit içinde şimdi şu başımıza gelen felâketi anlayacak bir mevkiye vasıl olamadın mı?

Şehâme-(işte bu kere hüngür hüngür ağlamaya başlayarak) Evet, vasıl olmuştum. Mısır'a sahip olan bir büyük adamın koynuna kadar...

Badia-(kızın sözünü keserek) Ya! İşte bunu ben de biliyordum da onun için söylüyordum.

Şehâme-(gayet gazapla) Vay, sen bunu neden biliyordun? Ben sana bir haber gönderdim miydi?

Badia-Ne hiddetleniyorsun be canım? Zaten kavlimiz senin bana hiçbir haber göndermeyeceğinden ibaret değil miydi? Ben icap eden haberleri alabileceğimi hesap etmemiş olsaydım öyle karar verir miydim? Sen bana haber göndereceğim diye vasıta taharri ederken sırrımı faş edersin diye korktuğum için bu kararı vermiştim. Neyse! Ee, sonra? Canım ne susuyorsun a? O mevkiye vasıl oldun da, bu felâketin nereden geldiğini niçin bilmiyorsun?

Şehâme-Vay, ben o günden bu güne kadar senin mel'anetlerine sarf-ı zihn ettim mi sanıyorsun?

Badia-(mel'unane bir istihza ile) Ee, şimdi hareketimiz mel'anet mi oldu? Ya nâil-i emel olursak?

Şehâme-Sen daha hâlâ nâil-i emel olmak sevdasında mısın? Bak şu nâil-i emel olacak köpeğe ki, daha benimle hasbıhâl eylediği gece kapısında bir basbâs kulağı bizi dinlemiş olduğundan hâlâ haberi yok.

Badia-(bir müddet dalgınlıktan sonra meyusâne elini eline vurarak) Eyvah, ben nasıl şüphe ederdim ki, o günden bu güne kadar Mehmed Ali bana olan muamelesini zerre kadar değiştirmemişti.

Şehâme-Sen herkesi kendinden aşağı görürdün. Beni de öyle aldatmıştın. Hâlbuki ben Mehmed Ali'yi ilk gördüğüm zaman senden çok üstün olduğunu derhâl anladım. Meğer sen herkesten aşağı bir köpekmişsin.

Badia-(mağrurâne bir gösterişle) Yok ama, Sitti Şehâme! Artık Sitti Şehâme oldum diye bu kadar da tahkir namusa dokunur âdeta.

Şehâme-Hâlâ duçar olduğun belâyı anlamıyorsun da namus derdine mi düştün. Zaten sende namus var mıdır? Namusun olsaydı, beni sence ağyar sayılan bir adamın koynuna kendi elinle koyar mıydın? Artık ar ve namus ve ümmîd-i selâmet hulyalarını hatırından çıkar. Zira yakinen biliyorum ki bizim bu odadan ölümüz çıkacaktır.

Bu söz üzerine Badia'nın bir kere gözleri kararıp, tavan fırıl fırıl dönmeye başladı. Ve hemen o da minderin bir tarafına yıkıldı. "Aman bir su!" dedi ve bu istigaseyi üç beş defa tekrar eylediği hâlde, Şehâme güya mel'unu susuzlukla öldürmek istiyor gibi yerinden bile kımıldanmadı ise de, nihayet "Aman Şehâme, merhamet et Allah için! Eğer mukaddema bana gösterdiğin muhabbeti şimdi Mehmed Ali'ye peyda etmiş isen onun başı için biraz su bul!" demesiyle kız kalktı, oda içinde su arandı. Lâkin oda içinde içeceğe, yiyeceğe dair hiçbir şey yoktu. Yine Badia'nın istirhamı üzerine kapıyı vurup, güya dışarıdan adam çağırdılar. Ses yok, seda yoktu. Herif gerçekten fenalaştığı cihetle, Şehâme kapıyı yıkarcasına vurmaya başladı. Ta derinden bir ayak patırtısı peyda olup geldi kapının arka tarafından "Ne istersiniz?" diye sordu. Su istenildiği cevabını alınca herif gitti. Geldi, kapıyı aralık ederek içeriye bir bardak su uzattı. Akabinde yine örtüp dedi ki:

-Bu suyun içinde, Badia'nın geçenlerde Şehâme'ye gönderdiği küçük şişe içindeki ilâçtan bir damla vardır. Efendinin emri budur ki, su, ekmek, yemek, kahve, şarap ne isterseniz diriğ etmeyeceğiz. Lâkin hepsinin içine mahut şişedeki şeyden birer damlacık koyacağız. Hem bundan sonra bizi çağırmak için kapıyı vurmamalı. Zira, biz pek uzak yerdeyiz. Kapının sol tarafındaki çıngırak ipini çekmeli. Emir böyledir. Biz buralara yaklaşamayız.

Herif bu lâkırdıyı söyledi ve tersine dönüp gitti. Bîçare Şehâme bardağı Badia'ya götürürken gözyaşlarıyla doldurup taşıracak derecede ağlardı. Badia kapıya gelen Arap'ın lâkırdısını işitmemiş olduğu cihetle, sudan titreye titreye iki yudum içip, küsurunu yanına koydu dedi ki:

Badia-Yiyeceğe, içeceğe dair bir şey bulamadığın zaman zannetmiştim ki, bizi aç ve susuz öldürecekler. Adam su getirmeye muvafakat eylediği zaman bu suretten vazgeçip, âdeta bir cani gibi asmak veyahut kesmek veya boğmak ile öleceğimizi kurmuştum. Şimdi anladım ki daha fena bir ölümle öleceğiz. Zira, göndermiş olduğum şişedeki zehir, böyle birer damla istimal olunmak üzere insanı yirmi günde, bir ayda ancak öldürür. Ve fakat son ömründe iki, üç gün hasta eder de öldürür ki, vefat edenin mesmûmen vefat eylediği anlaşılmayacağı için bunu tercih eyledim. Lâkin şişe onun eline nereden geçti?

Şehâme-Ben verdim.

Badia-(çıldırmışçasına bir istiğrâb ile) Sen mi verdin?

Şehâme-Ya başka kim verecek? Ben verdim.

Badia-Sana verilirken veyahut elinde veya başka bir yerde gördüler de onun üzerine mi verdin?

Şehâme-Yok, geldiği gün akşam üzeri götürüp Mehmed Ali'ye kendi elimle verdim. Ne kimse görmüştü, ne de kimse işitmişti.

Badia-O zaman çıldırdın mıydı?

Şehâme-Şimdi çıldırmışsam o zaman da çıldırmıştım.

Badia-(yerinden fırlayarak) Kız, ben seni bu talimatla mı gönderdim?

Şehâme-Telâş etme ahmak, telâş etme. Senin ne mal olduğunu daha ben konağa gitmeden Mehmed Ali anlamıştı.

Badia-Varsın anlamış olsun.

Şehâme-Beni ilk gördüğü gece hepsini söyledi. Sonra ben de hiçbir şey saklamayıp hepsini söyledim. Maa-hazâ beni koynuna kabul eyledi, hem de rızamla kabul eyledi. Eğer o zaman tekrar seni istemiş olsaydım gönderecekti. Ama ben istemedim. Kendisini sarmaya değil tapmaya şayan bir kahraman gördüğümden, senin gibi maşukasını eliyle ağyara veren alçakların faydası için o kahramana kıyacağıma, hâk-pây olmayı evlâ gördüm.

Badia-Buraya kadarının zararı yok diyelim. Madem ki böyleydi bari gönderdiğim şişeyi apteshaneye, filâna bir tarafa ataydın. İşte bu gün ikimizi de idama sarf olunuyor.

Şehâme-Hayır, ben sinemi ferş-i pâyî ettiğim bir arslanın aleyhinde olan kastını göstermek için mahsusen takdim eyledim. (ağlayarak) Ah, meğer günahımı henüz affetmemiş. Ah, bir şeye yanmam, bu kadar vakittir geçirmiş olduğu demleri, hep emniyetsizlikle, gönül azabıyla geçirmiştir de ona yanarım.

Badia-(bir ye's-i mel'ûnâne ile) Sen bir akıllı karı olsaydın, canına kast için yanına gittiğin hâlde, suikasten haberdar olan bir adamın sana mümkün değil emniyet edemeyeceğini ve elbet bir gün olup da işte böyle eşna'-i mevt ile öldüreceğini hesap ederek, şişe kimse görmeden eline vasıl olduğu hâlde, eski kararı icra ederdin.

Şehâme-Etmezdim mel'un, etmezdim. Bana henüz ehliyet etmemiş olduğunu bilseydim yine kastetmezdim. Bilâkis emniyet ettirmeye çalışırdım.

Bu sabık âşık ve maşuka arasında o gün akşama kadar devam eden müşâfehe, işte bu kadar nümunesini görmüş olduğunuz surette devam eylemişti. Badia çarçabuk ölmemek için, ta açlıktan ölmek havfı vaki olmayınca yemek yememeyi düşünürdü. Kız ise muazzeben ölmekten, def'aten ölmek evlâ idüğini hesap eylerdi. O akşam bunlar yemek talep etmediler. Badia müddet-i hayâtını biraz daha temdit edebilmek için yemek istememiş idiyse de, Şehâme bu hesapla değil, mahzâ tehalük derecesindeki yeisinden dolayı taamı hatırına bile getirmemişti.

Gece oldukta bunlar çıngırağın telini çekerek, gelen Arap'tan kendilerine yatak verilip verilmeyeceğini sordular. Arap "Efendi, her ne isterseniz verilecektir. Çamaşıra, elbiseye kadar herşeyi talep edebilirsiniz. Hem de küçük şişenin içindeki ilâçtan onlara bir damla konulamayacağı cihetle, onlardan emin olabilirsiniz." dedi. Ve biraz sonra kapının önüne yatak takımı yığılıp yine o Arap "İşte biz çekiliyoruz. Siz gidiniz yatakları alınız. Kapıyı açtım. Sonra biz gelir yine kapıyı kaparız. Zira emir böyledir. Sizinle ihtilât edemeyiz." dedikte, mahpuslar dahi ol suretle hareket eylemişlerdi.

Bunların mahpus oldukları odanın önü ufarak bir salon olduğundan, Şehâme kendisinin mezkûr salonda yatmasına müsaade olunup olunamayacağını Arap'tan sordu. Arap "Efendim, bu sofanın öte tarafı bizim odamızdır. Gelirken gördünüz ya! Hâlbuki sizin odanız ile bizim odamızın arasında böyle bir sofa bulunmak

ihtilâttan memnuiyet kaidesince lâzımdır. Şu hâle göre müsaade olunamaz!" dedi. Bu lâkırdı Şehâme'nin pek ziyadesiyle canını sıkıp, Badia ile birlikte bir odada yatmayı istemeye istemeye yatağını içeri aldı.

Kızın bu odaya mücevherata müstağrak olarak gelmiş olduğu malûmdur. Bu ağır yükün kendisini bîzar edeceği derkâr idiyse de, bîçare kızcağız içinin sıkıntısından dışının sıkıntısını fark edememekte bulunmuştu. Yatağını serdikten sonra bu rahatsızlığın dahi farkına vardı ve "Ben artık mezarıma girmişim demektir. Mezarda ziynetin ne lüzumu vardır da bunları bana yüklediler?" diye kaldırıp her birini bir tarafa fırlattı attı.

İhtisâr-ı kelâm, o gece tâ-be-sabâh mahpusların ikisinin de gözlerine uyku girmemiş idiyse de, ikisi dahi felâket-i hâllerini münferiden düşünmekte olduklarından konuşamamışlardı. Sabah oldukta Badia açlığın en büyük tesirâtını hissetmeye başlayarak Şehâme'ye "Ben açlıktan bayılmak derecesine geldim. Bir iki lokma şey yersem, ömrümün birkaç günlüğünü daha sarf etmiş olursam da bari bu ıstıraptan kurtulurum." dediyse de kızdan ne tasdik, ne de cerh yollu hiçbir cevap alamadı. Mamafih çıngırağın telini çekip Arap'ı çağırdı. Arap geldikte kendisi biraz yemek isteyip, Şehâme ise bir iki saatten beri karar vermekte olduğu teklîf-i âtiyi Arap'a arz eyledi.

Şehâme-O mahut küçük şişedeki ilâcı biz bitirinceye kadar içecek miyiz?

Arap-Evet!

Şehâme-O hâlde onun yarısını dahi refikim içecek demek oluyor.

Arap-Öyle olmak lâzım geliyor.

Şehâme-Öyleyse sana rica ederim hacı baba, benim hissem olan yarı miktarını birden bardağa koy ve üzerine dahi su doldur getir de içeyim. İş bir ayak evvel görülmüş olsun.

Badia-Ne yapıyorsun Şehâme?

Şehâme-Bildiğimi yapıyorum. İstersen sen de yap!

Arap-Güzel söylüyorsunuz ama, bize öyle bir emir yoktur. Her nöbette bir katre verilmekle memuruz.

Şehâme-Emir yoksa pek rica ederim amirinizden sual ve istizah ediniz.

Arap- Olur, bakalım müsaade verirse..

diye Arap gitti.

Badia-Canım, ölüm için bu kadar tezliğin manası ne?

Şehâme-Vay, sen bu hayatı hayattan mı addediyorsun?

Badia-(mel'unâne yılışıklık ile) Şey, vallahi Şehâme sen beni dinlemiş olsan böyle yapmazdın. Evet bu hayat dahi hayattır. Biraz perhizkârâne gidersek biz burada iki ay daha yaşayabiliriz. Mademki öleceğiz, gel bari şu iki ayı zevkle, safa ile geçirelim. Zati dünyada ölmeyecek kim var. Hatta naz ve nimet içinde bulunanların bile iki ay yaşayacaklarına ellerinde senetleri yoktur.

Herif bu sözleri söylerken bir aralık dahi Şehâme'ye yaklaşıp kolunu beline sarmak istemişti. Dünyasından filhakika meyus olmuş bulunan Şehâme, mel'ûn-ı merkuma bir hudâyî sille aşk eyledi ki gözlerinden ateşler fırladı. Dedi ki:

Şehâme-Mehmed Ali'den sonra kendime erkek eli değdirmemeye ahdeyledim. Yıkıl mel'un. Zati başıma açtığın işler elvermedi de, bir de mezar içinde bana fuhuş teklifine mi kalkışıyoorsun?

Şehâme bu sözleri söylerken Badia menkûben bir köşeye çekilmiş düşünüyordu. Kız lâkırdısını bitirdikten sonra dahi şakkı şefeye muktedir olamadı kaldı. Bir yarım saat müddet, tarafeynin şu sükûtuyla mürur eyledikten sonra, hizmetçi Arap kapıya gelip Badia'nın istediği taamı getirdiyse de, Şehâme'nin istediği zehire bedel bir emir getirmişti. Demişti ki "Zabitimiz sizi istiyor efendim. Cârınıza bürününüz de gidelim"

Bîçare kız için bu davet ahirete bir ayak evvel davet demek olduğundan ve kendisi dahi zaten o âlem-i rehâyı aramakta bulunduğundan hemen kalktı cârını aldı.

Badia-Bu mücevheratı bana mı terkedeceksin?

Şehâme-Bana artık nenin lüzumu kaldı ki?

Arap-Hayır efendim, buraya girdiğiniz gibi çıkmanız lâzımdır.

Binaenaleyh en kıymetlisinin bir çakıl taşı veyahut karıların tabirince bir kalay parçası kadar da nazarında kıymeti olmayan mücevheratı öteden beriden toplayıp, hâsılı şu Badia'nın refâkat-ı mel'ûnesinden kurtulduğuna sevine sevine Arap'ın,

yani mevki ve zamana göre cellâdın arkasına düştü, çıktı gitti. Kız giderken Badia arkasından "Yahu, birlikte bu kadar yedik, içtik, görüştük, konuştuk. Bari bir helâllik dile. Son defa olarak bir de öpüşelim." diye bağırdıysa da, Şehâme ses bile çıkarmayıp yoluna devam eyledi.

Altıncı Bap

Bîçare Şehâme, mahpushaneden çıkıncaya kadar değil, bir hayli mesafe daha gittiği hâlde kendi canına kıyacak olan cellâda henüz tesadüf etmediğine taaccüp eylerdi. Lâkin, gide gide serây-ı Mehmed Ali'ye yaklaştığı dahi, başkaca bir taaccübü mucip olup, şu hâl derununda yeniden bazı ümitler uyandırdıysa da, uyanan ümitler zifirî karanlık içinde kör kör ve sönük sönük yanan idare fitili gibi zulmet-i ye's ve nevmidî içinde mahvolur giderdi. Maamafih mişkât-ı ümide yaklaştıkça aydınlığı dahi ziyadeleşmeye ve ziyâ-yı selâmet kuvvetlenmeye başladı. Hatta "Belki son defa olarak bir daha görecektir de, öyle öldürtecektir." gibi evhamın dahi kuvveti bittabi azalırdı. Nihayet huzûr-ı Mehmed Ali'ye vardı ve hemen ayaklarına kapanmaya davrandı.

Mehmed Ali kızın kolundan tutup kaldırarak, dehşetini teskine çalışır ve şu hâlden kız dahi artık korktuğu şeyin düşman başında kalacağını anlar idiyse de, bir kere kabarmış olan cûşiş-i derûn derhâl teskin edilemeyerek ol kadar ağladı ve "Size peyda eylediğim ihtisasın mükâfatı ölüm müdür? Eserini gösterdiğim sadakate ölümle mi mükâfat tayin edeceksiniz? Öldürecekseniz bir mahir cellâdınız mı yoktu? Niçin beni o mel'unla bir yerde öldürmeyi reva gördünüz?" diye ol kadar sözler söyledi ki, Mehmed Ali'nin gözleri sulanıp kızı sadrına basmak ve billûr gibi safi gözyaşlarıyla müzeyyen gözlerini öpmek suretinden başka bir şeyle temîn-i teveccüh etmeye muvaffak olamadı.

Zavallı kızcağız, Mehmed Ali tarafından temînât-ı lâzımeyi aldıktan sonra dahi, bir müddet aklını başına alamadı. Şaşkın şaşkın etrafına bakınır ve hâlâ aralıkta bir hıçkırırdı.

Mehmed Ali-Ee, işte artık imtihan bitti. Daha neden korkuyorsun?

Şehâme-Nasıl imtihan?

Mehmed Ali-Vay, hâlâ haberin yok mu?

Şehâme-Neden haberim olsun benim?

Mehmed Ali-Seni Badia ile beraber hapsedişim imtihan etmek içindi.

Şehâme-(meyusâne bir güzel tebessüm ile) Bunca vakittir ettiğiniz imtihan kâfi değil miydi?

Mehmed Ali-Hayır, bunca vakittir ben seni hiç imtihan etmedim ki? Her ne zaman koynuma alacak olsam, seni mahsusen hamama soydurup elbiseni tebdil ettirmez miydim?

Şehâme-Evet efendim, anladım.

Mehmed Ali-Hem de ben bir adama iltifat eylediğim zaman onun bana hulûs göstermesini saymam. Canından, hayatından, ümidini kesecek kadar tekdir etmeliyim de, o zaman ne yapacağına bakmalıyım. Doğrusu ya, bu imtihanda kemaliyle muvaffak oldun. Badia neler söylemiş olduğu hâlde hiçbirisine havâle-i sem'-i kabûl etmedin. En sonra merkumu şamarlayışın ve "Bundan sonra Mehmed Ali'den başka erkek eli bana değmeyecektir." deyişin en büyük muhabbetini de ispat eyledi.

Şehâme-Ben yüreğimin hissinden başka bir şey yapmadım.

Mehmed Ali-Ben de işte ona memnun oldum ya! Şu kadar var ki, bugün zehir istememiş olsaydın seni bu azap içinde birkaç gün daha bırakacaktım. Ta bıkıncaya kadar o azabı çekecektin. Lâkin pek ziyade teessür etmiş olmalısın ki, hayatından dahi pek çabuk usandın. Şu hâlde biraz daha sıkacak olsam, şayet yanındaki mücevheratın iğnesini bir amansız yerine saplar da canına kıyarsın diye düşündüm.

Şehâme-Ölümün pençesine atmış olduğunuz bir günahkârı böyle mücevherata gark etmekte ne mana vardı?

Mehmed Ali-Bunun manasını da anlayamadın ha? Onu Badia anlamıştır ama, senden yüz bulamadığı için sana söylememiştir.

Şehâme-Nedir Allah'ı seversiniz! Ayaklarınızı öpeyim. Kulunuz olayım efendim, bunun manası neydi?

Mehmed Ali-(mütebessimâne) Onun manası şu idi ki, mücevherât-ı mezkûreyi sizi muhafaza edenlere rüşvet vererek o suretle kaçmak yolunu arayabilirdiniz.

Şehâme-Allah göstermesin. Siz beni tart edecek olsanız ben ölümümü istida ederim.

Mehmed Ali-Senin bu derecen bence daha şimdi taayyün eyledi.

Şehâme-Aman, aman efendim. Allah'a çok şükür! Aman, bu azap benim için pek büyük azaptı. Hiç imtihanın bu kadar da şiddetlisi olur mu?

Mehmed Ali-(ağır bir tavırla) Olur Şehâme, olur! Sen Mehmed Ali ol da, sana içirmek için bana bir küçük şişe gelsin. Beni ne yapardın?

Şehâme-(ayaklarına kapanmak isteyerek) Hakkınız var velinimetim hakkınız var! Ah, demek oluyor ki senelerce benden emniyetsiz olduğunuz hâlde yine yatağınıza aldınız. Kim bilir ne kadar muazzep oluyordunuz?

Mehmed Ali-Hayır, pek de o kadar muazzep olmazdım. Hatta seni sevdiğim cihetle sık sık davet dahi ederdim.

Şehâme-Dedim ya efendim, imtihanınız de pek şiddetli!

Mehmed Ali-Yok, şiddetli mi ya? Her ne kadar Arap sizin suyunuza ve taamınıza birer damla küçük şişe ilâcından konulacağını söylediyse de, onu yalnız Badia'nın suyuna koyacaktır. Yoksa sana, yani senin suyuna koymayacaktı.

Şehâme-(istiğrâbla) Ya!

Mehmed Ali-Evet!

Şehâme-O hâlde de kahırla, kederle, korku ile helâk olurdum.

Mehmed Ali-O dereceye vardırmazdım.

Şu müşâfehenin hîn-i cereyânında Şehâme'nin hâlâ ne kadar dehşetler içinde bulunacağı mülâhazaya şayan bir keyfiyettir. Zira edilen bahis mülâtafeden ibaret olmayıp, ölüm üzerine söylenen söz her kime olsa tesirât-ı müdhişesini geri bırakmaz. Hatta bu mücâvebenin bir dereceye kadar Mehmed Ali'de dahi tesirâtı görülmüştü. Çünkü bu sözde artık devam edilmemesini Şehâme'ye emreylemişti.

O gece Mehmed Ali'nin oda nöbeti Şehâme'ye düşürüldü. Lâkin bu defa mezbûreyi kese ve sabun ile birkaç saat yıkamaya ve elbisesini kâmilen tebdil etmeye ve evvelki elbisesinden üze-

rinde bir toplu iğne bırakılmamaya kadar ihtiyatlara hacet kalmadı. Kemâl-i emniyyet ve selâmet-i kalble beytûtet eyledi.

Ertesi gün Mehmed Ali divana giderken, o akşam için dahi nöbetin Şehâme'ye düşürülmesini harem ağasına emreylemişti. Emrin icabı icra olunacağında şüphesi olmadığı için o gün ba'de'l-asr, vâli-i Mısr haremine girdi. Şehâme'nin bu akşamki istikbali hiçbir zamana kıyas olunamazdı. Zira bir odalığın iki akşam sırasıyla kabulü haremce mesbûkü'l-emsâl olmadığından, şu emsalsiz şerefin sevkiyle kızın ayakları yere değmeyip, edna hareketinde uçuyor zannolunurdu. Şehâme'nin bu şevk ve şetaretinden Mehmed Ali dahi mahzûz olarak, kızın hîn-i telâffuzunda gevrekliğiyle kulûba ihtizaz veren sedasını bir de tagannüm suretinde dinlemek istedi.

Vakıa, Şehâme Arap mavalından başka bir şey bilmezdi. Lâkin kanun ve rübap ve ney gibi Arap sazlarını çalan kızlar cemolunarak, bunların musikisi meyanında Şehâme'nin dahi lâhn-ı Arab üzerine ettiği nağme koca Mehmed Ali'yi mest eyledi.

Mehmed Ali bu! Mehmed Ali bir şeyi pek beğendiği zaman âdeta "Dile benden ne dilersen." derdi. Şehâme'ye dahi dedi ya! Hatta Şehâme masallarda olduğu gibi yalnız "Sağlığınızı dilerim efendim." demeyip eteğini öperek "Efendim dileklerimi biraz sonra dilerim." dedi.

Bu biraz sonra dediği zaman Mehmed Ali için pek çok sonra demek olduğundan, o vakte kadar sabredemeyip isteyeceği şeyi hemen istemesini emreyledikte Şehâme velinimetinin yanına yaklaştı; kulağına bir söz söyledi. Mehmed Ali bu dileğe tebessümle "Pekiyi!" cevabını verdi. Kızın ikinci sözü biraz daha uzamış ve hatta Mehmed Ali ile bir iki söz teati edecek kadar söyleşmişti. Lâkin buna hiçbir cevap verilmedi. Binaenaleyh Şehâme dahi "Üçüncü dileğimi isteyecek zamanı da ben bilirim." dedi ve yine nağâmâtıyla meşgul oldu.

Mahbesden ayrıldıktan sonra, Şehâme'nin nasıl vukuata tesadüf eylemiş olduğunu buraya kadar görmeğe mukabil, bir de Badia'nın Şehâme'den sonra ne hâle girmiş olduğunu görmek lâzım gelir.

Şehâme mahpushaneden çıkarılırken Badia filhakika bir aralık kızın idama götürüldüğünü zanneylemiş idiyse de, o cin fikirli şeytan muahharen bitteemmül "Hayır hayır! Mehmed

Ali mutlaka Şehâme'yi affeylemiştir. Zira kendisini buraya, yani doğrudan doğruya mezara göndermiş olduğu hâlde Şehâme'nin yine halel gelmeyen irtibatına bakılırsa, elbet Mehmed Ali dahi kendisini o nispette sevmiştir. Binaenaleyh öldürmeye kıyamadı, affetti. Ölüm ağzında yalnız ben kaldım ben!" diye kızın kurtulduğunu yakinen hükmederek, kendisi için hayıflanmaya başlamıştı. Zira Şehâme yanında oldukça Mehmed Ali'nin merhameti bu mahpushane misafirleri semtinden bütün bütün münkatı olmayacağını hesap ederken, bu hesabın dahi muvazenesi bozulduğunu reyü'l-ayn görmüştü. "Ah, benim en büyük hatam karı kısmına emniyet edişimdir. Ne ahmakmışım! Bir kere hesap etmedim ki, Şehâme benim şevk ve hevesime iki ay ancak mukavemet edebilerek, badehu mağlûp olduğu hâlde, öte taraftan birisi iki sene içinde elbet onun gönlünü ele almaya muvaffak olabilir. Alelhusus Şehâme'yi ben hüsnümle mağlûp etmemiştim. Servetimle ve bir gün olup da Mısır'a sahip olabilmek ümit ve hulyasıyla mağlûp eylemiştim. Mehmed Ali'de servet benden az mıdır? Oysa Mısır'a sahip olmayı artık hulya etmeyip, bu mertebe-i saâdete maddeten nail dahi olmuştu. Binaenaleyh Şehâme'yi ele almak onun için işten bile değildi. Eyvah ki bunu hesap edemedim." mütalâasıyla derece-i nihâyede nadim ve pişman olunca "Ah, zalim Şehâme! Mademki Mehmed Ali'ye bu kadar rabt-ı kalb eylemiştin, niçin onu bana bildirmedin ki, şu mel'un şişeyi sana göndermekten sarfınazar edeyim. İşte rakibe çektiğim hançer işte kendi sineme saplanıyor." diye, âdeta yeisinden ve gazabından ağlamak derecesine dahi gelmişti.

Mısır'da Kıptîler meyanında Badia'nın pek kuvvetli taraftarları var idiyse de, kalede ve Mehmed Ali'nin mahbesinde mahpus bulunan bir mücrime kimsenin muaveneti vasıl olamayacağını Badia bildiği gibi, mahpushane memurlarını vaat ile ele almak dahi mümkün olmadığını hükmeylerdi. Bu suret ahiren dahi hatırına geldikte "Vaade ne hacet! Şehâme'nin üzerinde hazineler değerindeki mücevheratı arz etmek yolu dahi var idiyse de, buna ne Şehâme razı olurdu, ne de memurlar kanar idi. Zira Şehâme Mehmed Ali'nin merhametinden hâlâ ümidini kesmemiş görünüyordu. Hatta en sonra zehir istemesi dahi Mehmed Ali'nin merhametini isticalden başka bir şeye mebni

olmadığı derkârdır. Memurlar ise başlarından korkmazlar mı?" diyerek onun bütün bütün imkansızlığını kat'iyen hükmeyledi.

Hâsılı Dominico Badia cenapları bu defa duçar olduğu mûzîka-i belâyı hiçbir sergüzeştine benzetemeyip, içinde bulunduğu odanın artık doğrudan doğruya mezar olduğuna şüphesi kalmadı. Şu kadar var ki bakiyye-i hayâtını temdit için açlıktan ölmek mertebesine gelmeyince yemek ve su istememeye kat'iyen karar vermişti. O hâlde zihnini bilişgal vakit geçirdiği şey ise, şimdiye kadar yaptığı mel'anetlerdi. Henüz bacak kadar bir sabi olarak Cizvit mektebinden çıktığı günden bed' ile, ta Mehmed Ali'nin yed-i intikamına düştüğü zamana kadar ettiği işleri birer birer nazar-ı teemmül önüne getirdikçe, kendisini cayır cayır ateşlere yakmaya şayan bir adam görürdü. Hatta bu kadar mel'anetleri kabul ve icra için bir gûne mecburiyeti olmadığını dahi görüp ve mücerret mecnuncasına bir hırs ve âz ile yapmış olduğunu dahi teslim ederdi ki, cümleden ziyade teessüf ve telehhüfünü bu teslimiyet mucip olurdu.

Badia'nın hiçbir ümmîd-i necât kalmadığını görmesi üzerine gösterdiği şu nedameti mütenassıhâne bir nedamet olmak üzere kabul eder misiniz? Elbet etmezsiniz ve etmemelidir. Bu nedamet imân-ı ye's gibi bir şeydir ki, kul indinde değil, hemen Allah indinde makbul olacağına dahi şüphe olunur. Fakat felâketin üzerinden gün geçtikçe nedametin dahi kuvveti arttığı görülmekteydi. Hatta Badia eğer bu musibetten dahi kurtulursa, badema bir köşeye çekilip, rahat rahat ve kendi hâlinde yaşayacağı hakkında Allah ile ahitler ederdi. Çünkü servet-i mevcûdesini bir milyon talerden ziyade tahmin ederdi.

"Felâketin üzerinden gün geçmişti." denildiğine göre Badia'nın muzîka-i belâya giriftar olması üzerinden bir hayli vakit mürur eylemiş olduğu anlaşılır.

Vakıa, mürur eylemişti. Mahbese duhulü üzerinden bir buçuk ay kadar zaman mürur eylemişti ki, bu müddet içinde her gün ölüme muntazır olmaktan fazla, muhafaza ve idâme-i hayâta medar olmak için yediği her lokmanın dahi ayn-ı ölümden ibaret olduğunu bilmülâhaza, yemek yemeye yemeye iğne ile iplik gibi incelmiş, saman gibi sararmış solmuştu. Ya, her gün kendisini dinlemekte bulunmak münasebetiyle batınında hissetmeye baş-

ladığı bazı evcâ ve alâmdan ne kadar muazzep olduğu hesap edilecek bir şey değil midir?

Bir aralık Badia, azabın imtidadından ise ömrün kısa kesilmesi hakkında Şehâme'nin fikrini tasdik edip, zehrin bakiyesi ne kalmış ise hepsinin birden verilmesini Arap'tan istida eyledi. İhtimal ki bu istidanın zımnında Şehâme gibi kendisinin dahi kurtulmasından ibaret bir de emel vardı. Hatta Şehâme kurtulmayıp da gerçekten idam edilmiş olsa bile. "Şimdiye kadar canının acısını da unutmuştur. Eğer o zaman ben dahi gebermiş olsaydım şimdiye kadar çürürdüm bile." diye Şehâme gibi ölmeye dahi razı olmuş olmalıdır. Lâkin, Arap'tan hiçbir hulyasına muvafık cevap alamadı. "Katre katre vermekten başka türlüsüne emir yoktur." diye Arap bu ümidin husulü önüne set çekti.

Bunun üzerine Badia, kendisini idam edecek bir alet aradıysa da onu da bulamadı. Oda içinde bıçağa filâna dair hiçbir şey bulunmayıp, uçkur ile kendisini salb etmek istediği hâlde dahi onu bend edecek bir yer bulamadı. Eliyle gırtlağını sıkıp kendisini öldürmek istedi. Vakıa bir dereceye kadar sıktı da. Lâkin tamam nefesi kesilerek bunalmak derecesine gelince parmaklarının kuvveti kesilirdi. Kafasını duvara vura vura gebermek tedbiri de pek ıstıraplı göründü. En sonunda arkasındaki gömleği tortop ederek ağzına tıkadı ve bunu yutmaya çalışmak suretiyle helâk olmayı istediyse de ona da muvaffak olamadı.

Ah, canın ne kadar tatlı olduğunu bilmez misiniz? Bir dakikacık hayat lezzeti insana ne kadar mümanaat eylediğini hesap etmez misiniz? O bir dakikacık hayat, zehirden acı bile olsa, ölümden acı değildir. Zira, ölümün öte tarafı bir ebedî karanlıktan ibaret olduğu hâlde, bu dakikası zehirden acı olan hayatın öteki dakikasında bir lezzet bulunmak ümidi hiçbir vakitte aşikâr edilemez.

Evet edilemez! Bu dakikaya vukuf-ı tâm peyda etmek isterseniz, düşününüz bir kere hepimiz nereye gidiyoruz? ölüme değil mi? Hem de nasıl gidiş bilir misiniz? Âdeta siyasetgâha idam edilmeye gidenlerin gidişi gibi! Aramızda şu fark vardır ki onların yolu gayeti beş on dakikalık yol olup, her adım attıkça o belâlı mevkiye yaklaşırlar. Bizim yolumuzun ise ne kadar uzak olduğunu kimse bilmeyip, şu kadar var ki her nefes aldıkça

oraya yaklaşmaktayız. Pekâlâ müstahak-ı idâm olanı eli bağlı götürüyorlar da bizim elimiz niçin bağlı değildir? İşte nokta-i dikkat burasıdır. Bizim elimiz bağlı değilse gözümüz bağlıdır. "Gel sana ciciler alayım." diye çocuk aldattıkları gibi talih ve nasip ve hırs ve âz, haniya şu "felek" denilen şey'-i muhayyel yok mu? İşte onu teşkil eden sevâik-i derûn bizi aldata aldata götürüyor. Götüre götüre ölüme götüreceğini ve elbet öldüreceğini ise emsalimizle görüyoruz.

Biraz aklı başında olan insanlardan kimse yoktur ki bu dakikayı bilmesin. Fakat en ziyade aklı başında olan insanlar dahi görürler ki, bunu bildikleri hâlde, yine hayatın bir dakikacığına dahi ehemmiyet verirler. İşte Dominico Badia dahi bu dakikayı bildiği hâlde, yine hayatın bir dakikacığına dahi ehemmiyet veren insanlardan olduğu için, en sonra gömleğini de yutamayıp zuhurâta muntazır kalmıştır.

Acaba bir şey zuhur etti mi?

Evet!

Yedinci Bap

Bir akşam idi ki Mehmed Ali'nin oda nöbeti yine Şehâme'ye gelmiş olduğundan ve fakat o gün divanda bazı mehâmm-ı memleket ile iştigal eylediğinden Mehmed Ali ancak akşam saat bir buçuğa doğru hareme girmişti. Mutat fanuslar ve kâfurî mumlarla tenvir edilmiş oda içinde, cazibesi hâlâ günden güne yüreğini cezbetmekte bulunan Şehâme'yi fidan gibi salınır görünce koca Mehmed Ali'nin şevki artıp, odaya bir beşâşet-i tâmme ile girdi ve Şehâme dahi efendisinin şevkine hüsnümukabelede kusur etmedi.

Harem maceralarının tefâsili bize ait bir şey değildir ya? Biz hikâyemize taallûk eden hususâta bakalım.

Esnâ-yı sohbette Mehmed Ali güya yeniden hatırına bir şey gelmiş gibi bir davranış ile dedi ki:

Mehmed Ali-Canım, sen şu üçüncü dileğini ne zaman dileyeceksin? Bir şey değil, o dileğin ne olduğunu öğrenmek merakı beni muazzep ediyor. Birinci dileğin badema senden emin olmaklığım imiş. Onu kabul ettik. İkinci dileğin...

Şehâme- Evet efendim! Siz ikinci dileğime bir cevap vermediniz ki. Artık vakti de geçmiş.

Mehmed Ali-Vakti neden geçmiş olsun?

Şehâme-Elbet geçti. Çünkü hesabım yanlış değilse Badia şimdi mezarda çürümeye de başlamıştır.

Mehmed Ali-İşte bu hesabın yanlıştır a! Fakat sen şu Badia'nın ölümünü niçin bu kadar merak ettin. Yoksa mel'unu hâlâ seviyor musun?

Şehâme-Onu zebaniler sevsin! Merak ettiğim şey merkumu mutlaka öldürmek emelinde bulunup bulunmadığınızı anlamaktır.

Mehmed Ali-İyi ya işte henüz gebermemiş diyoruz.

Şehâme-Ben de sizden mutlaka idam edecek misiniz onu öğrenmek istiyorum. Sizden üç dilek dileyecek değil miydim? İşte ikinci dileğim bundan ibarettir. Ama siz bu dileğe müsaade etmiyor muşsunuz! Derim ki Mehmed Ali Paşa bir karıya yapamayacağı şeyleri vadediyor.

Mehmed Ali-Acayip! Gayretimi tahrik etmek mi istiyorsunuz?

Şehâme-Elbet, hakkım da yok mudur?

Mehmed Ali-İşte öyleyse haber vereyim ki Badia hâlâ küçük şişedeki ilâçtan bir damla bile içmemiştir. Onu öyle aldatmaktayım.

Şehâme-Niçin böyle aldatmaktasınız? Size yakışır mı?

Mehmed Ali-Yakışır! Zira bir gece kendisine söz vermiş, yemin etmiştim ki sana kılıç, bıçak, kurşun, kazık, zehir, hâsılı, sun'î vesâit-i idâmın hiçbirisi yoktur diye. İşte şimdi mel'unu gebertmek lâzım geldiği için böyle vehim, vesvese ve kahır ve kederle gebertmek lâzım geldi. Yevmiye üç dört lokma yemek yemiyormuş.

Şehâme-(bir müddet tefekkürden sonra) Üçüncü dileğimi de şimdi söyleyeceğim.

Mehmed Ali-Buyurun bakalım!

Şehâme-Üçüncü dileğim dahi, şu yürekler acısı olan mel'unu bir dakika evvel öldürünüz de içinde bulunduğu tâkat-güdâz azaptan kurtulsun.

Mehmed Ali-(garip bir tebessüm ile) Demek oluyor ki Badia'ya hâlâ merhamet ediyorsun.

Şehâme-Huzurunuzda yalan söylemeyeceğim. Hınzıra bu kadarcık merhametim bakidir. Zira içinde bulunduğu dert çekilir azap değildir. Şimdi onun kafasını koparıvermek hakkında lütuf ve merhamet sayılır.

Mehmed Ali-Bu merhametin menşei nedir?

Şehâme-Artık o kadarını da sual etmemelisiniz efendim!

Mehmed Ali-Yok ama, sual edeceğim. Meselenin bu kadar sual ve tetkike değer ehemmiyeti vardır.

Şehâme-Öyleyse pekiyi efendim söyleyeyim. Benim kâfir-i nimet olmaklığımı ister misiniz? Sizden gördüğüm en edna bir lütfu dahi unutmaklığımı sadakatkârlığa muvafık bulur musunuz?

Mehmed Ali-Öyle ama...

Şehâme-(Mehmed Ali'nin sözünü keserek) Aması yok! Sualime ya "evet" cevabı vermeli veyahut "hayır" demeli.

Mehmed Ali-Öyleyse bedihîdir ki "hayır" cevabını vereceğim.

Şehâme-Öyleyse mürüvvet buyurunuz, mülâhaza ediniz ki, bir zaman ben o mel'unu severdim. Hatta ne kadar sevmiş olduğumu şununla muvazene buyurunuz ki, ona olan aşkım beni ta buraya bir sû-i emel ile girmeye ve bunun için dahi esareti de ihtiyar etmeye kadar sevk eylemişti. Vakıa, sonradan anladım ki ettiğimiz hareket bir mel'anettir. Gördüm ki, sevdiğim herif mel'un bir adam imiş. Lâkin ne faydaki bir kere yüreğime onun da muhabbeti hakkolundu. İkrar ederim, hem de iftihar ile ikrar ederim ki, sizin muhabbetiniz onu hiç menzilesinde bırakacak kadardır. Lâkin o da yok olmadı. Hiç menzilesinde kaldıysa da yine varlığı müspet bir hiçtir. İşte efendim, isterseniz cariyenizi yine oraya gönderiniz. Ben yine o mel'undan nefretle geberir giderim. Lâkin, bir vakit yüreğime yer etmiş olan şeyi bir daha çıkaramam. Zira onu çıkarırsam korkunuz ki bir gün olur da sizin muhabbetinizi dahi ferâmûş ederim.

Şehâme bu sözleri öyle bir tavırla söyledi ki Mehmed Ali bayağı derin bir düşünceye vardı. Ancak ne kadar düşünecekse düşündükten sonra, çünkü kendisi yiğit ve mert bir zât-ı kerîmü'l-haslet olduğu için, kızın şu merdane sözlerini pek beğendi dedi ki:

Mehmed Ali-Ey Şehâme! Şimdi benim canıma kastetmiş olan bir herifi affetmekliğimi mi istiyorsun?

Şehâme-Size affediniz diyen var mı? Azabını kısa kesiniz diyorum.

Mehmed Ali-Hayır, kendisine ettiğim yemine ve sana olan muhabbetime göre mel'unu affetmekten başka çare kalmıyor.

Şehâme-Ben bunu hatırıma bile getirmedim.

Mehmed Ali-Sen getirmedinse ben getirdim. İmdi işte ne kadar büyük bir dilekte bulunmuş olduğunu anla ki bana kasteden bir hınzırı da senin hatırın için affediyorum.

Şehâme-Bu inayetinizden dolayı ayaklarınızı öpmeyeceğim ve herifin benim hatırım için affolunduğunu da saymayacağım. Zira benim dileğim bu değildi. Bu sizin kendi lütfunuzdur. Varsın o hınzır ayaklarınızı öpsün.

Mehmed Ali kızın bu son lâkırdısını hemen hemen tamamıyla işitememiş ve anlayamamıştı. Zira o aralık derin bir dalgınlıkta olup, bu dalgınlık muahharen dahi bir müddet devam eylemişti. Nihayet el çarptı. Onun sedasını işiten bir Arap oda kapısının dış tarafına geldi ve Mehmed Ali tarafından alacağı emri aldıktan sonra gitti.

Arap ikinci defa olarak geldiği zaman "Efendim, huzurunuza gelecek hâl ve iktidarda değildir. Mabeyin odasına kadar ancak arka ile getirebildik." demiş olduğundan Mehmed Ali Şehâme'yi yanına alarak mabeyin odasına kadar gitti.

Getirdikleri şey Badia idiyse de artık bir "zat" ıtlak olunabilecek hâlde olmayıp bir "şey" ıtlakı lâzım gelecek hâlde idi. Zira cansız bir torba kemiğe zat ıtlakı filhakika müşküldür. Mehmed Ali bunu görünce kemâl-i teneffürle bir işaret eyledi ve kendisini oraya kadar getirmiş olan Araplar derhâl omuzlayıp götürdüler.

Odaya avdetlerinde Şehâme bu Badia meselesinde yine devam etmek istemişti. Mehmed Ali "Aman Allah'ı seversen, Şehâme artık bu bahsi kale alma! Zira merkumun hâli bana insanlığımdan nefret verdi. Mel'un insan değil, bir canlı kadit kalmış." diye kızı meneyledi.

O geceyi gerek Mehmed Ali ve gerek Şehâme pek tatsız geçirdiler. Hatta Badia'nın temaşasından hâsıl olan istikrah bir-

kaç gün daha ağızların tadını kaçırmıştı. Çünkü merkumu görmek darağacında maslûp mücrimi görmekten ziyadesiyle tab'a tesir eder. Zira maslûp bir meyyittir ki, hayattan henüz çend saat akdem çıkmıştır. Badia ise bir zihayat idi ki, hayat onu birbuçuk aydan beri terk eylemişti.

Meğer Mehmed Ali Paşanın verdiği emir üzerine Badia'yı doğruca hastahaneye götürmüşlermiş. Orada on beş yirmi gün müdâvât eyledikten sonra, habis güç hâlle ayakları üzerinde durabilecek dereceye geldi. Badehu keyfiyet Mehmed Ali'ye ihbar edilmesi üzerine o dahi Şehâme'ye malûmat göndererek Badia'yı yine mabeyin odasına getirdiler.

Aman, bu kere şu üçü arasında tekevvün eden hâl hiçbir şeye kıyas edilecek ahvalden değildi. Badia mel'unu Mehmed Ali'nin ayaklarını bırakıp, Şehâme'nin ayaklarına sarılır ve yürekler paralayacak ol kadar sözler söylerdi ki tarife sığmaz. Şehâme ise mel'unun yüzüne tükürerek ve ayağıyla çehresini dürterek bu merhameti de Mehmed Ali'den başka kimseden bilmemesini ve Mehmed Ali kendisinin anladığı adamlardan olmadığını anlamasını, nice tahkir-âmîz kelimâtla anlatırdı ki, bu hakaretlere Badia'nın nasıl tahammül eylediğine, değil nev'-i benî-beşerde buna tahammül edebilecek bir fert bulunduğuna taaccüp edilirdi. Mehmed Ali ise yalnız "Badia, benim için gönderdiğin şişeden bir katre içmedin. Sair bir muzır şey dahi içmedin. Zira içmiş olsaydın şimdiye kadar kalmazdın. İşte artık şimdi tut ki ben merhamet ettim. Tut ki Şehâme rica eyledi. Senin mundar canını yine sana bağışladık. Var benden bulma, Allah'tan bul! Hem de bulacaksın. Zira Murad Bey ile Elfî Beye de bana etmek istediğini ettin. Onlar yanına kalmayacaktır. Ancak bundan böyle seni gerek aşikâren ve gerek tebdilen Mısır'da görürsem dünyadan madûm olduğun saatin o saat olduğuna inan!" diye mel'ûn-ı merkumu huzurundan tart eyledikten sonra haremine girip, teneffüründen üç gün taşra çıkmamıştı.

İşte Dominico Badia şu vartadan dahi bu suretle halâs olup, vakıa Hasan Mellâh'ın dest-i intikamından kurtulduğunun akabinde, güya intikam tarzında yine olmaz şekavetleri göze aldırmış idiyse de, bu defa âdeta gitmiş âlem-i ebedîyi görmüş ve meşâkkını çekmiş de öyle gelmiş gibi bir hâlde bulunduğundan "Neme lâzım! Bir milyon taler benim neme yetmez? Gider bir kö-

şede saadetle yan gelir keyfime bakarım ve bakiyye-i ömrümü Cenabıhakktan istifa ve istiğfarla imrâr ederim." niyyet-i kat-'iyyesiyle çıkıp, filhakika ondan sonra bir daha Mısır'a ayak basmak dahi kendisine nasip ve müyesser olmamıştır.

(intihâ-yı kitâb-ı sâbi)

Sekizinci Kitap

Birinci Bap

Şam'dayız. Hem yaban yerde değil. Öteden beri kendisiyle muarefemiz olan Numan İbn-i Mutahhar'ın haremindeyiz.

Sû-i zehâbda bulunmayınız. Bizzat Numan İbn-i Mutahhar'ın hareminde değiliz. Zira bize onun haremi mahrem değildir. Fikrimiz oradadır ki, fikir için dünyada hiçbir yasak ve namahrem yoktur.

Fikrimiz orada bulunduğu zaman gece idi. Hem de nasıl bir gece ya? Suriye temmuz gecelerinden mehtapla pür-tâb bir gece. Lâkin Suriye'nin temmuz gecelerinden mehtapla pür-tâb olan geceyi -Suriye'yi görmemiş iseniz- kolayca zihninizde bulamazsınız. İstanbul'da veyahut Rumeli ve sair memâlik-i şimâliyyede öyle bir temmuz gecesi gördünüz mü ki kubbe-i âsmân lekesiz ve yekpare bir firuzeden bina olmuşçasına, hiçbir tarafında bir sehâb-pâre bulunmasın? Görmüşseniz bile pek nadirdir. Suriye ve Arabistan'ın sair mahallerinde ise bu makule leyal nâdirü'l-emsâl olmayıp, binaenaleyh, gerek kamer-i münevverin ve gerek sair bilcümle sabit ve seyyar yıldızların ziyası daha ziyade kuvvetle rû-yı zemîne isabet ederler. Mehtap o kadar olur ki, mumsuz ve lambasız yani yalnız ziyâ-ı mehtâbla âdeta kitap mütalâası dahi mümkündür.

İşte böyle bir gecede Numan İbn-i Mutahhar dirseklerini pencerenin sövesi üzerine dayamış ve çenesini dahi avuçları içine almış olduğu hâlde, Kırklar Dağı'na kadar nezareti mümted olan bu'd ve mesafe üzerindeki mevcudâtı temaşa ederdi. Zevcesi İnşirâh, haniya şu kocasına sadâkat-ı tâmmesi cihetiyle, hülleyi kabul etmemek için bıçak ile kendisini vurmaya hazırlanmış olan koca İnşirâh dahi kocasının yanında oturmuş idiyse de, mezbûre Numan İbn-i Mutahhar gibi taşrayı temaşa ile vakit geçirmeyip, başını kendi dizine koyarak yanı başına yatmış olan sekiz yaşında bir kız çocuğu uyutmak için, kendi güzel elini çocuğun körpecik karnı üzerine koymuş okşar ve dudakları arasından mırıldanmak suretiyle bir de kocakarı masalı söylerdi.

Bu kız Numan İbn-i Mutahhar'ın kızı mıydı?

Bu sualde acele ettiniz...

Odanın içinde İnşirâh'ın mırıltısından başka söz olmayıp da, Numan İbn-i Mutahhar tatlı ve mes'ut bir sükût içinde iken, odanın önünde bulunan salonun öte başından koşa koşa yürüyen bir zatın ayak patırtısı işitildi. Numan bu patırtıyı işitince daha gelen zatın vürudundan evvel pencere yanındaki vaziyetini bittebdîl, gelenin vüruduna muntazır kaldı.

Gelen geldi. Henüz on altı yaşına ermiş ve âlem-i merdîye daha yeni girmiş bir delikanlı idi ki, olanca hüsnünü tarif için cemâl-i kâmil sahibi demek kifayet eder. Dımışk kumaşından mamul uzun entarisini savura savura salınıp geldiğini gören gözlerin hayran kalmaması mümteniâttan idi. Kapıdan girerken "Baba! Sîdî Hasan Mellâh'dan mektup. Mührünü okudum, mühründen anladım." diye İbn-i Mutahhar'ın eline bir mektup verdi.

Vay, bu çocuk da Numan İbn-i Mutahhar'ın oğlu muydu?

Evet, ne zannedersiniz ya? Temâşâgâh-ı âlem her dakikada sûret-i sâire irâe eder bir canlı levha değil midir? Şu odaya bakarsanız bir suret görürsünüz. Yarım saat sonra o suretin aksi bir şey temaşa edersiniz. Pencerenizin önünde nazarınızı tezyin eden bahçeye üç aydan üç aya nazar-endâz-ı dikkat olsanız bir sene içinde dört türlü, hem de birisi diğerlerine benzemez bahçe görürdünüz. Şu misallerimizde her dakikada bir başka suret irâe eden levha-i zî-rûhun bir dakikasını yarım saat ve diğerini üç ay kadar büyültmüş olmaklığımız câ-yı itiraz olamaz. Levha-i âlemde olan tebeddülâtı görebilmek için bir dakikadan ziyade beklemek lüzumu, bir dakika içinde hiç tahavvül vuku bulmadığını ispata senet olamaz. Saatin akrebine nazar ettiğiniz zaman o ibrenin müteharrik olduğuna imkân bile veremezsiniz. Ancak yarım saat sonra ne kadar tahavvül etmiş olduğunu bedaheten görürsünüz. Hâlbuki akrebin tahavvülü pek seridir. Levha-i âlemin tahavvülü ise yerine göre pek batî olup, ancak encamında tahavvülün vücudu yine vücûd-ı tahavvülü irâe ile ispat olunabilir.

Ömrünüz gibi hikâyenin sûret-i nakl ve rivayetinde mürur eden zamanın dahi keyfiyyet-i güzerânını fark edemiyor musunuz? Numan İbn-i Mutahhar'ın Cezayir'den Şam'a hicreti milâdın 1794 senesinde vuku bulmuş olup, hâlbuki Mısır'da Murad ve Elfî Beylerin vefatı 1811'de vukua gelmiştir. Şu on yedi sene

müddet, âlemin pek büyük inkılâbına kifayet edebilecek bir müddettir. Bu müddet içinde on beş yaşında bir nev-resîde-i sebak-hân, milletine ders-i hürriyet ve terakki tedris edecek bir merd-i zî-şân olabilir. Bu müddet içinde bir babayiğit ihtiyar ve bir ihtiyar dahi defîn-i mezâr olabilir. Hele en garibi şu ki, bu müddet içinde aslı yoktan koskoca bir delikanlı vücuda gelir.

Bu müddet büyük bir müddettir. Bu müddet içinde pek büyük inkılâbât görülebilir. Bu müddet bir milletin adı batıp ,yerine diğerinin kaim olmasına dahi kâfidir. Eski dünyaya bir yeni dünya katmak derecesindeki inkılâbı göstermek için sâika-ı zamân bundan çok bir müddete muhtaç olmadı. Hıtta-i Hicâz içinde şaşaa-pâş-ı tulû olan neyyir-i münîr-i selâmet, Asr-ı Nebevî ve Sıddıkî'den ibaret hengâm-ı seher ve sabahı geçirdikten sonra Asr-ı Farukî'de o zamanın rub'-ı meskûnunun rub'undan ziyadesini tenvir için yine bu kadar büyük bir müddete ihtiyaç göstermedi. İşte zamanın tahavvül ve inkılâbında bu kadar garabet olduğuna dikkatle, Numan İbn-i Mutahhar'ın on altı yaşında bir oğlu ve sekiz yaşında bir kızı bulunduğuna da taaccüp etmemelidir.

Numan İbn-i Mutahhar, oğlu Yezdan'ın (Çünkü çocuğun ismi Yezdan İbn-i Mutahhar'dı.) Sîdî Hasan Mellâh tarafından mektup getirdiğini işitince bir ehemmiyyet-i mahsûsa ile davrandı ve mektubu alıp kendi kendisine okumaya başladı. Şu hâlde gerek zevcesi İnşirâh ve gerek oğlu Yezdan ve hatta kızı Kerame dahi Cezayir havadisi almak için gözlerini açarak muntazır durmakta idiyse de, Numan henüz bunlara bir gûne malûmat vermemişti. Bir aralık oğluna "Yezdan, Hasan Mellâh'ın mektuplarını sakladığımız torbayı getirsene!" dedi. Çocuk çıktı. Salonun bir tarafındaki odaya girip üç beş dakika eğlendikten sonra elinde bir torba ile avdet eyledi.

Numan torbayı açıp içindeki evrakı minder üzerine döktü. Bunları içinde bazı zarflar vardı ki sapsarı kesilmiş olduklarından on, on beş yaşında şeyler oldukları anlaşılırdı. Numan onları bir tarafa ayırıp taze ve henüz rengi solmamış olan zarfları birer birer açarak içindeki mektupları çıkardıktan sonra, yalnız bir kere tarihine bakar, yine kapar ve bir tarafa atardı. Hâsılı, bir mektup daha buldu, çıkardı ki haylice mufassal bir şeydi.

Baştan aşağıya kadar kâmilen okudu. Badehu yeni gelen mektubu bir daha kıraat eyledi.

Şu son kıraatinde Numan'ın çehresi bazı beşâşetleri ketm edemediğinden İnşirâh cesaret alarak:

İnşirâh-İnşallah hayırlı haberler vardır efendim.

Numan-(beşuşâne) Elbet! Cenabıhak herkesin gönlüne göre verecekse, Sîdî Hasan Mellâh için iyilikten başka hiçbir şey vermeyeceğinden emin olmalıdır.

İnşirâh-Ona ne şüphe? Ee, şu hayırlı haber nedir bakalım?

Numan-Haberin en hayırlı tarafı Yezdan içindir.

Yezdan-Aman babacığım nedir o benim için hayırlı olan haber? Çabuk söyleyiniz Allah'ı severseniz.

Numan-Amcan Hasan Mellâh seni kendi yanına istiyor.

Yezdan-(sevinerek) Beni mi? Cezayir'e istiyor ha!

Numan-Nasıl Cezayir'e? Fas'a, Fas'a.

İnşirâh-Vay, Sîdî Hasan Mellâh hâlâ Fas'ta mı?

Numan-Evet, hem de âdeta Fas'ta yerleşmiş.

Kerame-Babacığım ben de isterim. Billâhi bir tane ben de isterim.

Numan-Ne istersin kızım?

Kerame-İşte Hasan Mellâh amcamız Yezdan'a bir tane fes göndermiş.

İnşirâh-Fes değil kızım. Fas, Fas! O bir memlekettir mağribdedir.

Kerame-Hey isterim, vallâhi isterim!

Numan-(gülerek) Fas şehrine gitmek mi istersin?

Kerame-Yok fes isterim. Hem de incili fes.

İnşirâh-Pekiyi kızım. Şimdi babanı rahatsız etme de sana incili fes alır.

Numan-(kızını okşayarak) Alırım kızım, alırım.

Yezdan-Ee, babacığım amcam Hasan Mellâh beni Fas'a mı istiyor?

Numan-Evet oğlum.

İnşirâh-Fas'ta yerleşmişler ha! Cezayir'den nasıl çıkabilmişler?

Numan-Bak Hasan ne diyor? "Bu mektubumu okurken bir de bundan mukaddemki mektubumu kıraat et ki işi güzelce anlayasın." diyor. Size olan ilk mektubunu okuyayım da sonra ikinci mektubu okuyunca meseleyi benim kadar siz de anlarsınız.

diye, Hasan Mellâh tarafından gelmiş olan ilk mektubu Numan ber-vech-i âti kıraat eyledi.

"Kurrettü'l-aynım hakikî karındaşım Numan!

Haremin İnşirâh ve çocukların Yezdan ve Kerame'nin afiyette olduklarını ve bazı hususâtı mübeşşir ve mübeyyin olarak ahiren göndermiş olduğun mektubu mütalâa ile mütelezziz oldum. Ve saâdet-i hâlinizden dolayı Cenabıhakka teşekkürler eyledim. Cenâb-ı Allah'ın sâye-i lütfunda ben ve haremim Cuzella ve kerimem Melek ve Aslan Bey ve zevcesi Esma ve mini mini oğlu Timur Bey ve bizim koca Alonzo ve haremi Julia ve kızcağızı Maşuka cümleten afiyettedirler. Umur ve husûsât-ı ticâriyyemiz dahi gayet yolunda olup, lehü'l-hamd şikayet edecek hiçbir şey yoktur.

Benim biraderim! Fas tarafında Mevlâ Sîdî Sultan Süleyman'ın cülûsundan beri işler başkalaşmış, yani ortalık yoluna girmeye başlamış olduğu malûmundur. Bu zatın cülûsu on sekiz seneye varmakta olup, şimdiye kadar ettiği ıslâhata herkes aferin demektedir. İcraat ve ıslâhât-ı vâkı'ası ise pederim Sîdî Osman'ın vaktiyle 'vaz' ve tanzim etmiş olduğu nizamât sayesinde vukua geldiği öteden beri rivayet olunurdu. Bu defa aldığım mektuplar mealine nazaran hanedanımızı berbat eden hainlerin ortadan vücudu kaldırılmış. Ne kadar dostlar varsa iş başına onlar geçmiş. Hatta rağbet eder de Fas'a avdet eylersem, saadet içinde kemâl-i emniyyetle yaşayabileceğimi dahi temin ediyorlar. Konağımız ve sair emlâkımız eğerçi henüz eller elinde ise de, ben Fas'a avdet eylersem bunların cümlesi istirdat edilebileceğini dahi temin ediyorlar.

Vakıa, emlâk-ı mezkûre bir Fas seferini ihtiyar ettirecek kadar değerli iseler de, buraca rahatım pek yerinde olup, eğer muvakkaten Fas'a gidersem şayet bir daha Cezayir'e avdetime dostlar mümanaat ederler mütalâasında bulunduğumdan, Arslan Beyi Alonzo ile beraber göndermek üzereyim. Bunlar gidip emlâkımı ba'de'l-istirdâd satacaklar, savacaklar esmânını buraya getireceklerdir.

Karındaşım! On beş, on altı seneyi tecavüz eyledi ki görüşemedik. Benim sakalımın yarıdan ziyadesi ağardı. Ha, sen henüz sakal koyverdiğimi de bilmezsin. Daha kerimem Melek tevellüt eylediği zaman sakalımı dahi küşat eylemiştim. Şimdi karındaşın Hasan Mellâh'ı saçlı sakallı, hem de kır saçlı ve kır sakallı görsen belki de tanıyamazsın. İhtimal ki sen dahi benim gibi olmuşsundur. Hâsılı, şu yakında bir kolayını bulursam Şam'a kadar yalnız seni görmeye bir seyahat edeceğim. Veyahut senin Cezayir'e gelmeni rica eyleyeceğim. Eğer bundan mukaddemki mektubunda oraca arazi ve emlâk sahibi olarak işini yoluna koymuş ve saâdet-i hâl içinde yaşamakta bulunmuş olduğunu yazmamış olsaydın, bu mektupta bile âdeta Cezayir'e tekrar hicret ve avdet etmeni rica edecektim. Zira burada düşmanların hemen cümlesi muzmahil oldular. Baki birkaç tanesi olsa bile kemâl-i acz içinde ve lütuf ve inayetimize muhtaç bir hâldedirler.

Sana ve haremin İnşirâh'a ve çocuklara hediyye-i umûmiyye olmak üzere buranın akmişesinden, melfuf pusula mucibince bir miktar şey gönderdim. Sen de bana Şam'ın mensûcât-ı kutniyye ve harîriyyesinden bir miktar şey gönder. Zira her memleket halkının memâlik-i sâire mamulâtına iştiyakı olmak benî-beşerin cibillet-i garîbiyyesi muktezasındandır. Baki duada kusurum olmadığını beyan ile hatm-i kelâm ederim.

Karındaşın
Hasan Mellâh

Bu mektup üzerine Numan ile zevcesi arasında söylenecek bazı sözler varsa da, onlardan evvel bizim aramızda söylenecek birtakım sözler olacaktır. Öyle değil mi? Zira bu mektup bize henüz haber alamadığımız birtakım şeyleri haber veriyor.

Evet, bu mektup bize henüz haber alamadığımız birtakım şeyleri haber veriyor. Ezcümle Hasan Mellâh'ın Melek namında bir kızı ve Arslan Beyin yine kendisinin eski ismine mensup bir oğlu ve Koca Alonzo'nun da bir kerimesi olduğunu bildiriyor. Lâkin haberin yalnız bu kadarı bizim için kâfi değildir. Eğer Hasan Mellâh'ın on beş, on altı senelik mektuplarını birer birer ve baştan başa okumuş olsak matlup veçhile malûmat alabilir idiysek de, bu iş uzun bir iş olduğundan malûmât-ı mezkûrenin tarafımızdan hikâye ve izahı lâzım gelmiştir.

Efendim, Hasan Mellâh'ın ba'de't-teehhül dört beş sene çocuğu olmamıştı. Ondan sonra Cuzella gebe kalarak, sâlifü'z-zikr mektupta Hasan'ın Melek tesmiye eylediği kızı tevlit eylediyse de, hîn-i tevlîdinde rahimce bazı sakatlıklara duçar olduğundan, bîçare kızcağız bir hayli tehlikeli hastalıklar geçirmiş ve ondan sonra dahi çocuğu tutamayıp daima ıskat etmekte bulunmuştu.

Cuzella gibi Esma'nın dahi bir müddet, hem de yedi, sekiz sene çocuğu olmayıp, ondan sonra dahi iki evlâdı tevlidiyle beraber vefat eylemiş ve üçüncüsü olan Timur Bey muammer olmuştu.

Alonzo'ya gelince teehhülünün ikinci senesi bir oğlu olup, on sekiz mâh yaşadıktan sonra vefatla zavallı Alonzo'yu ağlatmış ve aradan iki sene daha mürurundan sonra Maşuka tesmiye eylediği kız dünyaya gelip, ondan sonra bir oğlu olmuş ise de sekiz aylık olduğu hâlde o da vefat eylemişti.

İmdi tahmin edilecek olursa anlaşılır ki, Hasan Mellâh'ın Melek'i dokuz ve Arslan'ın Timur Beyi yedi ve Alonzo'nun Maşukası dahi on buçuk yaşında kadar vardı.

Melek, Cuzella ile Hasan Mellâh misillü iki güzel vücudun mahsulü olmak cihetiyle güzellikte nâdirü'l-emsâl denilecek derecede olduğu gibi, ahlâkça dahi âdeta melek gibi bir şeydi. Hatta asıl ismi Züleyha iken bu isim yalnız hüsnünü vasfedebilip, ahlâkını tayin edemediğinden Hasan Mellâh "Melek" ismini sonradan ve mahlâs gibi bir suretle tesmiye eylemişti. Timur Bey dahi peder ve maderinin ahvalini cami olarak hem güzel ve hem de gayet vakur ve temkinli bir şey çıkıp, Alonzo'nun Maşuka'sına gelince, hemen yalnız babasına çekmiş ve mutavassıtça bir hüsnünü gayetü'l-gaye tuhaflığıyla tezyin etmekte bulunmuştu. Bu kızın tuhaflığı Alonzo'nun tuhaflığına dahi kıyas kabul etmeyip, Alonzo tuhaflığını bir dereceye kadar safderunâne ettiği hâlde Maşuka bilâkis gayet ferasetkârâne ederdi. Ezcümle pederini çok saymayıp, asıl hürmet ve riayeti Hasan Mellâh'a ettiği ve hatta Arslan Beyi bile pederinden ziyadece saydığı cihetle, birgün Alonzo kızını terbiye ve irşat etmek emeliyle şöyle bir mücâvebede bulunmuştur.

Alonzo-Baksana kızım Maşuka!

Maşuka-Nereye bakayım?

Alonzo-Nereye bakacaksın? Bana bak!

Maşuka-Sana mı bakayım? Sen bana bak demedindi ki bakayım. Neyse işte baktım.

diye, pederini tepeden tırnağa süzmeye başladı.

Alonzo-Canım divane mi oldun ne oldun?

Maşuka-Niçin?

Alonzo-Bana baksana!

Maşuka-Bakıyorum a işte!

Alonzo-Nereye bakıyorsun?

Maşuka-Darılmayasın diye her tarafına bakıyorum.

Alonzo-İşte buna darılacağım ya! Yüzüme bak yüzüme!

Maşuka-Yüzün sen misin? Sen bana bak dedin, ben de sana yani her tarafından ibaret bulunan sana baktım. Yüzüme bak diyeydin bakardım. Neyse işte baktım. Ne var sanki?

Alonzo-Sen bazı kere terbiyesizlik ediyorsun. Benimle pek lâubalîyâne bulunuyorsun. Hâlbuki ben senin babanım...

Maşuka-(Alonzo'nun sözüne kulak bile vermeyerek ve evvelki lâkırdısını da kesmeyerek) Ne var sanki? Bir koca burun, bir koca ağız! Beyazı siyahından çok bir bıyık.

Alonzo-(öfkelenerek) Kız ne yapıyorsun?

Maşuka-Yüzüne bakıyorum ya işte!

Alonzo-Ben sana yüzüme mi bak dedim. Söylediğim söze niçin kulak vermiyorsun? Mini mini aşüftecik! Her kabahatinden maada bir de tutmuş da burnuma, kulağıma kusur buluyor!

Maşuka-(babasının son lâkırdısına kulak vermeyerek Alonzo söylerken o da söze başlar) Yüzüme bak dedin zahir! Hiç sözüme kulak ver demedin! Öyle demiş olsaydın sözüne kulak verirdim.

Alonzo-Vay canına yandığım! Bacak kadar piçe de meram anlatamayacağız be!

Maşuka-Baba piç demek ne demektir? Bacak kadar demek ne demek olduğunu bilirim, ama piç demek ne demek olduğunu anlayamadım.

Alonzo-(kızın bu suali üzerine hiddeti derhâl geçip, hatta güleceği dahi gelmiş idiyse de, kıza verecek cevabı birdenbire bulamayarak) Piç mi? Piç ne demek olduğunu mu soruyorsun?

Maşuka-Evet!

Alonzo-(kafasını kaşıyarak) Piç ha! O şey demektir şey... Haniya yok mu şey...

Maşuka-Ne?

Alonzo-(daha ziyade muazzep olarak) Şu şey be canım! Şeytan şeytan! Cin! Haniya cin yok mu? Şeytan işte o!

Maşuka-(sevincinden sıçrayarak) Oh ya, oh ya! Ben bacak kadar piçim! (bacağını göstererek) Şu kadar piç! Bacak kadar piç!

Alonzo-(buna kızarak) Sus edepsiz! Öyle söyleme. Hiç insan bu lâkırdıyı ağzına alır mı?

Maşuka-Neyi?

Alonzo-İşte piç lâkırdısını!

Maşuka-Vay, ben piç değil miyim?

Alonzo-Değilsin zahir!

Maşuka-Ee, bu lâkırdıyı söylemek edepsizlik midir?

Alonzo-(gayet ciddî bir tavr-ı edîbâne ile) Öyledir ya!

Maşuka-Öyleyse sen hem yalancısın, hem de edepsiz!

Alonzo-(bütün bütün kızarak) Bak şu utanmaza bir kere! Vay canına yandığım! Çoluğun çocuğun maskarası olduk be!

Maşuka-Ne darılıyorsun sanki! Sen bana bacak kadar piç dedin, sonra da demedim diye inkâr ettin! İşte yalancılık! Piç lâkırdısını da en evvel senden işittim. Bunu söylemek de edepsizlik imiş! İşte edepsizlik.

Alonzo-(fütur ile) İnn'allahe me'a's-sâbirîn. Söyleme kızım söyleme! Böyle şeyleri çocuklar babasına söyleyemezler. Hem ben sana başka terbiye verecektim. Sen bana riayet etmiyorsun. Hâlbuki ben senin babanım.

Maşuka-Babam mısın?

Alonzo-(cidden) Öyle ya!

Maşuka-Baba demek ne demek?

Alonzo-Acayip! Baba demek ne demek olacak? İşte, baba demek yine baba demektir.

Maşuka-Yok, öyle değil. Sanki anam beni doğurmuş da anam olmuş, sen bana ne yaptın ki babam oldun?

Alonzo-(yine cevapta mustarip kalarak) Ben sana ne mi yaptım?

Maşuka-Öyle ya!

Alonzo-Canım ben sana ne yapabilirim? Hiç.

Mauşuka-Öyleyse niçin ben senin babanım diye kuruluyorsun?

Alonzo-Of, aman yarabbi sen imdat et! Kız ben senin baban değil miyim?

Maşuka-Ne bileyim ben?

Alonzo-(kendi kendisine) Vakıa öyle ne bilsin kız? Hatta ben bile öyle ilmü'l-yakin bilmem. Julia'nın sadakatine eminim ama yine bilmem. Hiçbir çocuk babası kim olduğunu bilmez derlerse inanmalıdır. Kezalik hiçbir baba evlât kendi evlâdı olduğuna inanmayacak olursa doğru olmak üzere kabul etmeli (kıza) Ne bileceği filân yok ben senin babanım. Seni validenin karnına en evvel ben doğurdum.

Maşuka-Sen mi doğurdun?

Alonzo-(mağrurâne) Ben ya!

Maşuka-(kemâl-i istihzâ ile) Oh deli! Hiç erkek doğurur mu?

Alonzo-(öfkesinden patlamak derecesine gelerek) Vay, yalnız kadın mı doğurur? Sen doğurmak ne demek olduğunu bildiğin için mi böyle söylüyorsun?

Maşuka-Bildiğim için zahir.

Alonzo-Söyle bakayım biliyorsan!

Maşuka-Sormaya utanmadığın gibi dinlemeye de utanmazsan söyleyim.

Alonzo-(son dereceye kadar hiddetlenerek, hiddetinden istakoz gibi kıpkırmızı kesildiği hâlde) Öyleyse sen baba demek ne demek olduğunu da bileceksin! Ahir zaman cocuğu!

Maşuka-Senin nene lâzım? Sen bana şunu söyle bakayım! Sen benim babam mısın ve baba demek ne demektir?

Alonzo-(artık kendisini kaybederek) Git haydi onu anana sor!

Maşuka-Ya baban değildir derse?

Alonzo-Gitme kızım, sorma kızım. Ben vazgeçtim. Seni terbiyeden de vazgeçtim. Hatta terbiye etmek istediğime de eşeklik ettim.

Maşuka-Vay vay! Kimseler duymasın! Sen, sen, sen! Kimseler duymasın! Alonzo eşeklik etmiş, miş miş miş! Eşeklik, lik, lik etmiş! Miş miş miş!

diye, bir vezin ve makamla bağıra bağıra ve sıçraya sıçraya koşup kaçtığından, arkası sıra kızı dövmeye koşan Alonzo kızdır diye birisini kucaklamakla "Seni veledizina seni!" diye tamam şamarı indirecek iken, yakaladığı şey Hasan Mellâh'ın kerimesi Melek olduğunu ve hâlbuki Cuzella ile Hasan Mellâh dahi orada hazır bulunduğunu görünce hiddet mahcubiyete ve tuhaflık bunlara karışıp "Aman efendim, illâllah bu piçin elinden! Billâhi bir gün olur ki Alonzo'nun canına kıydığını görürsünüz. Kâfire ne lâkırdı yetişir, ne terbiye kâr eder?" diye nice bin şikayetlerle hakikat-ı hâli anlatıp tebriye-i zimmet eylemiş ve fakat bu hikâye konak içinde cümleyi gülmekten kırmıştı.

Şu fıkrayı mahzâ Alonzo'nun kızcağızı Maşuka'nın nasıl bir cin yavrusu olduğunu anlatabilmek için zikreyledik. Yoksa tafsilden ihtirazen Maşuka her ne zaman Kaptan Zerno'yu görürse, çünkü merkum daima kıza ufak tefek hedâyâ getirdiğinden "Ah, keşke benim babam sen olacağına bu olsaydı!" dediğini erbâb-ı mütalâanın unutmamış olacakları veçhile, bir vakit Alonzo sevgilisi Julia'yı kaptan Zerno'dan kıskandığı ve o zaman merkumun Julia'ya her gün ufak tefek bazı hediyeler getirmesine fevkalgaye kızdığı cihetle, bu kere Maşuka'nın sözünden Alonzo derhâl fıkra-i ûlâya bilintikal ne kadar gazaplandığını zikre lüzum görmedik.

İkinci Bap

İşte biz Hasan Mellâh'ın mektubu üzerine söyleyeceğimiz sözleri söyledik bitirdik. Şimdi hakk-ı müşâfeheyi yine Numan İbn-i Mutahhar takımına bırakalım. Hasan'ın evvelki mektubunu kıraat eyledikten sonra:

Numan-Vallahi bu mektup geldiği zamandan beri Hasan'ı ziyaret için muvakkaten Cezayir'e gitmeyi isterdim. Hatta sana da söylemiştim. Değil mi İnşirâh?

İnşirâh-Kaç kere!.. Vallahi benim de gözümde tütüyorlar. Sanki bir kere gitsek pek de fena olmaz. Hepimizin boyu beraber çocuklarımız oldu. Onlar dahi birbirlerini görürlerdi.

Yezdan-Vallahi babacığım, hele ben Hasan Mellâh amcamı her gece rüyada görüyorum. Lâkin her gece başka bir adamı Hasan Mellâh'dır diye görüyorum. Haniya ben sana bunu bir vakit sormuştum da sen bana "Oğlum, Hasan Mellâh amcanı bir kere görmüş olsaydın, bir daha rüyada hep onu görürdün." demiştin. Ah babacığım, bir kere görsem bir daha hep rüyamda görür de sevinirdim.

İnşirâh-Vakıa öyledir oğlum.

Kerame-Baba, Hasan Mellâh amcam da bana incili fes alır mı?

Numan-Alır kızım alır. (zevcesine) Bak Hasan bu kâğıtta ne diyor. Okuyayım da dinle.

İnşirâh-Oku da dinleyelim.

Numan Hasan Mellâh'ın ikinci kâğıdını dahi ber vech-i âti okur:

"Karındaşım, Ruhum Numan!

Bu mektubumu okumadan evvel bundan evvelki mektubumu bir kere daha mütalâa et ki, uzun uzadıya mukaddemât bastına hacet kalmamak üzere iltizam eylediğim ihtisarın tafsilâtına dest-res olasın.

Fas'a gönderdiğim Arslan Bey ile Alonzo'yu oradaki dostlar ahz u tevkif ederek, keyfiyeti Sîdî Mevlâ Süleyman Şah'a kadar haber vermişler. Mumaileyh, pederimin şöhretine ve benim namıma evvelce vâkıf olmuş bulunduğu cihetle, ahvalimi Arslan'dan ve Alonzo'dan ba'de't-tedkik, benim mutlaka Fas'a davet ve celp olunmaklığımı emreylemiş. Hatta şu tabirle demiş ki "Fas'ın vücuduyla iftihar edeceği bir oğlu Hasan Mellâh olup, onun dahi terk-i vatanla başka memleketlere gitmesine gönül razı olmaz. Öyle hamiyetli bir adam vatanını sever. El-yevm hemşehrileri dahi ona müştaktırlar. Bu sözümü kendisine böylece yazınız. Benim anladığım kadar hamiyetli bir Mağribî ise

mutlaka gelir." Bu iradeyi dostlarım bana tebliğ eylediler. Artık Mevlâ Sîdî Süleyman'ın sözünü kıramadım. Her hâlde muvakkat gibi bir şey olmak üzere bundan üç mâh mukaddem Fas'a geldim. Ancak gelir gelmez zât-ı hazret-i şâhînin müsteşâr-ı hâssı ve musâhib-i mahsûsu nasbolundum. Anladım ki bu padişahın gününde bir daha Cezayir'e avdet uyamayacak. Oradaki umurumu Arslan Bey ile İlia ve Kaptan Zerno'dan mürekkep meclise havale ettim. Yalnız Alonzo ile burada kaldım.

Hükümdarların iltifatına pek de meftun olmadığımı bildiğin cihetle, burada kalışım bir tamah üzerine olmadığını kabul ve teslim edersin. Mahzâ, Mevlâ Sultan Süleyman'ın gayet nazik ve medeniyet-şinâs bir adam olmasıyla nice vakitten beri intizamından çıkmış olan usûl-i idâre-i vatanın bu zat himmetiyle ıslâh edilmiş ve ıslâhât-ı vâkı'anın dahi ikmal edilmekte bulunmuş olduğunu görerek hükümdâr-ı müşârünileyhin maiyetinde kalmayı mûcib-i lezzet ve mefharet bildim, kaldım. İmdi benim Fas'ta ve Fas'ı benim yanımda görmek istersen, gerek muvakkaten ve gerek müebbeden buraya gelebilirsin. Gelmeye rıza gösterdiğin hâlde, engin denizlerde selâmetle seyahati temin için Meliketülbahr'i Beyrut'a göndermek üzere keyfiyeti bana bildirin.

Cenabıhakka çok şükür olsun, ailemiz halkı cümleten afiyet ve saadet içindedir. Sizin dahi mes'ut olmanızı dua ediyoruz.

Biraderin

Hasan Mellâh

İnşirâh-Vallahi gideriz.

Numan-Bu kadar iştiyak ha!

İnşirâh-Elbet, artık Sîdî Hasan Mellâh bize dağ gibi koskoca bir de gemi göndersin de gitmez miyiz?

Yezdan-Ah anacığım gemiye bineceğiz öyle mi? Ben gemiyi ne kadar severim. Resimlerini çok gördüm ama hiç kendisini görmedim. Gemiye bineceğiz ha!

Kerame-Ben incili fesimi giyerim de öyle binerim.

Numan-Öyle kızım öyle.

İnşirâh-Sahih söylüyorum efendim, gidelim.

Numan-Elbet, Ben de şaka söylemiyorum ya! Zati istemez miydim. Hemen cevap yazalım. Beyrut'taki adamımıza gönde-

relim. Mağribe doğru giden bir gemi ile göndersin. Bakalım, Meliketülbahr ne zaman gelirse biz de gideriz. Hem baksanıza mektubun hamişinde diyor ki, siz gelmeyecek olursanız bile mutlaka oğlunuz Yezdan'ı olsun gönderiniz.

Yezdan-Gideriz babacığım, gideriz, hep beraber.

Bu ondokuzuncu asr-ı mîlâdînin iptidalarında muhabere ve mürâsele şimdiki gibi kemâl-i sühûlet ve sür'atle cereyan etmezdi. Binaenaleyh Numan İbn-i Mutahhar'ın yazdığı cevapname üç ay kadar müddet Beyrut'ta bekleyip, ondan sonra dahi doğruca Fas'a değil, yalnız Cezayir'e kadar giden bir Maltız gemisine verilerek, hava düşkün olmak münasebetiyle, bir ayda Cezayir'e ve oradan dahi gider vukuuyla, iki buçuk ayda, yani tarihinden altı buçuk, yedi ay sonra Fas'a ve Hasan Mellâh'ın eline vasıl olabildi.

Beri tarafta Şam'da cevaba muntazır olanların şiddet-i intizârlarını sormayınız. Hasan Mellâh Meliketülbahr'in derhâl hareketini emretmekle, muvafık bir hava ile deniz üzerinde berhava olurcasına yol alarak, on beş günde Beyrut'a vasıl oldu.

Henüz Şam'dakilerin haberi yok ya! Bu haberi kendilerine kim getirdi bilir misiniz? Zaten onda bilinmeyecek ne var? Haberi getirmiş olan zat ordu içine girmiş olsa kendisini anlatabilir. Bakınız bu kere dahi nasıl anlatmıştı. Hatta siz bile anlarsınız.

Haberi getiren zatın vürudu bir yatsı mahalli olup selâmlık tarafından doğru Numan ve zevcesi ile çocukların kulağına şöyle bir avaz gelmişti.

"Hey bana bakınız be! Adınızı da unuttum. Şey! Hey! İbn-i Matara mıydı neydi! Bana bakınız be kendisini asan herif! Neredesiniz be? Vay canına yandığım! Bu konakta ins ü cin yok mu?

Bu şamata üzerine Numan ile oğlu yerlerinden fırlayıp selâmlık tarafına koştular. Selâmlık cihetinden de uşaklar koşmuşlardı. Aradan on altı seneden mütecaviz bir zaman mürur eylediği hâlde Numan Alonzo'yu derhâl tanıdı. Tuhafı şunda ki Alonzo Numan'ı tanıyamadı. "Bu konağın sahibi nerede? " diye Numan'a sorar, Numan "Benim Alonzo benim! Safa geldiniz, hoş geldiniz!" derse de Alonzo inanmayıp "Öyleyse senin adın nedir

bakalım?" deyip de "Numan İbn-i Mutahhar! Canım, beni tanımıyor musun Sinyor Alonzo?" Cevabını aldığı zaman dahi "Adın benziyor ama, kendin benzemiyorsun! Benim aradığım Numan İbn-i Mutahhar genç ve babayiğit bir çocuktur. Sen ise kırkını geçmiş kıranta bir herifsin!" diye mutlaka Numan'ın bir Numan Bey olduğunu kabul etmemek isterdi.

Her ne hal ise Numan ile oğlu Yezdan Alonzo'yu ta harem dairesinde bir odaya aldılar ve esbâb-ı istirâhatini ikmale başladılar. Alonzo nazarıdikkat ve ehemmiyetini Yezdan'a dikmiş olduğundan "Bu herif kimdir?" diye tekrar tekrar onu sorar ve Numan'dan "Benim oğlum Yezdan'dır." cevabını aldıktan sonra mutlaka böyle bir şeye ihtimal veremediğine mebni olmalıdır ki, bu suali yine tekrar eyledi.

Netîce-i kelâm, gerek Numan'ın ve gerek haremi ve çocuklarının kemâl-i âfiyetlerini anlayıncaya kadar sualler sorup, cevaplar aldıktan sonra, koca Alonzo her defa görmüş olduğumuz veçhile, bu defa dahi hikmeti tuhaflık içine katarak ber-vech-i âti beyân-ı mâfi'l-bâl eyledi.

Alonzo-Canına yandığım dünyası! Buna yalan dünya derler ama halt ederler. Yalanın yine bir dereceye kadar vücudu, ehemmiyeti vardır. Şimdi biz kırk yaşımızı geçtik ha? Elliye yaklaştık ha! Ulan bu elli sene nasıl geçti?

Elli sene bu! Düşünüyorum, düşünüyorum da çıldıracağım geliyor. Elli sene, elli. Hâlbuki babam olduğunu sonradan anladığım herif anamı öldürdüğü ve beni yaraladığı daha dün vukua gelmiş bir şeydir. Bre Numan, şimdi Cezayir'de senin için çıkan gürültü on altı, on yedi sene mi oldu? Canım, sene denilen şey gün kadar küçük bir zaman mıdır birader? Allah bize bu çocukları niçin veriyor biliyor musun? Ömrümüzün geçmekte ve ölümün yaklaşmakta olduğunu bize ispat için veriyor. Eğer bize kalacak olursa biz gençliğimizin geçtiğine, kart ve ihtiyar olduğumuza ve gebermek zamanı yaklaştığına mutlaka inanamayacağız. Lâkin boyumuzla beraber evlâdımız yetiştikçe evvelâ kendimizi çocukluktan bittecrîd, o saadeti evlâdımıza zarurî terk ediyoruz. Sonra onları genç ve civan olmuş görünce ister istemez kartlığımızı teslim edeceğiz. Nihayet onları kart görünce kendimizi ihtiyarak bularak, onların ihtiyarlığını düşününce bizim için mezardan başka bir yer kalmadığını müşahede edeceğiz. Ama diye-

ceksin ki a devletlü, böyle doğurtup, yaşatıp, büyütüp de sonra gebertmekte ne mana vardır. Hazır bir kere yarattıktan sonra devam edip gitsene! İşte dindar olan böyle dememelidir. Çünkü bu söz bizim hod-endîşliğimizden neş'et eder. Çocukluktan al da en ihtiyarlığa ve hafîdlikten al da en ağababalığa varıncaya kadar insanın her sinn ü sâli bir saâdet-i mahsûsadır. Bu saadete herkes nail olmak ister.

Hâlbuki önde bulunanlar daha ileriye gitmezlerse arkada olanlar onların yerine gelemezler. Haydi bakayım, arkada buluna buluna nihayet ana karnında bulun. Oradan çıkmalısın. Zira, oraya daha gelecekler vardır. Rahimden çıkıp beşiğe girdik. Oradan da çıkmalısın. Zira gelecekler var. Tıfıl oldun, nev-civân oldun, delikanlı oldun, babayiğit oldun, kart oldun, ihtiyar oldun! Çıkmalısın a babam, çıkmalısın. Mezara kadar gitmelisin. Vakıa, arkan sıra oraya da gelecekler olduğundan, oradan da çıkmak lâzım gelirse de artık kemiklerini tahrik edecek adalât kalmamıştır. İhtimal ki kemik de kalmamıştır. Şu hâle göre çıkacak olsan bir avuç toprak olduğun hâlde çıkmak lâzım gelir. O bir avuç toprağına ise mezar içinde lüzum vardır. Zira, senden sonra gelecek olanları işte senin o bir avuç toprağın gibi nice birer avuç topraklar gömüp setredecekler. Anladın mı kardaşım? İşte Alonzo'ya deli derler, budala derler, ahmak derler, zevzek derler. Canına yandığım, işin buralarını düşünürsün de deli, budala, ahmak olmadan nasıl yaşayabilirsin? Şaşmak mı istiyorsun ey Numan? İşte bol bol istediğin kadar şaş ki, hâlâ ömrümüzden senin dediğin kadar miktar geçmiş olmasına kani olamıyorum, olmayacağım! Ölümü protesto edeceğim. Ta Azrail şahin gibi göğsüme konup da çatır çatır ciğerlerimi ve yüreğimi koparırcasına beni kıvrandıra kıvrandıra canımı aldığını görünceye kadar ölüme ihtimal vermeyeceğim. Zira, insanoğlunu hep böyle görüyorum. Eğer onlardan ayrılacak olursam insanlıktan ayrılmış olacağım. Bilâkis ölümü protesto etmek hususunda cümlesinden ileriye ben gideyim ki insanlıkta hepsini geçmiş olayım. Şimdi bizim şu sözleri kızım Maşuka işitmiş olsaydı bir akıllı babam var diye iftihar ederdi ya! Fakat canına yandığım sözümü kimseye beğendirememekte olduğum gibi, o piç kurusuna da beğendiremiyorum. Hatta babası olduğuma da inandıramıyorum.

Alonzo'nun kesîrü'l-kelâm bir adam olduğu bizce malûm bulunduğu gibi bizim kadar bunu Numan İbn-i Mutahhar dahi bilir idiyse de, oğlu Yezdan bunu henüz bilmediğinden babasına "Baba, bu ne geveze bir adam!" diye beyân-ı taaccüb eylemiş ve Numan dahi Alonzo'nun hâlini mücmelen oğluna tarif ederek istiğrâbını defetmişti.

O gece yalnız bu yolda bir miktar sohbet edilip, Alonzo Hasan Mellâh'ın kâğıtlarını Numan'a ertesi sabah vermişti. Kâğıtların ne mealde olacakları, yani Alonzo'nun Meliketülbahr ile gönderilmiş olduğundan bahisle, hemen hareket olunmasını tavsiyeden ibaret bulunacakları malûmdur. Binaenaleyh, bir yandan yol levazımına bakılır ve diğer taraftan dahi gerek Numan ve gerek Yezdanca, Alonzo ile beraber her gün sokağa çıkılarak, mukaddema Hasan Mellâh Şam'a geldiği zaman hangi handa, hangi odada oturduklarını ve Seyyid Ali Efendi nâm-ı diger Badia'nın hanesinden çıkıp çıkmadığını anlamak için hangi kahvede beklediklerini ve Badia'nın ikamet eylediği haneyi ve Hasan Mellâh'ı hemen öldürmek derecesine getiren testinin düşmüş olduğu pencereyi, velhâsıl mahkeme avlusunda Hasan'ın gasil ve tekfin edildiği mahalli ve bu hikâyâtta esamisi zikrolunan bazı adamları görmeye ve bu babda Alonzo'nun arîz ve amîk verdiği malûmatı dinlemeye mecburiyet görülürdü. Hatta bir gün Câmi-i Emevide bulunarak Alonzo "Ha, sahi bak bu da şimdi aklıma geldi. Az kaldı ki unutacaktım. İşte Seyyid Ali Efendi yok mu? Hasır süpürgesi kadar sakalıyla şurada oturup, biz dahi onun vaaz ve nasihatını şuradan dinlemekteydik. İşte biz şu kapıdan çıktık, onu bu kapıda bekledik." diye hikâyenin hatimesini dahi arz eyledikten sonra:

Alonzo-Bak size bir şey daha söyleyeceğim.

Numan-Nedir Alonzo?

Alonzo-Meliketülbahr gemisi Sinyor Alonzo'nun kumandası altındadır.

Numan-Ee?

Alonzo-Haniya, demek isterim ki hangi iskeleye uğramasını istersem emredebilirim.

Numan-Bundan muradın?

Alonzo-Canım Sîdî Hasan Mellâh'ın Trillo'ya rast geldiği zindanı ve benim Julia'yı ilk gördüğüm köyü, bahçeyi ve Trillo'yu diri diri gömdüğümüz mezarı vesaireyi görmeyecek misin?

Numan-Yani Malta'yı mı?

Alonzo-Öyle ya!

Numan-Maşallah, elbet göreceğiz. Acelemiz ne?

Alonzo-Ha şöyle!

Elhâsıl, Şamca olan tedarikâtı ikmal eyledikten sonra Alonzo'nun dediği gibi esnâ-yı râhda yalnız Malta'ya uğrayıp, görülecek mahalleri görmek değil, hatta Meliketülbahr sefinesinde Hasan Mellâh ile Arslan Beyin zevcesi Esma arasında cereyan eden hususâtı dahi hep mahallerini irâe ederek hikâye eyledi ki, Beyrut'tan hareketlerinin on sekizinci günü Tanca İskelesi'ne yanaşmış oldukları hâlde, Alonzo hâlâ hikâyesini bitirememiş ve Tanca'dan Fas'a kadar dahi berren vuku bulan seyahatte Hasan Mellâh'ın Pavlos kasabasından intikam kastıyla Fas'a gelip de muvaffak olamayarak, can kurtarmak için haydutlar gemisine doğru firar eylediği vukuatını söyleye söyleye tekmil edememişti.

Üçüncü Bap

Numan İbn-i Mutahhar takımının Fas'ta Hasan Mellâh takımıyla mülâkat eyledikleri gün görmeye ve işitmeye şayan hâller vukua gelmiş ve sözler söylenmiş idi. Bir kere kendi mektubunda dahi yazmış olduğu veçhile, kır sakallı Hasan Mellâh gözlerinden dökülen fındık tanesi gibi sirişk-i sürûr ve hubûru kır sakalından aşağı tekerleterek geldi, on altı, on yedi senelik müştakı olan ahbabı, dostu, karındaşı Numan İbn-i Mutahhar'ı kucakladı. Arslan Bey dahi bir tarafında mumaileyhi öpmek için nöbet bekler ve muntazıran dururdu. İnşirâh ise diğer tarafta Cuzella'yı bırakıp Esma'yı ve onu bırakıp Julia'yı kucaklayarak, üçünün de güzel gözlerinden serptikleri yaşlar yüreklere rikkat verirdi. Çocuklara gelince: Bunlar öyle birdenbire sarmaş dolaş olamayıp, uzaktan uzağa birbirine yabancı yabancı bakakalmışlardı. Alonzo şu hâle dikkat ederek "Siz ne duruyorsunuz be? Siz de birbirinizi öpsenize! İşte görmüyor musunuz? Herkes yekdiğerini öpüyor. Canına yandığım ortada bir boş yanak da

ben bulamadım ki şapır şapır öpeyim. Bir karıcığım vardı onu da İnşirâh Hanım kolları arasından salıvermez ki!" diye eline geçen çocuğu tutup bir eliyle dahi diğerini yakalayarak birbirine tapşırırdı. Mamafih hâlâ def'-i hicâb edemeyen çocukların birbirini utana utana ve istemeye istemeye yalnız yanağa dudak dokundurmaktan ibaret olmak üzere öpüştüklerini görmek tab'a hâlâvet verirdi. Yalnız Maşuka idi ki, ne bir çocuğu öpmeye ve ne de kendisini kimseye öptürmeye rıza göstermeyerek, hatta "Sen ne yapıyorsun baba! Biz birbirimizi öperiz öpmeyiz, senin nene lâzım? Sen..." diye pederini bir âlâ tekdir dahi etmişti.

Bu hâli müteakiben müştâkîn meyanında şöyle bir muhavere geçti.

Numan-Gerçek sakalın ağarmış kardaşım Hasan.

Hasan-Sanki sen genç mi kalmışsın?

Numan-Ben kendi ihtiyarlığımı hissedemeden ihtiyar olmuşum. Lâkin seni birdenbire ihtiyar görünce şaştım.

Hasan-Ben de bi-aynihi öyle.

Alonzo-(damdan düşer gibi ortaya atılıp) Şam'da sana dediğimde hakkım yok muymuş Numan?

Numan-Vardır, var Alonzo! Sen daima haklısın.

Alonzo-Ha şöyle, yola gelmeli.

Hasan-Neymiş o lâkırdı?

Numan-Efendim ömr-i beşerin bereketsizliğinden bahisle...

Hasan-Ha, şu bahis mi? Alonzo onu bize darbımesel gibi bin defa tekrar eylemiştir. Hatta darbımeseli bile bu kadar tekrar etmezler.

Alonzo-Senin darbımesel dediğin şey doğru söz demek değil midir? İşte benim bu sözüm de pek doğru olduğu için tekrar ederdim.

Hasan-Neyse! Şimdi senin ağzını açtırırsan kapatmak mümkün olamaz.

Maşuka-(öte taraftan Hasan Mellâh'a hitaben) Pek zevzektir öyle değil mi Sîdî, pek gevezedir.

Alonzo-(hiddetle) Şimdi ha!

Maşuka-Ohh, kılıma bile dokunamazsın!

Hasan-Ee, ama Alonzo kızcağızı yine mi?...

Alonzo-İşte böyle bu piç kurusunu yüze çıkaran sizsiniz.

Maşuka-Gördün mü Sîdî, işte yine edepsizlik etti. Haniya piç demek edepsizlik demek değil miydi?

Şeytan Maşuka'nın bu suretle söze söz katması ve Alonzo'yu kızdırması, muhavereyi sektedâr ederek ondan sonra, ilk mülâkatın tesîrât-ı şedîdesi dahi sükûnet bulmakla, cemaat odalara çekildi ve on altı senelik vukuat üzerine konuşulmaya başlandı.

Artık edilen müşâfehâtı aynen kaydetmeye imkan yoktur. Yok değil ama, sonra Hasan Mellâh hikâyesinin aslı ve işbu zeyli kadar iki cilt daha yazmak icap eder. Hatta ashâb-ı muhâvere bile bunu birkaç günde bitirememişlerdi. Binaenaleyh tafsîlât-ı mezkûreden kat'-ı nazarla, vukuât-ı câriyye üzerine hasr-ı dikkat edelim.

Üç gün istirahatten sonra Hasan Mellâh, İbn-i Mutahhar ile oğlunu Fas padişahı Mevlâ Sîdî Sultan Süleyman'ın huzuruna götürerek "Efendim, geçenlerde hısımdan, akrabadan kimsem olup olmadığını sual buyuruyordunuz. İşte âlem içinde yegâne karındaşım olan Numan İbn-i Mutahhar kölenizi hâk-pây-ı seniyyenize takdim ediyorum." diye arz ve takdim eyledi. Şah'ın Numan'a gösterdiği iltifat fevkalâdeye karîb bir derecede idi. Hele Hasan "İşte efendim, bu da mahdumu Yezdan İbn-i Mutahhar'dır." diye çocuğu takdim eylediği zaman Fas padişahı hayretinden yerinden fırlamış ve hâlbuki böyle kendisini kaybettirecek kadar bir hüsn ü cemale zamimeten çocuğun redd-i hitâb ve irâd-ı cevâbdaki maharetiyle hüsn-i terbiyesini de görünce bütün bütün meftunu olmuştu.

O gün Sultan Süleyman, ta akşama kadar misafirleri huzurundan salıvermediği gibi, akşam taamını dahi birlikte etmeye davet eyledi. Numan İbn-i Mutahhar bu kadar iltifat ve riayetin en büyük kısmı Yezdan'ın hatırı için olduğunu anladığı cihetle, bir aralık canı da sıkılmaya başlamıştı. Hatta gece yatsısından sonra Hasan Mellâh'ın konağına avdet eyledikleri zaman, Numan içini yiyip bitiren bu derdi Hasan'a açmaktan dahi yüreğini menedemedi. Dedi ki:

Numan-Kardaşım Hasan, ben sana bir şey söyleyeceğim ama, evvelâ darılmayacağını temin etmelisin.

Hasan-Acayip, sen bana ne söyleyebilirsin ki beni darıltmak ihtimali olsun?

Numan-Bana daima göstermekte olduğun karındaşlığa teşekkürler ederim. Fakat bu defa söyleyeceğim lâkırdı şimdiye kadar benden emsalini hiç işitmediğin bir lâkırdıdır.

Hasan-Gittikçe merakımı arttırıyorsun. Allah'ı seversen çabuk söyle.

Numan-Senin bana yazdığın mektubun hamişinde, şayet ben gelemezsem Yezdan'ı mutlaka göndermekliğime dair fıkrayı yazmaktan muradın neydi?

Hasan-Muradım ne miydi? Ne olacak benim erkek evlâdım olmadığı için, bari senin evlâdını kendime evlât etmek ve familyamızın umurunu ilerde kendisine tevdi etmek için muhtaç olduğu terbiyeyi kendisine daha şimdiden vermeye başlamaktır. Sözümü anlıyorsun ya?

Numan-Evet, lâkin...

Hasan-Eveti, lâkini yok! Vakıa, daha geleli üç gün olduğu hâlde avdetin lâkırdısını açmak misafirperverliğe pek de yakışık almaz ise de lâkırdıyı sen açtığın için ben de söz söyleyeceğim. Haniya demek istiyorum ki, sen Şam'a, mı Cezayir'e mi avdet edeceksin, nereye gideceksen gideceğin zaman Yezdan'ı götüremeyeceksin. O burada benim yanımda kalacak.

Numan-Güzel ya! Şu kadar var ki...

Hasan-Hiç bu kadarı yok! Yoksa bir evlât için aramızda teklif tekellüf mü var?

Numan-Evlât da senin, ben de senin, hepsi senin a kardaş! Sözüm o değil. Dur, bari sana meramımı pek açık söyleyim.

Hasan-Söyle bakalım!

Numan-Ben bugün sizin şu Fas padişahının Yezdan'a gösterdiği iltifatı biraz ifratça buldum...

Numan-(kemâl-i istiğrâbla) Ya! bunu mu söyleyecektin?

Numan-Evet, bunu söyleyecektim ve söyleyeceğim sözün ehemmiyetini bildiğim cihetle darılacağını da anlamıştım.

Hasan-Hayır darılmadım. Sen Mevlâ Süleyman'ı tanımadığın ve bu lâkırdıyı tanımadan söylediğin cihetle darılmadım. Lâkin bilmiş ol ki Mevlâ Süleyman bir delikanlı çocuğa, karıya

baktığı göz ile bakan mel'unlardan olsaydı, Hasan Mellâh bir gün onun musâhabetinde bulunmazdı. Sultan Süleyman erkeği erkek olmak üzere sever. Hele gayet ehliyet-şinâs, meziyet-bîn bir adam olduğu için ezkiyâ-yı erbâb-ı şebâba ziyadesiyle muhabbet eder.

Numan-Ya!...

Hasan-Evet öyledir. Sen oğluna senden ziyade hürmet ettiğine mi taaccüp ediyorsun? Buna taaccüp edeceğine şu hakikatı itiraf et ki, oğlun senden ziyade şâyân-ı hürmettir. Hürmet ve riayet ve iltifat kimin istihkakıdır ey Numan? Sinn ü sâl erbabının mı yoksa irfan ve kemal ashabının mı?

Numan-Elbet irfan ve kemal ashabının. Fakat Yezdan henüz...

Hasan-Acele etme. Vereceğin cevabı bilirim. Doğrusu ya! Ben Yezdan'ı gördüğüm derecede ümit etmezdim. Ümidimden ziyade buldum. Lâkin bu meziyet-şinâslık kuvveti bâ-berât münhasır kılınmadı ya? Sultanımız Mevlâ Sîdî Süleyman benden ziyade kadr-dân ve kıymetşinas imiş. Çocuğun şimdiki istidadından mertebe-i âtiyesini bitteyakkun, riâyet-i lâzımede kusur etmedi. Sen ise oğluma ziyade iltifat etti diye şüpheye varıyorsun. Demek oluyor ki iltifat etmemesini ve teneffür etmesini arzu ediyorsun öyle mi? Yazık!

Numan-(mahcubiyetle) Estağfurullah kardaşım, kusur etmişim. Affınızı rica ederim. Dünyanın hâli biraz acayiptir de onun için merak ettim. Namus bu! Biliyorsun ya karındaşım.

Hasan-Namus sence ne kadar kıymetliyse âlemce dahi o kadar kıymetli olduğunu neden bilmiyorsun? Dünyada namus kadrini bilen yalnız sen misin?

Numan-(daha ziyade mahcubiyetle) Elverir kardaşım, elverir. İşte hamakat etmiş olduğumu kabul ediyorum. Evlât senindir dememiş miydim? Var bildiğin gibi terbiye et.

Vakıa, Numan böyle münasebetsiz bir sual ile Hasan'ı hiddetlendirmiş olduğuna teessüf eylemiş idiyse de, oğlu hakkında aldığı teminat üzerine de az memnun olmamıştı.

Filhakika Mevlâ Sîdî Süleyman pek kadirşinas bir adam olup, aradan bir gün mürur eyledikten sonra Yezdan İbn-i Mutahhar'ı tekrar huzuruna celp ederek, bu kere çocuğun neler

okumuş, ne kadar tahsil görmüş olduğunu sual eyledi. Hâlbuki her gün konaklarına gelen mutat hocalardan Yezdan sarf ve nahv-i Arabî ve mantık ve Farisî ve fıkıh ve ilm-i târih ve kısâs-ı enbiyâyı görmüş ve bunlarca bir hayli behre peyda eylemişti. Böyle on beş, on altı yaşında bir çocuğun peyda eylediği şu kadar behre-i ilmiyyeye Fas padişahı teşekkürler ederek, hatta kendi kütüphanesinde mevcut olan mağrib-i zemîn ve Endülüs ulemâ-yı benâmı asarından kırk, elli cilt kadar nüsah-ı nefîse ihsan ve ihdasıyla, Yezdan'a temîn-i teveccüh eyledi.

O akşam konağa avdetlerinde Hasan Mellâh bu kitap hediyesi meselesini vesile edinerek Numan'a demişti ki:

-Numan, işte bak, dikkat et! Gör ki Hasan Mellâh öyle teveccüh eylediği bir çocuğun eline beş on altın ihsan eder adamın yanında musâhabette bulunmuyor. Herkesin kadir ve mahiyetini bilip, ona münasebet aldırılacak hediyeyi dahi bulan bir zarifin musahabetinde bulunuyor. Artık kendi hakkında kendin dahi demiş olduğun veçhile hamakat lâzım değil. Vesveseyi terk et. Zira çocuğun feyz ü rif'atine mâni olursun da, bihakkın lânet altında kalırsın.

Numan-Evlât benim değil. Benim karışmaya hakkım bile yoktur.

Sözü yalnız Yezdan'a hasredip de haremce dahi on altı, on yedi senelik müştak olan kadınların ahvaline dair malûmat vermemekte olduğumuz karihasızlığımıza hamlolunmasın. Bir kere, onların dahi birbirine nakledecekleri hususâtın bu kadar uzun müddetlik vukuât-ı atîkadan ibaret olacağı derkâr olup, hâlbuki biz erkekler meyanında hikâye edilen eski vukuatın zikrinden sarfınazar eylediğimize göre, kadınların lâkırdısından ibaret tafsilâttan bütün bütün ihtiraz edeceğimiz ûlâ bi't-tarîkdir. Sâniyen, karılar arasında da yeni bir şey varsa o dahi Yezdan'dan ibaret idi.

Zira, Yezdan harem tarafınca dahi bir ehemmiyyet-i mahsûsa ile telâkki edilmiş ve herkes böyle bir vücûd-ı kıymetdâra nail olduğundan dolayı İnşirâh'ı tebrik eylediği gibi, Fas padişahının çocuğa ettiği iltifatı kendi evlâtlarına değil, hatta bizzat kendilerine etmiş kadar memnun olduklarından, haremde dahi Yezdan'dan başka kimsenin ahvali virdizeban edilmemekte bulunmuştu.

Alonzo'ya ne dersiniz ya? O dahi Yezdan'ın kadr ü liyâkatini kendi nazarında başkaca tayin ederek derdi ki:

-Bu çocuk, ne Sîdî Hasan Mellâh gibi intikam derken can vermek vartasına düşerek, nihayet bir kızın arkası sıra çâr-aktâr-ı âlemi dolaşır, ne Arslan Bey gibi yine aşk dedikleri vehm-i vesvese arkası sıra esareti de göze aldırır, ne İlia gibi üç dört kişiyi birden öldürüp, güya onların kurban olmasıyla namusunu temizlemiş olur, ne Zerno gibi müddet-i ömrünü bekârlıkla geçirir, ne de benim gibi Majgara denilen iki taş arasında bulduğu bir kızı Cezayir'e kadar sürükler götürür. Bu çocuk gayet ağırbaşlı bir şey olup, evleneceği varsa halk-ı âlem gibi, Allah'ın emriyle peygamberin kavliyle evvelden hiç tanımadığı bir kız ister ve alır. Ondan sonra da karımı hülle edecekler diye kendisini salb etmeye kıyam eylemez. Hem de onun Maşuka gibi bir kızı olursa, babası olduğunu ona ispattan âciz kalıp da çocuğu yanında rezil dahi olmaz.

Yezdan hakkında Alonzo'nun şu istihracâtı hakikat-ı mahz diye kabul olunacak mı?

İşin burasını vukuât-ı âtiyeden başka hiç kimse takdir edemez.

Tafsîlât-ı beyhûde ile sözü uzatmayalım. Numan İbn-i Mutahhar ve haremi Fas'ta üç ay kadar ikamet ve imrâr-ı vakt ederek, badehu Yezdan'ı li'ecli't-terbiye Hasan Mellâh nezdinde terkle, yine Meliketülbahr sefinesine râkiben Şam'a avdet eylediler.

Hîn-i müfârekatta Numan İbn-i Mutahhar'ın "Ah kardaşım Hasan! Bir daha dünya gözüyle görüşeceğimizi kim temin eder?" diye döktüğü gözyaşları hesaba gelmezdi.

Bu hâl gerek Hasan Mellâh'da ve gerek kadınlarda dahi vardı. Yalnız Yezdan idi ki peder ve mâderinden müfârekat eylediği hâlde ol kadar teessür göstermeyip, anası babası dahi çocuktan cûşiş-i derûnlarını ketm ederdi. Zira Hasan Mellâh çocuğa "Sakın anandan, babandan ayrılırken ağlayım filân deme! Sonra koca delikanlı hâlâ anasından ayrılamıyor diye seni tayip ederler." ve anasına babasına dahi "Sakın Yezdan'dan ayrılırken çocuğa bir katre gözyaşı göstermeyiniz. Zira tecrübesiz çocuk, bu müfârekat bir musibet imiş ki anam babam ağlıyorlar,

diye cesaretini kaybeder." yollu tenbihât ile iki tarafı dahi ikna eylemişti.

Peder ve validesi Şam'a avdet eyledikten sonra Yezdan, Fas'ta ancak iki ay kadar ikamet edebildi. Ondan sonra ise Mevlâ Sultan Süleyman'ın dahi rey ve tensibiyle berây-ı tahsîl İspanya ve onun dahi payitahtı bulunan Madrid şehrine kadar gönderildi.

Numan-zade Yezdan'ın sûret-i tahsîline dair öğreneceğimiz malûmat pek de o kadar uzun bir şey değildir. Madrid'e gönderilirken yanına ulemâ-yı Arab'dan iki zat dahi terfik edilmişti. Bunun birisi Mevlânâ Sâlih et-Tihâme olup Ulûm-ı Arabiyye ve şer'iyyenin künhüne vâkıf olduktan başka, biraz İspanyolca dahi bilir ve diğeri Osman eş-Şarka olup, Ulûm-ı İslâmiyye'de epeyce behresi görülürdü. Bunlar Yezdan'ın akait ve ahlâk ve tavr-ı İslâmiyye'sini muhafazaya memur olup, Madrid'de ise İspanyol ve Lâtin lisanlarını ve bu lisanlarda olan ulûm ve hikemiyâtı tahsil için lüzumu olan muallimler tayin edilmişti. Yani demek isteriz ki İspanya'ya Fas padişahının bizzat şehzadesi gönderilmiş olsaydı bundan ziyade bir ehemmiyetle gönderilemezdi.

Dördüncü Bap

Nazarıdikkatimizi Şam'dan Numan İbn-i Mutahhar familyasıyla Fas'a getirmiş ve badehu Numan İbn-i Mutahhar'ı zevcesiyle beraber yerine Yezdan'ı dahi Madrid'e dahi göndermiş olduğumuzdan, şu hâlde nazarıdikkat yine Fas'ta kalmıştır. Burada göreceğimiz şey ise Hasan Mellâh'ın icrâât-ı âdilânesinden ibaret değildir. Zira Sîdî Sultan Süleyman gibi muhibb-i akl ve hikmet bir padişahın yanında Hasan Mellâh gibi her hâl ve meziyeti malûmumuz olan bir zat bulunursa bunların icrâât-ı vâkı'ası Fas gibi harap ve âşiyâne-i bûm ve gurâb olan bir memleketi ihya ve imarı mütekeffil olan hususâttan ibaret olacağı derkârdır. Binaenaleyh, şu aralık Fas'ta bizi meşgul edecek bir şey varsa o dahi çocuklar, yani Hasan Mellâh'ın Melek'i ve Arslan Beyin Timur'u ile bir de Alonzo'nun o belâlı Maşuka'sıdır.

Çocukların bundan mukaddem vermiş olduğumuz sinn ü sâllerine müruruzamanla birer sene daha inzimam eylemiş olduğu hesap edilmelidir. Zaten çocukça terbiyelerine bakılmakta olduğu

hâlde, en küçüğü sekiz ve en büyüğü on bir buçuk yaşlarına gelmiş olmasıyla beraber Yezdan'ın dahi li-ecli't-tahsîl Madrid'e gönderilmiş bulunması münasebeti, bunların cidden talim ve terbiyelerine ihtimam edilmesine lüzum göstermişti. Binaenaleyh el hünerleri ve adap ve etvâr-ı zenânı öğretmek için İspanya'dan sûret-i mahsûsada celp olunmuş olan Donna Camelias namında asil ve fakat fakir bir kadın ile Seyyid İsmail Efendi namında seksenini geçmiş melek gibi halim Felâtun gibi âlim bir zât-ı şerîf dahi talîm-i hurûf ve fünûna nasbolundular.

Alonzo çocukların üzerine nazır tayin olunmuştu. Vay Alonzo'daki hiddet. "Ola ola nihayet çocuk lalası mı olduk? Canına yandığım, benim için başka hiçbir hizmet bulunamadı mıydı?" diye ateşler püskürürdü.

Fakat Alonzo'nun bu kadar hiddette hakkı vardı. Zira Donna Camelias an-asl kibardan bir karı olduğu gibi hâl-i fakr ve zarureti dahi tavr-ı kibârânesini bozmamış olduğundan Alonzo'ya "Don Alonzo" ve "Sinyor" diye muamele ettikçe, Alonzo dahi mumaileyhaya gerçekten Don ve Sinyor gibi görünmek ister idiyse de, iki aralıkta bir Maşuka babasını terzîlen bin şeytanete kıyam eder ve Alonzo kendisini terbiyeye say' eyledikte kaçar ve Hasan Mellâh'ın cenâh-ı himâyesine iltica eder olmakla, işte bu rezâlet-i hâl bîçare Alonzo'yu ölümden beter bir hâle götürürdü.

Vakıa Donna Camelias Arapça bilmez ve Maşuka dahi İspanyolca söylemezdi.

Lâkin hâl ve tavır ve vaz' ve suretten ibaret bir lisan vardır ki, onu âlemde her lisan ashabı anlayabilir. Ezcümle, bakınız şu hâl anlaşılmayacak ahvalden midir?

Bir gün Alonzo, çocukları mabeyin odasında Seyyid İsmail Efendinin dersinden sonra haremdeki bahçeye teneffüs ettirmeye götürmekteydi.

Çocukların üçü dahi İsmail Efendiden korkup hatırını saymakta ve şu hâle göre onun yanında pek sıkılmakta olduklarından o muzîkadan kurtulup da bahçeye yani meydân-ı füshate çıkınca var kuvvetiyle haşarılığa başlamışlardı.

Lâkin haşarılığın birinci mürettibi Melek mi zannedersiniz?

Melek gerçekten melek idi. Bu mürettiplik vazifesi Timur'un dahi değildi. Zira Timur gayet vakur bir çocuktu. Bu ikisi olsa olsa her hâlde çocuk bulundukları cihetle haşarılıkta Maşuka'ya peyrev olup, mezbûre ise cinlerin, şeytanların tahattur edemeyecekleri şeytanlıklarla Alonzo'yu kırar geçirirdi.

O gün dahi bahçeye vardıklarında babasının omuzlarına sıçramak, başından külâhını çalmak gibi çapkınlıklardan ve bunlar için biraz da tekdirlerden sonra, bir gül ağacının dibine saklamış olduğu bir şeyi aldı. Bu şeyi bir eliyle arkasında tuttuğundan ne idüği görülemezdi. Bahçeyi enine boyuna gezerlerken bir tarafta Donna Camelias görülüp, mumaileyha dahi çocukları ve bahusus Don Alonzo'yu gördüğünden nazikâne baş keserek selâm verdi. "Vakitler hayrolsun Don Alonzo! İnşallah keyfiniz iyidir Sinyor!" dedi. Alonzo ise Donna Camelias'nın böyle don ve sinyor elkabıyla kendine ettiği iltifatlardan pek ziyade hoşlandığı cihetle "Teşekkürler ederim Donna Camelias. Çocuklarımızı tenezzüh ve teneffüs için bahçeye çıkardım." diye o dahi baş kesmeye davranıp da, tamam Maşuka'nın boyu yetişebilecek kadar eğilince, kız hemen bir eliyle babasının külâhını çıkardı ve diğer eliyle dahi arkasında saklamakta olduğu bir şeyi başına geçirdi.

Meğer kızın giydirdiği şey beyaz keçeden yapılmış ve kırmızı çuhalar ile tezyin edilmiş ve birkaç yerine küçük ayna asılıp da, tepesine dahi koca bir tilki kuyruğu takılmış mükemmel bir soytarı külâhı idi ki, birkaç gün evvel çarşıda bir mahalde görerek, badehu konaktan sûret-i mahsûsada bir ayvaz irsaliyle mubayaa ettirmiş imiş.

Külâhı giydikten sonra Alonzo'nun kesp eylediği şekl-i acîbe yalnız çocuklar değil, hatta Donna Camelias dahi gülmekten çatlamak derecesine gelmişti. Bahusus bu kahkahalar bir dakikada, beş dakikada bitip tükenir şey olmayıp imtidâd ettikçe etmekteydi. Zira Alonzo işin farkında olmayıp, Maşuka yalnız başındaki külâhı çıkardıktan sonra yine giydirmiş zannıyla, ancak bundan dolayı dişlerini sıkarak ve Donna Camelias'ya anlatmamak için asla hiddetini göstermemek isteyerek, sıkına sıkına "Hınzır! Yezit! Külâhımdan ne istersin? Kız sen hiç adam olmayacak mısın? Ah, Donna Camelias burada olmasaydı, senin

bacaklarını ayırırdım ama rezalet göstermeyim diye..." kelimât-ı tekdîrini irat ederdi.

Şimdi Alonzo pürhiddet olduğu hâlde, hiddetini göstermek istemediği ve rezaleti başında olduğu hâlde, güya Donna Camelias'dan ketm-i rezâlete çalıştığı ve kızını tekdir etmeye çalışıp da kelimât-ı tekdîri güya iltifat ediyormuşçasına gayet lâtif olarak irat eylediği görülür de, yalnız dil bilmemekten dolayı Donna Camelias'nın ve sair herkesin bunu anlamaması ve gülmemesi mümkün olur mu?

Derken başındaki şeyin ağırlığı evvelki külâhın ağırlığına mütenasip olmamasından şüphelenerek "Bu başımdaki belâ da nedir?" diye soytarı külâhını çıkarıp eline almasın mı? Külâhın mahiyetini görünce put gibi donup kalmasın mı?

İşte Alonzo'nun bu andaki tavır ve vaz'ı üzerine gerek çocuklar ve gerek nezaket hasebiyle dudaklarını ısırarak gülmemeye çalışan Donna Camelias yerlere serilinceye kadar güldü ve Alonzo ise hiddetinden ağlamaya başladı. Zira Maşuka tamam babasının davrandığını görünce cıva gibi akıp kaçmış ve doğruca Hasan Mellâh'ın yanına gidip, sanki hiçbir şey yapmamışçasına hanım hanım oturmuştu. Alonzo ne yapsın? Külâh başında olarak arz-ı şekvâya gitsin de, rezaleti selâmlık halkına da mı ilân eylesin.

Hele Donna Camelias, hem içinden fıkır fıkır kaynayan dıhk ve kahkahayı bir türlü menedemeyerek, hem de Alonzo'ya öteden beri göstermekte olduğu tazim ve tevkiri elden bırakmayarak "Zararı yok Don Alonzo! Hiddet etmeyiniz sinyor! Çocuktur. Sonra o dahi nadim olur ama, çocukluk hâliyle şeytanlarına galebe edemiyor. Hem bu haşarılık zekâsının vefretinden neş'et ediyor sinyor. İnşallah Sinyora Maşuka büyüdüğü zaman pederi Don Alonzo Hazretlerine medâr-ı mefharet olacak bir Donna Maşuka olur!" dediği zaman Alonzo'nun gazabı derece-i gayeyi de aşıp "Yarabbi, şu piçin canını al da, onun Donna Maşuka ve sinyora olduğunu bana gösterme. İstemem yarabbi, istemem! Evlât mürüvveti istemem! Evlâttan da vazgeçtim mürüvvetinden de! Ya o piçin canını al, ya benim. Kurtulayım yarabbi! Beni kurtar Allah'ım!" demiş Ve bu kadar hiddetle şu sözleri söylediği zaman ise şaşkınlığından elindeki soytarı kü-

lâhını kaldırıp yere atacağına, bilâkis telâşla kaldırıp yine başına koymuştu.

Taaccüp olunacak mevâddandır ki, Maşuka'nın bu derece haşarılığı yalnız babası Alonzo'ya mahsus olup, sairleri muvacehesinde Maşuka alelâde zeki ve şen bir kızdan başka bir şey değildi. Hatta bu dakikaya Alonzo dahi vâkıf olduğundan, Maşuka'nın kendi hakkındaki şeytanlıkları üzerine gerek Hasan Mellâh ve gerek başkasıyla kavga ederken "Mutlaka bu şeytanı iğvâ ve talim eden birisi vardır. Çünkü babası olduğum cihetle, en büyük hürmet ve riayeti bana edecekken en büyük rezaleti bana edip, benden başka kimseye iliştiği yoktur!" derdi.

Alonzo'nun kızıyla etmiş olduğu bir kavil ve karar dahi oldukça tuhaf şeylerden bulunmasıyla ber-vech-i âti kayıt ve tahririne lüzum gördük. Şöyle ki:

Bir gün Alonzo çocuklar için türlü türlü oyuncaklar mubayaa eylemiş ve bunlardan en güzellerini Maşuka'ya vermiş olduğundan kız gayet memnun olup, babasının boynuna sarılarak şapır şapır öpmüştü. Evlâd-ı mürüvveti istemeyen ve şu kızın canını alması için Cenabıhakka dua eden Alonzo Maşuka'nın bu muamelesinden fevka'l-had hoşlandı ve kızı kucağına alıp yüzünden gözünden öptü. Dedi ki:

Alonzo-Ah Maşuka, şöyle sevimli evlât olsan seni yüreğime sokacağım gelirdi.

Maşuka-Vay, ben sevimli evlât değil miyim? Hâlbuki herkes benim sevimli bir kız olduğumu tasdik ediyorlar.

Alonzo-(içini çekerek) Herkes tasdik ediyor ama, ah, ben tasdik edemiyorum ben! Ben senin baban olduğum cihetle ben tasdik etmeliyim.

Maşuka-İyi ya, şu senin canını sıkan hâlim nedir bakayım?

Alonzo-Ne olacak? Ben senin baban olduğum hâlde ve bana hürmet ve riayet etmekliğin lâzım gelirken, bilâkis beni rezil ve rüsva ediyorsun da, işte buna canım sıkılıyor.

Maşuka-Ben de bunu bir büyük can sıkıntısından yapıyorum.

Alonzo-Senin canını kim sıkıyor?

Maşuka-Sen!

Alonzo-Ben mi? Ben sana ne yapıyorum? Evlâdım diye sevmek istiyorum.

Maşuka-Hah işte, senin o "Ben senin babanım bana riayet etmelisin." diye kurulmaklığın yok mu? İşte ben ona bitiyorum. Sen öyle böbürlenip kuruldukça, ben de rezaletini çıkarmaktan geri durmuyorum.

Alonzo-(kemâl-i istiğrâbla) Ya!...

Maşuka-Evet, eğer sen öyle kurulmaktan vazgeçersen ben de sana ettiğim rezaletten vazgeçerim.

Alonzo-(ciddî bir tavırla) Sahih mi söylüyorsun Maşuka?

Maşuka-Pek sahih!

Alonzo-Ee, sana "Babanım." demezsem "Sen benim kızımsın." demezsem, yani senin lâkırdına göre kurulmazsam ne yapmalıyım? Nasıl hareket etmeliyim?

Maşuka-Bana "Sitti Maşuka" demelisin. Benden hürmet ve riayet beklememelisin. Bana riayet ve hürmetle kendini tanıtmalısın. Bak Donna Camelias nasıl yapıyor? Herkes ona nasıl riayet ediyor? Ben de o zaman onlara ettiğim riayet gibi, sana da hürmet ve tazim ederim.

Alonzo-(bir müddetçik düşündükten sonra) Pekâlâ, ama bu sözünden dönmez misin?

Maşuka-Asla!

Alonzo-Öyleyse ben de kabul ederim. Hem şunu da bil ki, eğer sen bana dediğin gibi riayet edersen sana yok yok! Oyuncaklar mı istersin, esvaplar mı?

Maşuka-O hâlde ben sana daha ziyade tevkir ederim.

Alonzo-Haydi bakalım!

İşte mukavele şu suretle akdedildi. Vakıa, Alonzo kızına riayet ettikçe Maşuka dahi pederine riayeti arttırırdı. Ol kadar ki Alonzo sevincinden ne yapacağını bilemeyerek "Aman, kızım bana riayetinde kusur etmesin! Filvaki, ben ona riayet ettikçe, o dahi bana riayet ediyor, şu hüsn-i muâmeleyi muhafaza edeyim..." diye kızına riayeti her gün bir derece daha ziyadeleştirirdi.

Bu iş dahi gide gide nereye vardı bilir misiniz? Alonzo kızının huzuruna çıkcağı zaman âdeta bir kraliçe huzuruna çıkıyormuşçasına ehemmiyetli davranır ve yarım saat kızıyla mücâvebe edecek olsa kan tere batardı.

Zira, şayet Maşuka'nın huzuruna çıktığı zaman kuşağı biraz gevşemiş olsa kız "Kızına hürmet edecek adam böyle darmadağınık mı gelir?" diye bozar ve söz arasında "Sen!" diye hitap edecek olsa "Kızına riayet eden adam öyle senli benli mi konuşur. Sonra benden de o yolda mukabele görürsünüz efendim" diye mahcup ederdi.

Binaenaleyh Alonzo dahi Maşuka'nın huzuruna çıkacağı zaman evvelâ aynanın karşısına geçip üstünü başını süpürmeye, düzeltmeye ve huzurunda dahi "zatıâliniz", "efendimiz" gibi kelimeler kullanmaya cidden mecburiyet görürdü.

Günlerden bir gün Maşuka, Hasan Mellâh'ın yanında bulunup, bazı tuhaf sözler ve zekâ ve fetanet semeresi olan tuhaflıklar ile eğlendirirdi. Derken Alonzo odaya girip dedi ki:

Alonzo-Efendim, Mevlâ Sîdî Süleyman Hazretleri seni istiyormuş!

Maşuka-Kızına hürmet ve riayet edecek olan bir baba, kızını efendisinin yanında görür de selâm vermez mi?

Alonzo-Ha! Unuttum kızım (diye selâm verir) Sana selâm vermeyi unuttum. Telâşla...

Maşuka-Kızına tazim eden baba "Sana selâm vermeyi unuttum." der mi?

Alonzo-Evet evet! Telâşla ağzımdan kaçtı kızım. Size selâm vermeyi diyecektim.

Maşuka-Hatta kızına tamamıyla hürmet edecek ve kızı tarafından dahi hürmet bekleyecek olan adam "size" bile demez. Daha başka, daha nazikâne bir tabir bulur.

Alonzo-Pekâlâ efendim. "Zatınıza, şey zatıâlinize selâm vermeyi unuttum." diyecektim.

Maşuka-Hem o başınızdaki abanî sarık niçin öyle karmakarışık?

Alonzo-(terlemeye başlayarak ve bir yandan dahi âdeta kemâl-i havf ve haşyetle sarığını düzelterek) Unuttum efendim, telâşla unuttum.

Maşuka-Zannederim ki böyle şeyleri unutmak dahi akıllı ve terbiyeli adamlara göre ayıp sayılır.

Alonzo-(hiddetlenmeye başlayarak) Bu defalık af buyurunuz da efendim..

Hasan-Canım bu nedir? Madrid'de tiyatroda mıyız? Komedya mı oynuyorsunuz?

Alonzo-Kızıma hürmet ve riayet ediyorum! Ne yapayım?

Maşuka-Babamı terbiye ediyorum efendim.

Hsan-Vay, evlât babayı mı terbiye ediyor yoksa baba evlâdı mı?

Alonzo-(artık patlamak derecesini bularak) Aman kardaş, geçenlerde kızıma bir terbiye verecek oldum. Bundan böyle birbirimize riayet etmeye karar verdik. Fakat bin pişman oldum. Dünyada kimseye etmediğim riayeti şimdi şu bacak kadar piçe etmek lâzım geldi.

Maşuka-Gördünüz mü efendim yine edepsizlikte bulundunuz.

Alonzo-(pür-âteş kesilerek) Seni gidi yere geçesice piç seni! Artık senin elinden illâllah!

diye, kızın üzerine hücum etmeye davranmış idiyse de, kız Hasan Mellâh'ın eteklerine iltica ederek kendisini kurtarmış ve Hasan ise baba ile kız arasındaki maceraları zaten bildiği gibi, bu kere şu hâli dahi görünce gülmekten çatlamak derecesine gelmişti.

Neyse güç hâlle Alonzo'nun hiddetini yatıştırabildi.

Fakat baba ile kız arasındaki mukavelenin hükmü dahi o günden sonra mefsuh olarak, evvelki rezaletlere tekrar ve hem de ziyade germî ile mübaşeret olundu.

Maşuka'nın bîçare pederine ettiği kâfir azaplarının suret ve derecâtını anladık ya? Biraz da çocukların gördükleri talim ve terbiyeye atf-ı nazar edelim.

Muallim ve muallimenin tayini üzerinden bir sene müddet geçtikten, yani Melek on bir, Timur dokuz ve şeytan Maşuka dahi on iki buçuk yaşına girmiş oldukları hâlde, gördükleri talim ve terbiye pek de fevkalâde denilebilecek derecede değildi. Arabîden imlâsı düzgün olarak yazı yazmak şöyle dursun, doğrudan doğruya kıraata dahi muktedir değildiler. Donna Camelias kendilerine ağızdan olarak biraz İspanyolca öğretmeye çalışmış idiyse de, ekser-i vaktlerini Arabî tekellümüyle geçirmekte olduklarından, İspanyolca'da dahi pek geride idiler. Şu kadar var

ki, dikiş dikmek ve yapma çiçekler yapmak, bebek imal ve tezyinine medar olduğu cihetle, bu gibi el hünerlerinde iki kız bir dereceye kadar maharet peyda eylemişlerdi. Lâkin ikinci sene bu hâlde kalmayıp haylice terakki eylediler.

Çocukların bu terakkisine en büyük sebep Yezdan oldu.

Zira Yezdan Madrid'e azimetinin senesi oldukta, bir ay kadar ikamet üzere mezunen Fas'a gelmişti. Şam'dan geldiği zaman çocuklar Yezdan'a pek de sokulamadıkları hâlde, bu kere beş ay kadar mülâkat ve muarefeleri sebkat eylemiş ve bir seneden beri dahi medâyih ve esniyesini işitmekte bulunmuş oldukları Yezdan'ı bir iştiyâk-ı tâm ile istikbal eylediler.

Bahusus, on iki buçuk, on üç yaşında bulunan Maşuka, on sekiz yaşındaki Yezdan gibi bir mahbubu daha başkaca bir iştiyakla telâkki eylemişti. Vakıa, Yezdan birçok vaktini Mevlâ Sultan Süleyman huzurunda geçirir idiyse de, çocuklarla imrâr edeceği zamanlar dahi az değildi. Bu zamanlarda çocukların derecât-ı muktesebesini bilimtihan, şâyân-ı medh ve sitayiş bulamadığından kendilerini tahsile teşvik için pek çok nasihatlar verdi ve bu nesâyih akranca olduğu için çocuklara lâyıkıyla tesir eyledi.

Yezdan'ın kendi tahsiline gelince, bunu Hasan Mellâh ve Arslan ve Cuzella ve Donna Camelias gibi meziyyet-i ilmiyyeyi temyize muktedir olanlar pekâlâ bulmuşlar ve alelhusus Donna Camelias'nın "Arabîsini bilmem, fakat bir sene içinde İspanyolca ve Lâtinceden kazandığı malûmat şâyân-ı tahsîndir. Dest-i hilkatin bu kadar güzel yarattığı bir çocuğu dest-i terbiye dahi ikmal eyledikten sonra, şâyân-ı tebrîk bir hâlde göreceğimize şüphe yoktur!" demesini cümlesi alkışlamışlardır.

İnsanda ne garip hâller vardır. En gariplerinden birisi dahi gençlerin bir senesi diğerine değil, hatta bugünü yarına uymamasıdır. Bu garabet Yezdan'da dahi görülmüştü. Madrid'i muvakkaten olsun terk edip de Fas'a gelmesi, derslerine ve İspanyol maişetine muhabbet-i mahsûsa peyda etmiş olması münasebetiyle kendisine biraz ağırca gelmiş olduğu hâlde, bu kere bir ay müddetini ikmal edip Fas'ı terk ederek avdet etmesi daha ağır gelmişti.

Ama diyeceksiniz ki böyle iki suretle ağır gelişin ucu ortası bulunmaz. Vakıa bulunmaz. Hatta bunu Yezdan dahi bulama-

mıştı. Kendisine fevka'l-had riayetlerde bulunan Donna Camelias'yı sanki bir daha göremeyecekmiş gibi teessürâtla terk edebildi. Fakat bu teessürden daha başka, hem de bambaşka bir hararet dahi yüreği içindeki kanı kaynatarak gitti.

Beşinci Bap

Vukuatın sevk ve tazyiki zamanların sür'at-ı mürûrunu icbar eylemekte olduğundan, zamanın sür'at-i mürûruna ittibâen biz dahi sûret-i hikâyemizi tesri edeceğiz.

Yukarıki babın sonlarında, çocukların ikinci sene içinde tahsillerince bir hayli terakki görülmüş olduğunu beyan eylemiştik. Bu terakki yalnız okuyup yazmalarında değil, hatta tavır ve mişvârlarında dahi görülmüş, ezcümle şeytan Maşuka pederi hakkında reva görmekte olduğu ezaları, cefaları pek çok tahfif ederek, pedere riayet vazifesini tanımaya başlamıştı ki, bu hâlin Alonzo'yu ne kadar memnun ve müteşekkir edeceği ihtardan müstağnidir.

İşbu ikinci senenin nihayetinde dahi Yezdan Madrid'den geldi ve kudümüyle cümleyi ve bilhassa Donna Camelias'yı memnun eyledi.

Zira Donna Camelias kırkını tecavüz ve kırk beşine takarrüp eylemiş olduğu hâlde, avân-ı nev-civânîsinde oldukça fevkalâde addolunmakta bulunan hüsnünün bakiyesini muhafaza edebilmiş, gayet tatlı dilli, güler yüzlü, terbiyeli, nazik, zarif, hâl-şinâs bir kadın olup, çocuk terbiyesi için büyük konaklara giren bu kabil kadınların ise yalnız çocukları değil, Yezdan gibi on sekiz, on dokuz yirmi yaşında bulunan delikanlıları da insana alıştırmak ve bir kadın meclisinde redd-i cevâb ve arz-ı hitâba muktedir etmek yolunda terbiyeye himmet edecekleri derkârdır!!!

Ama siz, şimdi şu üç !!! edât-ı istiğrâbın ne demek olduğunu bizden sual edermişsiniz. Hatta Donna Camelias'nın Yezdan gibi delikanlılara vereceği terbiyenin nasıl olabileceğini sorarmışsınız. Biz ise bu sualinize izâhât-ı lâzımesiyle itâ-yı cevâbdan izhâr-ı acz ederiz. Eğer Avrupa'da terbiye almış veya İstanbul'da bir Avrupalı mürebbiye elinde terbiye görmüş veyahut oğlunuzu terbiye ettirmişseniz Donna Camelia gibi mürebbiyelerin verecekleri son terbiyenin farkına varmışsınızdır. Yok,

bu farka varamamışsanız Lesage nam müellifin "Bachelier de Salamanque" nam eserini okuyunuz. O size bu babda bir fikr-i mahsûs verebilir.

Nafile rica etmeyiniz. "Biz fransızca bilmiyoruz. Şunu izah etmeye himmet buyurunuz!" demeyiniz. Zira bu mürebbiye bahisleri ve alelhusus İspanyol mürebbiyelerinin son terbiyeyi alacak olan bir çocuğa o terbiyeyi ita edişleri öyle bir şeydir ki, matbûât-ı Osmâniyye bu gibi şeylerden bahsetmek derecesinde henüz terakki etmemiştir.

Haniya, ilk senesi Fas'a gelip de avdet ederken Yezdan'ın yüreği içinde hissetmekte olduğu bir hararet, yüreğindeki kanı kaynatmakta olduğunu haber vermemiş miydik. İşte bu sene dahi avdet ederken o hararet kuvvetini biraz daha teşdit eylemiş idiyse de henüz yakmamakta olup, yalnız hûn-ı dili biraz daha ziyadece kaynatmakta bulunmuştu.

Tahsilin üçüncü senesinde çocuklarda görülen âsâr-ı terakki ikinci seneden binnisbe ziyade idi. Zira Maşuka on dört yaşını mütecaviz olduğu gibi, Melek dahi on üçüne varmış ve Arslan Beyin Timur'u ise on birine basmış olduğundan, bunların tavırları bütün bütün yoluna girerek, Arabî okuyup yazmakla beraber İspanyolca tekellümü dahi bayağı ilerletmiştiler. Binaenaleyh Timur henüz binnisbe pek çocuk ise de, Yezdan bu sene gelmiş olsaydı Melek ve Maşuka ile İspanyolca konuşabilirlerdi.

Lâkin çocuk bu sene Pirene dağlarını öte tarafa aşarak, tatil eyyamını Fransa'da geçirdi.

Niçin?

İhtimal ki Fransa'yı dahi bir kerecik ziyaret etmiş olmak içindir. Zira bunun sebeb-i hikmetini hiç kimse bilmezdi. Yalnız Hasan Mellâh böyle bir emir vermiş olduğundan o emir mucibince Yezdan bu seyahati icra eylemişti.

Hem de Yezdan'ın işbu Avrupa seyahati bir ay değil, iki buçuk ay müddet olmuştu. Yani bu iki buçuk mâhı Fas'ta geçiremediği gibi, Madrid'de İsyanyol maişeti içinde de geçirememişti.

Bu İspanyol maişetini bir iki defadır zikreylediğimize göre, Madrid safalarına dair bir iki kelimecik olsun izahat vermemek olamayacaktır. Efendim, Madrid'de gerek zenânın zükûra ve gerek zükûrun zenâna olan rağbetleri eski Yunanistan'a dahi kıyas

kabul edemez. Madrid öyle bir Madrid'dir ki, Yezdan gibi bir delikanlıyı Mevlânâ Sâlih et-Tihâme ve Osman eş-Şarka gibi iki zatla göndermek değil a, bu zatlar kalınlığında iki de zincir örülerek gönderseler zaptı mümkün olamaz. Orada Yezdan'ın yüreği içinde vücudunu hissettirdiği malûmumuz olan harareti itfa ve terbiye edecek gönül serinlikleri çok değil, ifrat üzeredirler. Binaenaleyh, Yezdan Fas'a gelemediğine göre Madrid'de kalmaktan müteşekkir idiyse de, işte bu sene ona dahi muvaffak olamamış demekti.

Ama ne zararı var? Bu sene gelmediyse tahsilin dördüncü senesinde geldi. Ol dördüncü senesinde ki, bedr-i münîr gibi on dördüne varan Melek ile on beş buçuk yaşına basan Maşuka'nın her şeyde olduğu gibi İspanyolca'da dahi behreleri artıp, bunlar Yezdan gibi bir terbiyeli çocuk ile İspanyolca doğrudan doğruya değil, eğriden eğriye bile konuşabilirlerdi. Hatta Cuzella bir aralık Yezdan'ı selâmlıkta misafir etmek ve artık hareme almamak suretini Hasan Mellâh'a ihtar eylemişti. Lâkin Hasan, Cuzella'nın ihtiyatına hande-i istihzâ ile gülüp "Eğer harem'de bir şüpheniz varsa şüpheli olanı ıslâh etmelisiniz. Yezdan'ın ne kabahati var? Ama kızları barut ve Yezdan'ı ateş veyahut berakis itibar ederseniz bence bunun bir ehemmiyeti yoktur. Zira tabiat bunları yekdiğerini yakmak istidadıyla halk eylemiştir. Ne zaman ateş alırlarsa gümbürtüleri dahi o zaman işitilir." diye reyini cerh eylemişti.

Sair defalar gözü önünden ayrılmak istemediği Donna Camelias'ya, bu sene Yezdan evvelki gibi ateşin bir muamelede bulunmayıp da âdeta soğuk bulunursa taaccüp eder misiniz?

Hem de Yezdan yalnız Donna Camelias'ya soğuk bulunmayıp, alelıtlak bir durgunluk hâlinde idi. Vakıa, kendisi hilkaten mahcup bir çocuk idiyse de, malûmdur ki hicap başka bir şeydir, durgunluk da başka. Yezdan'ın yüzü asla gülmediğine ve kendisine irat olunan suallere yalnız bir kelime ile cevap vererek sözü asla uzatmak istemediğine ve iki aralıkta bir mülâhazat ve tahayyülât-ı mahsûsası içinde kaybolup gittiğine ve bu hâlde şiddetli şiddetli göğüs geçirişleri içinde boğulmak derecelerine geldiğine dikkat edilseydi, bu alâyimin hiçbirisi hâl-i hicâbın muktezayâtına hamlolunamazdı. Lâkin çocuğun bu hâ-

line Donna Camelias'dan başka dikkat eden hemen hiç yok gibi bir şeydi.

Donna Camelias kendi kendisine derdi ki "Sinyor Yezdan'ın bu sene bana soğuk duruşunun veçhini anlamıyor değilim. Zaten bende yeniden bir nazar-ı rağbet celp edecek veyahut kazandığım rağbeti günden güne arttıracak veya muhafaza eyleyecek tazelik yoktur. Bakiyye-i hüsnümün seneden seneye zeval ve inkırazı ise göze batacak bir sür'attedir. Binaenaleyh iki sene müddet içinde benim hüsnüm gereği gibi noksan bulunduktan başka, o müddet zarfında Sinyor Yezdan'ın gözleri dahi kim bilir neler görmüştür. Hâsılı, iki sene gaybubetimin mucip olacağı burûdet ve bu müddet zarfında benim hüsünce tedenniyâtıma mukabil Sinyor Yezdan'ın gördüğü sair birçok taze hüsünler çocuğu benim gibi bir kart karıdan tebrîd edebilirler. Şu hâle göre kendisine dostluğumu gösterecek zaman gelmiştir. Zira ben hâl ve mevkide bulunan karının dostane vazifesi budur.

Donna Camelias kendi kendisine ettiği şu muhatabayı birkaç defa daha tekrar ederek, "Kendisine dostluğumu göstermeliyim." sözüne kemaliyle kuvvet verdikten sonra, bir gün bahçede Yezdan Beyi rast getirdi ki, çocuk her zamanki hüznüne bir kat daha hüzün katmış olduğu hâlde gezer ve gam dağıtmaya çalışırdı. Donna Camelias'yı gördüğü zaman "Aman bu karıdan da usandık. Yine yeşillenmeye mi geliyor?" diye sıkıca birkaç adım atarak kendisini küçük fidanlar yaprakları arkasına saklamak istedi. Lâkin Donna Camelias çocuğu gözden kaybetmeyip, doğruca geldi ve tazimle selâm verdi. Yezdan'ın bu selâma gayet soğuk bir mukabelede bulunmuş olacağını hesap edebilirsiniz. Camelias dahi bunun farkında oldu. Dedi ki:

Camelias-Bugün yanınıza gelişim hakkımda olan eski nazar-ı rağbet ve teveccühünüzü tekrar ve teyit ettirmek için değildir Sinyor Yezdan. Hatta size geçen sene "Benim mini mini Yezdancığım! Seni canım gibi severim." yollu ettiğim lâubalîyâne muameleyi bile terk etmiş olduğumu görüyorsunuz.

Yezdan-(gayet soğuk bir tavırla) Mukaddimeyi uzatmasanız da meramınız neyse açıktan açığa söyleseniz.

Camelias-Rica ederim efendim bana mukabil bu kadar da soğuk bulunmayınız. Çünkü soğuk çehre ile yıkmak istediğiniz aşk ve şevkim çoktan yıkıldı, yerle yeksan, harap oldu. Şimdi

aramızda baki kalan şey samimi bir dostluktur ki, dünyada bunu da harap edebilecek hiçbir kuvvet farz edememekteyim.

Yezdan-(istiğfar ve istifham işrâb eder bir tavırla) Ee?

Camelias-Bu sene sizde gördüğüm durgunluk ve mahzunluğu bir gönül hastalığının alâyimi olmak üzere hükmediyorum.

Yezdan-(kendi kendisine) Yahu, şu karı kısmının kıskançlığına nihayet yoktur. Şeytanca mukaddimelerle sırrıma vâkıf olacak da bu aşk ve hevesten beni menetmenin yolunu arayarak, yine başıma kendisini musallat edecek. Bende emel başka a kuzum, başka! (Camelias'ya) Bende öyle bir hastalık yoktur. Fakat var farz edecek olsanız ne yapacaksınız.?

Camelias-Müdâvât edeceğim. Ben sizin ömrünüzden büyük bir zamanden beri ettiğim tecârible bu hastalığın lokmanı oldum.

Yezdan-(hâlâ soğuk bir tavırla) Fakat bu hastalığı teşhiste kasırsınız Donna Camelias.

Camelias-Hayır sinyor. Bu gibi emrazı teşhiste kasır değilim. Ben sizde maraz-ı aşk emareleri görüyorum maraz-ı aşk.

Yezdan-İyi ya işte ben de eğer öyle bir hastalığa duçar olmuş isem ne yapacaksınız diye sual ediyorum.

Camelias-Müdâvât edeceğim dedim a! Hem şunu da söyleyim ki böyle hastalıkları himye ve perhiz ve hirmân ile müdâvât etmem. Eğer maşukanda dahi bu hastalık varsa...

Yezdan-Ya yok ise?

Camelias-Ha, yok ise ne yapacağımı soruyorsun öyle değil mi? O hâlde bu hastalığı maşukanıza dahi sirayet ettirmeye çalışırım. Zira bu hastalık bir hastalıktır ki iki tarafa dahi sirayet ettirilmedikçe tedavisi mümkün olamaz. Anladın mı dostum?

Yezdan-(bir hayli derin mülâhazadan sonra, sanki ciğerleri parça parça paralanmış da parçaları dahi ağzından dökülmek üzereymiş gibi bir göğüs geçirerek) Ah Donna Camelias bende o hastalık yoktur. Olsa bile yalnız bende olup başkasında yoktur ve başkasına sirayet ettirilmesi dahi mümkün değildir. Size rica ederim beni kendi rahatıma bırakınız.

Camelias-Pekâlâ! Sizi kendi rahatınıza bırakayım. Lâkin size pek sadık dost olduğuma emin olduğunuza beni dahi temin ediniz de...

Yezdan-Oo! Buna emin olunuz! Hatta iş dostluktan ibaret olduğuna göre benim dahi size pek sadık bir dost olduğuma emin olabilirsiniz.

Müşâfehe bu surete müncer oldukta Donna Camelias eğerçi sözün pek kısa kesilmiş olmasına canı sıkılmış idiyse de "İlk defasında bu kadar kâfidir. İşin ilerisi de sonra müyesser olur." mütalâasıyla Yezdan'ı kendi hâline bırakmış idi.

Lâkin ondan sonra Donna Camelias, Yezdan'ın arkasını bıraktı mı? Çocuğun gölgesi imiş gibi nereye gider ve başvurursa kendisini takip ederdi. Donna Camelias'nın bu takibi Yezdan'ın sırrı her ne ise onunla beraber olduğu zamanı görmek emeline mübtenî bulunduğuna şüphe yoktur. Hatta şunu da haber verelim ki, Camelias hem bu takibi eder ve hem de pek ziyade korkardı. Zira Alonzo'nun ettiği hikâyâttan bu konak halkını birbirine rapteden rabıtanın daima râbıta-i aşk ve hevâ olduğunu anlamış bulunduğu cihetle, Yezdan'ın hüsn ü cemali ve edep ve terbiyesi hanımlardan birisininin hissiyyât-ı kadîme-i âşıkanesini tahrik etmiş veyahut Yezdan onlardan birisine gönül kaptırmışsa, işin o zaman müşkülâta saracağını hesap ederdi.

Hem kendisine derdi ki "Eğer Yezdan benden kaldırdığı gönlünü Cuzella veya Esma'dan birisine veyahut Julia'ya kondurmuş ise işte o zaman kıyametler kopar. Bu kıyametleri koparacak da benim. Zira, onlar dahi benden genç karılar ve benden güzel şeyler değildirler. Vaktiyle bir Hasan Mellâh veyahut bir Arslan veya bir Alonzo onlara âşık olmuşlarsa bana dahi ne kadar Hasanlar ne kadar Arslanlar ne kadar Alonzolar âşık olmuşlardır. Her biri bir büyük sinyor oldukları hâlde gözyaşlarıyla ayaklarımı yıkarlardı. Haniya demek isterim ki, bugün yaşça, güzellikçe, hâsılı, karılıkça hanımları kendimden pek de farklı bulmam. Ha, bak eğer Yezdan şayet Sinyora Melek'e gönül kaçırmışsa ona hiç diyeceğim yoktur. Zira kızcağız her hâlde liyakatli bir kızdır."

Camelias'nın bu sözünden anlaşılacağı veçhile mumaileyha Yezdan'ın Melek'e taaşşuk etmiş olduğu şüphesinde idi. Hatta Melek'in aşk ve sevdaya dair hiçbir istidadı olmaması ve daima kendi hâlinde bulunup, Yezdan mukabilinde dahi melekâne bir masumiyetle muamele etmesi Yezdan gibi ne kadar olsa tecrübesiz ve mahcup sayılacak bir âşıkı fena bir yeis ve nevmidî

içinde bulunduracağını da hesapla, ol babdaki zannına kuvvet verdikçe verirdi.

Nihayet Donna Camelias ettiği takibat ve tecessüsâtın neticesine vasıl oldu. Bir geceydi ki, kendi odası penceresinin hizasına kadar gelen ve fakat kendi penceresinden çıkılamayacak kadar uzakça bulunup, öte tarafta Hasan Mellâh'ın ikamet odası penceresinden çıkılabilen balkon üzerinde ve epeyce bir karanlık içinde Yezdan'ın maşukası olan kız ile âşıkane bir muhaveresini işitti.

Ama nasıl muhavere! Kimseye duyurmamak için boğuk bir sesle edilen muhavere ki, Yezdan daha dikçe söylediği cihetle, ses onun sesi olduğu anlaşılır idiyse de kız daha yavaş söylediğinden kimin sesi olduğu fark edilemezdi. Camelias "Sinyor Hasan Mellâh henüz gelmediği cihetle, çocuklar onu bekliyorlar demektir. Acaba oda içinde de kimse var mıdır? Acaba gidip baksam mı?" diye hemen kalkıp gitmek istediyse de işittiği muhavere pek merak verecek surette olmasıyla, o sözleri kaybetmemek emeli galip geldi. Binaenaleyh penceresi önünden ayrılmayıp muhavereyi istimâ eyledi. İşte işittiği sözler şundan ibaret idi.

Yezdan-(epeyce bir sükûttan sonra) Şimdi bu kadar ahlarım, bunca ricalarım hiçbir tesir hâsıl etmeyecek mi?

Kız-Ne tesir hâsıl etmesini istiyorsun?

Yezdan-Bir küçük vaat, mahzun gönlüme bir ümit.

Kız-Sesim işitilmeyecek olsaydı kahkahalarla gülerdim.

Yezdan-Ya! Demek oluyor ki benim âh u enînlerim senin için kahkahalarla gülünecek eğlenceden başka bir şey değildir.

Kız-Ona ne şüphe? Zaten erkeklerin hangi hâli vardır ki, bizim için eğlenceden başka bir şey olsun?

Yezdan-Ah, bu kadar taş yüreği nerede buldun? Senin gibi bir güzel kıza bu kadar da taş yürekli olmak yakışmaz.

Kız-Ya ne yakışır efendim? "Ah senin için yanıyorum, çıldırıyorum sana kurban olayım." diye gözlerimden yaşlar dökerek ayaklarına kapanmak veyahut kucağına fırlayıp boynuna sarılmak mı yakışır?

Yezdan-Aman Yarabbi, ne saadet!

Kız-Elbet saadettir zahir! Efendimizin hırslı kolları arasına atılıp keyfini getirmek elbet saadettir. Fakat ben kimsenin keyfi olamam kuzum.

Yezdan-Canım, ben sana keyfim ol demiyorum. Ayaklarıma kapan demiyorum. Ben senin ayaklarını öpeyim. Ben senin kulun olayım.

Kız-Ben ayaklarımı öptürmekten hoşlanmam. Kula köpeğe de ihtiyacım yoktur.

Yezdan-İyi ya, öyleyse niçin beni deli divane ettin. Şu anda da yanımda niçin bulunuyorsun?

Kız-Seni deli divane eden ben değilim. Ben seni deli divane olmuş buldum. Şu anda da bir çılgın deli ile eğlenmeye geldim. Yok, o kadar darılırsan kalkayım gideyim.

Yezdan-Aman gitme! Otur. Beni kahret de tek yanımda otur. Sen eğlen, gül, ben ah edeyim, ağlayayım. Benim için bu da bir lezzettir.

Kız-Hele şuna bak şuna! Benden öğrendiği lâkırdıları yine bana satıyor. Bu sözü sana yine ben söylememiş miydim? "Senin şu içinde bulunduğun hâl acı bir hâl ise de sen ondan yine mütelezziz olursun! Bu lezzet biber lezzetine benzer! Hem telezzüz için yerler, hem de yerken gözlerinden yaşlar akıtırlar." dememiş miydim?

Yezdan-Evet, bu gibi zekâlar sende pek çoktur. Ah, sende bulunmayan bir şey varsa o da merhamettir. Allah aşkına olsun...

Derken oda içinde peyda olan bir gürültü Hasan Mellâh'ın vürudunu ilâm etmekle çocuklar sözü kestiler.

Vakıa, bu kızın kim olduğunu anlamak için Donna Camelias'nın öteki daireye geçmesi lüzumu hâlâ bakidir zannolunur. Lâkin hakikatte bu lüzum kalmamıştı. Zira ihtimal ki karilerimizin dahi anlamış olacakları veçhile muhaverenin sûret-i cereyânından Donna Camelias bu taş yürekli kızın kim olduğunu anlamıştı. Demişti ki:

"Meğer ben içtihadımda sehvetmişim. Bu hain Melek değildir. Hele hanımlardan birisi hiç değildir ya! Bu merhametsiz, bu şeytan Maşuka'dan başka kimse değildir. Seni mini mini kahpecik seni. Sen ziyadece naz bile etmeye kimsenin kıyamayacağı Yezdan'ı yalvartıp yakartıp da eğlenirsin. Öyle mi mer-

hametsiz? Dur, ben de sana bir iş yapayım ki sen de beğenesin Yezdan da. Bütün cihan da beğensin."

O gece bundan başka bir vak'a geçmedi. Ertesi sabah Donna Camelias Yezdan'ı öyle bahçede, filânda rast getirmek tedbirlerine bakmayarak, doğruca odasına varıp, hemen mukaddimeye filâna da hacet görmeksizin ber-vech-i âti mücâvebeye başladı.

Camelias-Sizi bu hale koyan Maşuka'dır ha Sinyor Yezdan!

Yezdan-O nasıl lâkırdı?

Camelias-Nasıl olacak işte söylediğim ve işittiğin gibi bir lâkırdıdır. Siz dün gece balkonu büsbütün ağyardan hali zannettiniz ama... Aması yok. Yine ağyardan hali idi. Zira o tarafa çevrilmiş olan kulaklar düşman kulağı değil, dost kulağı idi.

Yezdan-O dost dahi?

Camelias-Bendim! Benim!

Yezdan-(bir hayli dalgınlıktan sonra) Pekâlâ! İşte geçen gün demiş olduğunuz veçhile marazı teşhis ettiniz. Şimdi müdâvâtınız nedir bakalım?

Camelias-Seni gidi âciz âşık seni! Yola geldin mi?

Yezdan-İşte gelmişim farz ediniz.

Camelias-Müdâvâtım ne olacak? Maşuka'yı da size meftun ettikten sonra ikinizi birbirinizin kucağına oturtuvermek.

Yezdan-(birdenbire kendisini kaybederek) Aman Donna Camelias, ne söylüyorsunuz? (diye karının boynuna sarılmaya davrandı.)

Camelias-(kollarını açıp Yezdan'ı bilistikbâl alnından bir de buse alarak) Bu buseyi şehvetle almıyorum, dostane alıyorum. Söylediğim lâkırdıyı da bilirim. İsterseniz tekrar edeyim. Maşuka'yı da sizin için deli divane eyledikten sonra, sizi sarmaş dolaş edeceğim.

Yezdan-(bir dakika teemmülden sonra meyusane) Ah Donna Camelias, işte bu mümkün olamayacaktır.

Camelias-Ne?

Yezdan-Maşuka beni sevmeyecektir. Benim için deli divane olmak şöyle dursun, yüreği, o mermerden de değil belki pulattan dökülmüş olan yüreği kımıldanmayacaktır bile.

Camelias-Niçin?

Yezdan-Ah Camelias! Siz yalnız bir defaki muhaveremizi, hem de pek dar yerde, pek dar zamanda olan muhaveremizi işittiniz. Benim Maşuka'nın ayaklarına kapanıp da döktüğüm gözyaşlarını görmediniz. Yine merhamet etmedi. Bu kızda bir kibir, bir gurur var ki tarife sığmaz.

Camelias-Onu ben de bilirim. Kibirinden kabına sığmaz.

Yezdan-Evet hem de aşkı ol kadar tahkir ediyor ve aşk ve sevdadan ol kadar nefret gösteriyor ki, hatta elinden gelse ismini tebdil edecek ve kendisine Maşuka dedirtmeyecekmiş.

Camelias-(mağrurâne) Daha âlâ ya işte! Daha âlâ! Bu kadar azametiyle Maşuka'yı sizin ayaklarınıza kapandırmak zevk değil midir?

Yezdan-(tekrar karının boynuna sarılarak) Aman Camelias, beni divane mi edeceksin?

Camelias-Hayır, sizi mes'ut edeceğim, bahtiyar edeceğim. Size olan dostluğumun tayin eylediği vazifeyi icra edeceğim. Ah Yezdanım, mini mini Yezdanım. Sen beni mes'ut ve bahtiyar ettiğin demleri unuttun mu? Seni kucağımda görmek benim için ne lezzet, ne saadetti. İşte bunun mükâfatını sana Maşuka'yı "Aman Yezdan, merhamet et!" diye ayaklarına kapandırarak tayin ve icra edeceğim.

Camelias bu lâkırdıları söylerken sapsarı ve Yezdan ise dinlerken mosmor kesilmişti. Bunların teessürât-ı derûnları yarım saat kadar pek ziyade bir hâlde kalıp, badehu ikisi dahi kendilerini toplayarak, Camelias matluba vusûl yolunu Yezdan'a tefhim etmeye başladı. Şüphesiz bir saatten ziyade ders verdi. Nihayet Yezdan'a ol suretle hareket olunduğu hâlde, muvaffak olabileceği hakkında büyük bir ümit geldi.

Donna Camelias'nın Yezdan'a verdiği talimatın hükmü bir sene sonra icra olunacak idi. Zira Yezdan'ın Fas'ta müddet-i ikameti olan bir ay bile tecavüz etmiş olduğundan, bugün yarın Madrid'e avdet etmek üzere idi.

Vakıa, Donna Camelias'nın verdiği talimatın neden ibaret olduğunu hemen buracıkta erbâb-ı mütâlâaya anlatmak lâzım gibi görünürse de, bir sene sonra Yezdan'ın talîmât-ı mezkûre ahkâmına ne suretle tatbîk-i hareket eylediği aşağıki altıncı

babda karîben zikrolunacağından burada dahi iş'arı lüzumsuz kalır.

Altıncı Bap

Donna Camelias'nın Yezdan'a vermiş olduğu talimat üzerine, çocuğa büyük bir ümit gelmiş olduğunu beyan eylemiştik. Bu ümidin vürudu Yezdan'ı ölümden kurtarmış olduğuna inanırsınız ya? Zira tesîr-i aşkta görülen şiddet üzerine çocuk Madrid'e meyusen avdet edecek olsaydı, bir sene daha bu tesire tahammül edemeyeceği derkâr idi.

Elhâsıl, Camelias'nın verdiği talimatı zihninde tekrar ettikçe kuvvetini ziyade bularak ve kuvvetini ziyade buldukça ümidini arttırarak, nihayet her gün bir asır gibi, fakat ümitli asır gibi geçe geçe, senesinin nihayetini ele aldı ve Hasan Mellâh tarafından azimet emrini alır almaz kemâl-i iştiyâkla hareket eyledi.

Artık konağın sair ahvâl-i vukuâtına ehemmiyet verecek zamanda mıyız ki vukuât-ı sâire ile iştigal edelim. Yezdan gibi biz dahi yalnız Maşuka meselesine hasr-ı nazar-ı dikkat edeceğiz.

Evvel emirde meselenin şurası bilinmeye seza bir şeydir ki, Yezdan'ın müddet-i gaybûbeti olan bir sene içinde, Camelias Maşuka'nın harem-serây-ı esrârı dairesi içine girmişti. Vakıa, bunun için biraz suûbet çekmiş idiyse de yine muvaffak olmuştu. Zira balkon muhaveresini işitmiş olmasını beyan eyledikten sonra, Maşuka için inkâra mecal kalmamıştı. Lâkin Camelias'nın Yezdan ile olan kararından Maşuka'ya sır vermemiş olacağı derkârdır. Bilâkis Maşuka'ya dost görünüp onun emniyetini kazanmıştı.

Yezdan'ın gelmek üzere olduğu haberi vasıl olduğu zaman Camelias ile Maşuka arasında cereyan eden bir muhavere, Yezdan Fas'a geldikte gerek Maşuka'yı ve gerek Camelias'yı ne hâlde bulmuş olduğunu bize bildirecektir. Şöyle ki:

Camelias-Maşuka haberin var mı?

Maşuka-Neden?

Camelias-Senin çılgın Yezdan zincirlerini boşaltıp geliyormuş.

Maşuka-Vakıa vakti de geldi. Gelsin, bir âlâ eğleniriz.

Camelias-Lâkin bu sene dahi bıldırki gibi ezecek, üzecek misin?

Maşuka-Zevki öyle çıkar.

Camelias-Maşuka sana bir şey soracağım. Vakıa, bu suali sana ilk defa olarak sormuyorsam da, bu kere dahi yine evvelki cevapları mı vereceksin, onu anlamak için soracağım.

Maşuka-Vallahi Donna Camelias soracağınız suali anladım. Yine Yezdan'ı zerre kadar olsun sevip sevmediğimi sual edeceksiniz.

Camelias-Evet kızım, öyle! Onu anlamak istedim.

Maşuka-Vallahi Donna ne diyeyim? Size doğrusunu söyleyeceğim ama, doğrusunun da doğru olduğuna ben emin değilim.

Camelias-Ben doğru moğru bilmem. Yüreğin ne hissediyorsa onu söyle.

Maşuka-Sîdî Yezdan pek güzeldir diyor.

Camelias-Daha?

Maşuka-Sevmeye lâyık bir deli varsa o da Sîdî Yezdan'dır diyor. Terbiyesi, ilmi, irfanı...

Camelias-Mademki öyle der de, niçin bîçareye o azapları ediyorsun?

Maşuka-O öyle ağlayarak, ayaklarıma kapanıp da yalvardıkça hoşuma gidiyor da...

Camelias-Ah merhametsiz, ah! Taş yüreklisin Maşuka, taş..

Maşuka-Niçin?

Camelias-Hiç insan Yezdan gibi bir nur damlasını bu kadar üzer mi? Ama kabahat sende değil, senin tecrübesizliğinde.

Maşuka-Neden?

Camelias-Evet tecrübesizliğindedir. Zira sen henüz bir âşık ile âşıkane hâlleşmekte olan lezzeti tatmamışsın. O lezzeti bir kere tatmış olsan öyle ayaklarına kapandırmaktan hiç tat duymazdın.

Maşuka-(mağrurâne) Bah!

Camelias-Evet, sen henüz ömrünün mevsim-i bahârındasın. Ben ise baharı, sayfı hatta harîfi bile geçtim de, ömrümün mevsim-i şitâsına yaklaştım. Yani fusûl-i erbaa-i hayâtı devrettim. Her faslın ve her fasılda sürülecek eyyamın kadrini bilirim. Ah, ben de senin gibi genç iken mağrurdum. Sonra aklımı başıma aldım da pişman oldum. Eğer ben şimdi genç olacak olsam da, Yezdan gibi bir civan ayaklarıma kapanacak olsa, onu ağlatmak şöyle dursun hemen sineme basarım. O hâlde âşıkım yine ağlar hem de daha ziyade ağlar. Ben de ağlarım. Ah, bu gözyaşları ne kadar tatlıdır.

Taş yürekli Maşuka Camelias'nın şu son lâkırdısına dahi bir "Adam sen de!" cevabı vermiş idiyse de, ondan sonra gözlerini yere dikip bir garip dalgınlık içinde kaldı ve Donna Camelias dahi onu bu dalgınlıkta bırakıp çıktı gitti.

İşte Yezdan dahi bu muhaverenin vukuundan üç gün sonra geldi ve geldiği anda doğruca Mevlâ Süleyman'ın sarayına gidip, padişahı, sair erkânı ziyaret eyledikten sonra konağa gelip familyaca olan viziteleri icra eyledi.

Hâsılı, akşam üzeri bir zaman oldu ki Yezdan ile Maşuka tenha kaldılar. Söze en evvel Maşuka başladı.

Maşuka-Deli divane aşık. Bir sene müddetini nasıl geçirdin?

Yezdan-(fütursuzca bir tavırla) Kim o deli divane âşık?

Maşuka-Kim olacak sen!

Yezdan-Ben mi?

Maşuka-(müteaccibâne) Ee, senin aşkın geçti mi?

Yezdan-Kime olan aşkım?

Maşuka-Canım, sen beni sevmez miydin?

Yezdan-Haniya, ta şu bıldırki vak'ayı mı soruyorsun?

Maşuka-(Yezdan'ın bu kadar fütursuzluğu üzerine, bu sözü açtığına pişman gibi olarak biraz mahcubâne) Reviş-i hâle nazaran sormamak lâzım gelir idiyse de nasılsa onu sordum.

Yezdan-(gayet müstağniyâne) Adam sen de,sorduğun şeye bak. Bir kere ondan sonra başımdan bir iki vak'a daha geldi geçti. Artık böyle şeyleri sormak mı icap eder?

Maşuka-(fevkalâde bir hicapla beraber gazabnâk dahi olduğu hâlde) Ya!..

Yezdan-(tebessümle) Niçin taaccüp ediyorsunuz?

Maşuka-Ya o, geçen sene döktüğün gözyaşlarını, ettiğin ricaları, yeminleri unuttun mu?

Yezdan-Hayır Maşuka! Unutmadım. Hatta aralıkta bir kere hatırıma geldikçe yüreğim tatlı tatlı cızlar.

Maşuka-Öyleyse...

Yezdan-(sözünü keserek) Ben sana âşık oldum. Aşkımı arz dahi eyledim. Sen kabul etmedin, reddettin. Biliyorsun yahut bilmiyorsun. Bilmiyorsan bilmelisin ki aşk, daimî, câvidânîdir. Fakat iki taraftan muhafaza olunursa devam eder ve câvidânî olur.

Maşuka-(hicap va gazabı ketm oluṇamayacak dereceye gelerek) Kusur bende oldu, öyle mi Yezdan?

Yezdan-(hâlâ fütursuzca) Onu senin insafın bilir.

Maşuka-Ee, bari şu bir sene içinde İspanya'da gördüğün kızlar benden daha güzel miydiler?

Yezdan-Senden güzelleri de vardı, senden çirkinleri de. Bilirsin ya beş parmak birbirine benzemez. Hele dünyada en birinci güzel kendin olmaklığın davasında değilsen. Öyleyse senin fevkinde bulunanlar senden güzel ve tahtında bulunanlar senden çirkin olmaları dahi tabiî olur. Yalnız şu kadarını arz etmekten geri durmam ki, gördüğüm kızların hiçbirisi senin kadar mütekebbir değildiler. Cümlesini kadirşinas, mütevazi, nazik buldum ve feleğe boyun eğmemek derecesindeki kibir ve azameti ve bir bîçare yolunuzda kıvrana kıvrana can verse, yüreğiniz bile kımıldanmayacak mertebede merhametsizliği sizde gördüm.

Maşuka-(mosmor iken bembeyaz olarak) Pek güzel Sîdî Yezdan pek âlâ! Mütekebbir, müteazzım, merhametsiz olan ben olayım. Hüsnüm mutavassıt olsun. Senin aşkını ben muhafaza etmemiş olayım zararı yok.

Kızda görülen şu son inkılâp ahvali üzerine Yezdan bir münasebet getirerek yanından çıktı. Fakat çıkarken o zamana kadar kapının perdesi arkasında gizli bulunan bir baş çekilmiş ve çekilirken "Aferin Sinyor Yezdan! Verdiğim talimata tatbîk-i harekete maa-ziyâdetin muvaffak oldun." demişti.

Yezdan kızın yanından çıkınca, doğrudan kendisine tehyie edilen odaya vardı. Bir sedir üzerine kendisini atıp "Ah yarabbi! Ben Maşuka'ya bu sözleri nasıl söyledim? Ya benden bütün bütün yüz çevirirse!" diye gözlerinden çıkan yaşları sedirin örtüsüne içirmeye başlamıştı.

Maşuka ise doğruca muallimesi Donna Camelias'nın odasına koştu ve "Ah muallimeciğim! Yezdan beni öldürdü! Ciğerime hançerler soktu. Bana zehirler içirdi. Ah, benden soğumuş!" diye karının kucağına serilerek, hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Camelias-Ne oldu, niçin böyle oldu?

Maşuka-Ne olacak? İspanya'da benden güzel, benden mütevazi kızlar görmüş. Ben o kadar güzel değilmişim. Pek kibirli ve azametli bir kızmışım. İspanya kızları ona nezaket göstermişlermiş. Hâsılı, benden soğumuş ve aşkımı unutmuş olduğunu yüzüme karşı söylemekten çekinmedi.

Camelias-Ee, ne ağlıyorsun? Zati sen de onun için yanıp bayıldığın yoktu ya?

Maşuka-Olsun. Fakat beni niçin sevmiyor? Niçin bana kibirli, azametli, merhametsiz diyor? Ben bu hakarete tahammül edebilir miyim?

Camelias-Ha, bunu mu soruyorsun? Bunu soruyorsan bak sana doğrusunu söyleyim ki ben bu babda Yezdan'a hak veririm.

Maşuka-Hak mı verirsin?

Camelias-Evet kızım! Hak veririm. Çocuk senin ayaklarına kapanmadı mı?

Maşuka-Evet.

Camelias-Sen onun bu ahlarına, bu zârlarına merhamet edecek yerde, bilâkis yüzünü tekmelercesine reddetmedin mi? Gülmedin mi?

Maşuka-Ama...

Camelias-Aması yok kuzum, o erkektir. Hesap etsene bir kere, erkek kendi erkekliğine mahsus olan kibir ve gururu ezer de, senin ayaklarına kapanırsa, sen onu reddeylediğin zaman ne kadar meyus olur? Bir kere de kıyâs-ı nefs et. Bak, bugün sen onun ayaklarına kapanmadığın ve o seni tahkir ile reddetmediği ve yalnız İspanya'da birkaç kız görüp onların senden daha mütevazi, daha nazik olduklarını beyan eylediği hâlde, sen ne kadar

müteessir oldun? Hâlbuki vaktiyle senin ona ettiğin hakaret pek haksız idi. Şimdi ise o sana hakikati söylüyor.

Maşuka-Yok ama Donna...

Camelias-Yok değil. İşte sana ben de söylüyorum ki, sen her ne kadar mütekebbir, müteazzım, merhametsiz bir kız değilsin. Fakat Yezdan'a kibir ettin, azamet gösterdin, merhametsizlik ettin.

Maşuka-(fevka'l-had meyus olarak) Olmaz Cameliascığım olmaz! Ben bugünkü hakarete bir türlü tahammül edemem.

Camelias-Tahammül edemeyip de ne yapacaksın?

Maşuka-İntikam alacağım, intikam.

Camelias-İntikam mı? Vakıa, böyle hakaret gördüm zanneden bir kız intikam alabilir ama, bilmem sen buna muvaffak olabilir misin?

Maşuka-Ben murat edince her şeye muktedir olabilirim.

Camelias-Böyle işlerde intikam nasıl olacağını, ne demek olacağını bilir misin bakayım?

Maşuka-Benim bildiğim şu ki, Yezdan'ı yine ayaklarıma kapandırmalıyım.

Camelias-Hah şöyle! Tamam böyle şeylerden intikam işte bundan ibarettir. Fakat bu intikam neyle hâsıl olur onu da bilir misin?

Maşuka-Bu babda senin tecrübelerine muhtacım muallimeciğim.

Camelias-(bir hayli düşünerek) Benim tecrübelerime ha! Tecrübelerime öyle mi? Evet ben bunun yolunu bulabilirim.

Maşuka-Aman!

Camelias-Yezdan'a iltifat edeceksin!

Maşuka-İltifat mı ederim?

Camelias-Ama ne kadar ve nasıl iltifat? İcap ederse ayaklarına kapanmak derecesinde...

Maşuka-(fırlayıp kalkarak) Allah göstermesin!

Camelias-(tebessümle) Gördün mü bir kere! Hem sana mütekebbir dedikleri zaman darılırsın, hem de hâlâ kibir edersin.

Maşuka-Tuhaf söylüyorsun Donna! Artık...

Camelias-Sen tuhaf söylüyorsun kızım. Hakaretten kurtulmak ve âşıkını evvelki gibi ayaklarına kapandırmak istersen dediğimi yaparsın. Ve illâ, değil yalnız Yezdan'dan her gün bu hakareti ve belki bunun daha birkaç mislini görürsün. Acayip, Sen bu kadar nazı nene itimaden ediyorsun Maşuka? Âlemde senden güzel kız mı yok? Senden zeki, senden daha terbiyelisi mi yok? Nedir elindeki salâhiyet ki, papa gibi herkes senin ayağını öpmeye mecburdur zannediyorsun? Ötede senden güzel, senden edip bir kız Yezdan'a kul olur, kurban olursa Yezdan sana niçin yalvarsın? Yezdan'ın icabına göre ayaklarına kapanmak dahi lâzım olduğunu söylüyorsam, sana mutlaka onun ayaklarını öptürmek için söylemiyorum. Bilmiş ol ki Yezdan o güzelliği, o erkekliği ile beraber senin kadar mütekebbir değildir. Daha sen iki diz üzerine gelmeden senin kolundan tutar kaldırır ve ondan sonra o sana hâk-pây olarak önünde diz çöker.

Donna Camelias şu lâkırdıları bayağı bir tehevvürle söylemiş idiyse de, Maşuka darılacak yerde bilâkis sükût eder ve can kulağıyla dinlerdi. Karı sözü bitirdikten sonra Maşuka, güya sedanın aksini hâlâ dinliyormuş gibi bir müddet daha dinledi. Yani derin bir dalgınlık içinde bulundu. Nihayet Donna Camelias bir sualiyle kızın bu dalgınlığını bozdu.

Camelias-Maşuka?

Maşuka-Buyurunuz Donna!

Camelias-O mahut suali sana tekrar sormaya mecbur oldum. Sen Yezdan'ı sevecek misin de bu işe bu kadar ehemmiyet veriyorsun?

Maşuka-Sualin künhüne varamadım.

Camelias-Çünkü bir kız bu yolda bir intikam almak ister ama, intikamı artık badema âşıkını sevmek için alır. Yani kendisini sevmeyen bir âşığa kendisini zorla sevdirmeye intikam derler. Sen de intikamı böyle mi alacaksın? Yoksa, haniya demek isterim ki, Yezdan'ı mutlaka sevmeyecek misin?

Maşuka-Vallahi Donna Camelias, ben şimdiye kadar Yezdan'ı sevmekte olduğumu asla ümit etmezdim. Madrid'de bulunduğu müddet kendisi aklıma geldikçe "Bîçare çocuk, şimdi o da beni tahattur etmiştir de kimbilir yüreği nasıl cızlamıştır." der, yalnız bununla iktifa ederdim. Şimdi ise Yezdan beni artık

sevmemekte olduğunu anlayınca bütün bütün meyus oldum. Beni Yezdan da sevmedikten sonra dünyada hiçbir kimse sevmeyecektir zannediyorum.

Camelias-Demek oluyor ki, bu defaki intikamı kendini Yezdan'a bihakkın sevdirmek ve sen dahi onu gerçekten sevmek için alacaksın, öyle mi?

Maşuka-Ben inadımdan inkâr edecek bile olsam yüreğim "evet" diyor.

Camelias-(tavr-ı itminânla) Öyleyse seni tebrik ederim ki muvaffak, hem de mes'ut olacaksın. Hoş, yalnız sen değil Yezdan dahi mes'ut olacaktır. Zira Yezdan sana lâyık bir koca ise sen de Yezdan'a lâyık bir karı olduğunu itiraf ederim.

Maşuka-Ah Donna Camelias, içimi yiyip bitiren bir dert var.

Camelias-Nedir?

Maşuka-Ya Yezdan ayaklarına kapandığımı da kabul etmezse?

Camelias-Ondan korkma, demin dediğimden ayrılma.

Camelias ile şu hasbıhâl edildikten sonra, Maşuka Yezdan'ın bir münasip vaktini kollaştırmaya başladı. Bir hafta, on gün kadar zaman geçtiği hâlde, o münasip vakti bulamamış olduğu için bîçare Maşuka deli divane olur ve her akşam yek Camelias ile hasbıhâl ederek, onun tarafından aldığı nasihatler ve teselliler ile ancak müteselli olabilirdi. Nihayet yine geçen seneki balkon üzerinde idi ki, bir gece Maşuka Yezdan'ı sıkıştırdı. Ve şu suretle arzuhâle müsâraat gösterdi.

Maşuka-Yezdan!

Yezdan-Buyurunuz Maşuka!

Maşuka-Bana bak!

yezdan-Bakıyorum işte.

Maşuka-Hayır öyle bakışını istemem. Bana bak diyorum bana. Bıldırki gibi bakmalısın. Haniya, bıldır burada yine bu balkonun üzerinde bana nasıl bakardın?

Yezdan-Sanki ne demek istersin?

Maşuka-Benimle daha barışmayacak mısın?

Yezdan-Ben sana dargın değilim ki!

Maşuka-Hayır yalan söyleme. Sen bana dargınsın. Neden dolayı dargın olduğunu bile bana anlatmadın mı?

Yezdan-Ee, neden dolayı dargınmışım?

Maşuka-Sana gösterdiğim azametten. Lâkin, kusur eden bir adam kusurunu itiraf eder de af dilerse, ona ne yaparlar? İşte ben kusurumu itiraf ediyorum, af diliyorum.

Yezdan-Hayır Maşuka, sen kusur etmedin. Ben kusur ettim. Seni bıldır sevmek gibi bir kusur ettim. Ben senden af dilerim. Sen ise beni sevmedin ki bana tevazu gösteresin. Borcun olmayan bir şeyi ifa etmemekten dolayı niçin kusur etmiş olasın? İki taraftan tevazu, iki taraftan hürmet, yani âşıkane tabirince naz ve niyaz âşık ile âşıkaya mahsustur.

Maşuka-Ben seni sevdim Yezdan! İşte ilk defa, evvelâ şimdi bak, gözlerime bak. (sesi çatallaşarak ve ağlayarak) Şimdi hem de ağlayarak itiraf ediyorum ki ben seni sevdim. Fakat ziyadece üzmüşüm. Gel kusurumu affet Yezdan. Zira ben senin tarafından gördüğüm haklı tahkiri mümkün değil kabul edemeyeceğim. İşte kusur edenler gibi değil, mücrimler gibi iki diz üzerine de geldim. Yere koyduğum yüzümü çiğnersen, sonra kibiri asıl sen etmiş olursun Yezdan'ım.

Kız, filhakika Yezdan'ın önüne diz çökmesi üzerine Yezdan "Estağfurullah! Seni bu kadar üzmüş olduğumdan dolayı ben özürler dilemeliyim." diye Maşuka'nın kolundan tutarak kaldırdı. Lâkin bu sözü gayet kesik bir seda ile söylemişti. Hele Maşuka'nın dudakları üzerine bûse-i şükrâne olarak kondurduğu buseyi vazederken, ağzından, burnundan alev gibi çıkan sıcak nefes meyanında, gözünden doğru yuvarlanıp gelerek kızın yanaklarını ıslatan ateş gibi gözyaşları, Yezdan'ın hâlini Maşuka'ya işrâb eylemiş ve kız "Ah Yezdan'ım! İşte şu dakikadaki hâlini bıldırki gibi buldum. Demek oluyor ki beni hâlâ bıldırki kadar seviyorsun." demişti.

Yezdan buna mukabeleten "Bıldırkiden beş kat ziyade!" kelimâtını ancak irat edebilmişti. Zira, balkonun yanındaki pencerenin kafesi arkasından "İşte çocuklar, itiraf ediniz ki ben vaadimi icra eyledim." sözü gelmişti ki, bu söz Yezdan'a bıldır ve Maşuka'ya bu sene verilmiş olan bir vaadin ifa edildiğini ihtar eylemiştir.

(intihâ-yı kitâb-ı sâmin)

Dokuzuncu Kitap

Birinci Bap

Avrupa tarihinin birçok acayip ve garaibinden birisi dahi, medeniyetin en büyük sademâtına uğramış olan bu garip kıt'a içinde teşekkül eden dinî, hikemî ve bahusus siyasî cemiyyât-ı hafiyyedir. Bunlardan en büyük ve en mühimlerinin adedi yirmiyi tecavüz eder. Her birinin nice garaibi vardır ki, yazılsa erbâb-ı mütâlâayı hayrette bırakır. Ancak şimdiye kadar defaâtle arz ve ihtar eylemiş olduğumuz veçhile, bu nüshayı müverrih sıfatıyla kaleme almayıp hikâyenüvis sıfatıyla yazmakta bulunduğumuzdan, vazifemizin haricine çıkmamak suretine kemaliyle ehemmiyet vermekteyiz. Binaenaleyh burada dahi cemiyyât-ı müteaddidenin hiçbirisini bahse katmayıp, yalnız matlubumuz olan birisi hakkında muhtasaran malûmat ita edeceğiz.

Matlubumuz olan cemiyet Carbonari Cemiyetidir.

Bu Carbonari lâfzı İtalyanca "kömürcü" demek olup bazıları cemiyetin kendisine böyle kömürcü namını vermiş olmasından, bunun âdeta amele güruhuna mahsus bir cemiyet olduğunu zannederlerse de zanları batıldır. Cemiyete Carbonari tesmiye olunmasının veçhi ileride görülecektir.

Bir de cemiyetin namı İtalyanca olmasından bunun yalnız İtalya'ya mahsus bir cemiyet olduğunu anlamamalıdır. Vakıa, cemiyyet-i mezkûre en evvel İtalya'da teşekkül eylemiş ise de, sonraları Fransa ve İspanya ve Avrupa'nın cihât-ı sâiresine de intişar eylemiştir.

Cemiyetin kendisine emel ittihaz eylemiş olduğu iş, vakit ve zamana göre pek mühim ve pek tehlikeli bir iş idi. Târih-şinâsân-ı erbâb-ı mütâlâaya malûm olmak lâzım geldiği veçhile, müstesna vakitlerde Avrupa'nın her tarafında ve bahusus İtalya'da papaz güruhu halkı yalnız taht-ı kahr-ı esâretlerine alıp mamelekini soymak derecesindeki tagallübleriyle kanaat getiremeyerek, gerçekten kanlarını da emmek hararetiyle kıyam eylemiş ve bu maksat uğrunda o zaman İtalya'yı miyanelerinde bittaksîm, her biri bir büyük eyalet veya sancakta birer

Nemrut ve Firavun kesilmiş olan prensler ile bilittifak, her iki taraf yekdiğerinin mezalimini terviç etmekte bulunmuştu.

Mal müsadere etmek, ırz hetk etmek, keyif için bir adamı nehre atıvermek veyahut karnını deşmek derecesindeki mezalimden birisi hakkında edna şikayete mütecasir olmak kimin haddine düşmüştü? Hatta büyükler bile birbirinin hıyanetinden emin değildiler. Zira insan bir gül koklamak ve hatta bir el öpmekle ahirete tekerleniverirdi. Şu aralık malûmât-ı zâide olmak üzere şunu da ihtar edelim ki, o zaman İtalya'da tesiri bir hafta, on beş gün veya bir, iki, altı ay ve bir sene sonra görülmek için zehr-i muvakkat bile icat olunmuştu. Şimdi halkı bu kısm-ı müstebidîn, zalemenin cevr ü cefâsından muhafaza etmek için teşekkül eden cemiyet ne kadar tehlikeli bir işi deruhte etmiş olduğu mülâhaza-i mahsâsaya şayan değil midir?

Lâkin Carbonari Cemiyeti teşebbüs eylemiş olduğu işin derece-i ehemmiyyetini evvelce takdir etmiş de öyle teşekkül eylemiş olduğundan, İtalya'nın en şiddetli polisleri dahi bu cemiyet aleyhinde edna bir muvaffakıyete, pek büyük fedakârlıklarla nail olabilirlerdi.

Hele bin sekiz yüz on beş senesinden, bin sekiz yüz yirmi iki senesine kadar, yani son vakitlerinde bu cemiyetin ehemmiyeti bir derecede arttı ki, evvelleri cemiyyet-i mezkûre hükûmetin şiddet-i bî-insâfânesinden korkup tir tir titrerken, bu kere hükûmet bu cemiyetin desâis-i hud'akârânesinden korkup titremeye ve binaenaleyh cemiyet aleyhinde gayet mütebassırâne davranıp, en küçük bir teşebbüslerini kırmak için en büyük fedakârlıkları göze aldırmaya başlamıştı.

Çünkü Piemonte ve Napoli ve Floransa ve Roma gibi İtalya'nın başlıca şehirlerinden her birisinde sekizer, onar bin efradı havi Carbonari ocakları bulunup, oralarda hükûmetin kuvve-i mevcûdesi bu miktara baliğ olamadıktan maada, Carbonari azasından her biri cemiyete hüsn-i hizmet yolunda can ve baş feda etmeye dahi yemin eylemiş oldukları dâhil-i hesâb edilirse, bu cemiyetin ehemmiyeti hükûmetin gösterdiği havf ve telâş nispetinden de ziyade olduğu teslim edilebilir.

Biz Carbonari Cemiyetini Avrupa'nın garaibinden addeylemiş olduğumuz hâlde, papazlara ve zalemeye karşı bu cemiyetin yalnız vücudu pek de şâyân-ı istiğrâb görülmemiş olsa becâ-

dır. Zira buraya kadar verdiğimiz malûmat, cemiyyet-i mezkûrenin garâib-i ahvâlinden bir şeyi hikâye etmemiştir. Her memlekette asâkir-i müstahfazadan çok Carbonari bulunması garaibden ma'dûd değildir.

Hatta asâkir-i müstahfazanın yüzde yirmisi, yine Carbonari azasından bulunduğunu bile malûmât-ı garîbeden olmak üzere arz edemeyiz. Asıl garabet bu cemiyetin tensîkat-ı esâsiyyesindedir. Ezcümle bir yerde kömür yakmak o yerin havasını tebdil ve tastîr edeceğinden ve ateş yakmak ise âlemi ihtilâle sevk demek olacağından ve ateşi körüklemek halkı ifsat manasına delâlet eyleyeceğinden bilintikal, kendilerine "Carbonari" yani "Kömürcü" takımı tesmiye etmeleri bir mütâlâa-i ba'îde olmak üzere ağrebdir. Muhâfaza-i nâsın bir başka türlü ima cinsi olmak üzere bu güruh, kendi cemiyyet-i merkeziyyesine "Baş ağıl" ve onun taht-ı riyâset ve iradesinde bulunan sair yirmi cemiyyet-i sâniyeye yalnız "ağıl" tesmiye ederek efrâd-ı halkı koyun ve kendilerini çoban ve zalemeyi kurt addederler. Mera ve orman lâfızları vatan ve memleket manasına olup "Ormanda kurtlar çoğaldı." sözünü vatanda zalemenin çoğaldığı makamında söylerler ve "kurt kapanı" tabirini zalemeye karşı kendi desiselerine alem ittihaz ederlerdi. "Ağılda kurt var!" denilirse cemiyet efradı büyük bir ihtiraza düşüp, ağılda, yani kendi içlerinde bulunan yabancının kim olduğunu meydana koymak için herkes o günkü parolayı yâd eder ve yabancı bu parolayı bilmeyeceği cihetle sükût edeceğinden, bu suretle herifi meydana çıkardıkları anda canını dahi bedenden çıkarırlardı.

"Mangal" lâfzı indlerinde "ağıl" lâfzıyla müteradifen cemiyet manasına olup "hava" dahi mera ve orman lâfızlarıyla müteradif olarak vatan ve memleket manasına delâlet eder. "Sivrisinek" ve "kurt" lâfzı zalemeyi işrâb eder ve "tütsü" demek dahi düşmanlar aleyhine kıyam ve isyanı ima eder olduğundan, "Havada sivrisinekler çoğaldı ve ziyade vızıltı ediyorlar, Kendilerine bir kömür tütsüsü verilmeli." derlerse "Memlekette zaleme çoğaldı, şerleri de arttı, haklarından gelmeli." demek olurdu.

İtalya içinde tekmil azası altmış bin neferi tecavüz eden bu cemiyetin en büyük reisi, yalnız yirmi nefer ikinci derecedeki rü-

esayı tanıyıp, başka hiçbir fert tanımaz ve bu yirmi nefer ikinci rüesa dahi kendi yirmişer nefer üçüncü reislerini tanıyıp, onlar dahi yirmişer, otuzar, nefer efradı tanırlardı. Bu hâlde Carbonari efradından birisi, şayet cemiyete hıyanet ve hükûmete hizmet edecek olursa, yalnız kendi tanıdığı yirmi neferi ele verebilir. Cemiyetin sair azası bu hıyanetin mazarratından emin kalırdı. Hatta bunların sahâyif-i târihi doldurmuş olan harekât-ı bâgıyânelerinden hiçbirisinde "Carbonari" lâfzı ağıza bile alınmayıp, güya halk kendilikleriyle isyan etmekteymişler gibi hareket eylemişlerdir.

Bir manastırda veyahut hanesinde papazın birisi maktul bulunur. Kim katledecek? Şüphe yok ki, kara sevda ile kendisini asmış veyahut kesmiştir. Hâlbuki bu herifin Carbonari ipiyle asılmış veya onun kurşunuyla vurulmuş veyahut onun bıçağıyla kesilmiş olduğuna asla şüphe edilmemelidir.

Haydutlar bir derebeyinin hisarını basarlar. Herifi idam, malını müsadere ederler. Ancak bu haydutlar ol haydutlardır ki, onların cemiyeti içinde en büyük hükûmet memurları da vardır. En büyük asker zabitleri de. Hatta en büyük papazlar bile. O cemiyete Carbonari derler ama, Carbonari demek ne demek olduğunu kim bilir ki, buralara kadar sarf-ı zihn eylemeye muvaffak olsun?

Şimdiki Farmasonlar birbirine "kardaş" dedikleri gibi onlar dahi birbirine "yeğen" tesmiye ederlerdi. Zira kendi itikatlarınca benî-beşer muahharen Hazreti Nuh'un Hâm ve Sâm ve Yâfes nam üç evlâdından intişar eylemiş ve bu hâle göre umum insanlar yekdiğerinin amm-zade veyahut hala-zadesi bulunmuş olduğundan, birbirine "yeğen" tabirinden başka edât-ı nidâ olamazdı.

Kemankeş sırrının meydana çıkması ihtimali olup da, bu Carbonari esrarının meydana çıkmak ihtimali olmaması dahi cemiyyet-i mezkûrenin cümle-i garâibindendir. Nasıl meydana çıkar ki? Evvel emirde cemiyete dehalet edecek olan adam, hangi yirmi kişiden ibaret bölüğe kaydolunacaksa kendi hakkında mezkûr yirmi kişinin kefalet göstermesi lâzım gelirdi. Binaenaleyh o adamın kâffe-i ahvâlinden yirmi nefer rüfekası mes'ul olup, bu mes'uliyet ise herifin göreceği cezaya iştirak de-

recesine vardığından bir neferin üzerine yirmi nefer küfelânın kırk tane gözü daima açık bulunurdu.

Kabahatler derecât-ı mütehâlifeye münkasım olduğu gibi, cezalar dahi derecâta göre muayyen olup, cemiyete hıyanet töhmeti ölüm ile mücazat edilirdi. Bir adama bu ceza tayin olunduktan sonra onun için artık kurtulmak imkanı nerededir? Meğer Avrupa kıtasının haricinde ola. Hatta birkaç defa kıt'anın haricine kaçan erbâb-ı töhmetin de tertîb-i cezâları için arkaları sıra memur gönderilmiş ve cezaları tertip olunmuştur.

Ufak tefek kusurlar için evvelâ kendi rüfeka ve küfelâsı tarafından nush u pend edilir. Bu nasihatlerin tesiri görülmezse cemiyet tarafından lüzumuna göre tekdir ve tevbih ve icabına göre tayin olunan nakdî cezayı tebliğ ve tahsil için memûr-ı mahsûs gönderilirdi. Vakıa, bu memuru kabahat sahibi olan adam tanımaz. Kendisini tanıtması için dahi memurun elinde bir emirname veya mektup, buyrultu gibi bir şey bulunmaz. Zira bu cemiyet icraat ve muhâberât-ı vâkı'asından hiçbirisini kalem ile kâğıt üzerine yazmayıp, göndereceği emirleri daima şifahen gönderir ve uzak memleketlerle edeceği muhâberâtı dahi, yine adam irsaliyle şifahen ederdi.

Binaenaleyh, tevbihine veya cezâ-yı nakdî akdine ve hatta idama memuren gelen adam müttehime "Çıkar bakayım kartını!" der. Ve kabahatli adam dahi yarıdan kesilmiş bir iskambil kâğıdı çıkarır.

Bu kâğıt ortasından kesilmiş ise de eğri büğrü kesilmiştir. Ol surette ki nîm-i digeri getirilip de yan yana konulacak olsa, kesik mahalli tıpkı tıpkısına gelir.

Kabahatli olan adam yarım kâğıdı çıkardıktan sonra, memur dahi yanındaki diğer yarım kâğıdı çıkarıp kesik mahallinden yan yana korlar. İkisi mutabık olduğunu görünce, memur aradığı adamın o adam olduğunu ve kabahatli dahi bu memurun Carbonari Cemiyeti tarafından gelmiş idüğini anlar.

Bu kâğıt cemiyetin nişâne-i yegânesi olup, daha aza cemiyete ilk dehalet etmiş olduğu zaman kesilerek, yarısı kendi eline ve yarısı dahi cemiyet yoklamacısına teslim olunmuştur.

Bir müttehimin yanına böyle memûr-ı mahsûs gelirse müttehim ne hâlde bulunur bilir misiniz? Meydân-ı siyâsette kısas

edilmek üzere bulunan bir mücrim, cellâdın önünde ne hâlde bulunursa aynıyla o hâlde bulunur. Memurun ne bir kelimesine itiraz ve ne de bir hareketine mukabele etmek o adamın haddine düşmemiştir.

Zira bu adama itaat etmemek cemiyetin hey'et-i umûmiyyesine itaat etmemek demek olup, cemiyete itaat etmeyeni ise hükümdarlar bile kurtarmaya muktedir değildir.

Zira, prensler dahi bu cemiyete karşı bir hamiye, bir muhafıza muhtaçtırlar!..

İşte Carbonari Cemiyeti hakkında vereceğimiz malûmât-ı mücmele şundan ibaret olup, vakıa bu cemiyet şimdi bütün bütün mahvolmak derecesine gelmişse de, bir rivayete göre Venedik'te ve İtalya'nın sair bazı mahallerinde hâlâ son bakiyesi mevcut imiş. Tarihi açıp da baksanız cemiyyet-i mezkûrenin mahvedilmesi yolunda dökülen kanlardan âdeta ürkersiniz. Vakıa, tarih bu cemiyetin kılıç kuvvetiyle mahvedilmiş olduğunu yazarsa da, tarihin bu derecesi sırf tarih olup, insana kanâat-ı kâmile veremez. Hikmet-i târihi muhakeme eden feylesoflar derler ki, mukaddemleri halk üzerine mütegallip ve müstevli güruh varken Carbonari Cemiyeti hürriyet ve selâmet-i âmmeyi mütekeffil bir cemiyyet-i medeniyye sıfatında bulunur ve mütegallibîn tarafından ne kadar tazyik görürse o kadar büyürdü. Sonraları mütegallibîn-i mezkûre ilân-ı tanzîmâtla halkın hâmî-i müşfiki sıfatını alınca Carbonari takımı haydut menzilesinde kaldı ve hükûmetler dahi haydut cemiyetlerinden ibaret bulunan Carbonari Cemiyetinin halk indinde rağbetini kaybeylemiş olduğunu görerek, yine halkın inzimâm-ı muâvenetiyle bu cemiyetin hakkından geldi.

Carbonari hakkında bu malûmatı aldık ya! Şimdi hikâyemize bakalım:

İkinci Bap

Asrımızda "Yeni İtalyanlar"ın yani "İtalya Genç" takımının himmet-i mahsûsa-i vatanperverânesi sayesinde, İtalya millet-i müttehidesinin payitahtı olan Roma şehri, henüz Papa cenaplarının hükûmet-i ruhâniyye ve cismâniyyesinin payitahtı olduğu bir zamanda, yani 1817 senesinin son ayında idi ki, Saint

Pavlos meydanında kaim, büyücek bir konağa üstü başı temiz bir adam girdi.

Bu adam kapıdan girerken elindeki şemsiyesini evvelâ kapamak ve badehu, yine açmak ve kapamak suretiyle birkaç defa silkti. Zira yağmakta bulunan sulu sepken kar havanın sükûnet-i kâmilesinden naşi, amuden inmekte bulunduğundan, koyu kahverengi şemsiyenin üzerine beyaz kılıf geçirilimiş gibi kar yığılmış kalmıştı. Gelen adam şemsiyesini silktiği gibi, üstünü başını dahi silktikten sonra konağın kapısından içeriye girdi.

Merdiven başında kendisini karşılayan uşağa dedi ki:

Gelen-Sinyor Dominico Badia konağında mıdır?

Uşak-Evet Efendim.

Gelen-Bir mühim iş zımnında kendisini görmek isterim. Haber veriniz. İsmimi tanımaz ki söyleyim.

Uşak gitti, geldi. Efendisinin kendisine muntazır olduğunu haber verdi.

Gelen adam Dominico Badia'nın odasına girdikte kendisini yarı giyinmiş buldu. Yani dışarıya çıkacağı kıyafetten üzerinde yalnız bir pantolon ile bir de frenk gömleği ve boyun bağı bulunup ayağındaki terlikler ve sırtındaki robe de camarade ve başındaki şarkkarî sırmalı takke her ne kadar melbûsâttan addolunabilirlerse de dışarıya çıkabilecek melbûsâttan değildirler. Maa-hazâ bu kıyafet bir misafir kabul edebilecek kıyafettir. Binaenaleyh, Badia dahi bir mühim iş arzetmek için gelmiş olan misafiri bu kıyafetle kabul eyledi.

Gelen-Vakt-i şerîfler hayrolsun Sinyor Dominico Badia!

Badia-Vakitler hayrolsun efendim. Fakat ism-i âlinizi...

Gelen-İsmimi tanımak sizi hiç müstefit etmeyeceği için tanıtmaya da lüzum göremem. Yalnız arz etmek istediğim işi arzla iktifa etmek isterim.

Badia-Buyrunuz efendim.

Gelen-Siz Kontes de Padoga ile izdivaç etmek üzeresiniz değil mi efendim?

Badia-Henüz kat'iyen karar verilmediyse de...

Gelen-Malûm! Bundan sekiz gün mukaddem kontesin salonunda, ocak başında siz ocağın sağ cihetinde ve kontes dahi sol

cihetinde otururken bu lâkırdıyı ettiniz. Sehvim yoktur a efendim?

Badia-(biraz bozularak) Hayır efendim, sehviniz yoktur.

Gelen-O aralık ocakta ateş sıçramış ve bir kıvılcım gelip kontesin fistanı üzerine düşmüş idi de, siz dahi yangını söndürmek için kontesin bacağını ziyadece sıktığınız cihetle kadıncağız "Ayy!" diye bağırmıştı. Sehiv etmiyorum ya efendim?

Badia-(biraz daha bozularak) Sanki yanımızda imişsiniz gibi söylüyorsunuz.

Gelen-Pekâlâ efendim, bu Kontes Padoga ile izdivaçtan maksadınız?

Badia-(biraz hiddetlenerek) Bir adamın maksadını sormak için hiçbir kimsede salâhiyet yoktur zannederim.

Gelen-(gayet halimâne) Af buyurunuz efendim. Bendenizde vardır zannederim.

Badia-(daha ziyade hiddetle) Acayip! Niçin sizde bu salâhiyet vardır bakayım?

Gelen-(yine halimâne) "Vardır!" dediğim için vardır efendim. Zira ben bir adamım ki "Salâhiyetim vardır!" dediğim zaman salâhiyetim olur.

Badia-Bunu da hiç işitmemiştim.

Gelen-İşitmiştiniz ama, efendim üzerinden biraz ziyadece seneler geçtiği için ferâmûş buyurdunuz.

Badia-Hayır efendim, o kadar da unutkan adam değilim.

Gelen-Öyleyse size ihtar edeyim. Efendim size İspanya'da bir ispati birlisinin yarısını vermişlerdi yanınızda mıdır?

Badia-(heriften bu sözü işittiği anda birdenbire çehresi atıp kekeleyerek) Anladım efendim, anladım! Yanımdadır.

Gelen-İsterseniz yeğen efendi o birliyi çıkarınız da şununla tatbik edelim. Zira bu birliyi İspanya'dan getirmek için posta ile mektup yazılmamıştır. Mahsusen adam gitmiştir.

Badia-Tatbike ne hacet efendim?

Gelen-Artık bana efendim diye hitap etmenize cevaz kalmadı.

Badia-Evet yeğen! Tatbike ne haçet? İş anlaşıldı. Fakat benim yeğenlerden olduğumu nasıl anladınız?

Gelen-Pek tuhaf söylüyorsunuz yeğen efendi. Ocak başında kontes ile diz dize, baş başa ettiğiniz lâkırdıyı işiten bir cemiyet sizin kim olduğunzu tahkike mi muvaffak olamaz. Getiriniz kartınızı, tatbik edelim.

Badia-Hacet yoktur demiştim.

Gelen-Hacet vardır yeğen. İş bu dereceyi bulunca artık resm ve usulü kat'â bozmamaya hacet vardır.

Heriften bu cevabı aldıktan sonra kalbinden yüz bin lânetler okuyarak kalktı, odanın bir tarafındaki masanın gözünü açtı. İçini bir hayli karıştırdı. Nihayet yarım iskambil kâğıdını buldu çıkardı. Gelen adama gösterdi. O dahi kendi yarımını onun yanına koyup tatbik ettikte mutabık olduğu görüldü. Hatta ispati birlisinin tamam damgasından sap tarafı Badia'da kalıp, ispatinin üç kanadı dahi cemiyette kalmış imiş.

Gelen-Âdet yerini buldu yeğen. Şimdi Kontes de Padoga'yı izdivaç etmekteki maksadınızı sormaya salâhiyetim var mıdır?

Badia-(içini çekerek) Vardır yeğen!

Gelen-Öyleyse söyleyiniz bakalım maksadınız nedir?

Badia-Ne olacak? Ömrümün son kısmına girdim, hâlâ teehhül etmedim. Bu yaştan sonra bana hangi genç kız rağbet eder. Kontes de Padoga dahi kırkını geçmiş bir dul karıdır. Artık âlemden de el çekmek isterim. İşte maksadım bundan ibarettir.

Gelen-Ha!.. Anladım yeğen. Sizce fena maksat değildir. Lâkin bizce bu maksat pek fena bir maksattır. Bir kere âlemden siz el çekmek ister iseniz de, biz size el çektirmeyi istemeyiz. Zira, yirmi bir senedir cemiyete dahil bulunduğunuz hâlde bize hiçbir hizmet etmediniz. Bugünlerde ise sizden bir büyük hizmet intizar ediyoruz. Ama evvel emirde şu hesabı görelim. Zira, yirmi bir sene dedim de hatırıma geldi.

Badia-Her ay itasıyla mükellef olduğum birer frank iâne-i nakdiyyeyi istemiyor musunuz?

Gelen-Evet!

Badia-Yirmi bir senede tamam iki yüz elli frank eder.

Gelen-Hayır efendim! Cemiyet kanununun tayin eylediği faiz ile tamam onyedibinsekizyüzaltı frank otuz sekiz santim eder.

Badia-(gözleri açılarak) Yaa!

Gelen-Evet yeğen!

Badia-Bir şey değil.

Gelen-Elbet, sizin için bu kadar para bir şey olursa başkalarına ne yaparız?

Badia-Neyse! Bunun tesviyesi kolaydır. Şu işe bakalım işe!

Gelen-Evet yeğen! İşe bakalım. Malûmunuz olmalıdır ki şu Kontes de Padoga'nın kocası Kont de Padoga, Carbonari kayışıyla boğulmuştur.

Badia-Boğulduğunu biliyorum ama, kimin kayışıyla boğulduğunu bilmiyorum.

Gelen-İşte şimdi anlayınız. Kontesin kendisi dahi papa cenaplarının en yakın dostlarındandır!

Badia-Evet.

Gelen-Papanın bu yakında cemiyetimizi ne kadar tazyik etmekte olduğunu bilirsiniz ya?

Badia-Bilirim.

Gelen-Şimdi cemiyet sizden rica ediyor ki kontes ile izdivaçtan vazgeçmeli!

Badia-(halecânla) Ee!

Gelen-Ondan sonra da ne yapıp yapıp, papa hazretlerini hakkımızda günden güne arttırdığı şiddet ve tazyikten caydırmalı!

Badia-(bir hayli teemmülden sonra) Güzel ama, ben bunu papaya nasıl açabilirim. Kendisine böyle bir tavsiyede bulunacak kadar mensubiyetim yoktur!

Gelen-Amma yaptınız ha yeğen! Sanki Carbonarinin kuvvetini hiç bilmiyor gibi söylüyorsunuz. Hiç sizin papaya yahut başka bir kurta mensubiyetiniz olur da çobanlar onu bilmez olur mu? Haydi siz varınız yine inkâr ediniz. Farz ediniz ki papaya takdim eylediğiniz yirmibeşbin talerden cemiyetin haberi yoktur. Farz ediniz ki Kontes de Padoga sizi asla beğenmediği hâlde, mezbûreyi sizinle izdivaca tergîb edeceğini papanın size vadeylemiş olduğundan cemiyet haberdar değildir. Farz ediniz ki bu tezevvüçten ve papaya bunca şark hediyeleri takdimiyle izdivacın mutlaka akdini temin ettirmeniz bir asilzadelik mev-

kii yakalamak olduğunu ve bu maksadı papaya açmış olduğunuzu da cemiyet bilmiyor. Mamafih cemiyetin şu ricasını kabul ediniz. O zaman papaya olan mensubiyetiniz hakkında bir kabahat değil, bilâkis memdûhiyet olur. "Aferin yeğen Badia. Tam Carbonari imiş! Papanın kendisine kadar çattı." derler.

Herif bu lâkırdıları söylerken Badia hayretinden dört parmağını ağzına sokarak, dalgın dalgın bir hayli düşünmüştü. Nihayet cevap itasını gelen adamın istical etmesi üzerine, Badia dalgınlıktan baş kaldırdı. Dedi ki:

Badia-Vakıa, ben papayı görmekte isem de, kendisine böyle mühim şeyleri ihtar edecek kadar mensubiyetim yoktur.

Gelen-Bakınız yeğen efendi, bilirsiniz ki bizim cemiyet kimseyi istintak etmez. Onun tahkiki hakikat-ı mahzdır. Bir de ben şu sözünüzü cevâb-ı red olarak kabul etsem encamı nereye varacağını da bilirsiniz. İtaatsizlik ne büyük kabahattir. Ben sizden henüz bir cevap almamışım farzedelim. Size üç gün mühlet. Dördüncü gün icra bekleriz. Şimdilik şu paraları veriniz de işime gideyim.

Badia-Para işi kolaydır. Burada yanımda mevcudum yok. Yakın vakitte takdimde kusur etmem.

Gelen-Faiz işler ha!

Badia-Bilirim.

Söz burada hitam bularak herif Badia'yı selâmlayıp gitti. O gittikten sonra Badia'nın ilk işi uşağı Joseph'i çağırıp bir âlâ tekdir etmek oldu. "Canım, buraya her gelen adama benim konakta mevcut olduğumu niçin haber verirsin?" diye bir hayli sövdü saydı ise de, uşak hiçbir cevap vermeyip, hatta en sonra "İşte sana sûret-i mahsûsada emir veriyorum ki, bir daha bu herif ve bunun emsali adamlar konağıma ayak basmamalıdırlar. Eğer beni sorarlarsa burada olmadığımı söyleyeceksin anladın mı?" dediği zaman Joseph ne "Pekiyi!" ne de "Anladım!" gibi bir cevâb-ı musaddık bile vermemişti.

Dominico Badia, bu herifin vürudundan dolayı canının sıkıntısını bir türlü yenememekteydi. "Canım, bu herifler ne Allah'ın belâsı adamlardır? Otuz senelik vukuatı bile unutmuyorlar. İnsan nereye gitse bunların elinden kurtulamıyor. Vaktiyle İspanya Carbonarisine dehalet etmişsem, şimdi İtalya

Carbonarisine ne borcum olabilir?" diye kendi kendisine mırıldanır idiyse de, söylediği sözleri akabinde kendisi dahi tasdik etmeyip "Bir kere her emirlerine kör körüne itaate söz verdik. Başımızı da bu söze kefil gösterdik. Yoksa on beş yirmi bin frank cezâ-yı nakdîsine de bakmayarak, bu yarım iskambil kâğıdını yırtar atardım. Ama ne yapayım ki cezâ-yı nakdiyi aldıktan sonra elime bir dahasını tutuştururlar. Bütün bütün istifa etmek ise hayatımdan istifa etmek demektir." derdi.

İhtimal ki Badia, Carbonari Cemiyetine evvelâ mensubiyetinden bu kadar da şikayet etmezdi. Zira, kendisi an-asl o kadar ehl-i ırz güruhundan olmayıp, bu gibi cemiyetler kendi mefsedetlerine yardım dahi edeceği derkârdır. Lâkin Dominico Badia, Mehmed Ali Paşanın yed-i intikamından dahi yakayı kurtarabildikten sonra, bademe hiçbir fesatta bulunmamaya kat'iyen tövbe eylemiş olduğu gibi Kontes de Padoga ile tezevvücü dahi saâdet-i dünyeviyyesini itmam etmek üzere kararlaştırmıştı.

Kontes de Padoga, Badia'nın da demiş olduğu veçhile, kırkını mütecaviz bir karı idi. Lâkin kendisi otuz yaşına gelince artık ihtiyar olan karılardan olmayıp, kırk yaşında hâlâ genç addolunan karılardan idüği nazar-ı ehemmiyyete alınacak mevâddandır. Enine enli, boyuna boylu, beyazlığına beyaz, kaş göz sahibi -karıların tabirince- vardakosta bir şey olup, şu kadar var ki tabiatı gayet işvebâz, âşüfte-reviş bir şey olduğundan, haylice külliyetli servetine dahi mağruren, âlemde zevk sürmeyi Badia gibi bir şeytan çehreli herife varmaya tercih ederdi. Öyle ya, en büyük kahramanlar karının önünde tazimen diz çöktüğü ve kardinaller hâk-pâyine secde eylediği ve hatta âleme ayaklarını öptüren papa bile bu karının elini öptüğü hâlde, Badia'ya varmaya neden mecbur olsun? Meğer papa çenaplarının tavsiyesini kabul ede...

Badia ise Kontes de Padoga için yanar ve mezbûreye olan aşk ve iştiyakını ancak vaktiyle Cuzella'ya olan muhabbetine kıyas edebilip, ondan başka âlemde hiçbir karıyı kontese teşbih edemezdi. Hatta Carbonari Cemiyeti tarafından aldığı emre itaat etmeye canı korkusundan mecbur olduğu hâlde, kontesin aşkı sevkiyle itaat etmeyip, hemen mümkün olursa daha o gün nikâhını kıydırmaya kadar cesareti göze aldırabilirdi.

Üçüncü Bap

Dominico Badia, sâlifü'z-zikr üç gün müddet-i mehli bu ıztırâb-ı ahvâl içinde imrâr eyledi. Görülür ki Carbonari Cemiyetine vermiş olduğu vaadin ifasına dair henüz hiçbir teşebbüste bulunmamıştır.

Dördüncü günü idi ki, uşağı Joseph sabahleyin sütlü kahvesini getirip de önüne koyduktan sonra bermutat işine gitmeyip efendisinin karşısında irkildi durdu.

Badia-Ne o Joseph ne var? Ay başı hesabını mı görmek istersin? Daha vakit vardır.

Joseph-Hayır efendim, hesap değil!

Badia-Söyleyecek bir şey var öyle mi?

Joseph-(ihtirazla) Evet efendim. Haniya üç gün evvel gelen herif yok mu?

Badia-Haniya buraya koymamanı emrettiğim haydut mu?

Joseph-Haydut olduğunu bilmem efendim, fakat gelen oydu.

Badia-Buraya geldi ha! Koymadın ya? "Efendi burada yoktur." dedin öyle değil mi? Aferin Joseph!

Joseph-Evet efendim, fakat zatınıza bir söz bıraktı.

Badia-(telâşla) Ne dedi?

Joseph-Söylediği söz deli saçması gibi bir şey ise de, kelimesi kelimesine, noktası noktasına tebliğ edeceğimi kendisine vadetmeyince gitmedi. Binaenaleyh affınızı rica...

Badia-(hiddetle) Mukaddimâta hacet yok! Söyle diyorum ne dedi?

Joseph-Dedi ki "Yeğen Badia'ya selâm söyle. Koyunların merası etrafında ürümekte olan kurtu kışkırtacağını vadeylemişti. Müddet-i mehl geçti. Henüz vaadi ifa etmedi. Kendisine çobanlar tarafından üç gün daha mehil verildi. Bunda da yalancı çıkmasın.

Badia-(muztaribâne) Elverir anladım.

Joseph-(bîedîbâne) Bu lâkırdıdan bir şey anladınız mı efendim?

Badia-(çıldırmışçasına hiddetle) Yıkıl oradan edepsiz!

Bu tekdir-âmîz emir üzerine Joseph hiç sesini çıkarmadan dışarıya çıktı. Badia sanki yüzünden alevler çıkıyormuşçasına

pancar gibi bir suret ile oda içinde gezinmeye başladı. Lâkin gezinmesi gezinmeye benzemezdi. Hiddetle ayaklarını yere vurdukça odanın camları sarsılırdı. Şüphesiz bir saat kadar bu hâli müddet içinde muazzep oldu. Nihayet gezmekten ziyade hiddetinden yorulup, bir kanepe üzerine kendisini attı ve dişleri arasından şu sözleri mırıldanmaya başladı.

-Koyunların merası etrafında. Yani Carbonari Cemiyeti etrafında demek olacak. Ürüyen kükremiş kurt ki, papa hazretleridir. Kışkırtacağımı vadeylemişim. Of aman yarabbi! Sen beni dünyada rahat, huzur yüzü görmesin diye mi yaratmışsın? Ben bu babda papa efendimize bir söz söylemiş olsam, beni de Carbonari Cemiyetinden zannetmez mi? O hâlde beni papanın zehirinden kim kurtarır? (birçok meyusâne dalgınlıktan sonra) Hesaplarımın hiçbirisi de doğru çıkmıyor ki! Ne işe yapıştımsa kulpu elimde kaldı. Hazineler yığdım ama neyleyim saâdet-i hâlime hizmet etmiyorlar ki! Mehmed Ali'nin pençesinden kurtulduktan sonra, güya ömrümün bakiyesini bir köşede izzet ve saadetle geçirmeye kat'iyen karar vermiştim. Saadetimi ise Kontes de Padoga itmam edecekti. Hâlbuki bu arzuya da mâni oluyorlar. Galiba İtalya'dan çıkmaya kadar mecbur olacağım. Hâlbuki yalnız İtalya'dan da değil, bütün Avrupa'dan çıkmak icap edecek. Alîmallah insanın ölümü dört gözle gözleyeceği geliyor ama!..."

Badia'yı bu derece meyus eden şey yalnız Carbonari korkusu veyahut papanın vehmi ve hatta İtalya'dan ve bütün Avrupa'dan çıkmak mecburiyeti değildi. Mahzâ Kontes de Padoga'yı tezevvüç hususunda gösterdikleri imtina idi. Çünkü Badia zaten bu tezevvücü, mahzâ papanın lütfundan bekleyip, kontesin kendisine ol kadar muhabbeti olmadığını da bilirdi. Bunu bildiği için "Ah, kontes benimle beraber İtalya'dan ve hatta tekmil Avrupa'dan çıkmış olsa mevâni ve müşkülâtın cümlesi bertaraf olurdu. Ama ne çare ki mevâni ve müşkülâtın en büyüğü kontesin bana ol kadar meyli olmamasındadır." dedikçe bîçare herifin gözlerinde fıkır fıkır kaynar yaş boşanırdı.

Sözü kısa keselim: Badia'nın şu meyusiyeti Kontes de Padoga'ya olan aşkını ol kadar kuvvetlendirdi ki, Carbonarinin verdiği emri icra etmemeye kat'iyen karar vermekle beraber, papanın himaye ve muhafazasını istida etmeye dahi cesaret

edip vardı. Yalnız Carbonari isminden maada, maceranın cümlesini başkardinale hikâye ederek, selâmet-i hâlinden emin olamadığı beyanıyla polisin muhafazasını talep eyledi. İtalya'da Carbonari gibi bazı hafi politika cemiyetlerinin, haydut takımının şerrinden emin olamayan kibarın, maaş ve tayinlerini kendi keselerinden vermek üzere istedikleri kadar nefer alabilmeleri polis nizamınca müsaade tahtındadır. Bu müsaade üzerine Sinyor Dominico Badia'nın da bazı haydutlar tarafından tehdit edilmekte bulunduğundan bahisle, hanesine bir onbaşı ve üç nefer polis itası hakkında başkardinal canibinden yazılan tezkire üzerine polisler geldi. Ve konağın kapıcısı azledilerek kapının muhafazası hususu neferât-ı merkumeye havale olundu.

Bugünden itibaren konağa yalnız bir uşak Joseph ve bir işçi ile bir de aralıkta bir kere Sinyor Badia'yı ziyarete gelen Sartino nam karıdan maada kimsenin duhulüne müsaade edilmemesi ve Sinyor Badia'yı bunlardan maada her kim görecek ise yanında bir nefer müsellâh polis memuru bulunduğu hâlde görmesi, kendisini kendi selâmetinden emin edecek bir teşebbüs addolunabilir. Ancak çi-fâide ki bu teşebbüsle Badia kendisini bir habs-i ihtiyârî altına almış ve konaktan dışarı bir hatve atmamaya başlamıştır.

Şu habs-i ihtiyârîye Badia birkaç günler memnunen razı oldu. Lâkin o birkaç günden sonra canı sıkılmaya başladı. Böyle canı sıkılmaya başladığı zamanlar Badia Sartino'yu celp ederek, onun musâhabet ve muvânesetiyle def'-i ekdâr ederdi. Binaenaleyh, yine mezbûreyi celp ederek, can sıkıntısını ve Kontes de Padoga'ya olan iştiyakını Sartino ile defetmeye mecbur oldu.

Bu Sartino ne pek genç, ne pek güzel, ne pek zarif, ne pek işvebâz bir karı olup, karılığa mahsus ve karılıktan muntazar olan meziyyâta hep derecât-ı mutavassıtada olarak malik idi. Şu kadar var ki, Badia'nın ahlâkını güzel öğrenmiş bulunduğu cihetle asla canını sıkmayıp, hatta bu kabil bir karı Badia'nın Kontes de Padoga ile akdetmek tasavvurunda bulunduğu izdivaca itiraz etmesi lâzım gelirken bilâkis, "Sana bu bekârlık âlemi lâyık değildir Sinyor Badia. Kontes de Padoga ise senin için biçilmiş kaftandır." diye terviç dahi ederdi. Ancak garip

değil midir ki bu Sartino, Badia'ya olan muamelesini değiştirsin?

Dominico Badia Sartino'nun tebeddül-i muâmelesini fark eyledi. Hâlbuki ber-vech-i âherle Badia Sartino'yu dahi sevdiği cihetle, mezbûrenin kendi hakkında bir muâmele-i bâridede bulunduğuna müteessif olarak keyfiyeti suale ibtidâr eyledi.

Badia-Seni bugün biraz soğuk görüyorum Sartino!

Sartino-Evet Sinyor Badia.

Badia-İnkâr etmiyorsun ha?

Sartino-Ne inkâr edeyim?

Badia-Sebebini sual edebilir miyim?

Sartino-Evet edebilirsin. Fakat haydi sen sual etmeden ben söyleyim. Sen vaadini tutmaz bir adamsın.

Badia- Acayip! Senden bu sözü hiç beklemezdim. Ben sana ne vadettim de tutmadım?

Sartino-Bana ettiğin vaadi daima ifa eyledin. Nasıl ki ben de sana ettiğim vaadleri ifada kusur etmedim. Benim soğuk duruşum başkalarına ettiğin vaadi ifa etmediğin içindir.

Badia-(hâlâ karının lâkırdısını fark edemeyerek) İyi ya! Başka ettiğim vaadi ifa edip etmediğimden sana ne? Ne münasebetle bunun için bana darılıyorsun?

Sartino-Ne münasebetle mi? Haniya sende bir ispati birlisini yarısı yok mudur? İşte o ispati birlisinin diğer yarısı dahi bende olduğu münasebetle!

Karı bu lâkırdıyı söylediği anda, Badia sanki arslan görmüş yaban eşeği gibi bir ürkeklik ile odanın öte başına kadar fırladı ve garip bir vaz'la alık alık Sartino'nun yüzüne bakmaya başladı.

Sartino-Acayip! Bu kadar dehşete sebep?

Badia-Vay Sartino?

Sartino-Ne var?

Badia-Sen de mi?

Sartino-Nedir sanki, ne demek istersin?

Badia-Sen de o cemiyetten ha!

Sartino-Vay, bu o kadar şaşacak, ürkecek, odanın öte başına kadar kaçacak bir şey midir? Hâlbuki sen de bu cemiyetin azasındansın!

Badia-Sen de bana memuren gelesin?

Sartino-Ne yapayım sinyor?

Badia-Bilmez misin ki, böyle bir hâl ikimiz arasındaki rabıtayı berbat eder?

Sartino-Bilirim ama, aldığım emre ittibâ eylemediğim hâlde beni berbat edeceklerini bilirim, ondan korkarım.

Badia-(gittikçe hayreti artarak) Canım sen Carbonariden olasın da, polis neferâtı bulunan bir konağa girmeye nasıl cesaret edersin?

Sartino-(bilâ-fütûr) Sanki ne varmış?

Badia-Şimdi ben seni polise verirsem?

Sartino-İşte âlemde yapamayacağın bir şey varsa o da budur Sinyor Badia! Bak sana söyleyim. Sen bu cemiyete girmişsin ama, ömrünü memâlik-i ecnebiyyede geçirdiğin için hiçbir rütbe katedememişsin. Binaenaleyh esrarından hemen hiçbirisine vâkıf olmamışsın. Bahusus, bizim İtalya Carbonarisi İspanya Carbonarisine de benzemez. Bir kere sen beni polise veremezsin. Sâniyen, ben istemiş olsam veyahut o yolda bir emir almış bulunsam şuracıkta seni temizler, işini bitiriveririm ve yine buraya girmiş olduğum serbesti ile çıkar giderim.

Badia-(dehşetinden gözleri fırlayarak) Beni öldürürsün ha Sartino, beni öyle mi?

Sartino-Babamı bile, kardaşımı bile, kocamı bile, evlâdımı bile! Sen ne zannediyorsun Sinyor Badia? Buna Carbonari derler, Carbonari. Cümlenin canı onun elindedir. Şunu da iyi bil ki cemiyet senin hakkında gayet müsait davranıyor. İtalya Carbonarisini tanımadığın için sana tanıttırmak üzere müsaade ediyor. Yoksa sen şimdiye kadar çoktan bir büyük ceza görmüştün. Ama seni yola getirirse hizmetinden istifade edeceği için ceza cihetine gitmiyor. İşte şu saatten sonra sana haber veririm ki, şu vaadi ya ifa edersin veyahut ölüme hazır bulunursun. Sakın olmaya ki arkamdan polislere bir emir veresin. Sonra nefsin için en ziyade korktuğun en büyük ukubet fi'l-hâl gelir, seni bulur.

Karı bu lâkırdıları biraz hiddetle söyleyip bitirdikten ve Badia cenaplarına son vedayı da ifa eyledikten sonra çıktı, serbest serbest işine gitti. Badia ise bir derin dalgınlık içinde kaybolmuş gitmişti. Yarım saatten ziyade bu dalgınlık içinde kaldıktan sonra kendisine gelip "Acayip! Vücudumu, hayatımı eline teslim eylediğim bir kahpe de onlardan olsun ve canıma kastedebileceğini yüzüme karşı söylesin. Demek oluyor ki artık arkamdaki gömleğe de emniyet edemeyeceğim." diye az kalmıştı ki uşağı Joseph ile aşçısını da tart ederek selâmet-i nefsi için asker kışlasına dehalet eylesin. Ancak birdenbire işin bu derecesine varmayıp, emniyetsizliğini papa cenaplarının polis nezaretine arz ile müstahfız polisleri arttırdığı gibi, en mahir hafiye memurlarına dahi konağın hafiyyeten muhafazası için emr-i mahsûs istihsaliyle kendisini bir dereceye kadar daha temine muvaffak oldu.

Aradan bir müddet dahi böyle geçti. Lâkin papa cenaplarının Carbonari Cemiyeti aleyhindeki teşebbüsât-ı şedîdesi gittikçe şiddet bulmakta olduğu gibi, Badia'nın Kontes de Padoga'ya olan aşkı dahi günden güne şiddet bularak, yirmi seneden beri mensup olduğu ve her gûne hüsn-i hidmete ve fedakârlığa dair söz verdiği ve yemin eylediği cemiyeti kurtarmak yolunda hiçbir hareket etmediğinden, Carbonari Cemiyeti de bilmukabele şiddetini arttırmakta bulunmuştu.

Dördüncü Bap

Bir de Badia, bir sabah yatağından kalktıkta, kendisini akşam yatmış olduğu kendi odası içinde bulamamış olursa ne kadar hayrette kalacağını hesap edebilirsiniz ya? Bahusus bu tebdîl-i mekânın hangi taraftan ve ne suretle ika edilmiş olacağını fark edince ne büyük bir dehşete düşeceğini herkes edna bir mülâhaza ile istihraç edebilir.

Evet! Badia akşam yattığı odanın içinde değildi. Akşam yattığı oda kendisinin mükellef yatak odası olup, sabah uykudan uyanarak kendisini derununda bulduğu oda ise boyasız beyaz tahtadan mamul bir masa ve yine bu nev'iden bir karyola ve maî bezden perdeler ile döşenmiş pis ve mundar bir mahal idi.

"Acaba rüyada mıyım? Burası neresi? Ben buraya nasıl geldim?" diye Badia yataktan kalkmaya değil hatta kımıldan-

maya bile cesaret edemeye edemeye kımıldandı kaldı. Oda içinde biraz gezindi. Pencereden bakıp nerede olduğunu tayin etmek istediyse de pencerelerin öte yüzü bir maî boya ile boyanmış olduğundan camın şeffaflığı ihlâl edilmişti. Camı açmaya çalıştı... Çerçeveler mıhlanmış olduğu cihetle ona da yol yok idi.

Nihayet camın birisini kırmak istedi. Lâkin içinde bulunduğu hâl rüya hâli olduğunu ve kendisini bu odaya nakledenler dostluk için nakletmemiş idüğini ve camların boyanması ve çerçevelerin mıhlanması ise mutlaka taşranın görünmemesi matlup olduğuna delâlet edeceğini hesapla, şayet camı kırarsa kabahati büyültmüş olmamak için buna da cesaret edemedi.

"Cine, periye, şeytana meytana itikadım yoktur ki bu tayyi mekânı onların şerrine hamledeyim. Bu memleketin cini, şeytanı, hep Carbonari halkı olduğundan bu da mutlaka onların işidir." dedi. Ve bu söz kendisine kanâat-ı kâmile vermiş olduğu cihetle, işin akıbetine muntazır olmak için -başka da oturacak bir yer olmadığı cihetle- gitti, yine yatağının kenarına oturup, mahzun mahzun düşünmeye başladı.

Badia'yı bu tefekkürden bîdâr eden şey yatağın mukabilinde bulunan tahta masanın üzerinde bulunan bir eski çıngırak idi. "Bunu buraya sehven bırakmadılar ya! Elbette adam çağırmak için vazolunmuştur. Demek oluyor ki bu çıngırak çalınırsa, bu odaya girecek adam da vardır." diye yerinden kalktı ve çıngırağı eline alıp salladı.

O anda içeri kendi uşağı Joseph girmesin mi?

Badia-Vay, sen de burada mısın Hoca Joseph?

Joseph-Evet yeğen!

Badia-Ne dedin, ne dedin? Anlayamadım!

Joseph-Eveti elbet anlarsınız. Zira dünyada evet ile hayırı anlamayan kimse yoktur. İkinci kelime ise "yeğen" kelimesidir.

Badia-İşte bunu anlayamadım.

Joseph-Onda da anlamayacak bir şey yoktur. Yeğen diye amca-zade, hala-zade, dayı-zade, teyze-zade yenge-zade ve sair zadeye derler.

Badia-(müstehziyâne) Vay, biz seninle yeğen mi olduk?

Joseph-(gayet ciddî bir tavırla) Evet yeğen! Vaktiyle ikimiz de rızamızla, hatta rica ile minnet ile kabul etmişiz. Şimdi inkâr edecek değiliz a?

Badia-(istihzayı bırakıp tefekkürle) Canım, biz hâlâ konağımız içinde miyiz? Yoksa başka bir yere göç mü ettik?

Joseph-Göç ettik yeğen, göç ettik!

Badia-Ben de öyle demek istiyorsam da buna ihtimal veremiyorum.

Joseph-Niçin ihtimal veremiyorsunuz yeğen?

Badia-Bu kadar muhafaza ile...

Joseph-Bah! Sizin muhafaza dediğiniz şeyden ne olur?

Badia-(cüz'î hiddetle) Nasıl ne olur?

Joseph-Ne olur ya a yeğen, ne olur? En emin olduğunuz adam ben değil miydim? İşte ben de yeğeniniz çıktım.

Badia-(biraz bozularak) Maa-hazâ kapıdaki polisleri ne yapalım?

Joseph-Durunuz öyleyse, ben sizi ikna edeyim. Sizin kapınız önünde sekiz nefer polis ve konağınızın etrafında dört beş nefer hafiye yok mudur? Bir kere bunların yarısı sizin yeğeninizden olduğunu bilmelisiniz.

Badia-(halecânla) Ee!

Joseph-Derken yeğen, bir akşam siz yatağınızda safâ-yı hâtırla mışıl mışıl uyurken, oda uşağınız Joseph odanıza girer. Onun elinde küçücük bir sünger vardır. Ol sünger ki kapınızda bulunan polisler ile sokakta gezen hafiyeler meyanında size yeğen olmak mertebesinde yakın olmayan ecnebileri uyutmuş ve bayıltmıştır.

Badia-Ee!

Joseph-O süngeri Joseph senakârınız sizin dahi burun-ı şerîfinize bağlar. Bunun üzerine siz bayılmak nev'inden bir uykuya dalarsınız. Sonra sizi izzetüikramla kucağa alıp arabaya bindirirler. Buraya kadar getirirler. Anladınız mı? Şimdi bu da imkânın haricinde midir?

Badia-Aferin! İtalya Carbonarisi pek terakki eylemiş. Eğer benim devr-i icrââtımda Carbonarinin bu kadar terakki etmiş olduğuna yakinim olsaydı, hiç Fas, Cezayir, Suriye Mısır, Aydın

gibi ecnebi memleketlerde bin belânın arkasından koşmazdım. Gelip İtalya Carbonarisi içinde rütbe katederek, nihayet ben de bir küçük prensliğe prens olur da âlemde ibka-yı nâm ederdim. Ee, neyse! Beni buraya getirmekten maksat nedir? Onu da söyleyebilir misin yeğen? Bak sana ben de artık yeğen diyorum.

Joseph-Vazifesini bilen bir Carbonari kendi yeğenlerine elbet yeğen der.

Badia-Sorduğuma cevap versene. Beni buraya niçin getirdiler?

Joseph-Ceza için!

Badia-(yerinden fırlayarak) Ceza için mi?

Joseph-Evet yeğen! Çünkü bu hâlde buraya getirilenler başka bir şey için getirilmezler.

Badia-İyi ama muhakemesiz ceza olur mu?

Joseph-Carbonari bir adamı muhakeme ve istintak etmez! Onun tahkikatı, muhakeme ve istintak yerine geçer.

Badia-(düşünmeye vararak) Kabahatim neymiş?

Joseph-Bilmem!

Badia-Cemiyet ne zaman kurulacak?

Joseph-Bilmem!

Badia-Azası kimlerdir?

Joseph-Bilmem yeğen, bilmem. Size söylemeye mezun olduğum kadarını söyledim bitirdim. Başka hiçbir şeyi bilmemekte hem memurum, hem mecburum.

Badia-Acayip! Bir adam bir şey bilmemekte de mecbur olur mu?

Joseph-Carbonari Cemiyetinde olur. Ne lâzım? Kahve filân bir şey istiyor musunuz yeğen?

Badia-Burada öyle şeyler bulunur mu?

Joseph-Parasıyla olduktan sonra kuş sütü bile bulunur.

Badia-Öyleyse her günkü mutadımı bozma.

Joseph-Baş üstüne yeğen!

diye, her günkü mutadı veçhile Badia'nın hizmetini görmeye başladıysa da, Badia doğrudan doğruya yalnız bir sütlü kahvesini içebilip, o gün ağzına başka bir lokma bile koyma-

mıştı. Zira Carbonari Cemiyetinin olanca kuvveti yavaş yavaş ve bittedrîc gözünün önüne gelip, geldikçe dahi kuvvetler büyümekte olduğu cihetle, Badia kendisini şimdiye kadar asla duçar olmamış olduğu bir belâ-yı azîm içinde bulur ve bu belânın azameti dehşetiyle olanca cesaretini, neşesini, iştihasını kaybederdi. Bir aralık Carbonari Cemiyetinin kanûn-ı mücâzâtını zihninden geçirmeye başladı ki, bundan muradı meydanda olan kusur ve kabahatinin idamı mucip olup olmayacağını bilmekti. Lâkin yirmi seneden mütecaviz bir zamandan beri bu kanunun ezberlemiş olduğu ahkamını hiç hatırından geçirmemiş olduğu cihetle, bir türlü matlubuna dest-res olamazdı.

Badia'nın zucret-i hâli o gün akşama kadar devam eyledi. Fakat bu hâlde bulınan adam için şu günün bir asırlık işkence kadar geleceğini nazar-ı mülâhazadan uzak tutmamalıdır. Oldukça ekûllerden addolunan Badia cenapları, Joseph'in tedarik ve ihzar eylediği kuşluk taamına bakıp bakıp da, yalnız bir içini çekmekle iktifa eylemişti. Zira kurumuş olan boğazından yutmakta olduğu tükrüğünü bile geçiremeyip, hatta içtiği bir yudum su bile ağzında kalmıştı.

Nihayet akşam oldu. Karanlık çöktü. Joseph tenekeden mamul bir mundar zeytinyağı tulumbası getirip, masa üzerine koyarak yaktıktan ve zeytin yağı fitile vasıl olmak için birkaç defa dahi tulumbayı bastıktan sonra çıkıp gitti. Yarım saat sonra yine girmiş ve akşam taamı isteyip istemediğini Badia'dan sual eylemişti. Canı hiçbir şey istemediği cevabını aldıktan sonra yine gitti ve üçüncü defa gelişinde yüzü nikaplı olduğu hâlde gelip "Buyurunuz yeğen ağılın çobanları toplandı, sizi istiyorlar." dedi.

Badia, Joseph'i nikaplı olarak gördüğü zaman bir kahkaha-i istihzâ ile gülmüş mü zannedersiniz? Heyhat! Bu anda Badia Joseph'i görmüyordu. Âdeta ölüm kalkmış gitmiş yüzüne de bir nikap çekerek gelmiş de, kendisini ahirete davet ediyormuş zannederdi. Joseph'e hiçbir cevap veremedi. Vücudundaki raşeyi bir türlü teskin edemeyerek, titreye titreye kalktı Joseph'in arkasına düştü.

Vardıkları yer büyücek bir salon olup, derununda yirmi beş kadar yüzü nikaplı erkek ve bir de kezalik yüzü nikaplı kadın bulunup, bu cemiyetin hey'et-i umûmiyyesi âdeta bir maskeli ba-

loya benzer idiyse de, Badia'da bu teşbihi edecek iktidar yoktu. Bilâkis, salon içine girdikten sonra kendisini bütün bütün kaybeylemişti. Zira o kadar nikaplıların içinde yüzü açık yalnız bir kadın bulunup, o dahi Kontes de Padoga idi.

Vay, Kontes de Padoga dahi Carbonari azasından mıydı?

Vakıa bu şüphe bir anda Badia'ya dahi geldiyse de, vaktiyle zevci Kont de Padoga'nın Carbonari tarafından idam edilmiş olduğu hatırası bu şüpheyi yine bir anda defeylediği gibi, kontesin dahi âsâr-ı ye's ve elem, yüzünden akıp gitmesi mezbûrenin de oraya müttehimen gelmiş olduğunu ilâm edebilirdi.

Badia ile kontesin yekdiğerine göz kuyruklarından fırlatmış oldukları lâhâzaların ne kadar kuvvetli ve dehşet-âmîz olduklarına varıncaya kadar tafsilât ve izahat vermeye bu mahal müsait değildir. Bu mahal tafsilât-ı zâideden kat'-ı nazarla hikâyenin neticesini göstermeye müsâraat edecek bir mahaldir.

Badia salona girdiği zaman bu cemaati ayakta bulmuş olduğu hâlde, kendisi mecliste isbât-ı vücûd eyledikten sonra, azanın cümlesi yerli yerine oturdular. Hatta Badia ve Kontes de Padoga dahi müttehimler makamı olarak tayin edilmiş bulunan iskemleler üzerine iclâs edildiler. Mecliste nim ses ile fısıldaşıştan ibaret bir şamatacık hâlâ devam ederdi. Lâkin epeyce muntazam bir masa başında oturan yüzü nikaplı bir zat elini masa üzerine vurduğu gibi bu şamatacık dahi kesildi. Akabinde de bu zat kıyamla meclise hitaben şu kelimâtı irat eyledi:

"Yeğenler! İspanya ağıllarından bizim meraya nakledilmiş olan yeğen Dominico Badia cemiyetin rızası hilâfına olarak bir izdivaç akdetmek arzusundadır. Akdedeceği Kontes de Padoga cemiyetimizin haricinde bir kadın olup, hatta bizden kocasının kanını dava etmektedir. Evvelâ zannederiz ki Kontes de Padoga sevgili kocasını boğmuş olan bir cemiyete mensubiyetinden dolayı yeğen Dominico Badia'yı tezevvüce kabul etmeyecektir. Bir kere de kendisine sual olunsun."

Nikaplı hatip bu nutku irat ederken kontes dahi derunî bir lisanla "Ah mel'unlar ah! Kıymetli zevcimin intikamını almadan Allah da benim canımı almasın!" derdi. Nutuk bitip de kendisine sual irat olunduğu zaman ise oturduğu yerden ayağa kalkıp dedi ki:

-Efendiler, Sinyor Dominico Badia'nın cemiyetiniz efradından olması benim için nikâhı mâni bir şey değildir. Vakıa, sizden bir kan alacağım vardır. Eğer duçar olduğum şu girdâb-ı belâdan selâmetle kurtulursam bu matlubumu istihsal gayretinde yine devam edeceğim. Yok...

Nikaplı Hatip-(Kontesin sözünü keserek) Kontes, eğer cemiyetin sizin aleyhinizde vehmettiğiniz gibi bir suikastı olsaydı buraya ihzar edilmezdiniz. Doğruca mezara izam olunurdunuz. Yeğen Badia, siz de öyle. Haniya hayatınızdan mutmain olmanız için haber veriyorum. Siz bizim cemiyeti bir haydut cemiyeti zannedersiniz. Hâlbuki biz haydut değiliz. İçimizdeki adamların cümlesi erbâb-ı namustandır. Biz müntakimiz, müntakim. Müntakim olanların ise bir kimseden zarar görmeyince ona zarar eriştirmeyecekleri derkârdır. Kocanız bizden bir adamın ölümüne sebep oldu. Biz de onu yatağınız içindeyken öldürdük. Siz ise henüz bize bir zarar etmediniz. Yalnız kan davasında bulunursanız... Hâlbuki bu davada haksızsınız. Biz kan etmedik, kısas ettik. Eğer siz arzunuz veçhile hakkınızı alabilirseniz o zaman kendinizi de bizim pençe-i intikamımıza atmış olursunuz. O zaman canınızdan korkmalısınız. Afedersiniz, vakıa sözünüzü kestimse de söylediğim söz dahi, zannederim ki sizin için pek beyhude bir söz değildir.

Hatibin bu lâkırdısı üzerine Badia bir geniş nefes alarak içinden "Ölüm olmadıktan sonra ne olursa olsun razıyım." dedi. Kontes de bir nefes aldı. Lâkin onun aldığı nefese "geniş" denmez "derin" denir. O da derunundan bir lâkırdı geçirmişti.

Lâkin o lâkırdı "Ölüm olmadıktan sonra ne olursa olsun razıyım." değildi. "Ah mel'unlar! İntikam, intikam!" kelimeleriydi. Hatip sözü bitirdikten sonra söz yine kontese kaldığı cihetle yarıda kalan lâkırdısının alt tarafını itmam eyledi:

-Hâsılı efendiler, Sinyor Badia'nın Carbonariden olması nikâhı mâni değildir. Fakat ben kendisini asla sevmemiş olduğum için ihtiyarımla varmayacağım. Papa hazretlerinin icbarıyla da varmayacağım. Bundan emin olabilir misiniz?

Kontes bu sözü söylerken Badia bilâ-ihtiyâr karının yüzüne bakıp, yine bilâ-ihtiyâr başını çevirmiş ve bu baş çeviriş içinde bir büyük alâmet-i hiddet ve gazap göstermişti.

Nikaplı Hatip-Bu sözünüz bizi temin eyledi kontes! Fakat Marki de Fosavilla'ya varacaksınız ya?

Kontes-Evet ona varacağım. Varmak isterim.

Hatip-İşte cemiyetimiz bu nikâhı da istemiyor. Zira el-hâletü hâzihi Marki de Fosavilla bütün bütün bîtaraf ve kendi hâlinde bir adam iken, sizi alırsa o dahi Carbonari aleyhinde olanca kuvvetini sarf edecek. Kuvveti ise bilirsiniz a, pek büyüktür.

Badia, Marki de Fosavilla meselesini ilk defa olarak işittiği cihetle derunundan "Aman yarabbi! Bu belâ da yeni çıktı." dedi.

Kontes-Vay, ben teehhül edecek olursam Carbonari Cemiyetinin rızasını istihsale mecbur mu olacağım?

Hatip-Evet Kontes! Carbonari rıza göstermezse nikâh edemezsiniz.

Kontes-Siz bu lâkırdıyı pek müteazzımâne söylüyorsunuz.

Hatip-Siz ise böyle bir cemiyette bir karının değil, en kahraman bir erkeğin gösteremeyeceği cesareti gösteriyorsunuz. Lâkırdıyı uzatmak ne lâzım kontes! Şu kâğıdı imza edecek misiniz? (diye masa üzerinde bulunan bir kâğıdı iki parmağıyla tutarak havaya kaldırdı.)

Kontes-O kâğıt nedir?

Hatip-Monsieur Ernest Villa Cantica ile gizlice akd-i izdivâcınızı mübeyyin nikâh senedi. Hem de tarihi eskidir. Bundan üç sene mukaddemki tarih. Hatta zevc-i mefrûzunuz imza dahi etmiştir.

Kontes-(hiddetle) Bu tezevvüce neden mecbur olacağım?

Hatip-Hiddet buyurmayınız efendim. Hiçbir şeyden mecbur olmayacaksınız. Yalnız cemiyet sizin bir kocaya varmanızı istemiyor ve mutlaka size bir koca lâzımsa kendi intihâb-gerdesi olan bir kocayı vermek istiyor da onun için. Hem siz bu senedi imza ederseniz mutlaka Monsieur Ernest'i yanınıza kabul etmeniz lâzım gelmez. Görüyorsunuz ya nikâh gizli nikâhtır. Yani ne zaman lâzım olursa o zaman meydana çıkacaktır.

Kontes-Ben öyle şeyleri imza etmem.

Hatip-Edersiniz madam, edersiniz. Size hemen şimdiden ihtar ederim ki eğer bunu imza etmezseniz buradan sağ çıkamazsınız.

Kontes-Vay haydutlar! Beni idam mı edeceksiniz? Kendi haydutluğunuzu inkâr ederken...

Hatip-(gayet mülâyemetle) Bak madam, biz şart koymaktayız. Demek olur ki ölüme razı olmayı veyahut olmamayı sizin yed-i ihtiyârınıza tevdi ediyoruz. Bunun neresine haydutluk sığar?

Herif kontese bu sözü söylemekle beraber, cemiyete dahi "Hazır ol!" kumandasını verince herkes sol taraflarında bulunan meçleri kınlarından çıkardılar ve "Siper al!" vaziyetiyle hazır durdular.

Meçlerin parıltısı Badia'nın yalnız baş gözünü değil, hatta kalp gözünü bile kamaştırmıştı. Kontes bir dakikacık için daha cesaretini muhafaza etmeye gayret eylediyse de nikaplı hatip "Kontes, beyhude telâş ediyorsunuz. Çocukluk ile canınızdan, hayatınızdan olacaksınız da ona teessüf ediyorum. Bu senedi imza ederseniz Monsieur Ernest hemen koynunuza girecek değildir. İhtimal ki hiç de girmeyecektir. İhtimal ki bu sır asla meydana çıkmayacaktır. Bu işi hîn-i hâcet için yaptım diyorum. Bir de siz şimdi bunu imza etmemekte inat eder de beyhude yere telef olursanız bizde kabahat yoktur. Zira o hâlde kendinizi yine kendiniz telef etmiş olursunuz." yollu birçok sözlerle karının cesaretini kırdığından, mezbûre içinden "Hîn-i hâcet için ha! Hîn-i hâcette bu senedi inkâr etmek veyahut zorla imza eylediğimi söylemek dahi mümkündür. Zati kilisede imza etmiyorum a!" diye kalktı fakat her hâlde gayet hiddetinden elleri titreyerek senet üzerine vaz'-ı imzâ eyledi.

Badia kontesin kendisini kabul etmemekte bulunmasından pek meyus olmuş idiyse de, o dahi kontesin düşündüğü gibi bir kilisede akdedilmemiş olan nikâh senedinin hiçbir hükmü olamayacağını hesap etmekte bulunmuştu. Ancak "Artık kontesin işi bitti. Götürünüz istirahat eylesin!" emriyle kontes salondan çıkarılıp da nikaplı hatip meclise "Ey yeğenler, şu kontes işini itmam edelim de sair işimize de bakalım. Haniya bakayım Saint Greguvar Kilisesinin baş papazının resmî mührü kimdedir? Papaz efendi kendi kilisesinde Meryemü'l-betûl ve Hristos ve

Havariyyun huzurunda akdeylemiş olduğu nikâhın senedini mukaddes eliyle ve mukaddes mührüyle temhîr eylesin!" hitabıyla cemaat arasından uzanan bir elin uzattığı mühür senedin üzerine basıldığını görünce ve hatta bir türlü sabredemeyerek yerinden kalkıp mührü bilmuayene, filhakika papaz-ı mumâileyhin mührü olduğunu müşahede edince, bu derece muvaffakıyete hayretten kendisini geri alamamıştı.

Bundan sonra hatip tarafından verilen bir kumanda üzerine mecliste herkes meçini kınına koyarak yerli yerine oturdu. Ve hatip ber-vech-i âti yine hitaba başladı.

-Yeğenler! Yeğen Dominico Badia cemiyet tarafından kendisine verilen emri icrada teahhur gösterdi. Eğer emri ifa etmeyeceğini kat'iyen söylemiş olsaydı ceza başkalaşırdı. Kabahati yalnız teahhurdadır. Hâlbuki cemiyet bunu da henüz Badia'nın İtalya Carbonarisini tanımamakta olmasına hamletmektedir. Binaenaleyh, bu kabahatten tebriye-i zimmet etmek için söyleyeceği bir sözü varsa söylemesini fevkalâde olarak cemiyet kendisine müsaade eder.

Ettiği kabahat Carbonari kanununca mûcib-i idâm olur bir şey olmadığına nasıl sevineceğini bilmeyen Badia, artık tebriye-i zimmete kalkışır mı? Hele bu işi göremeyeceğini, cemiyete karşı kat'iyen beyan edemeyeceği bütün bütün bedihî ve aşikârdır. Zira bu cevâb-ı red cemiyetten istifa demek olup, bu cemiyetten ta vefat etmeyince çıkmak mümkün olamayacağını dahi Badia ra'nâ bilirdi. Binaenaleyh teslimiyetten başka çare bulamayarak:

Badia-Efendiler! Bulunduğum...

Hatip-Yok ama yeğen! Her ne kadar kontesin bize efendiler diye hitap etmesine ses çıkarmadık ise de size bu müsaadeyi edemeyiz. Biz burada cümlemiz yeğeniz.

Badia-(istifâ-yı kusûr eyledikten sonra) Yeğenler! Bulunduğum hâl ve mevki hasebiyle, emreylediğiniz işin icrası benim için pek müşkül olduğundan şimdiye kadar bir karar verememiştim. İtaatsizlik etmedim. Bana kalırsa teahhurda dahi bulunmadım. Teenni ettim. Muvaffakıyet yolunu aramakta meşguldüm. Eğer teenniyi de bir kabahat addederseniz cezama razıyım. Yoksa cemiyetin emrine itaat borcum olduğunu, hem de hâlen ve hatta cezamı gördükten sonra dahi borcum idüğini bilirim.

Hatip-Bravo! Yeğen Badia bravo! Fakat emrin icrasında teenni değil teahhur eylediğinizi bu cemiyet bilir. Binâberîn o kabahatten tebriye-i zimmete muktedir olamazsınız. Şimdi kanun size bu kabahatten dolayı beşbin frank cerime tayin ediyor. Evvelki iâne-i şehriyye borcunuzla beraber bu borcu da tediye etmeli. Ondan sonra da cemiyetin istediği işi görmek için yeniden taahhüt eylemelisiniz.

Badia-Hükmünüze hiçbir itirazım yoktur efendim. Emriniz baş üstüne.

Umum Meclis-Kusurunu itiraf ve cezasını kabul ve vazifesini hüsn-i ifâyı deruhte eden adama başka diyecek hiçbir söz kalmaz.

Badia bu hükmü giydikten sonra kıyam ederek, umum borçları için bir senet imza eyledi. Badehu hemen çıkıp, işine gitmek istemişti. Lâkin meclis müsaade etmedi. "Ne bu acele yeğen Badia, bu acelen ne? Biraz da sohbet edelim." diye bir saat kadar daha alıkoyup herkes Badia'nın seyahat ve sergüzeşt-i ahvâline dair malûmat sorarlardı. Nihayet meclisin dağılmak zamanı gelmekle cümlesi dağıldılar. Yalnız Joseph ile üç nikaplı adam Badia'nın yanında kalıp Joseph "Ee yeğen, buraya nasıl geldinizse yine öyle çıkacaksınız. Binaenaleyh şimdi buradan yine evvelki odanıza avdet edecek ve safâ-yı hâtırla uykuya varacaksınız. İnşallah yarın kendimizi konağımızda buluruz." dedi ve Badia dahi ister istemez uşağın bu emrine itaat eyledi.

Ancak odasına gelip de yatağına girdiği zaman gözlerine uyku mu girer? İcra olunacak ameliyatı görmemek için kendisi uyumak isterdi. Lâkin uyku dahi bú hanenin dehşetinden tevahhuş etmiş olduğu cihetle, gözlerinin semtine bile yaklaşmazdı.

Üç dört saat kadar Badia yatağında yuvarlandı. Nihayet kapının açılmak için takırdadığını işitmekle, uykunun kapayamamış olduğu gözlerini zorla kendisi kapamaya mecbur oldu.

Gelenler Joseph ile mahut üç nikaplı heriflerdi. Joseph elinde bir küçük sünger tutmakta olduğu hâlde, efendisi ve yeğeni olan Badia'nın yanına sokuldu. Badia kirpikleri arasından bakar ve Joseph dahi bunu gördüğü cihetle garip garip tebessüm ederdi. Süngeri burnuna yaklaştırdığı zaman süngerden bittebahhur, burnu içine giren fena kokudan ürküp, Badia "Aman! Etmeyiniz Allah aşkına!" diye haykırarak yerinden fırlamaya

davranmış idiyse de üç dört saniye içinde gözleri kararmaya ve kulakları gümlemeğe ve başı dönmeye başlayıp, nihayet asabı gevşemiş ve elleri ayakları uzanarak herif kendisinden geçmişti.

Bîçare Badia bu suretle bayıldıktan sonra, beş on dakika kadar hâliyle terkolundu ve tamam kemaliyle kendisini kaybeyledikten sonra naaşını dört kişi karga tulumba ederek bir arabaya bindirdiler. Bu arabanın tekerleklerine demir şına kaplanmamış olduğundan, yürüdüğü zaman gürültüsü ta uzaklara kadar gitmezdi. Bu suretle Badia'nın Saint Pavlos meydanı üzerindeki konağına kadar geldiler. Muhafazaya memur olan polis neferâtından dördü arabayı istikbâl eylediler ki, bunların dahi yüzleri birer mendil ile örtülmüştü. El birliğiyle cenazeyi indirdiler ve omuz birliğiyle yukarıya odasına kadar çıkardılar. Kimsenin haberi bile olmadı.

Beşinci Bap

Ertesi sabah uykudan uyanıp da kendisini yine kendi odasında ve kendi yatağı içinde bulduğu zaman Badia ne kadar memnun kalmış olsa becâdır. Zira, insan korkulu rüyadan bile bîdâr olduğu zaman, gerçekten bir belâdan kurtulmuşçasına memnun olup, şu hâle göre gerçekten bir belâdan kurtulan adamın dahi istediği kadar memnun olmakta hakkı müsellemdir.

Badia yataktan kalkar kalkmaz hemen çıngırağın ipini çekti. Joseph içeri girdi.

Badia-Rüya gördük öyle değil mi yeğen Joseph, rüya gördük?

Joseph-Onun gibi bir şey yeğen!

Badia-Allah aşkına olsun beni buraya nasıl getirdiniz?

Joseph-İzzetüikramla yine konağınızın kapısından geçirerek getirdik.

Badia-Polisler?

Joseph-Size Sartino polisler hakkında ne demişti?

Badia-Ee?

Joseph-Eesi ne olacak? Onların dördü sizin koklamak istemeyerek kokladığınız gazı koklamışlardı. Diğer dördü ağılın çobanlarındandır.

Badia-Çok şey!

Joseph-Haniya gözünüz yarı aralık iken, benimle beraber odaya giren üç nikaplı yok muydu?

Badia-Evet!

Joseph-İşte onlar dahi konağınızı hafiyyeten muhafazaya memur olan beş hafiye memurlarının üçüdür.

Badia-(bir müddet istiğrabla tefekkür eyledikten sonra) Bu yeğenler kimler olduğunu bana haber verebilir misin Joseph?

Joseph-Kendilerinin kimler olduğunu ben dahi bilmem ki size haber vereyim?

Badia-Hele hele! Mükâfatından geri durmayacağımı vadederim.

Joseph-Size bunu haber verememem yeğen. Fakat bu babda beni daha ziyade tazyik ederseniz, benden sır almak için mükâfat vadetmekte bulunduğunuzu cemiyyet-i merkeziyyeye haber vermeye mecburum. O hâlde de...

Badia-Aman Allah'ı seversen istemem! Vazgeçtim vazgeçtim. Fakat Joseph lâf beynimizde ya! Ben o mecliste olan adamlardan bazılarını seslerinden tanıdım. Onların içinde papanın sarayı memurlarından büyük adamlar dahi vardı. Hele o yüzü nikaplı olan bir tek karı bizim Sartino olduğunu fistanından tanıdım.

Joseph-Evet yeğen! Hatta sana papa dahi Carbonaridendir derlerse inanmamazlık etme. Değildir a, misal olarak söylüyorum. Şunu mülâhaza et ki bu gece Kontes de Padoga'nın imza eylediği senet şühûd-ı mutebere huzurunda ve Saint Greguvar Kilisesinde akdedilmiştir. Hatta kilise tarafından havi olan iki satır yazıyı papaz efendi görecek olsa kendi yazısı olduğunu tasdikan haçı öper.

Badia-Acayip!

Joseph-Taaccüp etmeyiniz efendim, mübalâğam bile yoktur.

Badia-Zihî muvaffakıyet!

Joseph-Evet yeğen! İş yine sizin dediğiniz gibidir. Farz ediniz ki bir rüya idi geldi geçti. Lâkin senetli borcunuzu ifa ve vaadinizi icradan başka çareniz yoktur.

Badia-Hay hay! Fakat hazırda param olmadığı için biraz teahhur edecektir. Az para değil a kardaş! Bu parayı sana teslim edeceğim öyle değil mi?

Joseph-Evet yeğen, tahsiline ben memurum.

Vakıa iş Badia'nın dediği gibi bir korkulu rüyadan ibaret idiyse de Kontes de Padoga'nın gizli nikâhı ve imza eylediği borç senedi ve verdiği vaat, rüyadan ibaret olmayıp, sahih ve hakikat-ı mahz idiler. Binaenaleyh, Joseph sabah kahvesini getirip de efendisini yalnız bıraktıktan sonra, Badia bir uzun kanepenin üzerine uzanıp ve köse sakalını parmakları arasına alıp düşünmeye başladı. Düşündüğü şeyler pek acı olduğu çehresinde görülmekte bulunan alâmât-i zucretten anlaşılırdı. Bu tefekkürde ol kadar vakit geçirdi ki kahvesi soğuyup buz gibi olduğundan, koca fincan kahveyi en sonra iki yudumda içti. Ve ellerini silkerek kalktı bir tavr-ı mücteriâne ile dedi ki:

-Şu anda benden emin kimse yoktur. Eğer Kontes de Padoga benim Carbonari yeğenlerinden olduğumu papaya anlatırsa onların cemiyetine zorla götürülmüş olduğumdan bahisle tebriye-i zimmet ederim. Carbonariye verdiğim vaadi mutlaka ifa edemem. Çünkü o zaman papanın zehri midemi paralar. Vakıa ondan sonra Carbonarinin de elinden kurtulamaz isem de, dört gün içinde eminim ya! Vaadimi ifa için dört gün mühlet aldım. Ne tedbir kuracaksam bu müddet zarfında kurabilirim. Hele şu ilk gününü bir safa ile imrâr etmeliyim. Zira dünkü ziyanı çıkarmazsam pek yazık etmiş olurum.

Bu lâkırdıyı bir yandan itmam ederek, diğer taraftan dahi çıngırağın ipini tekrar çekti. Derhâl içeriye giren Joseph'e:

Badia-Ee, yeğen Joseph! Bugün senden bir âlâ kuşluk taamı isterim. Aşçıya icap eden emirleri vermeli. Ama nasıl taam bilir misin? Dünkü mahrumiyetin acısını çıkaracak surette olacak.

Joseph-Kâfi efendim, taamı beğeneceksiniz.

Badia-Ondan sonra da Sartino'ya gitmeli. Yeğen Badia'nın kusurunu affetsin de bugün kuşluk taamına bize buyursun. Anlıyorsun ya?

Joseph-Anladım yeğen!

Badia-Acaba davete icabet eder mi?

Joseph-Elbet eder. Cezanıza razı oldunuz. Ben bile hizmetinizde devam ediyorum.

Badia-Vay, cezama razı olmayacak olsaydım hizmetimden istifa mı edecektin?

Joseph-O zaman ya siz beni tart ederdiniz, ya ben sizden istifa ederdim. Benim yeğenlerden olduğumu bilmediğiniz hâlde size hizmetim cemiyet için bir hizmet idi. Ama kim olduğumu öğrendikten sonra...

Badia-Her neyse! Haydi bakayım emirlerimi güzel icra et!

Joseph-Başüstüne efendim!

der, işine gider. Vakıa Joseph'in tertip eylediği kuşluk taamı pek mükellefti. Et'imenin gerek envaı ve gerek miktarı bir karı ile bir erkeği değil, üç beş kişiyi idareye kâfi olup, hele sekiz on nev'e varan şaraplar her nevi Avrupa'nın nefasetle şöhret-şiâr olan şaraplarından idi. O gün sofrada kışa mahsus olmak üzere, yazdan, güzden saklanmış buruşuk üzüm, haşrolmuş karpuz, çürümüş kavun veya ayva gibi meyveler bulunmayıp, Joseph "seme" tabir olunan kış bahçelerinde soba kuvvetiyle yetiştirilmiş ve henüz ağacından koparılmış olan taze meyveler için masraf defterinin yekûnunu hayliden hayli yükseltmişti.

Sartino ise Badia'nın daveti haberi kendisine vasıl olduğu zaman biraz tereddüt eylediyse de, bu tereddüt Badia aleyhinde bir gûne husumetten neş'et etmeyip, Badia'nın kendi aleyhinde emniyetsizliği olmak ihtimalinden ileri gelmiş idiyse de, Joseph bu babda temînât-ı lâzımeyi ita edebildiği gibi, kuşluk için tedarik ve tehyie edilen sofrayı da haber verince Sartino cenapları davete icabetten kendisini alıkoyamadı.

Karı gelip de "Hoş geldin!" ve "Safa bulduk." rüsumundan sonra "Beni öldürecektin ha işveli Sartino!" ve "Beni polise verecektin ha sevgili yeğen!" tarzında tarafeynden edilen serzenişler ikisi için dahi pek tatlı, pek lezzetli idi. Karı ile erkeğin böyle ufak bir dargınlıktan sonra akîb-i musâlahada yekdiğerine ettiği serzenişlerin ikisi için de pek çok lezzetli olduğu karı ile az çok ahzüitası bulunan her erkeğin tecrübe-gerdesîdir.

Bunlar sofraya oturdular. Mevcut olan şarapların yalnız lezzetini tecrübe etmekten ibaret olan ilk âlem-i mestî gerçekten pek ömürdü. Ezcümle şu muhaverecik:

Sartino-Kontes de Padoga'ya pek hevesin vardı, öyle mi hain Badia, zalim Badia?

Badia-Ama senin bu izdivaca müsaaden vardı. Şimdi niçin böyle tebdîl-i lisân ediyorsun?

Sartino-Anlaşılan senin karılarla muâmele-i aşk ve hevân pek az, pek nakıstır. Zaten de öyle olman lâzım gelecek a? O kadar büyük politika işlerini deruhte eden adamlarda karılarla düşüp kalkmaya vakit de olamaz. Feylesoflar, şairler de böyledir. Biz, yani karılar onları hiç sevmeyiz. Fakat ressamlar ile muzikacılar, bir de tiyatro oyuncuları böyle değildir. Karı onların gözünde tüter. Bizim de onlara rağbetimiz ziyadedir.

Badia-Sadedden çıkıyorsun. Benim karılarla ahzüitamın az olmasından...

Sartino-Hayır yeğen! Sadedden çıkmadım. Biraz sözümü uzattım ama, vereceğim netice dilimin ucundadır. Senin karılarla muâmele-i aşk ve sevdan pek az olduğu için karıların ahvâl-i husûsiyyesini bilmiyorsun da Kontes de Padoga ile izdivacına müsaade edişimi hakikat olmak üzere hükmetmişsin. Şimdiye kadar öğrenmemişsen şimdi öğren ki, bir karı daima istiğnada bulunur. Ol kadar ki, hatta senin aşkından bile kendisini müstağni gösterir. Zira onun kendi hüsnüne mağruriyeti olup, kendisi sen sevmeyecek olsan bile o kendisine başka yâr bulabileceğini sana anlatır. Bu sebebe mebnidir ki başka birisini sevsen veyahut tezevvüç edecek olsan fütur bile göstermemeye çalışır. Fakat sen bu başka birisini sevmek, tezevvüç etmek sevdasından gerek ihtiyarınla ve gerek bir mecbûriyyet-i hâriciyye ile menolundun mu? Artık karının keyfi katmerleşir.

Badia-Evet! Felek beni âlemde beyhude ömür törpülesin diye yaratmış olduğundan, filhakika karılar ile maceram pek azdır. Binaenaleyh bu dakikaya dahi vâkıf olamamıştım. Ancak aklımla diyorum ki, o bana müstağni görünmek isteyen karı, sonra benim tezevvüçten men olunduğumu gördükte, eğer dediğin gibi keyfi katmerleşirse bu hâl onun beni sevmekte olmasına delâlet eder.

Sartino-Ona şüphe mi ister?

Badia-Vay Sartino, sen beni gerçekten sever miydin? Şey seversin diyecektim. Seversin ha?

Sartino-Şeytan çekici! Seni kim sevmez?...

Bu söz söylendiği zaman bilmünâvebe ağızlarını ziyaret etmiş olan kadehlerin himemât-ı neşvekârânesiyle kafalar germâ-germ olmaya ve lâkırdılar ağızdan dökülürken birçok buse kırıntıları dahi onlarla beraber dökülmeye başlamıştı. Bu vakit meclis-i nûş-â-nûşun ol hengâmıdır ki, şair o demde pirehen bile kendisine ecnebi olacağını hükmeylemiş olduğundan, muharririn fikr-i zü'l-nüfûzu dahi bu hengâmda meclisin yabancısı kalır ve binaenaleyh hiçbir şeyi göremez.

Altıncı Bap

Bugünün bakiyesiyle gecesinin nasıl geçmiş olduğundan Badia'nın haberdar olamadığını teslim edersiniz. Ertesi sabah humâr-ı ayş u nûşdan mahmur olduğu hâlde yatağından kalkarak, kahveden evvel def'-i humâr edecek bazı tedâbîre başvurdu. Ondan sonra kahvesini ve kahvaltısını yiyip içti.

O gün Badia hiçbir taraftan endişe etmeksizin yanına yasakçı da almaksızın sokağa çıkmış, öteye beriye ve iskele tarafına ve sair yerlere başvurarak birçok adamlar ve o adamlarla birçok işler gördükten sonra papa cenaplarının Vatikan Sarayına dahi uğramıştı.

Bu ziyaretten maksadı Kontes de Padoga'nın papa hazretlerini görüp de, geçen geceki maceradan dolayı bir sır açıp açmamış olduğunu anlamak idi. Kardinallarin ve hademe-i sâirenin hiçbirisi kendisine ol babda bir şüphe verecek vaz' ve tavır bile göstermediklerinden emin ve memnun olup yine konağına avdet eyledi ve "İşlerimi düşünmek için daha iki gün müddet-i selâmetim vardır. Bu iki gün ise pek çok gündür." diye kanepesinin üzerine uzanıp, yine düşünmeye vardı.

Vakıa, iki gün denilen müddet uzunca bir müddet gibi görünürse de, bu günler eğer felâket günleri olursa uzunca görünür. Yoksa selâmet günleri olursa pek kısalaşacakları âlemin hem germi hem de serdini görmüş olan erbâb-ı tecrübeye malûmdur. Haber vermek isteriz ki, bu tecrübeyi şu aralık Badia dahi icra eyledi. Yani kendisinin pek uzun bir vakit olmak üzere tahmin eylediği iki günün pek çabuk geçtiğini gördü. Elhâsıl dördüncü gün hulûl eyledikte Badia sabahleyin erkenden yatağından kalkıp, mutadı veçhile henüz yatağından çıkmadan çıngırağın ipini

çekecek ve uşağı Joseph'i çağıracak iken bilâkis, bir azm-i mücteriâne ile fırlayıp kalktı. Ve bi-aynihi, bir hırsızın hane sahibi gelip çatmadan, ötede beride bulduğu şeyleri alelacele koynuna, koltuğuna doldurması misillü Badia dahi dolap ve raf ve çanta gibi eşya hıfzına mahsus olan yerleri telâşla aramaya başlayarak, bazı ufak kâğıtlara sarılmış olan şeyleri ve ufarak kâğıt paketlerini orta yerdeki masanın üzerine yığardı.

"Ee, bundan sonra kendi meskenim kendime mahbes olacak. Bu mahbesden yakayı kurtarmaya çalışmak lâzımdır." diye hemen alelâcele giyinmeye dahi başlayıp, masa üzerine yığmış olduğu eşyayı dahi koynuna koltuğunu yerleştirdi. Çıngırağı çekip de Joseph içeriye girdiği zaman efendisini giyinmiş ve kuşanmış bulduğuna biraz taaccüp eylemiş ise de Badia "Yeğen! Sen ne kadar çok uyumaktasın? bu sabah erkence kalktım, ipi çektim. Besbelli uykuda olduğun için gelmedin. Benim de canım sıkıldı. Giyinmeyi kendime iş ve eğlence edindim." diye uşağın fena şüphesi varsa izale eyledi.

Badia mümkün mertebe başladığı işin önünü belli etmemeye çalışırdı. Vakıa muvaffak dahi oldu. Sanki hiçbir acele işi, hiçbir telâşı yokmuş gibi kahvesini içerek ve kahvaltısını ederek kalktı, üç günden beri itiyat eylemiş olduğu veçhile yalnızca ferîh fahûr konağının kapısından çıkıp Tiber Nehri'ne doğru yürüdü.. İskele ittihaz olunan mahalde, birkaç tane altı düz ufak nehir sandalı bulunurdu. Badia sandalcılardan birisini çağırıp sandalına bindi ve nehrin akıntı cihetini işaret ederek, herif dahi enli küreklere sarılıp sandalı yürütmeye başladı.

Sandalcı-Nereye kadar gideceğiz efendi?

Badia-Aşağıya doğru!

Bu sual cevap üzerine bir müddet daha gittiler. Ve Roma'nın mamur mahallâtını geçip kenar mahallâtı önünde akmaya başladılar. Sandalcı nereye kadar gideceklerini müşteriden bir daha sorup yine evvelki gibi "Aşağıya doğru!" cevabını almış idiyse de bu cevâb-ı mezkûr sandalcı için sükût-ı sahîhi mucip olamayarak:

Sandalcı-Efendi, nereye kadar gideceğimizi bilmeli ve pazarlığı da ona göre etmelidir. Sonra bazı müşterilerin ettiği gibi kavga çıkarmayalım.

Badia-(cebinden bir lira çıkarıp sandalcının önüne atarak) Nereye kadar gidecek olsak ücreti bu altından çok mu eder?

Sandalcı-Hayır!

Badia-Öyleyse çek!

Bu cevap dünyanın her sandalcısı için mukni bir cevap olduğundan, Badia'nın sandalcısı dahi bir müddet daha çektiyse de, Roma'nın bütün bütün haricine çıkmış ve âdeta bir buçuk, iki saatlik mesafe kadar mübâadet eylemiş olmaları sandalcının merakına dokunarak, nereye kadar gidileceği sualini bir daha tekrar eylemiştir.

Badia-Artık uzun ediyorsun ya!

Sandalcı-Hayır yeğen! Uzun etmiyorum nereye kadar gideceğimizi bilmeye memurum.

Badia-(halecânla) Yeğen mi?

Sandalcı-Ne sandın ya?

Badia-Bir bire olduktan sonra Allah kerimdir. Öyleyse ya sen, ya ben ahirete kadar gideceğiz.

diye, cebinden dört namlulu bir tabanca çıkarıp, eğerçi Badia'nın bu muamelesi üzerine sandalcı dahi "Gidemezsin yeğen Badia, gidemezsin! Davranma! Senin elinde beni öldürmeye emir yoktur, fakat bende seni öldürmeye emir vardır." diye cebinden bir hançer çıkarmış idiyse de, tamam kürek oturağından kıyam ederken Badia dört ateşli tabancayı ateş etmesiyle ve kurşunların dördü birden herifin kafasına isabet etmiş bulunmasıyla kafası parça parça olmuş, beyni dağılmış ve şu hâlde muvazenesini kaybedip, yıkılan vücut dahi Badia'nın sandalı sağ tarafa eğmesiyle cambur cumbur nehre düşmüştür.

Bu muzafferiyet Badia'nın yüzünü güldürmüş ve "İşte ömrümde muhâfaza-i nefs yolunda ettiğim gaza budur. On yedi nefer mazlûm meyanında, varsın bir de zalim bulunsun." diye küreklere kendisi oturmakla, sandal yine evvelki gibi yol almaya başlamıştır. Bu suretle akşama kadar yol aldıktan sonra gece Tiber Nehri'nin munsabına vasıl oldu.

Vakıa, gece ziyadece karanlık idiyse de yelkenleri üzerinde orsa alabanda duran bir ufak mastika sefinenin beyaz yelkenleri karanlık derununda yine fark olunurdu.

Badia bir yandan seslenerek, bir yandan dahi gemiye takarrüp için var kuvveti pazıya verdi. Gemiden dahi üç fener, küpeştenin iskele cihetinde bulunmuştu. Badia fenerler üzerine tatbîki istikamet ederek vardı. Uykudan henüz uyanmış olduğu, hâlâ esnemekte bulunmasından münfehim olan bir kaptan kendisini istikbal ederek, kıç üzerinde kamara makamında bir kulübeye götürdü.

Kulübeye girdiğe zaman Badia'nın söylediği ilk lâkırdı şu oldu:

Badia-Of! Kamaranız pek fena!

Kaptan-Cuzella sefinesinin hazırlanması vakte muhtaç idi sinyor! Emriniz vasıl olduğu anda Civitavecchia'dan alelâcele biz hareket edebildik.

Badia-Neyse yol vermeli!

Kaptan-Ne tarafa doğru?

Badia-Şimdilik Sicilya tarafına doğru.

Bu emri alınca kaptan dışarıya çıkıp, güverte üzerinde "İş başına!" kumandasıyla çaldığı silistrenin cıvıltısı Badia'nın keyfini getirmişti. Fakat bunu müteakip başka bir tasavvur herifin zihnini bulandırdı. Nefsine hitaben demişti ki:

-Ey Badia, ömrünü bunca tehlikelere koyarak cemetmiş olduğun hazinelerin zevkini sürmeden geberip gidersen, pek boş yere yorulmuş olursun. Yaşın kemali buldu. Bundan sonra evlâdıyal kaydında olamazsın. Çoluğu çocuğu okşamak saadetini ümit edecek zaman geçti. Artık kendi kaydında olacak zamanındır. Her köşesi bin esrar, her memerri bin tehlike ile dolu olan Avrupa'da senin için câ-yı selâmet kalmadı. Yine seni her köşesinde şeytanlar top oyanayan şark tarafı kabul edecektir. Şam'a gitmeli Şam'a! Abbasiyye halife-zadelerinden olup Hicaz'da ârâmsâz bulunan Ali Beyi Şâm-ı cennet-meşâm kabul eder. İlk defasında Seyyid Ali Efendi yakayı ele verdiyse de, şimdi Ali Abbas Beyin yanında bir Cuzella ve arkasında bir Hasan Mellâh yoktur. Ali Abbas Bey selâmet-i bâl ve safâ-yı hâtır ile Şam'da Sularbaşı'nda ömür sürebilir. Es bakalım bâd-ı selâmet, hüküm senindir!

Mukaddimâtıyla zihnini bulandırmış olan şu hasbıhâl netayiciyle, Badia'nın yine ümidini ikmal etmiş olması, Badia

için başkaca memnun olacak bir şeydir. Avrupa cihetinden esmekte bulunan yıldız rüzgârının şişirdiği yelkenler mastikayı sancak bordası üzerine yıkarak, hiddetlenmiş bir canavar gibi ağzı köpürür giderdi. Bu suretle Sicilya'ya kadar vardıklarında rüzgârın bir kat daha şiddetlenmesi üzerine Badia, cenûb-ı şarkîye doğru dümen çevirtti.

Vakıa, kış mevsiminde soğuk ve şedit bir şimal rüzgârıyla Akdeniz'i aykırılayacak gemi Badia'nın Cuzella namına olarak inşa ettirdiği beşyüz tonilâtoluk âlâ bir nâvî sefine idiyse de, yüz tonilâtoya mütehammil olan bu mastika dahi kuvvetli bir tekne olduğundan "Arkadan gelsin de kim gelirse gelsin! Ne kadar gelirse gelsin!" sözü dahi gemicilerin darbımeseli idüğinden, âdeta pupadan gibi bir istikametle gelmekte bulunan yıldız rüzgârının teşkil eylediği ufarak dağlar kadar dalgalar mastikayı birbirine top gibi fırlatır ve şu suretle saatte on üç mil mesafe alınırdı.

Tiber Nehri munsabından hareket etmiş olan Badia, seyahatinin yedinci günü Beyrut İskelesi'ne demir attı ki, Akdenizce mevsime ve sefineye göre bu seyahat hemen emsalsiz seyahatlerden addolunabilir. Mezkûr Beyrut İskelesi'nde beş on gün müddet meks ü ikamet lâzım geldi. Zira Beyrut'taki adamlarını bulup da, onlar vasıtasıyla Hicaz'dan Ali Abbasî Beyi getirmiş olacak olan kervanı tehyie etmek için bu kadar bir zamana muhtaçtı.

Sözü uzatmayalım! Beyrut'ta on üç gün kadar ikametle şimdiye kadar Hicaz'da oturan Abbasiyye evlâdından Ali Beyin Şam'a müteveccihen Beyrut'a gelmiş olduğunu Şam'da dahi işâa eyledikten sonra, debdebeli bir kervanla Şam'a azimet eyledi. Mîr-i mumâileyh için bir haftadan beri Şam'da hazırlanmakta olan konakta ulemâ, meşâyih ve ayân-ı memleketten bir hayli zevat, beyin vüruduna muntazıran, kendisinin Hicaz'dan berren mi yoksa bahren mi gelmiş olduğuna dair bayağı münazaa derecesine varan bir mübahasede bulunurlardı. Bazısı Ali Abbasî Beyin berren gelmiş olduğunu zannederler idiyse de, o hâlde doğruca Şam'a gelmeyip de Beyrut'a niçin gitmiş olması mülâhazası bunlara muteriz çıkardı. Bazıları dahi bahren Süveyş'e ve oradan dahi Akdeniz tarikiyle Beyrut'a gelmiş olacağını hesap eder idiyse de, bu hesabı dahi mükellef bir kervanla geliş bo-

zardı. Nihayet bahren gelmiş ise de maiyeti halkı ve eşyası çok olduğu için, başlı başına bir kervan teşkil etmiş olduğuna kanaat eylediler.

Ali Abbasî Bey köse sakallı, kuru yüzlü, irice gözlü, irice burunlu, ihtiyar ve ihtiyarlığı sıkletini arttırmış bir adam idiyse de, gayet necip, gayet nazik, mültefit, muhsin bir adamdı. Çünkü istikbaline çıkmış olan huzzâra pek ziyade iltifat eyledikten başka, bir iki gün sonra her birine ağır ağır Hicaz hedâyâsı takdimiyle bir kat daha tesrîr eylemişti. Hele mîr-i mumâileyhin filhakika havâss-ı bendegânından bulunan iki üç adam, efendilerinin Hicaz'da, Yemen'de, Necid'de İran'da, Afgan'da, Hind'de, Belûc'da, Anadolu'da, Mısır'da, Tunus'ta, Cezayir'de, Fas'ta ettiği seyahatleri ve fukarâ-yı ahâliye bezl eylediği ihsanları, ötede beride hikâye eyledikten sonra, çünkü ikram ve ihsanla şöhret olan bir adama herkes çatmak emelinde bulunacağı ve bu emelin husulü için ise evvel emirde o zatın mehâsinini hikâyeye başlamak lâzım geleceği cihetle, artık şehr-ı Dımışk'ın her köşesi Ali Abbasî Beyin medâyihiyle dolmuştu. Umum vücûh-ı Şam değil, hatta vâli-i memleket bulunan zatın bile Ali Abbasî Beye hizmet etmeyi mûcib-i şeref addetmeye başlamış olmasını şâyân-ı istiğrâb bir şey olmak üzere telâkki etmemelisiniz. Zira, Ali Abbasî Beyin bezl eylediği ikram ve ihsan, kendi hakkındaki medâyihi kâmilen tasdik ve tasvip edecek derecedeydi.

Şam'a vürudu üzerinden üç mâh zaman mürur eylediği hâlde, hiçbir serrişte ve sızıltı çıkmamış olması Badia'nın kemaliyle emniyet ve itminanını mucip olmuştur. Binaenaleyh nefs-i Şam-ı Şerîf'de bir güzel konak ve civarında bazı bağ ve bahçe gibi emlâk mubayaa ederek, o güzel memlekette bütün bütün yerleşmek tedarikâtına dahi kıyam eyledi. O zamanlar Şam'da servet ve yesârla şöhret bulanların birisi de Numan İbn-i Mutahhar olduğu gibi, kendisinin Mağrip ahalisinden olması ve hatta bir cihetten dolayı Fas padişahına dahi mensubiyeti bulunması bir kat daha temeyyüzünü icap etmekle, Badia bu Cezayirli Numan İbn-i Mutahhar'ın ismini istimâda gecikmedi ve bu ismi evvelce dahi tanıdığı cihetle Şam'da o ismin sahibine tesadüf eylediğine memnun olmadıysa da "Bir memleketin hüsn-i şahâdetine mazhar olan Ali Abbasî Beyi yalnız bir Numan İbn-

i Mutahhar'ın Badia olmak üzere meydana atması mümkün değildir." Adam adama benzer ya! Numan dahi Ali Abbasî Beyi Badia'ya benzetmiş olur! Birinci kaptan üniforması altında ve bir dehşet-i cân-sitân içinde gördüğü Badia ile kefiye ve maşlâh altında ve sürûr-ı inbisât içinde gördüğü Ali Abbasî Bey arasında gerçekten fark-ı küllî de vardır!" mülâhazâtıyla müteselli oldu.

Vakıa Badia'nın bu mülâhazası pek doğruydu. Numan İbn-i Mutahhar Ali Abbasî Beyi ziyarete geldiği zaman bunun Badia olmasını değil, hatta müşabehetini bile hatıra getirmeyerek, bilâkis beyefendi hazretlerinin derece-i gayedeki nezaketinden, necâbetinden, zekâvetinden pek memnun kalmıştı. İmdi Numan İbn-i Mutahhar dahi Ali Abbasî Beyden şüphe etmediği hâlde, artık Dominico Badia'nın başka kimden korkusu kalır?

(ıntiha-yı kitâb-ı tâsi)

Onuncu Kitap

Birinci Bap

Bundan beş altı sene evvel Şâm-ı Şerîf'de, Numan İbn-i Mutahhar'ın hanesinde sebkat eylediğini haber vermiş olduğumuz gece gibi bir gece dahi, işbu bin sekiz yüz on sekizinci sene-i mîlâdiyyesinde mürur eylemiştir.

Bu gece İnşirâh ile İbn-i Mutahhar arasında mebhusü'n-anh olan mesele, Hasan Mellâh'ın son defa olarak gelmiş olan bir mektubundan neş'et eylemişti. Yani Hasan Mellâh, Yezdan İbn-i Mutahhar ile Alonzo'nun kızı Maşuka arasında olan macerâ-yı aşk ve muhabbeti muallime Donna Camelias vasıtasıyla haber aldığı zaman keyfiyeti Numan'a yazdığı gibi, işbu son kâğıdında genç âşıklarla beraber kendi kızı Melek'in dahi Fas padişahının ortanca şehzadesiyle emr-i izdivâcı mukarrer olduğunu bildirmiş olduğundan, karı koca bu iş üzerine söz söylerlerdi.

İnşirâh-Alonzo gelip bizi alacak mı?

Numan-İşte Sîdî Hasan Mellâh öyle yazıyor ya!

İnşirâh-Acaba Melek ile Maşuka'nın düğünleri beraber mi olacaktır?

Numan-Ona dair bir havadis yok. Fakat Hasan'ın "Yezdan henüz tahsilinin son senesini ikmal etmekte bulunduğundan onun vüruduna kadar düğünlerimizin teahhur etmesi tabiîdir. Binaenaleyh siz yalnız yolculuğa hazır bulununuz. Alonzo birkaç aya kadar Meliketülbahr ile oradadır." demesine bakılırsa, iki düğün birlikte olacaktır.

İnşirâh-Öyle ya, iki düğün beraber olmayacak olsa Yezdan'ın gelmesini şehzade ile Melek niçin bekleyecekler? Vallahi pek münasip oluyor. Oğlum için diyorum. Vakıa Maşuka pek afacan bir kız idiyse de...

Numan-(tebessümle) İşte Hasan Mellâh "Yezdan onu pek akıllandırmış." diyor ya?

İnşirâh-Ekseriya çocukluğu yaramaz olanların büyüklüğü böyle olur. Şimdi o küçüklüğünde ettiklerini derhâtır eyledikçe hicabından yerlere geçer.

Numan-Hasan'ın rivayetine göre bîçare kızcağızın aşkı pek şiddetli imiş. Hele bir zaman olmuş ki verem olduğuna inanmışlar. Ne bir lokma yemek yermiş, ne de bir gün yüzü gülermiş. Nihayet Yezdan'la tezevvüç vaadini Hasan Mellâh'ın kendisinden aldıktan sonra, biraz yüzü gülmüş de kendisini toplamış.

İnşirâh-Bak aşüfteciğe bir kere!

Numan-Ya ne olacak zannederdin? Bir familya ki mayaları aşk ve muhabbetle yoğrulmuş. Onların içinde büyüyen bir kızın da olacağı o değil midir?

İnşirâh-Bizim Yezdan nasıl oldu da?...

Numan-O, o pek tabiî bir şeydir. Genç, güzel ve şetaretli bir kızın, her şetareti kaybedip de ölü gibi sap sarı bir çehre ile yüzüne karşı içini çekip durduğunu gören bir delikanlı, melek bile olsa ateş almaya başlar.

İnşirâh-Ya bilâkis, en evvel dumanı çıkan Yezdan ise? Ya, meselâ kızı bu hâle koyan Yezdan'ın ahları ve gözyaşları ise?

Numan-Karı değil misin? Hep kendi cinsinden yana çekersin.

İnşirâh-Sen de erkek olduğun için hep kendi cinsinden yana çekiyorsun. Fakat nafile kuzum zahmete girme "Erkek, padişah olsa yine kıza yalvarır." derler. Bunu işitmedin mi yoksa?

Eğerçi İnşirâh bu son sözü gayet manalı tebessümler içinde söylemiş idiyse de, Numan İbn-i Mutahhar bu söze dikkat edememiştir. Zira mumaileyh İnşirâh'a söylediği son lâkırdıyı söyledikten sonra hâlâ elinde tutmakta olduğu mektuba bakan gözleri dalıp gitmiş ve Numan âdeta kendisinden geçmişti.

İnşirâh-Ne daldın bu kadar?

Numan-Hiç!

İnşirâh-Hiç değil! Bu kadar dalgınlık beyhude olmaz a? Elbet bir şey vardır. Yalan söyleme.

Numan-Neye yalan söyleyeyim? Var ama sana dair değil.

İnşirâh-Ya sana dair midir?

Numan-Pek de bana dair değilse de haydi farz edelim ki bana dair olsun.

İnşirâh-Öyleyse bana da söyleyeceksin. Zira, sana dair olan bir şey bana da dair olabilir. Vallahi darılırım.

Numan-Canım, şu bizim Ali Abbasî Bey yok mu? Haniya onun hakkında Hasan Mellâh'a bir şey yazmıştım.

İnşirâh-İyi ya bu işin evveliyatını bana söylemiş olduğun hâlde sonunu niçin söylemiyorsun? "Dünyada kemâlât-ı insâniyyenin tamamına mazhar bir seni gördümse, birisi de Ali Abbasî Beydir." diye yazdığına mı cevap veriyor?

Numan-Evet!

İnşirâh-Korkarım böyle yazdığın için sana darılmıştır.

Numan-Bana darılmamasını şart koyarak yazmıştım.

İnşirâh-Ee, darılmış mı?

Numan-Onun gibi bir şey.

İnşirâh-Canım, okusana şu kâğıdı ben de işiteyim. Ne demiş?

Numan-(biraz tereddütten sonra) Okuyayım ama, bak Hasan bana bile bu işin mektûm tutulmasını tavsiye eylemiş. "Ben burada kimseye serrişte vermedim. Kime söylemiş olsam intikama koşacaklarını bilirim. Yalnız sana sır veriyorum. Kimseye ifşâ-yı sır etme!" diyor.

İnşirâh-Şimdiye kadar bilmem bir boşboğazlık ettiğimi işittin mi, gördün mü?

Numan-İşte görmediğim için sana mektubu ibaresiyle kıraat edeceğim a! (okur) "Birader, Ali Abbasî hakkında ne söylemişsen hepsi doğru, hepsi musaddaktır. Zira bu bir adamdır ki, murat ederse melekler nikabı altına girebilir. Kendisini ben tanırım. Sen de pekâlâ tanırsın. Ancak ben efendi hazretlerinin şimdi evlâd-ı Abbasiyye'den olması cihetiyle peyda etmesi lâzım gelen şaşaa-i necâbet, ihtimaldir ki gözlerini kamaştırmış olduğundan bizim Dominico Badia'yı Ali Abbasî Bey kisvesi altında tanıyamıyorsun."

İnşirâh-Vay, bu Şam'ı velveleye veren Ali Abbasî Bey bizim Cuzella'nın Dominico Badiası mıdır?

Numan-İşte mektubu dinliyorsun ya? Ama alt tarafını da dinle! (okur) "Zannetme ki kerametim vardır da kendim aksâ-yı mağribde iken ta Şam'daki bir adamı görerek onun üzerine hüküm veriyorum. Bana bu hükmü verdiren şey unutmamazlık, yani kuvve-i hâfızadır. Sende dahi kuvve-i hâfıza bulunmuş olsaydı sen de anlayabilirdin. Haniya ben sana sergüzeştimi hikâye

ederken Dominico Badia Cuzella'yı kapıp da ilk defa olarak Paris'e gittiği zaman Abbasiyye evlâdından Ali Bey namıyla gitmiş ve hatta benim haber aldığım casus Monsieur Michelet dahi keyfiyeti bana ol suretle haber vermiş olduğunu anlatmamış mıydım? İşte bu defa senin Ali Abbasî Beyin, âdeta bizim Dominico Badia olduğunu ben bu fıkrayı tahatturla hükmeyledim. Sen de tahattur edersen sen de hükmedebilirsin. Fakat tahattura ne hacet? Bir gün mahsusen git, beyefendiyi ziyaret et. Bak Badia olduğunu nasıl reyü'l-ayn görürsün. Yok eğer tebdîl-i simâ etmişse ona karışmam. Zira hınzır tebdîl-i simâ işinde gayetle mahirdir.

İnşirâh-(kemâl-i istiğrâb ile) Aman yarabbi! Ali Abbasî Bey Badia olsun? Acaba simasını tebdil ettiği için mi?

Numan-Hayır, ne simasını tebdil etmiş, ne bir şey! Ben dikkat edememişim.

İnşirâh-Aman Allah'ı seversen, git şuna dikkat et bakalım!

Numan-Hayır! Gitmeye, dikkat etmeye hacet yok! Mel'un herif gözlerimin önündedir. Hem de Ali Abbasî Bey olarak gözlerimin önünde değil Dominico Badia olarak...

İnşirâh-Ee, şimdi bu sırrı kimseye açmayacak mısın?

Numan-Vallahi Hasan Mellâh intikamdan vazgeçmemiş olsaydı!

İnşirâh-Hasan Mellâh intikamdan vazgeçtiyse biz vazgeçecek miyiz?

Numan-Öyle ama herifin bize ettiği artık canına kastedecek mertebede bir intikama da...

İnşirâh-Bize ettiği mi? Onun bize ettiği için intikam almayacağız. Hasan Mellâh'ın intikamını alacağız.

İnşirâh-O vazgeçti diyoruz, anlamıyor musun? İşte kendisi bu mektubunda dahi yazıyor.

İnşirâh-Ben senin dediğini anlıyorum ama, efendiciğim sen benim dediğimi anlamıyorsun. Hasan Mellâh kendiliğinden vazgeçebilir. Fakat onun can beraber dostu değil miyiz? Ona gelen saadetten, felâketten biz de hissedar değil miyiz?

Numan-Evet!

İnşirâh-Evetse Dominico aleyhine hakk-ı intikam bizde de vardır. Kanûn-ı sadâkat bunu icap eder.

Numan-Vallahi karıcığım bunu ben de düşündüm ama, Sîdî Hasan Mellâh'ı gücendirmekten de korktum.

İnşirâh-Ben Sîdî Hasan Mellâh'ı gücendirmekten asla korkmam. Bana gücenirse velev ki rızası hilâfında olsun, onun intikamını aldığım için gücensin.

Numan-Pekâlâ biz Dominico Badia'dan nasıl intikam alabiliriz bakalım? Ne yolda muvaffak oluruz? Bu babda senin aklına ne geliyor?

İnşirâh-Henüz onu düşünmedim. Şimdiye kadar düşündüğüm şey seni intikama tahrîs edebilmekti.

Numan-İşte ona muvaffak oldun.

İnşirâh-Şimdi de intikamın sûret-i ahzını mütalâa edelim.

Söz buraya müncer oldukta karı koca bir müddet sükûta vararak, bu sükût içinde dahi intikamın tarikini ararlar idiyse de, akıllarına gelen suretlerden hiçbirisini beğenmedikleri tavırlarından ve başlarını yukarıya doğru kaldırıp silkerek kendi kendilerine "Hayır!" cevabını vermekte bulunduklarından anlaşılırdı.

Bir aralık Numan "Gider doğrudan doğruya herifin göğsüne bir bıçak sokarım! Ama sonra beni de..." demişti. İnşirâh buna muteriz çıkarak "O zaman da katli vacip olan bir hınzır için kısasen idam edilirdin." cevabıyla mukabele eyledi.

Bir aralık İnşirâh'ın aklına merkumu zehirlemek sureti gelip "Zaten katli vacip olan bir hınzırı tesmîm etmekte hiçbir günah yoktur." dediyse de buna dahi Numan muteriz çıkarak "Ne kadar olsa alçaklıktır. Zehir bir adamı ulu orta öldürecek kadar cesareti olmayan kancıkların aletidir. Yiğitler bu kancıklığa razı olmaz." dedi. Nihayet aradan bir müddet daha sükûtla geçtikten sonra:

İnşirâh-Ben sana bir şey söyleyim mi?

Numan-Hâlâ muntazırım!

İnşirâh-Alonzo gecikse gecikse bir seneden ziyade gecikmez a?

Numan-Anladım diyeceğini. Ben de öyle düşünüyorum. Bir sene nerede gecikecek? Bu sene Yezdan'ın son sene-i tahsîli imiş.

İnşirâh-Velev ki, üç sene olsun. Ali Abbasî... Şey. Ali Abbasî demişim, Dominico Badia bir yere savuşacak değil a? Herif artık Şam'da yerleşti.

Numan-Öyle öyle İnşirâh! Alonzo'yu bekleriz. O da gelsin. Üç akıl bir yere gelince daha başka olur. Fakat sakın olmaya ki bir yerde buna dair sır verme.

İnşirâh-Bunu sana ben tavsiye edecektim. Yine tavsiye ederim a! Şimdiye kadar Ali Abbasî Beye ne yolda muamele etmekte idiysen o muameleyi asla bozmayacaksın! Ne ziyade edeceksin ne eksik! Zira iki suretin ikisinde dahi kendisine şüphe vermiş olursun!

Vakıa, karı ile kocanın vermiş oldukları şu karar âlâ bir karardı. Zira hikâyemizin alt tarafında görüleceği veçhile tabîat-ı maslahat ve nefsü'l-emr dahi işin bu karara bağlanmasını isterdi.

Karısının tavsiyesini ve kendi reyinin de tasvibi veçhile, Numan İbn-i Mutahhar, Ali Abbasî Beye olan muamelesini asla tağyir etmeyip, o zamana kadar haftada bir veya on beş günde üç kere kendisini ziyarete gitmekte olduğundan, nispeti kemâkân muhafaza eyledi. Hatta Ali Abbasî Beyefendi hazretleri Numan İbn-i Mutahhar'ın sergüzeşt-i ahvâlinden ve alelhusus henüz yüzünü görmemiş olduğu hâlde, derunî pek ziyade muhabbet peyda eylemiş olduğu Hasan Mellâh'ın ciltler doldurmaya müsait olan hikâyâtından nihâyet derecede lezzet aldığı cihetle, her defa hikâyât-ı mezkûrenin tekrarını Numan'dan rica eylediği gibi, bademâ dahi rica eyledikçe Numan hiss-i derûnunu asla ifşa etmeyerek hikâyeyi nakleder ve Badia'nın mel'anetleri yâd edildikçe Ali Abbasî Beyefendi hazretleri dahi Numan İbn-i Mutahhar ile beraber merkuma lânet okurdu.

Ali Abbasî Beyin Hasan Mellâh ve Numan İbn-i Mutahhar hikâyelerine bu kadar merak etmesinin asıl veçhi, gerek Numan'da ve gerek Hasan Mellâh'da kendi aleyhine olan sevdâ-yı intikamın derecesini bihakkın anlamak olup, Hasan Mellâh'ın filhakika sevda-yı intikamdan vazgeçmiş olduğunu Numan hikâye ve rivayet eyledikçe Ali Abbasî Beyefendi "Maşallah! Fetebareke! Zihî ulüvv-i cenâb, zihî gınâ-yı tâb'.

Doğrusu ya, bu kadar felâketine duçar olduğu bir adamdan intikamı istemeyip de işi Allah'a havale etmek her adamın harcı değildir. Zira Cenabıhakkın sabrı, müsaadesi biraz ziyadece olduğundan, herkes işini Allah'a tevdi edememekte mazurdur." der idi. Bir gün dahi Badia'nın büyücek bir mel'anetini hikâye eylediği sırada Numan İbn-i Mutahhar biraz ziyadece hararetlenmiş olduğundan, Ali Abbasî Bey Numan'ın kendi hissini dahi anlamak için "Lâkin ya Numan! Şu Badia lâînine o kadar canım sıkılıyor ki, hınzır elime geçecek olsa kıtır kıtır kestiğim hâlde, yine teşeffî-i sadr edemezdim. Sen nasılsın bakalım? Sen de benim fikrimde misin?" dedikte, az kalmıştı ki Numan İbn-i Mutahhar "İşte ey mel'un, sen şimdi benim elimdesin. Dur, senin bir avuç mundar kanını son katresine kadar akıtayım da sonra beni dahi ne yaparlarsa yapsınlar." diye herifin boğazına sarılsın. Lâkin derhâl İnşirâh hatırına gelip içinden "Meğer karım bana ettiği tavsiyeyi böyle pek mühim bir an için etmiş imiş! Aman biraz daha gayret edelim. Koca Alonzo neredeyse gelsin." diye zahirde gazab-ı derûnundan emare göstermeyip "Vakıa, insanın canı sıkılırsa da bana ne? İntikamın doğrudan doğruya sahibi bulunan zat o sevdadan vazgeçtikten sonra dostları dahi bu haktan mahrum olur." demiş ve bu cevabı alınca Dominico'nun çehresinde bir büyük ümmîd-i selâmet emareleri görülmüştü.

İkinci Bap

Yukarıki babın reviş-i ifadesine göre karîînin acul olan efkârı bu babda dahi Alonzo'nun hemen Fas'tan vüruduna intizar eyler. Lâkin teessüf olunur ki Alonzo'nun Fas'tan vürudu biraz teahhur eyledi. Aradan çok zaman mürur eylediği için teahhur etmedi. Belki araya başka vakayi girdiği için nahviyyûn ve mantıkiyyûnun tabirleri veçhile vaz' cihetiyle teahhur eyledi.

Araya giren vakayiden birisi şudur ki:

Badia cenaplarının Ali Abbasî Bey namıyla Şam'a vürudundan beş altı ay sonra Beyrut'a gelen bir Fransız korvetinin iki nefer zabiti, Şam'da Abbasiyye evlâdından bir zat bulunduğunu daha evvelce haber almış bulundukları cihetle li-ecli'z-ziyâre berren Şam'a gelmişlerdi.

Bunlar doğruca Ali Abbasî Beyin konağına indiler ve mîr-i mumâileyhin meşhûr-ı cihân olan mehâsin-i garîb-nevâzî ve mi-

safir-perverîsi münasebetiyle, fevkalâde riayet ve hürmet ile kabul olundular. Ancak Şam'da Fransız lisanına aşina bir kimse bulunamaması Ali Abbasî Beyin Fransız misafirleriyle tekellüm edememesini mucip olurdu. Öyle sülâle-i Abbasiyye'den bulunan bir asil ve necip zat kefere lisanına ne münasebetle vukuf peyda edebilmiş olsun?

Araya araya İtalyalı bir Cizvit papazı buldular. Merkum her ne kadar Fransızlar lisanına da aşina idiyse de, teklif olunan tercümanlık hizmetini kabulde ziyadesiyle naz göstermişti. Elhâsıl, papaz dahi ikna edilerek Ali Abbasî Bey misafirleriyle muhatabaya muvaffak oldu ve nezâket-i meşhûresiyle onları da meftun eyledi.

Hâlbuki tarihin en doğru olmak üzere haber verdiği bir şey varsa, o da bu sefinenin Toulon Limanı'ndan sûret-i mahsûsada Badia için sevk edilmiş olmasıdır. Memuriyeti dahi Suriye taraflarında pek ziyade ehemmiyet almış olan İngiliz ticaretinin ehemmiyetini kırdırarak, yerine Fransız ticaretini ve Arabistan menâfi-i ticâriyesini Fransızların yed-i inhisârına teslim eylemek hizmetini Badia'ya kabul ettirmek imiş.

Badia'nın Şam'a, kimseye kendisinin ne idüğini anlatmadan oturmak kararıyla gelmiş olmasına göre, Fransızlar kendisinin Şam'da bulunduğunu nasıl haber almış idüği biraz istiğrâb olunacak bir keyfiyettir. Fakat bu istiğrâbda ifrata varmamalıdır. Çünkü Badia'nın milyonlar derecesindeki serveti Fransa bankalarında bulunduğundan, Suriye taraflarında ajan ittihaz edilmek üzere Avrupalı kimler bulunabileceği tahkik edildiği zaman, en evvel Badia'nın haber verileceği bedihîdir.

Mehmed Ali'nin dest-i intikamından kurtulduktan sonra Badia, bademe politika işlerine parmak sokmamak için yemin etmiş ve bakiyye-i ömrünü gûşe-i inzivâ ve safada, saadetle geçirmeye kat'iyen karar verip, hatta Carbonari gibi bir büyük cemiyetle yirmi bir senelik münasebetten dahi istifade yoluna gitmeyerek, İtalya'yı ve tekmil Avrupa'yı da terkle Şam'a gelmiş olduğu hâlde, Fransa tarafından teklif olunan memuriyeti asla kabul edemeyeceği derkâr bulunmuş ise de, bu işin politikaya ait bir iş olmadığı beyanıyla, gerek Cizvit papazı ve gerek zabitler tarafından edilen ısrar üzerine, artık bu küçük ve tehlikesiz işi kabulde bir beis görmemiştir.

Fransız zabitleri Badia'yı ikna eyledikten ve bu işte elden gelen himmeti diriğ etmeyeceğine dair vaat dahi aldıktan sonra, geldikleri zaman Abbasiyye evlâdından bir Ali Beyin konağına gelmeye mahsus olan rüsum ve erkânı yine elden bırakmadan çıkıp gittiler. Vakıa ittihaz olunan tedbirler üzerine Badia ahâli-i Şam'a, şu Fransız zabitlerinin vürudundan bir gûne şüphe vermemiş olduğunu hesap eder idiyse de, Şamlılar böyle din ve devlet düşmanı bulunan bir milletin zâbitân-ı bahriyyesi günlerce Ali Abbasî Beyin hanesinde ikamet etmiş olmasından pek de hoşlanamamışlardı. Zira Şamlılar Ali Abbasî Beye İslâmın pek büyük bir rüknü nazarıyla baktıkları gibi, o zaman Mısır meselesinin henüz pek taze bir mesele-i fecîa olmasından dolayı Fransızları dahi bir nazar-ı nefretle görürlerdi.

Ahâli-i Şam'ın Ali Abbasî Beyefendi hazretlerine olan kırgınlıkları yalnız bu derecede dahi kalmadı. Ondan sonra her kim mîr-i muhterem ve müşarünileyhin konağına giderse Ali Beyin hasîb ve necip ağzından Fransız emtiasının metanet ve nefaseti ve pahasının dahi ehveniyeti gibi medâyihten başka söz işitmedikleri cihetle, herkes eski teveccühü indire indire sıfır derecesine kadar indirmişler ve hatta daha ziyade indirmekte dahi devam eylemişlerdir. Malûmdur ki teveccühün mizanı tıpkı mizân-ı hevâ gibi olup, bir kere sıfır derecesine iner de teveccühün fıkdanını gösterirse, ondan sonra edeceği tenezzülün derekâtı dahi nefretin derecâtı demektir.

Kendi aleyhine hâsıl olmaya başlamış olan nefret-i umûmiyyeyi de Ali Abbasî Beyin haber alamamış olması istiğrâb olunacak mevâddan değildir. Zira, bir kere altı, yedi aydan beri kazanmış olduğu teveccüh-i umûmîden Ali Abbasî Bey o kadar emniyet peyda eylemişti ki, artık ilk vürudu zaman olduğu gibi öyle ifrat derecede ihtiyatlara hiç lüzum görmemekte bulunmuştu.

Sâniyen, Fransızlara vadeylemiş olduğu hizmet menâfi-i ticâriyyesine muavenetten ibaret olup, bunun dahi öyle pek büyük bir ihtiyata lüzum gösterecek bir ehemmiyeti yoktu. Sâlisen, Ali Abbasî Bey gibi âlemi ikram ve ihsanıyla boğmuş olan zevatın aleyhine olan hususâtı kendisine haber vermemek lütf-dîdegânı halkın modası olduğundan, öteden beri Ali Abbasî Beyin her sözünü yüz bin "Evet!" ile telâkki eden güruh bu müdâhaneye he-

nüz sekte getirmemiş olduğundan, mîr-i mumâileyh kendisini şüphede bırakacak gibi bir tavrı, bir sözü kimsede görmez ve kimseden işitmezdi. Ahval bundan ibaret olduğuna göre Badia'nın neden ihtirazı ve kimden pervası olur?

Vakıa, kimseden ihtirazı ve kimseden pervası olmadığından Fransız emtiası hakkındaki medâyihi arttıra arttıra sözü bu milletin usûl-i idâresine ve Fransızların hürriyyet-i umûmiyye-i benî-beşer için ettikleri hidemâta dahi intikal ettirerek, ol babda ol kadar sözler söylerdi ki, işitenler kendisini bir Fransız konsolosu zannetmeyecek bile olsalar, mutlaka tûl müddet Avrupa'yı gezmiş ve pek çok hafâyâsına ve esrarına vukuf hâsıl etmiş olduğunu hükmedebilirlerdi. Hâlbuki İslâmın erkânı azîmesinden ma'dûd olan böyle bir zatın ağzına da bu gibi sözleri kimse lâyık göremezdi.

İş bu derecede dahi kalmadı. Dominico Badia Fransız menâfi-i ticâriyyesine hizmet eyleyeceğini vadetmemiş miydi? Bu hizmet ise halka yalnız Fransız emtiasını methetmekten ibaret olmayacağı derkârdır. Ticâret-i mezkûre erbabını muhafaza ve himaye etmek dahi lâzım gelecektir. Hele birkaç Frenk tacirini Şam hükûmetine tavsiye ve birkaçını da himaye eylemiş olduğu gibi, Şam'a hangi Fransız uğrarsa evvel emirde doğruca Ali Abbasî Beyin konağına müracaat etmeye başlamış olması şuyu bulunca ve keyfiyet herkesin meşhudu olunca, yalnız ahali değil hükûmet-i mahalliye dahi mırıldanmaya başlamış ve "Kendisi zâdegân-ı Arab'dan bir zat iken Frenklerle bu kadar ihtilâtın manası nedir?" sözü bazı büyücek meclislerde ve "Sakın bunda bir gizli iş olmasın! Zira Fransızların hâli malûmdur. Berriyyetüşşam muhârebâtında kanları hâlâ kurumadı." sözü dahi daha büyük meclislerde zebanzet olmuştur.

İşte, Alonzo'nun Fas'tan vüruduna kadar araya giren vakayiden birisi Şam halkının Ali Abbasî Bey aleyhine bu suretle tebdîl-i fikr ve mülâhaza etmeleri kaziyesi olup, bu kaziyenin Alonzo'nun vüruduna muntazır bulunan Numan İbn-i Mutahhar ile İnşirâh'a ne kadar hüsn-i tesîrâtı müstelzim olacağı başkaca hatırda tutulacak bir şeydir.

Vakayinin ikincisine gelince:

Bir gün Numan İbn-i Mutahhar selâmlığında otururken uşağı yanına girip, bir Yahudi ile bir de mağripli Arap'ın kendisini

görmek istediklerini haber verdi. Bu haber Numan'ı biraz vesveseye düşüreceği derkârdır. Maa-hazâ Numan vesvese-i derûnundan asla renk vermeyip, herifleri huzuruna getirmesini uşağa emreyledi.

Yahudi ile Arap girdiler. Yahudi, Şam ahalisinden olup Arap'ın dahi gerçekten Mağribî olduğu kıyafetinden malûm olurdu.

Numan-(Yahudi'ye) Ne istersin hoca?

Yahudi-Efendim, bu zat mağriplidir. Şam'a gelmiş acayip bir isimle birisini arıyor. Aradığı adam kim olduğunu bilemedik. Siz ise mağripli olduğunuzdan, şayet sizi aramaktadır diye kendisini aldım buraya getirdim. Malûm a efendim, fukaralık. Ettiğim delâletten beş on para...

Arap-Evet bahşişini de vereceğim.

Numan-(Arap'a) Kimi arıyorsunuz mevlânâ?

Yahudi-Efendim, bu zat kimi aradığını ulu ortada söylemiyor. Aradığı adamı gizlice arıyor.

Yahudi'nin bu sözü Numan'ın vesvesesini arttırmış idiyse de, işin içinde merakı dâî olacak bir sır dahi baş göstermeye başlamış olduğundan kalktı, gelen adamı bir köşeye çekip kimi istediğini sordu.

Arap, kemâl-i ihtirâzla "Dominico Badia" ismini vermesin mi?

Numan bu haberi aldığı gibi Yahudi'nin bahşişini vererek savdı ve oda içinde yalnız kalarak Arap ile konuşmaya başladı.

Numan-Aradığınız adamı görseniz tanır mısınız?

Arap-Evet tanırım!

Numan-Öyleyse o adam ben miyim?

Arap-Hayır Sîdî, siz değilsiniz!

Numan-Pekâlâ, o adamı ne emel üzerine arıyorsunuz?

Arap-Kendisine intisabım vardır da...

Numan-Ne gibi intisabınız? Bak size şimdiden şunu ihtar edeyim ki, bana fikrinizi doğrudan doğruya açmazsanız aradığınız adamı bulamazsınız.

Arap-Mukaddema kendi hizmetinde idim. Şimdi tekrar kapılanmak isterim.

Numan-Neredeyken kendi hizmetindeydiniz?

Arap-Mağrip taraflarında.

Numan-Mağribin neresinde?

Arap-Uzakta efendim, uzakta. Fas derler bir memlekete vardır, orada.

Numan-Fas'ta kimleri tanırsınız?

Arap-(bozularak) Pek çok adamları.

Numan-Kimleri? İsimlerini bilmez misiniz?

Arap-Çok! Hangi birisini söyleyeyim.

Numan-Canım birisini olsun söyleyiniz.

Arap-(daha ziyade bozularak, düşünerek ve kekeleyerek) Şey haniya şu!

Numan-Kim?

Arap-Çok efendim, çok!

Numan-Anladım mevlâna, siz Fas'tan bir kimseyi haber veremeyeceksiniz. Fakat size tekrar ederim ki Badia hakkında gerek iyi, gerek fena her ne emeliniz varsa bana açmadan muvaffak olamayacaksınız.

Arap-(birçok mülâhazadan sonra) Dominico Badia sizin dostunuz mudur?

Numan-İsterseniz dostum olabilir, isterseniz düşmanım.

Arap-Ben sizden büyük bir hizmet istediğim için bu suali sormuyorum. Yalnız onun buradaki ismi ne olduğunu bilirseniz bana haber veresiniz diye...

Numan-Öyleyse siz Badia'nın burada bir başka isim almış olduğunu biliyorsunuz.

Arap-Evet ama, o isim ne isimdir onu tahkik edemedim.

Numan-(aradan bir müddet sükûtla geçtikten sonra) Dostum! Evvelâ siz Faslı değilsiniz. Sâniyen Arap değilsiniz. Bunlar benim indimde tahakkuk eyledi. Üçüncü merakım muradınızı anlamaktır. Zira, Dominico Badia'ya gelecek, gerek iyiliğin ve gerek kötülüğün bana bir büyük taallûku vardır. Onun için mutlaka bilmek isterim. Ve sana şunu da vadederim ki, Badia'ya gerek iyilik ve gerek kötülük için edeceğin hizmette benim tarafımdan pek büyük muavenet görürsünüz. Hatta bu babda bir kimseye sır verilmeyeceğinden dahi emin olabilirsiniz.

Arap-Canım, bu kadar emniyetsizliğin sebebi nedir?

Numan-Pekâlâ size onu da söyleyim. Siz bir adamı arıyorsunuz ki o adam bu memlekette kendi ismiyle yaşayamıyor. Niçin yaşayamadığını da ben bilirim. Zira, o adamın sergüzeşt-i ahvâlini de bilirim. Sâniyen siz bir adamsınız ki, Arap olmadığınız hâlde kendinizi Arap ve Faslı olmadığınız hâlde Faslı göstermektesiniz. Eğer Badia'nın dostu olsaydınız ona milliyyet-i asliyyeniz ve kendi kıyafetinizle gelirdiniz. Veyahut Badia sizin dostunuz olsa ve sizi hizmetine kabul etmek isteseydi, size kendisinin Şam'daki ismi ne idüğini veyahut ne olacağını bildirirdi. Şimdi ara yerde bu kadar esrar varken...

Arap-Demek oluyor ki siz benim Badia'ya dost olmadığımı hükmetmek istiyorsunuz.

Numan-Onun gibi bir şey!

Arap-Öyleyse ben de hükmetmek istiyorum ki siz dahi Badia'nın dostu değilsiniz.

Numan-Bu da onun gibi bir şey.

Arap-Sizin namusunuza, dininize, insaniyetinize emniyet ederek sırrımı tevdi...

Numan-Zaten benim muradım budur.

Arap-Öyleyse biliniz ki, ben Badia'dan intikam almaya geldim.

Numan-Neden dolayı intikam?

Arap-İşte bu dolayısını söyleyemem. Eğer verdiğim kadar sır üzerine bana Badia'nın nerede ve ne isimde olduğunu haber verirseniz bir büyük hizmet etmiş olursunuz.

Numan-Müsterih olunuz! Badia benim elimdedir. Benim elimde olduğunu kendisi dahi bilmediği hâlde elimdedir. Ben de ondan intikam alacağım. Lâkin bu iş bir adam bekliyor.

Arap-(memnuniyetle) Başka adam ne lâzım? Yalnız ben kifayet ederim.

Numan-Hayır! Alonzo gelmedikten sonra olamaz. Siz burada benim misafirim olunuz.

Arap-(müsâferete teşekkürden sonra) Alonzo dediğiniz adam kimdir efendim?

Numan-Bizim eski ve emektar bir adamımızdır.

Arap-Ben Alonzo namında bir adam tanırım da efendim...

Numan-Bunu tanımazsınız.

Arap-Tanıyacağım efendim. Bu isim bir İspanyol ismidir.

Numan-İspanyol ismidir ama, bizim Alonzo İspanya'dan çıkalı kırk seneye varıyor. Siz de ancak kırk yaşında varsınız.

Arap-İspanyol olan bir Alonzo'yu yalnız İspanya'da görebilmek zarurî değildir a! Bu Alonzo Meliketülbahr isminde bir geminin...

Numan-(telâşla) İşte o Alonzo! Meliketülbahr'den malûmatınız var mıdır?

Arap-Hatta o gemi ile geldim.

Numan-Öyleyse Alonzo nerede kaldı?

Arap-Ondan haberim yoktur. Kendisi Şam'a gelecek idiyse, bugün yarın gelir.

Numan-Kendisiyle görüştünüz mü?

Arap-Hayır efendim! O bir koca sinyor! Ben ise fakir bir adamım. Meliketülbahr'in tayfalarından birisiyle muarefem vardı da o münasebetle bindim. Hem de meccanen geldim.

Numan-İşte bu havadise cümleden ziyade memnun kaldım. Tamam tamam! Vürudunu beklediğim Alonzo odur. Siz istirahatinize bakınız. Alonzo da gelsin. O zaman üçümüz bilittifâk bir iş yaparız. Hele muvaffak olacağımıza ben eminim. Siz de emin olunuz.

Arap-Bu kadar müttefik olduktan sonra, hâlâ Badia'nın buradaki ismini haber vermeyecek misiniz?

Numan-Onu haber vermedikten başka, çarşıda, filânda artık Dominico Badia namını ağzınıza almaktan dahi sizi menederim. Zira Şam'da bir Dominico Badia arandığını onun dostlarından birisi haber alacak olursa düşmanımızı elimizden kaçırırız.

Arap-Ben kimseye söylemem.

Numan-Bense size bile söylemem.

Ahâli-i Şam'ın Ali Abbasî Beyefendi hakkındaki teveccühü nefrete muhavvel olması hususunun Numan ile İnşirâh'a ne kadar hüsn-i tesîrâtı olduğunu başka mülâhaza etmiyor muyduk? Şimdi o mülâhazamıza bu Arap'ın vürudu meselesini de

ilâve edersek, Numan'ın memnuniyeti ne dereceye varmış olduğunu da anlayabilmiş oluruz.

Numan, Arap'ın esbâb-ı istirâhatini uşaklara havale eyledikten sonra hemen haremine koştu ve keyfiyeti İnşirâh'a dahi tebşir eyledi. Koca İnşirâh, Badia aleyhine Numan'dan ziyade diş bilemekte olup, hatta Hasan'ın sevdâ-yı intikamından vazgeçmesi üzerine, Numan dahi vazgeçmek istediği hâlde, kendisini teşvik ve tahrîs eden İnşirâh olduğundan, sâlifü'z-zikr Arap'ın vüruduna Numan'dan ziyade İnşirâh memnun oldu. Artık ikisi dört gözle Alonzo'nun vüruduna muntazır kaldılar.

Üçüncü Bap

Misafir Arap, Meliketülbahr sefinesiyle geldiği hâlde Şam'a muvasalat edebilmiş olduğuna nazaran, Alonzo'nun dahi gecikmeyeceği hesap edilebilir.

Filvaki gecikmedi ya! Numan İbn-i Mutahhar o gece haremine girip Arap'ın vürudunu İnşirâh'a haber verdikten sonra, gözlerine uyku girmeyip sabaha kadar oturdular ve sabaha karşı akıllarına vürud eylediği cihetle Alonzo'yu istikbal için Beyrut yoluna bir adam ile bir de yedek at çıkardılar.

O gün kuşluk üzeri Alonzo cenapları, bizim şark tarafları tatarlarını takliden naralar atarak, geldi çattı. Numan "Yahu, şu herif sakalı ağardığı hâlde de ağırlaşmaz ise demek oluyor ki ahirette de ağırlaşmayacaktır." diye koştu, yolcuyu karşıladı. Birbirine sarıldılar. Öpüşmeye başladılar.

Alonzo-Amma da iştiha ile öpüyorsun be! Vay canına yandığım bu ne hırs? Hısım olduk diye mi? Zanneder misin ki Yezdan benim Maşuka'yı bundan ziyade bir hırs ile öpecektir.

Numan-Artık orasını sen bilirsin. Şu kadar var ki benim Yezdan senin Maşuka'yı daha ziyade hırsla öpecekse, senin Maşuka da benim Yezdan'ı daha az bir hırsla öpmeyecektir. Yazılıştan öyle anlaşılıyor.

Alonzo-Daha bile ziyade! Canına yandığım hiç de böyle bir aşk görmemiştim. Ama fena mı oldu? Pekâlâ oldu. Hınzır aşüfte işte böyle kahrolmalı.

Numan-Kim o? Kimden öç alıyorsun?

Alonzo-Kimden olacak? İşte Maşuka aşüftesinden! A kardaş, ne başıma giydirmedik soytarı külahı kaldı, ne eteklerime asmadık tilki kuyruğu kaldı! Canımdan bezmiştim be! Lâkin Koca Yezdan o şeytan yavrusunu bir yumuşattı ki, görmelisin. Gece gündüz hüngür hüngür ağlar. İğneden ipliğe döndü. Donna Camelias'nın rivayetine göre Yezdan aşüfteyi ayaklarına kapanıncaya kadar mecbur etmiş!

Numan-Aferin Yezdan be! Bu kadar erkek olmuş mu?

Alonzo-Ne demek! Ama bir de beni görmeliydin Numan! Poh, poh poh! Kayınpeder efendiyi görmeliydin! Evvelden haberim vardı ya! Lâkin haberim yok gibi davranırdım. Bilirsin ya! İnsanın bazı şeyden haberi olur da haberi yok gibi bulunmaya mecbur olur. Ama ihtimal ki bilmezsin. Zira senin kız daha küçüktür. Ben de bilmezdim ama, başıma geldi de öğrendim.

Numan-A Alonzo, daha hâlâ kısa lâkırdı söylemesini öğrenemedin mi?

Alonzo-Birader! Lâkırdının ne navlunu vardır ne de gümrüğü. Bilirsin ya, lâkırdı denilen şeyi tarlada ekip, biçip, zahmetle de vücuda getirmezler. Ağızdan kendi kendi kendisine...

Numan-(Alonzo'nun sözünü keserek) Elverir elverir. Lâkırdıyı bir de bu yüzden uzatma! Şu kayınpeder efendiyi görecektik.

Alonzo-Evet, bir de baktım ki Yezdan Çelebi yanıma girdi. Elimi öptü. Hiç elimi çekmedim. Kendisini menetmedim! Niçin çekeyim, niçin menedeyim? Öpsün zahir. O da yarın kızımı öpecek. "Babacığım Allah'ın emriyle kızını isterim." dedi ama kıpkırmızı oldu. "Böyle kızaracak bozaracaksan kızımı veremem." dedim. "Arslan gibi istersen veririm. Zira kızım öyle hicabından dudakları titreyen kocayı ne yapsın? Erkek gibi istemeli." dedim. Güldü. Sonra dedi ki "Evet kızın Maşuka'yı seviyorum, o da beni seviyor. Ruhsat veriniz de ber-murâd olalım." Bu söze de ben güldüm. "Ama artık bu da pek aşikâre bir teklif. Ekmek, peynir ister gibi de isteyiş olur mu?" dedim. Maa-hazâ çocuğu üzmeyip "Pekiyi oğlum! Zati Maşuka'yı küflendirecek değilim a! Sîdî Hasan Mellâh dahi razı olduktan sonra, hemen şimdi git kızı yakaladığın gibi... Anlıyorsun ya?" dedim. Fakat kardaş, insanı hiçbir işte kendi hâline bırakmazlar ki!

Numan-Ne o? Bir mâni mi?

Alonzo-Öyle ya! Düğün olmadan olmazmış. Yok Yezdan tahsilini bitirmeliymiş. İşte okudu ya? Ne yıldızlar kaldı, ne su içinde ateş yakmak gibi hokkabazlıklar kaldı. Ne eski padişahlar! Hepsini okudu. Fakat bîçare oğlanı yine bırakmayıp gönderdiler. Ama Numan, şimdi Yezdan'ı görmelisin. Ben İspanyolum ya! Bana "Sen İspanyolca bilmezsin." diyor be! Vay canına yandığım! İspanya'da doğan bir herif İspanyolca bilmezmiş de, Şam'dan gelen piç bilir! Şey afedersin. Dilim kaydı. Bir çocuk bilirmiş.

Numan-Öyledir ya! O İspanyolcayı okumuş.

Alonzo-Evet, elinde bir kitap gördüm. Ben de biraz okurum ya. Kitabın içinde "Ben yazdım, sen yazdın, o yazdı, biz yazdık, siz yazdınız, onlar yazdılar" diye kaç kişi yazmış ise hep onları haber verip, nihayetinde de demiş ki "İşte dünyada yazı yazabilen bu altı kişiden başka kimse yoktur. Yazı yazan ancak bu altı kişidir." gördün mü okuduğu kitabı? Dünyada yazı yazan topu topu altı kişi midir?

Numan-Tuhafsın be Alonzo! Bilmediğin şeye ne itiraz edersin.

Alonzo-(hiddetle) Canım bunun bilinmeyecek neresi var? Koca âlemde yazı yazanlar yalnız altı adam mıdır? Yalnız İspanya kralının sırkâtipleri ve serkâtipleri olarak beş yüz kâtibi var!

Numan-Yazı yazana ""fail" derler. Dünyada değil tabiat içinde fail altı nev'e münhasırdır. Sen buralarını anlamazsın ki sana anlatayım. Neyse şimdi orasını bırak. Vereceğin haberlerde devam et.

Alonzo-Korkarım sen de benden iyi İspanyolca bilmek davasına kalkışacaksın.

Numan-Ee, sonra ne olduydu?

Alonzo-Yezdan mı? Zavallı çocuk. Madrid'e gitti. Bir sene daha kaldı. Kim bilir aklına Maşuka geldikçe ne kadar gerinmiş, ne kadar istemiştir. Nihayet geldi. Derken araya Fas padişahının şehzadesiyle Hasan Mellâh'ın Melek'inin de düğünü girdi.

Numan-Evet! Merak ettiğim bir şey de işte budur. Bu neden neş'et eyledi? Bunun içinde de aşk, alâka gibi bir şey var mı?

Alonzo-Bizim hangi işimizde aşk ve alâka yoktur? Fakat bu yalnız alâkadan da ibaret değildir. Mevlâ Sîdî Süleyman, Hasan Mellâh'a olan teveccühünü arttıra arttıra bir dereceye getirdi ki artık muhabbetleri aşk ve alâka derecesine varıp, nihayet birbiriyle izdivaçları lâzım geldi.

Numan-Allah Allah! Alonzo divane mi oldun?

Alonzo-Ben divane olmadım. Divane onlar oldular. Nihayet baktılar ki iki sakallı herif birbirini alamazlar. Bari çocuklarımızı birbirine verelim dediler.

Numan-Ha şöyle! Ee?

Alonzo-Meğer beş, on gün evvel bizim harem takımı saraydayken nasılsa rastgele şehzade ile Melek birbirini görmüşlermiş. Çocuk değiller mi ya? Ama haniya karınlarında karınca kaynamaya başlamış olan çocuklar derhâl birbirini sevmişlermiş. İmişler, imiş, imişler, imiş de! Nihayet düğüne karar verildi. Şimdi her kararın icrası senin de Fas'a vüruduna muallâk.

Numan-Öyleyse ne zaman gideriz?

Alonzo-Meliketülbahr yem istemez, su istemez. Yorulmaz da! Hazırsan hemen şimdi yola çıkarız.

Numan-(biraz sükûttan sonra) Güzel ama, bizim Şam'da hiçbir işimiz yok mudur?

Alonzo-Ne bileyim ben? Fakat Hasan Mellâh sana "Hazır ol!" diye yazalı altı ayı geçiyor.

Numan-Canım, ben hazırım a?

Alonzo-Hazır olduktan sonra başka ne iş kalır?

Şu son hâli Alonzo'ya sormaktan Numan'ın meramı, Badia'nın Şam'da bulunup bulunmadığına dair bir gûne malûmatı olup olmadığını anlamak idi. Alonzo'nun gösterdiği tavır bu babda bir gûne malûmatı olmadığını işrâb eylemiş olduğundan, Numan dahi bu sırrı kendisine açıp açmamak lüzumunu dahi mülâhazada biraz derine vardı. Zira Hasan Mellâh'a hizmet diye bir iş yapıp da, sonra kendisini darıltmayı asla istemezdi.

Alonzo-Gemisi batmış kaptan gibi ne düşünüp duruyorsun be!

Numan-Hiç!

Alonzo-Nasıl hiç! Artık insanı kaz yerine mi koyacaksın? İşte gözlerin su gibi akıp gidiyor. Aklına bir şey geldi ama bana söylemiyorsun.

Numan-(biraz daha teemmülden sonra) Aklıma geldi ama...

Alonzo-Aması ne?

Numan-Fas'tan getirdiğin havadis bu söylediğin kadar mıdır? Başka hiçbir havadis yok mudur?

Alonzo-Çok! Meselâ Arslan Bey, familyamıza bir nüfus daha ilâve eyledi.

Numan-Çocuğu mu oldu?

Alonzo-Evet! Bir oğlu daha. Hasan Mellâh da onun ismini Çelik Bey koydu.

Numan-Bu nasıl isim?

Alonzo-Ya büyük oğlu Timur Bey değil mi? Ona uysun diye.

Numan-Başka havadis?

Alonzo-Canım beni istintak mı edeceksin? Aklıma geldikçe söylerim. Şimdi hepsi birden aklıma nereden gelsin?

Numan-Badia'ya dair hiçbir haberin yok mu?

Alonzo-O köpeğin artık adı battı.

Numan-Ee, hiç Hasan Mellâh'ın ahbabı bir Ali Bey tanır mısın? Abbasiyye hânedân-ı hulefâsı azasından imiş.

Alonzo-(düşünerek) Ali Bey! Ben bu ismi işitmiştim. Kendisini tanımam ama, ismini nerede işittim? Ha, dur dur! Aklıma geldi. Evet! Odur ya! Ali Bey! Bu bizim Dominico Badia'nın Fransa'ya gittiği zaman takındığı bir isimdir. Aman aman, kendisi burada mıdır?

Numan-Hiç, bir daha buraya gelebilir mi?

Alonzo-Gelir gelir! O ne gözü pek bir köpektir. Allah aşkına söyle! Buraya geldi mi?

Numan-Geldi ama...

Alonzo-"Gitti" mi diyeceksin?

Numan-Hayır! Fakat Hasan Mellâh Badia'nın burada olduğunu sana söylemeyeyim diye yazıyor. "Alonzo kaçıktır, haber alırsa intikama kalkışır." diyor.

Alonzo-(hiddetinden yerinden fırlayıp) Kaçık mı? Alonzo mu kaçıkmış? Kendi familyalarına müddetü'l-ömr hizmet eden Alonzo mu kaçıktır? Canına yandığım, gözüne yandığım! Ben akıllı olduğumu bu adama ne zaman ispat edeceğim?

Numan-Acele etme be! Biz burada Şam'dayız. Burada yaptığımız işten dünyanın öte ucunda bulunan Hasan ne haber alır? Hem sen kaçık değilsin, o kaçıktır. Kaçıktır ki davâ-yı intikamdan vazgeçiyor.

Alonzo-(sevincinden Numan'ın boynuna sarılarak) Aferin Numan! Bari sen bana kaçık deme be!

Numan-(boğuk bir sesle) Dur be canım! Boğazımı sıktın, boğulacağım.

Alonzo-Afedersin kardaşım, muhabbetimden...

Numan-Muhabbet ile beni öldürebilirsen sayarım seni!

Alonzo-Ee, ne yapacağız bakalım?

Alonzo'nun bu sualinin cevabı pek uzun olmuştu. Zira Numan, ta Ali Abbasî Beyin Şam'a vürudundan bed' ile dün akşam gelen Arap'ın vüruduna kadar, ne olmuş, ne geçmiş ise cümlesini Alonzo'ya hikâye eylemiş ve Badia'dan intikam almak emrinde İnşirâh dahi kendilerine müttefik olduğunu haber vermişti.

Alonzo-(sevincinden tir tir titreyerek ve zıp zıp zıplayarak) Bravo, Bravo! Yaşa! Viva, viva! Zito! Ben Rumca da öğrendim. Zito demek viva demektir, viva demek yaşa demektir. Aman Numan ne duruyoruz? Haydi de...

Numan-Yok ama, böyle çılgıncasına olursa hiçbir iş göremeyiz.

Alonzo-(derhâl kendisini toplayıp) Sen de Alonzo'yu kaçık mı sanıyorsun be? Ben istediğim vakitte zırdeli olursam da, istediğim vakitte kurşun gibi ağır başlı olmaya da muktedirim.

diye, Numan'la akilâne müzakereye başladı. Şam'da ne gûne hareket edeceklerini ve Fas'ta Hasan Mellâh mukabilinde ne harekette bulunacaklarını güzelce konuştular, kararlaştırdılar.

Bunun üzerine Numan Alonzo'yu selâmlıktaki Arap'ın yanına götürüp de, vakıa Alonzo Arap'ı tanımamış idiyse de Arap, Alonzo'yu tanıyarak kıyam ve kemâl-i riâyetle kendisini istikbal eylemiş ve birkaç kelime teati eyledikten sonra Sinyor

Alonzo'nun sâye-i lütfunda Meliketülbahr sefinesiyle gelmiş olduğunu tanıttırmıştı. Bu aralık Alonzo Numan'ın kulağına "Canım Numan! Herif beni Sinyor Alonzo diye yâd ediyor. Sen bana kaçık muamelesi ederek beni rezil etme!" demiş ve Numan da "Beni deli mi zannediyorsun? Fakat sen de içerde olduğu gibi divanelik etme de vakarını muhafaza et!" cevabını vermiştir.

İhtisar-ı kelâm, Arap'la dahi müzâkerât-ı lâzıme itmam olunarak işe karar verildi. Bu Arap'ın Badia'da ne intikamı olduğunu söyletmeye gerek Numan ve gerek Alonzo son dereceye kadar himmet eyledilerse de, bu sırrı almaya muktedir olamayarak "Badia bu, onda kimlerin intikamı yoktur? Bu da onun felâket-dîdelerinden birisidir." suretine karar verdiler.

Dördüncü Bap

Yukarıki babda Badia aleyhine yapacakları işi bilmüzâkere kararlaştırmış olduklarını haber verdiğimiz hâlde, verilen kararın neden ibaret olduğunu izah etmemiş olmaklığımız, o kararın sûret-i icrâsını bu babda hikâye edeceğimize mebnidir. Karâr-ı vâki şu suretle icra olundu ki:

Alonzo'nun vürudu günü bir gûne teşebbüsâta kıyam edilmeyip, ertesi günü işe Arap ile Alonzo çarşıya çıkarak, gerek münasebet düşsün ve gerek düşmesin, her rast geldikleri adama Şam'da Ali Abbasî Bey namıyla ikamet etmekte bulunan herifin Dominico Badia isminde bir İspanyol papazı olduğunu ve bu herif bundan on beş, yirmi sene mukaddem Seyyid Ali Efendi namıyla Şam'a bir daha gelip, hatta Câmi-i Emevîde vaaz dahi eylediği hâlde, Hasan Mellâh namında bir adamın eline yakasını teslim etmekteyken nasılsa firar eylediğini ve bu defaki vürudu ise mücerret Fransız hile ve hud'alarına alet olarak, Şam'ı fesada vermekten ibaret bir hıyanetkârane emele mübteni bulunduğunu anlatmaya başladılar. Hatta bu babda Şam'ın eşrâf-ı sekenesinden Mağribî Numan İbn-i Mutahhar'a bir de mektup gelmiş olduğunu dahi ilâveten ilân eylediler.

Bu havadis, bir aralık herkesin istiğrâbını mucip olacağı derkârdır. Lâkin Şam'ın kısm-ı azamı, zaten Ali Abbasî Bey aleyhinde bir büyük şüpheye düşüp, evvelki teveccühlerini nefrete münkalib etmiş bulunduğu cihetle, şâyiât-ı vâkı'anın tesî-

rât-ı âcilesi derhâl umum ehl-i Şam'a ve hatta Ali Abbasî Bey Efendiye kadar taammüm eylemişti.

Vakıa bu haber-i sâmia-hırâş ıttılâ olduğu anda, Badia'nın Şam'dan firar etmek esbabına müsâraat göstermesi lüzumu derkârdır. Hatta esbâb-ı mezkûreye teşebbüs etmeye dahi kıyam eylemişti. Ancak bir zamanda kıyam eylemişti ki, artık halk güruh güruh konağın altına yığılmış olduğundan, teşebbüs eylediği işi bitirmeye imkan kalmamıştı.

Binaenaleyh, Badia şirretten başka sapacak yol bulamayıp, hakkında vuku bulan azviyyâtı şedîden protesto etmeye başladı ve bu iftiranın bir düşman işi olduğunu avazı çıktığı kadar haykırarak âleme ilân eylediyse de, kendisi böyle mecnun gibi haykırırken, öte tarafta halk odalara hücum ederek İspanyolca ve elsine-i sâirece yazılmış birçok kitaplardan maada, bir hayli de evrak ve kilise tesâviri buldular ki, bunların her biri Badia aleyhine birer hüccet-i kâtı'a yerine geçerdi.

Halkın bir kısmı da Ali Abbasî Beyin oturduğu odaya hücum eyledi. Bunların önündeki adam bizim koca Alonzo idi ki "Telâş etme Sinyor, telâş etme! Yalanın ipi kısadır. Alonzo'yu tanır mısın, emektar Alonzo'yu? " diye Badia'nın üzerine doğru yürürdu.

"Yalanın ipi kısadır." sözündeki ip lâfzı, Badia için bir büyük irşat makamına kaim oldu. Olanca cesaret ve kuvvetini toplayıp Alonzo'yu göğsünden iterek sair halka dahi bir yalın hançer gösterdiği gibi, odasını bir dakika için tahliyeye muvaffak oldu ve bu dakikayı fırsat bilerek, hemen odanın bir tarafında bulunan ucu çengelli ipi pencereye iliştirip aşağıya doğru sarkmaya başladı ki, bu pencerenin alt tarafı konağın bahçesi idi.

Lâkin çi-fâide ki, ipten aşağıya kadar sarılarak inmeye muvaffak olamadı. İki kat konağın birinci katına kadar sıyrılabilmiş olduğu hâlde, oda kapısının önünde bulunan halk kapıyı omuzlayarak içeriye girdiğinden ve hâlâ en önde Alonzo bulunup, hemen elindeki ufak bir bıçak ile pencereye merbut olan ipi kestiğinden Badia cenapları hanenin nısf-ı irtifâını dahi paldır küldür denilen suretle indi.

Hesap ise yaman hesap, tesadüf ise garip tesadüf değil midir ki, Badia bahçe içine düştüğü zaman orada bir adam bulunsun da, bu adam dahi Numan İbn-i Mutahhar'a misafir olan Arap olsun? Badia bunu kendi lehine celp etmek üzere "Aman arkadaş,

dahîlek!..." demiş ise de, herif bu dehalete ehemmiyet vermeyip "Şunu görüyor musun şunu? İşte bu çobanların ağılına verdiğin yarım ispati birlisidir! Bu da yeğenlerin hançeridir!" diye evvelâ yarım ispati birlisini Badia'nın burnuna soktuktan sonra, sâniyen hançeri dahi çekip kaldırmıştı.

Fakat kaldırdığı hançeri indirmeye muvaffak olamadı. Zira o anda pencere altına yetişen iki nefer vali kavası, Arap'ın kolunu tutup vurmaktan kendisini meneylediler.

Badia'nın bu hançer altındaki hâl-i meyûsiyyeti görülmeye muhtaç bir şeydi. "Ah! Sizin elinizden Şam'a kaçtığım hâlde de mi kurtulamayacağım? Ya o Alonzo mel'unu nereden başıma çıktı? Aman yarabbi, bari ruhumu kabzet de bu müntakimlerin elinden beni kurtar." diye inim inim inlerdi.

Kavasların vürudu işin içinde hükûmet eli bulunduğunu ifham etmekle, heyecan erbabına biraz sükûnet geldi. Fakat Alonzo bir köpürmüş arslan kesilip "Öldürünüz haini! Bu hınzırın katli kırk defa vacip olmuştur." diye bar bar bağırır. Mahut misafir Arap ise Numan İbn-i Mutahhar ile baş başa verip mahzunâne bir tavırla lâkırdı ederlerdi. Alonzo'nun nidası üzerine Arap, Numan'ın hançerini kapıp yine Badia üzerine yürüdü ve Alonzo kendisine peyrev değil pîşrev olduğu gibi, halk arasından daha yirmi kadar hançer meydana çıkmakla kavaslar nefislerini muhafaza için geri çekilmeye mecburiyet gördüler.

Bundan sonra Badia'nın hâli ne olduğunu mülâhaza ediyor musunuz? Ediyorsanız şöyle mülâhaza ediniz ki, on beş, yirmi adet hançer bir hamlede mel'unun vücudu üzerine indiği gibi, yalnız ifritçesine bir çığlığı işitilebilip, her tarafından çeşme gibi boşanan kanı içinde boğulmuş gitmişti.

Lâkin, ahali et kıyar gibi mel'unun vücudunu kıymalamaktan vazgeçerler mi ya? Bu aralık birisi dahi harıl harıl maktulun başını kopartmakla meşgul olup, bu ise bizim Numan İbn-i Mutahhar idi.

Badia'nın vücudu lokma lokma edildiği hâlde, hâlâ erbâb-ı şiddet ahz-ı intikam edememiş olduğundan, mel'unun her lokmasını köpeklere atıp köpekler bağırsağını kendisine mezar eylediler. Yalnız başı kalmıştı ki Numan İbn-i Mutahhar elbisesi altında hıfzeylemişti.

Bundan sonra yağma erbabı konağı soymaya kıyam eyledilerse de, mahut misafir Arap, hükûmete bilmürâcaa, Badia'da bâ-sened mebâliğ-i külliyye alacağı olduğundan, malının bir habbesi zayi edilmemesini istida eylemesiyle hükûmet, konağı taht-ı muhâfazaya aldı. Tahsilât rüsumu ve metrûkât kalemiyesi valilere ve kadılara ait olduğu zaman emr-i tahsîle ne kadar ihtimam edildiğini bilirsiniz ya! Arap ise filhakika Arap olmayıp İspanyol olduğunu ve dava eylediği akçe İtalya'da kâin Roma şehrinde bir muteber ticaret kumpanyasının parası idüğini, ol babda Roma hükûmeti tarafından tasdik olunmuş evrak ile ispat eylediğinden, maktul Badia'nın Carbonari Cemiyetine bâ-sened borcu olan maa-fâiz otuz yedi bin frangı, eşyâ-yı metrûkesi güç hâlle tesviye edebildi. Carbonari Cemiyetinin garaibini mi arardınız? İşte bir garibesi de böyle Şam'a kaçan bir müttehimin cezasını tertipten yine geri durmamakla beraber, alacağı meblâğı dahi ahzetmek sureti olsun.

Badia'yı köpek bağırsağında borçlu olarak yatırmamak üzere deyninin tesviye edilişi, katlinden birkaç gün sonra vukua gelmiş bir şey idiyse de, biz konağın yağmaya başlanması münâsebet-i kelâmiyyesiyle, o birkaç günü anlatarak keyfiyeti hikâye eyledik. Binaenaleyh vukuât-ı sâireyi görmek için yine bu birkaç günün evveline göz gezdirmeliyiz. Göz gözdirirsek göreceğimiz şey, vak'anın vukuu gününün akşamı Numan İbn-i Mutahhar'ın hanesinde Numan ve Alonzo ile misafir Arap (artık Arap demeye mahal yoktur) misafir İspanyol'un akdeyledikleri bir meclis-i müşâfehedir.

Meclis-i mezkûr azasından üçünün dahi mesrûriyyet-i müntakimânesini tasvire kudretimiz olmadığını itiraf ederiz. Yalnız ağızlarından çıkan kelimâta kulak verelim:

Alonzo-Bu gece şu saatte ölsem gam yemem. Çünkü Sîdî Hasan Mellâh, Badia'yı affeylediği zaman benim ziyadesiyle canım sıkılıp, bu herifi öldürmeyince Allah canımı almamasını dua etmiştim.

Numan-Ben de öyle. Fakat en sonra Hasan'dan aldığım kâğıt üzerine ahdime vefada olan şiddetim azalmış idiyse de, Badia'yı yalnız ben değil, bütün ahali öldürmüş olduğundan, hem ahdim yerine geldi, hem de Hasan'ın emrine isyan etmemiş oldum.

Misafir-Badia'yı kimse öldürmemiş olsaydı yalnız ben öldürürdüm. Zira Carbonari tarafından memurum. Carbonarinin emri ise asla geri dönmez.

Numan-Carbonarinin emri mi? Carbonari kimdir?

Numan'ın bu sualine cevap veren yalnız misafir değildi. Alonzo dahi bu cemiyet hakkında her ne işitmiş ise hikâye ederek, Numan'a Carbonarinin bir adam olmayıp, bir cemiyet, hem de nasıl bir cemiyet olduğunu anlattılar. Numan aldığı malûmat üzerine bu cemiyetin sûret-i teessüsüne şaşmış kalmıştı.

Numan-Ee, şimdi bakalım şu Badia'yı kim öldürmüş oldu?

Alonzo-Ben gelmeyince öldürememiş olduğunuza göre, ben öldürmüşüm demektir.

Misafir-Hayır, ben onu öldürmek memuriyetiyle ...

Numan-Ben size delâlet etmemiş olsaydım ne yapardınız?

Numan'ın bu sözden maksadı Badia'nın katlinde riyaset ve delâlet-i vâkı'asını ispat ettirerek, bu işin şerefini kendisine hasretmek idi. Bu emeli hâsıl oldu. Ve o zaman Numan mahfuz olan kafayı ortaya koyup, "Öyleyse bu kafaya şimdi müstakilen ben sahibim demektir." dedi.

Bu işin şerefini kendisine hasretmekten ve bu kafaya sahip olmaya çalışmaktan Numan'ın meramı ne olduğunu merak eder misiniz? Ederseniz bu merakınızı bâb-ı âti halledecektir.

O gecenin ertesi günü misafir bulunan İspanyol, hükûmetçe olan davasıyla iştigale başladığı gibi Numan İbn-i Mutahhar dahi yol hazırlığına başlayıp, hâlbuki kendisi ağleb-i tedârikâtı daha evvelden görmüş olduğuna mebni, misafir henüz akçesini tahsil ile meşgul iken Numan ile Alonzo kendisini bilvedâ, Beyrut'a müteveccihen Şam'dan azimet eylemişlerdir. Çünkü misafirin Şamca olan işlerini bitirdikten sonra doğru İtalya'ya gitmesi mukarrerdi.

Beşinci Bap

Meliketülbahr, Beyrut Limanı'ndan lenger-i ikameti fekkeylediği esnada hava ol kadar muvafık değil idiyse de seyahatin ikinci, üçüncü günleri tevafuk etmeye başladı. Bir aralık Alonzo'yu istilâ eden bir neşesizliğe, bir mahzuniyete Numan İbn-i Mutahhar dikkat ederek "Sinyor Alonzo! Koca bir

Meliketülbahr içinde başlı başına kumandan olduğun hâlde seni en neşeli görecekken bilâkis mahzun görüyorum. Yoksa müteveffa Dominico Badia bîçaresine mi acıyorsun? " dedikte Alonzo bir müddet daha sükûtunu muhafaza ederek dedi ki:

-Ee, Numan, düşündüğüm şeyi bilsen gülersin. Bir zaman bu gemi Cuzella için yapılmıştı. Sinyora Cuzella'yı takip için... O zaman Cuzella'nın dişleri gibi bu geminin yelkenleri de bembeyazdı. Şimdi ikisi de sararmış. O zaman Meliketülbahr'in beli Cuzella'nın beli gibi dosdoğru olup Cuzella, Sîdî Hasan Mellâh'ın agûş-ı nâzında niyaz ederek cebelleşe geldiği misillü, Meliketülbahr dahi dalgaların sudûr-ı kûh-nişânı üzerinde fink vurup kıç atardı. Şimdi ikisinin de beli bükülmek derecesine gelmiş. Şimdi ikisi de hareketten kalmaya yüz tutmuş. Düşünüyorum ki dünyada ne insanın gençliğinde bekası var, ne geminin. Ne de sair bir şeyin. Her şey fani. Her şey fani de, baki olan ve denizlerde dağ gibi gemilere göğüs verecek ve insanlara ise cehennem gibi felâketlere sine açacak tahammül veren baki-i mutlak hazretlerinin keyfiyyet-i bekasına da zihnimiz varamıyor. Acaba zihnimiz de fani olduğu için mi varamıyor? Şu fena nedir? Beka nedir? Bu denizler fani olduğu hâlde semt-i fenâya ne keyfiyetle gideceklerdir? Hâlbuki bunlar ademden gelmiş diyorlar. Nasıl gelmiş? Ademden gelmemiş olan ezelî-i hakikî ve fenaya gitmeyecek olan ebedî-i hakikînin ezeliyet ve ebediyetini muvazene etmek istediğim hâlde muvaffak olamıyorum da ona mahzun oluyorum. Yoksa sen bu mütalaâtımı da kaçıklığıma mı hamlediyorsun?

Yezdan İbn-i Mutahhar'ın okuduğu dersleri taakkul edemeyen ümmî ve cahil Alonzo'nun, bir Meliketülbahr'in yelkenleri sararmaya yüz tutmasından bilintikal, fikrini isal eylediği ebada dikkat edince, Numan İbn-i Mutahhar koca Alonzo'nun kaçıklığını değil bilâkis ulüvv-i fikrini teslim ederek kendisini temin eylediği gibi efkâr-ı hikmet ulûm-ı akliyye ile vüs'at bulacağına dair bazı hükemânın verdiği reyi dahi, işte cahil bulunan bir Alonzo'nun ber-minval-i muharrer muhâkemât-ı âliye ile iştigal etmesi senediyle iptale başladı.

Elhâsıl, havanın tevafuk ve adem-i tevâfukuna tabiatıyla kâh pupasına giderek ve kah bocalayarak Beyrut'tan hareketin yirmi beşinci günü Tanca Limanı'na lenger bıraktılar. Arslan Bey

bir takım tahtırevanlar ve mevâşî-i sâire ile Meliketülbahr yolcularını Tanca İskelesi'nde beklemekte bulunduğu cihetle, cümlesini alarak yola revan oldu ki, alelâde yol yürümek üzere altıncı günü dahi Fas şehrine vasıl oldular.

Altı yedi seneden beri yekdiğerine müştak olan oğul ile ana ve babanın mülâkatları, kulûba rikkat verecek bir surette olacağı tariften müstağnidir. Hâlbuki bu familyanın hatta hademesi bile cümleten karındaş ve ana baba olduklarından, cümlenin sûret-i mülâkatı mûcib-i rikkat-i kalb olacak hâldeydi. Herkes resm-i mülâkatı icra eyledikleri hâlde ortada görünmeyen yalnız Alonzo ile kızı Maşuka olup, bunlar ise ya çocukların saklambaç veyahut ebeme pilav pişirdim oynayışları gibi kâh birisi diğerini aramak ve kâh kovalamak ile meşgul idiler.

Nihayet Alonzo kızı olacak sabık afacanı yakaladı ve gelin hanım her ne kadar imtina eder idiyse de, Alonzo'ya meram anlatmak mümkün olamayıp, kızı kucakladığı gibi götürdü "Öp bakayım ellerini öp! Piç kurusu, başıma soytarı külâhı giydirirsin! Etmediğini bırakmazsın! İşte öte tarafta bir Yezdan çıkar da senin gibi şeytan yavrusunu böyle adam eder. Ne utanıyorsun be! Öpsene! Sana utanmak yakışır mı?" diye ister istemez kayın peder ve kayın validenin ellerini öptürmüş ve halkı bu suretle dahi güldürmüştü.

Numan İbn-i Mutahhar huzûr-ı şâhîye çıkarılarak resm-i dâmen-pûsî ve hoş-âmedî icra olundu. Zaten düğün için her tedarik görülmüş ve yalnız Numan İbn-i Mutahhar takımının vüruduna intizar edilmekte bulunmuş olduğundan bir cumartesi gününden bed' ile gerek Fas şehzadesiyle Melek Binti Hasanü'l-Mellâh'ın ve gerek Yezdan ile Maşuka Binti Alonzo'nun velîme cemiyetlerine mübaşeret edilmiştir. Zira Faslılar "Barekallah es-sebt ve'l-hamîs" hükmüne ziyadesiyle riayet etmekte olduklarından, ekseriya büyük düğünleri cumartesi günleri başlayıp perşembe günü bitirmek oraca adet hükmüne girmiştir.

Fas'a gelip de düğüne mübaşeret edilinceye ve hatta damatlar zifafa girinceye kadar Alonzo'nun Badia hakkında bir kimseye malûmat vermemiş olmasına şaşarsınız a! Buna yalnız siz ve biz değil hatta Alonzo'nun kendisi dahi şaşardı. Ancak ne yapsın ki daha Şam'da iken Numan İbn-i Mutahhar ile ettiği ve esnâ-yı râhda hergün tekit ve takviye ederek geldiği mukavele-

nin hükmünü bozmamaya şedîden mecburdu. Vakıa, Alonzo bir şeyi merak ettikten sonra öyle olur olmaz mukavelâtın kendisini menedemeyeceği malûmdur. Lâkin, ta vakt-i merhûnu gelinceye kadar bu işe dair bir kimseye malûmat vermeyeceğini talâk-ı selâse, alçaklık, namussuzluk, namertlik gibi sözlerle temin eylemiş olduğundan, böyle bir mukaveleyi bozmamaya gerçekten mecbur olup, yalnız iki defa yutkunarak, mutkunarak mukaveleyi bozmaya ramak kaldığı ve son perşembe günü dahi gelip "Numan, artık tahammülüm tükendi. Ben Badia'nın kafasını kesmiş olduğumuzu söyleyeceğim. Eğer sen söyletmemek istersen bir çaresini bul. Ne çare bulursan ben razıyım." demesiyle Numan dahi bîçare Alonzo'yu en alt katta bir taş odaya hapsederek, her hâlde mukaveleyi bozmamaya mecbur eylemiştir.

Bu perşembe gününün de akşamı oldu. Damatlar zifafa konulacak. Herkes Alonzo'yu taharri eder kimse bulamaz. Bu gaybûbet-i nâgehânîden dolayı Hasan Mellâh'a varıncaya kadar tekmil hane halkı merak eder. Hatta Numan "Ben onu hapseyledim." diye Hasan Mellâh'a doğruca haber verdiği hâlde, Hasan'ın merakı zail olmayıp, nihayet kendisini taş odaya götürerek ve kapının anahtar deliğinden Alonzo'yu göstererek temin edebildi. Zavallı Alonzo mahbes-i ihtiyârîsinin içinde bir köşeye büzülüp, kim bilir ne gibi hayâlâtının içine dalmış gitmiş ve Hasan Mellâh'ın yoklamasından haberdar bile olamamıştı.

Zifafın ertesi, yani hikâyemizin son günü olan cuma günü ömr-i beşerin en büyük mürüvveti demek olan düğün mürüvvetinin sürüru anaların babaların ve yekdiğerine nispetle kayınvalide ve pederlerin yüreklerini doldurmuş olduğu hâlde bir vak'a daha vuku bulmuştur ki, bu vak'a bütün halkı deryâ-ı hubûra daldırmıştı. Şöyle ki:

Numan İbn-i Mutahhar, Hasan Mellâh'a düğün hediyesi olarak takdim edeceği bir sandığı Fas padişahının huzurunda takdim etmeyi bilistida, istidası da isaf edilmekle gerek, erkân-ı devlet ve gerek Hasan Mellâh familyası hazır olduğu hâlde ortaya getirilen koca bir sandığı açtılar.

Sandık içinden çıka çıka tebahhur edilmiş bir baş çıkmasın mı? Vakıa, huzzâr bu baş kimin başı olduğunu birdenbire tanımamış idiyse de, başın yanında mevcut olan bir levha onu derhâl

tanıttırmıştır. Zira levha üzerinde kelimât-ı âtiye kırmızı mürekkeple yazılmıştı:

"Numan İbn-i Mutahhar tarafından Hasan Mellâh'a hediye

Kerimen Sitti Melek'i Fas şehzadesine akdeylediğin münasebetle, Cenabıhak beni sana bir hediye takdimine muvaffak eyledi ki makbul olacağına asla şüphem yoktur. Hediyem, vakıa bir kuru kafadan ibarettir. Lâkin, gerek Fas hânedân-ı hükümdârîsine ve gerek senin familyana ve hatta bütün cihana bunca mel'aneti dokunmuş olan Dominico Badia'nın kafasıdır. Cenâb-ı müntakim-i mutlak, âlemde ne kadar hain varsa bu hâle koysun."

İşbu levhayı kıraat ettiği zaman Hasan Mellâh sapsarı kesilmiş ve bütün huzzâr dahi lâl olmuştu. Zira, Dominico Badia bir kimsenin meçhulü olmayıp, hatta kendisini vicâhen tanıyanlar bile mevcut olduğundan âlemi parmak üzerinde çevirmek iktidarını bilvücûh kendisinde gören mel'ûn-ı merkumun kafasının şimdi nazargâh-ı ibret ve intibahta tekerlenmiş olduğunu görmek, kulûbı mütehassis etmeyecek mevâddan değildi.

Bu sükût-ı umûmîyi bozan yine Hasan Mellâh oldu. Dedi ki:

-Ey Mevlâ Süleyman! Ben bu haindeki hakkımın ihkak hususunu Cenabıhakka havale eylemiştim. Allah kısasın bu suretle icrasını murat buyurmuş. Ben Numan İbn-i Mutahhar'ı bu intikamdan vazgeçirmeye çalışmıştım. Lâkin Cenâb-ı müntakim-i hakikî hazretlerini intikamdan vazgeçirmek kuvvetimin fevkinde olduğunu bilemedim. Efendim, ömrümde her ne gûne felâket ve ziyan gördümse bu kafanın yüzünden gördüm. Lâkin, ömrümde kezalik ne kâr ve menfaat gördümse yine bu kafanın yüzünden gördüm. Menfaat ve ziyanım ve kâr ve temettuum hem maddî, hem manevî oldu. Zevcem Cuzella'ya, kerimem Melek'e bu herifle rekabet sayesinde malik oldum. Babam Osman'ı ve amcam Hamdân'ı bu herif öldürdü. Şunlar maddî kâr ve zararımdır. Manevî cihetine gelince, zararım pek büyük ise de kârım dahi o nispette büyükçedir. Zararım şudur ki, müddet-i ömrümde Cenab-ı Allah'ın azametine karşı hiçbir isyanımı tahattur edememekte bulunduğum hâlde, bu herif beni o felâkete de uğrattı. Zira bunun ettiği mel'anetleri düşünüp düşünüp de bir gün demiştim ki "Ey Allah! Âlemin selâmeti ve refahı mürüvvet-i ulû-

hiyyen iktizasından iken niçin böyle bir zalime muvaffakıyet verirsin? Zulmü eden bu ise ettiren sen değil misin?" Bugün şu andaki manevî kazancım ise bu ziyanım kadar büyüktür. Zira Allah bana gösterdi ki İspanya'yı Fas'ı, Cezayir'i, hâsılı, âlemi alt üst etmeye muktedir bir zalim dahi kendisini kurtarmaya muktedir olamayarak kellesi ayaklar altına atılıverirmiş. Demincek dalgınlığım bir sû-i teessürden ibaret değildi. Târih-i umûmîyi ezberden geçirmekte idim. Gördüm ki her zalim bir sû-i âkıbete duçar olmuş. Mes'ut olan bir zalim göremedim. Zahiren bir iki zalemenin mes'ut yaşadıkları var ise de, ağlebiyet bu hükmün aleyhinde olduğu cihetle, onların felâket-i maneviyyelerine tarih muttali olamamıştır dedim. İman edelim ey kardeşler! İman edelim ki, mazlûmun zalimde olan intikamını almak hususunda Allah ihmal etmez, imhâl eder. İbret alalım ey ihvan! İbret alalım ki, işte dört günlük ömrünün saadetini temin için ömürler yıkan mel'unun âkıbet-i hâli böyle olur. Allah bunu âlemde bir ders-i ibret olmak üzere yaratmış. Vakıa, pek kanlı, pek pahalı bir derstir. Ondan da pahasına göre ibret alıp istifade edelim.

Şahdan bed' ile küçük bir hâdime varıncaya kadar herkes Hasan Mellâh'ın bu mevizesini sem'-i itibârla dinlemişler ve Hasan sözünü bitirdikten sonra dahi hâlâ dinlemekte bulunmuşlardı. Bu mütenebbihâne sükûtu dahi Alonzo bozdu. Çünkü kafa meydana çıkıp da herkes temaşasıyla meşgul olmaya başladığı arada, Numan hemen mahbesine koşup Alonzo'nun sebilini tahliye eylemiş olduğundan, koca Alonzo huzûr-ı mülûkda mer'i olan adabı da şaşırıp paldır küldür ortaya çıkarak, Hasan Mellâh'a hitaben demişti ki:

-Gördün mü canına yandığım, gördün mü Badia'nın kafasını? Senin mürüvvetine kalsaydı şu sönmüş gözler parıl parıl parlamakta ve fırıl fırıl dönmekte olacaktı. Kafası ortaya atıldı. Ah, atıldı ama, neyleyim ki bizim de ömrümüz encama erdiği zaman atıldı!

(intihâ-yı kitâb-ı âşir)

Hatime

Etek, entarisinden uzun olmak gibi bir biçimsizlik etmemek için Hasan Mellâh'ın zeylini aslından biraz kısa kestim. Eğer

erbâb-ı mütâlâa hâlâ azâ-yı vak'anın sergüzeşt-i ahvâlleri bir encama resîde olmamış idüğini dava ederse derim ki, bu hatime bin sekiz yüz on sekiz sene-i mîlâdiyyesinde vuku bulup, o zamandan beri mürur eden elli yedi sene zarfında azâ-yı vak'adan cümlesinin sergüzeşt-i ahvâli toprak olmak encâm-ı kat'îsine resîde olmuştur. Mahall-i âherde dahi demiş olduğumuz veçhile, kıssadan murat bir hisse-i ibrettir. Kıssamızdan her kim ne hisse almışsa, aldığı hisse-i ibretin hayrını görsün.

(temmet)

Başak Matbaacılık ve Ta
Hizm. Ltd. Şti. 0312 384 27 6

Zeyl-i Hasan Mellah Yahut S

ISBN -1286-1
Fiyatı : .000 TL